Miriam Laclavíková - Ingrid Lanczová

PRAMENE PRÁVA V ČESKOSLOVENSKU V OBDOBÍ ĽUDOVEJ DEMOKRACIE

1948 – 1960

Premena a politizácia trestného práva

VEDA

VEDA
vydavateľstvo
Slovenskej
akadémie
vied

Recenzenti:

prof. Mgr. Miroslav Lysý, PhD.
doc. Mgr. et Mgr. Matej Mlkvý, PhD., LL.M.
Mgr. Mgr. Andrea Kluknavská, PhD., LL.M., univ. doc.

Recenzenti z radov študentov
Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave:

Bc. Ivan Vu Nhu
Ondrej Kobyda
Timea Kožárová

MIRIAM LACLAVÍKOVÁ – INGRID LANCZOVÁ

PRAMENE PRÁVA V ČSR V OBDOBÍ ĽUDOVEJ DEMOKRACIE ROKOV 1948 – 1960

(premena a politizácia trestného práva)

VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied
Bratislava – Trnava 2025

Vzor citácie: LACLAVÍKOVÁ, Miriam – LANCZOVÁ, Ingrid: Pramene práva v ČSR v období ľudovej demokracie rokov 1948 – 1960 (premena a politizácia trestného práva). Bratislava: VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2025, rozsah strán 448.

Online učebný text je výstupom riešenia grantového projektu KEGA č. 003TTU-4/2023 *„Pramene práva v období ľudovej demokracie a socializmu (1948 – 1989) – tvorba vysokoškolských učebníc a rozvíjanie zručností práce s právnymi predpismi“*.

Jazykový redaktor: Mgr. Peter Kolník
Návrh obálky: JUDr. Ingrid Lanczová, PhD.
Spracovanie obálky: Mgr. Marek Petržalka
Grafická úprava a zalomenie: Jana Janíková

Vydala VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied,
Centrum spoločných činností SAV, v. v. i., Dúbravská cesta 5820/9,
841 04 Bratislava, v roku 2025 ako svoju 4 807. publikáciu.

Všetky práva vyhradené.

© prof. JUDr. Bc. Miriam Laclavíková, PhD., JUDr. Ingrid Lanczová, PhD., 2025
© VEDA, vydavateľstvo SAV, 2025

ISBN 978-80-224-2125-6 (online)

Obsah

Predhovor 6

1 Premena trestného práva – nutná požiadavka nastupujúceho totalitného režimu 9

1.1 Zákon č. 231/1948 Zb. na ochranu ľudovodemokratickej republiky 12

1.2 Zákon č. 232/1948 Zb. o Štátnom súde 43

1.3 Zákon č. 86/1950 Zb. Trestný zákon 53

1.4 Zákon č. 87/1950 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) 140

1.5 Zákon č. 64/1956 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) 196

1.6 Zákon č. 88/1950 Zb. Trestný zákon správny 281

1.7 Zákon č. 89/1950 Zb. o trestnom konaní správnom (Trestný poriadok správny) 318

1.8 Politické procesy (1948 – 1953/1954) 339

Literatúra a pramene 439

O autorkách 447

Predhovor

Predmetný v poradí druhý učebný text[1] vznikajúci v rámci riešenia projektu KEGA č. 003TTU-4/2023 *„Pramene práva v období ľudovej demokracie a socializmu (1948 – 1989) – tvorba vysokoškolských učebníc a rozvíjanie zručností práce s právnymi predpismi“* je prioritne určený pre študentov právnických fakúlt. Jeho základným cieľom je podporiť zručnosť práce s prameňmi práva u študentov a záujemcov o písanie záverečných prác z obdobia ľudovej demokracie a socializmu a prepojiť odbornú spoluprácu medzi učiteľom a študentom aj formou aktívneho zasahovania do textu prostredníctvom recenzného konania.

Učebný text je súčasne zameraný na inováciu vzdelávacieho procesu právno-historických, teoretických a metodologických predmetov. Snaží sa sprostredkovať a priblížiť študentom osobitosti práce s prameňmi práva, pripraviť študenta na rozlíšenie práce s formálnymi, materiálnymi a gnozeologickými prameňmi, sprostredkovať výpovednú hodnotu jednotlivých prameňov práva pri ich využití v rámci štandardných interpretačných prístupov. Učebný text je platformou určenou na tréning prenositeľných spôsobilostí študenta práva pri jeho práci s právnym textom, súdnymi rozhodnutiami, dielami právnej vedy, dôvodovými správami, prípadne politickými dokumentmi.

Zvolenou základnou bázou – historickým obdobím – je obdobie právno-historicky a právno-teoreticky mimoriadne zaujímavé. Obdobie ľudovej demokracie otriaslo v základoch právom, na ktoré bola dovtedajšia spoločnosť zvyknutá. Ľudovodemokratický zákonodarca, ako je zrejmé z jednotlivých prameňov a súdnej praxe, sa ostro vymedzil voči predchádzajúcemu tzv. kapitalistickému obdobiu a jeho trestnému právu ako právu nefunkčnému, nevhodnému na riešenie rastúcej kriminality celkom nesprávne spájanej len s týmto režimom. Nové trestné právo pre novú spoločnosť budujúcu socializmus malo spočiatku represiou „očistiť“ spoločnosť a následne už len chrániť ľudovodemokratický, neskôr socialistický režim pred nepriateľmi vnútornými a vonkajšími. Trestné kódexy tak okrem klasických trestných činov upravovali aj nové skutkové podstaty na-

[1] LACLAVÍKOVÁ, M. – LANCZOVÁ, I.: *Pramene práva v ČSR v období ľudovej demokracie rokov 1948 – 1960 (premena občianskeho práva a rodinného práva).* Bratislava: VEDA, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2024, s. 303, ISBN 978-80-224-2058-7. Dostupné na: https://iuridica.truni.sk/sites/default/files/dokumenty/katedry/dp/publikacie/laclavikova-lanczova_pramene-prava-v-csr-1948-1960_on-line.pdf

viazané napr. na drastickú ochranu plánovitého hospodárstva (ochrana jednotného hospodárskeho plánu, sabotáž). Trestné sadzby sa v záujme „ochrany“ pri niektorých trestných činoch osobitne chrániacich záujmy štátu a jeho zriadenia neúmerne zvýšili. Trestné právo procesné sa malo priblížiť ľudu a zjednodušiť, čo malo za následok vypustenie dôležitých záruk ochrany pre obvineného/obžalovaného. Na druhej strane prokurátor a orgány činné v trestnom konaní získali dominantné postavenie. Kategória priestupkov a priestupkového konania, podobne doplnená o nové skutkové podstaty priestupkov, bola upravená v osobitných kódexoch – trestný zákon správny a trestný poriadok správny. Na začiatku 50. rokov 20. storočia sa v československých podmienkach menilo a pretváralo trestné právo na poslušný nástroj totalitnej moci. K istej zmene došlo po smrti Stalina a odmietnutí kultu osobnosti. Trestné právo však ďalej bolo odvetvím s dominantnou represívnou funkciou. Predkladaný učebný text je zameraný na normatívnu (sondážne aj aplikačnú) premenu trestného práva hmotného a procesného v období ľudovej demokracie, demonštrujúc zásahy do ľudských práv a základných slobôd, prienik diktatúry do slobody jednotlivca a degradáciu jej významu pre novú spoločnosť budujúcu socializmus.

Učebný text má ambíciu prispieť aj k formovaniu prenositeľných spôsobilostí študenta naviazaných na kritické myslenie, vyhodnocovanie poslania a významu právnej úpravy a jej vzťahu k ideológii a tréning jeho argumentačných schopností. Študent si potrebuje klásť aj zložité etické otázky a pokúšať sa na ne hľadať uspokojivé odpovede. Uvedené nie je možné bez štúdia, premýšľania a prehodnocovania. Množstvo informácií v súčasnej dobe má aj svoju odvrátenú stránku, a to plytké argumentačné základy vedomostí. Ak potrebujeme presvedčať, musíme vedieť.

Z hľadiska spracovania podáva učebný text základný výklad právneho predpisu konfrontovaný s jeho dôvodovou správou a právnou vedou, následne ponúka výber z ustanovení predpisu, zameriavajúc sa aj na jeho dôležité novelizácie. Súčasne ponúka právo v praxi a výber zo súdnych rozhodnutí danej doby, ktoré študentovi plasticky – niekedy lepšie ako samotný výklad – priblížia realitu právneho života. Otvára priestor pre ďalšie námety na premýšľanie a tvorivú činnosť študenta, naznačuje problémy a ponúka možnosti ich spracovania, či už formou dogmatického alebo aj empirického právneho výskumu. Historické právo nás môže inšpirovať, posunúť v premýšľaní a etickom ukotvení. Je zaujímavé svojou zdanlivou (ne)ukončenosťou. Predstavuje právo v jeho fungovaní v priestore a čase. Predstavuje život právnej normy v jej vsadenosti do politiky, ekonomiky, kultúry a nastavenia spoločnosti. Cez súdne rozhodnutia ponúka aj pohľad na život jedinca v spoločnosti a jeho možné rámcovanie právnymi normami. Čo v praktickom živote znamenalo presadenie triednej skladby spoločnosti? Čo priniesla drastická ochrana plánovitého hospodárstva a jednotného hospodárskeho

plánu? Aké mal jednotlivec možnosti právnej ochrany? Ako totalitný režim chránil svoje záujmy? Na základe akých obvinení dochádzalo k politickým čistkám a procesom v 50. rokoch 20. storočia? Čo znamenala zásada notoriety? Na tieto a mnohé iné, zdanlivo jednoduché, no v skutočnosti mnohovrstevné otázky, ponúka učebný text námety na premýšľanie, štúdium a odborný rast. Cieľom štúdia je totiž nielen hľadať odpovede, ale aj objavovať cesty k nim.

Autorky

1 PREMENA TRESTNÉHO PRÁVA: NUTNÁ POŽIADAVKA NASTUPUJÚCEHO TOTALITNÉHO REŽIMU

Trestné právo sa po roku 1948 stalo nástrojom premeny spoločnosti cestou represie[2], nástrojom premeny politického režimu smerom k spoločnosti ľudovodemokratickej, budujúcej nové zriadenie – socializmus. Táto cesta mala byť *„cestou zostreného triedneho boja“*, teda cestou presadenia sa nového režimu elimináciou jeho odporcov. Na čele procesu premeny, ako triedneho boja proletariátu, mala stáť Komunistická strana Československa. Trestné právo získalo nové úlohy a malo chrániť predovšetkým budované ľudovodemokratické spoločenské zriadenie a jeho hodnoty. Razantnosť ochrany hodnôt novej ľudovodemokratickej republiky a drastické presadzovanie sa nového režimu akýmikoľvek prostriedkami možno s odstupom času pozorovať z fenoménu politických procesov, ktoré poznačili všetky krajiny sovietskeho bloku.

Trestné právo malo chrániť predovšetkým nový ľudovodemokratický spoločenský poriadok, republiku budujúcu socialistické zriadenie, jej socialistickú výstavbu a záujmy pracujúceho ľudu a rovnako malo viesť k uvedomelej výchove a dodržiavaniu pravidiel socialistického spolunažívania. Trestné konanie malo zabezpečiť nielen potrestanie páchateľov trestných činov, ale súčasne malo vychovávať občanov k ostražitosti voči nepriateľom ľudu a narušiteľom budovateľského úsilia a viesť ich k plneniu občianskych povinností.

---

[2] VOJÁČEK, L. – KOLÁRIK, J. – GÁBRIŠ, T.: *Československé právne dejiny.* 2. prepracované vydanie. Bratislava: Eurokódex, s. r. o., 2013, s. 183.

Politickým východiskom nového právneho poriadku sa stala Ústava z 9. mája. Ochrana hodnôt ľudovodemokratického štátu sa naplno demonštrovala v trestnoprávnych normách prijímaných od roku 1948:
– zákon na ochranu ľudovodemokratickej republiky č. 231/1948 Zb.
– zákon o Štátnom súde č. 232/1948 Zb.
– zákon č. 247/1948 Zb. o táboroch nútenej práce
– zákon č. 286/1948 Zb. o národnej bezpečnosti a i.

V rámci právnickej dvojročnice po striktnom odmietnutí predchádzajúceho trestného práva ako nefunkčného a nevhodného pre nové pomery sa vytvorilo nové ľudovodemokratické trestné právo. Inšpiračným základom trestného práva či už hmotného alebo procesného bolo sovietske právo. Normatívnym základom nového ľudovodemokratického trestného práva sa stali:
– Trestný zákon č. 86/1950 Zb.
– Trestný poriadok č. 87/1950 Zb.
– Trestný zákon správny č. 88/1950 Zb.
– Trestný poriadok správny č. 89/1950 Zb.
– Zákon na ochranu mieru č. 165/1950 Zb.

Tieto normy zásadne pretvorili trestné právo a stali sa normatívnou platformou politických procesov a čistiek obdobia 50. rokov 20. storočia. K novelizáciám trestných zákonov, v oblasti trestného práva procesného k prijatiu nového trestného poriadku dochádza k polovici 50. rokov (opätovne sme sa v trestnom práve vrátili k zakotveniu základných zásad procesného konania vrátane prezumpcie neviny, zmiernili sa niektoré sadzby trestov za trestné činy a pod.). Charakter trestného práva ako nástroja represie a nástroja prevýchovy sa však podstatne nezmenil[3], to ani po rekodifikácii trestného práva na začiatku 60. rokov 20. storočia.

Podľa Z. Jičínskeho[4] pre Trestný zákon z roku 1950 a Trestný poriadok z roku 1950 platili tieto základné znaky:
– účelom bola ochrana štátu a neurčitých „záujmov pracujúceho ľudu“,

[3] CÍSAŘOVÁ, D.: Trestní právo a trestní řízení na území nynější České republiky v letech 1945 – 1989. In: SOUKUP, L. (ed.): *Příspěvky k vývoji právního řádu v Československu 1945 – 1990*. Praha: Karolinum, 2002, s. 211 – 212. Pozri tiež CÍSAŘOVÁ, D.: Zur Entwicklung des Straf- und Strafverfahrensrechts auf dem Gebiet der heutigen Tschechischen Republik im Zeitraum von 1945 – 1989. In: MOHNHAUPT, H. – SCHÖNFELD, H. A. (eds.): *Normdurchsetzung in Osteuropäischen Nachkriegsgesellschaften (1944 – 1989). Bd. 4 Tschechoslowakei (1944 – 1989)*. Frankfurt nad Mohanom: Vittorio Klostermann, 1998, s. 275 – 306.

[4] JIČÍNSKÝ, Z.: *Právní myšlení v 60. létech a za normalizace*. Praha: Prospektum, 1992, s. 49 – 50.

- neboli stanovené žiadne kritériá na hodnotenie spoločenskej nebezpečnosti trestného činu,
- účelom trestu v prvom rade bolo zneškodniť nepriateľa pracujúceho ľudu,
- trest smrti bol jedným z riadnych druhov trestov (nebol teda považovaný za trest výnimočný),
- horná hranica trestu odňatia slobody bola 25 rokov a pri znížení trestu smrti doživotný trest,
- možnosť zníženia trestu bola obmedzená,
- podmienečný trest bolo možné uložiť len do výmery 1 roku,
- po odpykaní trestu bolo možné odsúdeného zaradiť na dva roky do tábora nútených prác,
- zákaz činnosti bolo možné vysloviť navždy a neexistovala možnosť podmienečného prepustenia,
- zákaz pobytu na určitom území bolo možné vysloviť navždy,
- medzi tresty patrila aj strata štátneho občianstva,
- v osobitnej časti TZ bolo prípustné aj trestné stíhanie nedbanlivostného poburovania, nevyžadoval sa teda úmysel,
- v trestnom práve tohto obdobia neexistovalo rozlišovanie medzi politickými a kriminálnymi deliktami, politické delikty sa javili ako najhoršie kriminálne činy.

1.1 Zákon č. 231/1948 Zb. na ochranu ľudovodemokratickej republiky

Ročník 1948. 1461

Sbírka zákonů republiky Československé

Částka 85. Vydána dne 16. října 1948. Cena Kčs 4.20.

OBSAH:

(231. a 232.) 231. Zákon na ochranu lidově demokratické republiky. — 232. Zákon o státním soudu.

Právna norma, jej kontextualizácia, zásadné novelizácie, súdna prax

Základné informácie o právnej norme – Zákon na ochranu ľudovodemokratickej republiky (ďalej len ZoĽDR):

- účinnosť nadobudol 24. októbra 1950 (za zmienku stojí krátka legisvakančná lehota, tento zákon bol v Národnom zhromaždení prijatý dňa 6. októbra 1948 a vyhlásený v Zbierke zákonov dňa 16. októbra 1948),
- zrušil prechádzajúcu právnu úpravu – osobitne prvorepublikový zákon č. 50/1923 Zb. z. a n. na ochranu republiky a príslušné časti trestných kódexov,
- platil pomerne krátko, konkrétne do 1. augusta 1950, nahradený bol Trestným zákonom č. 86/1950 Zb.,
- za dobu svojej účinnosti nebol novelizovaný,
- stal sa symbolom nastupujúcej totalitnej doby, východiskom zásadnej premeny trestného práva, podkladom pre nastupujúce politické procesy s charakteristickom vágnou formuláciou skutkových podstát a prísnymi trestnými sadzbami,
- zákon zreteľne vyjadril novú nastupujúcu represívnu funkciu trestného práva.

Základná štruktúra zákona:

I. hlava. Trestné činy proti štátu
II. hlava. Trestné činy proti vonkajšej bezpečnosti štátu
III. hlava. Trestné činy proti vnútornej bezpečnosti štátu
IV. hlava. Trestné činy proti medzinárodným vzťahom
V. hlava. Spoločné a záverečné ustanovenia

Charakteristika zákona z obsahového hľadiska:

– ZoĽDR mal poskytnúť novú „účinnejšiu“ ochranu republike a jej záujmom, prvorepubliková norma (zákon č. 50/1923 Zb. z. a n. na ochranu republiky) bola podľa novej komunistickej rétoriky „nedostatočnou“, na čo poukazovala na viacerých miestach dôvodová správa k ZoĽDR[5] a aj súdobá tlač.

– Dôvodom prijatia novej úpravy okrem zdôrazňovanej potreby zvýšenia ochrany štátu bola aj nastupujúca premena štátu a jeho zriadenia (teda nástup totalitného režimu, ktorý „legitímne drastickými prostriedkami chráni/začína chrániť sám seba“). Nové zriadenie bolo potrebné „chrániť proti jeho nepriateľom“: *„Je proto nutné vytvořit nový zákon na ochranu republiky, který by přihlížel ke změněným poměrům, a který by byl účinnou zbraní proti všem, jejichž činnost by byla zamířena proti státu a jeho lidu. Potřeba takové účinné ochrany je dnes tím naléhavější, když vnější nebezpečí pro stát dosud nepominulo“*.[6] Démonizovaná požiadavka ochrany štátu, jeho nového ľudovodemokratického zriadenia korešpondovala so Stalinovou tézou o zostrovaní triedneho boja, ktorá sa stala signifikantnou pre koniec 40. a prvú polovicu 50. rokov 20. storočia. V právnej vede a praxi sa pod sovietskym vplyvom prebral koncept triedneho nepriateľa a nový ZoĽDR ho mal likvidovať/potláčať a eliminovať, a tým prispieť i preventívne k dosiahnutiu cieľa ochrany nového režimu.[7]

---

[5] Z dôvodovej správy: *„Události z let 1938 až 1945 ukázaly, že nepřátelé republiky, kteří se dovolávají demokracie a svobody, aby mohli potlačovati svobodu jiných, dovedli zneužíti slabin dosavadní trestní ochrany státu, aby připravili katastrofu, která stát postihla v roce 1938. Ochranu státu poskytovanou dosud zákonem č. 50/1923 Sb., bylo tudíž třeba náležitě zvýšiti“*. Citované podľa: Národní shromáždění republiky Československé 1948. I. volební období. 1. zasedání. Tisk 94. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1948 na ochranu lidově demokratické republiky. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 07). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0094_02.htm

[6] Národní shromáždění republiky Československé 1948. I. volební období. 1. zasedání. Tisk 94. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1948 na ochranu lidově demokratické republiky. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 07). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0094_02.htm.

[7] Na konci roku 1949 sa Krajský súd v Prahe vo svojom rozhodnutí č. To I 397/49 pokúsil podať výklad pojmu „triedny nepriateľ“. Podľa výroku rozhodnutia: „*Postaví-le se pachatel svým činem jasně na stranu třídního nepřítele pracujícího lidu a projeví tím své pravé smýšlení, nutno ho při výměře trestu posuzovat stejně přísně jako třídního nepřítele bez ohledu na to, že jinak v tom směru není proti němu námitek a pachatel sám nemá zisků z vykořistovatelských pramenů*“. V odôvodnení rozhodnutia sa dočítame: „*Obžalovaní (podľa opisu kauzy išlo o úradníka s akademickým titulom a jeho manželku – pozn.) jsou třídními nepřáteli pracující třídy. Plyne to jasně z toho, co obžalovaní napsali v dopisech, které svým přátelům, ať již byli zde, nebo uprchli po únoru do zahraničí, hodlali odeslat. Nic na tom nemění ani to, že obžalovaní nemají v podstatě příjmů z vykořistovatelských pramenů …. Oba obžalovaní jsou lidé, kteří měli dostatečnou příležitost, aby se přesvědčili o tom, jaké jsou hospodářské, kulturní a všechny ostatní důsledky našeho nového státního zřízení. Příležitosti k tomu bylo více než dosti, předpokládalo to ovšem, že obžalovaní měly dobrou vůli pochopit těžkosti výstavby a nesnáze naší cesty k socialismu. ... Kam je zavedla jejich třídní nenávist vůči dělnické třídě, která vede náš*

– Zákon bol opisovaný ako „účinná zbraň“ proti všetkým, ktorí by vyvíjali činnosť proti štátu a jeho zriadeniu[8] – išlo teda o „účinnú zbraň na elimináciu odporcov,“ t. j. triednych nepriateľov.
– V zákone je evidentná snaha o premenu funkcií trestného práva, premenu chápania práva ako nástroja vôle vládnucej triedy. Zvýraznil sa mocensko-donucovací charakter práva a represívna funkcia trestného práva.[9]
– ZoĽDR charakterizovali vágne naformulované skutkové podstaty trestných činov[10], u väčšiny skutkových podstát sa výrazne zvýšili trestné sadzby a rozšírili sa možnosti ukladania trestu smrti (pôvodný zákon č. 50/1923 Zb. z. a n. na ochranu republiky v novelizovanom znení zakotvil trest smrti len za zločin vojenskej zrady), pri niektorých kvalifikovaných skutkových podstatách bol dokonca trest smrti stanovený ako jediný možný trest.

---

stát k socialismu, ukazují právě jejich projevy, obsažené v zabavených dopisech, projevy to, určené zřejmě pro nepřátelské živly v zahraničí. ... V souzené věci nutno uvážit třídní postavení obou obžalovaných, kteří svou činností projevili hlubokou nenávist vůči dnešní republice vedené dělnickou třídou.“ Rozhodnutie Krajského súdu v Prahe z 22. prosince 1949, č. To I 397/49. Citované podľa: *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1950 (č. 123 sbírky).

[8] Uvedené reflektujú aj záverečné slová spravodajcu zákona v rámci jeho prijímania v Národnom zhromaždení – dr. Kokeša: „*I když vycházíme z přesvědčení, že zákon na ochranu lidově demokratické republiky má na prvém místě působit preventivně svými přísnými tresty, přece jen se nevyvarujeme toho, aby zavilí nepřátelé lidově demokratického zřízení nebyli souzeni a nebylo proti nim použito všech sankcí uvedených v zákoně.* ***Je nanejvýš spravedlivé, aby se používalo sankcí tak, jak jsou stanoveny v zákoně, a aby v případech uvedených v § 46 se nepoužilo zmírňovacích zákonných ustanovení.*** *Poněvadž jsme si vědomi, že největší část nepřátel republiky je z těch vrstev, které v květnu 1945 a v únoru 1948 byly zbaveny svých privilegovaných, hlavně hospodářských posic, je naprosto spravedlivé, aby soudy při některých zločinech obligatorně a při ostatních trestných činech podle zákona na ochranu lidově demokratické republiky konfiskovaly veškeré jmění odsouzeného nebo jeho část. Jde o to, aby tito nepřátelé republiky byli zbaveni hospodářské základny, která jim umožňovala, aby se buď sami dopouštěli trestných činů proti republice, je organisovali, nebo aby alespoň k jejich páchání poskytovali prostředky. Je rovněž naprosto spravedlivé, aby pachatelé byli při odsouzení zbavováni živnostenských oprávnění, aby byli zbavováni státního občanství a čestných práv občanských. ... Přijetím zákona na ochranu lidově demokratické republiky všechny tyto lidi varujeme. Současně pak rozhodnuti chránit lidově demokratickou republiku všemi prostředky přejeme si jistě, aby tento zákon byl velmi účinnou zbraní proti všem nepřátelům naši lidově demokratické republiky, kráčející k socialismu.*“ Citované podľa: Zpráva výboru ústavně-právního o vládním návrhu zákona (tisk 94) na ochranu lidově demokratické republiky (tisk 103). Zpravodaj posl. dr. Kokeš. 13. schôdza Národného zhromaždenia republiky Československej. Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/stenprot/013schuz/s013002.htm

[9] KLUKNAVSKÁ, A.: Trestné právo v tieni marxisticko-leninskej ideológie. In: KLUKNAVSKÁ, A. (ed.): *Vplyv marxisticko-leninskej ideológie na právo v Československu v rokoch 1948 – 89. Marx stále živý! K prehodnoteniu učenia K. Marxa v súčasnom právnom a ekonomickom myslení.* Zborník príspevkov. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021, s. 106.

[10] Porovnaj napr. § 1 ods. 3 písm. e) ZoĽDR – „ak je tu iná zvlášte priťažujúca okolnosť“ .

– ZoĽDR zakotvil aj nové skutkové podstaty trestných činov (napr. zneužitie úradu duchovného, skutkové podstaty chrániace nové hospodárske zriadenie a jednotný hospodársky plán).
– Základným poslaním ZoĽDR bola drastická ochrana budovaného ľudovodemokratického štátu, čomu zodpovedala aj štruktúra zákona (trestné činy proti štátu[11], trestné činy proti vonkajšej bezpečnosti štátu[12], trestné činy proti vnútornej bezpečnosti štátu[13] a trestné činy proti medzinárodným vzťahom[14]).
– Ustanovenia ZoĽDR boli v praxi dotvorené aktivistickou praxou súdov (osobitne potom Štátneho súdu[15]) a Štátnej prokuratúry[16] do rozmeru bezprávia.

Výber z (právno)historickej literatúry: CÍSAŘOVÁ, D.: Věda českého trestního práva v období 1945 – 1989. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v rokoch 1945 – 1989*. Karolinum: Praha, 2004, s. 75 a nasl.; FILIPOVSKÝ, J. – TOLAR, J. – DOLENSKÝ, A.: *O obecné části trestného zákona*. Praha: Orbis, 1951; GEBAUER, F. a kol.: *Soudní prezekuce politické povahy v Československu 1948 – 1989. Štatistický přehled.* Praha: Ústav pro soudobé dejiny AV ČR, 1993; GŘIVNA, T.: Trestní právo hmotné. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu*. *Kapitoly z dějin bezpráví*. Brno: Masarykova univerzita, Medzinárodný politologický ústav, 2009, s. 553 – 581; KAPLAN, K.: *K politickým procesom v Československu*. Praha: Barrister – Principal, 1994; KAPLAN, K. – PALEČEK, P.: *Komunisticky režim a politické procesy*

[11] Velezrada, združovanie proti štátu, poburovanie proti republike, hanobenie republiky.

[12] Vyzvedačstvo, vyzvedačstvo proti spojencovi, nedbalé zachovávanie štátneho tajomstva, ohrozenie obrany republiky, vojnové záškodníctvo, vojnová zrada, nedovolené spravodajstvo, účasť a nadržovanie pri vojenskom zločine alebo prečine.

[13] Útoky na život ústavných činiteľov, telesné ublíženie ústavným činiteľom, spolčenie na útoky na ústavných činiteľov, násilie na ústavných činiteľoch, osobovanie si právomoci ústavných činiteľov, vzbúrenie, násilie na verejných zboroch, ublíženie na cti prezidentovi republiky, hanobenie niektorých ústavných činiteľov, podpora a propagácia fašizmu a podobných hnutí, popudzovanie, hanobenie národa alebo rasy, zneužitie úradu duchovného alebo inej podobnej funkcie, nedovolené ozbrojovanie, šírenie poplašnej správy, podnecovanie k trestnému činu a k neplneniu zákonných povinností, schvaľovanie trestného činu, neprekazenie alebo neoznámenie trestného činu, sabotáž, ohrozovanie jednotného hospodárskeho plánu z nedbanlivosti.

[14] Vierolomnosť, neoprávnené opustenie územia republiky a neuposlúchnutie výzvy k návratu, poškodzovanie záujmu republiky v cudzine, hanobenie spojeneckého štátu, podnecovanie k útočnej vojne.

[15] Štátny súd bol príslušný pre súdenie trestných činov podľa zákona č. 231/1948 Zb., ak za ne hrozil trest smrti alebo trest odňatia slobody prevyšujúci desať rokov alebo ak to navrhol štátny prokurátor.

[16] Štátny prokurátor bol priamo podriadený ministrovi spravodlivosti. Zmyslom zriadenia osobitného Štátneho súdu bolo „*soustředit vedení politických procesů před specializované orgány vytvořené na zelené louce, které bylo možno obsadit režimu oddanými osobami, neboť v této době ještě celá justice nebyla bezpečně ovládnuta*“. LATA, J.: Prokuratura. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 851.

v Československu. Brno: Barrister a Principal, 2001; KLUKNAVSKÁ, A.: Trestné právo v tieni marxisticko-leninskej ideológie. In: KLUKNAVSKÁ, A. (ed.): *Vplyv marxisticko-leninskej ideológie na právo v Československu v rokoch 1948 – 89. Marx stále živý! K prehodnoteniu učenia K. Marxa v súčasnom právnom a ekonomickom myslení.* Zborník príspevkov. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021, s. 103 a nasl.; KLUKNAVSKÁ, A.: *Trestné právo v tieni marxizmu-leninizmu. Československé trestné právo v rannej ére ľudovej demokracie.* Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2021; KNAPP, V. Trestní ochrana socialistického vlastnictví. In: *Právník*, 1950, roč. 89; KOL. AUT.: *Československé trestní právo.* Praha: Orbis, 1957; KÜHN, Z.: Socialistická justice. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu, Kapitoly z dějin bezpráví*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 822 – 847; KÜHN, Z.: *Aplikace práva soudcem v éře stredoevropského komunismu a transformace*. Praha: C. H. Beck, 2005; KUKLÍK, J.: *Vývoj Česko-Slovenského práva 1945 – 1989*. Linde: Praha, 2009; LACLAVÍKOVÁ, M. – GÁBRIŠ, T.: Velezrada: Zákon na ochranu ľudovodemokratickej republiky a súdna prax. In: *Protistátní trestné činy včera a dnes: sborník z konference.* Brno: Masarykova univerzita, 2021, s. 105 – 126. Dostupné na: https://www.law.muni.cz/sborniky/protistatni_ciny/protistatni-trestne-ciny.pdf; LACLAVÍKOVÁ, M.: Demonštrácia sily totalitnej moci na príklade trestného činu hanobenia spojeneckého štátu (1948 – 1960). In: ŠVECOVÁ, A., LANCZOVÁ, I. (eds.): *Právno-historické trendy a výhľady VIII.* Praha: Leges, 2024, s. 87 – 98; PERÚNOVÁ, D.: Zákonná ochrana Československej republiky. In: *Miľníky práva v stredoeurópskom priestore 2009*. II. časť. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2009, s. 619 – 630; POLÁČEK, F.: Trestný čin. In: *Právník*, 1950, roč. 89; SCHUBERT, L.: *Nebezpečnosť konania pre spoločnosť ako základná podmienka trestného činu.* Bratislava: SVPL, 1955; SIVOŠ, J.: *Bez rozsudku! Pracovné tábory, sústreďovacie tábory a tábory nútenej práce na Slovensku 1945 – 1953.* Bratislava: Ústav pamäti národa, 2011; SOLNAŘ, V.: Skutková podstata trestného činu a nebezpečnost jednání pro společnost. In: *Stát a právo*, 1956, roč. 1; UDVARDY, L.: Poznámky k novému Trestnému zákonníku. In: *Právny obzor*, 1950, roč. 33; VIESKA, J.: *Ochrana lidově demokratické republiky*. Orbis: Praha 1950; VIESKA, J.: Trestná činnost třídních nepřátel a její hodnocení. In: *Soudce z lidu*, 1957, roč. 8, č. 1 – 2; VLČEK, E.: *Dějiny trestního práva v Českých zemích a v Československu.* Brno: Masarykova univerzita, 2004; VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K.: *Právní dějiny na území Slovenska*. Ostrava: KEY Publishing, 2007; VOJÁČEK, L. – KOLÁRIK, J. – GÁBRIŠ, T.: *Československé právne dejiny (1918 – 1992)* – 2. prepracované vydanie. Bratislava: Eurokódex, s. r. o., 2013; VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL,V.: *České právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2008; VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L. – KREMLIČKOVÁ, L. – LIŠKA, O. – MAIŠAIDR, P. – RÁZEK, A. – VIKNER, P. (eds.): *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech. I. Díl.* Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2003; VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L. (eds.): *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech*. *II. Díl.* Praha: Úřad dokumentace a vyšětřování zločinů komunismu, 2004.

Znenie normy – zákon č. 231/1948 Zb. na ochranu ľudovodemokratickej republiky vo vyhlásenom znení s poukazom na súdnu prax

Národné shromaždenie Československej republiky uznieslo sa na tomto zákone:

HLAVA I. Trestné činy proti štátu

§ 1 Velezrada

(1) Kto sa pokúsi[17]:
a) zničiť samostatnosť alebo ústavnú jednotnosť republiky,
b) odtrhnúť od republiky časť jej územia,
c) zničiť alebo rozvrátiť ľudovodemokratické zriadenie alebo spoločenskú alebo hospodársku sústavu republiky, zaručené ústavou, alebo
d) násilím znemožniť ústavnú činnosť prezidenta republiky alebo jeho námestníka, zákonodarného sboru alebo vlády (Sboru povereníkov),
potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od desať do dvadsaťpäť rokov alebo doživotne.
(2) Rovnako sa potresce, kto sa na čin, uvedený v odseku 1, s niekým spolčí alebo vojde do priameho alebo nepriameho styku s cudzou mocou alebo s cudzími činiteľmi.
(3) Smrťou sa vinník potresce[18]:
a) ak spácha čin, uvedený v odseku 1 alebo 2, za brannej pohotovosti štátu alebo v čase ozbrojeného napadnutia republiky,
b) ak boli takým činom zvláštnou mierou ohrozené samostatnosť, ústavná jednotnosť alebo územná celistvosť republiky, jej ľudovodemokratické zriadenie, spoločenská alebo hospodárska sústava, zaručené ústavou, alebo ak bola znemožnená ústavná činnosť prezidenta republiky alebo jeho námestníka, zákonodarného sboru alebo vlády (Sboru povereníkov),
c) ak sa na taký čin použila branná moc alebo ozbrojený alebo na vojenský spôsob organizovaný sbor alebo ak boli na taký čin zbierané alebo organizované branné alebo pomocné sily alebo hromadné zbrane alebo strelivo,
d) ak sa pri takom čine kládol násilný odpor brannej moci alebo ozbrojenému sboru, alebo
e) ak je tu iná zvlášte priťažujúca okolnosť[19].

---

17 Trestným bol už aj samotný pokus.

18 Trest smrti bol v danej skutkovej podstate zakotvený ako jediný možný trest.

19 V danom ohľade je potrebné vnímať vágnosť formulácie zákonodarcu, nakoľko zákon neobsahoval definíciu pojmu „iná zvlášte priťažujúca okolnosť“.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 16. júna 1949, č. Zm 78/49[20] (č. 49 zbierky)

Zločin neoprávneného opustenia územia republiky podľa § 40 zákona č. 231/1948 Sb. je subsidiárnym ustanovením, ktoré sa uplatní, pokiaľ zistený čin nezakladá skutkovú podstatu iného prísnejšieho trestného činu. Spolčenie podľa § 1, ods. 2 zákona č. 231/1948 Sb. je spojenie aspoň s jednou osobou k určitému velezradnému skutku.

Opis kauzy: Štátny súd uznal obžalovaných A. a B. vinnými zločinom velezrady podľa § 1, ods. 2 zákona č. 231/1948 Sb., spáchaného tým, že sa koncom novembra 1948 dohodli s obžalovaným C., že odídu do americkej okupačnej zóny Rakúska, aby sa tam zapojili do protištátnej slovenskej a českej emigrácie, ktorá v zahraničí pripravuje zmenu ľudovodemokratického zriadenia ČSR pomocou vojnového konfliktu medzi západom a východom; za tým účelom sa pokúsili v priestore Petržalky prekročiť ilegálne štátne hranice do Rakúska, pričom boli československými bezpečnostnými orgánmi zadržaní. Najvyšší súd zmätočnú sťažnosť obžalovaných zamietol.

Z odôvodnenia:

Vo svojej zmätočnej sťažnosti namietali obžalovaní hlavne, že štátny súd uzatváral na subjektívnu stránku činu len hypoteticky na základe indícii, pričom vraj neuvážil skutočnosti, ktoré by svedčili v ich prospech, že nebolo žiadnych priamych dôkazov v tomto smere, že činnosť obžalovaných mala za účel zničenie nebo rozvrátenie ľudovodemokratického zriadenia republiky, a že ak je ich činnosť vôbec činnosťou trestnou, vyčerpáva len pojmové znaky skutkovej podstaty zločinu podľa § 40 zákona č. 231/1948 Sb. a nie zločinu podľa § 1, ods. 2 citovaného zákona.

Najvyšší súd zmätočným sťažnostiam obžalovaných však nepriznal oprávnenia, lebo zločin neoprávneného opustenia územia republiky podľa § 40 zákona č. 231/1948 Sb. je subsidiárnym ustanovením, ktoré sa uplatní, pokiaľ zistený čin nezakladá skutkovou podstatu iného prísnejšie trestného činu. Spolčenie podľa § 1. ods. 2 citovaného zákona je spojenie aspoň s jednou osobou k určitému velezradnému skutku. A keďže zo zistenia Štátneho súdu plynie, že sa obžalovaní tiež medzi sebou dohodli na onom velezradnom podniku, je bezvýznamné, či aj obžalovaný C sledoval ten istý zločinný úmysel, alebo či, pomáhajúc obžalovaným A a B pri prechode hraníc, konal len z vlastného zištného úmyslu.

Určitosť velezradného podniku obžalovaných je jasne vyjadrená zdôraznením zistených a notoricky známych cieľov protištátnej činnosti emigrácie, ku ktorej sa obaja obžalovaní podľa vzájomnej dohody rozhodli pripojiť. Preto zistený skutkový stav zakladá skutkovú podstatu zločinu velezrady podľa § 1, ods. 2 zákona č. 231/1948 Sb. a subsidiárne ustanovenie § 40 citovaného zákona neprichádza k uplatneniu.

[20] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1949. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1950, s. 64.

§ 2 Združovanie proti štátu

(1) Kto sa s niekým spolčí s úmyslom podvracať samostatnosť, ústavnú jednotnosť alebo územnú celistvosť republiky alebo jej ľudovodemokratické zriadenie, jej spoločenskú alebo hospodársku sústavu alebo jej národnú povahu, zaručené ústavou, potresce sa pre prečin tuhým väzením od troch mesiacov do troch rokov.

(2) Kto spácha čin, uvedený v odseku 1, za brannej pohotovosti štátu alebo v čase ozbrojeného napadnutia republiky, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov.

(3) Kto založí organizáciu s úmyslom podvracať samostatnosť, ústavnú jednotnosť alebo územnú celistvosť republiky alebo jej ľudovodemokratické zriadenie, jej spoločenskú alebo hospodársku sústavu alebo jej národnú povahu, zaručené ústavou, alebo kto k takej organizácii pristúpi alebo sa zúčastní na jej činnosti alebo ju alebo jej členov podporuje v podvratných snahách, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov a ak je tu zvlášte priťažujúca okolnosť, od päť do desať rokov.

Rozhodnutie Krajského súdu v Ústí nad Labem z 30. septembra 1949, č. To V 331/49[21] **(č. 2 zbierky)**

K naplnění skutkové podstaty zločinu sdružování proti státu podle § 2 odst. 3 zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky, není třeba, aby organizace byla založena výslovným projevem účastníků, jestliže podle jejich činů není pochybnosti o tom, že je takto prováděná souhlasná na vůle zúčastněných. Je nerozhodné, že jde o organizaci anonymní, kde jeden člen nezná druhého, jestliže pravidla pro jednotlivé členy jsou totožná a všemi je sledován společný cíl.

§ 3 Poburovanie proti republike

(1) Kto verejne alebo pred viac ľuďmi alebo viacej ľudí poburuje proti republike, proti jej samostatnosti, ústavnej jednotnosti, jej územnej celistvosti alebo proti jej ľudovodemokratickému zriadeniu, jej spoločenskej alebo hospodárskej sústave alebo jej národnej povahe, zaručeným ústavou, potresce sa pre prečin tuhým väzením od troch mesiacov do troch rokov.

(2) Rovnako sa potresce, kto úmyselne alebo z hrubej nedbanlivosti umožňuje alebo obľahčuje šírenie poburujúceho prejavu, uvedeného v odseku 1.

(3) Kto spácha čin, uvedený v odseku 1, alebo úmyselne čin, uvedený v odseku 2, za brannej pohotovosti štátu alebo v čase ozbrojeného napadnutia republiky, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov.

[21] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1950. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1951, s. 2 – 4.

Rozhodnutie Krajského súdu v Ostrave z 29. septembra 1950, č. To XV 147/50[22] (č. 19 zbierky)

Pachatel, který pobuřujícím výrokem brojí proti zakládání jednotného zemědělského družstva, pobuřuje tím zároveň proti společenskému řádu republiky.

Z kauzy: Okresní soud v Místku zprostil obviněného žaloby pro pobuřování proti republice podle § 3 odst. 1 zák. č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky. Obviněný byl žalován pro výrok, který pronesl na schůzi místního sdružení JSČZ v přítomnosti většího počtu osob, když se jednalo o založení jednotného zemědělského družstva. Okresní soud uvedl mimo jiné v důvodech: Uváží-li se, že obviněný požívá dobré pověsti, že pracuje jako zemědělský dělník u strýce, třebaže jeho rodiče vlastní 24 ha půdy, a že se zajímá o četbu pokrokové politické literatury, jejíž pojmy pro své mládí a nedostatek školení v tomto směru úplně správně nechápe, nutno dojít k závěru, že mu nelze přičítat úmysl pobuřovat proti zřizování JZD. Protože nebyl zejména po subjektivní stránce žalovanému trestný čin bezpečně a nepochybně prokázán, zprostil ho soud žaloby.

Krajský soud vyhověl odvolání okresního prokurátora, zrušil zprošťující rozsudek a uznal obviněného vinným trestným činem pobuřování proti republice podle § 3 odst. 1 zák. č. 231/1948 Sb. Krajský soud opakoval a doplnil důkazy a zjistil, že se obviněný na schůzi, když se projednávala otázka založení JZD a funkcionáři JSČZ věc vysvětlovali a zdůraznili též, že po vstupu do JZD nikomu půda zabírána nebude, přihlásil sám o slovo a prohlásil mimo jiné, „ať jim (účastníci schůze) nevěří a že JZD jsou samy švindl a podvod“. Dále uvedl krajský soud v důvodech: Odvolací soud uvážil, že obviněný pochází z třídy, která má nepřátelský postoj k vybudováni socialismu na vesnici, že jeho rodiče jsou vesnickými boháči, právě tak jako jeho strýc, u něhož pracuje nyní proto, že má po něm jednou podědit jeho hospodářství, a že sám byl vychován v duchu kapitalistickém, dále znění jeho výroku o JZD a jeho varování, aby nebylo věřeno tvrzení funkcionářů JSČZ. Obviněný, který při svém vzdělání (absolvoval vedle dřívější měšťanky i několik ročníků hospodářské školy) a v důsledku své četby politické literatury lépe chápal význam zakládání JZD než většina zemědělců přítomných na schůzi, tu zřejmě chtěl využít též svého vlivu, který měl na některé rolníky, kteří se mu nemohli rovnat ani majetkem, ani vzděláním. Odvolací soud proto nemá pochybnosti o tom, že obviněný chtěl svým výrokem u účastníků schůze vzbudit nepřátelské zaujetí proti JZD a odradit je od vstupu do něho. Že pak tento výrok byl způsobilý takový výsledek přivodit, je patrno i ze samotných výrazů, jichž obviněný užil. Zjištěné výroky jsou takového rázu, že mohly budit neklid a rozruch též proto, že byly proneseny mezi zemědělci, kteří dosud neměli ujasněný pojem JZD a nechápali jeho význam, a to bezprostředně potom, co funkcionáři JSCZ ujistili přítomné, že po vstupu do JZD nikomu půda zabírána nebude. Výroky uvedeného druhu jsou způsobilé vyvolat rozhořčení proti JZD, odvrátit zájemce od vstupu do něho a ohroziti veřejný pořádek. Funkcionáři JSČZ a předseda MNV také správné pochopili smysl slov obviněného a jeho úmysl, jak je patrno z toho, že se proti nim ohradili a předseda schůze mu vzal slovo.

[22] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1951. Praha: Vydává Generální prokuratura a Nejvyšší soud v Praze, 1952, s. 31 – 32.

Jednotná zemědělská družstva jsou součástí společenské a hospodářské soustavy naší lidově demokratické republiky jako družstevní forma zemědělské velkovýroby na cestě k socialismu. Obviněný tedy v daném případě svými výroky namířenými proti zemědělské politice vlády útočil proti společenskému a hospodářskému řádu republiky, který je zaručen ústavou. Poněvadž tak činil na četně navštívené schůzi, tedy veřejné, zakládá jeho výrok trestný čin pobuřováni proti republice podle § 3 odst. 1 zák. č. 231/1948 Sb. po objektivní i subjektivní stránce a důvodnému odvolání okresního prokurátora bylo proto vyhověno.

§ 4 Hanobenie republiky

(1) Kto hanobí republiku,
kto potupí meno alebo symbol republiky, najmä jej znak, vlajku, farby alebo štátnu hymnu, alebo
kto zničí, poškodí alebo odstráni symbol republiky, najmä jej znak, vlajku alebo farby, alebo vyobrazenie prezidenta republiky alebo jeho námestníka s úmyslom prejaviť opovrhnutie republikou alebo nepriateľské zmýšľanie o nej,
potresce sa pre priestupok väzením od osem dní do šesť mesiacov.
(2) Kto verejne alebo pred viac ľuďmi spácha čin, uvedený v odseku 1, potresce sa pre prečin tuhým väzením od 3 mesiacov do 2 rokov.

HLAVA II. Trestné činy proti vonkajšej bezpečnosti štátu.

§ 5 Vyzvedačstvo

(1) Kto vyzvedá štátne tajomstvo s úmyslom ho vyzradiť cudzej moci, alebo kto ho cudzej moci priamo alebo nepriamo vyzradí, alebo kto sa na taký čin s niekým spolčí alebo vstúpi do priameho alebo nepriameho styku s cudzou mocou alebo s cudzími činiteľmi, alebo kto vstúpi do styku s organizáciou, ktorej účelom je vyzvedať štátne tajomstvo, s úmyslom jej snahy podporovať, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od desať do dvadsaťpäť rokov alebo doživotne.
(2) Smrťou sa vinník potresce:
a) ak spácha čin, uvedený v odseku 1, za brannej pohotovosti štátu alebo v čase ozbrojeného napadnutia republiky,
b) ak spácha taký čin, hoci mu bola výslovne uložená povinnosť zachovávať štátne tajomstvo,
c) ak spácha taký čin ako člen organizácie, ktorej účelom je vyzvedať štátne tajomstvo,
d) ak sa týka taký čin štátneho tajomstva zvlášť dôležitého,
e) ak spácha taký čin na zárobkový spôsob alebo ak pácha taký čin po dlhší čas alebo v značnom rozsahu alebo spôsobom zvlášť nebezpečným, alebo
f) ak je tu iná zvlášť priťažujúca okolnosť.

(3) Štátnym tajomstvom sa rozumie skutočnosť, opatrenie alebo predmet, ktoré vláda tají v dôležitom záujme republiky, najmä v záujme politickom, vojenskom alebo hospodárskom, alebo ktoré v takom záujme majú zostať utajené pred cudzou mocou alebo pred cudzími činiteľmi.

§ 6 Vyzvedačstvo proti spojencovi

Kto poškodí republiku tým, že sa dopustí vyzvedačstva (§ 5) proti spojencovi, potresce sa pre zločin trestami, ustanovenými v § 5 podľa rozlíšenia tam uvedeného.

§ 7 Nedbalé zachovávanie štátneho tajomstva

Kto z nedbanlivosti spôsobí, že sa štátne tajomstvo môže stať známym cudzej moci alebo cudzím činiteľom, hoci mal povinnosť ho zachovávať, potresce sa pre prečin tuhým väzením od troch mesiacov do troch rokov.

Ohrozenie obrany republiky

§ 8 Kto vyzvedá štátne tajomstvo s úmyslom vyzradiť ho nepovolanej osobe alebo ho takej osobe vyzradí, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov, a ak je tu zvlášte priťažujúca okolnosť, od päť do desať rokov.

§ 9 (1) Kto bez úradného povolenia

a) zhotoví popis, plán, nákres alebo snímku niektorého zariadenia alebo opatrenia na obranu republiky,

b) odpíše, odkreslí alebo odfotografuje plán, nákres, snímku alebo spis o takom zariadení alebo opatrení, alebo dá alebo nechá ho niekomu inému odpísať, odkresliť alebo odfotografovať, alebo

c) niektorý uvedený predmet pre seba alebo pre iného zadováži alebo ho uverejní,

potresce sa, ak nie je jeho čin prísnejšie trestný, pre prečin tuhým väzením od jedného mesiaca do jedného roku.

(2) Rovnako sa potresce, ak nejde o čin prísnejšie trestný podľa § 5 alebo 8, kto neoprávnene vyzvedá štátne tajomstvo.

§ 10 Vojnové záškodníctvo

(1) Kto za brannej pohotovosti štátu alebo v čase ozbrojeného napadnutia republiky alebo v čase, keď sa konajú zvýšené bezpečnostné opatrenia pre obranu štátu, spôsobí škodu obrane alebo vojenským podnikom republiky alebo jej spojenca, alebo obstará nepriateľovi prospech alebo ho akokoľvek podporuje, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od desať do dvadsaťpäť rokov alebo doživotne; ak spácha taký čin na zárobkový spôsob alebo ak je tu iná zvlášte priťažujúca okolnosť, potresce sa smrťou.

(2) Rovnako sa potresce, kto sa na čin, uvedený v predchádzajúcom odseku, s niekým spolčí alebo vstúpi do priameho alebo nepriameho styku s nepriateľom.

(3) Kto spácha čin, uvedený v odseku 1, z hrubej nedbanlivosti, potresce sa pre prečin tuhým väzením od troch mesiacov do troch rokov.

§ 11 Vojnová zrada

Československý občan, ktorý za brannej pohotovosti štátu alebo v čase ozbrojeného napadnutia republiky koná službu v nepriateľskom vojsku alebo v nepriateľskom ozbrojenom zbore, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od desať do dvadsaťpäť rokov a ak je tu zvlášte priťažujúca okolnosť, doživotne alebo smrťou.

§ 12 Nedovolené spravodajstvo

Kto zverejní údaje o akomkoľvek podniku, ústave, zariadení alebo opatrení, dôležitom pre obranu republiky alebo jej spojenca, najmä o sile, vojnovej zdatnosti alebo pohybe vojska alebo iného vojensky organizovaného zboru, hoci mohol z úradného zákazu alebo zo správy alebo z iných okolností vedieť, že uverejnením ohrožuje záujmy štátu,

kto zverejní údaje o niektorom trestnom čine, uvedenom v §§ 1, 2, 5 až 8, 10, 11 a 39 alebo o úradnom pátraní alebo o trestnom konaní, ktoré sa týkajú takého činu, ak nebola správa o tom vydaná alebo schválená Ministerstvom národnej obrany alebo Ministerstvom vnútra, alebo

kto poskytne nepovolanej osobe informácie o niektorom trestnom čine, uvedenom v §§ 1, 2, 5 až 8, 10, 11 a 39 alebo o úradnom pátraní alebo o trestnom konaní, ktoré sa týkajú takého činu,

potresce sa, ak nejde o čin prísnejšie trestný, pre prečin tuhým väzením od jedného mesiaca do jedného roku.

§ 13 Účasť a nadržovanie pri vojenskom zločine alebo prečine

(1) Kto úmyselne pôsobí na spáchanie vojenského zločinu alebo pri spáchaní takého zločinu alebo páchateľovi po spáchaní takého činu nadržuje ukrývaním alebo pomáhaním k úteku alebo na úteku, potresce sa, ak nepodlieha právomoci vojenských súdov podľa § 11 vojenského trestného poriadku, pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov.

(2) Kto sa zúčastní, spôsobom uvedeným v odseku 1, na vojenskom prečine alebo na nadržovaní jeho páchateľovi, potresce sa, ak nepodlieha právomoci vojenských súdov podľa § 11 vojenského trestného poriadku, pre prečin tuhým väzením od jedného mesiaca do jedného roku.

(3) Ak ustanovuje vojenský trestný zákon na vojenský zločin alebo prečin, na ktorom sa vinník zúčastnil alebo pri ktorom nadržoval spôsobom, uvedeným v odseku 1 alebo 2, nižšiu trestnú sadzbu, než aká je tam ustanovená, potresce sa vinník podľa onej nižšej trestnej sadzby.

(4) Pre nadržovanie nie je trestný, kto nadržoval blízkej osobe.

HLAVA III. Trestné činy proti vnútornej bezpečnosti štátu

§ 14 Útoky na život ústavných činiteľov

(1) Kto spácha vraždu alebo úmyselné zabitie alebo pokus o taký čin

a) na prezidentovi republiky alebo jeho námestníkovi, alebo
b) na členovi vlády (Sboru povereníkov), alebo členovi zákonodarného sboru pri výkone jeho právomoci alebo pre tento výkon alebo vôbec pre jeho činnosť v politickom živote,
potresce sa pre zločin smrťou.
(2) Rovnako sa potresce, kto pôsobí k spáchaniu alebo pri spáchaní vraždy alebo úmyselného zabitia na niektoré z osôb a za okolností, uvedených v odseku 1, a to aj keď čin nebol dokonaný.

§ 15 Telesné ublíženie ústavným činiteľom.

(1) Kto úmyselne ublíži na tele alebo na zdraví
a) prezidentovi republiky alebo jeho námestníkovi, alebo
b) členovi vlády (Sboru povereníkov) alebo členovi predsedníctva zákonodarného zboru pri výkone jeho právomoci alebo pre tento výkon alebo vôbec pre jeho činnosť v politickom živote,
potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od päť do desať rokov.
(2) Ak vinník spácha čin, uvedený v odseku 1, s úmyslom spôsobiť ťažké ublíženie na tele alebo na zdraví, alebo ak mal taký čin za následok ťažké ublíženie na tele alebo na zdraví, vinník sa potresce ťažkým žalárom od desať do dvadsaťpäť rokov alebo doživotne, a ak mal taký čin za následok smrť poškodeného, vinník sa potresce smrťou.

§ 16 Kto úmyselne ublíži na tele alebo na zdraví členovi zákonodarného zboru pri výkone jeho právomoci alebo pre tento výkon alebo vôbec pre jeho činnosť v politickom živote, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov a za okolností, uvedených v § 15, ods. 2, ťažkým žalárom od päť do desať rokov.

§ 17 Spolčenie na útoky na ústavných činiteľov

(1) Kto sa s niekým spolčí na spáchanie činu, uvedeného v § 14 alebo v § 15, alebo na spáchanie takých činov alebo kto také spolčenie alebo jeho účastníkov akýmkoľvek spôsobom podporuje, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od päť do desať rokov.
(2) Kto sa s niekým spolčí na spáchanie činu, uvedeného v § 16, alebo na spáchanie takých činov alebo kto také spolčenie alebo jeho účastníkov akýmkoľvek spôsobom podporuje, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov.

§ 18 Násilie na ústavných činiteľoch

Kto použije násilie s úmyslom pôsobiť na výkon právomoci prezidenta republiky alebo jeho námestníka, člena vlády (Zboru povereníkov) alebo člena zákonodarného zboru, alebo kto použije násilie proti nim pre výkon ich právomoci, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov, a ak spácha taký čin so zbraňou, alebo ak je tu iná zvlášť priťažujúca okolnosť, ťažkým žalárom od päť do desať rokov.

§ 19 Osobovanie si právomoci ústavných činiteľov
Kto si sám alebo v spojení s inými osobuje právomoc, vyhradenú prezidentovi republiky, jeho námestníkovi, členovi vlády (Zboru povereníkov) alebo členovi zákonodarného zboru, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov, a ak je tu zvlášte priťažujúca okolnosť, od päť do desať rokov.
Vzbúrenie
§ 20 (1) Kto sa zúčastní na zhlukovaní viacerých osôb s úmyslom spoločne násilím pôsobiť na výkon právomoci verejného funkcionára, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov.
(2) Ťažkým žalárom od päť do desať rokov potresce sa vinník, ak sa zúčastní na zhlukovaní, uvedenom v odseku 1, s úmyslom tam uvedeným potom, keď na obnovenie poriadku bola použitá mimoriadna moc.
§ 21 Kto sa zúčastnil na zhlukovaní viacerých osôb s úmyslom spoločne násilím pôsobiť na výkon právomoci zboru povolaného zákonom alebo podľa zákona na prejednávanie verejných vecí, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od päť do desať rokov.
§ 22 Násilie na verejných zboroch
Kto použije násilie s úmyslom pôsobiť na výkon právomoci zboru, povolaného zákonom alebo podľa zákona na prejednávanie verejných vecí, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov, a ak spácha taký čin so zbraňou, alebo ak je tu zvlášť priťažujúca okolnosť, ťažkým žalárom od päť do desať rokov.
§ 23 Ublíženie na cti prezidentovi republiky
(1) Kto ublíži na cti prezidentovi republiky alebo jeho námestníkovi pred viac ľuďmi, potresce sa pre prečin tuhým väzením od jedného mesiaca do jedného roku.
(2) Tuhým väzením od troch mesiacov do troch rokov sa vinník potresce:
a) ak spácha čin, uvedený v odseku 1, verejne alebo zoči-voči prezidentovi republiky (jeho námestníkovi), alebo
b) ak ho spácha opätovne pri rôznych príležitostiach.
(3) Dôkaz pravdy ani dôkaz ospravedlniteľného omylu nie je prípustný.
§ 24 Hanobenie niektorých ústavných činiteľov
Kto verejne alebo pred viac ľuďmi hanobí zákonodarný zbor alebo jeho predsedníctvo, výbor alebo komisiu alebo vládu (Zbor povereníkov) alebo člena vlády (Zboru povereníkov) pre výkon jeho právomoci alebo pre jeho činnosť v politickom živote, potresce sa pre prečin tuhým väzením od troch mesiacov do dvoch rokov.
§ 25 Podpora a propagácia fašizmu a podobných hnutí
(1) Kto propaguje alebo podporuje fašizmus alebo nacizmus alebo podobné hnutie, ktoré sleduje potlačovanie práv a slobôd pracujúceho ľudu alebo šírenie ná-

rodnostnej, náboženskej alebo rasovej nenávisti, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov.
(2) Ak spácha niekto čin, uvedený v odseku 1, tlačou, filmom, rozhlasom alebo podobne účinným spôsobom, potresce sa ťažkým žalárom od päť do desať rokov.
(3) Ak spácha niekto čin, uvedený v odseku 1, za brannej pohotovosti štátu alebo v čase ozbrojeného napadnutia republiky, potresce sa ťažkým žalárom od desať do dvadsaťpäť rokov.

§ 26 Popudzovanie

(1) Kto verejne alebo pred viac ľuďmi alebo viacej ľudí popudzuje k násilnému alebo inému nepriateľskému činu proti jednotlivým skupinám obyvateľov pre ich národnosť, rasu alebo náboženstvo alebo preto, že sú bez vyznania, alebo že sú stúpencami ľudovodemokratického poriadku republiky, potresce sa pre prečin tuhým väzením od troch mesiacov do troch rokov.
(2) Kto spôsobom, uvedeným v odseku 1, a z niektorého dôvodu tam uvedeného, popudzuje k nenávisti proti jednotlivým skupinám obyvateľov, potresce sa pre prečin tuhým väzením od troch mesiacov do dvoch rokov.
(3) Kto spôsobom, uvedeným v odseku 1, a z niektorého dôvodu tam uvedeného popudzuje k násilnému alebo k inému nepriateľskému činu alebo k nenávisti proti jednotlivcovi, potresce sa pre prečin tuhým väzením od jedného mesiaca do jedného roku.

§ 27 Hanobenie národa alebo rasy

Kto verejne alebo pred viac ľuďmi hanobí niektorý národ, jeho jazyk alebo niektorú rasu, takže to môže vzbudiť verejné pohoršenie alebo ohroziť všeobecný mier, potresce sa pre prečin tuhým väzením od jedného mesiaca do jedného roku.

§ 28 Zneužitie úradu duchovného alebo inej podobnej funkcie

Kto zneužije výkon svojho úradu duchovného alebo podobnú svoju náboženskú funkciu na vykonávanie vplyvu na veci politického života v smere nepriaznivom ľudovodemokratickému poriadku republiky, potresce sa, ak nejde o čin prísnejšie trestný, pre prečin tuhým väzením od jedného mesiaca do jedného roku.

Nedovolené ozbrojovanie

§ 29 (1) Kto bez povolenia príslušného úradu
a) obstará, prechováva alebo niekomu prenechá delo, guľomet, samopal, ručný granát, mínomet, plameňomet, bojové plyny alebo látky alebo zbraň (látku) podobnej účinnosti alebo súčiastky, ktoré sú nevyhnutne potrebné na použitie takej zbrane,
b) hromadí alebo rozdeľuje ručné alebo strelné zbrane, strelivo, traskaviny, alebo
c) tvorí ozbrojený alebo na vojenský spôsob organizovaný zbor, spolok alebo skupinu, alebo ich organizuje alebo cvičí vojensky alebo v zachádzaní so zbraňou,
potresce sa pre prečin tuhým väzením od troch mesiacov do troch rokov.

(2) Kto spácha čin, uvedený v odseku 1, s úmyslom podporovať vzbúrenie, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov.
(3) Ak spácha vinník čin, uvedený v odseku 2, za brannej pohotovosti štátu alebo v čase ozbrojeného napadnutia republiky, alebo ak je tu iná zvlášť priťažujúca okolnosť, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od päť do desať rokov.
§ 30 Ak vyzve úrad obyvateľstvo vyhláškou, aby vydalo zbrane a iné veci, uvedené v § 29, nepotresce sa pre nedovolené ozbrojovanie spáchané držaním takých zbraní alebo takých vecí, kto ich odovzdá úradu v lehote vyhláškou ustanovenej.
§ 31 Kto k ozbrojenému alebo na vojenský spôsob organizovanému zboru, spolku alebo skupine, utvoreným bez povolenia príslušného úradu, pristúpi alebo sa na ich činnosti zúčastní alebo ich alebo ich členov podporuje, potresce sa pre prečin tuhým väzením od troch mesiacov do dvoch rokov; ak však vedel, že účelom niektorého takého zboru alebo spolku alebo niektorej takej skupiny je vzbúrenie, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov.
§ 32 Šírenie poplašnej správy
(1) Kto rozširuje poplašnú správu, hoci si mohol uvedomiť, že jej rozširovanie je spôsobilé vážne znepokojiť aspoň časť obyvateľstva niektorého miesta, potresce sa, ak nejde o čin prísnejšie trestný, pre priestupok väzením od osem dní do šesť mesiacov; ak však vedel, že správa ním rozširovaná je nepravdivá, potresce sa pre prečin tuhým väzením od jedného mesiaca do jedného roku.
(2) Kto rozširuje poplašnú správu, hoci si mohol uvedomiť, že jej rozširovanie je spôsobilé ohroziť bezpečnosť štátu, brannosť obyvateľstva, československú menu, vážnosť verejnej moci, verejnú bezpečnosť alebo verejný poriadok alebo že sa ním môže spôsobiť zdražovanie predmetov potreby, prenáhlenej a hromadnej kúpy alebo predaja alebo prenáhlené a hromadné vyberanie vkladov, potresce sa pre prečin tuhým väzením od jedného mesiaca do jedného roku; ak však vedel, že správa ním rozširovaná je nepravdivá, potresce sa tuhým väzením od troch mesiacov do troch rokov.
(3) Kto za brannej pohotovosti štátu alebo v čase ozbrojeného napadnutia republiky alebo v čase, keď sa konajú zvýšené bezpečnostné opatrenia pre obranu štátu, rozširuje poplašnú správu povahy, uvedenej v odseku 2, potresce sa pre prečin tuhým väzením od troch mesiacov do troch rokov; ak však rozširuje správu tlačou, filmom, rozhlasom alebo podobne účinným spôsobom, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov.
§ 33 Podnecovanie k trestnému činu a k neplneniu zákonných povinností
(1) Kto verejne alebo pred viac ľuďmi podnecuje k zločinu alebo k prečinu, potresce sa pre prečin tuhým väzením od troch mesiacov do troch rokov.
(2) Kto verejne alebo pred viac ľuďmi podnecuje k zločinu podľa tohto zákona, k zločinu alebo prečinu vojenskému, niektorému zo zločinov alebo prečinov,

uvedených v §§ 171 až 177 zákona zo dňa 13. mája 1936, č. 131 Sb., o obrane štátu, alebo k niektorému z prečinov, uvedených v §§ 47 až 51 branného zákona republiky Československej zo dňa 19. marca 1920, č. 193 Sb., v znení zákonov ho meniacich a doplňujúcich, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov; ak však zákon ustanovuje na zločin, ku ktorému vinník podnecoval, trest smrti, potresce sa ťažkým žalárom od päť do desať rokov.
(3) Kto verejne podnecuje k hromadnému páchaniu súdneho alebo správneho priestupku alebo k hromadnému neplneniu verejnoprávnej povinnosti uloženej zákonom, potresce sa pre prečin tuhým väzením od jedného mesiaca do jedného roku, a ak je tu zvlášte priťažujúca okolnosť, od troch mesiacov do troch rokov.

§ 34 Schvaľovanie trestného činu

(1) Kto verejne alebo pred viac ľuďmi
a) vychvaľuje alebo výslovne schvaľuje zločin alebo prečin alebo inak s ním prejavuje súhlas, alebo
b) vychvaľuje alebo oslavuje páchateľa pre zločin alebo pre prečin,
potresce sa pre prečin tuhým väzením od jedného mesiaca do jedného roku.
(2) Rovnako sa potresce, ak nie je pre takú činnosť trestný už ako účastník, kto odmení páchateľa akýmkoľvek spôsobom za zločin alebo prečin alebo s úmyslom prejaviť tým súhlas s jeho činom, poskytne mu akýmkoľvek spôsobom náhradu za trest, zabezpečovacie opatrenie alebo plnenie uložené mu rozsudkom trestného súdu alebo na ten istý cieľ zbiera na takú náhradu.
(3) Ak schvaľoval (odsek 1 a 2) vinník niektorý zo zločinov, uvedených v §§ 1, 5, 6, 10, 11, 14 až 16 a 18, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov.

§ 35 Neprekazenie alebo neoznámenie trestného činu

(1) Kto neprekazí niektorý zo zločinov alebo prečinov, uvedených v §§ 1, 2, 5, 6, 11, 14 až 16, 18, 29 a 31, potresce sa, ak ide o neprekazenie zločinu, pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov, a ak ide o neprekazenie prečinu, pre prečin tuhým väzením od jedného mesiaca do jedného roku.
(2) Trestami, ustanovenými v odseku 1, sa potresce, kto sa dozvie hodnoverným spôsobom, že sa chystá niektorý zločin alebo prečin tam uvedený alebo že bol spáchaný niektorý zločin alebo prečin, uvedený v §§ 5 až 8, 10, 11, a neoznámi to neodkladne hodnoverným spôsobom bezpečnostnému úradu (orgánu).
(3) Nie je trestný podľa odsekov 1 a 2, kto povinnosti tam uvedenej nemohol vyhovieť ľahko a bez nebezpečia pre seba alebo pre osoby sebe blízke.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 15. augusta 1950 (č. 6 Zbierky)[23]

Ke vzniku povinnosti podle § 35 zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky, oznamovat trestné činy tam uvedené není třeba se dozvědět bezprostředně o činu a znát pachatele i bližší podrobnosti činu.

Oznámit vše vzniká, sezná-li někdo již okolnosti takového trestného činu, ale nevyžaduje se, aby tyto okolnosti dovedlo i právně zhodnotit.

Z kauzy: Státní soud v Praze uznal obviněného vinným zločinem neoznámení trestného činu podle § 35 odst. 1, 2 zák. č. 231/1948 Sb., spáchaný tím, že ačkoliv z obsahu protistátního letáku, jejž obdržel, poznal, že v tomto případě jde o rozsáhlou a organizovanou podvratnou kampaň zahraniční a domácí reakce neučinil o tom oznámení. Nejvyšší soud zamítl odvolání obviněného z výroku o vině z důvodů:

Z odôvodnenia: Zákon na ochranu lidově demokratické republiky ukládá v § 35 při zvláště nebezpečných trestných činech každému občanu povinnost oznámit, že se takový čin chystá, nebo že byl spáchán. Oznamovací povinnost má každý, kdo se o takovém činu doví hodnověrným způsobem. K tomu není třeba, aby se o činu dověděl bezprostředně a aby znal pachatele nebo bližší podrobnosti činu; stáčí dověděl-li se o okolnostech, které charakterizují skutkovou podstatu takového trestného činu; nevyžaduje se, aby poznané okolnosti dovedl též právně kvalifikovat, t. j. podřadit pod příslušné ustanovení trestního zákona a tak poznat, že jde o ten či onen trestný čin. Obviněný doznal, že si leták přečetl a že mu dcera, které jej dal rovněž přečíst, řekla že musí leták ihned spálit, nechce-li celou rodinu udělat nešťastnou, což schválil i dceřin snoubenec. Z obsahu letáku musel každý, a tedy také obviněný poznat, že jde o rozsáhlou organizovanou podvratnou kampaň zahraniční a domácí reakce. Obviněný tedy znal skutečnosti, charakterizující skutkovou podstatu zločinu sdružování proti státu podle § 2 odst. 3 zákona 231/1948 Sb., o němž je v § 35 tohoto zákona uložena povinnost oznamovací. Obviněný tuto zákonnou povinnost nesplnil, a proto ho státní soud uznal právem vinným zločinem neoznámení trestního činu podle § 35 odst. 2 uvedeného zákona.

Sabotáž[24]

§ 36 (1) Kto neplní alebo poruší povinnosť, vyplývajúcu z jeho verejnej funkcie, úradu, služby, povolania alebo zamestnania alebo plnenie takej povinnosti obchádza s úmyslom mariť alebo sťažiť prevádzanie alebo plnenie jednotného hospodárskeho plánu, potresce sa, ak nejde o čin prísnejšie trestný, pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov.

---

[23] V Zbierke rozhodnutí chýba spisové číslo daného rozhodnutia. *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1951. Praha: Vydává Generální prokuratura a Nejvyšší soud v Praze, 1952, s. 9 – 10.

[24] Trestné činy sabotáže a ohrozovania, neskôr marenia plnenia jednotného hospodárskeho plánu sú výrazom snahy nového režimu drastickými prostriedkami chrániť štátne vlastníctvo, ale zároveň aj bojovať proti vnútornému triednemu nepriateľovi, napr. z radov kulakov alebo bývalých podnikateľov.

(2) Ťažkým žalárom od päť do desať rokov sa vinník potresce,
a) ak sa dopustí činu, uvedeného v odseku 1, za brannej pohotovosti štátu alebo v čase ozbrojeného napadnutia republiky,
b) ak sa dopustí takého činu ako člen spolčenia na hospodársku sabotáž,
c) ak sa zmarilo alebo sťažilo uskutočňovanie alebo plnenie jednotného hospodárskeho plánu v podstatnom úseku, alebo
d) ak je tu iná zvlášť priťažujúca okolnosť.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 19. septembra 1950, č. Tz I 172/50[25] (č. 1 zbierky)

K objasnění toho, zda čin vesnického boháče, jimž byl ztěžován plynulý provoz státní strojní stanice, byl spáchán úmyslné či z nedbalosti, t. j. k objasnění subjektivní stránky pachatelova činu je nutno, aby soud i z úřední moci opatřil a provedl vhodné důkazy o poměru obviněného k lidové demokratickému zřízení republiky, zejména k přestavbě zemědělské výroby k vyšším výrobním formám.

Z kauzy: Majitel rolnické usedlosti, pily a obchodu dřívím otevřel v lednu za mrazivého počasí po ukončení jízdy traktorem výpustné kohouty u motoru a odešel, aniž by vyčkal, až voda z chladiče a bloku úplně vyteče. Tim se stalo, že voda v bloku zamrzla, blok praskl a traktor byl vyřazen z provozu. Den předtím byl obviněný upozorněn, že traktor bude vykoupen státní strojní stanici. Okresní soud v Bystřici n. Pernšt. zprostil obviněného žaloby pro přečin ohrožování jednotného hospodářského plánu z nedbalosti podle § 38 zák. č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky, spáchaný tím, že za uvedených okolnosti nevěnoval traktoru dostatečnou pozornost. Krajský soud v Brně vyhověl odvolání veřejného žalobce potud, že obviněného tímto přečinem, uznal vinným. Nejvyšší soud vyhověl stížnosti pro zachování zákona podané generálním prokurátorem, zrušil rozsudek krajského soudu a vrátil mu věc, aby o odvolání veřejného žalobce znovu jednal a rozhodl.

Z odôvodnenia: Podle obsahu spisů jde o vesnického boháče, tedy podle zkušeností o příslušníka třídy lidi, jejíž příslušníci používají všech prostředků, aby zpomalovali a ztěžovali socializaci vesnice.

Jedním ze způsobů sabotáže je ztěžování plynulého provozu státních strojních stanic. Proto se měl okresní i krajský soud zaměřit na objasnění subjektivní stránky činu obviněného, totiž zda šlo pouze o čin spáchaný z nedbalosti či o čin úmyslný, vykazující jinak všechny znaky zločinu sabotáže podle § 36 zák. č. 231/1948 Sb. Především bylo potřeba zkoumat všechny skutečnosti vyšlé najevo při hlavním přelíčení a bylo v tomto směru na soudu, aby i z úřední moci opatřil vhodné důkazy o poměru obviněného k lidově demokratickému zřízení republiky, zejména k přestavbě zemědělské výroby k vyšším výrobním formám, jako na př. vyjádření zástupců místní lidové správy a pod. Poněvadž soudy tak neučinily a spokojily se s údaji trestního oznámeni, k nimž ostatně při usnášeni o rozsudku ani nepřihlédly a které jsou v tomto důležitém bodu v rozporu samy se sebou (uvádějí na jednom místě, že „zá-

[25] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1951. Praha: Vydává Generální prokuratura a Nejvyšší soud v Praze, 1952, s. 1 – 2.

měrný úmysl poškození traktoru se nedal prokázat“, na jinem místě pak, že v tomto případě je zcela jasně prokázán zlý úmysl“), nesplnily své povinnosti uloženy jim trestním řádem.

Soudy opomenuly též hodnotiti okolnost, že obviněný měl při hospodářství pilu a obchod s dřevem, na které byla uvalena národní správa, že hospodaří na rozsáhlém hospodářství, že se nezapojil do budování lidově demokratického zřízení, že na osobním autě, které bylo v téže garáži jako traktor a z něhož obviněný současné vypouštěl vodu, mráz žádnou škodu nezpůsobil, že v traktoru bylo asi 15 l vody, že tehdy stále mrzlo a zejména, že odvezení traktoru fotografoval.

Kdyby zejména odvolací soud pečlivě a svědomitě zkoumal, příp. opatřil všechny tyto důkazy a hodnotil je, mohl dojít k závěru, že jednáním obviněného je naplněna skutková podstata zločinu sabotáže podle § 36 zák. č. 231/1948 Sb.

§ 37 Kto neplní alebo poruší povinnosť, vyplývajúcu z jeho verejnej funkcie, úradu, služby, povolania alebo zamestnania s úmyslom ohroziť tým dôležitý záujem republiky, potresce sa, ak nejde o čin prísnejšie trestný, pre zločin ťažkým žalárom od päť do desať rokov.

§ 38 Ohrozovanie jednotného hospodárskeho plánu z nedbanlivosti

Kto z nedbanlivosti neplní alebo poruší povinnosť, vyplývajúcu z jeho verejnej funkcie, úradu, služby, povolania alebo zamestnania, hoci mohol vedieť, že tým ohrožuje uskutočňovanie alebo plnenie jednotného hospodárskeho plánu, potresce sa pre prečin tuhým väzením od jedného mesiaca do jedného roku.

Rozhodnutie Krajského súdu v Plzni z 25. mája 1949, č. To 163/49[26] (č. 109 zbierky)

Vystoupení z řádné společensky užitečné práce a věnování se pouze pracím příležitostným, které nemají významu pro plnění jednotného hospodářského plánu, je neplnění povinnosti vyplývající ze zaměstnání z nedbalosti ve smyslu § 38 zák. č. 231/1948 Sb.

Z kauzy: Obžalovaný, který požívá špatné pověsti a je politicky nespolehlivý, byl od 30. ledna 1948 zaměstnán jako slévárenský dělník. Do práce docházel špatně. Když byl dne 12. srpna 1948 vyzván, aby nastoupil práci, neučinil tak a již do zaměstnání nepřišel. Od té doby neměl řádného zaměstnání a věnoval se obchodům a různým příležitostným pracím, při kterých nebyl vázán pracovní dobou. Okresní soud v Rokycanech zprostil obžalovaného obžaloby pro přečin ohrožení jednotného hospodářského plánu z nedbalosti podle § 38 zák. č. 231/1948. Krajský soud vyhověl odvolání veřejného žalobce, zrušil napadený rozsudek a uznal obžalovaného vinným tímto přečinem.

[26] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1949. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1950, s. 151 – 152.

Z odôvodnenia: Hospodářství republiky je řízeno jednotným hospodářským plánem, jehož splnění je úkolem všech práce schopných občanu státu. Z nedostatku pracovních sil, zejména kvalifikovaných, bylo obžalovanému známo, že i s jeho pracovní silou jako kvalifikovaného slévárenského dělníka je při plnění hospodářského plánu počítáno. Za těchto okolností byl si obžalovaný vědom, že vystoupí-li z práce, jeho pracovní síla jako kvalifikovaného dělníka bude těžko nahrazena, a bude-li nahrazena, že bude chybět opět v jiném hospodářském sektoru důležitém pro plnění jednotného hospodářského plánu. Přestal-li tedy obžalovaný bez důležité příčiny pracovat a věnoval-li se pouze příležitostným pracím, které pro plnění jednotného hospodářského plánu nemají význam, z nedbalosti neplnil povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, při čemž mohl vědět, že tím ohrožuje provádění jednotného hospodářského plánu. Toto jednání naplňuje skutkovou podstatu přečinu podle § 38 zák. č. 231/1948 Sb.

Poznámka redakcie Zbierky rozhodnutí: Dnešní úsilí na poli politickém i hospodářském směřuje k vývoji československé lidové demokracie k socialismu. Důležitým činitelem tohoto vývoje je pětiletý hospodářský plán. Aby se dosáhlo cíle tohoto plánu a zvýšení životní úrovně pracujícího lidu měst a venkova, mají se všichni občané podle ustanovení § 38 zákona o pětiletém hospodářském plánu, č. 241/1948 Sb., podílet na plnění úkolů vyplývajících z tohoto plánu. Plnění pětiletého plánu je občanskou povinností; každý je povinen svou hospodářskou činnost přizpůsobit plnění plánu a úkoly jemu svěřené plnit svědomitě a k prospěchu celku. Trestní sankce na porušování těchto občanských povinností, které každému občanu ukládá pětiletý plán, je právě zákonné ustanovení § 38 zák. č. 231/1948 Sb. Vystoupil-li tedy pachatel z řádného a společensky užitečného zaměstnání a věnoval-li se jen pracím příležitostným, porušil své shora uvedené občanské povinnosti a soud ho proto právem uznal vinným uvedeným přečinem.

HLAVA IV. Trestné činy proti medzinárodným vzťahom

§ 39 Vierolomnosť

(1) Kto ohrozí dôležitý záujem republiky tým, že
a) poruší svoje povinnosti, ktoré má ako zmocnenec republiky, alebo
b) zničí, poškodí, neupotrebiteľnou urobí, odstráni, utají, poruší alebo falšuje listinu alebo iný dôkaz o právnych pomeroch republiky k cudzej moci,
potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od päť do desať rokov, a ak je tu zvlášte priťažujúca okolnosť, od desať do dvadsaťpäť rokov.
(2) Kto spácha čin, uvedený v odseku 1, z hrubej nedbanlivosti, potresce sa pre prečin tuhým väzením od troch mesiacov do troch rokov.

§ 40 Neoprávnené opustenie územia republiky a neuposlúchnutie výzvy k návratu[27]

[27] Extenzívny výklad tejto skutkovej podstaty a použitie tzv. notoriety prispelo k tomu, že daný trestný čin sa často prepájal s poškodzovaním záujmov republiky v cudzine, s velezradou alebo ďalšími trestnými činmi. U československého občana, ktorý nedovolene prekročil hranice/prí-

Československý občan, ktorý s úmyslom poškodiť záujem republiky opustí neoprávnene územie republiky alebo s rovnakým úmyslom neuposlúchne výzvu úradu, aby sa v primeranej lehote, ktorú mu úrad určí, na územie republiky vrátil, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 21. júna 1949, č. Zm I 294/49[28] (č. 50 zbierky)

Československý občan, který se pokusí neoprávněně opustit území republiky, aby se vyhnul odvodní a pracovní povinnosti, jedná v úmysle poškodit zájem republiky ve smyslu § 40 zák. č. 231/ 1948 Sb.

Z kauzy: Krajský soud v Chrudimi uznal obžalovaného vinným zločinem nedokonaného neoprávněného opuštění území republiky podle § 8 tr. z. a § 40 zák. č. 231/1948 Sb., který obžalovaný spáchal tím, že z vnitrozemí odejel do blízkosti hranice, na nádraží v N. vystoupil, ukryl se na tendru lokomotivy mezinárodního vlaku, jedoucího do zahraničí, aby se tak dostal přes hranice, čin však nemohl dokonat proto, že uvedená lokomotiva s tendrem byla pak od vlaku odpojena. Nejvyšší soud zamítl zmateční stížnost obžalovaného.

Z odôvodnenia: Obžalovaný namítá především, že nalézací soud nezjistil, že obžalovaný jednal v úmyslu poškodit zájem republiky. Přehlíží však, že tento soud zjistil, že obžalovaný je ve věku blízkém odvodní povinnosti. Právem z toho usoudil na jeho úmysl poškodit zájem republiky, a to nejen na branné síly státu, jak zdůraznil nalézací soud. Z uvedené skutečnosti vzhledem k dekretu o pracovní povinnosti občanů č. 88/1945 Sb. a k výpovědi obžalovaného, že chtěl do ciziny z dobrodružných choutek, plyne nepochybně závěr, že se obžalovaný chtěl vyhnout i pracovní povinnosti, na níž má republika důležitý zájem pro nedostatek pracovních sil při budování nového pořádku a tím ovšem poškodil její zájmy.

Poznámka redakcie Zbierky rozhodnutí: Ustanovení § 40 zák. č. 231/1948 Sb. vyžaduje, aby pachatel jednal v úmyslu poškodit zájem republiky. Zákon tu (na rozdíl od ustanovení §§ 5, 37, 39) nevyžaduje, aby šlo o zájem důležitý. Pojem zájem republiky není v zákoně blíže vyložen. Jeho vymezení je ponecháno praxi. Otištěné rozhodnutí spatřuje zájem republiky ve smyslu § 40 v zájmu, který má republika na splnění pachatelovy pracovní povinnosti vzhledem k nedostatku pracovních sil při budováni nového pořádku a na splnění jeho odvodní povinnosti pro brannou sílu státu. Soudy spatřují zájem republiky ve smyslu § 40 i v zájmu na dobré pověsti republiky a vidí poškození tohoto zájmu již v tom, že pachatel svým útěkem za hranici poškozuje dobrou pověst republiky (že totiž jedná s vědomím, že jeho útěku bude cizí propagandou zneužito k šíření falešných, dobrou pověst republiky snižujících zpráv o poměrech v republice.)

padne sa o to pokúsil, sa totiž zvyčajne priamo predpokladal úmysel spolupracovať s cudzou mocnosťou proti štátu a jeho záujmom. KLUKNAVSKÁ, A.: *Trestné právo v tieni marxizmu-leninizmu. Československé trestné právo v rannej ére ľudovej demokracie.* Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2021, s. 48.

[28] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1949. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1950, s. 65.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 21. apríla 1950, č. Tz I 32/50[29] (č. 168 zbierky)

Zájmy republiky jsou dotčeny již tím, že občan republiky opustí jej území neoprávněně, t. j. bez souhlasu státních úřadů.

Z odôvodnenia: Obžalovaná chtěla v prostoru obce J. neoprávněné přejíti státní hranici do Německa se svým manželem, ale oba byli přitom zadrženi hlídkou SNB a jejich úmysl dostati se do Německa byl zmařen. … Poškozením ve smyslu § 40 zákona č. 231/1948 Sb. není jen způsobení nějaké škody hmotné, ale každá činnost nebo opominutí, jimiž státnímu celku i ve smyslu politickém vzniká újma, jimiž jsou tudíž jakékoliv zájmy republiky v poškozujícím směru dotčeny. Jedním z hlavních zájmů republiky je, aby pohyb jejích občanů přes státní hranice byl veden v evidenci a řízen podle zájmu státu, neboť mnohé osoby odcházejí do ciziny jen proto, aby tam mohli nerušeně pracovat proti zájmům republiky. Mimo toho má republika zájem, aby mnohé osoby zde zůstaly, ježto jejich práce je nutná pro splnění úkolů, které si vytyčil stát svým hospodářským plánem, v němž nejdůležitější složkou jsou pracovní síly. Opustí-li tedy občan republiky její území bez souhlasu státních úřadů, děje se tak neoprávněné, a tudíž proti zájmům republiky. Obžalovaná jako dospělá osoba si byla vědoma, jak je to patrno již z jejího ilegálního způsobu přechodu hranic, že její únik za hranice se děje neoprávněné. Jako občanka ČSR si byla vědoma toho, že svým útěkem do ciziny odnímá našemu hospodářskému plánu svoji pracovní sílu, a že tedy poškozuje zájem republiky na zařazení všech občanů při splnění hospodářského plánu. Kromě toho jako úřednice, tedy osoba nejméně s průměrnou inteligencí, věděla, že zahraniční nepřátelské síly využijí jejího útěku odůvodnění hanobení republiky.

§ 41 Poškodzovanie záujmu republiky v cudzine

(1) Československý občan, ktorý v cudzine rozširuje nepravdivú správu o politických, bezpečnostných, hospodárskych, sociálnych alebo právnych pomeroch v republike, hoci nemá dostatočné dôvody pokladať ju za pravdivú a mohol si uvedomiť, že je spôsobilá ohroziť záujem republiky, potresce sa pre prečin tuhým väzením od troch mesiacov do troch rokov.

(2) Kto spácha čin, uvedený v odseku 1, s úmyslom poškodiť republiku, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov.

§ 42 Hanobenie spojeneckého štátu

Kto verejne alebo pred viac ľuďmi

hanobí spojenecký štát, jeho hlavu alebo iného jeho predstaviteľa alebo jeho zástupcu, uznaného vládou republiky,

potupí meno alebo symbol spojeneckého štátu, najmä jeho znak, vlajku, farby alebo štátnu hymnu, alebo

[29] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1950. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1951, s. 246 – 248.

zničí, poškodí alebo odstráni symbol spojeneckého štátu, najmä jeho znak, vlajku alebo farby, alebo vyobrazenie hlavy spojeneckého štátu alebo iného jeho predstaviteľa s úmyslom prejaviť opovrhnutie spojeneckému štátu, alebo nepriateľské zmýšľanie o ňom,
potresce sa pre prečin tuhým väzením od troch mesiacov do dvoch rokov.

Rozhodnutie Krajského súdu v Jihlave z 7. októbra 1949, č. To 237/49[30] (č. 197 zbierky)

Hanobení V. I. Lenina je hanobením představitele spojeneckého státu ve smyslu § 42 zák. č. 231/1948 Sb.

Z kauzy: Okresní soud v Třešti uznal obžalovaného vinným přečinem hanobení spojeneckého státu podle § 42 zák. č 231/1948 Sb., který obžalovaný spáchal hanobením jeho představitele tím, že v předsálí biografu veřejně pronesl hanlivý výrok o V. I. Leninovi.

Z odôvodnenia: Výrok přednesený obžalovaným naplňuje podle přesvědčení soudu skutkovou podstatu hanobení spojeneckého státu podle § 42 zák. č. 231/1948 Sb. Je sice správné, že Lenin je již mrtev není tedy dnes přímým představitelem spojeneckého státu SSSR. Nemůže však být pochyby o tom, že se Lenin jak svou činností před revolucí 1917, tak i svou pozdější činností v SSSR stal nejen jako praktický politik, nýbrž i jako politický a národohospodářský theoretik tvůrcem, zakladatelem a představitelem spojeneckého státu SSSR a že tímto jeho představitelem zůstává i nadále. Je proto jeho hanobení útokem na osobu, která i dnes symbolisuje spojenecký stát SSSR. Jednání obžalovaného, jímž je hanoben představitel spojeneckého sátu SSSR, je způsobilé ohroziti dobré vztahy republiky k tomuto spojeneckému státu. Že obžalovaný jednal v tomto úmyslu, o tom nemůže být pochyb vzhledem k jeho ostatním výrokům, že totiž „co je komunistické, toho že má všeho dost". Nemůže být pochyby o tom, že si obžalovaný byl vědom toho, že jeho výrok je hanobením představitele spojeneckého státu, a to již vzhledem k tomu, že si, jak doznal, byl vědom aspoň toho, že Lenin je zakladatelem socialismu v SSSR.

Krajský soud zamítl odvolání obžalovaného do tohoto rozsudku okresního soudu z důvodů: Obžalovaný namítá, že Lenin není představitelem SSSR ve smyslu § 42 zák. č. 231/1948 Sb., poněvadž toto zákonné ustanovení má nepochybně na mysli jen žijící představitele spojeneckého státu, což jest zřejmé ze slov „spojenecký stát, jeho hlavu nebo jiného jeho představitele anebo jeho zástupce uznaného vládou republiky". Jeho námitka není však důvodná a stačí tu odkázat na správné odůvodnění rozsudku prvého soudu.

Z komentára redakcie Zbierky: Je v zájmu bezpečnosti republiky, aby nebyli ničím ohrožovány její dobré vztahy ke spojencům a aby se nedálo nic, co by mohlo u spojence vzbudit pochybnosti o opravdovosti přátelského, spojeneckého poměru republiky k němu. Proto zákon na ochranu lidově demokratické republiky stíhá v § 42 činy, jimiž se spojeneckému státu projevuje opovržení nebo jimiž se projevuje nepřátelské smýšlení o něm. Prostředkem zneuctění spojeneckého státu může být i hanobení jeho hlavy nebo jiného jeho představitele nebo

[30] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1949. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1951, s. 271 – 272.

zástupce, neboť útok na čest těchto osob se dotýká i cti spojeneckého státu. Představitelem spojeneckého státu může být i osoba, která v něm nemá oficiální funkci, avšak symbolisuje spojenecký stát. Podle uveřejněného rozhodnutí může být takovým představitelem i osoba, která již nežije. Není pochybnosti o tom, že osobnost V. I. Lenina, tvůrce SSSR, symbolisuje Svaz sovětských socialistických republik.

§ 43 Podnecovanie k útočnej vojne

Kto verejne alebo pred viac ľuďmi podnecuje k útočnej vojne, potresce sa pre zločin ťažkým žalárom od jedného do päť rokov.

HLAVA V. Spoločné a záverečné ustanovenia

§ 44 Stíhanie cudzincov

Podľa tohto zákona sa potresce i cudzinec, ak spácha v cudzine niektorý trestný čin podľa §§ 1, 2, 5, 6, 10, 14 až 19 a 39.

§ 45 Účinná ľútosť

(1) Páchateľ prestáva byť trestným pre čin, uvedený v §§ 1, 2, 5, 6, 10 alebo 17, ak upustil od svojho podniknutia a buď urobil oznámenie bezpečnostnému úradu alebo orgánu včas, keď škodlivý výsledok mohol byť ešte zamedzený, buď ho sám zamedzil alebo napravil, pokiaľ tak neurobil len preto, že vedel alebo sa domnieval, že jeho čin vyšiel najavo.

(2) Oznámením trestného činu nezanikne však trestnosť toho, kto čin nastrojil alebo k nemu naviedol preto, aby dal podnet k trestnému stíhaniu inej osoby.

§ 46 Osobitné ustanovenie o ukladaní trestu

Ak bol zločin, uvedený v tomto zákone, spáchaný za brannej pohotovosti štátu alebo v čase ozbrojeného napadnutia republiky alebo v čase, keď sa konajú zvýšené bezpečnostné opatrenia pre obranu štátu, nemožno trest na slobode ani skrátiť pod dolnú hranicu zákonnej trestnej sadzby, ani zmeniť jeho druh na miernejší.

§ 47 Peňažný trest

Ak odsudzuje súd vinníka pre čin trestný podľa tohto zákona spáchaný zo zištnosti alebo s úmyslom poškodiť republiku, uloží mu popri treste na slobode peňažný trest. Tento trest sa vymeria pri odsúdení za priestupok od 500 Kčs do 50.000 Kčs, pri odsúdení za prečin od 1.000 Kčs do 250.000 Kčs a pri odsúdení za zločin od 10.000 Kčs do päť miliónov Kčs.

§ 48 Konfiškácia majetku

Ak súd odsudzuje vinníka pre niektorý zločin, uvedený v §§ 1, 5, 10, 37 a 39, vysloví konfiškáciu majetku odsúdeného alebo jeho časti; to isté môže urobiť, ak odsudzuje vinníka pre niektorý iný čin trestný podľa tohto zákona.

§ 49 Zhabanie

(1) Ak odsudzuje súd vinníka, ktorý prijal majetkový prospech ako odmenu za

čin trestný podľa tohto zákona, vysloví, že sa zhabáva to, čo vinník takto prijal alebo čo si za to opatril.
(2) Ak vinník nemá to, čo by sa malo zhabať, vo svojom majetku a ak nepreukáže, že o to prišiel bez svojej viny, alebo ak to nemožno od jeho ostatného majetku oddeliť, vysloví súd, že sa z vinníkovho majetku zhabáva hodnota toho v peniazoch; zároveň určí výšku tejto peňažnej sumy.

§ 50 Prepadnutie

(1) Vec, ktorá sa použila na spáchanie činu trestného podľa tohto zákona alebo ktorá je na spáchanie takého činu zrejme určená, vyhlási súd, ak odsudzuje vinníka, za prepadnutú, ak náleží vinníkovi alebo inej osobe, ktorá zavinene prispela na spáchanie onoho činu alebo na jeho prípravu.
(2) Ak ohrozuje vec, uvedená v odseku 1, alebo vec, ktorá bola vyrobená alebo získaná trestným činom podľa tohto zákona, bezpečnosť štátu, verejnú bezpečnosť alebo verejný poriadok alebo ak je jej držanie vôbec zakázané, vyhlási ju súd za prepadnutú vždy, nehľadiac na to, komu náleží, i keď páchateľa nemožno stíhať alebo odsúdiť.
(3) Ak súd odsudzuje vinníka, vysloví prepadnutie ako vedľajší trest. Ak páchateľa nemožno stíhať, alebo ak mu nenáleží vec, ktorá sa má vyhlásiť za prepadnutú, rozhodne na návrh verejného obžalobcu o prepadnutí súd, ktorý by bol inak príslušný na konanie o tomto trestnom čine, uznesením. Verejný obžalobca a osoby dotknuté týmto rozhodnutím môžu si proti nemu sťažovať do osem dní od doručenia uznesenia. O sťažnosti rozhoduje súd, ktorý by bol inak príslušný rozhodovať o opravnom prostriedku proti výroku o treste.

§ 51 Strata živnostenského oprávnenia a strata oprávnenia vykonávať povolanie.

(1) Ak súd odsudzuje vinníka pre niektorý zločin, uvedený v §§ 1, 5, 10, 37 a 39, alebo vôbec pre zločin podľa tohto zákona, ktorým bola ohrozená alebo napadnutá hospodárska sústava štátu, vysloví zároveň stratu živnostenského oprávnenia alebo oprávnenia vykonávať reálnu živnosť alebo povolania na čas alebo na vždy; to isté môže urobiť, ak odsudzuje vinníka pre iný čin trestný podľa tohto zákona, ak je obava, že vinník by mohol zneužiť svoju živnosť alebo povolanie na spáchanie činu trestného podľa tohto zákona.
(2) Platné predpisy o odňatí a zániku živnostenského oprávnenia nie sú dotknuté ustanovením odseku 1.

§ 52 Strata čestných práv občianskych

(1) Ak súd odsudzuje vinníka pre zločin, uvedený v tomto zákone, na trest smrti alebo na trest na slobode na čas dlhší ako jeden rok, vysloví, ak ho neodsúdi na stratu štátneho občianstva (§ 53), že odsúdený stráca čestné práva občianske; to urobí tiež, ak ho odsudzuje pre zločin, uvedený v tomto zákone, na trest kratší, ak bol tento čin spáchaný z pohnútky nízkej a nečestnej.

(2) Strata čestných práv občianskych znamená:
a) stratu vyznamenaní, radov a čestných odznakov, verejných úradov a služieb, verejných hodností, funkcií a titulov, akademických hodností a povolaní, pre ktoré je taká hodnosť podmienkou, ako aj stratu odpočivných a zaopatrovacích platov z peňazí verejných, platov z milosti a iných podobných platov z verejných peňazí,
b) stratu spôsobilosti nadobudnúť tieto práva a
c) stratu volebného práva a hlasovacieho vo veciach verejných.
(3) Strata čestných práv občianskych nastane právnou mocou rozsudku. Strata práv, uvedených v odseku 2, písm. a), je trvalá; strata spôsobilosti nadobudnúť tieto práva [ods. 2, písm. b)] sa skončí, ak uplynie od vykonania hlavného trestu alebo od premlčania jeho výkonu čas, ktorý súd určí medzi tromi až desiatimi rokmi, ak však bol vinník odsúdený na trest štátneho väzenia, vykonaním tohto trestu. Strata práv, uvedených v odseku 2, písm. c) sa skončí, ak uplynie od vykonania hlavného trestu, od jeho odpustenia alebo od premlčania jeho výkonu čas troch rokov, ak ide o zločin, a čas jedného roku, ak ide o prečin alebo priestupok, a ak bol vinník odsúdený na trest štátneho väzenia, vykonaním tohto trestu.

§ 53 Strata štátneho občianstva

(1) Ak odsudzuje súd vinníka pre niektorý zločin, uvedený v §§ 1,5, 10, 11, 39 a 40, môže vysloviť, že odsúdený stráca štátne občianstvo.
(2) S odsúdením ku strate štátneho občianstva je spojená strata všetkých práv, uvedených v § 52, ods. 2.

§ 54 Uverejnenie rozsudku

(1) Ak je to vo verejnom záujme, nariadi súd v odsudzujúcom rozsudku pre čin trestný podľa tohto zákona, že sa právoplatný rozsudok uverejní na trovy odsúdeného najviacej tri razy v jednom alebo niekoľkých časopisoch, ktoré súd v rozsudku určí. Súd môže tiež nariadiť, aby rozsudok bol verejne vyvesený alebo inak uverejnený v obci, kde odsúdený býva, alebo v obci, kde spáchal trestný čin, alebo v obidvoch.
(2) Súd ustanoví, či majú byť uverejnené i dôvody rozsudku alebo ich podstatný obsah v znení, ktoré sám určí.

§ 55 Vypovedanie

(1) Ak súd odsudzuje cudzinca pre zločin podľa tohto zákona, vypovie ho z územia republiky.
(2) V ostatných prípadoch odsúdenia cudzinca podľa tohto zákona urobí tak súd, ak je ďalší pobyt cudzinca na území republiky z dôvodu bezpečnosti štátu, verejnej bezpečnosti alebo verejného poriadku nežiaduci.

§ 56 Zákaz pobytu

Ak odsudzuje súd vinníka pre čin trestný podľa tohto zákona, vysloví, ak to vyžaduje bezpečnosť štátu, verejná bezpečnosť alebo verejný poriadok, že sa odsú-

denému zakazuje na čas alebo navždy pobyt v niektorej časti územia republiky, ktorú určí v rozsudku.

§ 57 Prikázanie do robotárne[31]

(1) Ak súd odsudzuje vinníka pre zločin alebo prečin podľa tohto zákona, môže vysloviť, že odsúdený smie po odpykaní trestu byť držaný v robotárni na Slovensku, že sa odkazuje do robotárne, ak bol čin spáchaný zo zištnosti, alebo ak je spôsobom svojho vykonania alebo použitými prostriedkami zvlášť zavrhnuteľný.

(2) Odsúdený sa prikazuje do robotárne najmenej na šesť mesiacov a najdlhšie na päť rokov.

§ 58 Opravné prostriedky proti zabezpečovacím opatreniam.

Výrokom podľa §§ 49 až 57 možno odporovať tými istými opravnými prostriedkami ako výroku o treste.

§ 59 Podmienečné odsúdenie

U osôb, ktoré v čase spáchania trestného činu boli staršie ako osemnásť rokov, je podmienečné odsúdenie vylúčené,

a) ak ide o zločin podľa tohto zákona, alebo

b) ak ide o iný čin trestný podľa tohto zákona a verejný záujem vyžaduje výkon trestu.

---

[31] Normatívnym základom fungovania táborov nútených prác sa stal zákon č. 247/1948 Zb. o táboroch nútených prác (na Slovensku do toho času fungovali pracovné tábory na krátky čas premenované na pracovné útvary na základe nariadenia SNR č. 105/1945 Zb. nar. SNR o zriadení pracovných táborov a nariadenia SNR č. 7/1948 Zb. nar. SNR zo dňa 23. marca 1948 o zriadení pracovných útvarov). Základnou ideou bola prevýchova prácou v duchu napĺňania ústavného práva a povinnosti pracovať (§ 32 Ústavy 9. mája). KLUKNAVSKÁ, A. – HAMUĽÁK, J.: Česť práci! Právo na prácu a pracovná povinnosť v socialistických ústavách. In: ŠOŠKOVÁ, I. (ed.): *Ústavy v dejinách. Zborník príspevkov 6. ročníka medzinárodnej vedeckej konferencie „Banskobystrická škola právnych dejín“.* 1 vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021, s. 86. Pozri bližšie aj LACLAVÍKOVÁ, M. – RAK, B.: Pracovné tábory a výkon práce – nútená práca, povinnosť, postih (normatívna báza). In: *Forum Iuris Europaeum: recenzovaný časopis pre právnu vedu*, 2021, roč. 9, č. 2, s. 64.

V zmysle § 2 ods. 1 zákona o táboroch nútených prác do tábora mali byť zaraďované:

a) osoby, ktoré sú staršie než 18 rokov, neprekročili 60 rokov a sú telesne a duševne spôsobilé, ale práci sa vyhýbajú alebo ohrozujú výstavbu ľudovodemokratického zriadenia alebo hospodársky život, najmä verejné zásobovanie, a osoby, ktoré im to umožňujú,
b) osoby právoplatne odsúdené pre niektorý z činov, uvedených v
   - zákone č. 231/1948 Zb. na ochranu ľudovodemokratickej republiky,
   - zákone č. 15/1947 Zb. o stíhaní čierneho obchodu a podobných machinácií,
   - zákone č. 27/1947 Zb. o trestnej ochrane vykonávania dvojročného hospodárskeho plánu, alebo
   - zákone č. 165/1946 Zb. o trestnej ochrane národných podnikov, znárodnených podnikov a podnikov pod národnou správou.

Zastavenie periodického tlačiva

§ 60 (1) Ak uzná súd v trestnom konaní proti určitej osobe alebo v konaní podľa §§ 492 a 493 trestného poriadku zo dňa 23. mája 1873, č. 119 r. z., že obsahom periodického tlačiva bol spáchaný trestný čin podľa tohto zákona a že, hľadiac na *predchádzajúce* také rozhodnutie urobené v čase pomerne krátkom o tom istom tlačive, čo aj pod iným názvom vydávanom, možno sa dôvodne obávať, že budú uvedené trestné činy obsahom toho istého tlačiva ďalej páchané, môže zároveň vysloviť, že vydávanie tlačiva môže byť zakázané. Ak bol obsahom tlačiva spáchaný niektorý zločin v §§ 1, 5 alebo 6 uvedený, môže byť prípustnosť zastavenia vyslovená už v prvom prípade.

(2) Výroku, učinenému podľa odseku 1, možno odporovať tými istými opravnými prostriedkami ako výroku o treste, alebo v konaní podľa §§ 492 a 493 tr. ř. opravnými prostriedkami, uvedenými v §§ 493 a 494 tr. ř.

(3) Ak výrok súdu podľa odseku 1 nadobudol právnu moc, môže Ministerstvo vnútra po dohode s Ministerstvom informácií a osvety nariadiť zastavenie tlačiva na čas od jedného do šesť mesiacov alebo zakázať jeho vydávanie vôbec. Súdny výrok stráca účinnosť, ak sa zastavenie tlačiva nenariadilo najpozdejšie do jedného roku.

§ 61 (1) Ak je tlačový úrad tej mienky, že zastavené tlačivo je vydávané alebo podľa oznámenia jemu urobeného má byť vydávané ďalej pod iným menom, zakáže toto vydávanie alebo odmietne vziať oznámenie na vedomie, pričom uvedie tento dôvod. To platí, i keď rozhodnutie súdu, ktorým bolo vyslovené, že vydávanie tlačiva môže byť zastavené, ešte nenadobudlo právnu moc.

(2) Sťažnosť proti opatreniu tlačového úradu, urobenému podľa odseku 1, nemá odkladný účinok.

§ 62 Kto periodické tlačivo, ktorého vydávanie bolo podľa § 60 alebo § 61 zastavené, zakázané alebo nebolo vzaté na vedomie, ďalej vydáva alebo ho vydávať začne, potresce sa pre prečin tuhým väzením od osem dní do šesť mesiacov, a ak bol pre tento trestný čin už trestaný, tuhým väzením od jedného mesiaca do jedného roku.

§ 63 Ak sa začalo s opätovným vydávaním periodického tlačiva, ktoré bolo zastavené podľa ustanovenia § 60, pred uplynutím jedného roku od konca času, na ktorý bolo zastavené, platia počas jedného roku od začiatku jeho opätovného vydávania v tlačovom konaní jeho sa týkajúcom tieto osobitné ustanovenia:

a) lehota na námietky proti rozhodnutiam podľa § 493 tr. ř. a proti výroku, ktorým súd vyslovil prípustným jeho zastavenie, je trojdňová,

b) verejné zasadanie o námietkach proti rozhodnutiam, uvedeným pod písm. a), nech sa ustanoví najdlhšie na čas troch dní,

c) okolnosť, že osoba, ktorá námietky podala, neprišla na verejné zasadanie o ná-

mietkach z akéhokoľvek dôvodu, alebo že sa nepodarilo doručiť jej predvolanie naň, nie je na prekážku, aby sa konalo verejné zasadanie, a
d) lehota na sťažnosť proti rozhodnutiu o námietkach je trojdňová a začína sa vždy odo dňa vyhlásenia rozhodnutia.

§ 64 Výklad niektorých pojmov

(1) Verejne je čin vykonaný, ak je spáchaný obsahom tlačiva alebo rozširovaného spisu, rozhlasom, filmom, na zhromaždení alebo pred zástupom alebo na miestach a v miestnostiach prístupných verejnosti bez obmedzenia, ak mohol byť postrehnutý viacej ľuďmi.
(2) Viac ľuďmi v zmysle tohto zákona rozumejú sa aspoň dvaja ľudia.
(3) Blízkymi osobami sú príbuzní v rade priamom, súrodenci a manželia; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby blízke len vtedy, ak by ujmu, ktorou by trpela jedna z nich, druhá pociťovala ako vlastnú ujmu.

§ 65 Osobitné ustanovenie pre Slovensko

Pokus prečinov podľa tohto zákona je trestný.

§ 66 Stíhanie vojenských osôb

(1) Ustanovenia tohto zákona platia tiež pre osoby podliehajúce vojenskej súdnej právomoci. Ustanovenia trestných zákonov, ktorými sa ustanovujú prísnejšie trestné sadzby pre činy spáchané za vojny, zostávajú nedotknuté.
(2) Trestom smrti u osôb podliehajúcich vojenskej súdnej právomoci sa rozumie trest smrti povrazom.

§ 67 Príslušnosť

(1) Zákon o Štátnom súde ustanovuje, ktoré zločiny a prečiny podľa tohto zákona náležia do príslušnosti Štátneho súdu.
(2) Súdiť o ostatných zločinoch a prečinoch podľa tohto zákona prislúcha sborovému súdu I. stolice (vrchnému vojenskému súdu).
(3) Súdiť o priestupkoch podľa tohto zákona prislúcha okresnému súdu v sídle sborového súdu I. stolice (krajskému súdu vojenskému).

§ 68 Zanedbanie povinnej starostlivosti

Ustanovenie čl. III, č. 5 zákona zo dňa 15. októbra 1868, č. 142 r. z., ktorým sa menia niektoré ustanovenia trestného zákona a zákona o trestnom konaní vo veciach tlačových zo 17. decembra 1862, č. 6 a 7 r. z. z roku 1863, sa mení a znie:
„5. Kto sa dopustí podľa predchádzajúcich ustanovení zanedbania povinnej starostlivosti, potresce sa pre priestupok, a to, ak zakladá obsah tlačiva zločin, väzením od osem dní do troch mesiacov, ak zakladá prečin, peňažným trestom od 250 Kčs do 15.000 Kčs. Ak však zakladá obsah tlačiva zločin alebo prečin podľa zákona na ochranu ľudovodemokratickej republiky, potresce sa vinník za prečin tuhým väzením od štrnásť dní do šesť mesiacov; popri tomto treste možno uznať na peňažný trest od 500 Kčs do 50.000 Kčs. Ak by bolo podľa § 59 uvedeného zákona vylúčené podmienečné odsúdenie pre trestný čin spáchaný obsahom

tlačiva, je podmienečné odsúdenie vylúčené i pre prečin podľa predchádzajúcej vety."

§ 69 Pomer zákona k doterajším predpisom

Kde sa doterajšie zákony odvolávajú na ustanovenie zákona zo dňa 19. marca 1923, č. 50 Sb., na ochranu republiky, v znení predpisov ho meniacich a doplňujúcich, nastupujú na miesto dovolávaných ustanovení obdobné ustanovenia tohto zákona.

§ 70 Zákon o traskavinách

Zákon zo dňa 27. mája 1885, č. 134 r. z., o opatreniach proti všeobecne nebezpečnému používaniu traskavín a všeobecne nebezpečnému zachádzaniu s nimi v znení prílohy zákona č. 50/1923 Sb. platí na celom území republiky.

§ 71 Zrušovacie ustanovenia

Zrušujú sa všetky predpisy, ktoré odporujú tomuto zákonu, najmä:

1. ustanovenia §§ 68 až 75 tr. z. č. 117/1852 r. z. a § 303, ods. 2 toho istého zákona v znení zákona zo dňa 20. februára 1919, č. 111 Sb., ktorým sa doplňuje § 303 tr. z.,
2. ustanovenia §§ 344 až 351 v. tr. z.,
3. zákon č. 50/1923 Sb.,
4. zákon zo dňa 28. mája 1942, č. 91 Sl. z., o prísnejšom trestaní neoprávnenej držby zbrane za brannej pohotovosti štátu,
5. zákon zo dňa 24. októbra 1947, č. 182 Sb., o stíhaní trestných činov proti štátu.

§ 72 Účinnosť a vykonanie zákona.

Tento zákon nadobúda účinnosť ôsmym dňom po vyhlásení; vykonajú ho všetci členovia vlády.

Citované podľa: *Zbierka zákonov republiky Československej*, *čiastka 85, vydaná dňa 16. októbra 1948*

1.2 Zákon č. 232/1948 Zb. o Štátnom súde

Právna norma, jej kontextualizácia, zásadné novelizácie, súdna prax

Základné informácie o právnej norme – Zákon o Štátnom súde:

- účinnosť nadobudol spolu so zákonom na ochranu ľudovodemokratickej republiky dňa 24. októbra 1950 (za zmienku stojí krátka legisvakačná lehota, oba zákony – zákon na ochranu ľudovodemokratickej republiky a aj zákon o Štátnom súde boli v Národnom zhromaždení prijaté dňa 6. októbra 1948 a vyhlásené v Zbierke zákonov dňa 16. októbra 1948),
- zrušil prechádzajúcu právnu úpravu – osobitne prvorepublikový zákon č. 68/1935 Zb. z. a n. o vrchných súdoch ako súdoch štátnych a, podľa slov dôvodovej správy, mal zabezpečiť jednotné právne posudzovanie vecí prejednávaných podľa zákona na ochranu ľudovodemokratickej republiky[32],
- jeho ustanovenia boli novelizované Trestným poriadkom (zákonom č. 87/1950 Zb. o trestnom konaní súdnom),
- platil do 1. januára 1953, zrušený bol zákonom o organizácii súdov č. 66/1952 Zb.,
- spolu so zákonom na ochranu ľudovodemokratickej republiky sa stal symbolom nastupujúcej totalitnej doby, ktorá vytvorila inštitúcie na uskutočnenie

[32] *„Požadavek jednotného státního soudu byl naznačen již v zakoně na ochranu lidově demokratické republiky a je plně odůvodněn potřebou jednotného posuzování těchto trestných činů a tím, že zřízením jediného státního soudu se umožní specialisace soudců, v těchto případech naléhavě žádoucí.“* Citované podľa: Národní shromáždění republiky Československé 1948. I. volební období. 1. zasedání. Tisk 95. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1948 o státním soudu. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 09). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0095_01.htm

verejných procesov (Štátny súd, Štátna prokuratúra, Štátna bezpečnosť) s cieľom vysporiadať sa s odporcami nového ľudovodemokratického režimu, tzv. triednymi nepriateľmi.

Základná štruktúra zákona:
I. hlava. Organizácia Štátneho súdu
II. hlava. Príslušnosť Štátneho súdu a všeobecné ustanovenia
III. hlava. Konanie pred Štátnym súdom
IV. hlava. Prechodné a záverečné ustanovenia

Charakteristika zákona z obsahového hľadiska:
– prijatie zákona o Štátnom súde spolu so zákonom na ochranu ľudovodemokratickej republiky sa malo stať procesným (formálno-právnym) vyjadrením snahy chrániť ľudovodemokratické zriadenie pred útokmi zvonka i znútra, t. j. pred vonkajším a aj pred vnútorným nepriateľom, ako na to priamo poukazuje vystúpenie spravodajcu k návrhu zákona poslanca Haima: *„Účinná ochrana výdobytkov našej národnodemokratickej revolúcie a socializujúcej ľudovej demokracie vyžaduje k svojmu uplatneniu okrem materiálno-právnych opatrení aj príslušné opatrenia formálno-právne. Pri našej ceste k socializmu domáca i zahraničná reakcia bude nás hatiť a znepokojovať, aby táto cesta nebola pokojná a aby dosiahnutie konečného cieľa bolo časove čo najvzdialenejšie.* ***Preto, aby bola po ruke rýchla a účinná zbraň proti každému útoku na našu ľudovodemokratickú republiku****, je vládou predložený Národnému shromaždeniu návrh zákona o štátnom súde, pred ktorým ako pred súdom riadnym v smysle § 135, ods. 2 úst. listiny majú byť uplatnené vo zvýšenej miere vyššie uvedené hľadiská“*[33] a cieľom zaistiť jednotnú rozhodovaciu prax na podklade zákona na ochranu republiky.
– Štátny súd bol zriadený pre celé územie republiky a podliehali mu vojenské a mladistvé osoby. V zmysle § 17 zákona mal rozhodovať o trestných činoch podľa zákona na ochranu ľudovodemokratickej republiky[34], ak
– a) išlo o zločin, pri ktorom zákon ustanovoval trest smrti alebo trest odňatia slobody dlhší ako desať rokov,
– b) išlo o zločin alebo prečin a verejný obžalobca navrhol (v súlade s § 12) po-

[33] Vystúpenie spravodajcu k návrhu zákona pos. Dr. Haima. Citované podľa: Národní shromáždění republiky Československé 1948 – 1954. Stenoprotokoly. 13. schůze, středa 6. října 1948. Vystúpenie spravodajcu k návrhu zákona pos. Dr. Haima. (cit. 2024. 08. 10). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/stenprot/013schuz/s013002.htm

[34] *Po prijatí Trestného zákona č. 86/1950 Zb. došlo k zmene a Štátny súd bol príslušným na rozhodovanie vecí podľa prvej hlavy TZ.*

jednávanie veci pred Štátnym súdom.[35] Tento návrh mohol štátny prokurátor podať aj vtedy, ak sa už začalo o veci konať na príslušnom súde, a to až do času kým sa súd neodobral uzniesť sa o rozsudku vo veci.

– Štátny súd sa stal príslušným aj pre rozhodovanie o trestných činoch spáchaných pred účinnosťou zákona o Štátnom súde, ktoré predtým patrili pred zborové súdy ako súdy štátne. Rovnako bol príslušným aj na rozhodovanie o zločine vojenskej zrady (§ 6 č. 1 a 2 zákona č. 50/1923 Zb. z. a n. na ochranu republiky).
– Sídlom Štátneho súdu bola Praha. Štátny súd sa skladal z prezidenta, viceprezidentov, občianskych a vojenských sudcov z povolania a zo sudcov z ľudu[36].
– Senáty Štátneho súdu boli päťčlenné, tvorili ich predseda a dvaja členovia ako sudcovia z povolania a dvaja sudcovia z ľudu.
– Štátny súd nebol nezávislým súdom, bol pod vplyvom vládnucej KSČ, štátnej bezpečnosti a ministerstva vnútra. Jeho úlohou bolo zabezpečovať ochranu novému ľudovodemokratickému zriadeniu, čo sa osobitne preukázalo pri politických procesoch pred ním prejednávaných. Politické procesy boli inscenované na zastrašenie verejnosti a ich prostredníctvom sa prakticky realizovala téza o zostrovaní triedneho boja a očistení spoločnosti od protispoločenských a protištátnych živlov.

Výber z (právno)historickej literatúry:

CÍSAŘOVÁ, D.: Věda českého trestního práva v období 1945 – 1989. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v rokoch 1945 – 1989*. Karolinum: Praha, 2004, s. 75 a nasl.; GEBAUER, F. a kol.: *Soudní prezekuce politické povahy v Československu 1948 – 1989. Štatistický přehled*. Praha: Ústav pro soudobé dejiny AV ČR, 1993; GŘIVNOVÁ, P. – GŘIVNA, T.: Trestní právo procesné. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu, Kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova

[35] Štátny prokurátor nemusel svoj návrh nijako odôvodňovať. Dôvodová správa k zákonu takto výsadne chápanú pozíciu štátneho prokurátora zdôvodnila verejným záujmom na prejednaní veci pred Štátnym súdom: „*Důvody k takovému návrhu ostatně mohou být různé; nejčastěji však bude nepochybně důvodem takového návrhu veřejný zájem na projednání věci před státním soudem, po případě i v nepřítomnosti obviněného (jde-li na př. o osobu zaujímající ve veřejném životě význačné postaveni, jejíž chování by mělo být vzorem ostatním spoluobčanům).*" Citované podľa: Národní shromáždění republiky Československé 1948. I. volební období. 1. zasedání. Tisk 95. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1948 o státním soudu. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 07). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0095_02.htm

[36] Sudcov z ľudu vymenúvala vláda na návrh krajských národných výborov na obdobie jedného roku. Po uplynutí jednoročného obdobia bolo možné tie isté osoby znovu vymenovať. Sudcom z ľudu sa mohla stať len osoba zapísaná do stálych voličských zoznamov, staršia než 35, ale mladšia než 60 rokov. Sudcom z ľudu na Najvyššom súde (§ 23, ods. 2 zákona) sa mohla stať len osoba znalá práva.

univerzita, Medzinárodný politologický ústav, 2009, s. 582 – 610; KAPLAN, K.: *K politickým procesom v Československu*. Praha: Barrister – Principal, 1994; KAPLAN, K. – PALEČEK, P.: *Komunisticky režim a politické procesy v Československu.* Brno: Barrister a Principal, 2001; KLUKNAVSKÁ, A.: Trestné právo v tieni marxisticko-leninskej ideológie. In: KLUKNAVSKÁ, A. (ed.): *Vplyv marxisticko-leninskej ideológie na právo v Československu v rokoch 1948 – 89. Marx stále živý! K prehodnoteniu učenia K. Marxa v súčasnom právnom a ekonomickom myslení.* Zborník príspevkov. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021, s. 103 a nasl.; KLUKNAVSKÁ, A.: *Trestné právo v tieni marxizmu-leninizmu. Československé trestné právo v ranej ére ľudovej demokracie.* Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2021; KÜHN, Z.: Socialistická justice. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu, Kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 822– 847; KÜHN, Z.: *Aplikace práva soudcem v éře stredoevropského komunismu a transformace*. Praha: C. H. Beck, 2005; KUKLÍK, J.: *Vývoj Česko-Slovenského práva 1945 – 1989*. Linde: Praha, 2009; RAŠLA, A.: *Ľudové súdy v Československu po II. svetovej vojne ako forma mimoriadneho súdnictva.* Bratislava: SAV, 1969; SCHELLE, K. – SCHELLEOVÁ, I.: Vývoj organizace soudnictví v letech. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v letech 1945 – 1989.* Praha: Karolinum, 2004; ŠVECOVÁ, A. – GÁBRIŠ, T.: *Dejiny štátu, správy a súdnictva na Slovenska.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čenek, s.r.o., 2009; VLČEK, E.: *Dějiny trestního práva v Českých zemích a v Československu.* Brno: Masarykova univerzita, 2004; VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K.: *Právní dějiny na území Slovenska.* Ostrava: KEY Publishing, 2007; VOJÁČEK, L. – KOLÁRIK, J. – GÁBRIŠ, T.: Československé právne dejiny (1918 – 1992) – 2. prepracované vydanie. Bratislava: Eurokódex, s. r. o., 2013; VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL, V.: *České právní dějiny.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2008; VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L. – KREMLIČKOVÁ, L. – LIŠKA, O. – MAIŠAIDR, P. – RÁZEK, A. – VIKNER, P. (eds.): *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech. I. Díl.* Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2003; VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L. (eds.): *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech*. *II. Díl.* Praha: Úřad dokumentace a vyšětřování zločinů komunismu, 2004.

Znenie normy – zákon č. 232/1948 Zb. o Štátnom súde vo vyhlásenom znení s poukazom na súdnu prax

HLAVA PRVÁ. Organizácia Štátneho súdu

§ 1 Zriadenie Štátneho súdu

Pre celé územie Československej republiky sa zriaďuje Štátny súd so sídlom v Prahe.

§ 2 Zloženie Štátneho súdu

Štátny súd sa skladá z prezidenta a z potrebného počtu viceprezidentov, občianskych a vojenských sudcov z povolania a sudcov z ľudu. ...

Prideľovanie sudcov na Štátny súd

§ 4 Ministri spravodlivosti a národnej obrany môžu na návrh prezidenta Štátneho súdu prechodne prideliť ku službe na Štátny súd sudcov v VI. alebo vyššej stupnici funkčného služného alebo vojenských sudcov v 4. alebo vyššej platovej stupnici vojenských gážistov. Proti vôli prideleného sudcu smie pridelenie trvať najviacej jeden rok.

§ 5 Sudcovia z ľudu

(1) Sudcov z ľudu vymenúva vláda na návrh krajských národných výborov na obdobie jedného roku. Sudcov z ľudu z vojenských osôb v činnej službe (§ 21, ods. 2 a 3) vymenúva vláda z osôb navrhnutých ministrom národnej obrany. Po uplynutí jednoročného obdobia možno tie isté osoby znovu vymenovať.

(2) Na úrad sudcu z ľudu možno povolať len toho, kto je zapísaný do stálych voličských zoznamov, prekročil tridsaťpäť, avšak nie šesťdesiat rokov. Sudcom z ľudu na Najvyššom súde (§ 23, ods. 2) môže byť len osoba znalá práva.

(3) Za sudcov z ľudu nech sa nepovolávajú prezident republiky, členovia zákonodarných zborov, vlády a Zboru povereníkov, sudcovia z povolania, konceptní úradníci úradu verejnej obžaloby, obhajcovia vo veciach trestných a duchovní.

(4) Prijať a zastávať úrad sudcu z ľudu je občianskou povinnosťou. Odmietnuť úrad sudcu z ľudu alebo sa ho vzdať možno len z dôležitých dôvodov; o tom rozhoduje rada Štátneho súdu (§ 20), u Najvyššieho súdu senát (§ 23, ods. 1).

§ 6 Sudcovia z ľudu hlasujú pred sudcami z povolania, a to starší pred mladším.

§ 7 (1) Ak poruší sudca z ľudu bez závažných dôvodov svoju povinnosť, uloží mu predseda senátu ako poriadkový trest pokutu do 10.000 Kčs a podľa okolností tiež náhradu trov zmareného pojednávania.

(2) Proti rozhodnutiu, ktorým bola uložená poriadková pokuta alebo náhrada trov zmareného pojednávania podľa odseku 1, môže si postihnutý sťažovať do troch dní. O sťažnosti rozhodne rada Štátneho súdu (§ 20) a ak ide o sudcu z ľudu na Najvyššom súde, senát (§ 23, ods. 1).

§ 8 Sudcom z ľudu prislúcha náhrada, ktorú určí vláda nariadením.

§ 9 Prísaha sudcov z ľudu

Sudca z ľudu sľúbi do rúk prezidenta Štátneho súdu prísahou, že bude zachovávať zákony a nariadenia, vykladať ich v duchu ústavy i zásad ľudovodemokratického zriadenia a rozhodovať nestranne. Sudcovia z ľudu činní na Najvyššom súde (§ 23, ods. 2) zložia prísahu do rúk prvého prezidenta Najvyššieho súdu. ...

§ 12 Verejný obžalobca

(1) Na úkony verejnej obžaloby, ustanovené trestným poriadkom a predpismi ho meniacimi a doplňujúcimi, sa zriaďuje pri Štátnom súde Štátna prokuratúra.

(2) Členovia Štátnej prokuratúry sú štátny prokurátor a štátni viceprokurátori. ...

§ 14 (1) Štátny prokurátor vedie Štátnu prokuratúru, dozerá na jej činnosť, prikazuje pracovné úlohy jednotlivým jej členom a je služobným predstaveným

všetkých zamestnancov činných na Štátnej prokuratúre; je podriadený priamo ministrovi spravodlivosti. ...

HLAVA DRUHÁ. Príslušnosť Štátneho súdu a všeobecné ustanovenia
§ 17 Príslušnosť Štátneho súdu
(1) Štátnemu súdu patrí konať a rozhodovať o týchto trestných činoch podľa zákona zo dňa 6. októbra 1948, č. 231 Sb., na ochranu ľudovodemokratickej republiky:
a) o zločinoch, ak ustanovuje na ne zákon trest smrti alebo trest na slobode dlhší ako desať rokov,
b) o iných zločinoch alebo prečinoch, ak verejný obžalobca navrhne (§ 12) pojednávanie veci pred Štátnym súdom; ale ak sa začalo o čine konanie u súdu inak príslušného, možno urobiť taký návrh, len pokiaľ sa súd neodoberie uzniesť sa o rozsudku.
(2) Právomoc Štátneho súdu sa vzťahuje i na osoby podrobené vojenskej súdnej právomoci.
(3) Ak sa zbieha s trestným činom, o ktorom patrí podľa odseku 1 súdiť Štátnemu súdu, iný súdne trestný čin, koná a rozhoduje aj o tomto trestnom čine Štátny súd. Štátny súd môže však na návrh verejného obžalobcu túto vec vylúčiť a odkázať ju súdu inak príslušnému. Ak sa zastaví trestné konanie pre čin, ktorý patrí súdiť Štátnemu súdu, ešte pred hlavným pojednávaním, postúpi Štátny súd vec súdu inak príslušnému na konanie o ostávajúcom trestnom čine; to môže urobiť aj vtedy, ak sa zastaví trestné konanie pre taký čin pred skončením hlavného pojednávania.
§ 21 Senáty Štátneho súdu
(1) Senáty Štátneho súdu sú päťčlenné. Predseda a dvaja členovia sú sudcovia z povolania, dvaja členovia sú sudcovia z ľudu. Sudcovia z ľudu sa však okrem hlavného pojednávania zúčastňujú na rozhodovaní, len kde to zákon výslovne ustanovuje.
(2) Ak sa vykonáva trestné konanie len proti osobám podliehajúcim inak vojenskej súdnej právomoci, sú predseda a dvaja členovia senátu z vojenských sudcov a ďalší dvaja členovia, sudcovia z ľudu, z vojenských osôb (§ 5, ods. 1).
(3) Ak sa vykonáva spoločné trestné konanie proti osobám, z ktorých niektorá podlieha inak vojenskej súdnej právomoci, je jedným členom senátu vojenský sudca, ak nie je vojenským sudcom už predseda. Jedným sudcom z ľudu musí byť vojenská osoba (§ 5, ods. 1).
(4) Ak sa vykonáva trestné konanie pre niektorý čin, uvedený v druhej hlave zákona č. 231/1948 Sb., a ak nejde o osobu podrobenú vojenskej súdnej právomoci, je vojenský sudca jedným členom senátu.

§ 23 Senáty Najvyššieho súdu

(1) Najvyšší súd vykonáva súdnu moc vo veciach, v ktorých rozhodoval v prvej stolici Štátny súd, v päťčlenných senátoch, zložených z troch členov Najvyššieho súdu, z ktorých jeden predsedá, a z dvoch členov Najvyššieho vojenského súdu ako prísediacich.

(2) Ak rozhoduje Najvyšší súd o opravnom prostriedku (mimoriadnom opravnom prostriedku) proti rozhodnutiu, na ktorom sa zúčastnili sudcovia z ľudu, súdi v senátoch rozšírených o dvoch sudcov z ľudu.

(3) Senáty, uvedené v odsekoch 1 a 2, zostavuje začiatkom každého roku prvý prezident Najvyššieho súdu po dohode s prezidentom Najvyššieho vojenského súdu.

§ 26 Obhajoba

(1) V konaní pred Štátnym súdom môže byť obhajcom len osoba oprávnená obhajovať pred občianskym alebo vojenským súdom, zapísaná do osobitného zoznamu, ktorý zostaví a vedie Ministerstvo spravodlivosti v dohode s Ministerstvom národnej obrany.

(2) Ak ide o trestný čin, na ktorý zákon ustanovuje trest smrti alebo trest na slobode dlhší ako päť rokov, alebo ak sa vykonáva trestné konanie proti neprítomnému obžalovanému (§ 40), musí mať obžalovaný pre hlavné pojednávanie a pre opravné konanie obhajcu. Ak si nevezme obhajcu sám, alebo ak mu ho nevezme ten, kto má právo vziať mu obhajcu, určí mu obhajcu súd. ...

HLAVA TRETIA. Konanie pred Štátnym súdom

§ 29 Všeobecná zásada o konaní

O konaní pred Štátnym súdom platia, pokiaľ tento zákon neustanovuje inak, obdobne ustanovenia trestného poriadku o konaní pred krajskými súdmi.

§ 30 Konanie o obžalobe

(1) Obžalobný spis sa podáva u predsedu senátu. Ak nebol obžalobný spis predložený v predpísanom počte výtlačkov alebo ak treba odstrániť nejakú inú formálnu vadu, predseda senátu vráti obžalobný spis verejnému obžalobcovi, aby vadu odstránil.

(2) Obžalobné konanie sa nevykoná. Ak má však predseda senátu pochybnosť o príslušnosti Štátneho súdu, prípustnosti obžaloby (§ 213 tr. ř.) alebo o dôvodnosti nariadenia alebo ďalšieho trvania väzby, predloží spisy rade Štátneho súdu, aby o tom rozhodla.

(3) Okrem prípadu, uvedeného v odseku 2, veta druhá, predseda senátu rozhodne o väzbe a dá doručiť obžalobný spis obvinenému. Ak je obvinený vo väzbe, doručí sa mu obžalobný spis do dvadsaťštyri hodín od jeho podania u súdu. Ak sa nariadi na obvineného väzba na návrh urobený v obžalobnom spise, dodá sa mu obžalobný spis do dvadsaťštyri hodín od nariadenia väzby. ...

§ 33 Príprava hlavného pojednávania
(1) Hlavné pojednávanie sa koná v mieste, ktoré určí na návrh verejného obžalobcu predseda senátu so súhlasom prezidenta Štátneho súdu.
(2) Predseda senátu určí hlavné pojednávanie tak, aby obžalovanému zostala pre prípravu hlavného pojednávania lehota aspoň tri dni od doručenia predvolania. Túto lehotu možno skrátiť len so súhlasom obžalovaného.
(3) Zároveň s predvolaním na hlavné pojednávanie sa doručí obžalovanému zoznam členov (náhradníkov) senátu s poučením o práve ich odmietať; v prípadoch povinnej obhajoby (§ 26, ods. 2) vyzve sa zároveň obžalovaný, aby oznámil súdu do troch dní spôsobilého obhajcu, ak neurobil tak dosiaľ (§ 26, ods. 1), inak že mu obhajcu určí súd.
§ 34 Vylúčenie verejnosti
(1) Okrem prípadov uvedených v trestnom poriadku verejnosť sa vylúči z hlavného pojednávania vtedy, ak by bolo verejným pojednávaním ohrozené štátne tajomstvo (§ 5, ods. 3 zák. č. 231/1948 Sb.).
(2) Ak bola verejnosť vylúčená z dôvodu uvedeného v odseku 1, predseda senátu prítomným zakáže vyjavovať nepovolaným osobám skutočnosti, o ktorých sa dozvedeli pri pojednávaní a poučí ich o ustanovení § 46. Na žiadosť verejného obžalobcu, ktorú netreba odôvodňovať, môže súd odoprieť prístup na hlavné pojednávanie dôverníkovi, ktorého si obžalovaný zvolil. Obžalovaný si môže v takom prípade zvoliť iného dôverníka, proti ktorému verejný obžalobca nemá námietky.
§ 35 Rozhodovanie Štátneho súdu
(1) Štátny súd rozhodne spravidla (§ 17, ods. 3) vo veci samej, i keď nadobudne presvedčenie, že o čine, ktorého sa obžalovaný dopustil, patrí súdiť inému súdu.
(2) Ak je Štátny súd názoru, že čin, ktorý sa obžalovanému kladie za vinu, má sa posudzovať podľa prísnejšieho zákonného ustanovenia, než je uvedené v obžalobnom spise, vypočuje prv obidve strany; ak je to potrebné pre prípravu obžaloby alebo obhajoby, odročí Štátny súd hlavné pojednávanie.
§ 36 Opravné prostriedky
(1) Rozsudku Štátneho súdu možno odporovať ako rozsudku krajského súdu. Iným rozhodnutiam Štátneho súdu možno odporovať, len pokiaľ tento zákon opravný prostriedok výslovne pripúšťa.
(2) O opravných prostriedkoch rozhoduje Najvyšší súd.
§ 37 Obnova trestného konania.
(1) O návrhu na obnovu trestného konania rozhoduje Štátny súd za účasti sudcov z ľudu.
(2) Proti rozhodnutiu Štátneho súdu o návrhu na povolenie obnovy trestného konania možno si sťažovať do osem dní od doručenia rozhodnutia. ...

§ 39 Výkon rozsudku
Robiť rozhodnutie a opatrenie o výkone rozsudku patrí vždy Štátnemu súdu samému.
§ 40 Konanie proti neprítomným
Ak nemožno osobu podozrivú zo zločinu podľa zákona č. 231/1948 Sb. postaviť pred súd, pretože sa zdržuje v cudzine alebo sa vyhýba trestnému konaniu útekom alebo ukrývaním, alebo preto, že jej pobyt je neznámy, neprekáža to vykonávaniu trestného konania, vyneseniu rozsudku a výkonu trestu, pokiaľ to povaha trestu dopúšťa.
§ 41 (1) Ak podá verejný obžalobca po skončení prípravného vyšetrovania na neprítomného (§ 40) obžalobu, predloží predseda senátu obžalobný spis rade Štátneho súdu na rozhodnutie podľa § 30, ods. 2 a na určenie obhajcu. Obžalobný spis sa doručí obhajcovi a vo výťahu sa uverejní vo forme zatykača. Predvolanie na hlavné pojednávanie sa uverejní v Úradnom liste republiky Československej.
(2) Obhajca, určený podľa predchádzajúceho odseku, zastupuje obžalovaného v ďalšom konaní a má rovnaké práva ako obžalovaný. Lehota na podanie opravných prostriedkov sa posudzuje u obhajcu samostatne, u obžalovaného a iných osôb, ktoré môžu podávať opravné prostriedky v prospech obžalovaného, podľa lehoty platnej pre obhajcu.
(3) Ak nastanú skutočnosti odôvodňujúce pokračovanie v konaní v neprítomnosti obžalovaného po podaní obžaloby alebo po vynesení rozsudku v prvej stolici, použije sa primerane ustanovenie odseku 2. Obhajcu, oprávneného zastupovať obžalovaného, určí vždy rada Štátneho súdu.
(4) Právoplatný rozsudok vynesený v neprítomnosti obžalovaného uverejní sa vo výťahu v Úradnom liste. ...
§ 42 (1) Ak osvedčí obžalovaný (§ 40), ktorý nebol vypočutý na hlavnom pojednávaní, že sa pre neodvratnú prekážku, ktorú nezavinil, nemohol na súd dostaviť, povolí rada Štátneho súdu na jeho žiadosť navrátenie do predošlého stavu.
(2) Žiadosť o navrátenie do predošlého stavu nemá spravidla odkladný účinok. Rada Štátneho súdu môže však z dôležitých dôvodov nariadiť, aby sa s výkonom rozsudku počkalo do rozhodnutia o žiadosti.
(3) Ak sa povolí navrátenie do predošlého stavu podľa ustanovenia odseku 1, koná sa nové hlavné pojednávanie.

HLAVA ŠTVRTÁ. Prechodné a záverečné ustanovenia
§ 43 Návrh na vymenovanie sudcov z ľudu
Dokiaľ nezačnú pôsobiť krajské národné výbory, navrhujú vymenovanie sudcov z ľudu zemské národné výbory, na Slovensku Povereníctvo vnútra.

§ 44 Obhajcovia

Dokiaľ nebude zostavený zoznam osôb, oprávnených obhajovať v konaní pred Štátnym súdom (§ 26), môžu v tomto konaní obhajovať len osoby zapísané do zoznamu, zostaveného podľa § 36, písm. b) zákona zo dňa 19. marca 1923, č. 50 Sb., na ochranu republiky, v znení zákona zo dňa 13. mája 1936, č. 130 Sb.

§ 45 Konanie o činoch spáchaných pred účinnosťou zákona

(1) Štátnemu súdu prislúcha konať a rozhodovať tiež o trestných činoch, o ktorých pred účinnosťou tohto zákona patrilo súdiť zborovým súdom druhej stolice ako súdom štátnym podľa § 1 zákona zo dňa 4. apríla 1935, č. 68 Sb., o hlavných súdoch ako súdoch štátnych, ako aj o zločine podľa § 6, č. 2 zák. č. 50/1923 Sb. a o zločine podľa § 6, č. 1 toho istého zákona, aj keď verejný obžalobca nenavrhuje, aby trest sa uložil podľa zákonnej sadzby vyššej než päť rokov.

(2) Ak trestné konanie sa začalo u zborového súdu druhej stolice ako súdu štátneho, avšak dosiaľ nebol vynesený rozsudok v prvej stolici, pokračuje Štátny súd v konaní podľa tohto zákona; ak obžaloba nadobudla právnu moc, vezme ju Štátny súd za základ svojho rozhodovania.

(3) Ak bol v konaní pred zborovým súdom druhej stolice ako súdom štátnym alebo pred vojenským súdom už vynesený rozsudok, skončí sa konanie podľa doterajších predpisov. Ak bude však rozsudok zrušený a vec vrátená súdu prvej stolice na nové pojednávanie, pokračuje v konaní Štátny súd podľa ustanovení tohto zákona.

§ 46 Vyjavovanie skutočností o neverejnom hlavnom pojednávaní

Kto proti zákazu vydanému súdom (§ 34, ods. 2) vyjaví nepovolanej osobe skutočnosť, o ktorej sa dozvedel v neverejnom hlavnom pojednávaní, potresce sa, ak nejde o čin prísnejšie trestný, súdom pre priestupok väzením od troch dní do troch mesiacov alebo peňažným trestom od 1.500 Kčs do 25.000 Kčs.

Citované podľa: *Zbierka zákonov republiky Československej*, *čiastka 85, vydaná dňa 16. októbra 1948*.

1.3 Zákon č. 86/1950 Zb. Trestný zákon

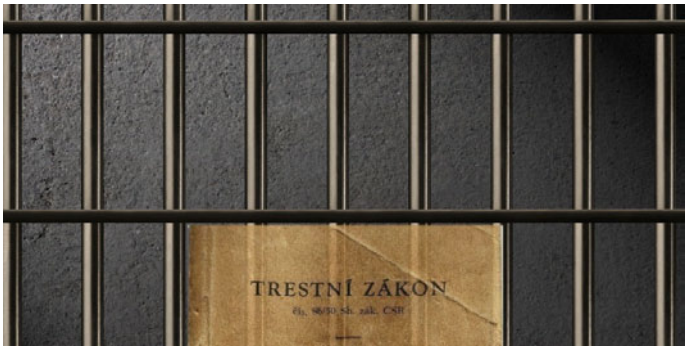

Právna norma, jej kontextualizácia, zásadné novelizácie, súdna prax

Základné informácie o právnej norme – Trestný zákon (ďalej len TZ z roku 1950):

- účinnosť nadobudol 1. augusta 1950 (zákon bol v Národnom zhromaždení prijatý dňa 12. júla 1950[37])
- bol normou unifikačného charakteru, zjednotil trestné právo hmotné v rámci Československa a odstránil právny dualizmus v tejto oblasti (zrušil rakúsky a uhorský Trestný zákon a ďalšie normy)
- platil s dvoma novelizáciami (zákon č. 63/1956 Zb., ktorý odstránil tvrdosť niektorých ustanovení – trest na doživotie zmiernil na odňatie slobody na 25 rokov, vypustené boli ustanovenia o obligatórnom uložení peňažného trestu a trestu odňatia slobody, došlo k spresneniu niektorých skutkových podstát[38]

---

[37] Národné zhromaždenie prerokovávalo návrh trestného zákona ako vládny návrh na svojej 46. schôdzi. Dr. Kokeš prerokovanie nového trestného zákona označil za jeden z radostných dní, ktoré nastali v našej histórii. BLÁHOVÁ, I. – BLAŽEK, L. – KUKLÍK, J. – ŠOUŠA, J. a kol.: *Právnická dvouletka. Rekodifikace právního řádu, justície a správy v 50. letech 20. století.* Praha: Auditorium, 2014, s. 217.

[38] Zásadné zmeny zhrnula dôvodová správa s dôležitým pripomenutím, že cieľom novelizácie je ďalšie upevňovanie socialistickej zákonnosti a teda budovanie socializmu v štáte pracujúcich: *„Celostátní konference Komunistické strany Československa vytyčila požadavek upevnění socialistické zákonnosti a zvýšeného uplatňování výchovně úlohy státu, a to i na úseku justice. Tyto požadavky byly se souhlasem přijaty všemi složkami Národní fronty a veškerým pracujícím lidem. Dosavadní trestní zákon v některých svých ustanoveních náležitě neumožňoval rozvíjení výchovné funkce trestního soudnictví. ... Nedostatkem bylo i to, že trestní zákon neumožňoval vždy diferenciaci podle společenské nebezpečnosti jednání pachatelů, jako např. při rozkrádání a poškozování majetku v socialistickém vlastnictví, kde otázka výchovy je zejména*

a i. a zákonom č. 68/1957 Zb. o umelom prerušení tehotenstva[39]) do nadobudnutia účinnosti Trestného zákona z roku 1961, t. j. do 1. januára 1962,

– bol výsledkom premeny práva uskutočnenej právnickou dvojročnicou (1948-1950)[40]. Spolu s Trestným zákonom bol prijatý aj Trestný poriadok, Trestný zákon správny a Trestný poriadok správny (následne aj zákon na ochranu mieru č. 165/1950 Zb.).[41]
– podobne ako zákon na ochranu ľudovodemokratickej republiky sa stal symbolom totalitnej doby, výrazom premeny a politizácie trestného práva, normatívnym základom represie, zastrašovania[42] aj s ohľadom na prísne trestné sadzby.

---

důležitá. ... Předložená novela vychází také z požadavku zesílit a prohloubit ochranu našeho společenského zřízení a všech vymoženosti našeho pracujícího lidu, kterých dosáhl v budovatelském úsilí na socialistické výstavbě naší vlasti. Osnova uskutečňuje všechny požadavky zejména tím, že rozšiřuje možnost vyslovení podmíněného odsouzení a odstraňuje ustanovení vylučující dosud podmíněně odsouzení u řady trestných činů. Umožňuje upustit od potrestnání nejen u mladistvých, jako tomu bylo dosud, ale i u ostatních pachatelů. Rozšiřuje možnost ukládání trestu nápravného opatření, propadnutí jmění a trest peněžitý stanoví jen jako tresty fakultativní, zrušuje trest odnětí svobody na doživotí, vedle trestu smrti stanoví alternativně trest odnětí svobody na pětadvacet let, zpřesňuje některá ustanovení zejména zvláštní části trestního zákona a zavádí nová. Novela trestního zákona umožní, aby se trestního zákona používalo jako účinného prostředku proti nepřátelům socialistické výstavby a zároveň aby všechna opatření učiněná podle trestního zákona působila výchovně na masy pracujících. Novela trestního zákona tak povede k upevnění socialistické zákonnosti, která je jedním z významných předpokladů úspěšného rozvíjení socialismu v naší zemi." Národní shromáždění republiky Československé 1956. II. volební období. Tisk 94. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1956, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 86/1950 Sb. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 28). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1954ns/tisky/t0094_02.htm

39 Zrušil § 218 Trestného zákona z roku 1950 (skutková podstata usmrtenia ľudského plodu).

40 Normy trestného práva hmotného mali byť vypracované tak, aby *„svým obsahem a formou sloužily: (a) potřebám a funkci lidovědemokratického státu a byly jasným výrazem proměn hospodářské, politické a třídní struktury společnosti, (b) byly nástrojem, který aktivně působí při výstavbě socialismu, (c) který svým obsahem podporuje další vývoj a umožňuje jej svou pružností a konečně (d) zajišťuje vše, čeho bylo již na cestě k socialismu dosaženo"*. KUKLÍK, J. a kol.: *Dějiny československého práva 1945 – 1989.* Praha: Auditorium, 2011, s. 92.

41 Na príprave všetkých nových kódexov sa v rámci kodifikačnej komisie dôsledne uplatňovalo aj zastúpenie laického prvku (robotníci, roľníci, funkcionári a pod.).

42 *„Naše reakce, jež stojí v službách zahraničních imperialistů, sahá k nejhanebnějším methodám vlastizrady a protilidového škůdnictví. Úkolem nového trestního zákona je co nejúčinněji přispět k jejímu zneškodnění a musí být ostrou zbraní našeho pracujícího lidu proti všem jeho nepřátelům."* Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 472. Vládní návrh. Trestní zákon ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 15). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_08.htm

Základná štruktúra zákona:
VŠEOBECNÁ ČASŤ
1. hlava. Účel trestného zákona
2. hlava. Základy trestnej zodpovednosti
3. hlava. Pôsobnosť trestných zákonov
4. hlava. Tresty
5. hlava. Zánik trestnosti a trestu
6. hlava. Ochranné opatrenia
7. hlava. Spoločné ustanovenia
OSOBITNÁ ČASŤ
1. hlava. Trestné činy proti republike
2. hlava. Trestné činy hospodárske
3. hlava. Trestné činy proti poriadku vo verejných veciach
4. hlava. Trestné činy všeobecne nebezpečné
5. hlava. Trestné činy proti rodine a mládeži
6. hlava. Trestné činy proti životu a zdraviu
7. hlava. Trestné činy proti slobode a dôstojnosti človeka
8. hlava. Trestné činy majetkové
9. hlava. Trestné činy proti brannosti
10. hlava. Trestné činy vojenské
ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

Charakteristika zákona z obsahového hľadiska:
– TZ z roku 1950 vychádzal zo sovietskej školy trestného práva a sovietskych trestných kódexov.[43]
– Reflektoval Stalinovu tézu o „o zostrovaní triedneho boja“, potreby očistenia sa spoločnosti budujúcej nové socialistické štátne zriadenie od „vnútorných a aj vonkajších nepriateľov“. Eliminácia triedneho nepriateľa bola východiskom postupnej premeny štátneho zriadenia a trestné právo sa malo stať nástrojom nastolenia nového politického režimu. Zásadne bol odmietnutý predchádzajúci kapitalistický režim a jeho právo: *„Skutečnost, že třídní podstata osvobozeného státu se od základů změnila a že náš pracující lid nastupil odhodlaně cestu socialistického budování podle vzoru a za pomoci Sovětského svazu, obráží se nutně v nových zákonech. Až do února 1948 zůstalo vedení justice v rukou živlů třídně a ideologicky spjatých s buržoasií. Trestního soud-*

[43] Vzorom pre prácu kodifikačnej komisie a subkomisií boli sovietske trestné zákony z rokov 1927 a 1949. BLÁHOVÁ, I. – BLAŽEK, L. – KUKLÍK, J. – ŠOUŠA, J. a kol.: *Právnická dvouletka. Rekodifikace právního řádu, justície a správy v 50. letech 20. století.* Praha: Auditorium, 2014, s. 204 – 205.

nictví bylo tehdy ještě používáno k boji proti lidově demokratickému zřízení a za obnovení kapitalismu. Teprve únor 1948 rozhodl definitivně otázku moci ve státě a umožnil vedle přijetí nové ústavy také zahájení práce na novém trestním zákoně, odpovídajícím potřebám a úkolům lidově demokratického státu."[44] S kapitalistickým zriadením bola spájaná aj vysoká miera zločinnosti ako dôsledok neriešených sociálnych, ekonomických a i. rozporov vo vnútri spoločnosti. Likvidácia zločinnosti sa ideologicky (a absurdne) viazala na zánik kapitalizmu.[45]

– Nová úloha trestného práva bola pregnantne vyjadrená v § 1 Trestného zákona z roku 1950, podľa ktorého účelom tejto právnej úpravy bolo chrániť ľudovodemokratickú republiku, jej socialistickú výstavbu, záujmy pracujúceho ľudu a jednotlivca a vychovávať jednotlivcov a celú spoločnosť na dodržiavanie pravidiel socialistického spolužitia. Už z danej formulácie možno vyvodiť istú postupnosť pri objektoch ochrany, priorizovala sa totiž ochrana štátu a jeho zriadenia, vágne „záujmy pracujúceho ľudu" a až potom nasledoval jednotlivec a jeho ochrana.[46]
– Pod vplyvom sovietskeho práva sa teda začala zdôrazňovať nová výchovná úloha trestného práva.[47] Poslaním trestného práva bolo totiž aj vychovávať jed-

---

[44] Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 472. Vládní návrh. Trestní zákon ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 15). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_08.htm

[45] *„Zločinnost v třídní antagonistické společnosti je výsledkem neřešitelných rozporu, jež spočívají v samé skladbě této společnosti. Za kapitalismu dosahují tyto rozpory nejvyššího stupně, což má za následek neutuchající vzrůst zločinnosti. Nesmírné bohatství kapitalistické menšiny a nepředstavitelná bída lidových vrstev způsobují, že se množí t. zv. zločiny proti majetku a proti osobní bezpečnosti. Hlad, bída a nezaměstnanost vedou lidi ke krádežím i k jiným trestným činům. Proto je mezi pachateli t. zv. majetkových deliktů většina osob pocházejících z vykořisťovaných vrstev. Zločinnost roste za kapitalismu mnohem rychleji než počet obyvatelstva. Zločin je zjevem organicky spjatým s kapitalismem. Se zánikem kapitalismu nutně souvisí též postupný zánik zločinnosti. Nelze likvidovat zločinnost, dokud nebyl odstraněn kapitalismus."* Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 472. Vládní návrh. Trestní zákon ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 15). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_08.htm

[46] *„Trestní zákon chrání revoluční vymoženosti našeho pracujícího lidu nejen proti příslušníkům vykořisťovatelských tříd nyní zbavených politické moci. Bojuje zároveň proti zištnosti, ledabylému postoji k práci a občanským povinnostem a pohrdavému poměru ke spoluobčanům jako proti přežitkům kapitalismu v lidském vědomí a poskytuje účinnou ochranu každému jednotlivci, který plní poctivě své povinnosti k celku."* Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 472. Vládní návrh. Trestní zákon ze dne ... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 15). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_08.htm

[47] *„Trestní zákon zavádí, po vzoru sovětském, do trestního práva a trestního soudnictví výchovné momenty, úkolem trestního zákona a trestního soudnictví musí být, pokud možno, náprava pachatele a vytvoření předpokladů pro jeho návrat do společnosti jako její platný člen."* Národní

notlivcov a celú spoločnosť.[48] Išlo o zakotvenie zásady socialistického humanizmu, ako na to poukazuje dôvodová správa: *„Nový zákon je nesen duchem socialistického humanismu. Proto klade důraz na výchovný účel trestu tam, kde lze doufat v nápravu. Ale právě proto stíhá s veškerou přísností nenapravitelné nepřátele lidu a národa.“*[49] Páchatelia trestných činov boli rozdelení na tých, ktorých bolo možné prevychovať a na tých, voči ktorým sa muselo postupovať represívne. Výchovné prvky bolo možné pozorovať aj v zavedení nápravného opatrenia ako novej formy trestu (vykonával sa na slobode a spájal sa so znížením odmeny/mzdy za vykonanú prácu).

– Trestný zákon z roku 1950 (podobne ako aj iné zákony pochádzajúce z procesu právnickej dvojročnice) bol prezentovaný ako zákon ľudový, jednoducho a zrozumiteľne naformulovaný (na rozdiel od predchádzajúcich trestných kódexov, ktoré boli neodôvodnene kritizované).
– Jeho základné určenie ako nástroja premeny režimu a nástroja represie úplne jasne prezentovala aj dôvodová správa: *„Lidová demokracie představuje období zostřeného boje proti zbytkům kapitalistické společnosti. ... Nový trestní zákon se stává výrazem politické vůle pracujících mas, výrazem nové, socialistické zákonnosti. Důsledně chrání lidově demokratickou společnost, poskytuje plnou ochranu budovatelskému úsilí dělnické třídy a širokých pracujících mas. Svým ostřím míří proti těm zbytkům kapitalistické společnosti, které se pokoušejí o znemožnění socialistické výstavby lidově demokratického státu a o návrat ke kapitalistickému zřízení, které usilují o podlomení našeho nejužšího přátelství a spojenectví se Sovětským svazem a o vyvolání nové války. Proto nový trestní zákon napomáhá k zajištění cesty k socialismu, po které nás bezpečně vede Komunistická strana Československa a president Klement Gottwald, a účinné přispívá k udržení míru na celém světě“*.[50]

---

shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 472. Vládní návrh. Trestní zákon ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024 07 15). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_09.htm

48 *„Trestný zákon po sovietskom vzore zavádza do trestného súdnictva výchovné momenty s cieľom nápravy páchateľa a vytvorenia predpokladov pre jeho návrat do spoločnosti, čím zákonodarca vyzdvihuje výchovnú funkciu nad ďalšie funkcie trestného práva. Do úzadia sa tak dostáva funkcia regulatívna, ochranná či represívna, i napriek ich uplatneniu v trestnom zákone.“* KLUKNAVSKÁ, A.: *Trestné právo v tieni marxizmu-leninizmu. Československé trestné právo v rannej ére ľudovej demokracie.* Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2021, s. 76.

49 Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 472. Vládní návrh. Trestní zákon ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 15). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_08.htm

50 Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 472. Vládní návrh. Trestní zákon ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 15). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_09.htm

– Dôvodová správa vymedzila tri základné zásady nového trestného práva:
  1. Materiálne chápanie trestného činu[51]. Zakotvené bolo v § 2 TZ: *„Trestným činom je len také pre spoločnosť nebezpečné konanie, ktorého výsledok uvedený v zákone páchateľ zavinil“*. K pojmu trestného činu sa po novom (okrem naplnenia znakov skutkovej podstaty konkrétneho trestného činu) vyžadovalo, aby išlo o konanie nebezpečné pre spoločnosť. Či išlo o konanie pre spoločnosť nebezpečné bolo potrebné posudzovať v súvislosti so záujmami chránenými zákonom (§ 1). Dôvodová správa k tomu uvádzala, že *„jako soudně trestné činy mají však být postiženy jen takové činy. které zvýšenou měrou porušují nebo ohrožují zájmy trestním zákonem chráněné. ... Není-li čin pro společnost nebezpečný vůbec, nejde o trestný čin, i když takové jednání má všechny znaky uvedené v některém ustanovení zvláštní části.“*[52]
  2. Niet viny bez trestu – táto zásada bola vyjadrená v § 3, § 4 a nasl. Trestného zákona z roku 1950 definujúcimi úmysel, zavinenie, nutnú obranu, krajnú núdzu, pokus a pod.
  3. Trestný čin musel mať všetky znaky predvídané v osobitnej časti Trestného zákona pri danom konkrétnom trestnom čine.
– Trestný zákon z roku 1950 neprevzal tripartíciu trestných činov ako klasické tradičné členenie deliktov (zločin, prečin a priestupok). Zaviedol novú jednotnú kategóriu – trestný čin (trestným činom bolo každé porušenie ustanovení trestného zákona). Druhý, menej nebezpečný typ deliktov – priestupky

---

[51] Právna veda hovorila o materiálno-formálnom chápaní trestného činu. K naplneniu skutkovej podstaty trestného činu nestačilo len naplnenie formálnych znakov skutkovej podstaty, ale bolo potrebné zavinené konanie nebezpečné pre spoločnosť. Materiálne poňatie trestného činu bolo vyjadrené *„stupňom spoločenskej nebezpečnosti činu, avšak v Trestnom zákone pojem konanie nebezpečné pre spoločnosť nedefinoval“*. Kritériá nebezpečnosti činu pre spoločnosť sa dali následne nepriamo odvodiť z ustanovenia § 19 ods. 1 o výmere trestu po novele z roku 1956. KLUKNAVSKÁ, A.: *Trestné právo v tieni marxizmu-leninizmu. Československé trestné právo v rannej ére ľudovej demokracie.* Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2021, s. 70 a s. 71.
„V skutočnosti sa však s takýmto materiálnym chápaním experimentovalo v právnej vede trestného práva aj v západnej Európe. Napokon, celý systém trestného práva pred zavedením trestných zákonov v 18. a 19. storočí bol postavený na systéme materiálneho chápania trestných činov, keďže sa postihovalo konanie, ktoré bolo považované za hriech, či nebezpečné pre spoločnosť bez toho, aby znaky tohto konania boli definované v akomkoľvek trestnom zákone.“ VOJÁČEK, L. – KOLÁRIK, J. – GÁBRIŠ, T.: *Československé právne dejiny (1918 – 1992)* – 2. prepracované vydanie. Bratislava: Eurokódex, s. r. o., 2013, s. 184.

[52] Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 472. Vládní návrh. Trestní zákon ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 15). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_09.htm

– zahrnul do osobitného trestného zákona správneho – zákon č. 88/1950 Zb.[53] Prejednávanie priestupkov vylúčil z kompetencie súdov a zveril orgánom národných výborov. [54] Odstránenie tripartície ako závažnú a podstatnú zmenu pre trestné právo hmotné dôvodová správa odôvodnila veľmi chabo: *„Třídění trestných činů na zločiny, přečiny a přestupky bylo namnoze nahodilé a nevystihovalo stupeň nebezpečnosti činu pro společnost.“*[55]

– Trestný zákon z roku 1950 neodlišoval politické a kriminálne delikty. Mnohé skutkové podstaty boli vágne naformulované, aby sa mohli pružne použiť s cieľom eliminácie triedneho nepriateľa a ochranu záujmov pracujúceho ľudu.
– Trestný zákon z roku 1950 nadviazal na pomerne vysoké trestné sadzby podľa zákona o ochrane ľudovodemokratickej republiky (isté zmiernenie trestných sadzieb priniesla novelizácia z roku 1956). Zároveň ho charakterizovali aj široké rozpätia trestných sadzieb, čo umožňovalo zohľadniť do uloženého trestu aj okolnosti jednotlivého prípadu (napr. triedny profil páchateľa).[56]
– Účel trestu vyjadroval zásadnú ideovú premenu štátneho zriadenia a spoločenských vzťahov v jeho rámci. V zmysle § 17 účelom trestu bolo zneškodniť nepriateľov pracujúceho ľudu, zabrániť páchateľovi v ďalšom páchaní trestných činov a vychovávať ho na to, aby dodržiaval pravidlá socialistického spolužitia, pôsobiť výchovne na ostatných členov spoločnosti.
– K hlavným trestom v zmysle úpravy Trestného zákona z roku 1950 patrili: trest smrti[57], trest odňatia slobody[58] a nápravné opatrenie[59]. Ponechanie trestu

---

[53] Trestný zákon správny bol v roku 1961 nahradený zákonom č. 60/1961 Zb. o úlohách národných výborov pri zabezpečovaní socialistického poriadku.

[54] SKALOŠ, M.: *Slovenské a československé dejiny štátu a práva v rokoch 1945 – 1989*. Banská Bystrica : Právnická fakulta UMB, 2011. s. 350.

[55] Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 472. Vládní návrh. Trestní zákon ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 15). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_09.htm

[56] KLUKNAVSKÁ, A.: *Trestné právo v tieni marxizmu-leninizmu. Československé trestné právo v rannej ére ľudovej demokracie.* Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2021, s. 77.

[57] Trest smrti bol zvyčajne ukladaný spolu s vedľajším trestom prepadnutia majetku.

[58] Uložiť bolo možné trest odňatia slobody v maximálnej výške 25 rokov, ako aj trest odňatia slobody na doživotie. Trest odňatia slobody na doživotie bol zrušený novelou Trestného zákona v roku 1956 a nahradil ho trest odňatia slobody na 25 rokov. V skutkových podstatách pri ktorých Trestný zákon pripúšťal len trest smrti, zaviedla novela alternatívu v podobe trestu odňatia slobody na 25 rokov.

[59] Dôvodová správa nápravné opatrenie predstavila ako najvhodnejší trest pre pracujúcich: *„Pro pracující se krátkodobé tresty odnětí svobody neosvědčily. Jimi se lidé vytrhují z práce, výchovný účinek se nedostaví, ba naopak prvotrestanci se setkají s řemeslnými zločinci a mravně se narušují ještě více. Proto osnova místo krátkodobých trestů odnětí svobody zavádí nový*

smrti malo jasný cieľ: *„Nutnost zajistit vítězství lidu a budování socialismu proti zločinným útokům domácí a zahraniční reakce vyžaduje zachování trestu smrti“*.[60] Ako najdôležitejší trest dôvodová správa určuje trest odňatia slobody. Pri ukladaní trestov sa vždy akcentoval ich výchovný účinok s tým, že sa priamo počítalo s kategóriou páchateľov, ktorých prevýchova bude ťažšia a dlhšia ako u iných: *„S druhé strany však osnova počítá s tím, aby pachatel, který svým činem projevil nepřátelství k lidově demokratickému řádu a u něhož ani výkon celého trestu nesplnil výchovný účel trestu, byl dodán do tábora nucené práce.“*[61] K hlavným trestom zákon nezaradil peňažný trest, čo súviselo so zhoršenou, povojnovou ekonomickou situáciou väčšiny obyvateľstva a korešpondovalo so zámerom zákonodarcu „znemožniť vykúpenie sa z trestu pre majetné vrstvy“.[62]

– Vedľajšími trestami boli: strata štátneho občianstva[63], strata čestných práv občianskych, vylúčenie z vojska, strata vojenskej hodnosti, prepadnutie ma-

---

trest – nápravné opatření, jehož lze ovšem užít, jen jde-li o pracujícího člověka. Nápravy pachatele se dociluje produktivní prací. Pachatele, který jev pracovním poměru, ponechá soud zpravidla v dosavadním zaměstnání, při čemž ovšem z důležitých důvodů může nařídit, aby vykonával práci méně odpovědnou. Někdy však bude účelné určit pachateli i jiné pracoviště, aby se dostal do prostředí, kde by se lépe splnil výchovný účel trestu. Změnu pracoviště nařídí soud nepochybně i tehdy, je-li pachatel zaměstnán u soukromého podnikatele, kdy jeho ponechání v dosavadním pracovišti by mohlo snadno vést k obcházení zákona a k maření účelu tohoto trestu. Soudy, které nemají bezprostřední styk s řízením práce, mohou ovšem určit jen zásadní směrnice, pokud jde o druh, způsob a místo zaměstnání pachatele. Podle zásad stanovených soudem určí okresní národní výbor po dohodě s prokurátorem odsouzenému zaměstnání.“ Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 472. Vládní návrh. Trestní zákon ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 15). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_09.htm

60 Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 472. Vládní návrh. Trestní zákon ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 15). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_09.htm

61 Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 472. Vládní návrh. Trestní zákon ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 15). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_09.htm

62 VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL, V.: *České právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 617 – 618.
„Peněžité tresty nesmějí být nadále výhodou pro majetné vrstvy, které se mohly jejich zaplacením vykoupit. Proto se také peněžitý trest jako hlavní trest vylučuje. Peněžité tresty mají být ukládány vedle trestu odnětí svobody, a to v takové výši, aby znamenaly citelné odčerpání zdrojů bezpracných zisků. O výši trestu nerozhoduje toliko závažnost trestného činu, nýbrž především třídní příslušnost pachatele.“ Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 472. Vládní návrh. Trestní zákon ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 15). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_09.htm

63 Novelizáciou Trestného zákona v roku 1956 bol trest straty štátneho občianstva zrušený.

jetku[64], peňažný trest, zákaz činnosti[65], vyhostenie, zákaz pobytu, uverejnenie rozsudku, prepadnutie veci.

– Okrem trestov Trestný zákon z roku 1950 rozoznával aj ochranné opatrenia (ochranné liečenie, ochrannú výchovu a zhabanie veci).
– Trestný zákon z roku 1950 sa členil na všeobecnú a osobitnú časť. V rámci všeobecnej časti boli upravené účel trestu, trestná zodpovednosť (§ 10 zvýšil hranicu trestnej zodpovednosti na 15. rok veku), systém a druhy trestov, zánik trestnosti a trestu, ochranné opatrenia (ochranné liečenie, ochrannú výchovu a zhabanie veci) a vymedzenie základných pojmov (napr. štátne tajomstvo, hospodárske tajomstvo, verejný činiteľ, ťažká ujma na zdraví a pod.). V osobitnej časti boli v jednotlivých hlavách upravené (trestné činy proti republike (napr. velezrada, poburovanie proti republike, sabotáž, vyzvedačstvo, opustenie republiky, násilie na ústavnom činiteľovi, znižovanie vážnosti prezidenta republiky ohrozenie hospodárskeho a služobného tajomstva, hanobenie republiky, hanobenie spojeneckého štátu); trestné činy hospodárske (napr. machinácie proti zoštátneniu, zneužitie ľudového družstva, zneužitie vlastníckeho práva, ohrozenie zásobovania, falšovanie a pozmeňovanie platidiel, skrátenie a ohrozenie dane); trestné činy proti poriadku vo verejných veciach (napr. volebný podvod, falšovanie a pozmeňovanie verejnej listiny, krivá výpoveď, krivé obvinenie, neprekazenie trestného činu, neoznámenie trestného činu, porušenie povinnosti verejného činiteľa, násilie na verejnom činiteľovi, úplatkárstvo, nebezpečné vyhrážanie); trestné činy všeobecne nebezpečné (napr. všeobecné ohrozenie, nedovolená výroba a držanie zbraní a výbušnín), šírenie nákazlivých chorôb; trestné činy proti rodine a mládeži (napr. dvojmanželstvo, odloženie dieťaťa, týranie zverenej osoby, únos, ohrozovanie mravnej výchovy mládeže); trestné činy proti životu a zdraviu (napr. vražda, usmrtenie ľudského plodu, ublíženie na zdraví, účasť na samovražde); trestné činy proti slobode a dôstojnosti človeka (napr. obmedzovanie osobnej slobody, zavlečenie do cudziny, lúpež, vydieranie, obmedzovanie slobody vyznania, rušenie domovej slobody, znásilnenie, obchod so ženami); trestné činy majetkové (napr. rozkrádanie a poškodzovanie majetku národného a majetku ľudových družstiev, krádež, sprenevera, podvod, úžera); trestné činy proti brannosti (napr. marenie spô-

---

64 *„Trest propadnutí jmění je jedním z nejúčinnějších prostředků boje proti zločinnosti buržoasie, jíž její majetek slouží za základnu k páchání trestných činů.“* Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 472. Vládní návrh. Trestní zákon ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 07. 15). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_09.htm

65 Po novele z roku 1956 nebolo možné uložiť trest zákazu činnosti a trest zákazu pobytu navždy, ale len v rozmedzí 1 roka až 10 rokov.

sobilosti na službu, nesplnenie odvodnej povinnosti, obchádzanie brannej povinnosti)[66] a trestné činy vojenské.

– Trestné právo malo jasne stanovený triedny charakter, o čom pregnantne vypovedá aj súdna prax.

Výber z (právno)historickej literatúry: BALIŠOVÁ, K.: Systém trestov podľa zákona č. 86/1950 Zb. (trestný zákon) a ich aplikácia v ČSR. In: *COFOLA 2010: the Conference Proceeding, 1. Edition.* Brno: Masaryk University. Dostupné na internete: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2010/files/sbornik/sbornik.pdf; CÍSAŘOVÁ, D.: Věda českého trestního práva v období 1945 – 1989. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v rokoch 1945 – 1989*. Karolinum: Praha, 2004, s. 75 a nasl.; FIERLINGER, Z.: Prohloubit methody prokurátorské práce — naléhavý úkol naší prokuratury. In: *Právník*. 1953, roč. 92, s. 423 – 430; FILIPOVSKÝ, J. – TOLAR, J. – DOLENSKÝ, A.: *O obecné části trestného zákona*. Praha: Orbis, 1951; GEBAUER, F. a kol.: *Soudní prezekuce politické povahy v Československu 1948 – 1989. Štatistický přehled.* Praha: Ústav pro soudobé dejiny AV ČR, 1993; GŘIVNA, T.: Trestní právo hmotné. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu*. *Kapitoly z dějin bezpráví*. Brno: Masarykova univerzita, Medzinárodný politologický ústav, 2009, s. 553 – 581; HALATA, V.: Pokus a skutková podstata trestného činu. In: *Právnické štúdie*, 1957, roč. 5; KAPLAN, K.: *K politickým procesom v Československu*. Praha: Barrister – Principal, 1994; KAPLAN, K. – PALEČEK, P.: *Komunisticky režim a politické procesy v Československu.* Brno: Barrister a Principal, 2001; KLUKNAVSKÁ, A.: Trestné právo v tieni marxisticko-leninskej ideológie. In: KLUKNAVSKÁ, A. (ed.): *Vplyv marxisticko-leninskej ideológie na právo v Československu v rokoch 1948 – 89. Marx stále živý! K prehodnoteniu učenia K. Marxa v súčasnom právnom a ekonomickom myslení.* Zborník príspevkov. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021, s. 103 a nasl.; KLUKNAVSKÁ, A.: *Trestné právo v tieni marxizmu-leninizmu. Československé trestné právo v rannej ére ľudovej demokracie.* Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2021; KNAPP, V.: Trestní ochrana socialistického vlastnictví. In: *Právník*, 1950, roč. 89; KOL. AUT.: *Československé trestní právo*. Praha: Orbis, 1957; KÜHN, Z.: Socialistická justice. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): Komunistické právo v Československu, Kapitoly z dějin bezpráví. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 822 – 847; KÜHN, Z.: *Aplikace práva soudcem v éře stredoevropského komunismu a transformace*. Praha: C. H. Beck, 2005; KUKLÍK, J.: *Vývoj Česko-Slovenského práva 1945 – 1989*. Linde: Praha, 2009; VLČEK, E.: *Dějiny trestního práva v Českých zemích a v Československu.* Brno: Masarykova univerzita, 2004; MARŠÁLEK, P.: Proměny české právní vědy 1945 – 1989. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v rokoch 1945 – 1989.*

[66] Ich zakotvenie nadväzovalo na § 34 Ústavy ČSR č. 150/1948 Zb. (Ústava 9. mája): *(1) Obrana státu a jeho lidově demokratického zřízení je vrcholnou povinností každého občana. Služba v lidově demokratické armádě Československé republiky je pro každého občana nejvyšší ctí. (2) Každý občan je povinen účastnit se branné výchovy, konat vojenskou službu a uposlechnout výzvy k obraně státu.*

Praha: Karolinum, 2004, s. 31 a nasl.; NOVOTNÝ, O.: Účel trestu v socialistickém trestním právu. In: *Stát a právo*, 1959, roč. 5; POLÁČEK, F.: *Skutková podstata trestného činu podľa čs. trestného práva*. Bratislava: SAV, 1957; POLÁČEK, F.: Trestný čin. In: *Právník*, 1950, roč. 89; SCHUBERT, L.: *Nebezpečnosť konania pre spoločnosť ako základná podmienka trestného činu*. Bratislava: SVPL, 1955; SCHUBERT, L.: Niekoľko úvah o systéme a kategorizácii trestov. In: *Právnické štúdie*, 1959, roč. 7; SCHUBERT, L.: Rozbor všeobecnej časti trestného zákona z hľadiska niektorých sporných otázok. In: *Právnické štúdie*, 1958, roč. 6; SCHUBERT, L.: Rozbor všeobecnej časti trestného zákona z hľadiska niektorých sporných otázok. In: *Právnické štúdie*, 1958, roč. VI, číslo 1; SIVOŠ, J.: *Bez rozsudku! Pracovné tábory, sústreďovacie tábory a tábory nútenej práce na Slovensku 1945 – 1953.* Bratislava: Ústav pamäti národa, 2011; SOLNAŘ, V.: Nová kodifikace trestního práva a úkoly vedy. In: *Stát a právo*, 1957, č. 3; SOLNAŘ, V.: *O trestní ochraně proti rozkrádaní a poškodzování majetku v socialistickém vlastníctví. Rozpravy Československé akademie věd.* Praha: ČSAV, 1957; SOLNAŘ, V.: Skutková podstata trestného činu a nebezpečnost jednání pro společnost. In: *Stát a právo*, 1956, roč. 1; SOLNAŘ, V.: *Účastenství v československém socialistickém trestním právu*. Praha: Československá akadémie věd, 1959. ŠIMÁK, J. – DOLENSKÝ, A.: *Trestný zákon rozšírené vydanie*. Bratislava: Tatran, 1952; UDVARDY, L.: Poznámky k novému Trestnému zákoníku. In: *Právny obzor*, 1950, roč. 33; UDVARDY, L.: Vzťah zavinenia k nebezpečnosti konania pre spoločnosť. In: *Právny obzor*, 1954, roč. 37; VIESKA, J.: *Ochrana lidově demokratické republiky.* Orbis: Praha 1950; VIESKA, J.: Trestná činnost třídních nepřátel a její hodnocení. In: *Soudce z lidu*, 1957, roč. 8, č. 1 – 2; VIKTORYOVÁ, N.: Sovietska právna veda a jej význam pre naše právo a právnu vedu. In: *Právny obzor*, 1953, roč. 36, č. 1; VLČEK, E.: *Dějiny trestního práva v Českých zemích a v Československu.* Brno: Masarykova univerzita, 2004; VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K.: *Právní dějiny na území Slovenska.* Ostrava: KEY Publishing, 2007; VOJÁČEK, L. – KOLÁRIK, J. – GÁBRIŠ, T.: *Československé právne dejiny (1918 – 1992)* – 2. prepracované vydanie. Bratislava: Eurokódex, s. r. o., 2013; VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL,V.: *České právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2008; VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L. – KREMLIČKOVÁ, L. – LIŠKA, O. – MAIŠAIDR, P. – RÁZEK, A. – VIKNER, P. (eds.): *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech. I. Díl.* Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2003; VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L. (eds.): *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech*. *II. Díl.* Praha: Úřad dokumentace a vyšětřování zločinů komunismu, 2004; VYBÍRAL, B.: *O objektu trestního činu.* Orbis: Praha, 1953; WAGNER, E.: K otázce společenské nebezpečnosti trestného činu. In: *Socialistická zákonnost,* 1953, roč. 1.

Znenie normy – zákon č. 86/1950 Zb. Trestný zákon s doplnením novelizácií a poukazom na súdnu prax

Národné shromaždenie Československej republiky usnieslo sa na tomto zákone:

VŠEOBECNÁ ČASŤ

PRVÁ HLAVA. ÚČEL TRESTNÉHO ZÁKONA

§ 1 Trestný zákon chráni ľudovodemokratickú republiku, jej socialistickú výstavbu, záujmy pracujúceho ľudu a jednotlivca a vychováva na dodržiavanie pravidiel socialistického spolužitia. Prostriedky na dosiahnutie tohto účelu sú hrozba trestami, ukladanie a výkon trestov a ochranné opatrenia.

DRUHÁ HLAVA. ZÁKLADY TRESTNEJ ZODPOVEDNOSTI

§ 2 Trestný čin

Trestným činom je len také pre spoločnosť nebezpečné konanie, ktorého výsledok uvedený v zákone páchateľ zavinil.

Zavinenie

§ 3 (1) Výsledok uvedený v zákone je zavinený úmyselne, ak páchateľ

a) chcel ho spôsobiť, alebo

b) vedel, že ho môže spôsobiť a pre prípad, že ho spôsobí, bol s tým usrozumený.

(2) Výsledok uvedený v zákone je zavinený z nedbanlivosti, ak páchateľ

a) vedel, že ho môže spôsobiť, ale bez primeraných dôvodov sa spoliehal, že ho nespôsobí, alebo

b) nevedel, že ho môže spôsobiť, hoci o tom vzhľadom na okolnosti a na svoje osobné pomery vedieť mohol.

§ 4 (1) Ak neustanovuje zákon výslovne, že zavinenie z nedbanlivosti je trestné, vyžaduje sa pre trestnosť úmyselné zavinenie.

(2) Na okolnosti, ktoré podmieňujú použitie vyššej trestnej sadzby, sa však prihliadne,

a) ak ide o ťažší následok, aj vtedy, ak ho zavinil páchateľ z nedbanlivosti, vyjmúc prípady, že zákon vyžaduje aj tu zavinenie úmyselné,

b) ak ide o inú skutočnosť, aj vtedy, ak o nej páchateľ nevedel, hoci o nej vzhľadom na okolnosti a na svoje osobné pomery vedieť mohol, vyjmúc prípady, že zákon vyžaduje aj tu, aby o nej páchateľ vedel.

§ 5 Pokus

(1) Konanie pre spoločnosť nebezpečné, ktorého sa páchateľ dopustil v úmysle spôsobiť výsledok uvedený v zákone, je pokusom trestného činu, ak tento výsledok nenastane.

(2) Pokus je trestný ako trestný čin sám, avšak pri výmere trestu sa prihliadne na

okolnosti a dôvody, pre ktoré k výsledku uvedenému v zákone nedošlo, a na to, ako sa konanie k tomuto výsledku priblížilo.
(3) Pokus nie je trestný, ak upustil páchateľ dobrovoľne od spôsobenia výsledku uvedeného v zákone.

§ 6 Spolupáchateľstvo

Za výsledok uvedený v zákone, ktorý bol úmyselne spôsobený spoločným konaním, zodpovedá každý zo spolupáchateľov, ako by ho spôsobil sám.

§ 7 Návod a pomoc

(1) Kto v niekom úmyselne vzbudí rozhodnutie spáchať trestný čin, potresce sa podľa trestnej sadzby ustanovenej na trestný čin, na ktorý navádzal.
(2) Kto niekomu úmyselne poskytne pomoc na spáchanie trestného činu, potresce sa podľa trestnej sadzby ustanovenej na trestný čin, pri ktorom pomáhal. Pomocou je najmä poskytovanie prostriedkov, odstraňovanie prekážok, rada, utvrdzovanie v predsavzatí alebo sľub prispieť po trestnom čine.
(3) Trestnosť návodcu a pomocníka nie je závislá od trestnosti priameho páchateľa.
(4) Ustanovenia o pokuse sa použijú aj na pokus návodu a pomoci.
(5) Návodca a pomocník nie sú trestní, ak zabránia dobrovoľne tomu, aby ten, kto bol navádzaný alebo komu sa pomáhalo, spáchal trestný čin.

§ 8 Nutná obrana

Konanie ináč trestné, ktorým niekto odvracia útok na ľudovodemokratickú republiku, jej socialistickú výstavbu, záujmy pracujúceho ľudu alebo na jednotlivca, nie je trestným činom, ak
a) útok priamo hrozil alebo trval a
b) obrana bola útoku primeraná.

§ 9 Krajná núdza

(1) Konanie ináč trestné, ktorým niekto odvracia nebezpečenstvo priamo hroziace ľudovodemokratickej republike, jej socialistickej výstavbe, záujmom pracujúceho ľudu alebo jednotlivcovi, nie je trestným činom, ak
a) spôsobená škoda je menšia než tá, ktorá hrozila, a
b) nebezpečenstvo nebolo možno odvrátiť ináč.
(2) Nejde o krajnú núdzu podľa odseku 1, ak ten, komu nebezpečenstvo hrozilo, bol povinný ho znášať.

§ 10 Vek

Kto v čase činu nedovŕšil pätnásty rok, nie je trestne zodpovedný.

§ 11 Nepríčetnosť

Kto pre duševnú poruchu nemohol v čase činu rozpoznať, že jeho konanie je pre spoločnosť nebezpečné, alebo ovládať svoje konanie, nie je za taký čin trestne zodpovedný. ...

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 30. júna 1958, č. 2 Tz 27/58[67] (č. 64 zbierky)

Skoršie rozhodnutie súdu (v občianskoprávnom konaní), ktorým bol obvinený zbavený čiastočne alebo úplne svojprávnosti nezbavuje orgány činné v trestnom konaní povinnosti, aby zisťovali či obvinený v čase spáchania konkrétneho trestného činu, o ktorom sa vedie trestné konanie, bol alebo nebol príčetný v zmysle ustanovenia § 11 trestného zákona.

ŠTVRTÁ HLAVA. TRESTY
Prvý diel. Spoločné ustanovenia o trestoch
§ 17 Účel trestu

(1) Účelom trestu je:
a) zneškodniť nepriateľov pracujúceho ľudu,
b) zabrániť páchateľovi v ďalšom páchaní trestných činov a vychovávať ho na to, aby dodržiaval pravidlá socialistického spolužitia,
c) pôsobiť výchovne na ostatných členov spoločnosti.
(2) Výkonom trestu nesmie byť ponížená ľudská dôstojnosť.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 19. decembra 1958, č. 1 Tz 304/58[68] (č. 11 zbierky)

U pachatele, příslušníka dělnické třídy, dosud netrestaného, který jinak vede řádný život pracujícího člověka nutno vždy zkoumat, zda ke splnění účelu trestu ve smyslu § 17 odst. 1 trestního zákona nepostačí především trest nápravného opatření nebo trest podmíněný místo krátkodobého nepodmíněného trestu odnětí svobody. Při hodnocení způsobu života obžalovaného je soud povinen přihlížet k jeho zásluhám při výstavbě socialismu.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

Za § 17 sa vkladá § 17a, ktorý včítane nadpisu znie:

„§ 17a Upustenie od potrestania

Súd môže upustiť od potrestania, ak ide o trestný čin menšieho významu a páchateľ ináč vedie riadny život pracujúceho človeka; ak upustí súd od potrestania, hľadí sa na páchateľa, ako by nebol odsúdený.“

[67] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1958. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1959, s. 153 – 155.

[68] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1959. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1960, s. 42 – 45.

§ 18 Druhy trestov

(1) Hlavné tresty sú:
a) trest smrti,
b) odňatie slobody,
c) nápravné opatrenie.
(2) Vedľajšie tresty sú:
a) strata štátneho občianstva,
b) strata čestných práv občianskych,
c) vylúčenie z vojska,
d) strata vojenskej hodnosti,
e) prepadnutie majetku,
f) peňažný trest,
g) zákaz činnosti,
h) vyhostenie,
ch) zákaz pobytu,
i) uverejnenie rozsudku,
j) prepadnutie veci.
(3) Vedľajší trest možno uložiť len spolu s trestom hlavným.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 18 ods. 2 sa škrtá písmeno a).

§ 19 Výmera trestu

(1) Pri výmere trestu prihliadne súd na stupeň nebezpečnosti trestného činu pre spoločnosť, na mieru zavinenia, na osobu páchateľa, najmä na možnosť jeho nápravy, ako aj na okolnosti priťažujúce aj poľahčujúce.
(2) Na okolnosť, ktorá je zákonným znakom trestného činu, nemožno pri vymeriavaní trestu prihliadať ako na okolnosť priťažujúcu alebo poľahčujúcu.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 19 ods. 1 znie:

„(1) Pri výmere trestu prihliadne súd na stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť, najmä z hľadiska spôsobu vykonania trestného činu, jeho následkov, miery zavinenia, osoby páchateľa, možnosti jeho nápravy a okolností priťažujúcich a poľahčujúcich.“

§ 20 Priťažujúce okolnosti

Priťažujúcou okolnosťou je najmä to, že páchateľ
a) prejavil trestným činom nepriateľstvo k ľudovodemokratickému poriadku,
b) ohrozil trestným činom politické, vojenské alebo hospodárske záujmy republiky,

c) spáchal trestný čin surovým spôsobom, zákerne, so zvláštnou ľsťou, zo ziskuchtivosti alebo z iných nízkych pohnútok,
d) porušil trestným činom osobitnú povinnosť, najmä povinnosť vyplývajúcu z jeho zodpovedného postavenia,
e) bol už pre trestný čin rovnakého druhu odsúdený,
f) spáchal rôzne trestné činy,
g) trestný čin opakoval alebo v ňom pokračoval po dlhší čas,
h) zviedol k trestnému činu iného, najmä mladistvého,
ch) spôsobil trestným činom väčšiu škodu, alebo
i) spáchal trestný čin využívajúc niečiu bezbrannosť, závislosť alebo služobnú podriadenosť.

§ 21 Poľahčujúce okolnosti

Poľahčujúcou okolnosťou je najmä to, že páchateľ
a) spáchal trestný čin v stave, ktorý je blízky nepríčetnosti, pokiaľ si ho neprivodil sám, najmä požitím alkoholického nápoja,
b) spáchal trestný čin v silnom rozrušení,
c) spáchal trestný čin vo veku blízkom veku mladistvých,
d) spáchal trestný čin pod tlakom závislosti alebo služobnej podriadenosti,
e) spáchal trestný čin pod vplyvom tiesnivých osobných alebo rodinných pomerov, ktoré si sám nezavinil,
f) viedol pred trestným činom riadny život pracujúceho človeka,
g) pričinil sa po trestnom čine o odstránenie jeho škodlivých následkov, alebo
h) priznal sa k trestnému činu, pokiaľ sa také priznanie netýka len skutočností menej významných. ...

Rozhodnutie Krajského súdu v Jihlave z 22. mája 1953, č. 2 To 58/53[69] **(č. 109 zbierky)**

Trestní zachovalost (bezúhonnost) pachatele není sama o sobě polehčující okolností ve smyslu § 21 tr. zák.

Lidový soud ve Žďáru nad Sázavou odsoudil obviněného – kulaka – pro trestný čin ohrožení zásobování podle § 134 odst. 1 tr. zák., kterého se dopustil tím, že ukrýval na různých místech svého hospodářství bez důvodné potřeby velké množství obilí, mouky a jiných zemědělských produktů, dále umělé hnojivo a další potřeby pro zemědělství důležité. Při úvaze o výměře trestu lidový soud v rozsudku uvedl, že obviněnému polehčovala zachovalost. Krajský soud zamítl odvolání okresního prokurátora. Pokud jde o polehčující okolnost zachovalosti přiznané obviněnému v rozsudku lidového soudu uvedl v **odůvodnění**:

[69] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1953. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1954, s. 189 – 190.

Lidový soud pochybil, když obviněnému přiznal jako polehčující okolnost zachovalost. Zachovalostí se vyjadřuje jen skutečnost, že obviněný nebyl dosud trestán a že není veden v rejstříku trestů. Jinak se jí o dosavadním životě obviněného nic neříká. Není proto možno samo o sobě hodnotit zachovalost jako polehčující okolnost ve smyslu § 21 tr. Zák. Může být nejvýše jen jedním, nikoli však nutným ani nezbytným momentem, z něhož možno usuzovat na řádný život pracujícího člověka, jsou-li ovšem splněny i další podmínky této polehčující okolnosti, zejména že pachatel má kladný poměr k lidově demokratickému státnímu zřízení, že má dobrou pracovní morálku a že u něho nebylo z hlediska občanské cti shledáno závad. To však u obviněného dáno není, neboť – jak bylo zjištěno – nikdy se vlastní prací neživil, naopak vykořisťoval námezdní síly a drobné rolníky v místě a jeho poměr k dnešnímu státnímu zřízení je vysloveně nepřátelský.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 21 písm. a) sa slová „ktorý je blízky nepríčetnosti“ nahradzujú slovami „zmenšenej príčetnosti.“

Podmienečné odsúdenie

§ 24 (1) Súd podmienečne odloží výkon trestu odňatia slobody neprevyšujúceho jeden rok,
a) ak sa to neprieči dôležitému všeobecnému záujmu a
b) ak je súd vzhľadom na predchádzajúci život páchateľa a na okolnosti prípadu toho názoru, že páchateľ i bez výkonu trestu povedie riadny život pracujúceho človeka.
(2) Ak odloží súd podmienečne výkon trestu odňatia slobody, neodkladá sa tým výkon trestov vedľajších; súd však môže vysloviť, že sa podmienečne odkladajú aj peňažný trest, zákaz činnosti, vyhostenie a zákaz pobytu alebo aj len niektorý z týchto vedľajších trestov.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 24 ods. 1 znie: *„(1) Súd podmienečne odloží výkon trestu odňatia slobody neprevyšujúceho dva roky, ak je vzhľadom na predchádzajúci život páchateľa a na okolnosti prípadu dôvodne toho názoru, že účel trestu sa dosiahne i bez jeho výkonu.“*

§ 25 (1) Pri podmienečnom odsúdení určí súd skúšobný čas na jeden až tri roky. Skúšobný čas sa začína právoplatnosťou rozsudku.
(2) Podmienečne odsúdenému môže súd uložiť primerané obmedzenia smerujúce k tomu, aby viedol riadny život pracujúceho človeka; má mu tiež zpravidla uložiť, aby podľa svojich síl nahradil škodu, ktorú trestným činom spôsobil. ...

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 25 ods. 1 prvá veta znie: „Pri podmienečnom odsúdení určí súd skúšobnú dobu na jeden až tri roky; ak však odloží výkon trestu odňatia slobody prevyšujúceho jeden rok, určí skúšobnú dobu na dva až päť rokov."

K § 25 sa pripojuje odsek 3, ktorý znie: *„(3) Doba, po ktorú podmienečne odsúdený v skúšobnej dobe viedol riadny život pracujúceho človeka a vyhovel uloženým podmienkam, sa započítava do skúšobnej doby novourčenej pri podmienečnom odsúdení pre ten istý skutok alebo do skúšobnej doby určenej podľa § 26."*

Druhý diel. Ukladanie a výkon jednotlivých trestov

Trest smrti

§ 29 (1) Trest smrti sa vykoná obesením; v čase zvýšeného ohrozenia vlasti možno ho vykonať zastrelením.
(2) Miesto trestu smrti ustanoveného v zákone uloží súd trest odňatia slobody doživotne alebo na pätnásť až dvadsaťpäť rokov, keby bol trest smrti vzhľadom na osobu páchateľa alebo na závažnosť poľahčujúcich okolností neprimerane prísny.
(3) Tehotnej žene nemožno uložiť trest smrti; v takom prípade nastupuje miesto trestu smrti ustanoveného v zákone trest doživotného odňatia slobody. Za podmienok uvedených v odseku 2 súd i miesto tohto trestu uloží trest odňatia slobody na pätnásť až dvadsaťpäť rokov.
(4) Zníženie trestov uvedených v odsekoch 2 a 3 je vylúčené.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 29 ods. 2 a 4 sa zrušujú. V odseku 3 sa škrtá prvá veta za bodkočiarkou a druhá veta a označenie tohto odseku sa mení na odsek 2.

Odňatie slobody

§ 30 Zníženie trestu

(1) Súd môže znížiť trest odňatia slobody pod dolnú hranicu trestnej sadzby, len ak to odôvodňujú pomery páchateľa alebo závažnosť poľahčujúcich okolností.
(2) Pri znížení trestu odňatia slobody podľa odseku 1 nemožno uložiť trest
a) pod desať rokov, ak má byť podľa zákona uložený trest doživotného odňatia slobody,
b) pod päť rokov, ak je dolná hranica trestnej sadzby najmenej pätnásť rokov,
c) pod tri roky, ak je dolná hranica trestnej sadzby najmenej desať rokov,
d) pod jeden rok, ak je dolná hranica trestnej sadzby najmenej päť rokov.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 30 ods. 1 sa slová „závažnosť poľahčujúcich okolností“ nahradzujú slovami „stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť“

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 9. januára 1959, č. 1 Tz 296/58[70] (č. 12 zbierky)

Otázku, zda při splnění podmínek uvedených v § 30 odst. 1 trestního zákona je možno v konkrétním případě uložit trest odnětí svobody pod dolní hranici zákonné trestní sazby, je třeba řešit v souvislosti s okolnostmi rozhodnými pro výměru trestu vůbec, tj. okolnostmi uvedenými v § 19 odst. 1 trestního zákona a s přihlédnutím k účelu trestu uvedenému v § 17 odst. 1 trestního zákona. Především je třeba se zabývat hodnocením stupni společenské nebezpečnosti trestného činu spekulace v nynějším období dovršování výstavby socialismu v naší vlasti, neboť zdrojem spekulace třídní morálka buržoazie a maloburžoazie, projevující se v snahách žít parazitním způsobem života i v podmínkách socialistické ekonomiky.

§ 31 Trvanie trestu.

Trest dočasného odňatia slobody nesmie ani po zvýšení podľa tohto zákona prevyšovať dvadsaťpäť rokov.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

K § 31 sa pripojuje odsek 2, ktorý znie: *„(2) Trest odňatia slobody uložený páchateľovi za trestný čin, ktorý spáchal predtým, než bol na ňom vykonaný iný trest odňatia slobody, nesmie spolu s týmto trestom, a ak bol taký trest už čiastočne vykonaný, spolu s jeho zvyškom, robiť viac než dvadsaťpäť rokov.“*

§ 32 Výkon trestu

(1) Trest odňatia slobody sa vykonáva v trestných ústavoch, súdnych väzniciach alebo v pracovných útvaroch, a ak ide o vojenskú osobu v činnej službe, aj vo vojenských kárnych útvaroch. Užitočná práca má väzňovi umožniť, aby sa po prepustení začlenil do radov pracujúcich.

(2) Ak páchateľ spáchal trestný čin po dovŕšení osemnásteho roku a uložený trest odňatia slobody alebo jeho prevažnú časť možno vykonať do jeho dvadsiateho roku, môže súd vysloviť, že sa trest vykoná ako u mladistvého (§ 62). Toto ustanovenie sa nevzťahuje na vojenskú osobu v činnej službe.

[70] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1959. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1960, s. 45 – 48.

Podmienečné prepustenie

§ 33 Po odpykaní polovice uloženého trestu odňatia slobody alebo úhrnného času postupne uložených takých trestov a pri doživotnom odňatí slobody po odpykaní pätnásť rokov môže byť väzeň podmienečne prepustený, ak preukázal za výkonu trestu svojou prácou a svojím správaním sa polepšenie oprávňujúce na nádej, že povedie riadny život pracujúceho človeka.

§ 34 (1) Pri podmienečnom prepustení sa určí skúšobný čas na dva až desať rokov. Tento čas sa začína podmienečným prepustením väzňa.

(2) Podmienečne prepustenému možno uložiť primerané obmedzenia, smerujúce k tomu, aby viedol riadny život pracujúceho človeka; možno mu tiež uložiť, aby podľa svojich síl nahradil škodu, ktorú trestným činom spôsobil.

§ 35 (1) Ak podmienečne prepustený viedol v skúšobnom čase riadny život pracujúceho človeka a vyhovel uloženým podmienkam, hľadí sa na neho, ako by trest odpykal dňom, keď bol podmienečne prepustený; ináč sa rozhodne, že sa zvyšok trestu vykoná.

(2) Rovnako sa hľadí na podmienečne prepusteného, ako by trest odpykal dňom, keď bol podmienečne prepustený, ak sa nerozhodne bez jeho viny do dvoch rokov od uplynutia skúšobného času, že sa zvyšok trestu vykoná.

(3) Opätovné podmienečné prepustenie z toho istého trestu je možné po odpykaní polovice zvyšku trestu a pri doživotnom odňatí slobody po odpykaní ďalších pätnásť rokov.

§ 36 Zaradenie do tábora nútenej práce

(1) Kto trestným činom prejavil nepriateľstvo k ľudovodemokratickému poriadku a za výkonu trestu nepreukázal svojou prácou a svojím správaním sa polepšenie oprávňujúce na nádej, že povedie riadny život pracujúceho človeka, môže byť po odpykaní celého trestu dočasného odňatia slobody zaradený do tábora nútenej práce na tri mesiace až dva roky.

(2) Do tábora nútenej práce nemožno zaradiť osobu mladšiu než osemnásť rokov.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 36 včítane nadpisu sa zrušuje.

Nápravné opatrenie

§ 37 (1) Miesto trestu odňatia slobody neprevyšujúceho tri mesiace uloží súd páchateľovi, ktorý ináč vedie riadny život pracujúceho človeka, nápravné opatrenie na jeden až šesť mesiacov, ak je toho názoru, že na nápravu páchateľa je výkon trestu potrebný, ale že na ňu postačí tento miernejší trest.

(2) Nápravné opatrenie nemožno uložiť,

a) ak ide o trestný čin, pri ktorom je vylúčené podmienečné odsúdenie,

b) ak sa prieči uloženie tohto trestu dôležitému všeobecnému záujmu,
c) ak je páchateľ trvalo práce neschopný, alebo
d) ak podlieha páchateľ vojenskej súdnej právomoci.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 37 znie: *„(1) Namiesto trestu odňatia slobody, ktorý by neprevyšoval šesť mesiacov, uloží súd páchateľovi nápravné opatrenie na jeden mesiac až jeden rok, ak je toho názoru, že na dosiahnutie účelu trestu postačí tento trest.*
(2) Nápravné opatrenie nemožno uložiť
a) vojakovi v činnej službe,
b) príslušníkovi vojensky organizovaného alebo iného sboru, ktorého príslušníci podliehajú podľa osobitných zákonov ustanoveniam o vojenských trestných činoch, v činnej službe,
c) vojnovému zajatcovi, alebo
d) ak sú tu iné okolnosti, ktoré bránia výkonu tohto trestu.“

§ 38 Nápravné opatrenie sa vykonáva na slobode. Záleží v tom, že páchateľ je povinný po čas trestu vykonávať prácu mu určenú za zníženú odmenu za prácu a bez niektorých výhod vyplývajúcich z pracovného pomeru (§ 39).
§ 39 (1) Ak je páchateľ v pracovnom pomere, najmä ak vykonáva prácu prevažne telesnú, nenariadi súd zmenu jeho zamestnania. Z dôležitých dôvodov môže však súd na čas trestu nariadiť zmenu páchateľovho zamestnania, najmä v tom smere, aby vykonával prácu menej zodpovednú alebo na inom pracovisku; v tomto prípade súd zároveň ustanoví zásady pre určenie druhu, spôsobu a miesta páchateľovho zamestnania.
(2) Z odmeny náležiacej odsúdenému za prácu prepadá jedna štvrtina štátu; súd však môže túto čiastku znížiť až na jednu desatinu odmeny.
(3) Čas výkonu nápravného opatrenia sa nezapočítava do času trvania pracovného pomeru, pokiaľ jeho dĺžka má význam pre vznik alebo rozsah nárokov z pracovného pomeru. Nároky páchateľa z národného poistenia zostávajú nedotknuté.

Rozhodnutie Krajského súdu v Prahe z 5. júna 1951, č. Tk 171/51 (č. 78 Zbierky)[71]

Při ukládání trestu nápravného opatření se změnou zaměstnání nepřísluší soudu, aby sám určil pracoviště, ve kterém má obviněný po dobu tohoto trestu pracovat. Soud tu stanoví pouze zásady pro určení druhu, způsobu a místa zaměstnání.

[71] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1951. Praha: Vydává Generální prokuratura a Nejvyšší soud v Praze, 1952, s. 145 – 146.

Z kauzy: Okresní soud v Berouně uznal vedoucího prodejny národního podniku Chemodroga vinným trestným činem ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 221 odst. 2 trestního zákona a uložil mu trest nápravného opatření na dobu 6 měsíců s tím, že 1/10 z odměny náležející mu za práci propadá státu. Okresní soud přitom v rozsudku nařídil změnu zaměstnání tak, že obviněný má po dobu trestu pracovat manuálně v těžkém průmyslu v národním podniku ČKD Sokolov v Praze. Krajský soud zamítl odvolání obviněného, avšak z jeho podnětu zrušil rozsudek okresního soudu ve výroku, jímž určil obviněnému pracoviště, ve kterém má pracovat po dobu výkonu nápravného opatření.

§ 40 (1) Do výkonu nápravného opatrenia sa nezapočítava čas, po ktorý páchateľ prácu mu určenú z akéhokoľvek dôvodu nevykonáva.
(2) Ak páchateľ prácu mu určenú nenastúpi v ustanovenej lehote alebo ju nevykonáva riadne, premení súd nápravné opatrenie na trest odňatia slobody. Za dva dni nevykonaného nápravného opatrenia uloží súd jeden deň odňatia slobody.
§ 41 Ak bolo nápravné opatrenie vykonané, hľadí sa na páchateľa, ako by nebol odsúdený; čas výkonu nápravného opatrenia sa však započíta do času trvania pracovného pomeru (§ 39 ods. 3) až po uplynutí jedného roku od výkonu trestu.

Strata štátneho občianstva

§ 42 (1) Súd môže vysloviť stratu štátneho občianstva len tam, kde to zákon výslovne ustanovuje.
(2) Trest straty štátneho občianstva zahrnuje v sebe stratu čestných práv občianskych, vylúčenie z vojska a prepadnutie celého majetku.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 42 včítane nadpisu sa zrušuje.

Strata čestných práv občianskych

§ 43 (1) Súd vysloví stratu čestných práv občianskych, ak odsudzuje páchateľa za úmyselný trestný čin na trest smrti, na trest doživotného odňatia slobody alebo na trest dočasného odňatia slobody prevyšujúci dva roky, alebo ak prejavil páchateľ trestným činom nepriateľstvo k ľudovodemokratickému poriadku. Súd však môže vysloviť tento trest aj vtedy, ak páchateľ trestným činom poškodil dôležité politické, vojenské alebo hospodárske záujmy republiky.
(2) Trest straty čestných práv občianskych zahrnuje v sebe stratu vojenskej hodnosti.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 43 znie: *„Súd vysloví stratu čestných práv občianskych, ak odsudzuje páchateľa na trest smrti. Vzhľadom na závažnosť činu a zavržiteľnosť pohnútok môže súd stratu čestných práv občianskych vysloviť tiež, ak odsudzuje páchateľa za úmyselný trestný čin na trest odňatia slobody prevyšujúci dva roky.“*

§ 44 (1) Strata čestných práv občianskych záleží v tom, že odsúdený stráca
a) členstvo v národnom výbore alebo inú funkciu zástupcu ľudu, na ktorú bol podľa zákona zvolený, funkciu sudcu z ľudu, funkciu v ľudovom družstve,
b) funkciu vedúceho alebo rozhodujúceho zamestnanca ústavu, fondu alebo zariadení spravovaných štátom,
c) funkciu vedúceho alebo rozhodujúceho zamestnanca štátneho, národného, komunálneho alebo iného verejného podniku alebo ľudového družstva,
d) akademické tituly, vedecké a umelecké hodnosti a
e) československé vyznamenania a čestné uznania, právo nosiť cudzozemské vyznamenania a právo užívať cudzozemské čestné tituly.
(2) Ďalej stráca odsúdený dočasne, a ak uloží súd trest smrti alebo doživotného odňatia slobody, navždy
a) právo volebné,
b) právo zastávať funkcie vo verejných organizáciách,
c) právo konať verejné prejavy slovom alebo tlačou,
d) spôsobilosť nadobudnúť akademický titul a vedeckú a umeleckú hodnosť a
e) právo vykonávať povolanie, pre ktoré je akademický titul podmienkou.
(3) Dočasnú stratu občianskych práv uvedených v odseku 2 určí súd na tri až desať rokov; čas výkonu trestu odňatia slobody sa do tohto času nezapočítava.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 44 znie: *„(1) Strata čestných práv občianskych záleží v tom, že odsúdený stráca*
a) právo volebné,
b) právo zastávať funkciu sudcu a sudcu z ľudu,
c) vedecké a umelecké hodnosti,
d) československé vyznamenania a čestné uznania, právo nosiť cudzozemské vyznamenania a právo užívať cudzozemské čestné tituly.
(2) Súd môže vysloviť stratu všetkých práv uvedených v odseku 1 alebo len niektorého z nich.
(3) Strata práv uvedených v odseku 1 písm. a) a b) trvá po dobu, dokiaľ nebol trest odňatia slobody odpykaný alebo odpustený alebo jeho výkon premlčaný; súd však môže vysloviť, že táto strata trvá ešte po odpykaní trestu odňatia slobody, a to až po dobu piatich rokov. Strata práv uvedených v písm. c) a d) je vždy trvalá.“

Vylúčenie z vojska

§ 45 Súd vysloví vylúčenie z vojska, ak odsudzuje vojenskú osobu na trest smrti, na trest doživotného odňatia slobody alebo na trest dočasného odňatia slobody najmenej na dvadsať rokov.

Strata vojenskej hodnosti

§ 46 (1) Štátny súd a vojenský súd môžu vysloviť stratu vojenskej hodnosti, ak to vyžadujú záujmy služby.

(2) Stratou vojenskej hodnosti je odsúdenému znížená jeho hodnosť vo vojsku na hodnosť prostého vojaka a odňatá jeho hodnosť v sbore, ktorého príslušníci podliehajú vojenskej súdnej právomoci.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 46 ods. 1 až 3 znie: *„(1) Súd vysloví stratu vojenskej hodnosti, ak ukladá trest vylúčenia z vojska.*

(2) Vzhľadom na závažnosť činu a zavržiteľnosť pohnútok môže súd vysloviť stratu vojenskej hodnosti, ak odsudzuje páchateľa za úmyselný trestný čin na trest odňatia slobody prevyšujúci dva roky.

(3) Vojenský súd a vojenské kolégium Najvyššieho súdu môžu vysloviť stratu vojenskej hodnosti tiež, ak to vzhľadom na spáchaný trestný čin vyžadujú záujmy služby.“

Označenie doterajšieho odseku 2 sa mení na odsek 4.“

Prepadnutie majetku

§ 47 (1) Súd vysloví prepadnutie majetku tam, kde to zákon výslovne ustanovuje; môže ho však vysloviť aj vtedy, ak odsudzuje páchateľa za úmyselný trestný čin na trest smrti, na trest doživotného odňatia slobody alebo na trest dočasného odňatia slobody najmenej na tri roky alebo ak prejavil páchateľ trestným činom nepriateľstvo k ľudovodemokratickému poriadku.

(2) Prepadnutie majetku postihuje páchateľov majetok celý alebo tú jeho časť, ktorú súd určí.

(3) Vlastníkom prepadnutého majetku sa stáva štát.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 47 ods. 1 až 3 znie: *„(1) Súd môže vzhľadom na povahu a závažnosť činu a pomery páchateľa vysloviť prepadnutie majetku, ak odsudzuje páchateľa na trest smrti alebo za úmyselný trestný čin na trest odňatia slobody prevyšujúci dva roky.*

(2) Prepadnutie majetku postihuje páchateľov majetok celý alebo tú jeho časť, ktorú súd určí; prepadnutie sa však nevzťahuje na prostriedky alebo veci, ktoré sú nevyhnutne potrebné na ukojenie životných potrieb páchateľa alebo osôb, o ktorých výživu alebo výchovu je páchateľ povinný podľa zákona sa starať.

(3) Výrokom o prepadnutí majetku zaniká zákonné majetkové spoločenstvo.“

Označenie doterajšieho odseku 3 sa mení na odsek 4.“

Peňažný trest

§ 48 Ukladanie a výmera trestu.

(1) Súd uloží peňažný trest tam, kde to zákon výslovne ustanovuje, okrem ak je zrejmé, že by tento trest bol nevymožiteľný; môže ho však uložiť spolu s trestom odňatia slobody aj pri iných trestných činoch, najmä ak páchateľ prejavil trestným činom nepriateľstvo k ľudovodemokratickému poriadku alebo ak spáchal trestný čin zo ziskuchtivosti.

(2) Pri výmere peňažného trestu prihliadne súd na osobné a majetkové pomery páchateľa tak, aby peňažný trest pre neho znamenal predovšetkým citeľné obmedzenie majetku nadobudnutého bezpracnými ziskami a odňatie majetkového základu, z ktorého pramenilo spáchanie trestného činu. Peňažný trest sa vymeria sumou do desať miliónov Kčs a nesmie byť menej ako tisíc Kčs.

(3) Vymožená suma peňažného trestu pripadá štátu.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 48 ods. 1 znie: *„(1) Spolu s trestom odňatia slobody môže súd uložiť tiež peňažný trest, ak prejavil páchateľ úmyselným trestným činom nepriateľstvo k ľudovodemokratickému poriadku alebo ak spáchal trestný čin zo ziskuchtivosti. Peňažný trest sa neuloží, ak je zrejmé, že by bol nevymožiteľný. Vedľa trestu prepadnutia majetku peňažný trest uložiť nemožno.“*

§ 48 ods. 2 druhá veta znie: *„Peňažný trest sa vymeria sumou od 100 Kčs do 50 000 Kčs.“*

§ 49 Náhradný trest

(1) Ak ukladá súd vedľa trestu dočasného odňatia slobody aj peňažný trest, určí zároveň pre prípad jeho nevymožiteľnosti náhradný trest odňatia slobody.

(2) Náhradný trest spolu s trestom dočasného odňatia slobody nesmie dohromady presahovať hornú hranicu zákonnej sadzby o viac než o štvrtinu. Pri výmere náhradného trestu prihliadne súd na osobné pomery páchateľa a na výšku uloženého peňažného trestu.

§ 50 Ručenie za nevymožiteľný trest

Súd môže vysloviť, že za nevymožiteľný peňažný trest uložený páchateľovi ručí aj majiteľ súkromného podniku, pri prevádzke ktorého bol trestný čin spáchaný, alebo osoba zodpovedná za vedenie takého podniku, ak z nedbanlivosti prispeli na spáchanie trestného činu.

Zákaz činnosti

§ 51 (1) Ak spáchal páchateľ pri výkone činnosti alebo povolania trestný čin, ktorým poškodil alebo ohrozil hospodárske záujmy republiky, vysloví súd, že sa páchateľovi zakazuje dočasne alebo navždy vykonávať takú činnosť alebo také povolanie.

(2) Súd môže vysloviť, že sa páchateľovi zakazuje dočasne alebo navždy vykonávať činnosť alebo povolanie, ak

a) páchateľ spáchal trestný čin v súvislosti s touto činnosťou alebo s týmto povolaním,
b) páchateľ by ich mohol zneužiť na spáchanie trestného činu, alebo
c) ich výkon páchateľom by odporoval všeobecnému záujmu.
(3) Dočasný zákaz uvedený v odseku 1 alebo 2 určí súd na tri až desať rokov; čas výkonu trestu odňatia slobody sa do tohto času nezapočítava.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 51 ods. 1 a 2 sa škrtajú slová „dočasne alebo navždy" a v odseku 2 sa škrtá písmeno c). § 51 ods. 3 veta pred bodkočiarkou znie: „Zákaz uvedený v odseku 1 alebo 2 určí súd na jeden až desať rokov."

Vyhostenie
§ 52 Súd uloží páchateľovi, ktorý nie je československým občanom, trest vyhostenia z územia Československej republiky, ak to vyžaduje bezpečnosť ľudí alebo majetku alebo iný všeobecný záujem.
Zákaz pobytu.
§ 53 Súd vysloví, že sa páchateľovi zakazuje dočasne alebo navždy pobyt v niektorej časti územia Československej republiky, ak to vyžaduje bezpečnosť ľudí alebo majetku alebo iný všeobecný záujem.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 53 sa škrtajú slová „dočasne alebo navždy".
K § 53 sa pripojuje odsek 2, ktorý znie:
„(2) Zákaz uvedený v odseku 1 určí súd na tri až desať rokov; doba výkonu trestu odňatia slobody sa do tejto doby nezapočítava."

Uverejnenie rozsudku
§ 54 Súd vysloví, že sa rozsudok uverejní, ak to vyžaduje všeobecný záujem.
Prepadnutie veci
§ 55 (1) Súd zpravidla vyhlási za prepadnutú vec,
a) ktorá bola použitá na spáchanie trestného činu,
b) ktorá bola na spáchanie trestného činu určená,
c) ktorú páchateľ získal trestným činom alebo ako odmenu zaň, alebo
d) ktorú páchateľ nadobudol za vec uvedenú pod písm. c).
(2) Za prepadnutú možno vyhlásiť len vec náležiacu páchateľovi.
(3) Vlastníkom prepadnutej veci sa stáva štát.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 55 ods. 1 sa slová „spravidla vyhlási“ nahradzujú slovami „môže vyhlásiť“.

Tretí diel. Osobitné ustanovenia o trestaní mladistvých

§ 56 Mladiství

Pri trestaní osôb, ktoré v čase trestného činu dovŕšily pätnásty rok a neprekročily osemnásty rok (mladistvých), prihliadne súd na osobitnú starostlivosť, ktorú ľudovodemokratická republika venuje mládeži.

§ 57 Účel trestu

Účelom trestu u mladistvého je predovšetkým vychovať ho na riadneho pracujúceho človeka, a to so zreteľom na jeho osobné vlastnosti, na jeho rodinnú výchovu a na prostredie, z ktorého pochádza. ...

§ 59 Vylúčenie niektorých druhov trestov

Mladistvému nemožno uložiť:

a) trest smrti,

b) stratu štátneho občianstva,

c) stratu čestných práv občianskych,

d) vylúčenie z vojska,

e) zákaz činnosti,

f) zákaz pobytu,

g) trest uverejnenia rozsudku. ...

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 59 sa škrtá písmeno b).

ŠIESTA HLAVA. OCHRANNÉ OPATRENIA

§ 69 Účel ochranných opatrení

(1) Ako ochranné opatrenia možno uložiť ochranné liečenie, ochrannú výchovu a zhabanie, a to len za podmienok uvedených v §§ 70, 71 a 74; účelom ochranných opatrení je:

a) chrániť spoločnosť pred trestnými činmi, ku ktorým by v budúcnosti mohlo dôjsť,

b) osobám, ktoré by pre svoju chorobu alebo pre zanedbanú výchovu mohly spáchať trestný čin, liečením a výchovou umožniť, aby sa staly platnými členmi spoločnosti.

(2) Ak nie je účel ochranných opatrení splnený už uložením a výkonom trestu, možno ich uložiť i vedľa trestu.

§ 70 Ochranné liečenie

(1) Ak páchateľ trestného činu nie je pre nepríčetnosť trestne zodpovedný a jeho pobyt na slobode je nebezpečný, nariadi súd jeho odovzdanie do liečebného ústavu; súd môže tak urobiť aj vtedy, ak spácha páchateľ, ktorý sa oddáva nadmernému požívaniu alkoholických nápojov alebo omamných prostriedkov, trestný čin v opilosti alebo v inom podobnom opojení.

(2) Ochranné liečenie potrvá, dokiaľ to vyžaduje jeho účel. O prepustení z ochranného liečenia rozhoduje súd.

(3) Od ochranného liečenia môže súd upustiť, ak zaniknú pred jeho začatím okolnosti, pre ktoré bolo nariadené.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 70 ods. 1 veta za bodkočiarkou znie: „Súd môže tak urobiť aj vtedy, ak spáchal páchateľ trestný čin v stave zmenšenej príčetnosti a jeho pobyt na slobode je nebezpečný alebo ak spáchal páchateľ, ktorý sa oddáva nadmiernemu požívaniu alkoholických nápojov alebo omamných prostriedkov, trestný čin v opilosti alebo v inom podobnom opojení alebo trestný čin opilstva."

Ochranná výchova

§ 71 (1) Ak spozná súd v trestnom konaní proti mladistvému, že o jeho výchovu nie je náležite postarané alebo že jeho doterajšia výchova bola zanedbaná alebo že to vyžaduje prostredie, v ktorom žije, nariadi jeho ochrannú výchovu.

(2) Ak spácha osoba, ktorá dovŕšila dvanásty rok a je mladšia ako pätnásť rokov, čin ináč trestný, na ktorý zákon ustanovuje trest smrti alebo doživotného odňatia slobody, nariadi poručenský (opatrovnícky) súd jej ochrannú výchovu; poručenský (opatrovnícky) súd môže tak urobiť aj vtedy, ak je to potrebné na zabezpečenie riadnej výchovy osoby mladšej ako pätnásť rokov, ktorá spáchala čin ináč trestný.

(3) Ochrannú výchovu nemožno nariadiť, ak ide o vojenskú osobu, uvedenú v § 269 ods. 2.

§ 72 Ochranná výchova sa vykonáva vo výchovných ústavoch; ak to však vyžaduje zdravotný stav chovanca, vykoná sa v liečebnom ústave.

§ 73 (1) Ochranná výchova potrvá, dokiaľ to vyžaduje jej účel, najdlhšie však do dovŕšeného osemnásteho roku; ak to vyžaduje záujem chovanca, možno ju predĺžiť do dovŕšeného dvadsiateho roku.

(2) Od ochrannej výchovy môže súd upustiť, ak zaniknú pred jej začatím okolnosti, pre ktoré bola nariadená.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 73 ods. 1 veta za bodkočiarkou znie: „Ak to vyžaduje záujem chovanca, možno ju predĺžiť do dovŕšenia devätnásteho roku.“

§ 74 Zhabanie

(1) Ak vec uvedená v § 55 ods. 1 nebola vyhlásená za prepadnutú, vysloví súd zpravidla, že sa vec zhabáva,
a) ak náleží páchateľovi, ktorého nemožno stíhať alebo odsúdiť,
b) ak náleží páchateľovi, od potrestania ktorého súd upustil,
c) ak náleží osobe, ktorá z nedbanlivosti prispela na spáchanie trestného činu, alebo
d) ak to vyžaduje bezpečnosť ľudí alebo majetku alebo iný všeobecný záujem.
(2) Vlastníkom zhabanej veci sa stáva štát.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 74 ods. 1 sa slová „vysloví súd spravidla“ nahradzujú slovami „môže súd vysloviť“.

SIEDMA HLAVA. SPOLOČNÉ USTANOVENIA

Výklad niektorých pojmov.

§ 75 (1) Trestnými činmi sa rozumejú len činy súdne trestné, a pokiaľ z jednotlivého ustanovenia nevyplýva ináč, aj pokus, návod a pomoc.
(2) Konaním sa rozumie aj opomenutie takej činnosti, na ktorú bol páchateľ podľa okolností a svojich pomerov povinný.
(3) Výsledkom uvedeným v zákone sa rozumie súhrn znakov trestného činu, ktoré sú uvedené v osobitnej časti, s výnimkou zavinenia.
(4) Obzvlášť priťažujúcou okolnosťou sa rozumie taká okolnosť, ktorá s trestným činom zpravidla spojená nebýva a ktorá pre svoju dôležitosť zvyšuje nebezpečnosť činu alebo páchateľa pre spoločnosť.
(5) Časom zvýšeného ohrozenia vlasti sa rozumie čas, v ktorom republika vstúpila do stavu brannej pohotovosti alebo v ktorom došlo k udalostiam ohrožujúcim zvýšenou mierou samostatnosť, ústavnú jednotu, územnú celistvosť, ľudovodemokratické štátne zriadenie alebo spoločenský poriadok republiky alebo verejný pokoj a poriadok.
(6) Štátnym tajomstvom sa rozumie všetko, čo v dôležitom záujme republiky, najmä v záujme politickom, vojenskom alebo hospodárskom, má zostať utajené pred nepovolanými osobami.

(7) Hospodárskym tajomstvom sa rozumie všetko, čo je príznačné alebo významné pre hospodárske podnikanie a vo všeobecnom záujme má zostať utajené pred nepovolanými osobami.
(8) Služobným tajomstvom sa rozumie dôležitá skutočnosť, ktorá súvisí s činnosťou národného výboru, súdu alebo iného úradu, verejného orgánu alebo podniku alebo ľudového družstva a vo všeobecnom záujme má zostať utajená pred nepovolanými osobami.
(9) Volebným právom sa rozumie právo voliť alebo byť zvoleným do zákonodarných sborov alebo do národných výborov.
(10) Verejným činiteľom je ten, kto obstaráva verejné veci, súc na to povolaný; za týchto podmienok je verejným činiteľom najmä
a) člen národného výboru, iný podľa zákona zvolený zástupca ľudu, sudca z ľudu, funkcionár ľudového družstva,
b) štátny zamestnanec,
c) vedúci alebo rozhodujúci zamestnanec štátneho, národného, komunálneho alebo iného verejného podniku alebo ľudového družstva,
d) príslušník brannej moci alebo iného ozbrojeného sboru, alebo
e) orgán povolaný chrániť alebo zaisťovať bezpečnosť ľudí a majetku alebo vykonávať svojím osobným úkonom rozhodnutie verejného činiteľa.
(11) Za verejnú sa pokladá listina vydaná národným výborom, súdom alebo iným úradom alebo verejným orgánom, ktorá zakladá nejaké právo alebo povinnosť alebo zisťuje určitý stav.
(12) Daňou sa rozumie akákoľvek verejná dávka s príslušenstvom, akokoľvek ukladaná alebo vyberaná.
(13) Ťažkou ujmou na zdraví sa rozumie
a) zmrzačenie,
b) strata alebo podstatné zníženie pracovnej spôsobilosti,
c) ochromenie údu,
d) strata alebo podstatné oslabenie funkcie smyslového ústrojenstva,
e) poškodenie dôležitého orgánu,
f) zohyzdenie,
g) onemocnenie pohlavnou chorobou,
h) prerušenie tehotenstva bez súhlasu tehotnej ženy,
ch) mučivé útrapy, alebo
i) dlhší čas trvajúca porucha zdravia.
(14) Osobami blízkymi sa rozumejú príbuzní v pokolení priamom, osvojitelia a osvojenci, súrodenci a manželia; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby blízke len vtedy, keby ujmu, ktorú by utrpela jedna z nich, druhá právom pociťovala ako ťažkú ujmu vlastnú.
§ 76 (1) Trestný čin je spáchaný so zbraňou, ak páchateľ alebo s jeho vedomím

niektorý zo spolupáchateľov použije zbraň na prekonanie alebo zamedzenie odporu alebo ak ju na ten účel má pri sebe; zbraňou sa tu rozumie, pokiaľ z jednotlivého ustanovenia nevyplýva ináč, čokoľvek, čím možno urobiť útok proti telu dôraznejším.
(2) Trestný čin je spáchaný násilím aj vtedy, ak je spáchaný na osobe, ktorú páchateľ uviedol do stavu bezbrannosti ľsťou.
(3) Trestný čin je spáchaný verejne, ak je spáchaný
a) obsahom tlačiva, rozširovaného spisu, filmom, rozhlasom alebo iným podobne účinným spôsobom,
b) aspoň pred dvoma osobami, alebo
c) na mieste verejnosti prístupnom a mohol byť postrehnutý aspoň dvoma osobami.
(4) Trestný čin je spáchaný pre zárobok, ak si páchateľ chce páchaním takých trestných činov zadovážiť aspoň na čas zdroj príjmov.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 76 ods. 3 sa škrtá písmeno c) a v ods. 4 sa pred slovo „páchaním“ vkladá slovo „sústavným“. ...

OSOBITNÁ ČASŤ

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

Čl. I Trest odňatia slobody na doživotie, stanovený v trestnom zákone, sa zrušuje; namiesto neho nastupuje trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov.
Čl. II Kde sa v osobitnej časti trestného zákona stanoví trest smrti ako jediný trest, stanoví sa vedľa neho tiež trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov.
Čl. III Zrušujú sa všetky ustanovenia osobitnej časti trestného zákona, pokiaľ stanovia,
a) že podmienečné odsúdenie je vylúčené,
b) že zníženie trestu je vylúčené,
c) povinnosť uložiť peňažný trest,
d) povinnosť vysloviť prepadnutie majetku,
e) možnosť vysloviť stratu štátneho občianstva, ako aj tie ustanovenia všeobecnej časti trestného zákona, ktoré sa na ustanovenia uvedené pod písm. a) a b) odvolávajú.

PRVÁ HLAVA. TRESTNÉ ČINY PROTI REPUBLIKE[72]

Prvý diel. Trestné činy proti základom republiky

§ 78 Velezrada

(1) Kto sa pokúsi
a) zničiť samostatnosť alebo ústavnú jednotu republiky,
b) odtrhnúť od republiky časť jej územia,
c) zničiť alebo rozvrátiť ľudovodemokratické štátne zriadenie alebo spoločenský poriadok republiky, ktoré sú zaručené Ústavou, alebo
d) násilím alebo hrozbou násilia znemožniť ústavnú činnosť prezidenta republiky alebo jeho námestníka, zákonodarného sboru, vlády alebo sboru povereníkov, potresce sa odňatím slobody na desať až dvadsaťpäť rokov alebo doživotne.
(2) Rovnako sa potresce, kto
a) na čin uvedený v odseku 1 s niekým sa spolčí, alebo
b) pre taký čin vojde do styku s cudzou mocou alebo s cudzími činiteľmi.
(3) Smrťou sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 za zvýšeného ohrozenia vlasti,
b) ak je takým činom značnou mierou ohrozená samostatnosť, ústavná jednota alebo územná celistvosť republiky alebo jej ľudovodemokratické štátne zriadenie alebo spoločenský poriadok, ktoré sú zaručené Ústavou,
c) ak je takým činom skutočne znemožnená ústavná činnosť prezidenta republiky alebo jeho námestníka, zákonodarného sboru, vlády alebo sboru povereníkov,
d) ak je na taký čin zneužitá branná moc alebo ozbrojený alebo vojensky organizovaný sbor alebo, ak sú na taký čin sbierané alebo organizované branné, ozbrojené alebo pomocné sily alebo hromadené zbrane, strelivo, výbušniny alebo iné nebezpečné látky,
e) ak sa pri takom čine kladie brannej moci alebo ozbrojenému sboru násilný odpor, alebo
f) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(4) Vedľa trestov uvedených v odsekoch 1 až 3 môže súd vysloviť stratu štátneho občianstva; ak neuloží tento trest, vysloví prepadnutie majetku.

---

[72] Do tejto hlavy Trestného zákona boli prevzaté ustanovenia ZoĽDR, ktorý bol Trestným zákonom z roku 1950 zrušený. V roku 1990 (zákonom č. 119/1990 Zb.) bola rehabilitovaná veľká časť trestných činov spadajúcich pod ustanovenia prvej hlavy Trestného zákona z roku 1950 (vo vzťahu k územiu Slovenska bolo zrušených celkovo 8160 rozsudkov). KLUKNAVSKÁ, A.: *Trestné právo v tieni marxizmu-leninizmu. Československé trestné právo v rannej ére ľudovej demokracie.* Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2021, s. 91. Štatistické údaje bližšie podáva: GEBAUER, F. a kol.: *Soudní prezekuce politické povahy v Československu 1948 – 1989*. Štatistický přehled. Praha: Ústav pro soudobé dejiny AV ČR, 1993, s. 169 – 181.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 78 ods. 1 a 2 znie: *„(1) Kto sa pokúsi obzvlášť nebezpečným konaním zničiť samostatnosť republiky, zničiť alebo rozvrátiť jej ľudovodemokratické štátne zriadenie alebo spoločenský poriadok, zničiť vymoženosti pracujúceho ľudu dosiahnuté pri výstavbe socializmu, zničiť alebo rozvrátiť územnú celistvosť republiky alebo podlomiť jej obranyschopnosť, potresce sa odňatím slobody na desať až dvadsaťpäť rokov.*
(2) Kto
a) na čin uvedený v odseku 1 s niekým sa spolčí, alebo
b pre taký čin vojde do styku s cudzou mocou alebo s cudzím činiteľom,
potresce sa odňatím slobody na päť až dvadsať rokov.“
§ 78 ods. 3 písm. b) znie:b) ak sú takým činom značnou mierou ohrozené samostatnosť republiky, jej ľudovodemokratické štátne zriadenie, spoločenský poriadok, vymoženosti pracujúceho ľudu dosiahnuté pri výstavbe socializmu, územná celistvosť alebo obranyschopnosť republiky,
V § 78 ods. 3 sa škrtá písmeno c); označenie doterajších písmen d), e) a f) sa mení na písmená c), d) a e).“

Združovanie proti republike

§ 79 Kto sa s niekým spolčí v úmysle podvracať samostatnosť, ústavnú jednotu alebo územnú celistvosť republiky alebo jej ľudovodemokratické štátne zriadenie alebo spoločenský poriadok, ktoré sú zaručené Ústavou, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až päť rokov; podmienečné odsúdenie je vylúčené.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§§ 79 a 80 včítane nadpisu sa zrušujú.
Za § 78 sa vkladá § 79a, ktorý včítane nadpisu znie:
„§ 79a Podvracanie republiky
(1) Kto z nepriateľstva k ľudovodemokratickému poriadku vykonáva podvratnú činnosť proti samostatnosti republiky, proti jej ľudovodemokratickému štátnemu zriadeniu alebo spoločenskému poriadku, proti vymoženostiam pracujúceho ľudu dosiahnutým pri výstavbe socializmu, proti územnej celistvosti alebo obranyschopnosti republiky, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Rovnako sa potresce, kto
a) pre čin uvedený v odseku 1 založí organizáciu, alebo
b) na taký čin sa spolčí s cudzou mocou alebo s cudzím činiteľom alebo s nimi pre taký čin vojde do styku.
(3) Odňatím slobody na tri až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 za zvýšeného ohrozenia vlasti, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(4) Kto sa na čin uvedený v odseku 1 až 3 s niekým spolčí, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky.“

§ 80 (1) Kto založí organizáciu v úmysle podvracať samostatnosť, ústavnú jednotu alebo územnú celistvosť republiky alebo jej ľudovodemokratické štátne zriadenie alebo spoločenský poriadok, ktoré sú zaručené Ústavou,
kto k organizácii, ktorá má také ciele, pristúpi alebo sa zúčastní na jej činnosti, alebo
kto organizáciu, ktorá má také ciele, alebo jej členov podporuje v podvratných snahách, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na päť až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 za zvýšeného ohrozenia vlasti, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Podmienečné odsúdenie je vylúčené a v prípade uvedenom v odseku 2 písm. a) je vylúčené aj zníženie trestu.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§§ 79 a 80 včítane nadpisu sa zrušujú.
Za § 79a sa vkladá § 80a, ktorý včítane nadpisu znie:
„§ 80a Teror
(1) Kto v úmysle odstrašiť niekoho od aktívnej účasti na budovaní ľudovodemokratickej republiky alebo mu takú činnosť znemožniť, ublíži niekomu na zdraví alebo spôsobí citeľnú škodu na majetku alebo inú ťažkú ujmu alebo sa o to pokúsi, potresce sa odňatím slobody na tri až desať rokov.
(2) Odňatím slobody na päť až dvadsať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 ako člen spolčenia,
b) ak je takým činom spôsobená rozsiahla škoda na majetku,
c) ak spácha taký čin v úmysle spôsobiť ťažkú ujmu na zdraví,
d) ak má taký čin za následok ťažkú ujmu na zdraví, alebo
e) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Odňatím slobody na dvadsaťpäť rokov alebo smrťou sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 v úmysle spôsobiť smrť, alebo
b) ak je takým činom ohrozený život mnohých ľudí alebo ak má taký čin za následok smrť.
(4) Kto sa na čin uvedený v odseku 1 alebo 2 s niekým spolčí, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov; kto sa s niekým spolčí na čin uvedený v odseku 3, potresce sa odňatím slobody na tri až desať rokov.
(5) Kto niekomu v úmysle odstrašiť ho od aktívnej účasti na budovaní ľudovodemokratickej republiky alebo mu takú činnosť znemožniť vyhráža, že jemu alebo blízkej osobe spôsobí smrť, ublíženie na zdraví, citeľnú škodu na majetku alebo inú ťažkú ujmu, potresce sa odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov.“

Poburovanie proti republike

§ 81 (1) Kto verejne alebo najmenej dve osoby poburuje proti republike, proti jej samostatnosti, ústavnej jednote alebo územnej celistvosti alebo proti jej ľu-

dovodemokratickému štátnemu zriadeniu alebo spoločenskému poriadku, ktoré sú zaručené Ústavou, alebo
kto úmyselne umožňuje alebo uľahčuje šírenie takého poburujúceho prejavu,
potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky; podmienečné odsúdenie je vylúčené.
(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 za zvýšeného ohrozenia vlasti; podmienečné odsúdenie a sníženie trestu je vylúčené.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 17. decembra 1954, č. 1 Tz 260/54[73] **(č. 13 zbierky)**

Jestliže pachatel úmyslně umožňuje dalším osobám poslech štvavého zahraničního rozhlasu dopouští se trestného činu pobuřování podle § 81 odst. 1 al. 2 trestního zákona.

Z kauzy: K obviněnému docházely do bytu pravidelně na návštěvu tři osoby bydlící v sousedství. Stávalo se tak obyčejně k večeru. Při těchto příležitostech jim obviněný umožňoval poslech zahraničního rozhlasu „Svobodná Evropa" a „Hlas Ameriky", přičemž svůj rozhlasový přijímač sám zapínal, na uvedené stanice nařizoval a vylaďoval. Projevy vysílané jmenovanými zahraničními stanicemi (jak je ostatně všeobecně známo) štvali proti Československé republice, jejímu lidovědemokratickému státnímu řízení a společenskému řádu. V několika případech projeví ty oznamovaly, že budou na naše státní území shazovány letáky, jejichž obsah bude namířen proti volbám do národních výborů a vyzývali k jejich rozšiřování.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 81 ods. 1 znie: *„(1) Kto z nepriateľstva k ľudovodemokratickému poriadku*
a) verejne alebo najmenej dve osoby poburuje proti republike, proti jej samostatnosti, ľudovodemokratickému štátnemu zriadeniu alebo spoločenskému poriadku, proti vymoženostiam pracujúceho ľudu dosiahnutým pri výstavbe socializmu, proti územnej celistvosti alebo obranyschopnosti republiky, alebo
b) úmyselne umožňuje alebo uľahčuje šírenie takého poburujúceho prejavu,
potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky."
Nadpis sa umiesti pod § 81."

§ 82 Kto z nedbanlivosti umožňuje alebo uľahčuje šírenie prejavu, ktorým sa poburuje proti republike, proti jej samostatnosti, ústavnej jednote alebo územnej celistvosti alebo proti jej ľudovodemokratickému štátnemu zriadeniu alebo spoločenskému poriadku, ktoré sú zaručené Ústavou, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.

[73] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1955. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1956, s. 30 – 32.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 82 sa zrušuje.

§ 83 Podpora a propagácia fašizmu a podobných hnutí

(1) Kto podporuje alebo propaguje fašizmus, nacizmus alebo podobné hnutie, ktoré smeruje alebo vedie k potlačeniu práv a slobôd pracujúceho ľudu alebo ktoré hlása národnostnú, náboženskú alebo rasovú nenávisť, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov; podmienečné odsúdenie je vylúčené.

(2) Odňatím slobody na päť až desať rokov sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 tlačou, filmom, rozhlasom alebo iným podobne účinným spôsobom; podmienečné odsúdenie je vylúčené.

(3) Odňatím slobody na desať až dvadsaťpäť rokov sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 za zvýšeného ohrozenia vlasti; zníženie trestu je vylúčené.

Sabotáž[74]

§ 84 (1) Kto zničí, poškodí alebo urobí neupotrebiteľným majetok národný alebo majetok ľudového družstva v úmysle mariť alebo sťažovať

a) prevádzku alebo rozvoj štátneho, národného, komunálneho alebo iného verejného podniku alebo ľudového družstva, alebo

b) prevádzku dôležitého všeobecne prospešného zariadenia,

potresce sa odňatím slobody na desať až dvadsaťpäť rokov.

(2) Rovnako sa potresce, kto sa na čin uvedený v odseku 1 s niekým spolčí.

(3) Doživotným odňatím slobody alebo smrťou sa páchateľ potresce,

a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 ako člen spolčenia,

b) ak je takým činom zmarené alebo sťažené vykonávanie alebo plnenie jednotného hospodárskeho plánu v obzvlášť dôležitom úseku,

c) ak sú takým činom značnou mierou ohrozené záujmy obrany vlasti,

d) ak je takým činom ohrozený život veľa ľudí, alebo

e) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

(4) Vedľa trestov uvedených v odsekoch 1 až 3 môže súd vysloviť stratu štátneho občianstva; ak neuloží tento trest, vysloví prepadnutie majetku.

[74] Ustanovenia o sabotáži boli zaradené medzi trestné činy proti základom republiky, považovali sa za najnebezpečnejšie trestné činy namierené proti hospodárskym základom ľudovodemokratickej republiky.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 84 včítane nadpisu znie: ***„§ 84 Záškodníctvo***
(1) Kto z nepriateľstva k ľudovodemokratickému poriadku zničí, poškodí alebo urobí neupotrebiteľným majetok, ktorý je v socialistickom vlastníctve, v úmysle mariť alebo sťažovať
a) prevádzku alebo rozvoj národného podniku, ľudového družstva alebo inej organizácie socialistického sektora, alebo
b) prevádzku dôležitého všeobecne prospešného zariadenia,
potresce sa odňatím slobody na päť až dvadsať rokov.
(2) Odňatím slobody na dvadsaťpäť rokov alebo smrťou sa páchateľ potresce,
a) ak je činom uvedeným v odseku 1 zmarené alebo značnou mierou sťažené vykonávanie alebo plnenie štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva v obzvlášť dôležitom úseku,
b) ak sú takým činom značnou mierou ohrozené dôležité záujmy obrany vlasti,
c) ak je takým činom ohrozený život mnohých ľudí alebo ak má taký čin za následok smrť, alebo
d) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Kto sa na čin uvedený v odseku 1 alebo 2 s niekým spolčí, potresce sa odňatím slobody na tri až desať rokov.“

§ 85 (1) Kto nesplní alebo poruší povinnosť svojho povolania, zamestnania alebo svojej služby alebo plnenie takej povinnosti obchádza alebo sa dopustí iného konania v úmysle
a) mariť alebo sťažovať vykonávanie alebo plnenie jednotného hospodárskeho plánu v niektorom úseku, alebo
b) spôsobiť vážnu poruchu v činnosti úradu alebo verejného orgánu alebo podniku,
potresce sa odňatím slobody na päť až desať rokov.
(2) Odňatím slobody na desať až dvadsaťpäť rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 ako člen spolčenia,
b) ak je takým činom zmarené alebo sťažené vykonávanie alebo plnenie jednotného hospodárskeho plánu v obzvlášť dôležitom úseku,
c) ak je v činnosti úradu alebo verejného orgánu alebo podniku skutočne spôsobená vážna porucha, alebo
d) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Doživotným odňatím slobody alebo smrťou sa páchateľ potresce,
a) ak sú činom uvedeným v odseku 1 značnou mierou ohrozené záujmy obrany vlasti,
b) ak je takým činom spôsobená vážna porucha v zásobovaní značného počtu obyvateľstva,
c) ak je takým činom ohrozený život veľa ľudí, alebo

d) ak spácha taký čin za zvýšeného ohrozenia vlasti a ak je tu niektorá z okolností uvedených v odseku 2.
(4) Vedľa trestov uvedených v odsekoch 2 a 3 môže súd vysloviť stratu štátneho občianstva; ak neuloží tento trest, vysloví prepadnutie majetku.

Rozhodnutie Okresného súdu v Třešti z 27. februára 1951, č. T 12/51[75] **(č. 44 zbierky)**

Sabotáž vesnického boháče při technicko-hospodářské úpravě půdy a plnění osevního plánu.

Z odôvodnenia: Okresní soud uznal obviněného vinným trestným činem sabotáže podle § 85 odst. 1 písm. a) tr. zák. z důvodů: Obviněný vesnický boháč hospodařil na zemědělské usedlosti o výměře 49,88 ha pozemků. Měl několik koní, 23 kusů hovězího a 10 kusů vepřového dobytka. Na hospodářství pracoval v poslední době sám se svými dvěma syny za pomoci strojů a jen při nárazových pracích najímal cizí pracovní síly.
V obci bylo v roce 1949 založeno jednotné zemědělské družstvo, ovšem bez účasti obviněného. Při přecházení do druhého typu byla z iniciativy družstva provedena technickohospodářská úprava půdy. Předtím byla věc projednána na několika schůzích se členy jednotného zemědělského družstva i s ostatními rolníky. Nakonec byla odhlasována a schválena technickohospodářská úprava půdy v celoobecním rozsahu, která měla být provedena v osmi honech. Jednotlivým rolníkům bylo ukázáno, ve kterých honech jsou jim přiděleny pozemky k obdělání, a zároveň byli uvědomění, jakými plodinami tyto pozemky v rámci osmihonového hospodářství mají osít.
Zatím co pokroková a uvědomělí rolníci v obci pochopili význam a výhody nového způsobu práce a také ihned započali se setím, obviněný se postavil proti tomu, aby se v zemědělském úseku vyrábělo lépe, více a levněji. Na schůze, kde se projednávala otázka celoobecního obdělávání pozemků, nechodil a nechával všechny vyhlášky místního národního výboru a opatření jednotného zemědělského družstva v tomto směru bez povšimnuti.
Obviněnému byly v rámci technickohospodářské úpravy půdy a osevního plánu rovněž přiděleny pozemky k obdělání. Obviněný však toho nedbal a setbu neprovedl. Byl k tomu několikrát vyzván, ale napřed se vymlouval jinými pilnými hospodářskými pracemi, a když bylo vyšetřováno, proč někteří rolníci neprovádějí setbu, sliboval, že setbu provede. Nakonec však domlouvajícího mu důvěrníka pro zemědělskou výrobu odbyl s tím, že na pole nepojede, že se raději nechá zavřít. Až do svého zatčení koncem listopadu obviněný setbu na přidělených pozemcích neprovedl. Naproti tomu zasel obviněný pšenici na jednom vlastním pozemku určeném pro okopaniny. I v tomto směru tedy jednal obviněný proti jednotnému osevnímu plánu v obci.
Obviněný neuvedl na svou obhajobu nic podstatného. Poukaz na špatné počasí neobstojí, protože za dva měsíce od provedení technickohospodářské úpravy až do zatčení obviněného byly ostatními rolníky všechny podzimní práce provedeny.
Vysvětlení zjištěného jednání obviněného nutno hledat v nepřátelském postoji tohoto ves-

[75] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1951. Praha: Vydává Generální prokuratura a Nejvyšší soud v Praze, 1952, s. 77 – 79.

nického boháče k novým formám zemědělské výroby, jimiž se uskutečňuje budování socialismu na vesnici Z vylíčeného stavu věci je zřejmo, že obviněný záměrně odmítal pracovat na přidělených mu pozemcích, aby ukázal, že on jako velký rolník v obci nebude pracovat na cizím pozemku. Protože věděl, že tím (jakož i zasetím pšenice na vlastním pozemku na místě plánovaných okopanin) maří obecní osevní plán, je tím zároveň dokázáno, že tento následek přímo zamýšlel. Obviněný ale při své inteligenci a zkušenostech dobře věděl, že jeho jednání má ještě i mnohem širší dosah. Věděl, že jednou z podstatných podmínek pro vybudovaní socialismu na vesnici je hospodaření na velkých celcích. Jedině tak je možno plné využít mechanizačních prostředků a uplatnit vědecké poznatky agrobiologické k stálému zvětšování výnosů. Technicko-hospodářská úprava půdy zjednává předpoklady k takovému hospodaření. Jestliže technickohospodářská úprava půdy byla dobrovolně přijata převážnou většinou obce, jsou pak tímto usnesením vázání všichni rolnici, jichž se úprava dotýká, a patří proto k povinnostem jejich povolání, aby obdělali přidělené jim pozemky v této akci podle plánu a aby podřídili své osobní zájmy vyššímu zájmu celku.
Veškerá výroba, tedy i výroba zemědělská, je řízena jednotným hospodářským plánem, aby byla výroba stále stupňována a aby tak vzrůstala životní úroveň obyvatelstva. Každý, komu připadá jakýkoliv úkol při provádění plánu, je povinen tento úkol podle svých osobních a hospodářských možností plnit. To platí v plné míře i o společném osevním plánu vypracovaném na podkladě provedené technickohospodářské úpravy půdy v obci. Vzhledem k tomu, co je uvedeno výše, není pochybnosti o tom, že obviněný, který při svém jednání byl veden třídní nenávistí vesnického boháče proti rodícímu se novému životu vesnice, svým odporem proti technickohospodářské úpravě půdy a provedení osevního plánu chtěl vůbec i mařit nebo ztěžovat provádění jednotného hospodářského plánu v úseku zemědělském. Jestliže tedy obviněný v tomto úmyslu porušil povinností svého povolání, spáchal tím trestný čin sabotáže podle § 85 odst. 1 písm. a) tr. zák. Tento rozsudek nebyl napaden odvoláním.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 85 včítane nadpisu znie: ***„§ 85 Sabotáž***
(1) Kto z nepriateľstva k ľudovodemokratickému poriadku nesplní alebo poruší povinnosť svojho povolania, zamestnania alebo svojej služby alebo plnenie takej povinnosti obchádza alebo sa dopustí iného konania v úmysle
a) mariť alebo sťažovať vykonávanie alebo plnenie štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva v niektorom úseku, alebo
b) spôsobiť vážnu poruchu v činnosti úradu alebo iného verejného orgánu, národného podniku, ľudového družstva alebo inej organizácie socialistického sektora,
potresce sa odňatím slobody na tri až desať rokov.
(2) Odňatím slobody na desať až dvadsať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak je činom uvedeným v odseku 1 značnou mierou sťažené vykonávanie alebo plnenie štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva v obzvlášť dôležitom úseku,
b) ak je v činnosti úradu alebo iného verejného orgánu, národného podniku, ľudového družstva alebo inej organizácie socialistického sektora skutočne spôsobená vážna porucha, alebo

c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Odňatím slobody na dvadsaťpäť rokov alebo smrťou sa páchateľ potresce,
a) ak sú činom uvedeným v odseku 1 značnou mierou ohrozené dôležité záujmy obrany vlasti,
b) ak je takým činom zmarené vykonávanie alebo plnenie štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva v obzvlášť dôležitom úseku, alebo
c) ak je takým činom ohrozený život mnohých ľudí alebo ak má taký čin za následok smrť.“

Druhý diel. Trestné činy proti bezpečnosti republiky
Vyzvedačstvo
§ 86 (1) Kto vyzvedá štátne tajomstvo v úmysle vyzradiť ho cudzej moci, alebo kto štátne tajomstvo úmyselne cudzej moci vyzradí,
potresce sa odňatím slobody na desať až dvadsaťpäť rokov alebo doživotne.
(2) Rovnako sa potresce, kto
a) na čin uvedený v odseku 1 s niekým sa spolčí,
b) pre taký čin vojde do styku s cudzou mocou alebo s cudzími činiteľmi, alebo
c) vojde do styku s organizáciou, ktorej účelom je vyzvedať štátne tajomstvo, v úmysle podporovať jej snahy.
(3) Smrťou sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 za zvýšeného ohrozenia vlasti,
b) ak spácha taký čin, hoci mu bola povinnosť uchovávať štátne tajomstvo výslovne uložená alebo hoci je daná už jeho postavením,
c) ak spácha taký čin ako člen organizácie, ktorej účelom je vyzvedať štátne tajomstvo,
d) ak sa týka taký čin štátneho tajomstva obzvlášť dôležitého,
e) ak spácha taký čin spôsobom obzvlášť nebezpečným, v značnom rozsahu alebo pre zárobok alebo ak pácha taký čin po dlhší čas, alebo
f) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(4) Vedľa trestov uvedených v odsekoch 1 až 3 môže súd vysloviť stratu štátneho občianstva; ak neuloží tento trest, vysloví prepadnutie majetku.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)
V § 86 ods. 1 na konci sa škrtajú slová „alebo na doživotie“.
§ 86 ods. 2 a 3 znie:
„(2) Odňatím slobody na dvadsaťpäť rokov alebo smrťou sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 za zvýšeného ohrozenia vlasti,
b) ak spácha taký čin ako člen organizácie, ktorej účelom je vyzvedať štátne tajomstvo,
c) ak sa týka taký čin štátneho tajomstva obzvlášť dôležitého,
d) ak spácha taký čin spôsobom obzvlášť nebezpečným, v značnom rozsahu alebo pre zárobok alebo ak pácha taký čin po dlhší čas,

e) ak vyzradí štátne tajomstvo, ktorého uchovávanie sa mu výslovne uložilo alebo ktoré už podľa svojho postavenia je povinný uchovávať, alebo
f) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Kto
a) na čin uvedený v odseku 1 alebo 2 sa s niekým spolčí,
b) pre taký čin vojde do styku s cudzou mocou alebo s cudzím činiteľom, alebo
c) vojde do styku s organizáciou, ktorej účelom je vyzvedať štátne tajomstvo, v úmysle podporovať jej snahy, potresce sa odňatím slobody na päť až pätnásť rokov.“

§ 87 Kto poškodí republiku tým, že spácha vyzvedačstvo proti spojencovi, potresce sa trestami ustanovenými v § 86.

Ohrozenie štátneho tajomstva

§ 88 (1) Kto vyzvedá štátne tajomstvo v úmysle vyzradiť ho nepovolanej osobe, alebo
kto štátne tajomstvo úmyselne takej osobe vyzradí,
potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na päť až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 za zvýšeného ohrozenia vlasti,
b) ak spácha taký čin, hoci mu bola povinnosť uchovávať štátne tajomstvo výslovne uložená alebo hoci je daná už jeho postavením,
c) ak sa týka taký čin štátneho tajomstva obzvlášť dôležitého, alebo
d) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Podmienečné odsúdenie je vylúčené a v prípade uvedenom v odseku 2 písm. a) je vylúčené aj zníženie trestu.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 88 ods. 2 znie: *„(2) Odňatím slobody na tri až desať rokov sa páchateľ potresce,*
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 za zvýšeného ohrozenia vlasti,
b) ak sa týka taký čin štátneho tajomstva obzvlášť dôležitého,
c) ak vyzradí štátne tajomstvo, ktorého uchovávanie mu bolo výslovne uložené alebo ktoré už podľa svojho postavenia je povinný uchovávať, alebo
d) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.“

§ 89 Kto z nedbanlivosti spôsobí, že sa štátne tajomstvo môže stať známym cudzej moci alebo že sa stalo známym nepovolanej osobe, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky.

§ 90 (1) Kto úmyselne bez odkladu neoznámi, že sám alebo niekto iný stratil alebo ináč prišiel o listinu alebo iný predmet štátneho tajomstva, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky.

(2) Oznámenie podľa odseku 1 treba urobiť prokurátorovi alebo orgánu národnej bezpečnosti; osoba podliehajúca vojenskej súdnej právomoci môže miesto toho urobiť oznámenie predstavenému.
§ 91 (1) Kto vyzvedá štátne tajomstvo, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky.
(2) Rovnako sa potresce, kto úskočne alebo ľstivo vnikne do obvodu objektu dôležitého pre obranu vlasti alebo na iné také miesto.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 91 sa zrušuje.

§ 92 Kto bez povolenia
a) zhotoví opis, plán, nákres alebo snímku niektorého zariadenia na obranu vlasti,
b) takú vec odpíše, odkreslí alebo odfotografuje alebo dá alebo nechá inému tak urobiť,
c) takú vec sebe alebo niekomu inému zadováži, alebo
d) takú vec uverejní,
potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

K § 92 sa pripojuje odsek 2, ktorý znie: *„(2) Rovnako sa potresce, kto úskočne alebo ľstivo vnikne do obvodu objektu dôležitého pre obranu vlasti alebo na iné také miesto.“*

Vierolomnosť
§ 93 (1) Kto úmyselne ohrozí dôležitý záujem republiky tým, že
a) poruší povinnosti, ktoré má ako splnomocnenec republiky, alebo
b) falšuje, pozmení alebo potlačí listinu alebo iný doklad o právnych pomeroch republiky k cudzej moci,
potresce sa odňatím slobody na päť až desať rokov; podmienečné odsúdenie je vylúčené.
(2) Odňatím slobody na desať až dvadsaťpäť rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 za zvýšeného ohrozenia vlasti,
b) ak má taký čin za následok značnú škodu, alebo
c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Vedľa trestov uvedených v odsekoch 1 a 2 môže súd vysloviť stratu štátneho občianstva; ak neuloží tento trest, vysloví prepadnutie majetku. V prípade uvedenom v odseku 2 písm. a) je zníženie trestu vylúčené.

§ 94 Kto z nedbanlivosti ohrozí dôležitý záujem republiky tým, že
a) poruší povinnosti, ktoré má ako splnomocnenec republiky, alebo
b) falšuje, pozmení alebo potlačí listinu alebo iný doklad o právnych pomeroch republiky k cudzej moci,
potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky.

§ 95 Opustenie republiky

(1) Kto bez povolenia opustí územie Československej republiky, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Rovnako sa potresce československý občan, ktorý neposlúchne úradnú výzvu, aby sa v určenej lehote na územie Československej republiky vrátil.
(3) Vedľa trestu uvedeného v odsekoch 1 a 2 môže súd vysloviť stratu štátneho občianstva. Podmienečné odsúdenie je vylúčené.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

Za § 95 sa vkladá § 95a, ktorý včítane nadpisu znie: ***„§ 95a Vniknutie na územie republiky***
Kto, hoci nie je československým občanom, vnikne na územie Československej republiky, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky.“

Ohrožovanie záujmov republiky v cudzine

§ 96 Československý občan, ktorý úmyselne ohrozí záujmy republiky tým, že v cudzine rozširuje nepravdivú zprávu o pomeroch v republike, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov; podmienečné odsúdenie, a ak je čin spáchaný za zvýšeného ohrozenia vlasti, aj sníženie trestu je vylúčené.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 96 včítane nadpisu znie: ***„§ 96 Ohrozenie záujmov republiky v cudzine***
Československý občan, ktorý úmyselne ohrozí záujmy republiky tým, že v cudzine rozširuje nepravdivú zprávu o pomeroch v republike, potresce sa odňatím slobody až na tri roky.“

§ 97 Československý občan, ktorý z nedbanlivosti ohrozí záujmy republiky tým, že v cudzine rozširuje nepravdivú zprávu o pomeroch v republike, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§§ 97 a 98 včítane nadpisu sa zrušujú.

§ 98 Podnecovanie na útočnú vojnu.
Kto verejne podnecuje na útočnú vojnu, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov; podmienečné odsúdenie, a ak je čin spáchaný za zvýšeného ohrozenia vlasti, aj zníženie trestu je vylúčené.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)
§§ 97 a 98 včítane nadpisu sa zrušujú.

Tretí diel. Trestné činy proti obrane vlasti
Vojnové škodcovstvo
§ 99 (1) Kto za zvýšeného ohrozenia vlasti úmyselne
a) spôsobí škodu obrane vlasti alebo obrane spojenca, alebo
b) zadováži nepriateľovi prospech alebo akokoľvek ho podporuje,
potresce sa odňatím slobody na desať až dvadsaťpäť rokov alebo doživotne.
(2) Rovnako sa potresce, kto
a) na čin uvedený v odseku 1 s niekým sa spolčí, alebo
b) pre taký čin vojde do styku s nepriateľom.
(3) Smrťou sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 ako vojenská osoba uvedená v **§ 269 ods. 2**,
b) ak spácha taký čin pre zárobok, alebo
c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(4) Vedľa trestov uvedených v odsekoch 1 až 3 môže súd vysloviť stratu štátneho občianstva; ak neuloží tento trest, vysloví prepadnutie majetku.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)
V § 99 ods. 1 na konci sa škrtajú slová „alebo na doživotie“.
§ 100 Kto za zvýšeného ohrozenia vlasti z nedbanlivosti
a) spôsobí škodu obrane vlasti alebo obrane spojenca, alebo
b) zadováži nepriateľovi prospech alebo akokoľvek ho podporuje, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky.

§ 101 Vojnová zrada
(1) Československý občan, ktorý za zvýšeného ohrozenia vlasti koná službu v nepriateľskom vojsku alebo v ozbrojenom sbore, potresce sa odňatím slobody na desať až dvadsaťpäť rokov.
(2) Doživotným odňatím slobody alebo smrťou sa páchateľ potresce,
a) ak má čin uvedený v odseku 1 za následok značnú škodu, alebo

b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Smrťou sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 ako vojenská osoba uvedená v § 269 ods. 2.
(4) Vedľa trestov uvedených v odsekoch 1 až 3 môže súd vysloviť stratu štátneho občianstva; ak neuloží tento trest, vysloví prepadnutie majetku.

§ 102 Služba v cudzom vojsku

(1) Československý občan, ktorý bez povolenia koná službu vo vojsku cudzej moci alebo v cudzom ozbrojenom sbore, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na päť až pätnásť rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 v úmysle prejaviť nepriateľstvo k republike, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

§ 103 Najímanie vojska

(1) Kto najíma obyvateľa republiky, ktorý nie je cudzím štátnym príslušníkom, pre službu vo vojsku cudzej moci alebo v cudzom ozbrojenom sbore, alebo kto také najímanie sprostredkuje,
potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na päť až pätnásť rokov sa páchateľ potresce,
a) ak je činom uvedeným v odseku 1 ohrozená brannosť republiky, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Podmienečné odsúdenie je vylúčené.

Štvrtý diel. Trestné činy proti ústavným činiteľom

§ 104 Vražda na ústavnom činiteľovi

Kto úmyselne usmrtí
a) prezidenta republiky alebo jeho námestníka, alebo
b) člena vlády, sboru povereníkov alebo zákonodarného sboru pri výkone jeho právomoci alebo pre tento výkon alebo vôbec pre jeho činnosť v politickom živote,
potresce sa smrťou. Vedľa toho môže súd vysloviť stratu štátneho občianstva; ak neuloží tento trest, vysloví prepadnutie majetku.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 104 včítane nadpisu sa zrušuje.

Ublíženie ústavnému činiteľovi na zdraví

§ 105 (1) Kto úmyselne ublíži na zdraví
a) prezidentovi republiky alebo jeho námestníkovi, alebo
b) členovi vlády, sboru povereníkov alebo predsedníctva zákonodarného sboru

pri výkone jeho právomoci alebo pre tento výkon alebo vôbec pre jeho činnosť v politickom živote,
potresce sa odňatím slobody na päť až desať rokov; podmienečné odsúdenie je vylúčené.
(2) Odňatím slobody na desať až dvadsaťpäť rokov alebo doživotne sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 v úmysle spôsobiť ťažkú ujmu na zdraví, alebo
b) ak má taký čin za následok ťažkú ujmu na zdraví.
(3) Smrťou sa páchateľ potresce, ak má čin uvedený v odseku 1 za následok smrť.
(4) Vedľa trestov uvedených v odsekoch 1 až 3 môže súd vysloviť stratu štátneho občianstva; ak neuloží tento trest, vysloví prepadnutie majetku. Ak je čin spáchaný za zvýšeného ohrozenia vlasti, je zníženie trestu vylúčené.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)
§ 105 včítane nadpisu sa zrušuje.

§ 106 (1) Kto úmyselne ublíži na zdraví členovi zákonodarného sboru pri výkone jeho právomoci alebo pre tento výkon alebo vôbec pre jeho činnosť v politickom živote, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na päť až pätnásť rokov sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 v úmysle spôsobiť ťažkú ujmu na zdraví.
(3) Odňatím slobody na desať až dvadsaťpäť rokov sa páchateľ potresce, ak má čin uvedený v odseku 1 za následok ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť.
(4) Podmienečné odsúdenie, a ak je čin spáchaný za zvýšeného ohrozenia vlasti, aj zníženie trestu je vylúčené.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)
§ 106 včítane nadpisu sa zrušuje.

§ 107 Spolčenie na útok na ústavného činiteľa
(1) Kto sa s niekým spolčí na vraždu na ústavnom činiteľovi (§ 104) alebo na ublíženie ústavnému činiteľovi na zdraví podľa § 105, alebo
kto také spolčenie alebo jeho účastníkov podporuje v ich snahách,
potresce sa odňatím slobody na päť až desať rokov.
(2) Kto sa s niekým spolčí na ublíženie ústavnému činiteľovi na zdraví pod-

ľa § 106, alebo
kto také spolčenie alebo jeho účastníkov podporuje v ich snahách,
potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(3) Podmienečné odsúdenie, a ak je čin spáchaný za zvýšeného ohrozenia vlasti, aj zníženie trestu je vylúčené.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 107 včítane nadpisu sa zrušuje.

§ 108 Násilie na ústavnom činiteľovi

(1) Kto použije násilie alebo hrozbu násilia
a) v úmysle pôsobiť na výkon právomoci prezidenta republiky alebo jeho námestníka, člena vlády, sboru povereníkov alebo zákonodarného sboru, alebo
b) proti niektorej z týchto osôb pre výkon jej právomoci alebo vôbec pre jej činnosť v politickom živote,
potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Rovnako sa potresce, kto sa zúčastní na shluknutí najmenej troch osôb na čin uvedený v odseku 1.
(3) Odňatím slobody na päť až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 so zbraňou, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(4) Podmienečné odsúdenie, a ak je čin spáchaný za zvýšeného ohrozenia vlasti, aj zníženie trestu je vylúčené.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 108 včítane nadpisu sa zrušuje.

§ 109 Osobovanie si právomoci ústavného činiteľa

(1) Kto si osobuje právomoc prezidenta republiky alebo jeho námestníka alebo člena vlády, sboru povereníkov alebo zákonodarného sboru, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na päť až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 ako člen spolčenia,
b) ak má taký čin za následok značnú škodu, alebo
c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Podmienečné odsúdenie, a ak je čin spáchaný za zvýšeného ohrozenia vlasti, aj zníženie trestu je vylúčené.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 109 včítane nadpisu sa zrušuje.

§ 110 Snižovanie vážnosti prezidenta republiky

(1) Kto snižuje vážnosť prezidenta republiky alebo jeho námestníka, potresce sa odňatím slobody na jeden mesiac až jeden rok.

(2) Odňatím slobody na tri mesiace až tri roky sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1

a) verejne,

b) opätovne pri rôznych príležitostiach,

c) v prítomnosti prezidenta republiky alebo jeho námestníka, alebo

d) pre výkon právomoci prezidenta republiky alebo jeho námestníka alebo vôbec pre jeho činnosť v politickom živote.

§ 111 Hanobenie ústavného činiteľa

Kto verejne hanobí

zákonodarný sbor, jeho predsedníctvo, výbor alebo komisiu, vládu alebo sbor povereníkov, alebo

b) člena vlády, sboru povereníkov alebo predsedníctva zákonodarného sboru pre výkon jeho právomoci alebo vôbec pre jeho činnosť v politickom živote,

potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až dva roky.

Piaty diel. Trestné činy obzvlášť ohrožujúce poriadok vo verejných veciach

Ohrozenie hospodárskeho a služobného tajomstva

§ 112 (1) Kto vyzvedá hospodárske alebo služobné tajomstvo v úmysle vyzradiť ho do cudziny, alebo

kto hospodárske alebo služobné tajomstvo úmyselne do cudziny vyzradí,

potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky.

(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce

a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 ako verejný činiteľ,

b) ak má taký čin za následok značnú škodu, alebo

c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť. ...

Útoky proti skupinám obyvateľov

§ 116 (1) Kto použije násilie alebo hrozbu násilia proti skupine obyvateľov republiky pre ich národnosť, rasu alebo náboženstvo alebo pre to, že sú bez vyznania alebo stúpencami ľudovodemokratického poriadku, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.

(2) Rovnako sa potresce, kto sa zúčastní na shluknutí najmenej troch osôb na čin uvedený v odseku 1.

(3) Odňatím slobody na päť až desať rokov sa páchateľ potresce,

a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 so zbraňou, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(4) Podmienečné odsúdenie je vylúčené.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 116 sa trestné sadzby upravujú takto: v odseku 1 sa stanoví sadzba na tri mesiace až tri roky, v odseku 3 na jeden až päť rokov.

§ 117 Kto použije proti inému násilie alebo hrozbu násilia alebo mu spôsobí ujmu na majetku pre jeho národnosť, rasu alebo náboženstvo alebo pre to, že poškodený je bez vyznania alebo stúpencom ľudovodemokratického poriadku, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až dva roky. ...

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 117 sa vypúšťa dolná hranica trestnej sadzby.

Nedovolené ozbrojovanie

§ 120 (1) Kto bez povolenia ozbrojuje seba alebo niekoho iného tým, že
a) zadováži sebe alebo niekomu inému alebo prechováva zbraň hromadne účinnú alebo súčiastky, ktorých pre použitie takej zbrane nevyhnutne treba, alebo
b) hromadí alebo rozdeľuje iné zbrane, strelivo alebo výbušniny,
potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na päť až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 za zvýšeného ohrozenia vlasti, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Podmienečné odsúdenie, a ak je čin spáchaný za zvýšeného ohrozenia vlasti, aj zníženie trestu je vylúčené. ...

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 120 ods. 1 sa vypúšťa dolná hranica trestnej sadzby.

§ 122 Nedovolená výroba a držanie vysielacej stanice

(1) Kto bez povolenia
a) vyrobí, sebe alebo niekomu inému zadováži alebo prechováva rádioelektrickú vysielaciu stanicu alebo súbor podstatných súčiastok určených na sostavenie takej stanice, alebo

b) takú stanicu používa,
potresce sa odňatím slobody až na dva roky.
(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 za zvýšeného ohrozenia vlasti, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

§ 123 Zneužitie náboženskej funkcie

(1) Kto zneužije výkon svojej duchovenskej činnosti alebo podobnú svoju náboženskú funkciu v úmysle vykonávať na veci politického života vplyv nepriaznivý pre ľudovodemokratický poriadok republiky, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky.
(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 tým, že odoprie vykonať náboženský úkon, na ktorý je povolaný ako duchovný alebo ako osoba majúca podobnú náboženskú funkciu, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Podmienečné odsúdenie je vylúčené.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 123 ods. 2 sa zrušuje.

§ 124 Hanobenie republiky

(1) Kto hanobí republiku,
kto potupí meno alebo symbol republiky, najmä jej znak, vlajku, farby alebo hymnu, alebo
kto v úmysle prejaviť nepriateľstvo alebo opovrhnutie k republike zničí, poškodí alebo odstráni symbol republiky, najmä jej znak, vlajku alebo farby, alebo zobrazenie prezidenta republiky alebo jeho námestníka,
potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.
(2) Odňatím slobody na tri mesiace až dva roky sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 verejne, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

§ 125 Hanobenie spojeneckého štátu

Kto verejne
a) hanobí spojenecký štát, jeho hlavu, iného jeho predstaviteľa alebo jeho zástupcu uznaného vládou republiky,
b) potupí meno alebo symbol spojeneckého štátu, najmä jeho znak, vlajku, farby alebo hymnu, alebo
c) v úmysle prejaviť nepriateľstvo alebo opovrhnutie k spojeneckému štátu zničí,

poškodí alebo odstráni symbol spojeneckého štátu, najmä jeho znak, vlajku alebo farby, alebo zobrazenie hlavy spojeneckého štátu alebo iného jeho predstaviteľa, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až dva roky.

§ 126 Hanobenie národa a rasy

Kto verejne hanobí niektorý národ alebo jeho jazyk alebo niektorú rasu, takže to môže vzbudiť verejné pohoršenie, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.

Šírenie poplašnej zprávy

§ 127 (1) Kto spôsobí, čo aj z nedbanlivosti, nebezpečenstvo vážneho znepokojenia aspoň časti obyvateľstva nejakého miesta tým, že rozširuje poplašnú zprávu, potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.

(2) Odňatím slobody až na jeden rok sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1, hoci vie, že zpráva je nepravdivá.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 127 znie: *„Kto spôsobí nebezpečenstvo vážneho znepokojenia aspoň časti obyvateľstva nejakého miesta tým, že rozširuje poplašnú zprávu, ktorá je nepravdivá, potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.“*

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

Za § 127 sa vkladá § 127a, ktorý znie: ***„§ 127a***

Kto za zvýšeného ohrozenia vlasti spôsobí, čo aj z nedbanlivosti, nebezpečenstvo vážneho znepokojenia aspoň časti obyvateľstva nejakého miesta tým, že rozširuje poplašnú zprávu, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.“

§ 128 (1) Kto tým, že rozširuje poplašnú zprávu, čo aj z nedbanlivosti,

a) ohrožuje bezpečnosť republiky, brannosť jej obyvateľstva, československú menu, bezpečnosť ľudí alebo majetku alebo iný všeobecný záujem, alebo

b) spôsobí nebezpečenstvo zdražovania predmetov potreby, prenáhlených a hromadných kúp alebo predajov alebo prenáhlených a hromadných vyberaní vkladov, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.

(2) Odňatím slobody na tri mesiace až tri roky sa páchateľ potresce,

a) ak spácha čin uvedený v odseku 1, hoci vie, že zpráva je nepravdivá, alebo

b) ak spácha taký čin za zvýšeného ohrozenia vlasti.

(3) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 tlačou, filmom, rozhlasom alebo iným podobne účinným spôsobom za zvýšeného ohrozenia vlasti; zníženie trestu je vylúčené.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 128 sa zrušuje.

§ 129 Nepriateľské konanie proti republike

Kto úmyselne ohrozí všeobecný záujem konaním nepriateľským ľudovodemokratickému štátnemu zriadeniu alebo spoločenskému poriadku republiky, ktoré sú zaručené Ústavou, potresce sa odňatím slobody na šesť mesiacov až dva roky.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 129 včítane nadpisu sa zrušuje.

DRUHÁ HLAVA. TRESTNÉ ČINY HOSPODÁRSKE

Prvý diel. Trestné činy proti hospodárskej sústave

§ 130 Machinácie proti zoštátneniu

Kto sa dopustí machinácií v úmysle zmariť alebo zvýšenou mierou sťažiť zoštátnenie podniku, hospodárskeho objektu alebo inej majetkovej hodnoty, ktoré podliehajú zoštátneniu, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov a prepadnutím majetku; podmienečné odsúdenie je vylúčené.

§ 131 Tvorenie súkromných monopolov

Kto zriadi na území Československej republiky súkromnú monopolnú zárobkovú organizáciu, najmä kartel, syndikát alebo trust, alebo k nej pristúpi alebo ju kryje alebo podporuje, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov a prepadnutím majetku; podmienečné odsúdenie je vylúčené.

§ 132 Zneužitie ľudového družstva

Kto zneužije ľudové družstvo na krytie podnikania, ktoré je s účelom ľudových družstiev v rozpore, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov a peňažným trestom; podmienečné odsúdenie je vylúčené.

§ 133 Zneužitie vlastníckeho práva

Kto úmyselne ohrozí všeobecný záujem tým, že zničí, poškodí, urobí neupotrebiteľnou alebo zašantročí vlastnú vec vyššej hodnoty alebo väčšej hospodárskej dôležitosti, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky a peňažným trestom.

Druhý diel. Trestné činy proti jednotnému hospodárskemu plánu.

§ 134 Ohrozenie zásobovania

(1) Kto sa dopustí nekalého konania, ktoré by mohlo ohroziť plynulé zásobovanie predmetmi potreby aspoň časti obyvateľstva nejakého miesta, potresce sa

odňatím slobody na tri mesiace až tri roky a peňažným trestom; podmienečné odsúdenie je vylúčené.
(2) Odňatím slobody na tri až desať rokov a prepadnutím majetku sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 opätovne,
b) ak spácha taký čin ako člen spolčenia, alebo
c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
Podmienečné odsúdenie je vylúčené.
(3) Odňatím slobody na desať až dvadsať rokov a prepadnutím majetku sa páchateľ potresce,
a) ak je činom uvedeným v odseku 1 skutočne spôsobená vážna porucha v zásobovaní, alebo
b) ak je takým činom spôsobené nebezpečenstvo vážnej poruchy v zásobovaní značného počtu obyvateľstva.
(4) Doživotným odňatím slobody alebo smrťou a prepadnutím majetku sa páchateľ potresce,
a) ak má čin uvedený v odseku 1 za následok hrozivú tieseň veľa ľudí, alebo
b) ak spácha taký čin za zvýšeného ohrozenia vlasti a ak je tu niektorá z okolností uvedených v odsekoch 2 a 3.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 134 včítane nadpisu sa zrušuje.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

Pod nadpis druhého dielu sa vkladá § 134a, ktorý včítane nadpisu znie: ***„§ 134a Špekulácia***
(1) Kto v úmysle zadovážiť sebe alebo niekomu inému neoprávnený prospech špekuluje s predmetmi potreby, najmä tým, že vo väčšom rozsahu také predmety za účelom ich scudzenia skupuje, hromadí alebo prechováva, potresce sa odňatím slobody až na tri roky.
(2) Odňatím slobody na tri až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 ako člen spolčenia,
b) ak spácha taký čin, hoci už bol pre taký čin odsúdený, alebo
c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Odňatím slobody na desať až dvadsať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak je činom uvedeným v odseku 1 spôsobená vážna porucha v zásobovaní, alebo
b) ak je takým činom spôsobené nebezpečenstvo vážnej poruchy v zásobovaní značného počtu obyvateľstva.“

Ohrozenie jednotného hospodárskeho plánu

§ 135 (1) Kto z nedbanlivosti marí alebo sťažuje prevádzku alebo rozvoj štátneho, národného, komunálneho alebo iného verejného podniku alebo ľudového

družstva, najmä tým, že nesplní alebo poruší povinnosť svojho povolania, zamestnania alebo svojej služby alebo plnenie takej povinnosti obchádza, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok a peňažným trestom.
(2) Odňatím slobody na tri mesiace až tri roky a peňažným trestom sa páchateľ potresce, ak je činom uvedeným v odseku 1 marené alebo sťažované vykonávanie alebo plnenie jednotného hospodárskeho plánu v niektorom úseku.

Rozhodnutie Krajského súdu v Karlových Varoch zo 7. mája 1954, č. 3 To 66/54[76] **(č. 87 zbierky)**

Státní traktorová stanice je veřejným podnikem ve smyslu § 135 odst. 1 trestního zákona.

Svévolné opuštění práce bez řádného rozvázání pracovního poměru zakládá trestní čin ohrožení jednotného hospodářského plánu podle paragrafu 135 trestního zákona jen tehdy, je-li ním mařen nebo ztěžováním provoz nebo rozvoj veřejného podniku. Nenastanou-li tyto následky je třeba posuzovat takové jednání jako přestupek proti ochraně práva na práci podle § 72 trestního zákona správního.

Trestní čin ohrožení jednotného hospodářského plánu podle paragrafu 135 trestního zákona je deliktem poruchovým vyžadujícím, aby pachatel skutečně mařil nebo ztěžoval provoz nebo rozvoj veřejného podniku. Nestačí tedy, že pachatel svým jednáním mohl takový následek způsobit.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 135 včítane nadpisu znie: ***„§ 135 Poškodzovanie prevádzky***
(1) Kto, čo aj z nedbanlivosti, marí alebo sťažuje prevádzku alebo rozvoj národného podniku, ľudového družstva alebo inej organizácie socialistického sektora, najmä tým, že nesplní alebo poruší povinnosť svojho povolania, zamestnania alebo svojej služby alebo plnenie takej povinnosti obchádza, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.
(2) Odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky sa páchateľ potresce,
a) ak je činom uvedeným v odseku 1 spôsobená vážna porucha v činnosti národného podniku, ľudového družstva alebo inej organizácie socialistického sektora, alebo
b) ak má taký čin za následok inú značnú škodu.“

§ 136 Ak nesplní súkromný podnikateľ alebo ten, kto je zodpovedný za vedenie jeho podniku, čo aj z nedbanlivosti, záväzok plynúci z jednotného hospodárskeho plánu alebo z verejných dodávok alebo prác, potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov a peňažným trestom.

[76] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1954. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1955, s. 184 – 186.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

Nadpis § 136 znie: „Nesplnenie záväzku“.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 3. decembra 1952, č. Tz II 32/52[77] **(č. 22 zbierky)**

Keď drobný alebo stredný roľník ako vlastník poľnohospodárskej pôdy nemôže obrobiť túto pôdu pre prekážky uvedené v § 2 zák. 55/1947 Sb. o pomoci roľníkom pri uskutočňovaní poľnohospodárskeho výrobného plánu a keď splnil svoju oznamovaciu povinnosť podľa tohto ustanovenia, nemôže byt pre neobrábanie tejto pôdy stíhaný pre trestné činy podľa §§ 135 a 136 tr. zák.

Okresný súd v Malackách uznal obvineného vinným trestným činom ohrozenia jednotného hospodárskeho plánu podľa § 135 ods. 1, 2 tr. zák. a vymeral mu trest podľa § 135 ods. 2 tr. zák., vysloviac podľa § 47 tr. zák. aj prepadnutie jeho majetku. Najvyšší súd vyhovel sťažnosti pre porušenie zákona podanej generálnym prokurátorom, rozsudok okresného súdu v celom rozsahu zrušil a obvineného podľa § 162 písm. a) tr. por. od obžaloby oslobodil.

Z **odôvodnenia**: Okresný súd vzal v rozsudku za zistené, že obvinený hospodári ako stredný roľník na 9 ha pôde. Pri hospodársko-technickej úprave pôdy (HTÚP) mu bola náhradou za jeho pozemky pridelená pôda iná, v rovnakej výmere. Obvinený už pri HTÚP a potom opätovne žiadal predsedu MNV, aby jeho pozemky boly dané JRD na bezplatné užívanie, lebo on pre svoj vysoký vek nie je schopný práce a preto nemôže tieto riadne obrábať a nemá nikoho iného, ktorý by to urobil. Obvinený následkom toho sa o pozemky nestaral a ani nevie, kde mu tieto boly pridelené. JRD však pozemky obvineného neprevzalo a MNV z nich preto vymeral dávky obvinenému. Až keď pozemky zostaly neobrobené, prikázal MNV (ešte v tom istom hospodárskom období), aby boly obrobené JRD, ktoré na nich skutočne hospodári a berie z nich úrodu.

Obvinený pochopiteľne nemôže plniť dodávky z pôdy, ktorú užíva JRD. Okresný súd napriek tomu videl v konaní obvineného nedbanlivosť, a to podľa dôvodov rozsudku v tom, že „obvinený bol povinný prijať a obhospodarovať pôdu, ktorá mu bola pri HTÚP ako náhrada za jeho pôvodné pozemky určená, a plniť dodávky z tejto pôdy mu predpísané, ale neučinil tak, pozemky nechal neobrobené, nechoval dobytok podľa výmery pôdy a nesplnil dodávky z týchto predpísané“. O obhajobe obvineného prehlásil, že neobstojí, lebo za svoj majetok bol plne zodpovedný len obvinený sám a mal sa postarať o to, kto ho bude obrábať“.

Podľa §2 zák. č. 55/1947 Sb., o pomoci roľníkom pri uskutočňovaní poľnohospodárskeho výrobného plánu, je vlastník povinný urobiť na MNV včas oznámenie, keď nemôže obrobiť pôdu následkom čoho by táto ostala ladom. MNV v takom prípade prikáže neobrobenú pôdu na dobu troch hospodárskych rokov iným poľnohospodárskym podnikateľom v obci do povinného pachtu, alebo ju môže prevziať do vlastného obhospodarovania.

[77] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1953. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1954, s. 33 – 34.

Obvinený podľa obsahu rozsudku má 71 rokov, je práce neschopný a okrem manželky, ktorá je tiež už staršia, nemá v rodine žiadnych pracovných síl. Boly preto u neho dané podmienky k žiadosti podľa § 2 zák. č. 55/1947 Sb. Túto žiadosť podal včas, a to hneď pri HTÚP a potom opätovne u MNV. Tým splnil svoju povinnosť podľa zákona a nie je mu možné vytýkať žiadnu nedbanlivosť. Nie je preto podľa skutkových záverov rozsudku u obvineného daná skutková podstata trestného činu ohrozenia jednotného hospodárskeho plánu podľa § 135 tr. zák., ale ani podľa § 136 tr. zák. Pretože výrokom o jeho vine bol porušený zákon v citovaných ustanoveniach, bolo treba na odôvodnenú sťažnosť generálneho prokurátora rozsudok zrušiť a rozhodnúť ako bolo vpredu uvedené.

§ 137 Machinácie pri verejných dodávkach a prácach

(1) Kto sa pri verejných dodávkach alebo prácach dopustí konania, ktoré by mohlo poškodiť objednávateľa alebo zmariť plnenie jeho úloh, potresce sa odňatím slobody až na dva roky a peňažným trestom.

(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov a peňažným trestom sa páchateľ potresce,

a) ak má čin uvedený v odseku 1 za následok značnú škodu, alebo

b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

§ 138 Ohrozenie plánovania a kontroly plnenia plánu

(1) Kto v zpráve, v zázname podnikového počtovníctva alebo v obchodnom zázname, ktoré majú slúžiť na sostavovanie jednotného hospodárskeho plánu alebo na kontrolu jeho vykonávania alebo plnenia, úmyselne uvedie klamné údaje o podniku, potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.

(2) Odňatím slobody na tri mesiace až dva roky sa páchateľ potresce,

a) ak má čin uvedený v odseku 1 za následok značnú škodu, alebo

b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

Tretí diel. Trestné činy proti mene.

§ 139 Falšovanie a pozmeňovanie platidiel.

(1) Kto falšuje platidlo v úmysle dať ho ako pravé, potresce sa odňatím slobody na päť až dvadsať rokov a prepadnutím majetku.

(2) Rovnako sa potresce, kto pozmení

a) platidlo vzaté z obehu v úmysle dať ho ako platidlo platné, alebo

b) platidlo nižšej hodnoty v úmysle dať ho ako platidlo hodnoty vyššej.

(3) Doživotným odňatím slobody a prepadnutím majetku sa páchateľ potresce,

a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 ako člen spolčenia,

b) ak spácha taký čin v značnom rozsahu,

c) ak spácha taký čin pre zárobok,

d) ak môže byť takým činom ohrozená československá mena, alebo

e) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť. ...

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 139 ods. 3 sa stanoví trestná sadzba na pätnásť až dvadsaťpäť rokov.

Ohrozenie devízového hospodárstva

§ 145 (1) Kto úmyselne spôsobí devízovému hospodárstvu značnú škodu tým, že proti predpisom o viazanom devízovom hospodárstve
a) neohlási alebo neodvedie majetkové hodnoty,
b) nedá si uhradiť svoju pohľadávku z cudziny alebo si ju dá uhradiť nedovoleným spôsobom,
c) platí do cudziny alebo v prospech devízového cudzozemca alebo prijme v tuzemsku platbu od devízového cudzozemca alebo v jeho prospech,
d) vyvezie, dovezie alebo prevezie platidlá, cenné papiere alebo drahé kovy,
e) nadobudne cudzozemské platidlá alebo naloží s nimi,
f) dovezie alebo vyvezie tovar, vyvezie dary, sťahované hnuteľnosti alebo cenný predmet,
g) naloží s cennými papiermi, drahými kovmi, pohľadávkou, nehnuteľnosťou, podnikom (závodom), podielom alebo účasťou na podnikoch, spoločnostiach alebo podobných útvaroch,
h) poskytne alebo prijme úver, záruku alebo zábezpeku,
ch) uzavrie poisťovaciu alebo zaisťovaciu smluvu,
i) uzavrie právny úkon dotýkajúci sa nároku z práva pôvodcovského, licenčného alebo patentného, alebo
j) dopustí sa iného konania na škodu československej meny alebo nerušeného platobného styku s cudzinou,
potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov a peňažným trestom.
(2) Odňatím slobody na päť až desať rokov a peňažným trestom sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 ako člen spolčenia,
b) ak na uľahčenie takého činu viedol dvojaké účtovné knihy, odstránil účtovné knihy alebo použil falšované listiny alebo iné prostriedky na oklamanie,
c) ak porušil na uľahčenie takého činu úradnú uzáveru, alebo
d) ak spácha taký čin, hoci bol už pre taký čin trestaný.
Podmienečné odsúdenie je vylúčené. ...

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 145 ods. 1 znie: *„(1) Kto úmyselne spôsobí devízovému hospodárstvu značnú škodu tým, že koná proti predpisom o devízovom hospodárstve, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.“*

§ 147 Spoločné ustanovenia
Ochranu podľa §§ 139 až 142 požívajú aj platidlá cudzozemské, ako aj tuzemské a cudzozemské cenné papiere hromadne vydané, znejúce na majiteľa alebo rubopisom prevoditeľné, a šeky.
Štvrtý diel. Trestné činy daňové a porušenie predpisov o obehu tovaru v styku s cudzinou
Skrátenie a ohrozenie dane
§ 148 (1) Kto úmyselne v značnom rozsahu skráti daň alebo vyláka daňovú výhodu alebo takú výhodu zneužije, potresce sa odňatím slobody až na dva roky a peňažným trestom.
(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov a peňažným trestom sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 najmenej s dvoma osobami,
b) ak na uľahčenie takého činu viedol dvojaké účtovné knihy, odstránil účtovné knihy alebo použil falšované listiny alebo iné prostriedky na oklamanie,
c) ak porušil na uľahčenie takého činu úradnú uzáveru,
d) ak má taký čin za následok značnú škodu, alebo
e) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
§ 149 (1) Kto v úmysle skrátiť daň dopravuje tovar cez colnú hranicu a má pritom zbraň, potresce sa odňatím slobody až na dva roky a peňažným trestom.
(2) Kto v úmysle skrátiť daň alebo vylákať daňovú výhodu alebo takú výhodu zneužiť
a) spolčí sa najmenej s dvoma osobami,
b) vedie dvojaké účtovné knihy, účtovné knihy odstráni alebo použije falšované listiny alebo iné prostriedky na oklamanie, alebo
c) poruší úradnú uzáveru,
potresce sa odňatím slobody až na jeden rok a peňažným trestom.
§ 150 Kto úmyselne skráti daň alebo vyláka daňovú výhodu alebo takú výhodu zneužije, hoci bol už pre skrátenie a ohrozenie dane podľa § 148 alebo § 149 trestaný, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok a peňažným trestom.
Porušenie predpisov o obehu tovaru v styku s cudzinou
§ 151 (1) Kto úmyselne značnou mierou ohrozí všeobecný záujem tým, že poruší zákaz alebo obmedzenie dovozu, vývozu alebo prevozu tovaru, potresce sa odňatím slobody až na dva roky a peňažným trestom.
(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov a peňažným trestom sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 najmenej s dvoma osobami,
b) ak na uľahčenie takého činu viedol dvojaké účtovné knihy, odstránil účtovné knihy alebo použil falšované listiny alebo iné prostriedky na oklamanie,
c) ak porušil na uľahčenie takého činu úradnú uzáveru,

d) ak má taký čin za následok značnú škodu, alebo
e) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť. ...

TRETIA HLAVA. TRESTNÉ ČINY PROTI PORIADKU VO VEREJNÝCH VECIACH

Prvý diel. Trestné činy proti ľudovej správe a súdnictvu.

§ 154 Násilie na verejných sboroch

(1) Kto použije násilie alebo hrozbu násilia v úmysle pôsobiť na výkon právomoci národného výboru alebo súdu, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Rovnako sa potresce, kto sa zúčastní na shluknutí najmenej troch osôb na čin uvedený v odseku 1.
(3) Odňatím slobody na päť až desať rokov sa potresce páchateľ,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 so zbraňou, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

§ 155 Násilie pre výkon volebného práva

(1) Kto použije proti inému násilie alebo mu spôsobí majetkovú ujmu za to, že
a) vykonal alebo nevykonal volebné právo vôbec, alebo
b) vykonal alebo nevykonal volebné právo v určitom smysle alebo určitým spôsobom,
potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky.
(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce, ak sa čin uvedený v odseku 1 týka výkonu práva byť zvoleným.

§ 156 Úplatkárstvo pri voľbách

(1) Kto inému poskytne, ponúkne alebo sľúbi majetkový prospech za to, že
a) vykoná alebo nevykoná volebné právo vôbec, alebo
b) vykoná alebo nevykoná volebné právo v určitom smysle alebo určitým spôsobom,
potresce sa odňatím slobody až na jeden rok a peňažným trestom.
(2) Rovnako sa potresce, kto v súvislosti s výkonom volebného práva žiada, prijme alebo si dá sľúbiť majetkový prospech.

§ 157 Volebný podvod

Kto úmyselne, hoci na to nie je oprávnený, vykoná volebné právo, alebo kto ľsťou inému zabráni vykonať volebné právo, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.

§ 158 Nepravdivé čestné vyhlásenie

Kto úmyselne uvedie nepravdu v čestnom vyhlásení, urobenom voči úradu na dôkaz alebo na osvedčenie nejakej skutočnosti, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.

§ 159 Falšovanie a pozmeňovanie verejnej listiny
(1) Kto falšuje verejnú listinu alebo podstatne zmení jej obsah v úmysle použiť ju alebo dať ju použiť ako pravú, alebo
kto úmyselne použije takú listinu ako pravú, potresce sa odňatím slobody až na dva roky.
(2) Odňatím slobody na jeden až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 v značnom rozsahu,
b) ak spácha taký čin pre zárobok, alebo
c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť. ...

§ 161 Krivá výpoveď
(1) Kto ako svedok, znalec alebo tlmočník úmyselne vypovie pred súdom, prokurátorom alebo rozhodujúcou zložkou národného výboru nepravdu o podstatných okolnostiach alebo ich zamlčí, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na päť až pätnásť rokov sa páchateľ potresce,
a) ak čin uvedený v odseku 1 môže mať alebo má za následok značnú škodu, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)
V § 161 ods. 1 sa slová „alebo rozhodujúcou zložkou“ nahradzujú slovami „vyšetrovateľom, pokiaľ koná vyšetrovanie podľa trestného poriadku, štátnym notárom, pokiaľ vykonáva rozhodovaciu činnosť, alebo výkonným orgánom“.

§ 162 Krivé obvinenie
(1) Kto iného lživo obviní z trestného činu v úmysle dať podnet na jeho stíhanie, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na päť až pätnásť rokov sa páchateľ potresce,
a) ak čin uvedený v odseku 1 môže mať alebo má za následok značnú škodu, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť. ...

§ 165 Neoznámenie trestného činu
(1) Kto sa hodnoverným spôsobom dozvie, že niekto iný chystá alebo spáchal velezradu (§ 78), združovanie proti republike (§§ 79 a 80), sabotáž (§§ 84 a 85), vyzvedačstvo (§§ 86 a 87), ohrozenie štátneho tajomstva podľa § 88, vojnové škodcovstvo podľa § 99, vraždu na ústavnom činiteľovi (§ 104), ublíženie ústavnému činiteľovi na zdraví (§§ 105 a 106), násilie na ústavnom činiteľovi (§ 108), nedovolené ozbrojovanie (§§ 120 a 121), falšovanie a pozmeňovanie platidiel (§ 139), uvádzanie falšovaných a pozmenených platidiel (§ 140), všeobecné ohro-

zenie podľa § 190, vraždu (§ 216), lúpež (§ 232), zbehnutie (§§ 273 a 274) alebo vzburu (§ 276) a úmyselne taký trestný čin bez odkladu neoznámi prokurátorovi alebo orgánu národnej bezpečnosti, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Kto spácha čin uvedený v odseku 1, nie je trestný, ak nemohol oznámenie urobiť bez nebezpečenstva pre seba alebo, ak nejde o velezradu (§ 78), sabotáž (§§ 84 a 85) alebo vyzvedačstvo (§§ 86 a 87), bez nebezpečenstva pre osobu jemu blízku.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 165 ods. 1 znie: *„(1) Kto sa hodnoverným spôsobom dozvie, že niekto iný chystá alebo spáchal velezradu (§ 78), podvracanie republiky (§ 79a), teror (§ 80a), záškodníctvo (§ 84), sabotáž (§ 85), vyzvedačstvo (§§ 86 a 87), ohrozenie štátneho tajomstva podľa § 88, vojnové škodcovstvo podľa § 99, nedovolené ozbrojovanie (§§ 120 a 121), falšovanie a pozmeňovanie platidiel (§ 139), uvádzanie falšovaných a pozmenených platidiel (§ 140), všeobecné ohrozenie podľa § 190, vraždu (§ 216), lúpež (§ 232), rozkrádanie majetku v socialistickom vlastníctve podľa § 245 ods. 3 a 4, poškodzovanie majetku v socialistickom vlastníctve podľa § 245a ods. 2 písm. a), zbehnutie (§§ 273 a 274) alebo vzburu (§ 276) a úmyselne taký trestný čin bez odkladu neoznámi prokurátorovi alebo orgánu bezpečnosti, potresce sa odňatím slobody až na päť rokov.“*
V § 165 ods. 2 sa slová „sabotáž (§§ 84 a 85)“ nahradzujú slovami „záškodníctvo (§ 84), sabotáž (§ 85).“

§ 166 Spolčenie

(1) Kto sa s niekým spolčí na trestný čin, na ktorý zákon ustanovuje trest dočasného odňatia slobody, ktorého dolná hranica je najmenej jeden rok a neprevyšuje päť rokov, alebo
kto také spolčenie alebo jeho účastníkov podporuje v ich snahách,
potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.
(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce, ak sa čin uvedený v odseku 1 týka trestného činu, na ktorý zákon ustanovuje trest dočasného odňatia slobody, ktorého dolná hranica prevyšuje päť rokov.
(3) Odňatím slobody na päť až desať rokov sa páchateľ potresce, ak sa čin uvedený v odseku 1 týka trestného činu, na ktorý zákon ustanovuje trest smrti alebo doživotného odňatia slobody.
(4) Ustanovenia odsekov 1 až 3 sa nepoužijú, ak je spolčenie na trestný čin trestné podľa iných ustanovení.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 166 ods. 1 sa slová „je najmenej jeden rok“ nahradzujú slovami „je najmenej tri roky“. V § 166 ods. 2 a 3 sa trestné sadzby upravujú takto: v odseku 2 sa stanoví sadzba na jeden až tri roky, v odseku 3 na tri až desať rokov.

Podnecovanie

§ 167 (1) Kto verejne podnecuje na trestný čin, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky.

(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce, ak sa čin uvedený v odseku 1 týka trestného činu, na ktorý zákon ustanovuje trest dočasného odňatia slobody, ktorého dolná hranica je najmenej päť rokov.

(3) Odňatím slobody na päť až desať rokov sa páchateľ potresce, ak sa čin uvedený v odseku 1 týka trestného činu, na ktorý zákon ustanovuje trest smrti alebo doživotného odňatia slobody. ...

§ 169 Schvaľovanie trestného činu

(1) Kto verejne

a) vychvaľuje alebo výslovne schvaľuje trestný čin alebo ináč s ním prejavuje súhlas, alebo

b) vychvaľuje alebo oslavuje pre trestný čin jeho páchateľa,

potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.

(2) Rovnako sa potresce, kto v úmysle prejaviť súhlas s trestným činom

a) páchateľa odmení,

b) poskytne mu náhradu za trest alebo za plnenie uložené súdom, alebo

c) na takúto odmenu alebo náhradu sbiera.

(3) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce, ak sa čin uvedený v odseku 1 alebo 2 týka trestného činu, na ktorý zákon ustanovuje trest smrti, trest doživotného odňatia slobody alebo trest dočasného odňatia slobody, ktorého dolná hranica je najmenej desať rokov. ...

Marenie dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami.

173 (1) Kto vykonáva duchovenskú činnosť v cirkvi alebo v náboženskej spoločnosti bez štátneho súhlasu, potresce sa odňatím slobody až na tri roky.

(2) Rovnako sa potresce, kto vykonáva duchovenskú činnosť v cirkvi alebo v náboženskej spoločnosti na mieste, na ktoré nebol ustanovený so štátnym súhlasom.

(3) Kto bez štátneho súhlasu ustanoví iného na výkon duchovenskej činnosti v cirkvi alebo v náboženskej spoločnosti, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 173 znie: *„Kto v úmysle mariť alebo sťažovať výkon štátneho dozoru nad cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou poruší ustanovenia zákona o hospodárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností štátom, potresce sa odňatím slobody až na dva roky.“*
Nadpis sa umiestni pod § 173.

§ 174 (1) Kto úmyselne marí alebo sťažuje výkon štátneho dozoru nad cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Rovnako sa potresce, kto úmyselne ináč poruší ustanovenia zákona o hospodárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností štátom.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 174 sa zrušuje.

Druhý diel. Trestné činy proti povinnostiam verejných činiteľov
Porušenie povinnosti verejného činiteľa
§ 175 (1) Verejný činiteľ, ktorý v úmysle spôsobiť inému škodu alebo zadovážiť sebe alebo niekomu inému neoprávnený prospech
a) obstaráva verejné veci spôsobom odporujúcim zákonu,
b) prekročí medze svojej právomoci, alebo
c) nesplní svoju povinnosť,
potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na päť až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 opätovne alebo ak ho pácha po dlhší čas,
b) ak má taký čin za následok závažné porušenie činnosti úradu, alebo verejného orgánu alebo podniku, v ktorom je páchateľ činný alebo pre ktorý pracuje,
c) ak môže byť takým činom vo zvýšenej miere ohrozená dôvera pracujúceho ľudu v nestrannosť alebo vážnosť úradu alebo verejného orgánu,
d) ak má taký čin za následok inú značnú škodu, alebo
e) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Trestné sadzby ustanovené v odsekoch 1 a 2 sa zvyšujú na dvojnásobok, ak taký čin spácha za zvýšeného ohrozenia vlasti vojenská osoba uvedená v § 269 ods. 2 pri výkone svojej veliteľskej právomoci.
(4) Smrťou sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 za zvýšeného ohrozenia vlasti ako vojenská osoba uvedená v § 269 ods. 2 pri výkone svojej veliteľskej právomoci a čin má obzvlášť ťažký následok. ...

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 175 ods. 1 sa dolná hranica trestnej sadzby stanoví na tri mesiace.
§ 175 ods. 2 znie: *„(2) Odňatím slobody na tri až desať rokov sa páchateľ potresce,*
a) ak má čin uvedený v odseku 1 za následok závažné porušenie činnosti úradu alebo iného verejného orgánu, národného podniku, ľudového družstva alebo inej organizácie socialistického sektora, v ktorých je páchateľ činný alebo pre ktoré pracuje,
b) ak môže byť takým činom vo zvýšenej miere ohrozená dôvera pracujúceho ľudu v nestrannosť alebo vážnosť úradu alebo iného verejného orgánu,
c) ak má taký čin za následok inú značnú škodu, alebo
d) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.“
§ 175 ods. 3 a 4 sa zrušujú.

Tretí diel. Trestné činy proti verejným činiteľom

§ 177 Násilie na verejnom činiteľovi

(1) Kto použije násilie alebo hrozbu násilia
a) v úmysle pôsobiť na výkon právomoci verejného činiteľa,
b) proti verejnému činiteľovi pre výkon jeho právomoci, alebo
c) proti inému za to, že vystúpil na ochranu verejného činiteľa,
potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Rovnako sa potresce, kto sa zúčastní na shluknutí najmenej troch osôb na čin uvedený v odseku 1.
(3) Odňatím slobody na tri až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 so zbraňou,
b) ak ublíži takým činom na zdraví verejnému činiteľovi alebo tomu, kto vystúpil na jeho ochranu, alebo
c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 177 ods. 1 sa vypúšťa dolná hranica trestnej sadzby.

§ 178 Osobovanie si právomoci verejného činiteľa

Kto si osobuje právomoc verejného činiteľa v úmysle spôsobiť inému škodu alebo zadovážiť sebe alebo niekomu inému neoprávnený prospech, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 178 sa vypúšťa dolná hranica trestnej sadzby.

§ 179 Rušenie výkonu právomoci verejného činiteľa
Kto sťaží výkon právomoci verejného činiteľa tým, že sa do výkonu zamieša, potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.
§ 180 Urážka verejného činiteľa
Kto urazí verejného činiteľa pri výkone jeho právomoci alebo pre tento výkon, potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.
Štvrtý diel. Úplatkárstvo
§ 181 Prijímanie úplatku
(1) Kto v súvislosti s rozhodovaním vo veciach všeobecného záujmu alebo s výkonom takého rozhodnutia prijme alebo si dá sľúbiť úplatok, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok a peňažným trestom.
(2) Kto za okolností uvedených v odseku 1 žiada úplatok, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky a peňažným trestom.
(3) Odňatím slobody na jeden až päť rokov a peňažným trestom sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 ako verejný činiteľ.
§ 182 Podplácanie
(1) Kto inému v súvislosti s rozhodovaním vo veciach všeobecného záujmu alebo s výkonom takého rozhodnutia poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok a peňažným trestom.
(2) Odňatím slobody na tri mesiace až tri roky a peňažným trestom sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 voči verejnému činiteľovi. ...
Piaty diel. Iné trestné činy proti poriadku vo verejných veciach
§ 185 Nebezpečné vyhrožovanie
Kto v úmysle vzbudiť aspoň u časti obyvateľstva nejakého miesta strach alebo nepokoj sa vyhráža, že spôsobí všeobecné nebezpečenstvo (§ 190), potresce sa odňatím slobody až na dva roky.
Opilstvo
§ 186 Kto sa požitím alkoholického nápoja alebo ináč privedie, čo aj z nedbanlivosti, do stavu nepríčetnosti, v ktorom spácha trestný čin, potresce sa odňatím slobody až na päť rokov; ak však spácha trestný čin, na ktorý zákon ustanovuje miernejší trest, potresce sa týmto miernejším trestom.
§ 187 (1) Kto sa opije, čo aj z nedbanlivosti, hoci je v opilosti náchylný na výtržnosti, alebo
kto osobu, ktorá je v opilosti náchylná na výtržnosti, úmyselne opije alebo jej opilosť zvyšuje,
potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(2) Rovnako sa potresce, kto požije alkoholický nápoj za takých okolností, že by mohol ohroziť život alebo zdravie ľudí alebo spôsobiť značnú škodu na majetku.
§ 188 Hrubá neslušnosť
(1) Kto hrubou neslušnosťou vzbudí verejné pohoršenie za okolností, ktoré ob-

zvlášť vyžadujú slušnosť a vážnosť, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.
(2) Rovnako sa potresce, kto vzbudí verejné pohoršenie tým, že hrubo zneuctí miesto alebo vec, ktoré sú určené na náboženský účel.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 188 včítane nadpisu sa zrušuje.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

Za § 188 sa vkladá § 188a, ktorý včítane nadpisu znie: ***„§ 188a Príživníctvo***
Kto sa živí nekalým spôsobom a vyhýba sa statočnej práci, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až dva roky.“
Za § 188a sa vkladá § 188b, ktorý včítane nadpisu znie: ***„§ 188b Výtržníctvo***
Kto vzbudí verejné pohoršenie tým, že sa dopustí hrubej neslušnosti alebo výtržnosti, ktoré svedčia o jeho zjavnej neúcte voči spoločnosti, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až dva roky.“

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 6. mája 1958, č. 1 Tz 80/58[78] (č. 81 zbierky)

Směřuje-li úmysl pachatelův k tomu, aby prostředky k své obživě získal byť i prací společensky užitečnou, avšak takovým nekontrolovatelným způsobem, který by mu umožnil trvale nebo po delší dobu se vyhnout začlenění do řádného pracovního poměru, nebo práci uznané společnosti za poctivou, dopouští se trestného činu příživnictví podle § 188a trestního zákona a ne pouze přestupku proti ochraně práva na práci podle § 72 trestního zákona správního.

§ 189 Ohováranie

(1) Kto úmyselne ohrozí vážnosť iného u spoluobčanov tým, že o ňom niekomu oznámi nepravdu, potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(2) Odňatím slobody až na jeden rok sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 verejne,
b) ak spácha taký čin proti verejnému činiteľovi pre výkon jeho právomoci, alebo
c) ak taký čin môže mať alebo má za následok ťažkú ujmu.

[78] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1958. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1959, s. 206 – 208.

ŠTVRTÁ HLAVA. TRESTNÉ ČINY VŠEOBECNE NEBEZPEČNÉ.

Všeobecné ohrozenie.

§ 190 (1) Kto úmyselne vydá ľudí do nebezpečenstva smrti alebo ťažkej ujmy na zdraví, alebo cudzí majetok do nebezpečenstva škody veľkého rozsahu (všeobecné nebezpečenstvo) tým, že
a) spôsobí požiar alebo povodeň,
b) spôsobí škodlivý účinok výbušnín, plynu, elektriny alebo iných podobne nebezpečných látok alebo síl, alebo
c) dopustí sa iného podobného všeobecne nebezpečného konania,
potresce sa odňatím slobody na päť až desať rokov.
(2) Rovnako sa potresce, kto úmyselne
a) všeobecné nebezpečenstvo zvýši, alebo
b) jeho odvrátenie alebo zmiernenie zmarí alebo sťaží.
(3) Odňatím slobody na päť až dvadsať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 na majetku národnom alebo na majetku ľudového družstva,
b) ak má taký čin za následok hrozivú tieseň alebo ťažkú ujmu na zdraví veľa ľudí alebo rozsiahlu škodu na majetku, alebo
c) ak spácha taký čin za zvýšeného ohrozenia vlasti; v tomto prípade je zníženie trestu vylúčené.
(4) Doživotným odňatím slobody alebo smrťou sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 opätovne v krátkom čase,
b) ak spácha taký čin ako člen spolčenia, alebo
c) ak má taký čin za následok smrť. ...

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 190 ods. 3 písm. a) znie: *„a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 na majetku, ktorý je v socialistickom vlastníctve,“*

Ohrozenie prevádzky všeobecne prospešných zariadení

§ 194 (1) Kto úmyselne ohrozí prevádzku
a) verejného telefonu, telegrafu alebo rozhlasu, pošty alebo železnice alebo iného zariadenia pre hromadnú verejnú dopravu,
b) podmorského kábelu,
c) zariadenia energetického alebo vodárenského,
d) verejného ochranného zariadenia proti požiaru, povodni alebo inej živelnej pohrome, alebo
e) obranných alebo ochranných zariadení proti leteckým alebo iným podobným útokom alebo proti ich následkom,
potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky.

(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 za zvýšeného ohrozenia vlasti,
b) ak má taký čin za následok skutočnú poruchu prevádzky, alebo
c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

§ 195 Kto z nedbanlivosti ohrozí prevádzku všeobecne prospešného zariadenia (§ 194), potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.

§ 196 Nedovolená výroba a držanie zbraní a výbušnín

(1) Kto bez povolenia vyrába zbrane alebo strelivo, alebo s nimi obchoduje, potresce sa odňatím slobody až na dva roky.
(2) Rovnako sa potresce, kto bez povolenia vyrobí, sebe alebo niekomu inému zadováži alebo prechováva výbušninu alebo ju používa.

Nedovolená výroba a držanie omamných prostriedkov a jedov.

§ 197 (1) Kto bez povolenia vyrobí, dovezie, vyvezie, inému zadováži alebo prechováva omamné prostriedky alebo jedy, potresce sa odňatím slobody až na tri roky a peňažným trestom.
(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov a peňažným trestom sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 v značnom rozsahu alebo pre zárobok, alebo
b) ak má taký čin za následok smrť človeka alebo ťažkú ujmu na zdraví veľa ľudí.

§ 198 Kto vyrobí, sebe alebo niekomu inému zadováži alebo prechováva predmet, určený na neoprávnenú výrobu omamných prostriedkov alebo jedov, potresce sa odňatím slobody až na dva roky.

Šírenie nákazlivých chorôb. ...

PIATA HLAVA. TRESTNÉ ČINY PROTI RODINE A MLÁDEŽI

§ 206 Dvojmanželstvo

Kto za trvania svojho manželstva uzavrie iné manželstvo, alebo
kto uzavrie manželstvo s osobou, ktorá už je v inom manželstve,
potresce sa odňatím slobody až na dva roky.

§ 207 Porušenie zákona o rodinnom práve

Kto pri výkone svojej duchovenskej činnosti alebo podobnej svojej náboženskej funkcie poruší, čo aj z nedbanlivosti, ustanovenia zákona o rodinnom práve, najmä tým, že vykoná náboženské sobášne obrady s osobami, ktoré spolu neuzavrely manželstvo, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.

§ 208 Zámena rodinnej príslušnosti

Kto podvrhne dieťa alebo ináč spôsobí zámenu alebo utajenie rodinnej príslušnosti niekoho iného, potresce sa odňatím slobody až na dva roky.

§ 209 Odloženie dieťaťa

(1) Kto odloží dieťa, ktoré si samo nemôže obstarať pomoc, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.

(2) Odňatím slobody na dva až desať rokov sa páchateľ potresce, ak má čin uvedený v odseku 1 za následok ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť.

Zanedbanie povinnej výživy

§ 210 (1) Kto neplní, čo aj z nedbanlivosti, svoju zákonnú povinnosť vyživovať alebo zaopatrovať iného, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.

(2) Kto sa vyhýba plneniu svojej zákonnej povinnosti vyživovať alebo zaopatrovať iného, potresce sa odňatím slobody až na dva roky.

(3) Odňatím slobody na tri mesiace až tri roky sa páchateľ potresce, ak je oprávnená osoba činom uvedeným v odseku 1 alebo 2 vydaná núdzi alebo inému nebezpečenstvu.

§ 211 Pre zanedbanie povinnej výživy podľa § 210 nie je páchateľ trestný, ak taký čin nemá trvalo nepriaznivé následky a ak páchateľ svoju povinnosť dodatočne splní prv, než súd prvej stolice začne vyhlasovať rozsudok.

§ 212 Týranie sverenej osoby

Kto týra osobu, ktorá je v jeho opatere alebo výchove, potresce sa odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky.

§ 213 Podávanie alkoholických nápojov osobám maloletým

Kto podá osobe mladšej než osemnásť rokov pre jej vlastnú potrebu alkoholický nápoj v takej miere, že tým môže byť ohrozené jej zdravie, alebo
kto tomu nezabráni, hoci je to jeho povinnosťou,
potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.

§ 214 Únos

(1) Kto osobu mladšiu než pätnásť rokov alebo osobu postihnutú duševnou poruchou alebo duševne nedostatočne vyvinutú odníme z moci toho, kto má povinnosť starať sa o ňu, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.

(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce,

a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 v úmysle zadovážiť sebe alebo niekomu inému majetkový prospech,

b) ak je takým činom ohrozený mravný vývoj unesenej osoby, alebo

c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

§ 215 Ohrozenie mravnej výchovy mládeže

Kto, čo aj z nedbanlivosti, vydá osobu mladšiu než osemnásť rokov do nebezpečenstva spustnutia tým, že neplní svoju povinnosť starať sa o ňu,
kto takej osobe úmyselne umožní viesť záhaľčivý alebo nemravný život,
kto takú osobu zvádza na záhaľčivý alebo nemravný život,
potresce sa odňatím slobody až na dva roky.

ŠIESTA HLAVA. TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU A ZDRAVIU

§ 216 Vražda

(1) Kto iného úmyselne usmrtí, potresce sa odňatím slobody na pätnásť až dvadsaťpäť rokov.
(2) Doživotným odňatím slobody alebo smrťou sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 na niekoľkých osobách alebo opätovne,
b) ak spácha taký čin pri lúpeži alebo obzvlášť surovým spôsobom, alebo
c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 14. marca 1956[79] (č. 34 zbierky)

Vražda spáchaná preto, že zavraždený sa prejavil ako aktívny budovateľ socializmu je teroristickým činom a teda vraždou spáchanou za okolnosti obzvlášť priťažujúcej (§ 216 ods. 1, 2 písm. c) trestného zákona.

§ 217 Vražda novonarodeného dieťaťa matkou

Matka, ktorá v rozrušení spôsobenom pôrodom úmyselne usmrtí svoje novonarodené dieťa pri pôrode alebo hneď po ňom, potresce sa odňatím slobody na päť až desať rokov.

§ 218 Usmrtenie ľudského plodu

(1) Tehotná žena, ktorá úmyselne usmrtí svoj plod alebo niekoho iného o usmrtenie svojho plodu požiada alebo mu to dovolí, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.
(2) Kto so súhlasom tehotnej ženy úmyselne usmrtí jej plod, alebo kto tehotnú ženu zvedie k činu uvedenému v odseku 1 alebo jej k takému činu pomáha, potresce sa odňatím slobody na jeden rok až päť rokov.
(3) Odňatím slobody na tri až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 2 pre zárobok, alebo
b) ak má taký čin za následok ťažkú ujmu na zdraví tehotnej ženy alebo jej smrť.
(4) Usmrtenie ľudského plodu lekárom v zdravotnom ústave so súhlasom tehotnej ženy nie je trestné, ak je iným lekárom, a to úradným, zistené, že by donosenie plodu alebo pôrod vážne ohrozily život tehotnej ženy alebo že by jej spôsobily ťažkú a trvalú poruchu zdravia alebo že niektorý z rodičov trpí ťažkou dedičnou chorobou; súhlas tehotnej ženy môže byť nahradený súhlasom jej zákonného zástupcu len vtedy, ak je tehotná žena celkom pozbavená svojprávnosti alebo ak nie je schopná sa vyjadriť.

[79] Rozhodnutie nemá v Zbierke rozhodnutí uvedenú spisovú značku. *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1956. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1957, s. 80 – 83.

Novelizácia zákonom č. 68/1957 Zb. o umelom prerušení tehotnosti (účinná od 30.12. 1957)

§ 8 (1) *Zrušuje sa ustanovenie § 218 trestného zákona č. 86/1950 Zb.*
(2) Trest právoplatne uložený pred účinnosťou tohto zákona za trestný čin usmrtenia ľudského plodu podľa § 218 ods. 1 tr. zák. sa nevykoná. Ak bol takýto trest uložený ako trest úhrnný alebo dodatkový, použije sa primerane ustanovenie § 392 trestného poriadku.
(3) Na páchateľku odsúdenú pred účinnosťou tohto zákona pre trestný čin usmrtenia ľudského plodu podľa § 218 ods. 1 tr. zák. sa dňom účinnosti tohto zákona hľadí, ako by nebola odsúdená.

Ublíženie na zdraví
§ 219 (1) Kto inému úmyselne ublíži na zdraví, potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(2) Odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 na svedkovi, znalcovi, alebo tlmočníkovi pre výkon ich povinnosti,
b) ak spácha taký čin na niekom pre jeho národnosť, rasu alebo náboženstvo alebo preto, že poškodený je bez vyznania alebo že je stúpencom ľudovodemokratického poriadku, alebo
c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce, ak má čin uvedený v odseku 1 za následok ťažkú ujmu na zdraví.
(4) Odňatím slobody na tri až desať rokov sa páchateľ potresce, ak má čin uvedený v odseku 1 za následok smrť.
§ 220 (1) Kto inému úmyselne spôsobí ťažkú ujmu na zdraví, potresce sa odňatím slobody na tri až desať rokov.
(2) Odňatím slobody na päť až pätnásť rokov sa páchateľ potresce, ak má čin uvedený v odseku 1 za následok smrť.
Ublíženie na zdraví z nedbanlivosti
§ 221 (1) Kto inému z nedbanlivosti ublíži na zdraví, potresce sa odňatím slobody až na tri mesiace.
(2) Odňatím slobody až na jeden rok sa páchateľ potresce, ak poruší činom uvedeným v odseku 1 dôležitú povinnosť, vyplývajúcu z jeho povolania alebo uloženú mu podľa zákona.
§ 222 (1) Kto inému z nedbanlivosti spôsobí ťažkú ujmu na zdraví, alebo smrť, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až dva roky.
(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce, ak poruší činom uvedeným v odseku 1 dôležitú povinnosť, vyplývajúcu z jeho povolania alebo uloženú mu podľa zákona.

§ 223 Bitka
(1) Kto úmyselne ohrozí život alebo zdravie iného tým, že sa zúčastní na bitke, potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(2) Odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov sa páchateľ potresce, ak je pri čine uvedenom v odseku 1 niekomu inému spôsobená ťažká ujma na zdraví alebo smrť.
Ohrozenie pohlavnou chorobou
§ 224 Kto iného úmyselne vydá do nebezpečenstva pohlavnej nákazy, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky.
§ 225 Kto iného z nedbanlivosti vydá do nebezpečenstva pohlavnej nákazy, potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.
§ 226 Účasť na samovražde
(1) Kto iného pohne k samovražde alebo inému k samovražde pomáha, potresce sa, ak došlo aspoň k pokusu samovraždy, odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky.
(2) Odňatím slobody na dva až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 na osobe mladšej než osemnásť rokov alebo na osobe postihnutej duševnou poruchou alebo duševne nedostatočne vyvinutej, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
Neposkytnutie pomoci
§ 227 (1) Kto úmyselne neposkytne potrebnú pomoc osobe, ktorá je v nebezpečenstve smrti, hoci tak môže urobiť bez nebezpečenstva pre seba alebo pre niekoho iného, potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(2) Odňatím slobody až na jeden rok sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1, hoci je podľa povahy svojho povolania povinný pomoc poskytnúť.
§ 228 Vodič dopravného prostriedku, ktorý po dopravnej nehode, na ktorej mal účasť, úmyselne neposkytne potrebnú pomoc osobe, ktorá pri nehode utrpela ujmu na zdraví, hoci tak môže urobiť bez nebezpečenstva pre seba alebo pre niekoho iného, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až dva roky.

SIEDMA HLAVA. TRESTNÉ ČINY PROTI SLOBODE A DÔSTOJNOSTI ČLOVEKA.
Prvý diel. Trestné činy proti slobode.
§ 229 Obmedzovanie osobnej slobody
(1) Kto inému bez oprávnenia bráni užívať osobnú slobodu, potresce sa odňatím slobody až na dva roky.
(2) Odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 v úmysle uľahčiť iný trestný čin,
b) ak spácha taký čin so zbraňou, alebo
c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

(3) Odňatím slobody na dva až desať rokov sa páchateľ potresce, ak má čin uvedený v odseku 1 za následok ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť.

§ 230 Pozbavenie osobnej slobody

(1) Kto iného pozbaví osobnej slobody, potresce sa odňatím slobody na päť až desať rokov.

(2) Odňatím slobody na desať až dvadsať rokov sa páchateľ potresce,

a) ak čin uvedený v odseku 1 môže mať alebo má za následok ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť, alebo

b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

§ 231 Zavlečenie do cudziny

(1) Kto iného zavlečie do cudziny, potresce sa odňatím slobody na päť až desať rokov.

(2) Odňatím slobody na desať až dvadsať rokov sa páchateľ potresce,

a) ak čin uvedený v odseku 1 môže mať alebo má za následok ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť, alebo

b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

§ 232 Lúpež

(1) Kto proti niekomu použije násilie alebo hrozbu bezprostredného násilia v úmysle zmocniť sa cudzej veci, potresce sa odňatím slobody na dva až desať rokov.

(2) Odňatím slobody na desať až dvadsať rokov sa páchateľ potresce,

a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 ako člen spolčenia,

b) ak má taký čin za následok ťažkú ujmu na zdraví, alebo

c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

(3) Doživotným odňatím slobody sa páchateľ potresce, ak má čin uvedený v odseku 1 za následok smrť.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 232 ods. 3 sa stanoví trestná sadzba na pätnásť až dvadsaťpäť rokov.

§ 233 Vydieranie

(1) Kto iného násilím, hrozbou násilia, alebo hrozbou inej ťažkej ujmy núti, aby niečo konal, opomenul alebo trpel, potresce sa odňatím slobody až na dva roky.

(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce,

a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 so zbraňou, alebo

b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

§ 234 Obmedzovanie slobody vyznania

Kto násilím, hrozbou násilia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy

a) núti iného na účasť na náboženskom úkone,

b) zdržuje iného bez oprávnenia od takej účasti, alebo
c) inému v užívaní slobody vyznania ináč bráni,
potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 234 sa stanoví trestná sadzba na šesť mesiacov až dva roky.

§ 235 Útlak

Kto zneužívajúc niečiu tieseň alebo závislosť núti ho, aby niečo konal, opomenul alebo trpel, potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.

§ 236 Rušenie domovej slobody

(1) Kto vnikne do domu alebo bytu iného tým, že použije násilie alebo hrozbu bezprostredného násilia,
kto tam bez oprávnenia vnikne v úmysle vykonať tam násilie, alebo
kto tam bez oprávnenia zotrvá v úmysle vykonať tam násilie,
potresce sa odňatím slobody až na dva roky.
(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 so zbraňou,
b) ak spácha taký čin spolu s niekým, alebo
c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

§ 237 Porušenie tajomstva listového a tajomstva dopravovaných zpráv

(1) Kto úmyselne poruší tajomstvo
a) uzavretých listov alebo iných písomností zasielaných poštou alebo iným dopravným prostriedkom, alebo
b) zpráv podávaných telefonom, telegrafom alebo iným takým verejným zariadením,
potresce sa odňatím slobody až na tri mesiace.
(2) Zamestnanec poštovej, telegrafnej alebo telefonnej služby, ktorý
a) spácha čin uvedený v odseku 1,
b) niekomu inému úmyselne umožní spáchanie takého činu, alebo
c) pozmení alebo potlačí písomnosť dopravovanú poštou alebo iným dopravným prostriedkom alebo zprávu podanú telegraficky alebo podobným spôsobom,
potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(3) Kto v úmysle spôsobiť inému škodu alebo zadovážiť sebe alebo niekomu inému neoprávnený prospech
a) prezradí tajomstvo, o ktorom sa dozvedel z písomnosti, telegramu alebo telefonného hovoru, ktoré mu neboly určené, alebo
b) také tajomstvo využije,
potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.

Druhý diel. Trestné činy proti dôstojnosti človeka

§ 238 Znásilnenie

(1) Kto násilím alebo hrozbou bezprostredného násilia donúti ženu k súloži, alebo kto na taký účel zneužije jej bezbrannosť,
potresce sa odňatím slobody na päť až desať rokov.
(2) Odňatím slobody na desať až dvadsať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak má čin uvedený v odseku 1 za následok ťažkú ujmu na zdraví, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Doživotným odňatím slobody sa páchateľ potresce, ak má čin uvedený v odseku 1 za následok smrť.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 238 ods. 3 a v § 239 ods. 3 sa stanoví trestná sadzba na pätnásť až dvadsaťpäť rokov.

Pohlavné zneužitie

§ 239 (1) Kto vykoná súlož s osobou mladšou než pätnásť rokov, alebo kto takú osobu ináč pohlavne zneužije,
potresce sa odňatím slobody na jeden až desať rokov.
(2) Odňatím slobody na desať až dvadsať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak má čin uvedený v odseku 1 za následok ťažkú ujmu na zdraví, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Doživotným odňatím slobody sa páchateľ potresce, ak má čin uvedený v odseku 1 za následok smrť.

§ 240 Kto osobu mladšiu než osemnásť rokov alebo osobu sverenú jeho dozoru pohne k mimomanželskej súloži, zneužívajúc jej závislosť, alebo kto takú osobu, zneužívajúc jej závislosť, ináč pohlavne zneužije, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.

§ 241 Pohlavný styk s osobou toho istého pohlavia

(1) Kto sa pohlavne stýka s osobou toho istého pohlavia, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.
(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1
a) s osobou mladšou než osemnásť rokov, alebo
b) za odplatu.
(3) Kto sa ponúkne na pohlavný styk s osobou toho istého pohlavia za odplatu, potresce sa odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky.

§ 242 Súlož medzi príbuznými

Kto vykoná súlož s príbuzným v pokolení priamom alebo so súrodencom, potresce sa odňatím slobody až na dva roky.

§ 243 Obchod so ženami
(1) Kto do cudziny zláka, najme alebo dopraví ženu v úmysle, aby sa jej tam použilo na pohlavný styk s niekým iným, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na päť až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 v úmysle, aby sa žena použila na pohlavný styk za odplatu,
b) ak spácha taký čin na žene mladšej než osemnásť rokov, alebo
c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)
Za § 243 sa vkladá § 243a, ktorý včítane nadpisu znie: ***„§ 243a Kupliarstvo***
Kto iného zjedná, pohne alebo zvedie na prevádzanie prostitúcie, alebo
kto koristí z prostitúcie prevádzanej iným,
potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky.“

§ 244 Ohrozenie mravnosti
(1) Kto uvádza do obehu alebo robí verejne prístupnými tlačivo, film, vyobrazenie alebo iný predmet, ktoré ohrožujú mravnosť, alebo
kto taký predmet na ten účel vyrobí alebo prechováva, potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(2) Odňatím slobody až na jeden rok sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 v značnom rozsahu, alebo
b) ak spácha taký čin pre zárobok.

ÔSMA HLAVA. TRESTNÉ ČINY MAJETKOVÉ

Rozkrádanie a poškodzovanie majetku národného a majetku ľudových družstiev
§ 245 (1) Kto majetok národný alebo majetok ľudového družstva rozkráda tým, že
a) zmocní sa veci z takého majetku v úmysle nakladať s ňou ako s vlastnou,
b) nakladá s vecou z takého majetku, ktorá mu bola sverená, jako s vlastnou, alebo
c) na škodu takého majetku sa ináč neoprávnene obohatí, potresce sa odňatím slobody až na päť rokov.
(2) Rovnako sa potresce, kto na majetku národnom alebo na majetku ľudového družstva úmyselne spôsobí škodu, najmä tým, že vec z takého majetku zničí, poškodí alebo urobí neupotrebiteľnou.
(3) Odňatím slobody na päť až pätnásť rokov sa páchateľ potresce,

a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 pre zárobok,
b) ak je činom uvedeným v odseku 1 alebo 2 spôsobená značná škoda, alebo
c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(4) Odňatím slobody na desať až dvadsať rokov sa páchateľ potresce, ak činom uvedeným v odseku 1 alebo 2, ktorý spáchal zneužívajúc svoje postavenie ako verejný činiteľ, spôsobil značnú škodu.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 25. februára 1952, č. Tz 10/52 (č. 60 Zbierky)[80]

Ustanovení o trestání rozkrádání národního majetku podle § 245 odst. 1 písm. a) trestního zákona je speciální oproti obecné skutkové podstatě krádeže podle paragrafu 247 trestního zákona.

Rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave zo 7. septembra 1951, č. 7 Tk 259/51 (č. 74 Zbierky)[81]

Keď zamestnanec národného podniku v predajni provodzuje na vlastný účet obchody, ktoré má uskutočniť na účet národného podniku, dopustí sa rozkrádania národného majetku podľa § 245 odst. 1 písm. c) trestného zákona.

Z odôvodnenia: Obvinený tvrdí vo svojej obhajobe, že zistenou jeho činnosťou nebol národný podnik poškodený, pretože išlo o súkromné obchody medzi obvineným zákazníkmi, že veci, ktoré sám kúpil a predával, neboli národným majetkom, že tieto obchody nezaťažovali réžiu národného podniku a že preto, podľa jeho názoru, nemožno vidieť v týchto obchodoch trestný čin rozkrádania národného majetku.

Tieto námietky však nemôžu odôvodniť beztrestnosť obvineného. Je pravda, že išlo o „súkromné obchody“ obvineného a že veci, ktoré od zákazníkov kupoval a iným predával, neboli národným majetkom. Ale obvinený tieto kupoval v predajni národného podniku od zákazníkov, ktorí ich priniesli predať nie jemu, ale národnému podniku a zneužil k týmto „obchodom“ svoju funkciu vedúceho predajne národného podniku, ktorý bol zriadený na prevodzovanie takýchto obchodov. Obvinený ako bývalý obchodník podľahol ešte svojim sklonom k ľahkému a bezpracnému zárobku a nedbal na to, že svojím konaním poškodzuje národný podnik o províziu z týchto komisionálnych obchodov, ktoré ako vedúci predajne mal uskutočniť pre národný podnik a nie pre seba.

[80] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1952. Praha: Vydává Generální prokuratura a Nejvyšší soud v Praze, 1953, s. 125 – 126.

[81] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1952. Praha: Vydává Generální prokuratura a Nejvyšší soud v Praze, 1953, s. 151 – 152.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 245 včítane nadpisu znie: ***„§ 245 Rozkrádanie majetku v socialistickom vlastníctve***
(1) Kto majetok, ktorý je v socialistickom vlastníctve, rozkráda tým, že
a) sa zmocní veci z takého majetku v úmysle nakladať s ňou ako s vlastnou,
b) nakladá s vecou z takého majetku, ktorá mu bola zverená, ako s vlastnou, alebo
c) na škodu takého majetku seba alebo niekoho iného ináč neoprávnene obohatí,
potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na tri až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 pre zárobok,
b) ak spácha taký čin ako člen spolčenia,
c) ak spácha taký čin, hoci už bol v posledných piatich rokoch pre taký čin odsúdený na bezpodmienečný trest odňatia slobody, alebo
d) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Odňatím slobody na päť až pätnásť rokov sa páchateľ potresce, ak je činom uvedeným v odseku 1 spôsobená značná škoda.
(4) Odňatím slobody na desať až dvadsať rokov sa páchateľ potresce, ak činom uvedeným v odseku 1, ktorý spáchal zneužívajúc svoje postavenie ako verejný činiteľ, spôsobil značnú škodu.“
Za § 245 sa vkladá § 245a, ktorý včítane nadpisu znie: ***„Poškodzovanie majetku v socialistickom vlastníctve***
§ 245a *(1) Kto na majetku, ktorý je v socialistickom vlastníctve, úmyselne spôsobí škodu, najmä tým, že vec z takého majetku zničí, poškodí alebo urobí neupotrebiteľnou, potresce sa odňatím slobody na tri mesiace až tri roky.*
(2) Odňatím slobody na tri až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak je činom uvedeným v odseku 1 spôsobená značná škoda, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.“

§ 246 Kto na majetku národnom alebo na majetku ľudového družstva spôsobí z nedbanlivosti škodu nie nepatrnú, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 246 znie: *„(1) Kto na majetku, ktorý je v socialistickom vlastníctve, spôsobí z nedbanlivosti škodu nie nepatrnú, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.*

(2) Odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky sa potresce páchateľ, ak je činom uvedeným v odseku 1 spôsobená značná škoda.“

§ 247 Krádež

(1) Kto sa zmocní cudzej veci v úmysle nakladať s ňou ako s vlastnou, potresce sa odňatím slobody až na dva roky.
(2) Odňatím slobody na jeden až desať rokov sa páchateľ potresce,

a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 pre zárobok,
b) ak spácha taký čin so zbraňou,
c) ak sa pokúsi bezprostredne po takom čine uchovať si vec násilím alebo hrozbou bezprostredného násilia,
d) ak spácha taký čin na veci, ktorú bol povinný strážiť, alebo
e) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 18. septembra 1954, č. 1 Tz 172/54[82] (č. 88 zbierky)

Odcizení peněz z kostelních sbírek (z pokladničky milodarů) nelze posuzovat jako rozkrádání národního majetku podle § 245 odst. 1 písm. a) trestního zákona, nýbrž jako krádež podle § 247 trestního zákona.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 247 ods. 2 sa škrtá písmeno d); označenie doterajšieho písmena e) sa mení na písmeno d).

§ 248 Sprenevera

(1) Kto s cudzou vecou, ktorá mu bola sverená, nakladá ako s vlastnou, potresce sa odňatím slobody až na dva roky.
(2) Odňatím slobody na jeden až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 ako poručník, opatrovník alebo iná osoba, ktorá má povinnosť hájiť záujmy poškodeného, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

§ 249 Podvod

(1) Kto iného úmyselne poškodí na majetku alebo na právach tým, že
a) jeho alebo niekoho iného uvedie do omylu, alebo
b) využije omyl jeho alebo niekoho iného,
potresce sa odňatím slobody až na dva roky.
(2) Odňatím slobody na jeden až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 pre zárobok, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

Podielnictvo

§ 250 (1) Kto ukryje alebo na seba alebo na niekoho iného prevedie úmyselne vec, ktorá bola získaná trestným činom spáchaným inou osobou, alebo to, čo za takú vec bolo zadovážené, alebo
kto takú činnosť sprostredkuje,
potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.

[82] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1954. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1955, s. 186 – 187.

(2) Odňatím slobody na jeden až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 pre zárobok, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

§ 251 Kto ukryje alebo na seba alebo na niekoho iného prevedie z nedbanlivosti vec, ktorá bola získaná trestným činom spáchaným inou osobou, potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.

§ 252 Úžera

(1) Kto zneužívajúc tieseň, neskúsenosť, rozumovú slabosť alebo rozrušenie niekoho, dá sebe alebo niekomu inému poskytnúť alebo sľúbiť plnenie, ktorého hodnota je k hodnote vzájomného plnenia vo veľkom nepomere, alebo
kto takú pohľadávku uplatní alebo v úmysle ju uplatniť na seba prevedie,
potresce sa odňatím slobody až na jeden rok a peňažným trestom.
(2) Odňatím slobody na jeden až desať rokov a peňažným trestom sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 pre zárobok, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť. ...

DEVIATA HLAVA. TRESTNÉ ČINY PROTI BRANNOSTI

§ 262 Marenie spôsobilosti na službu

(1) Kto seba alebo niekoho iného úmyselne urobí trvalo alebo dočasne nespôsobilým alebo menej spôsobilým na plnenie brannej povinnosti alebo iných úloh pre obranu vlasti, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na päť až desať rokov sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 za zvýšeného ohrozenia vlasti.
(3) Podmienečné odsúdenie je vylúčené.

§ 263 Nesplnenie odvodnej povinnosti

(1) Kto sa neustanoví na odvod, na preskúšanie alebo na nemocničné alebo výberové vyšetrenie v úmysle nesplniť svoju odvodnú povinnosť alebo jej splnenie oddialiť, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.
(2) Odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 za zvýšeného ohrozenia vlasti.

§ 264 Obchádzanie brannej povinnosti

(1) Kto sa dopustí machinácií v úmysle dosiahnuť úľavy v plnení brannej povinnosti, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.
(2) Kto sa dopustí machinácií v úmysle
a) sám sa celkom alebo zčasti vyhnúť plneniu brannej povinnosti, alebo
b) niekoho iného celkom alebo zčasti vymknúť z plnenia brannej povinnosti,
potresce sa odňatím slobody na šesť mesiacov až dva roky.
(3) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 za zvýšeného ohrozenia vlasti.

Nenastúpenie služby v brannej moci

§ 265 (1) Kto v úmysle vyhnúť sa trvalo vojenskej činnej službe alebo osobitnej službe nenastúpi službu v brannej moci do dvadsaťštyri hodín po uplynutí lehoty určenej v povolávacom rozkaze, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.

(2) Odňatím slobody na dva až desať rokov sa páchateľ potresce,

a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 za zvýšeného ohrozenia vlasti, alebo

b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.

(3) Podmienečné odsúdenie je vylúčené. ...

DESIATA HLAVA. TRESTNÉ ČINY VOJENSKÉ

§ 269 Úvodné ustanovenia

(1) Trestnými činmi vojenskými sú trestné činy, ktoré porušujú vojenskú disciplínu alebo ustanovený výkon vojenskej služby.

(2) Priamym páchateľom alebo spolupáchateľom vojenských trestných činov môže byť iba

a) vojenská osoba v činnej službe,

b) osoba, ktorá sa povolaním na osobitnú službu stala príslušníkom brannej moci,

c) príslušník vojensky organizovaného alebo iného sboru, ktorého príslušníci podliehajú podľa osobitných zákonov ustanoveniam o trestných činoch vojenských, v činnej službe,

d) vojenská osoba a príslušník sboru uvedeného pod písm. c) mimo činnej služby, ak je v služobnej rovnošate, alebo

e) vojnový zajatec.

(3) Ustanovenia tejto hlavy sa vzťahujú na návodcu a pomocníka aj vtedy, ak nie je osobou uvedenou v odseku 2.

(4) Kde sa v tejto hlave hovorí o vojenských osobách, o vojenskej službe, o vojenskej disciplíne a o vojenských povinnostiach, rozumejú sa tým osoby uvedené v odseku 2, ich služba, disciplína a povinnosti.

Prvý diel. Trestné činy proti povinnosti konať vojenskú činnú službu

Vyhýbanie sa služobnej povinnosti.

§ 270 (1) Kto sa úmyselne vyhne plneniu služobnej povinnosti alebo služobného úkonu tým, že

a) ublíži si na zdraví, opije sa alebo ináč sa urobí nespôsobilým, alebo

b) falšuje listinu, predstiera chorobu, použije iný úskok alebo sa odvoláva na náboženské alebo iné presvedčenie,

potresce sa odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov.

(2) Odňatím slobody na tri až desať rokov sa páchateľ potresce,

a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 v úmysle vyhnúť sa plneniu obzvlášť dô-

ležitej služobnej povinnosti alebo obzvlášť dôležitého služobného úkonu, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Smrťou sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 za vojny alebo za bojovej situácie. ...

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)
V § 270 ods. 1 sa vypúšťa dolná hranica trestnej sadzby.

Zbehnutie
§ 273 (1) Kto sa svojmocne vzďaľuje (§ 306)
a) v úmysle trvalo sa vyhnúť vojenskej službe,
b) po čas dlhší než štrnásť dní, alebo
c) po čas dlhší než šesť dní v čase zvýšeného výkonu služobných úloh, najmä pri záverečnom cvičení, sústredení, vojenskej výpomoci alebo podobných príležitostiach,
potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na dva až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak zbehne najmenej s dvoma vojenskými osobami alebo ako vojenská osoba z povolania,
b) ak zbehne, opomenuvši dôležitý služobný úkon,
c) ak už bol pre zbehnutie trestaný, alebo
d) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Odňatím slobody na päť až dvadsať rokov a prepadnutím majetku sa páchateľ potresce, ak zbehne do cudziny.
§ 274 Kto sa za vojny alebo za bojovej situácie svojmocne vzďaľuje (§ 306)
a) v úmysle trvalo sa vyhnúť vojenskej službe, alebo
b) po čas dlhší než dva dni,
potresce sa smrťou a prepadnutím majetku. ...
Druhý diel. Trestné činy proti vojenskej podriadenosti a vojenskej cti
§ 276 Vzbura
(1) Kto sa zúčastní na vzopretí skupiny podriadených predstavenému, jeho rozkazu, služobnému nariadeniu alebo vojenským povinnostiam, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na päť až dvadsať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak je pri čine uvedenom v odseku 1 použité násilie,
b) ak treba na potlačenie takého činu použiť mimoriadnu moc, alebo
c) ak taký čin môže mať alebo má obzvlášť ťažký následok.
(3) Ak je čin uvedený v odseku 1 spáchaný za bojovej situácie alebo ak je pri takom čine spáchanom za vojny niektorá z okolností uvedených v odseku 2,

potrescú sa osnovatelia a hlavní účastníci smrťou a ostatní páchatelia odňatím slobody na desať až dvadsaťpäť rokov.

§ 277 Spolčenie na vzburu

Kto sa s niekým spolčí na vykonanie alebo na podnietenie vzbury (§ 276), potresce sa odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov.

§ 278 Neposlúchnutie rozkazu

(1) Kto odoprie vykonať alebo, čo aj z nedbanlivosti, nevykoná rozkaz predstaveného, potresce sa odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov.
(2) Kto odoprie vykonať alebo, čo aj z nedbanlivosti, nevykoná rozkaz nepatrného významu, potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(3) Odňatím slobody na jeden až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 ako príslušník veliteľského sboru,
b) ak spácha taký čin pred shromaždenými vojenskými osobami,
c) ak sa pri takom čine správa nespratne,
d) ak taký čin môže mať alebo má obzvlášť ťažký následok, alebo
e) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(4) Smrťou sa páchateľ potresce, ak úmyselne spácha čin uvedený v odseku 1
a) za bojovej situácie, alebo
b) za vojny ak je tu niektorá z okolností uvedených v odseku 3.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 278 znie: *„(1) Kto odoprie vykonať alebo, čo aj z nedbanlivosti, nevykoná rozkaz náčelníka, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.*
(2) Odňatím slobody na jeden rok až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak čin uvedený v odseku 1 má obzvlášť ťažký následok, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Odňatím slobody na dvadsaťpäť rokov alebo smrťou sa páchateľ potresce, ak úmyselne spácha čin uvedený v odseku 1
a) za bojovej situácie, alebo
b) za vojny a je tu niektorá z okolností uvedených v odseku 2.“

§ 279 Sprotivenie

(1) Kto kladie odpor vojenskej osobe, ktorá plní služobnú povinnosť, potresce sa odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky.
(2) Odňatím slobody na jeden až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 so zbraňou alebo násilím,
b) ak spácha taký čin najmenej s dvoma osobami,
c) ak ublíži takým činom napadnutému na zdraví, alebo
d) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Smrťou sa páchateľ potresce,

a) ak má čin uvedený v odseku 1 za následok smrť, alebo
b) ak spácha taký čin za bojovej situácie a ak je tu niektorá z okolností uvedených v odseku 2. ...

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

V § 279 ods. 1 sa dolná hranica trestnej sadzby vypúšťa a horná hranica sa stanoví na jeden rok.

Urážky medzi vojenskými osobami
§ 282
(1) Kto urazí
a) predstaveného alebo vyššieho,
b) podriadeného alebo nižšieho, alebo
c) vojenskú osobu rovnakej hodnosti v čase, keď sám alebo urazený vykonáva službu,
potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(2) Kto urazí vojenskú osobu rovnakej hodnosti v čase, keď ani sám, ani urazený nevykonáva službu, potresce sa odňatím slobody až na tri mesiace. ...
Tretí diel. Trestné činy proti povinnostiam strážnej a dozornej služby
§ 285 Porušenie povinnosti strážnej služby
(1**)** Kto v strážnej službe poruší, čo aj z nedbanlivosti, pravidlá poriadku tejto služby alebo osobitné nariadenia podľa neho vydané, potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(2) Odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov sa páchateľ potresce, ak ohrozí činom uvedeným v odseku 1 účel strážnej služby.
(3) Odňatím slobody na dva až desať rokov sa páchateľ potresce,
a) ak čin uvedený v odseku 1 môže mať alebo má obzvlášť ťažký následok,
b) ak sa taký čin týka obzvlášť dôležitej strážnej úlohy, najmä ak ide o stráž, ktorá má dôležitý štátny alebo vojenský význam, alebo
c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(4) Doživotným odňatím slobody alebo smrťou sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 za bojovej situácie a ak čin má obzvlášť ťažký následok.
...

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 285 znie: *„(1) Kto v strážnej alebo inej obdobnej službe poruší, čo aj z nedbanlivosti, pravidlá poriadku tejto služby alebo osobitné nariadenia podľa neho vydané, potresce sa odňatím slobody až na jeden rok.*

(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce,
a) ak spácha čin uvedený v odseku 1 pri výkone strážnej služby, ktorá má obzvlášť dôležitý štátny, hospodársky alebo vojenský význam, a ohrozí tým účel tejto služby,
b) ak bol takým činom spôsobený škodlivý následok, na odvrátenie ktorého smeroval výkon strážnej alebo inej obdobnej služby, alebo
c) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Odňatím slobody na dvadsaťpäť rokov alebo smrťou sa páchateľ potresce, ak úmyselne spácha čin uvedený v odseku 1 za vojny alebo za bojovej situácie a je tu niektorá z okolností uvedených v odseku 2.“

Štvrtý diel. Trestné činy proti veliteľským povinnostiam
Porušenie veliteľských povinností
§ 287 Veliteľ, ktorý bez toho, že by urobil všetko, čo ukladajú vojenské pravidlá,
a) vzdá sa nepriateľovi so svojou jednotkou,
b) vydá nepriateľovi svoju jednotku, stanovište alebo opevnené miesto, alebo
c) opustí za bojovej situácie svoju jednotku, stanovište alebo opevnené miesto,
potresce sa smrťou a prepadnutím majetku. ...
Neoprávnené trestanie a obmedzovanie podriadeného
§ 289 (1) Predstavený, ktorý
a) bez oprávnenia podriadeného uväzní alebo ináč jeho slobodu obmedzí, alebo
b) podriadenému bez oprávnenia uloží disciplinárny trest alebo mu uloží trest podľa služobných predpisov neprípustný,
potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(2) Odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky sa páchateľ potresce,
a) ak pácha čin uvedený v odseku 1 sústavne, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť. ...

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

§ 289 včítane nadpisu sa zrušuje; pod § 290 sa vkladá nadpis „Neoprávnené obmedzovanie podriadeného.“

Piaty diel. Trestné činy ohrožujúce bojaschopnosť
§ 293 (1) Kto ohrozí, čo aj z nedbanlivosti, pohotovosť časti vojska alebo iného ozbrojeného sboru tým, že poruší jemu uloženú alebo z povahy jeho služby vyplývajúcu povinnosť starať sa
a) o zásobovanie potravinami, odevom, inými náležitosťami alebo vojnovým materiálom,
b) o uschovanie takých predmetov v upotrebiteľnom stave alebo o to, aby boly včas dodané na určité miesto, alebo

c) o riadne a včasné vykonanie akýchkoľvek potrebných zabezpečovacích prác, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.
(2) Smrťou sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 za bojovej situácie a ak čin má obzvlášť ťažký následok.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)
§ 293 sa zrušuje.

Ohrozenie bojového ducha
§ 294 (1) Kto najmenej pred dvoma vojenskými osobami svojimi výrokmi alebo ináč popudzuje proti službe alebo predstavenému, alebo
kto medzi vojenskými osobami šíri malomyseľnosť alebo ináč podrýva ich bojaschopnosť,
potresce sa odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky.
(2) Odňatím slobody na jeden až päť rokov sa páchateľ potresce,
a) ak má čin uvedený v odseku 1 za následok odopretie poslušnosti, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
(3) Smrťou sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 za bojovej situácie a ak čin má obzvlášť ťažký následok. ...
Šiesty diel. Trestné činy proti vojnovým zvyklostiam
§ 299 Násilie proti obyvateľstvu
(1) Kto v priestore vojnových operácií lúpi, svojvoľne ničí majetok alebo sa dopustí iného násilného konania proti obyvateľstvu alebo mu pod zámienkou vojnovej potreby odníma majetok, potresce sa odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na tri až desať rokov sa páchateľ potresce, ak spácha čin uvedený v odseku 1 ako člen ozbrojenej tlupy.
(3) Smrťou sa páchateľ potresce,
a) ak má čin uvedený v odseku 1 za následok hrozivú tieseň veľa ľudí, alebo
b) ak je tu iná obzvlášť priťažujúca okolnosť.
§ 300 Okrádanie ranených a padlých
Kto sa na bojišti zmocní vecí, ktoré majú na sebe alebo pri sebe ranení alebo padlí, potresce sa odňatím slobody na šesť mesiacov až päť rokov. ....

ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA
...
§ 312 Tento zákon nadobúda účinnosť dňom 1. augusta 1950; vykonajú ho všetci členovia vlády.

Novelizácia zákonom č. 63/1956 Zb. (účinná od 1. 1. 1957)

Čl. VI Trest odňatia slobody na doživotie uložený predo dňom účinnosti tohto zákona sa mení na trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov s účinnosťou odo dňa právoplatnosti rozsudku. Ak bol uložený trest odňatia slobody na doživotie ako dodatkový trest, mení sa na trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov súhrn trestov.

Čl. VII Ak súhrn postupne uložených neodpykaných trestov odňatia slobody alebo ich zvyškov ku dňu vyhlásenia rozsudku súdom prvej stolice v poslednej veci, ku ktorému došlo pred začiatkom účinnosti tohto zákona, je viac než dvadsaťpäť rokov, zníži ho súd na dvadsaťpäť rokov.

Čl. VIII (1) Trest zákazu činnosti navždy uložený pred začiatkom účinnosti tohto zákona sa mení s účinnosťou od právoplatnosti rozsudku na trest zákazu činnosti na desať rokov.

(2) Trest zákazu pobytu navždy uložený pred začiatkom účinnosti tohto zákona sa mení s účinnosťou od právoplatnosti rozsudku na trest zákazu pobytu na desať rokov.

Čl. IX Minister spravodlivosti sa splnomocňuje, aby v Zbierke zákonov vyhlásil úplné znenie trestného zákona, ako vyplýva z neskorších predpisov.

Čl. X Tento zákon nadobúda účinnosť 1. januárom 1957; vykonajú ho všetci členovia vlády.

Citované podľa: *Zbierka zákonov republiky Československej, čiastka 39, vydaná dňa 18. júla 1950* a *Zbierka zákonov republiky Československej, čiastka 33, vydaná dňa 23. decembra 1956*

1.4 Zákon č. 87/1950 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok)

Právna norma, jej kontextualizácia, zásadné novelizácie, súdna prax

Základné informácie o právnej norme – Trestný poriadok (ďalej len TP z roku 1950):

- účinnosť nadobudol 1. augusta 1950 (zákon bol v Národnom zhromaždení prijatý dňa 12. júla 1950),
- bol normou unifikačného charakteru, zjednotil trestné právo procesné v rámci Československa a odstránil právny dualizmus v tejto oblasti (zrušil rakúsky a uhorský Trestný poriadok a ďalšie normy),
- novelizovaný bol v roku 1952 (zákon č. 67/1952 Zb., ktorý upresnil postavenie a úlohy prokurátora a vojenského prokurátora v trestnom procese, sťažnosť pre porušenie zákona, obnovu konania, podmienečné prepustenie a i.),
- platil do 1. januára 1957, keď bol nahradený novým Trestným poriadkom – zákonom č. 64/1956 Zb.,
- bol výsledkom premeny práva uskutočnenej právnickou dvojročnicou (1948-1950). Spolu s Trestným poriadkom bol prijatý aj Trestný zákon, Trestný zákon správny a Trestný poriadok správny (následne aj zákon na ochranu mieru č. 165/1950 Zb.),
- podobne ako zákon na ochranu ľudovodemokratickej republiky, aj Trestný zákon sa stal symbolom totalitnej doby, politizácie trestného procesu, normatívnym základom represie aj s ohľadom na nezakotvenie základných zásad trestného konania.

Základná štruktúra zákona:

1. hlava. Všeobecné ustanovenia
2. hlava. Prípravné konanie
3. hlava. Hlavné pojednávanie
4. hlava. Odvolanie a odvolacie pojednávanie
5. hlava. Verejné a neverejné zasadanie
6. hlava. Zmena právoplatného rozhodnutia
7. hlava. Odchýlky pre osobitné spôsoby konania

Prvý diel. Konanie proti mladistvým
Druhý diel. Konanie proti ušlému
Tretí diel. Konanie o vydaní do cudziny
Štvrtý diel. Konanie za stanného práva

8. hlava. Výkon rozhodnutí

Prvý diel. Výkon trestov a ochranných opatrení
Druhý diel. Výkon niektorých iných rozhodnutí
Tretí diel. Odškodnenie za väzbu a za trest

9. hlava. Záverečné ustanovenia

Charakteristika zákona z obsahového hľadiska:

– Trestný poriadok z roku 1950 zjednotil trestné konanie v Československu, jednoznačne sa vymedzil proti predchádzajúcemu trestnému procesnému právu ako „právu slúžiacemu záujmom buržoázie“.[83]
– Účelom trestného konania v zmysle § 1 Trestného poriadku z roku 1950 bolo, aby trestné činy boli náležite zistené a ich páchatelia podľa zákona potrestaní. Pomáhať k dosiahnutiu tohto účelu malo byť právom a povinnosťou každého občana. Zákon teda boj proti páchateľom trestných činov priradil aj k právam a povinnostiam každého občana a tento nový koncept dôvodová správa odôvodnila splynutím záujmov štátu a záujmov pracujúcich: *„V kapitalistické společnosti se trestné činy zpravidla dotýkaly zájmů malé hrstky kapitalistů, kteří představovali vládnoucí třídu. V lidové demokracii však zájem státu splývá se zájmy pracujícího lidu, a proto útoky proti lidově demokratickému právnímu řádu se dotýkají zájmů pracujících.“*[84] Takto nastavený účel trest-

[83] „*Platné trestněprocesní předpisy jsou zastaralé a neodpovídají dnešním poměrům. Trestní řád z r. 1873 platný v českých zemích, trestní řád z r. 1896 platný na Slovensku a vojenské trestní řády z r. 1912 sloužily buržoazii, která si ochranu svých zájmu zajistila především výběrem soudců a státních zástupců z vlastních řad. Buržoasie, která se po prvé světové válce zmocnila vlády v ČSR, neměla důvodu k vydání nového trestního řádu. protože dřívější zákony plně vyhovovaly jejím zájmům.“* Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 486. Vládní návrh. Zákon ze dne ... 1950 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 08. 01). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_07.htm

[84] Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk

ného procesu mal zabezpečiť ochranu záujmov ľudovodemokratického štátu, a teda záujmov pracujúcich: *„V době, kdy se agenti zahraničních imperialistů a jejich pomahači snaží svou zločineckou činností o návrat kapitalistického řádu, o podlamování socialistického budování a o rozpoutání třetí světové války, je v zájmu všeho našeho lidu, aby tyto nepřátelské záměry byly již v zárodku zneškodněny. K zabezpečení budovatelského úsilí pracujícího lidu je proto nutné odhalit ty, kdo přestupují trestní zákon, zejména pak živly protistátní. K tomu, aby si každý poctivý a lidově demokratickému řádu oddaný občan uvědomil důležitost této občanské povinnosti, je třeba, aby pochopil nebezpečí, které hrozí naší republice se strany podlé a zákeřné domácí a zahraniční reakce, se strany špionů, sabotážníků, záškodníků a jiných rozvratníků. Proto osnova v § l stanoví, že způsob projednání trestních věcí má být takový, aby ukázal konkrétní methody rozvratné práce a její nebezpečnost pro společnost a takto přispíval k zvýšení ostražitosti a bdělosti občana“*.[85] Z uvedeného je evidentné, že Trestný poriadok z roku 1950 mal triedny charakter.

– Vychádzal z požiadavky odstránenia formalizmu a zjednodušenia súdneho konania[86], ktoré sa malo stať prístupnejším a zrozumiteľnejším aj pre laikov: *„Osnova odstraňuje řadu formálních ustanovení, které obsahovalo buržoasní procesní právo. Důsledným odstraněním spletitosti a nepřehlednosti dosavadních buržoasních předpisů stává se osnova srozumitelným a přehledným předpisem také pro neprávníky a umožní zejména soudcům z lidu, aby jí porozuměli bez složitého právnického výkladu.“*[87] Zjednodušenie trestného konania malo ale fatálny dosah na celé trestné konanie, záruky práv obvineného a obžalovaného aj s prihliadnutím na explicitné nezakotvenie základných zásad trestného konania.
– Základnou a panujúcou zásadou nového trestného konania sa mala stať zásada materiálnej pravdy: *„Všechna ustanovení osnovy mají napomáhat ke zjištění materiální pravdy. Jeví se to především v zásadě ústnosti a přímosti řízení. Soud se sám přímo přesvědčí o všech rozhodných skutečnostech a na*

---

486. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 08. 01). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_07.htm

85 Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 486. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 08. 01). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_07.htm

86 Zjednodušením bolo osobitne zasiahnuté prípravné konanie, v rámci ktorého bol kľúčovou postavou prokurátor a vyšetrujúce orgány Zboru národnej bezpečnosti.

87 Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 486. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 08. 01). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_07.htm

základě těchto svých bezprostředních poznatků potom rozhoduje ve shodě s objektivně zjištěnými skutečnostmi.“ Ďalšími zásadami spomínanými v dôvodovej správe k TP z roku 1950 boli zásada voľného hodnotenia dôkazov, zásada oficiality, zásada obžalovacia a zásada verejnosti konania.[88] Práve zásada verejnosti konania mala umožniť súdu plniť jeho nové výchovné poslanie, súdy mali totiž aj vytvárať *„takové morální ovzduší, které by zabraňovalo páchání trestných činů. Tento svůj úkol může soud plnit proto, že v lidové demokracii dostává občanská morálka novou, zcela jinou náplň. Postupná likvidace vykořisťování odstraňuje z veřejného i soukromého života všechny projevy třídního sobectví, které charakterisují kapitalistickou společnost. Vědomí a svědomí soudu je určováno novou morálkou — morálkou společnosti, která vykořisťování likviduje. V tomto smyslu dostávají také zásady trestního řízení novou náplň, protože se s jejich pomocí uplatňují hlediska socialistické morálky.“*[89] Zásadným problémom trestného procesu bola absencia zakotvenia prezumpcie neviny (t. j. de facto sa uplatňoval opačný princíp, ktorým bola prezumpcia viny).

– TP z roku 1950 mal reflektovať zásadné politické zmeny súvisiace so zmenou režimu a premenu výkonu súdnej moci zľudovením súdnictva. Účasť sudcov z ľudu na trestnom procese sa mala stať zárukou ochrany práv pracujúceho občana, prostriedkom kontroly výkonu súdnictva[90] a „zabezpečenia jeho demokratizácie“. V realite išlo o masívnu politizáciu súdnictva a získanie politickej kontroly nad jeho výkonom.
– Spolu s TZ z roku 1950 prevzal nové úlohy ochrany ľudovodemokratického zriadenia: *„Je-li úkolem trestního práva hmotného především ochrana lidově demokratického státu, jeho politického a hospodářského zřízení před útoky nepřátel pracujícího lidu, slouží k provedení tohoto úkolu trestní právo procesní, které zároveň umožňuje soudu, aby vychovával pracující lid k bdělosti proti jeho nepřátelům a k důslednému zachovávání zákonů. Jo proto samozřejmé, že osnova trestního řádu je vybudována na stejných zásadách jako*

---

88 KLUKNAVSKÁ, A.: Trestné právo v tieni marxizmu-leninizmu. Československé trestné právo v rannej ére ľudovej demokracie. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2021, s. 108 – 109.

89 Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 486. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 08. 01). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_07.htm

90 *„Lid také svou účastí při trestních procesech kontroluje rozhodování soudů“*. Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 486. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 08. 01). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_07.htm

trestní právo hmotné, s nímž tvoří jeden celek.“[91] Triedne zameranie trestného konania je evidentné už zo samotného vymedzenia účelu zákona v § 1 ods. 2 TP z roku 1950, podľa ktorého prejednávanie vecí sa malo diať tak, aby vychovávalo občanov na ostražitosť voči nepriateľom pracujúceho ľudu a iným rušiteľom jeho budovateľského úsilia a aby vychovávalo občanov na plnenie občianskych povinností.

– TP z roku 1950 zakotvil výrazne silné postavenie prokurátora v trestnom procese, prokurátor viedol konanie do podania obžaloby a mal aj silné postavenie v konaní pred súdom, na čo poukázala aj dôvodová správa: *„Prokurátor vede řízení do podání žaloby a seznámí se tak podrobně s věcí již během vyšetřování, pozná osoby, které budou nějakým způsobem účastný v řízení, a účelně, hospodárně a rychle rozhoduje o průběhu přípravného řízení. Jeho pravomoc v období vyšetřování také umožní, aby v řízení před soudem, kde potom vystupuje jako žalobce, vhodně zasahoval do věci a pomáhal soudu ve zjišťování materiální pravdy, úzká spolupráce s orgány národní bezpečnosti, po případě i s jinými úřady a orgány bude napomáhat k úspěšnému vedení vyšetřování.“*[92] Prokurátorovi Trestný poriadok z roku 1950 zveril celé prípravné konanie odmietajúc pôvodný koncept vyšetrujúceho sudcu.[93] V prípravnom konaní[94] sa mal pripraviť podklad pre rozhodovanie súdu, *„zejména*

---

[91] Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 486. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 08. 01). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_07.htm

[92] Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 486. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 08. 01). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_07.htm

[93] Dôvodová správa neopodstatnene kritizovala koncept vyšetrujúceho sudcu ako neefektívny: *„Instituce vyšetřujících soudců se neosvědčila. Vyšetřující soudce málokdy vytušil, které okolnosti bude prokurátor považovat za významné, z opatrnosti prováděl i úkony zbytečné a nakonec přece mu býval spis po skončení vyšetřování vracen prokurátorem k doplnění, když prokurátor shledal, že bez zjištění určité okolnosti nelze podat žalobu. Protože prokurátor neznal ani svědky, ani obviněného, nemohl si z osobního dojmu učinit obraz o jejich hodnověrnosti. Zkušenost ukázala, že předpokladem úspěšného řízení před soudem je řádné provedení přípravného řízení.“* Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 486. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 08. 02). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_07.htm

[94] Prípravné konanie v sebe zahŕňalo vyhľadávanie a vyšetrovanie. *„Vyhľadávanie o trest¬ných činoch vykonávali orgány národnej bezpečnosti, ktoré boli oprávnené predvolať a vypočuť každého od koho mohli očakávať objasnenie skutočnos¬tí, ktoré boli dôležité pre zistenie trestného činu. V rámci vyhľadávania mali orgány národnej bezpečnosti právo predvolať podozrivých, svedkov, zhro¬mažďovať a zaisťovať dôkazy a následne nasledovala fáza vyšetrovacia, ktorú zahajoval prokurátor. Neexistovala pritom formálna inštitúcia oznámenia obvinenia, stačilo iba podozrenie zo spáchania trestného činu. Vyšetrovanie pripadlo prokurátorovi, a to*

na rozhodování o vině a trestu. Vše ostatní, co soudní řízení předchází i co po něm následuje, a co již nevyžaduje soudcovského rozhodování, svěřuje osnova prokurátoru.“[95] Prokurátor sa mal stať strážcom socialistickej zákonnosti a prostriedkom očisty spoločnosti od nepriateľských živlov: *„Prokurátor dbá v obvodu, pro který je ustanoven, v těsné spolupráci s orgány národní bezpečnosti, po případě s jinými veřejnými orgány o zajištění účinného boje proti všem, kteří pácháním trestných činů ruší budovatelské úsilí pracujícího lidu. Na rozdíl od dřívějších státních zástupců není jen úředníkem, který se ujímá činnosti teprve okamžikem, kdy mu bezpečnostní služba dodá na stůl trestní oznámení o spáchaném trestném činu. Jako představitel státní moci na svém působišti musí být iniciátorem a středem vší pečlivé bdělosti, vždy plně informovaný o veškerém politickém a hospodářském dění; musí být vždy připraven zakročit se vší přísností proti zločinnosti, a to především proti všem protistátním piklům, proti zrádcům, povalečům, rozkradačům socialistického vlastnictví, proti sabotérům a ničitelům státního majetku, proti nepřátelům pracujících a těm, kdo rozvracejí lidově demokratické zřízení.“*[96] Prokurátor v prípravnom konaní spolu s orgánmi národnej bezpečnosti zabezpečoval výsluch obvineného a svedkov, zhromažďoval dôkazy, rozhodoval o domových prehliadkach a i. Práva obvineného boli v prípravnom konaní redukované na minimum, prokurátor rozhodoval aj o tom, či má byť obvinený vzatý do väzby alebo prepustený z väzby. [97]

– Trestné konanie bolo teda rozdelené do troch základných fáz: prípravné konanie, konanie pred súdom a výkon rozhodnutia. Pri úprave konania pred súdom sa vychádzalo z ustanovení zákona č. 319/ 1948 Zb., o zľudovení súdnictva. Súd v ňom *„rozhoduje o tom, zda a jakým činem obviněný porušil*

---

vždy, ak vec nebola dostatočne objasnená.“ KLUKNAVSKÁ, A.: *Trestné právo v tieni marxizmu-leninizmu. Československé trestné právo v rannej ére ľudovej demokracie*. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2021, s. 112.

95 Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 486. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 08. 01). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_07.htm

96 Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 486. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 08. 02). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_07.htm

97 Príkaz na zatknutie vydával v písomnej forme predseda senátu na návrh prokurátora a mal sa doručiť obvinenému pri zatknutí, a ak to nebolo možné, musel byť doručený najneskôr do 48 hodín po ňom. Zatknutá osoba musela byť stopovacím orgánom (Zbor národnej bezpečnosti) hneď vypočutá a najneskôr do 48 hodín odovzdaná prokurátorovi alebo prepustená na slobodu. KLUKNAVSKÁ, A.: *Trestné právo v tieni marxizmu-leninizmu. Československé trestné právo v rannej ére ľudovej demokracie.* Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2021, s. 113.

zákony lidově demokratické republiky. ... Přitom zároveň odhaluje nepřátele lidu a jiné rušitele jeho budovatelského úsilí, veřejně pranýřuje zavržitelnost jejich skutků, ukazuje na způsob provedení činu a vychovává tak občany k bdělosti a k plnění občanských povinností."[98] Príprava hlavného pojednávania bola na predsedovi senátu, pretože *„pro tuto přípravu by senátní rozhodování bylo těžkopádné a kromě toho není třeba, aby byli pro tyto úkony soudcové z lidu vytrhováni z práce"*. Ústava 9. mája v § 144 stanovila, že hlavné pojednávanie malo byť verejné a ústne[99]. Hlavné pojednávanie končilo vyhlásením rozsudku, zastavením konania alebo postúpením veci.

– Riadnym opravným prostriedkom bolo odvolanie, ktorého úprava reflektovala požiadavku *„umožnit všestranné přezkoumání rozsudku a zaručit tak v duchu socialistické zákonnosti co nejbezpečněji správné rozhodnutí."*[100] Odvolací súd mal spravidla rozhodnúť vo veci samej vo verejnom odvolacom konaní, v ktorom *„v podstatě opakuje hlavní líčení a přezkoumává rozsudek i po stránce skutkové. Tato zásada znamená další urychlení řízení ve srovnání s řízením podle dosavadního trestního řádu, kdy soud rozhodující o opravném prostředku zpravidla vracel věc k novému projednání soudu první stolice, proti jehož rozsudku byl pak opět připuštěn opravný prostředek. Aby obviněného neodvracela od odvolání obava, že si podáním odvolání zhorší své postavení, přebírá osnova dosavadní zásadu, že odvolací soud nemůže změnit rozsudek v neprospěch obviněného, bylo-li podáno odvolání jen v jeho prospěch."* Ak však bolo odvolanie podané (prokurátorom) v neprospech obvineného, rozhodnutie bolo možné zmeniť aj v jeho neprospech (*neplatil zákaz reformatio in peius*). Rozhodnutie odvolacieho súdu bolo konečné

---

98 Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 486. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 08. 02). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_07.htm

99 *„Ze zásady ústnosti, která má napomáhat k tomu, aby si soud z vlastní přímé zkušenosti učinil správný obraz o věci, plyne požadavek, aby obviněný, svědci a znalci vypovídali při hlavním Učení před shromážděným soudem. Aby byl důkaz výslechem svědka nebo znalce proveden přečtením protokolu o jejich výpovědi, připouští osnova jen výjimečně, a to jen tam, kde to neohrožuje ani zájmy žaloby, ani zájmy obviněného, nebo tam, kde důkaz dříve provedený by nemohl být buď vůbec, nebo jen s velkými obtížemi opakován."* Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 486. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 08. 02). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_07.htm
Zásada ústnosti bola často v politických procesoch porušovaná, napr. čítaním protokolov o výpovediach svedkov.

100 Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 486. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 08. 02). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_07.htm

a nepripúšťal sa voči nemu žiaden ďalší (riadny) opravný prostriedok. Mimoriadnymi opravnými prostriedkami boli obnova konania a tiež sťažnosť pre porušenie zákona (bola podávaná generálnym prokurátorom voči právoplatnému rozhodnutiu súdu (okrem rozhodnutia Najvyššieho súdu ČSR) alebo prokurátora).

– Znakom trestného konania v 50. rokoch bolo uplatnenie zásady notoriety (vo význame, že skutočnosti, ktoré sú všeobecne známe, netreba dokazovať[101]), ktorou sa zakrýval nedostatok riadnych dôkazov.
– Trestný poriadok z roku 1950 nezakotvil viaceré procesné inštitúty chrániace obvineného[102] a v procese svojej aplikácie umožnil viaceré protiprávne postupy osobitne v prípravnom konaní (fyzické a psychické mučenie, vydieranie, vyhrážky a pod.). Trestné procesy boli chápané ako divadelné predstavenia určené pre širšiu verejnosť s cieľom zastrašiť, vyľakať či prevychovať. Sprevádzali ich kampane na rôznych úrovniach spoločnosti (školy, pracoviská, dediny a pod.) a „mediálna kampaň" (popularizačno-náučné publikácie, dokumentárne diela, rozhlasové vstupy, štvavé novinárske články a i.). Stal sa symbolom doby a jej politických procesov.

Výber z (právno)historickej literatúry: CÍSAŘOVÁ, D.: Věda českého trestního práva v období 1945 – 1989. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v rokoch 1945 – 1989.* Karolinum: Praha, 2004, s. 75 a nasl.; ČIČ, M.: Vplyv sovietskeho trestného práva na československé socialistické trestné zákonodarstvo. In: *Právny obzor*, 1975, roč. 58; ČIČ, M.: *Československé trestné právo ako súčasť trestnej politiky*. Bratislava: Obzor, 1976; FIERLINGER, Z.: Prohloubit methody prokurátorské práce – naléhavý úkol naší prokuratury. In: *Právník*. 1953, roč. 92; GEBAUER, F. a kol.: *Soudní prezekuce politické povahy v Československu 1948 – 1989. Štatistický přehled.* Praha: Ústav pro soudobé dejiny AV ČR, 1993; GEMRICH, J.: Má být prokurátor při hlavním líčení přítomný? In: *Socialistická zákonnost*, 1956, roč. 4; GEMRICH, J.: Trestní řízení. In: *Soudce z lidu,* 1955, roč. 6, č. 1; GŘIVNOVÁ, P. – GŘIVNA, T.: Trestní právo procesné. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu, Kapitoly z dějin bezpráví*. Brno: Masarykova univerzita, Medzinárodný politologický ústav, 2009, s. 582 – 610; HRDLIČKA, J.: Zásada materiální pravdy v rozhodování o stížnostech pro porušení zákona. In: *Socialistická zákonnost*, 1955, roč. 3; HUSÁR, E.: K otázke riadneho opravného prostriedku proti rozsudku v československom trestnom konaní. In: *Právny obzor*, 1957, roč. 40; KAPLAN, K.: *K politickým procesom v Československu*. Praha: Barrister – Principal, 1994; KAPLAN, K.: *Největší politický proces: M. Horáková a spol.* Pra-

[101] Napr. pri nedovolenom prechode štátnej hranice sa, s použitím zásady notoriety, predpokladalo spolčenie páchateľa nedovoleného prechodu s cudzou imperialistickou nepriateľskou mocnosťou, vyzradenie štátneho alebo hospodárskeho tajomstva, velezrada a pod.

[102] Trestný proces v praxi favorizoval prokurátora voči obvinenému.

ha: Doplněk, 1996; KAPLAN, K. – PALEČEK, P.: *Komunisticky režim a politické procesy v Československu.* Brno: Barrister a Principal, 2001; KEJZLAR, K.: Osvobození a cesta k zlidovění soudnictví. In: *Socialistická zákonnost*, 1975, roč. 23; KÜHN, Z.: Socialistická justice. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu, Kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 822 – 847; KÜHN, Z.: *Aplikace práva soudcem v éře stredoevropského komunismu a transformace.* Praha: C. H. Beck, 2005; KUKLÍK, J.: Vývoj Česko-Slovenského práva 1945 – 1989. Linde: Praha, 2009; LACHOUT, V.: Některé otázky dalšího vývoje trestního procesu. In: *Právník*, 1960, roč. 99; LACHOUT, V.: Zahájení trestního řízení. In: *Právník*, 1954, roč. 93; LACHOUT, V.: K pojmu a metodě trestní politiky. In: *Právnické štúdie*, 1961, roč. 9; MANČAL, J. – TIBITANZL, K.: Nový trestní řád. In: *Právník*, 1957, roč. 96; MOŠNER, O.: K otázke vzťahu niektorých skutkových podstát administratívneho trestného a súdneho trestného zákona. In: *Právny obzor*, 1953, roč. 36, č. 10; NOVOTNÝ, O.: K některým otázkám výměry trestu. In: *Právník*, 1958, roč. 97; ONDREJKO, J.: Funkcia prokurátora podľa nového trestného poriadku. In: *Právník*, 1950, roč. 89; PEŠKA, P.: Za rozvoj socialistického demokratismu, zdokonalování státního aparátu a upevňovaní socialistické zákonnosti. In: *Právník*, 1956, roč. 95; PLUNDR, O.: Nová úprava prokurátorského dozoru. In: *Právník*, 1957, roč. 96; POLÁŠEK, Z.: Obžalovací zásada v trestním procesu. In: *Právník,* 1955, roč. 94; PŘIBÁŇ, J.: Komunistická teórie státu a práva: kritický nástin struktúrních znaků a vývoje československé právní teorie v období let 1948 – 89. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v rokoch 1945 – 1989.* Praha: Karolinum, 2004; RAIS, Š.: Dále upevňovat státní disciplinu. In: *Právník*, 1952, roč. 91; RAŠLA, A.: *Ľudové súdy v Československu po II. svetovej vojne ako forma mimoriadneho súdnictva.* Bratislava: SAV, 1969; ROKŮSEK, F.: Nový trestní řád. In: *Právník*, 1950, roč. 89; ROLENC, O.: Trestní řízení proti mladistvým. In: *Soudce z lidu*, 1954, roč. 5, č. 2; RŮŽEK, A. a kol.: *Československé trestné konanie*. Bratislava: Vydavateľstvo Obzor, 1971; SCHELLE, K. – SCHELLEOVÁ, I.: Vývoj organizace soudnictví v letech. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v letech 1945 – 1989.* Praha: Karolinum, 2004; SOLNAŘ, V.: Nová kodifikace trestního práva a úkoly vedy. In: *Stát a právo*, 1957, č. 3; ŠIMÁK, J.: Zlidovění soudnictví v řízení trestním. In: *Právník,* 1949, roč. 88; ŠTAJGR, F. – PLUNDR, O.: *Organizácia justície a prokuratúry.* Bratislava: Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, 1956; ŠVACH, E.: K dozoru prokurátora nad vyšetřováním. In: *Socialistická zákonnost*, 1955, roč. 3; ŠVECOVÁ, A. – GÁBRIŠ, T.: *Dejiny štátu, správy a súdnictva na Slovenska*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čenek, s.r.o., 2009; TOLAR, J.: K otázce zákazu reformace in peius v řízení o stížnosti pro porušení zákona. In: *Socialistická zákonnost*, 1956, roč. 4; TOLAR, J.: Přestupky v řízení před prokurátorem a soudem (zákon č. 102/1953 Sb.). In: *Socialistická zákonnost*, 1954, roč. 2; UDVARDY, L.: Nový trestný proces. In: *Právny obzor*, 1950, roč. 33; UMLAUF, J.: K otázce materiální pravdy v trestním řízení. In: *Právník*, 1966, roč. 105; VLČEK, E.: *Dějiny trestního práva v Českých zemích a v Československu.* Brno: Masarykova univerzita, 2004; VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K.: *Právní dějiny na území Slovenska*. Ostrava: KEY Publishing, 2007; VOJÁČEK, L. – KOLÁRIK, J. – GÁBRIŠ, T.: *Československé právne dejiny (1918 – 1992)* – 2. prepracované vydanie. Bratislava: Eurokódex, s. r. o., 2013; VOJÁČEK, L. – SCHEL-

LE, K. – KNOLL,V.: *České právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2008; VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L. – KREMLIČKOVÁ, L. – LIŠKA, O. – MAIŠAIDR, P. – RÁZEK, A. – VIKNER, P. (eds.): *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech. I. Díl.* Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2003; VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L. (eds.): *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech. II. Díl.* Praha: Úřad dokumentace a vyšětřování zločinů komunismu, 2004; VYBÍRAL, B.: K některým otázkám socialistické zákonnosti v československém trestním právu. In: *Právník*, 1957, roč. 96.

Znenie normy – zákon č. 87/1950 Zb. o trestnom konaní súdnom s poukazom na súdnu prax

Národné shromaždenie Československej republiky usnieslo sa na tomto zákone:

PRVÁ HLAVA. VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Prvý diel. Základné ustanovenia

§ 1 Účel zákona

(1) Účelom tohto zákona je upraviť konanie v odbore trestného súdnictva tak, aby trestné činy boly náležite zistené a ich páchatelia podľa zákona potrestaní. Pomáhať k dosiahnutiu tohto účelu je právom a povinnosťou každého občana.

(2) Prejednávanie vecí sa má diať tak, aby vychovávalo občanov na ostražitosť voči nepriateľom pracujúceho ľudu a iným rušiteľom jeho budovateľského úsilia a na plnenie občianskych povinností.

§ 2 Úlohy prokurátora a súdu

(1) Úlohou prokurátora a súdu v trestnom konaní je starať sa o to, aby sa zachovávaly zákony ľudovodemokratickej republiky a aby sa používaly v súlade so záujmami pracujúceho ľudu. Úlohou vojenského prokurátora a vojenského súdu je okrem toho chrániť bojaschopnosť ozbrojených sborov a disciplínu a poriadok v nich ustanovený, upevňovať veliteľskú právomoc a tým prispievať k zabezpečeniu obrany vlasti.

(2) Úlohou prokurátora v trestnom konaní je najmä vykonávať prípravné konanie, bdieť nad spravodlivým potrestaním páchateľov a dbať na výkon trestov im uložených.

(3) Úlohou súdu v trestnom konaní je najmä spravodlive rozhodovať o trestných činoch; o plnenie tejto úlohy starajú sa rovnakou mierou sudcovia z ľudu i sudcovia z povolania.

§ 3 Súčinnosť úradov a verejných orgánov

Úrady a verejné orgány sú povinné pomáhať prokurátorom a súdom pri plnení ich úloh, najmä s najväčším urýchlením vyhovovať ich dožiadaniam a trestné činy bezodkladne oznamovať prokurátorom.

§ 4 Chránenie štátneho, hospodárskeho a služobného tajomstva
Prokurátor, súd a všetky úrady a verejné orgány činné v trestnom konaní, sú povinné urobiť opatrenia, aby štátne, hospodárske a služobné tajomstvo bolo zachované v tajnosti; za tým účelom postupujú, pokiaľ je to nevyhnutné a so základnými zásadami trestného konania slučiteľné, odchylne od predpisov o trestnom konaní.
§ 5 Posudzovanie predbežných otázok
Prokurátor a súd posudzuje v trestnom konaní samostatne všetky predbežné otázky, ktoré sa vyskytnú; ak je tu však o takej otázke právoplatné rozhodnutie iného súdu, úradu alebo verejného orgánu, vezme ho prokurátor a súd za základ svojho rozhodnutia, pokiaľ nejde o posúdenie trestnosti obvineného. ...
Druhý diel. Vojenské súdnictvo
§ 7 (1) Vojenskej súdnej právomoci podliehajú:
a) vojenské osoby v činnej službe,
b) vojenské osoby vo výslužbe a vojenskí penzisti,
c) osoby, ktoré sa povolaním na osobitnú službu staly príslušníkmi brannej moci,
d) príslušníci vojensky organizovaných a iných sborov v činnej službe, o ktorých to ustanovujú osobitné zákony,
e) osoby povolané na osobné úkony pre potrebu brannej moci,
f) invalidi, ktorí sú v stave vojenských invalidovní,
g) osoby vo väzbe nariadenej vojenským prokurátorom alebo vojenským súdom,
h) osoby, na ktorých sa vykonáva trest odňatia slobody vo vojenskom väzenskom ústave,
ch) vojnoví zajatci. ...
§ 9 Právomoc štátneho prokurátora a štátneho súdu sa mimo času brannej pohotovosti štátu vzťahuje i na osoby, ktoré ináč podliehajú vojenskej súdnej právomoci. ...
Tretí diel. Príslušnosť
§ 13 Príslušnosť štátneho prokurátora
(1) Štátny prokurátor vykonáva prípravné konanie o činoch trestných podľa prvej hlavy osobitnej časti trestného zákona, na ktoré zákon ustanovuje trest smrti, trest doživotného odňatia slobody alebo trest dočasného odňatia slobody, ktorého dolná hranica je najmenej desať rokov.
(2) Štátny prokurátor môže vykonávať prípravné konanie aj
a) o ostatných činoch trestných podľa prvej hlavy osobitnej časti trestného zákona a
b) o trestných činoch príslušníkov Sboru národnej bezpečnosti, ak to vyžaduje služobný záujem tohto sboru.
(3) Štátny prokurátor môže vykonávať prípravné konanie aj o neprekazení a neoznámení činov trestných podľa prvej hlavy osobitnej časti trestného zákona, o nadržovaní im a o spolčení a podnecovaní na ne.

Príslušnosť okresného prokurátora

§ 14 Mimo prípadov uvedených v § 13 vykonáva prípravné konanie okresný prokurátor.

§ 15 (1) Prípravné konanie vykonáva ten okresný prokurátor, v obvode ktorého bol trestný čin spáchaný. Ak bol trestný čin spáchaný v niekoľkých obvodoch, vykonáva prípravné konanie okresný prokurátor, ktorý prvý urobil opatrenie smerujúce k stíhaniu obvineného.

(2) Ak bol trestný čin spáchaný v cudzine alebo ak nemožno miesto činu zistiť, vykonáva prípravné konanie okresný prokurátor, v obvode ktorého má obvinený bydlisko, pracovisko alebo pobyt, a ak nie sú v Československej republike alebo ak sa nedajú zistiť, okresný prokurátor, v obvode ktorého trestný čin vyšiel najavo. Ak je okresných prokurátorov takto príslušných niekoľko, vykonáva prípravné konanie ten, ktorý prvý urobil opatrenie smerujúce k stíhaniu obvineného.

(3) Ak sa zistí v prípade uvedenom v odseku 2 dodatočne miesto činu v Československej republike, môže sa vec postúpiť okresnému prokurátorovi príslušnému podľa miesta činu.

§ 16 Ak bol trestný čin spáchaný vojenskou osobou, ktorá koná činnú službu u jednotky, u ktorej je zriadený nižší vojenský súd, vykonáva prípravné konanie prokurátor činný pri tomto súde.

Spoločné prípravné konanie

§ 17 (1) Prípravné konanie sa vykonáva spoločne o všetkých trestných činoch toho istého obvineného a proti všetkým obvineným, ktorých trestné činy spolu súvisia. Spoločné prípravné konanie nemôže však vykonávať okresný prokurátor o trestnom čine, na ktorý sa vzťahuje právomoc vojenského prokurátora, a vojenský prokurátor o trestnom čine, na ktorý sa vzťahuje právomoc okresného prokurátora.

(2) Na urýchlenie prípravného konania alebo z iných dôležitých dôvodov možno však v prípade uvedenom v odseku 1 konanie o niektorom z trestných činov alebo proti niektorému z obvinených vylúčiť zo spoločného prípravného konania.

§ 18 (1) Spoločné prípravné konanie vykonáva štátny prokurátor, ak je príslušný vykonávať prípravné konanie aspoň o jednom z trestných činov. ...

§ 20 Príslušnosť súdu

(1) V prvej stolici koná, ak neustanovuje zákon ináč, súd, pri ktorom je činný prokurátor, ktorý podal obžalobu alebo urobil iný návrh.

(2) Súd môže na urýchlenie konania alebo z iných dôležitých dôvodov konanie o niektorom z trestných činov alebo proti niektorému z obvinených vylúčiť zo spoločného konania; príslušnosť súdu (odsek 1) sa tým nemení.

§ 21 Odňatie a prikázanie veci

(1) Z dôležitých dôvodov môže byť vec príslušnému okresnému prokurátorovi odňatá a prikázaná okresnému prokurátorovi inému. O odňatí a prikázaní rozho-

duje krajský prokurátor, ak je obom okresným prokurátorom nadriadený, ináč generálny prokurátor.
(2) Z dôležitých dôvodov môže byť vec príslušnému okresnému súdu odňatá a prikázaná okresnému súdu inému. O odňatí a prikázaní rozhoduje krajský súd, ak je obom okresným súdom nadriadený, ináč Najvyšší súd.

§ 22 Dožiadanie

(1) Prokurátor a súd vykonávajú jednotlivé úkony trestného konania vo svojom obvode zpravidla sami. Generálny, štátny a krajský prokurátor a Najvyšší, Štátny a krajský súd môžu ich však vykonať aj dožiadaním okresného prokurátora alebo okresného súdu, v obvode ktorého má byť úkon vykonaný. ...

Štvrtý diel. Rozhodnutia

§ 24 Hlasovanie senátu

(1) Pri hlasovaní a pri porade, ktorá mu predchádza, smie byť okrem sudcov prítomný len zapisovateľ. O hlasovaní sa spíše osobitná zápisnica.
(2) Sudcovia z ľudu hlasujú pred sudcami z povolania. Sudcovia mladší hlasujú pred staršími; na vojenských súdoch hlasujú sudcovia hodnosti nižšej pred sudcami hodnosti vyššej a pri rovnakej hodnosti mladší pred staršími. Predseda senátu hlasuje naposledy.
(3) Pre rozhodnutie treba väčšina hlasov. Ak sa nedosiahne väčšina ani rozdelením otázok, pripočítavajú sa hlasy obvinenému najmenej priaznivé k hlasom po nich priaznivejším tak dlho, až sa dosiahne väčšina. Ak je sporné, ktorý z hlasov je obvinenému priaznivejší, rozhodne sa o tom hlasovaním.
(4) Všetci členovia senátu musia hlasovať, i keď boli v niektorej predchádzajúcej otázke prehlasovaní. Pri hlasovaní o treste sa však môžu tí, čo hlasovali pre oslobodenie, zdržať hlasovania; ich hlasy sa potom pripočítajú k hlasu pre obvineného najpriaznivejšiemu.

§ 25 Spôsob rozhodovania

(1) Prokurátor rozhoduje, pokiaľ zo zákona nevyplýva ináč, usnesením.
(2) Ak neustanovuje zákon výslovne, že súd rozhoduje rozsudkom, rozhoduje usnesením.

Obsah rozsudku

§ 26 (1) Rozsudok musí po úvodných slovách „V mene republiky“ obsahovať:
a) označenie súdu a deň vyhlásenia rozsudku,
b) meno a priezvisko obvineného, deň a miesto jeho narodenia, jeho zamestnanie a bydlisko,
c) výrok o tom, či sa obvinený uznáva vinným a či sa od obžaloby oslobodzuje a ďalej označenie trestného činu, ktorého sa tento výrok týka, s uvedením všetkých jeho zákonných znakov, miesta, času a iných okolností, ktoré sú potrebné na to, aby sa skutok nemohol zameniť s iným,
d) odôvodnenie a poučenie o odvolaní.

(2) Ak rozhodne súd na hlavnom alebo odvolacom pojednávaní o ochrannom opatrení, musí rozsudok obsahovať i tento výrok.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR zo 7. februára 1953, č. 2 Tz 14/53[103] **(č. 35 zbierky)**

Pri určovaní triednej príslušnosti obvineného roľníka, musí súd predovšetkým zistiť, či sú dané znaky charakterizujúce dedinských boháčov, t. j. musí prihliadnuť ku všetkým rozhodným okolnostiam, najmä tiež k tomu, aké má obvinený hospodárske alebo iné budovy, v akých formách vykorisťuje alebo vykorisťoval robotníkov, predovšetkým ale stredných a drobných roľníkov a ako je posudzovaná jeho triedna príslušnosť pracujúcimi v jeho okolí.

Ustanovenie § 26 ods. 1 pism. d) tr. por. platí i pre rozsudok odvolacieho súdu.

Okresný súd v Novom Meste n. Váh. odsúdil obvineného pre trestný čin sabotáže podľa § 85 ods. 1 písm. a) tr. zák. spáchaný tým, že v roku 1951 a 1952 nesplnil dodávkové úkoly o 205 kg hovädzieho mäsa, 463 kg bravčového mäsa, 1001 vajíčiek a k 31. decembri 1951 nedodržal plánovaný stav hovädzieho dobytka o 2 kusy a bravčového o 5 kusov. Do tohto rozhodnutia podal odvolanie okresný prokurátor a obvinený. Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací zamietol odvolanie okresného prokurátora, vyhovel však odvolaniu obvineného, zrušil rozsudok okresného súdu a uznal obvineného vinným len trestným činom podľa § 135 ods, 1, 2 tr. zák. a vymeral mu trest podľa 2 ods. cit. ustanovenia. Najvyšší súd vyhovel sťažnosti pre porušenie zákona podanej generálnym prokurátorom, zrušil rozsudok krajského súdu a tomuto súdu nariadil, aby o odvolaní okresného prokurátora a obvineného do hore uvedeného rozsudku okresného súdu znova konal a rozhodol.

Z o d ô v o d n e n i a : Uvedeným rozhodnutím porušil odvolací súd zákon v ustanovení § 26 ods. 1 písm. d) tr. por. Z pojmu odôvodnenia podľa tohto ustanovenia vyplýva, že súd musí uviesť, ktoré skutočnosti a z akých dôvodov pokladá za dokázané a že odôvodnenie musí hodnotiť dôkazné prostriedky a obsahovať úvahy, ktorými sa súd riadil pri zisťovaní skutkového deja, ako aj pri právnom jeho posudzovaní. To platí rovnako pre odvolacie súdy, ako pre súdy prvej stolice.

V danom prípade sa však odvolací súd v napadnutom rozhodnutí obmedzil na púhe konštatovanie obsahu výroku rozsudku okresného súdu a konštatovanie obhajoby obvineného, hoci si navzájom odporujú. Pritom ani obhajoba, ako ju uvádza rozsudok odvolacieho súdu, neobsahuje všetky okolnosti rozhodné pre posúdenie veci. Úvahy o právnom posúdení veci odbyl odvolací súd v rozsudku vetou, že „zhľadal u obvineného, že ide o stredného roľníka a v dôsledku toho pozmenil aj kvalifikáciu trestného činu“ a ďalej vetou uvedenou po konštatovaní obsahu výroku rozsudku okresného súdu a obhajoby obvineného, že „vzhľadom na uvedené okolnosti nezhľadal úmyselné konanie obvineného, ako má na zreteli ustanovenie § 85 ods, 1 tr. zák. a preto čin obvineného prekvalifikoval na ohrozenie jednotného hospodárskeho plánu z nedbanlivosti podľa § 135 tr. zák.“

[103] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1953. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1954, s. 59 – 61.

Z rozhodovania odvolacieho súdu nie sú teda zrejmé ani skutočnosti, ktoré odvolací súd pokladá za dokázané a ktoré sú rozhodné pre posúdenie veci, ani úvahy, ktorými sa odvolací súd riadil pri skutkovom zistení. V dôsledku toho sú nepriliehavé ani úvahy o právnom posúdení veci, lebo odvolací súd sa odvoláva vlastne na neexistujúce alebo aspoň neurčité skutkové zistenia.

Bude na odvolacom súde, aby pri novom prejednaní veci za a dodržania hore uvedeného postupu, previedol riadne zistenie skutkových okolnosti o presnej výške nedodávok a o počte nezatajeného dobytka, ako aj o príčinách, prečo obvinený v tomto smere svoje povinnosti nesplnil. Pritom bude na odvolacom súde, aby hodnotil a poprípade aj doplnil dokazovanie o obsahu trestných oznámení pokiaľ uvádzajú, že obvinený vyhováral nedodávku bravčového mäsa nedostatkom krmiva, hoci mal k dispozícii kukuricu, ktorou kŕmil husi a tretieho koňa držaného nad plánovaný stav. Ďalej aby prihliadol aj k počtu dobytka, ktorý obvinenému zostal po plnení dodávok, lebo riadne plnenie dodávkových úloh predpokladá, že výrobky do určitého času boly skutočne vyrobené a nie sú dodávane na úkor hospodárskej podstaty. Konečne pri určovaní triednej príslušnosti musí prihliadnuť ku všetkým rozhodným okolnostiam, najmä tiež aké má obvinený hospodárske alebo iné budovy (v súdenom prípade dva domy), v akých formách vykorisťuje alebo vykorisťoval robotníkov, predovšetkým ale stredných a drobných roľníkov a ako je posudzovaná jeho triedna príslušnosť pracujúcim v jeho okolí.

Prvoradou politickou úlohou súdov pri posúdení trestných činov poľnohospodárov je predovšetkým zistiť, či sú dané znaky charakterizujúce dedinských boháčov a tak spoľahlivo a presvedčivo diferencovať medzi roľníkmi. Ďalšou úlohou súdov je, aby na takto riadne zistených podkladoch odhaľovali spoľahlivým zistením trestnej činnosti dedinských boháčov, ako nezmieriteľných odporcov vyšších foriem poľnohospodárskej výroby za súčasného odstránenia vykorisťovateľského princípu súkromnokapitalistického. Pritom treba mat na zreteli, že jedným z najúčinnejších prostriedkov, ktorým dedinskí boháči narušujú predpoklady socializácie, je narušovanie jednotného hospodárskeho plánu v úseku poľnohospodárskej výroby a neplnením dodávok najmä u produktov dôležitých pre zásobovanie obyvateľstva ako je tomu u mäsa, mlieka, vajec a podobne, ohroziť trhy týmito predmetmi dennej potreby.

Preto aj v súdenom prípade bude riadne zistenie skutkových okolností podľa uvedených hladisiek spoľahlivým podkladom pre právne posúdenie veci a najmä pre posúdenie otázky, čo obvinený svojím konaním sledoval a či konal v úmysle mariť alebo sťažovať prevádzku jednotného hospodárskeho plánu (štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva). Pritom treba mať na zreteli aj to, že jednotný hospodársky plán počíta s rovnomerným plnením živočíšnych výrobkov a že preto aj oneskorené plnenie dodávok narušuje prevádzanie alebo plnenie jednotného hospodárskeho plánu.

Najvyšší súd preto sťažnosti generálneho prokurátora pre porušenie zákona vyhovel a rozhodol ako je uvedené vo výroku rozsudku.

§ 27 (1) Odsudzujúci rozsudok musí ďalej obsahovať výrok o treste s uvedením použitých zákonných ustanovení.
(2) Ak rozhodne súd na hlavnom alebo odvolacom pojednávaní
a) o podmienečnom odsúdení,
b) o započítaní väzby a trestu,
c) o nárokoch poškodeného vzniknutých z trestného činu, alebo
d) o ručení zúčastnenej osoby,
musí odsudzujúci rozsudok obsahovať aj tieto výroky.

§ 28 Obsah usnesenia

(1) Usnesenie musí okrem výroku obsahovať aj označenie prokurátora alebo súdu, deň rozhodovania, stručné označenie veci a poučenie o sťažnosti.
(2) Usnesenie, ktorým sa zamieta nejaký návrh alebo proti ktorému možno podať sťažnosť alebo ktorým sa rozhoduje o opravnom prostriedku, musí obsahovať aj odôvodnenie. ...

Piaty diel. Sťažnosť

§ 31 Prípustnosť

(1) Opravným prostriedkom proti usneseniu je sťažnosť.
(2) Sťažnosťou možno odporovať usneseniu štátneho a okresného prokurátora a Štátneho a okresného súdu, a to len pokiaľ to zákon pripúšťa.

§ 32 Oprávnené osoby

Sťažnosť môže podať osoba, ktorej sa usnesenie priamo dotýka, a ak ide o usnesenie súdu, aj prokurátor.

§ 33 Lehota

Sťažnosť sa podáva u prokurátora alebo na súde, proti usneseniu ktorého smeruje, do troch dní od oznámenia tohto usnesenia (§ 29). ...

Rozhodnutie o sťažnosti

§ 35 (1) Prokurátor alebo súd, proti usneseniu ktorého sťažnosť smeruje, môže sťažnosti sám vyhovieť, pokiaľ zmena pôvodného usnesenia nie je v neprospech osoby inej než sťažovateľa.
(2) Ak lehota na podanie sťažnosti uplynula už všetkým oprávneným osobám a sťažnosti sa nevyhovelo už podľa odseku 1, predloží prokurátor vec nadriadenému prokurátorovi, a ak ide o sťažnosť proti rozhodnutiu súdu, predloží predseda senátu vec nadriadenému súdu.
§ 36 (1) O sťažnosti proti usneseniu štátneho prokurátora rozhoduje generálny prokurátor. O sťažnosti proti usneseniu okresného prokurátora rozhoduje nadriadený krajský prokurátor.
(2) O sťažnosti proti usneseniu Štátneho súdu rozhoduje Najvyšší súd. O sťažnosti proti usneseniu okresného súdu rozhoduje nadriadený krajský súd.
§ 37(1) Nadriadený prokurátor alebo súd zamietne sťažnosť,

a) ak bola podaná oneskorene alebo osobou neoprávnenou alebo osobou, ktorá sa jej výslovne vzdala alebo ju vzala zpät, alebo
b) ak nie je dôvodná.
(2) Ako oneskorenú nemožno zamietnuť sťažnosť, ktorú oprávnená osoba podala neskoršie len preto, že sa spravovala nesprávnym poučením.
§ 38 Ak nezamietne nadriadený prokurátor alebo súd sťažnosť, zruší napadnuté usnesenie a
a) rozhodne sám vo veci, alebo
b) nariadi prokurátorovi alebo súdu, proti usneseniu ktorého sťažnosť smeruje, aby vec znova prejednal a rozhodol; pri novom rozhodovaní je tento prokurátor alebo súd viazaný právnym názorom, ktorý vo veci vyslovil nadriadený prokurátor alebo súd.
Šiesty diel. Vylúčenie prokurátora a sudcu
§ 39 (1) Z vykonávania úkonov trestného konania je vylúčený prokurátor, u ktorého pre pomer k prejednávanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo dotýka, k ich obhajcom, zákonným zástupcom a zmocnencom možno pochybovať o jeho nepredpojatosti.
(2) Z vykonávania úkonov trestného konania je vylúčený sudca, u ktorého pre pomer k prejednávanej veci, k prokurátorovi alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo dotýka, k ich obhajcom, zákonným zástupcom a zmocnencom možno pochybovať o jeho nepredpojatosti.
(3) Vo vyššej stolici sú okrem toho vylúčení prokurátor a sudca, ktorí sa zúčastnili na trestnom konaní v prvej stolici.
§ 40 (1) Len čo sa dozvie o skutočnosti odôvodňujúcej jeho vylúčenie, oznámi to prokurátor nadriadenému orgánu a sudca predsedovi súdu, na ktorom je činný; až do rozhodnutia o vylúčení vykonajú len tie úkony, ktoré nepripúšťajú odklad.
(2) O vylúčení prokurátora rozhoduje nadriadený orgán.
(3) O vylúčení sudcu rozhoduje súd, na ktorom je tento sudca činný. Keby sa však tento súd po vylúčení jednotlivých sudcov stal neschopným rozhodovania, rozhoduje o vylúčení
a) nadriadený krajský súd, ak ide o okresný súd, a
b) Najvyšší súd, ak ide o Štátny alebo krajský súd.
Siedmy diel. Obvinený a jeho obhajoba
§ 41 Práva obvineného
(1) Obvinenému musí sa poskytnúť možnosť, aby sa vyjadril o skutočnostiach, ktoré sa mu dávajú za vinu, a k dôkazom o nich, aby uviedol všetky okolnosti a dôkazy, ktoré slúžia na jeho obhajobu, aby robil návrhy a zvolil si obhajcu.
(2) Prokurátor a v konaní pred súdom predseda senátu sú povinní obvineného vždy o jeho právach poučiť.

§ 42 Zákonný zástupca obvineného

Zákonný zástupca nesvojprávneho obvineného je oprávnený obvineného zastupovať, najmä zvoliť mu obhajcu, robiť za obvineného návrhy, podávať za neho žiadosti a opravné prostriedky; je oprávnený aj zúčastniť sa na všetkých úkonoch, na ktorých sa môže zúčastniť obvinený. Tieto práva môže zákonný zástupca vykonávať aj proti vôli obvineného.

§ 43 Obhajca

(1) Obhajcom môže byť len advokát a v konaní pred štátnym a vojenským prokurátorom a Štátnym a vojenským súdom len advokát zapísaný do osobitného soznamu, ktorý vedie Ministerstvo spravodlivosti po dohode s Ministerstvom národnej obrany.

(2) Ak ide o naliehavý prípad a advokát nie je hneď dosiahnuteľný, môže byť ustanovený za obhajcu (§ 45) aj sudca alebo zamestnanec spôsobilý na úrad sudcu z povolania, ktorý je na súde činný.

(3) V odbore vojenského súdnictva môže byť so súhlasom predstaveného ustanovený za obhajcu aj dôstojník práv v činnej službe, ak ide o naliehavý prípad a advokát nie je hneď dosiahnuteľný alebo ak to vyžaduje povaha prejednávanej veci.

(4) Na hlavnom a odvolacom pojednávaní a verejnom zasadaní nemôže byť obhajcom ten, kto je naň predvolaný ako svedok, znalec alebo tlmočník.

§ 44 Zvolený obhajca

(1) Ak nepoužije obvinený právo zvoliť si obhajcu, môže mu ho zvoliť na svoje trovy jeho príbuzný v pokolení priamom, osvojiteľ, osvojenec a manžel a zúčastnená osoba. Ak obvinený nie je svojprávny, môžu tak tieto osoby urobiť aj proti jeho vôli.

(2) Ak prokurátorovi a v konaní pred súdom súdu neoznámi obhajcu ten, kto ho zvolil, musí obhajca sám preukázať, že bol za obhajcu zvolený.

(3) Obvinený môže obhajcovi, ktorého si sám zvolil, obhajovanie odňať, a aj miesto obhajcu ustanoveného súdom alebo zvoleného osobou na to oprávnenou môže si zvoliť obhajcu iného.

Ustanovený obhajca

§ 45 (1) Ak nemá obvinený obhajcu v prípadoch, kde ho musí mať, vyzve ho prokurátor a v konaní pred súdom predseda senátu, aby do určitej lehoty oznámil, koho si za obhajcu zvolil. Ak to neoznámi v určenej lehote ani obvinený, ani ten, kto má právo mu obhajcu zvoliť, ustanoví obvinenému obhajcu prokurátor a v konaní pred súdom predseda senátu.

(2) Predseda senátu ustanoví obvinenému pre hlavné pojednávanie a opravné konanie obhajcu aj na žiadosť obvineného, ak preukáže, že nemá dostatočné prostriedky, aby uhradzoval trovy na obhajcu.

(3) Ak je obvinených niekoľko, ustanoví sa tým, ktorých záujmy si neodporujú, zpravidla obhajca spoločný.

§ 46 (1) Ustanovený obhajca je povinný prevziať obhajobu; z dôležitých dôvodov môže ho však prokurátor a v konaní pred súdom predseda senátu na jeho žiadosť od povinnosti obhajovania oslobodiť.
(2) Na žiadosť obvineného môže prokurátor a v konaní pred súdom predseda senátu miesto ustanoveného obhajcu z dôležitých dôvodov ustanoviť obhajcu iného.

§ 47 Oprávnenie obhajcu

(1) Ak nebolo splnomocnenie obhajcu obmedzené, vzťahuje sa na celé konanie.
(2) Obhajca je oprávnený robiť za obvineného návrhy a podávať za neho žiadosti a opravné prostriedky: je oprávnený aj zúčastniť sa na všetkých úkonoch, na ktorých sa môže zúčastniť obvinený. Ak obvinený nie je svojprávny, môže tak obhajca robiť aj proti jeho vôli, nie však proti vôli zákonného zástupcu.
(3) Obhajca smie hovoriť a písať si s obvineným, ktorý je vo väzbe; za prípravného konania však len za podmienok určených prokurátorom, tak aby nemohlo byť marené úspešné vykonanie trestného konania.

Ôsmy diel. Poškodený a zúčastnená osoba

§ 48 Poškodený

(1) Osobe poškodenej trestným činom (poškodenému) musí sa poskytnúť možnosť, aby v trestnom konaní uplatňovala svoje nároky vzniknuté z trestného činu a aby robila návrhy na hlavnom a odvolacom pojednávaní.
(2) Prokurátor a v konaní pred súdom predseda senátu sú povinní poškodeného vždy o jeho právach poučiť.
(3) Ak zomrie poškodený, prechádzajú práva, ktoré má v trestnom konaní, na jeho právneho nástupcu.
(4) Ustanovenia odsekov 1 až 3 sa nepoužijú v konaní pred štátnym a vojenským prokurátorom a Štátnym a vojenským súdom a v konaní stannom. ...

§ 51 Zúčastnená osoba

(1) Zúčastnenou osobou sa rozumie ten,
a) ktorého vec môže byť alebo bola zhabaná, ak nie je v konaní obvineným, alebo
b) komu môže byť alebo bolo uložené ručenie za nevymožiteľný peňažný trest.
(2) Zúčastnenej osobe musí sa poskytnúť možnosť, aby sa k veci vyjadrila a robila návrhy na hlavnom a odvolacom pojednávaní a na verejnom zasadaní.
(3) Prokurátor a v konaní pred súdom predseda senátu sú povinní zúčastnenú osobu vždy o jej právach poučiť.

§ 52 Zákonný zástupca poškodeného a zúčastnenej osoby

Ak nie sú poškodený alebo zúčastnená osoba svojprávni, vykonáva ich práva podľa tohto zákona ich zákonný zástupca.

§ 53 Zmocnenec poškodeného a zúčastnenej osoby

(1) Poškodený a zúčastnená osoba sa môžu dať zastupovať zmocnencom. Ak nebolo zmocnenie obmedzené, vzťahuje sa na celé konanie.
(2) Zmocnencom poškodeného a zúčastnenej osoby môže byť len osoba svojprávna a občiansky bezúhonná, ktorá nie je pokútnikom; na hlavnom a odvolacom pojednávaní a verejnom zasadaní nemôže byť zmocnencom ten, kto je naň predvolaný ako svedok, znalec alebo tlmočník.
(3) Zmocnencom zúčastnenej osoby v konaní pred štátnym a vojenským prokurátorom a Štátnym a vojenským súdom môže byť len advokát, ktorý by vo veci mohol byť obhajcom.
(4) Zmocnenec poškodeného a zúčastnenej osoby je oprávnený robiť za poškodeného alebo zúčastnenú osobu návrhy a podávať za nich žiadosti a opravné prostriedky; je oprávnený aj zúčastniť sa na všetkých úkonoch, na ktorých sa môžu zúčastniť poškodený alebo zúčastnená osoba.
(5) Ak prokurátorovi a v konaní pred súdom súdu neoznámi zmocnenca ten, kto ho zmocnil, musí zmocnenec sám preukázať, že bol zmocnený.

Deviaty diel. Úkony mimo prípravného konania a iné všeobecné ustanovenia. Úkony súdu

§ 54 (1) Úkony súdu koná zpravidla senát.
(2) Úkony dožiadaného súdu koná jediný sudca; tento sudca má práva a povinnosti predsedu senátu.

§ 55 Jednotlivé úkony súdu, pri ktorých to zákon pripúšťa, koná mimo hlavného a odvolacieho pojednávania a verejného a neverejného zasadania predseda senátu. Vykonanie jednotlivých úkonov môže sveriť sudcovi, ktorý je členom senátu; tento sudca má v takom prípade práva a povinnosti predsedu senátu.

§ 56 (1) Na výsluch a väzbu obvineného, na výsluch svedka a znalca, na ohliadku, na prehľadanie domu a osoby, na vydanie a odňatie veci a na otvorenie zásielok sa v konaní pred súdom primerane použijú ustanovenia o prípravnom konaní; o väzbe obvineného rozhoduje vždy senát.
(2) Sťažnosť prokurátora proti rozhodnutiu súdu o väzbe má odkladný účinok; ak bol však prokurátor pri vyhlásení takého rozhodnutia prítomný, má jeho sťažnosť odkladný účinok len vtedy, ak bola podaná hneď po vyhlásení rozhodnutia.
(3) Ak dôjde k zatknutiu alebo zadržaniu obvineného až v konaní pred súdom, odovzdá orgán povolaný na vyhľadávanie (§ 76) obvineného priamo súdu.

§ 57 Úkony prokurátora mimo prípravného konania

Na úkony, ktoré prokurátor koná mimo prípravného konania, použijú sa primerane ustanovenia o prípravnom konaní.

§ 58 Tlmočník

(1) Ak treba pretlmočiť obsah výpovede alebo písomnosti, priberie sa na to tlmočník.
(2) Ako tlmočník nesmie byť pribratý, kto by bol vo věci vylúčený (§ 39).

(3) Tlmočník sa v predvolaní upozorní na následky nedostavenia sa (§§ 73 a 75) a na povinnosť bez odkladu oznámiť skutočnosti, pre ktoré by bol vo veci vylúčený alebo ktoré mu ináč bránia, aby bol vo veci činný ako tlmočník.
(4) Tlmočník musí byť poučený o tom, že je povinný podľa svojich znalostí presne pretlmočiť obsah výpovede alebo písomnosti a zachovávať mlčanlivosť o tom, čo sa ako tlmočník dozvedel; ďalej musí byť poučený o význame svojej funkcie s hľadiska všeobecného záujmu a o trestných následkoch krivej výpovede.

§ 59 Účasť pri výsluchu

(1) Na výsluchu konanom mimo hlavného a odvolacieho pojednávania a verejného zasadania môžu sa okrem vyslúchajúceho, zapisovateľa a vyslúchaného zúčastniť iné osoby, len pokiaľ to zákon pripúšťa.
(2) Výsluch osoby mladšej než osemnásť rokov alebo osoby, ktorej vyjadrovacia schopnosť je obmedzená, možno vykonať za pomoci inej osoby, ak možno očakávať, že sa tým výsluch uľahčí.

§ 60 Zápisnica

(1) O konaní spíše zapisovateľ zápisnicu, ktorá musí obsahovať:
a) označenie prokurátora alebo súdu,
b) miesto, čas a predmet konania,
c) mená a priezviská úradných osôb, ktoré sa na konaní zúčastnily,
d) opísanie priebehu konania, najmä podané návrhy, podstatný obsah rozhodnutí a daných poučení, poprípade vyjadrenia poučených osôb.
(2) Ak nemôže zapisovateľ, ktorý sa na konaní zúčastnil, spísať zápisnicu pre nastalú prekážku, spíše ju osoba vedúca konanie.
(3) Ako zapisovateľ nesmie byť pribratý, kto by bol vo veci vylúčený (§ 39).

§ 61 Podanie

(1) Podanie sa posudzuje podľa svojho obsahu, i keď je nesprávne označené.
(2) Podanie možno urobiť písomne, ústne do zápisnice alebo telegraficky.
(3) Toho, kto podanie urobil písomne alebo telegraficky, môže prokurátor a v konaní pred súdom predseda senátu vyzvať, aby v lehote, ktorá sa mu určí, dodal potrebný počet rovnopisov. Ak nevyhovie tejto výzve, zhotovia sa rovnopisy na jeho trovy; na to musí byť vo výzve upozornený.

Lehoty

§ 62 (1) Do lehoty určenej podľa dní sa nezapočítava deň, v ktorom sa stala udalosť určujúca začiatok lehoty.
(2) Lehoty určené podľa týždňov, mesiacov alebo rokov končia sa uplynutím toho dňa posledného týždňa alebo mesiaca, ktorý svojím menom alebo číselným označením zodpovedá dňu, v ktorom sa stala udalosť určujúca začiatok lehoty. Ak chýba tento deň v poslednom mesiaci lehoty, končí sa lehota uplynutím posledného dňa tohto mesiaca.

(3) Ak pripadne koniec lehoty na deň pracovného pokoja, pokladá sa za posledný deň lehoty najbližšie nasledujúci pracovný deň.
(4) Na zachovanie lehoty stačí, ak podanie v nej bolo
a) dané na poštu a adresované prokurátorovi alebo súdu, na ktorom má byť podané, alebo ktorý má vo veci rozhodnúť,
b) podané u prokurátora alebo na súde, ktorý má vo veci rozhodnúť,
c) urobené príslušníkom ozbrojeného sboru v činnej službe u predstaveného,
d) urobené na veliteľstve väzenského ústavu, kde je obvinený uväznený, alebo
e) urobené ústne do zápisnice u ktoréhokoľvek okresného prokurátora alebo na ktoromkoľvek okresnom súde.
§ 63 (1) Ak zmešká obvinený z ospravedlniteľného dôvodu lehotu na podanie opravného prostriedku, povolí mu prokurátor alebo súd, ktorý vo veci rozhodoval v prvej stolici, navrátenie lehoty, ak o to obvinený požiada do troch dní od zániku prekážky a ak v tej istej lehote podá aj premeškaný opravný prostriedok. Ak bolo povolené navrátenie lehoty, považuje sa lehota na podanie opravného prostriedku za zachovanú.
(2) Proti rozhodnutiu o žiadosti o navrátenie lehoty je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

Doručenie

§ 64 (1) Písomnosti určené pre obvineného, poškodeného alebo pre zúčastnenú osobu sa doručujú:
a) ak nie sú svojprávni, ich zákonnému zástupcovi,
b) ak majú obhajcu alebo zmocnenca, obhajcovi alebo zmocnencovi, a to aj keď majú zákonného zástupcu.
(2) Predvolanie sa doručuje vždy len osobe, ktorá sa predvoláva.
(3) Obžaloba a rovnopis vyhotovenia rozsudku vyhláseného v neprítomnosti obvineného sa doručia vždy aj obvinenému.
§ 65 (1) Do vlastných rúk adresáta sa doručujú:
a) predvolanie,
b) obžaloba, ak je adresátom obvinený,
c) rovnopis vyhotovenia rozhodnutia, ak môže adresát proti nemu podať opravný prostriedok.
(2) Aj tam, kde sa doručuje do vlastných rúk, je zpravidla prípustné náhradné doručenie. Náhradné doručenie je však vylúčené, ak sa doručuje obvinenému:
a) predvolanie na hlavné pojednávanie,
b) obžaloba,
c) rovnopis vyhotovenia rozsudku, proti ktorému môže podať odvolanie.

§ 66 Nazeranie do spisov

(1) Obvinený, poškodený a zúčastnená osoba a ich obhajcovia a zmocnenci, a ak

nie sú svojprávni, aj ich zákonní zástupcovia majú právo nazerať do spisov, s výnimkou zápisnice o hlasovaní, a robiť si výpisky a poznámky.
(2) V prípravnom konaní môže prokurátor osobám uvedeným v odseku 1 odoprieť, aby nazrely do spisu alebo jeho časti, ak by tým mohol byť zmarený účel trestného konania; nesmie sa im však odoprieť nazrieť do spisov o takých úkonoch, pri ktorých majú právo byť prítomné. ...

DRUHÁ HLAVA. PRÍPRAVNÉ KONANIE
Prvý diel. Priebeh prípravného konania
§ 76 Vyhľadávanie
(1) Vyhľadávanie o trestných činoch konajú orgány národnej bezpečnosti; za tým účelom môžu predvolať a vyslúchnuť každého, od koho môžu očakávať objasnenie skutočností závažných pre zistenie trestného činu. Podľa potreby konajú vyhľadávanie aj v súčinnosti s inými verejnými orgánmi.
(2) Vyhľadávanie o trestných činoch príslušníkov ozbrojených sborov v činnej službe môže konať aj ich predstavený alebo ním poverený orgán; pritom majú voči príslušníkom ozbrojeného sboru v činnej službe, ku ktorému sami náležia, rovnaké práva a rovnaké povinnosti ako orgány národnej bezpečnosti. Ak nemôže predstavený včas zakročiť, má tieto jeho práva a tieto jeho povinnosti miestny veliteľ najbližší miestu činu alebo pobytu obvineného.
Vyšetrovanie
§ 77 Ak sa dozvie prokurátor o trestnom čine, koná vyšetrovanie, pokiaľ vec už nie je dostatočne vysvetlená.
§ 78 Za vyšetrovania urobí prokurátor všetko, čo je potrebné na zabezpečenie úspešného vykonania trestného konania; za tým účelom predovšetkým
a) sbiera dôkazy o skutočnostiach dôležitých pre rozhodnutie súdu, či už svedčia v neprospech obvineného či v jeho prospech, najmä vyslúcha obvineného a svedkov,
b) stará sa o to, aby obvinený mohol byť postavený pred súd a aby nemaril trestné konanie, najmä rozhoduje o väzbe,
c) zabezpečuje výkon trestu a ochranných opatrení, ku ktorým by mohlo dôjsť,
d) zaisťuje uspokojenie nárokov poškodeného vzniknutých z trestného činu.
§ 79 Prokurátor môže z dôležitých dôvodov nariadiť osobám, ktoré pravdepodobne bude treba vyslúchnuť ako obvinených alebo ako svedkov, aby sa toho istého alebo aj budúceho dňa nevzďaľovaly z miesta, ktoré určí.
§ 80 (1) Ak je na objasnenie skutočností závažných pre trestné konanie potrebná odborná znalosť, priberie prokurátor znalca.
(2) Ak majú byť priamym pozorovaním objasnené skutočnosti závažné pre trestné konanie, koná prokurátor ohliadku.

§ 81 (1) Ak je dôvodné podozrenie, že v byte alebo v inej miestnosti je vec dôležitá pre trestné konanie alebo že sa tam skrýva obvinený, môže prokurátor vykonať prehľadanie domu.
(2) Ak je dôvodné podozrenie, že niekto má pri sebe vec dôležitú pre trestné konanie, môže prokurátor vykonať prehľadanie jeho osoby.
§ 82 Vec dôležitú pre trestné konanie môže prokurátor vziať do úschovy. Kto má takú vec pri sebe, je povinný ju na vyzvanie vydať prokurátorovi. Ak sa vyzvaniu na vydanie veci nevyhovie, môže byť vec odňatá.
§ 83 Ak je na objasnenie skutočností závažných pre trestné konanie potrebné zistiť obsah nedoručených telegramov, listov alebo iných zásielok, ktoré pravdepodobne pochádzajú od obvineného alebo sú pre neho určené, nariadi prokurátor, aby mu ich podnik vykonávajúci ich dopravu vydal; prokurátor to však môže nariadiť len vtedy, ak tu je niektorý z dôvodov väzby (§ 96).
§ 84 (1) Prokurátor koná vyšetrovanie zpravidla osobne; je oprávnený žiadať od každého úradu a verejného orgánu vysvetlenia a zprávy.
(2) Prokurátor je oprávnený pri vyšetrovaní nariadiť orgánom povolaným na vyhľadávanie, aby vykonaly jednotlivé vyšetrovacie úkony. Tieto orgány majú vykonať aj ďalšie vyšetrovacie úkony, ktorých potreba vyplynula z úkonu, o ktorý boly požiadané.

Obžaloba

§ 85 (1) Ak je podozrenie z trestného činu proti obvinenému dostatočne odôvodnené, podá na neho prokurátor zpravidla obžalobu, a to na súde, pri ktorom je činný.
(2) Ak vezme prokurátor pred začatím hlavného pojednávania obžalobu späť, vracia sa vec do stavu vyšetrovania.

§ 86 Obžaloba musí obsahovať:

a) označenie prokurátora a deň spísania obžaloby,
b) meno a priezvisko obvineného, deň a miesto jeho narodenia, jeho zamestnanie a bydlisko,
c) označenie trestného činu s uvedením všetkých jeho zákonných znakov, miesta, času a iných okolností, ktoré sú potrebné na to, aby skutok nemohol byť zamenený s iným,
d) označenie dôkazov, ktorých vykonanie na hlavnom pojednávaní sa navrhuje,
e) podstatné dôvody podozrenia.

§ 87 Návrh na ochranné opatrenie

(1) Ak je to potrebné, navrhne prokurátor súdu, pri ktorom je činný, aby nariadil ochranné liečenie alebo ochrannú výchovu alebo vyslovil zhabanie.
(2)Návrh uvedený v odseku 1 môže prokurátor urobiť aj v obžalobe.

§ 88 Prerušenie trestného stíhania

(1) Prokurátor preruší trestné stíhanie,

a) ak nemožno pre neprítomnosť obvineného vec náležite objasniť,
b) ak nie je obvinený pre duševnú poruchu, ktorá nastala až po spáchaní trestného činu, schopný chápať smysel trestného konania, alebo
c) ak nemohol byť páchateľ zistený.
(2) Pred prerušením trestného stíhania urobí prokurátor všetko, čo je potrebné na zabezpečenie úspešného vykonania trestného konania.
(3) k zanikne dôvod prerušenia, prokurátor v trestnom stíhaní pokračuje.

§ 89 Zastavenie trestného stíhania

(1) Prokurátor zastaví trestné stíhanie,
a) ak je nepochybné, že skutok obvineného nie je trestným činom,
b) ak je nepochybné, že trestný čin nespáchal obvinený,
c) ak nie je podozrenie z trestného činu dostatočne odôvodnené,
d) ak je nepochybné, že trestnosť činu zanikla,
e) ak je nepochybné, že obvinený nie je trestne zodpovedný,
f) ak nemožno obvineného stíhať, najmä preto, že prezident republiky nariadil, aby sa v trestnom konaní nepokračovalo, alebo
g) ak obvinený zomrel.
(2) Prokurátor môže zastaviť trestné stíhanie,
a) ak ide o čin, ktorého nebezpečnosť pre spoločnosť je nepatrná,
b) ak ide o trestný čin vojenský, ktorý možno vybaviť disciplinárne, a ak prokurátor pokladá disciplinárne vybavenie za dostačujúce,
c) ak je trest, ku ktorému môže stíhanie viesť, celkom bez významu vedľa trestu, ktorý pre iný trestný čin bol obvinenému už uložený alebo ho podľa očakávania postihne,
d) ak bol obvinený pre ten istý skutok dostatočne potrestaný národným výborom alebo disciplinárne alebo cudzozemským súdom alebo úradom, alebo
e) ak je obvinený vydaný do cudziny alebo vyhostený.
(3) O zastavení trestného stíhania prokurátor podľa možnosti upovedomí obvineného a poškodeného.
(4) Ak zanikne dôvod zastavenia alebo ak sa objaví dodatočne, že tu taký dôvod nie je, prokurátor v trestnom stíhaní pokračuje.

§ 90 Postúpenie veci

Ak spozná prokurátor, že nie je príslušný, postúpi vec príslušnému prokurátorovi; je však povinný pred postúpením veci urobiť všetko, čo je na zabezpečenie úspešného vykonania trestného konania neodkladne potrebné.

§ 91 Žiadosť o milosť

(1) Konanie o žiadosti o milosť pred podaním obžaloby vykonáva prokurátor, ktorý vo veci koná alebo bol by príslušný vykonávať prípravné konanie.
(2) Ak spozná prokurátor, že žiadosť o milosť nie je dôvodná, zamietne ju; ináč ju predloží so svojím návrhom nadriadenému prokurátorovi. Ak nezamietne žia-

dosť ani tento prokurátor, predloží ju so svojím návrhom Ministerstvu spravodlivosti.
(3) Ak to nariadi prezident republiky alebo minister spravodlivosti, nesmie byť žiadosť zamietnutá, ale musí byť s návrhom predložená. Ak to nariadi v takom prípade prezident republiky alebo minister spravodlivosti, trestné konanie sa zatiaľ nezavedie alebo sa v zavedenom trestnom konaní zatiaľ nepokračuje.

Druhý diel. Výsluch a väzba obvineného

§ 92 Predvolanie a predvedenie

Ak sa obvinený, ktorý bol riadne predvolaný, neustanoví bez dostatočného ospravedlnenia, môže byť predvedený; na to a na iné následky neustanovenia sa (§§ 73 a 75) musí byť v predvolaní upozornený. Ak je to na úspešné vykonanie trestného konania potrebné, možno obvineného predviesť aj bez predchádzajúceho predvolania.

Výsluch

§ 93 Na začiatku výsluchu označí prokurátor obvinenému trestný čin, z ktorého je obvinený. Vyzve ho, aby sa k obvineniu podrobne vyjadril, najmä aby súvisle opísal skutočnosti, ktoré sú predmetom obvinenia, aby uviedol okolnosti, ktoré zoslabujú alebo vyvracajú podozrenie proti nemu, a aby ponúkol dôkazy o nich. Zároveň obvineného upozorní na poľahčujúcu okolnosť doznania.

§ 94 (1) Výsluch sa koná tak, aby podal pokiaľ možno úplný a jasný obraz skutočností závažných pre trestné konanie. Na výpoveď alebo na doznanie nesmie byť obvinený žiadnym spôsobom donucovaný.
(2) Ak sa má výsluchom zistiť totožnosť nejakej osoby alebo veci, vyzve prokurátor obvineného, aby ju opísal; až potom sa mu má osoba alebo vec ukázať.
(3) Ak treba zistiť pravosť rukopisu obvineného, môže ho prokurátor vyzvať, aby napísal potrebný počet slov. Na to však nesmie byť obvinený žiadnym spôsobom donucovaný.
(4) Obvinený je povinný strpieť úkony potrebné na zistenie jeho totožnosti.

§ 95 (1) Ak sa výpoveď obvineného odchyľuje v podstatných bodoch od výpovede svedka alebo spoluobvineného a ak rozpor nemožno vysvetliť ináč, možno obvineného týmto osobám postaviť tvárou v tvár.
(2) Osoba oprávnená odoprieť vypovedať ako svedok podľa § 111 ods. 1 nesmie sa proti svojej vôli postaviť obvinenému tvárou v tvár ani vtedy, ak neodoprela vypovedať, okrem ak by o to požiadal sám obvinený.

§ 96 Dôvody väzby

(1) Ak je obvinený podozrivý z trestného činu, na ktorý zákon ustanovuje trest smrti, trest doživotného odňatia slobody alebo trest dočasného odňatia slobody, ktorého dolná hranica je najmenej desať rokov, musí sa vziať do väzby.
(2) Obvineného možno vziať do väzby, aj ak sú tu skutočnosti, ktoré odôvodňujú obavu,

a) že ujde, najmä preto, že nemožno hneď zistiť jeho totožnosť alebo bydlisko, alebo pre vysoký trest, ktorý ho podľa očakávania postihne,
b) že bude pôsobiť na svedkov alebo spoluobvinených alebo že bude ináč mariť objasnenie skutočností závažných pre trestné konanie, alebo
c) že znova spácha trestný čin, ktorý spáchal, alebo že dokončí trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo že vykoná trestný čin, ktorým vyhrožoval.

Zatknutie

§ 97 (1) Rozkaz na zatknutie vydá písomne predseda senátu na návrh prokurátora.
(2) V rozkaze na zatknutie označí sa trestný čin, z ktorého je obvinený podozrivý, a dôvod zatknutia. Ak nie je pobyt obvineného známy, uvedie sa v rozkaze na zatknutie aj opis obvineného.
(3) Zatknutie vykoná na základe rozkazu na zatknutie orgán povolaný na vyhľadávanie. Rozkaz na zatknutie treba doručiť obvinenému pri zatknutí, a ak to nie je možné, najdlhšie do štyridsaťosem hodín po ňom.
(4) Rozkaz na zatknutie predseda senátu odvolá, len čo dôvod preň zanikne.

§ 98 Orgán povolaný na vyhľadávanie smie vykonať zatknutie aj bez rozkazu predsedu senátu, ak bol obvinený pristihnutý pri čine samom. Obvinený je pristihnutý pri čine samom aj vtedy, ak bol hneď po čine ako podozrivý prenasledovaný alebo zastihnutý za okolností, ktoré ukazujú na jeho účasť pri čine, najmä s vecami, ktorými bol trestný čin spáchaný alebo ktoré z neho pochádzajú.

§ 99 Zadržanie

(1) Ak je nebezpečenstvo v omeškaní, a ak je tu niektorý z dôvodov väzby, smie orgán povolaný na vyhľadávanie zadržať obvineného za účelom jeho odovzdania prokurátorovi.
(2) Osobu pristihnutú pri čine samom smie ktokoľvek zadržať, ak je to nevyhnutne potrebné na zistenie totožnosti, na zamedzenie úteku alebo zabezpečenie dôkazov. Je však povinný odovzdať ju hneď najbližšiemu orgánu povolanému na vyhľadávanie, a ak to nie je možné, urobiť mu o tom hneď oznámenie.

§ 100 Odovzdanie obvineného prokurátorovi

(1) Osobu zatknutú podľa § 97 musí orgán povolaný na vyhľadávanie hneď vyslúchnuť a najdlhšie do štyridsaťosem hodín odovzdať prokurátorovi.
(2) Osobu zatknutú podľa § 98 alebo zadržanú (§ 99) musí orgán povolaný na vyhľadávanie hneď vyslúchnuť a
a) najdlhšie do štyridsaťosem hodín prepustiť, alebo
b) ak je tu niektorý z dôvodov väzby, odovzdať prokurátorovi.
(3) Príslušníka ozbrojeného sboru v činnej službe možno v prípadoch uvedených v odsekoch 1 a 2 odovzdať aj predstavenému.

Rozhodnutie o väzbe

§ 101 (1) O väzbe osoby odovzdanej podľa § 100 rozhodne prokurátor (predsta-

vený) hneď, a to pokiaľ možno po jej výsluchu. Ak spozná, že niektorý z dôvodov väzby trvá, rozhodne, že sa obvinený vo väzbe ponechá; ináč ho prepustí na slobodu.
(2) Mimo prípadu uvedeného v odseku 1 môže prokurátor obvineného vziať do väzby, ak vyjde za jeho výsluchu najavo, že tu je niektorý z dôvodov väzby. To isté môže urobiť predstavený, ak je obvinený príslušníkom ozbrojeného sboru v činnej službe.
§ 102 Ak nevezme prokurátor (predstavený) obvineného do väzby, hoci je tu niektorý z dôvodov väzby uvedených v § 96 ods. 2, alebo ak prepustí v takom prípade obvineného z väzby, môže mu uložiť obmedzenie čo do miesta pobytu alebo povinnosť bezodkladne prokurátorovi oznámiť zmenu pobytu.
§ 103 Aj keď je tu niektorý z dôvodov väzby uvedených v § 96 ods. 2, upustí prokurátor za brannej pohotovosti štátu od väzby obvineného, ktorý bol povolaný na vojenskú činnú službu, na osobitnú službu alebo na osobné úkony pre potreby brannej moci, ak ide o podozrenie z trestného činu, na ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica neprevyšuje päť rokov.
§ 104 Ak zanikne dôvod väzby, prepustí prokurátor (predstavený) obvineného hneď na slobodu.
§ 105 Proti rozhodnutiu prokurátora o väzbe je prípustná sťažnosť, ktorá nemá odkladný účinok. ...
§ 107 Urýchlenie konania vo väzobných veciach
Všetky orgány činné v trestnom konaní sú povinné pôsobiť na to, aby väzba bola pokiaľ možno najviac skrátená.
Tretí diel. Výsluch svedka
§ 108 Povinnosť svedčiť
Každý je povinný na predvolanie sa ustanoviť a vypovedať ako svedok.
§ 109 Predvolanie a predvedenie
Ak sa svedok, ktorý bol riadne predvolaný, neustanoví bez dostatočného ospravedlnenia, môže byť predvedený. Na to a na iné následky neustanovenia sa (§§ 73 a 75) musí sa v predvolaní upozorniť.
§ 110 Zákaz výsluchu
Verejný činiteľ nesmie byť vyslúchaný ako svedok o tom, o čom sa dozvedel pri výkone svojej právomoci a čo je povinný zachovávať v tajnosti, okrem ak by bol od tejto povinnosti svojím nadriadeným orgánom oslobodený.
§ 111 Právo odoprieť výpoveď
(1) Odoprieť vypovedať ako svedok je oprávnený príbuzný obvineného v pokolení priamom, jeho osvojiteľ, osvojenec, manžel a súrodenec; ak je obvinených viac, má taká osoba právo odoprieť vypovedať čo do iných obvinených len vtedy, ak nemožno odlúčiť výpoveď, ktorá sa ich týka.
(2) Svedok je tiež oprávnený odoprieť vypovedať, pokiaľ by

a) porušil štátom výslovne uloženú alebo uznanú povinnosť mlčanlivosti, okrem ak by bol od tejto povinnosti oslobodený príslušným orgánom alebo tým, v záujme koho túto povinnosť má, alebo
b) spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania sebe, svojmu príbuznému v pokolení priamom, osvojiteľovi, osvojencovi, manželovi alebo súrodencovi alebo iným osobám v pomere rodinnom alebo obdobnom, ujmu ktorých by právom pociťoval ako ťažkú ujmu vlastnú.
(3) Odoprieť vypovedať ako svedok nemôže ten, kto má povinnosť podľa § 165 ods. 2 tr. zák. oznámiť trestný čin, ktorého sa svedecká výpoveď má týkať.
(4) Kto odopiera vypovedať ako svedok, je povinný na vyzvanie prokurátora uviesť dôvod, pre ktorý tak robí.

§ 112 Poučenie svedka

Pred výsluchom poučí prokurátor svedka o zákaze výsluchu, o práve odoprieť výpoveď a o tom, že je povinný vypovedať úplnú pravdu a nič nezamlčovať. Ďalej ho poučí o význame svedeckej výpovede s hľadiska všeobecného záujmu a o trestných následkoch krivej výpovede.

§ 113 Výsluch

(1) Prokurátor vyslúchne svedka o jeho pomere k prejednávanej veci, k obvinenému, poškodenému a zúčastnenej osobe a poprípade aj o iných skutočnostiach, významných pre zistenie jeho hodnovernosti. Potom ho vyzve, aby súvisle vypovedal všetko, čo a odkiaľ o veci vie. Otázky, ktorými by sa svedkovi predkladaly okolnosti, ktoré sa majú zistiť až z jeho výpovede, nesmú sa svedkovi dávať.
(2) Ak sa má výsluchom zistiť totožnosť nejakej osoby alebo veci, vyzve prokurátor svedka, aby ju opísal; až potom sa mu má osoba alebo vec ukázať.
(3) Ak treba zistiť pravosť rukopisu svedka, môže ho prokurátor vyzvať, aby napísal potrebný počet slov.
(4) Ak nesúhlasia výpovede svedkov v závažných bodoch, možno svedkov postaviť tvárou v tvár.

Štvrtý diel. Výsluch znalca. Pribranie znalca.

§ 114 (1) Ak je potrebný znalecký posudok, priberie prokurátor zpravidla dvoch znalcov. Jedného znalca stačí pribrať, ak ide o objasnenie menej dôležitých skutočností alebo ak je tu nebezpečenstvo v omeškaní.
(2) Miesto pribrania znalca možno sa uspokojiť s lekárskym potvrdením, ak nie sú pochybnosti o jeho správnosti. ...

§ 120 Výsluch

Prokurátor vyslúchne znalca o okolnostiach, pre ktoré by nesmel byť pribraný. Potom ho vyzve, aby podal posudok; ak predložil znalec posudok písomne, vyzve ho prokurátor, aby posudok ústne potvrdil.

§ 121 Vady posudku

Ak je odôvodnená pochybnosť o správnosti posudku alebo ak je posudok nejas-

ný alebo neúplný, vyžiada si prokurátor od toho, kto posudok podal, vysvetlenie, a keby to neviedlo k výsledku, priberie nových znalcov.

§ 122 Posudok úradu

Miesto pribrania znalcov môže prokurátor požiadať o znalecký posudok úrad alebo verejný ústav alebo orgán; tie podajú posudok písomne.

Piaty diel. Ohliadka

§ 123 Ohliadka tela

(1) Ohliadku tela inej osoby než obvineného možno vykonať proti jej vôli len vtedy, ak je nevyhnutne potrebné zistiť, či sú na jej tele stopy alebo následky trestného činu.

(2) Ak vznikne podozrenie, že smrť človeka bola spôsobená trestným činom, musí sa mŕtvola ohliadnuť; ak to nestačí pre účely trestného konania, nariadi prokurátor pitvu. Pochovať mŕtvolu možno v takých prípadoch len so súhlasom prokurátora. O tom rozhodne prokurátor s najväčším urýchlením.

Vyšetrenie duševného stavu

§ 124 (1) Ak treba vyšetriť duševný stav obvineného, priberú sa k tomu vždy dvaja znalci, pokiaľ možno psychiatri.

(2) Ak nemožno duševný stav vyšetriť ináč, môže prokurátor nariadiť, aby bol obvinený pozorovaný vo verejnom ústave, ktorý určí, alebo v osobitnom pozorovacom oddelení väzenského ústavu. V takom prípade musí obvinený mať obhajcu (§ 45).

(3) Proti rozhodnutiu podľa odseku 2 je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

(4) Pozorovanie nemá trvať dlhšie než dva mesiace; do toho času treba podať posudok. Ak je potrebné ďalšie pozorovanie, môže prokurátor na odôvodnený návrh znalcov predĺžiť túto lehotu na čas potreby, nie však o viac než o dva mesiace. Proti predĺženiu pozorovania je prípustná sťažnosť, ktorá nemá odkladný účinok.

(5) Ak zistia znalci u obvineného okolnosti nasvedčujúce na jeho nepríčetnosť, vyslovia sa zároveň o tom, či jeho pobyt na slobode nie je nebezpečný. ...

§ 126 Zápisnica

Zápisnica o ohliadke musí poskytovať úplný a verný obraz predmetu ohliadky; majú sa preto k nej podľa potreby pripojiť fotografie, náčrty a iné pomôcky.

Šiesty diel. Vydanie a odňatie veci

§ 127 (1) Vo vyzvaní na vydanie veci musí sa ten, kto ju má pri sebe, upozorniť, že ak nevydá vec, bude mu odňatá, a na iné následky nevyhovenia (§§ 73 a 75).

(2) Ak sa vyzvaniu na vydanie veci nevyhovie, môže prokurátor nariadiť, aby vec bola odňatá. Ak je nebezpečenstvo v omeškaní, môže prokurátor nariadiť odňatie veci aj bez predchádzajúceho vyzvania. K odňatiu veci sa priberie podľa možnosti osoba, ktorá nie je na veci zúčastnená.

(3) Proti rozhodnutiu o odňatí veci je prípustná sťažnosť, ktorá nemá odkladný účinok. ...

§ 130 Zápisnica o vydaní alebo odňatí veci musí obsahovať aj opis vydanej alebo odňatej veci

Siedmy diel. Prehľadanie domu a osoby

§ 131 Predchádzajúci výsluch

Prehľadanie domu a osoby možno konať len po predchádzajúcom výsluchu toho, u koho alebo na kom sa má vykonať, a to len vtedy, ak sa výsluchom nedosiahne ani dobrovoľné vydanie hľadanej veci, ani odstránenie iných dôvodov, ktoré viedly k prehľadaniu. Tento výsluch nie je potrebný, ak je nebezpečenstvo v omeškaní.

§ 132 Rozkaz na prehľadanie

(1) Ak nevykoná prokurátor prehľadanie domu alebo osoby sám, vykoná ho na jeho rozkaz orgán povolaný na vyhľadávanie. Rozkaz na prehľadanie domu vydá prokurátor písomne. Písomný rozkaz, ktorý musí obsahovať odôvodnenie, sa doručí osobe, u ktorej sa prehľadanie koná, pri prehľadaní, a ak to nie je možné, najdlhšie do štyridsaťosem hodín po ňom.

(2) Orgán povolaný na vyhľadávanie môže vykonať prehľadanie domu alebo osoby aj bez rozkazu prokurátora, ak je nebezpečenstvo v omeškaní alebo ak ide o osobu pristihnutú pri čine samom alebo o osobu, na ktorú je vydaný rozkaz na zatknutie.

§ 133 Výkon

(1) Orgán vykonávajúci prehľadanie domu je povinný umožniť, aby sa na ňom zúčastnila osoba, u ktorej sa koná, alebo niektorý dospelý člen jej domácnosti.

(2) K výkonu prehľadania domu a osoby sa priberie podľa možnosti osoba, ktorá nie je na veci zúčastnená.

(3) Orgán vykonávajúci prehľadanie sa preukáže svojím oprávnením.

(4) Osobe, u ktorej bolo prehľadanie vykonané, vydá orgán vykonávajúci prehľadanie na jej žiadosť hneď, a ak to nie je možné, najdlhšie do štyridsaťosem hodín po ňom písomné potvrdenie o dôvodoch prehľadania a o jeho výsledku, ako aj o veci pri ňom vydanej alebo odňatej.

§ 134 Zápisnica

Zápisnica o prehľadaní musí obsahovať aj okolnosti uvedené v § 133 ods. 4.

Ôsmy diel. Otvorenie zásielok

§ 135 (1) Zásielku vydanú podľa § 83 smie otvoriť len prokurátor. O otvorení sa spíše zápisnica.

(2) Otvorená zásielka sa odovzdá adresátovi, a ak nie je jeho pobyt známy, niektorému z jeho rodinných príslušníkov; ináč sa zásielka vráti odosielateľovi. Ak je však obava, že by odovzdanie zásielky malo škodlivý vplyv na trestné konanie, uloží sa u prokurátora, a ak je to vhodné, oznámi sa adresátovi obsah listu

alebo telegramu; ak nie je jeho pobyt známy, urobí sa oznámenie niektorému z jeho rodinných príslušníkov.
(3) Zásielka, ktorej otvorenie sa neuznalo za potrebné, odovzdá sa hneď adresátovi, ináč sa vráti podniku, ktorý ju vydal.
§ 136 Ak je nebezpečenstvo v omeškaní, môže orgán povolaný na vyhľadávanie za podmienok uvedených v § 83 nariadiť zdržanie zásielok; ak však nedôjde podniku vykonávajúcemu dopravu zásielok v takom prípade do troch dní nariadenie prokurátora, aby mu zásielky boly vydané, nesmie podnik dopravu zásielok ďalej zdržovať.

TRETIA HLAVA. HLAVNÉ POJEDNÁVANIE

Prvý diel. Príprava hlavného pojednávania

§ 137 Doručenie obžaloby

Ak podá prokurátor na súde obžalobu, nariadi predseda senátu jej doručenie obvinenému s vyzvaním, aby pred hlavným pojednávaním oznámil súdu dôkazy, o vykonanie ktorých na hlavnom pojednávaní žiada. Obžaloba musí byť doručená najneskoršie s predvolaním na hlavné pojednávanie.

Zabezpečenie úspešného vykonania hlavného pojednávania

§ 138 (1) Predseda senátu zariadi všetko, čo je potrebné na zabezpečenie úspešného vykonania hlavného pojednávania, najmä vykoná dôkazy, ktoré by nemohly byť vykonané na hlavnom pojednávaní.
(2) Ak je obvinený vo väzbe, vyslúchne ho predseda senátu o tom, či chce urobiť nejaké údaje alebo návrhy. Ak je to žiadúce, vyslúchne obvineného, aj keď nie je vo väzbe.
§ 139 Ak možno očakávať, že hlavné pojednávanie bude trvať dlhšie, zariadi predseda senátu, aby sa na ňom zúčastnil jeden alebo viac náhradných sudcov; náhradný sudca nastúpi na miesto člena senátu, ktorému niečo zabránilo zúčastniť sa na celom hlavnom pojednávaní.

Nariadenie hlavného pojednávania

§ 140 (1) Deň konania hlavného pojednávania určí predseda senátu tak, aby obvinenému zostávala od doručenia predvolania a obžaloby aspoň trojdňová lehota na prípravu.
(2) Ak prokurátor rozšíri obžalobu na nový skutok alebo ak ju ináč zmení pred začatím hlavného pojednávania, nariadi predseda senátu jej doručenie obvinenému tak, aby mu zostávala od doručenia zmenenej obžaloby aspoň trojdňová lehota na prípravu; zároveň ho vyzve, aby pred hlavným pojednávaním oznámil súdu dôkazy, o vykonanie ktorých na hlavnom pojednávaní žiada.
§ 141 (1) Na hlavné pojednávanie predvolá predseda senátu obvineného s upozornením na možnosť konania hlavného pojednávania v jeho neprítomnosti; ďalej predvolá osoby, ktorých osobná účasť je na hlavnom pojednávaní potrebná.

(2) O hlavnom pojednávaní upovedomí predseda senátu zúčastnenú osobu a obhajcu, a ak nie je obvinený svojprávny, aj jeho zákonného zástupcu.
(3) O hlavnom pojednávaní pred okresným súdom upovedomí predseda senátu aj poškodeného s upozornením, že aj keď sa neustanoví, rozhodne súd o jeho návrhoch, ktoré sú obsiahnuté v spise alebo ktoré súdu dôjdu, skôr než sa odoberie na záverečnú poradu.

§ 142 Rozhodnutie na neverejnom zasadaní

Ak vyjdú najavo pred začatím hlavného pojednávania skutočnosti odôvodňujúce prerušenie alebo zastavenie trestného stíhania alebo postúpenie veci (§§ 165 až 169), urobí súd také rozhodnutie na neverejnom zasadaní.

Druhý diel. Priebeh hlavného pojednávania. Verejnosť hlavného pojednávania

§ 143 (1) Hlavné pojednávanie je verejné.
(2) Verejnosť smie byť vylúčená pre celé hlavné pojednávanie alebo pre jeho časť, len ak by bolo verejným prejednaním veci ohrozené štátne, hospodárske alebo služobné tajomstvo alebo pokojný priebeh konania alebo mravnosť. Uznesenie o vylúčení verejnosti sa verejne vyhlási. Súd môže však v takom prípade z dôležitých dôvodov dovoliť jednotlivým osobám, aby boly prítomné.
(3) I keď bola verejnosť vylúčená, vyhlási sa rozsudok verejne.
§ 144 (1) Ak bola verejnosť vylúčená, má obvinený právo zvoliť si dvoch dôverníkov, ktorí môžu byť na hlavnom pojednávaní prítomní. Ak je obvinených viac, má každý právo zvoliť si dvoch dôverníkov. Dohromady však obvinení nemajú právo zvoliť si viac než šesť osôb; ak ich bolo zvolených viac a obvinení sa nedohodnú, prislúcha výber zo zvolených osôb súdu.
(2) Ak bola verejnosť vylúčená pre ohrozenie štátneho, hospodárskeho alebo služobného tajomstva, môže si obvinený zvoliť za dôverníkov len také osoby, proti ktorým nemajú súd ani prokurátor námietky.

§ 145 Prítomnosť na hlavnom pojednávaní

(1) Hlavné pojednávanie sa koná za stálej prítomnosti všetkých členov senátu, prokurátora a zapisovateľa.
(2) Ak sa nevykonáva konanie proti ušlému, nemožno konať hlavné pojednávanie v neprítomnosti obvineného,
a) ktorý nebol ešte vyslúchnutý o trestnom čine, ktorý je predmetom obžaloby, a to ani orgánom povolaným na vyhľadávanie,
b) ktorému neboly obžaloba alebo predvolanie na hlavné pojednávanie náležite doručené, alebo
c) ktorý je obvinený z trestného činu, na ktorý zákon ustanovuje trest smrti, trest doživotného odňatia slobody alebo trest dočasného odňatia slobody, ktorého horná hranica prevyšuje päť rokov.

§ 146 Povinná obhajoba

Obvinený musí mať na hlavnom pojednávaní obhajcu (§ 45),

a) ak sa vykonáva konanie o trestnom čine, na ktorý zákon ustanovuje trest smrti, trest doživotného odňatia slobody alebo trest dočasného odňatia slobody, ktorého horná hranica prevyšuje päť rokov, alebo

b) ak to uzná súd za potrebné, najmä ak má pochybnosti, či je obvinený spôsobilý obhajovať sa sám.

§ 147 Vedenie hlavného pojednávania

(1) Predseda senátu vedie hlavné pojednávanie a dbá na zachovanie poriadku na ňom. Má právo zakázať z dôvodov výchovných osobám maloletým prítomnosť v pojednávacej sieni.

(2) Osoby, ktoré rušia poriadok, môže predseda senátu vykázať z pojednávacej siene. Obvinený môže byť vykázaný len po predchádzajúcej výstrahe, a to len na čas nevyhnutne potrebný; keď bol obvinenému vstup zase povolený, oznámi mu predseda senátu, ak je to vzhľadom na správanie sa obvineného možné, podstatný obsah pojednávania vykonaného za jeho neprítomnosti, aby sa mohol k nemu vyjadriť.

(3) Kto sa cíti ukrátený opatrením predsedu senátu, môže žiadať, aby rozhodol senát.

§ 148 Otvorenie hlavného pojednávania

(1) Predseda senátu otvorí hlavné pojednávanie a opýta sa obvineného, či bola zachovaná lehota na prípravu (§ 140).

(2) Svedkov a znalcov vyzve predseda senátu, aby sa odobrali do miestnosti im určenej a bez jeho dovolenia sa nevzďaľovali. Podľa potreby urobí opatrenie, aby sa svedkovia medzi sebou nedohovárali; znalcom môže uložiť, aby zostali v pojednávacej sieni.

(3) Ustanovenie odseku 2 sa použije aj na poškodeného a zúčastnenú osobu, ak sú predvolaní ako svedkovia; po ich výsluchu im predseda senátu oznámi, o čom sa pojednávalo v ich neprítomnosti.

§ 149 Prednesenie obžaloby

(1) Po otvorení hlavného pojednávania prednesie prokurátor obžalobu.

(2) Prokurátor môže na hlavnom pojednávaní, skôr než sa súd odoberie na záverečnú poradu, rozšíriť obžalobu na nový skutok alebo ju ináč zmeniť.

Vykonávanie dôkazov

§ 150 Po prednesení obžaloby pristúpi sa k výsluchu obvineného a k vykonávaniu ďalších dôkazov.

§ 151 Prokurátor, ako aj obvinený, poškodený a zúčastnená osoba, ich obhajcovia a zmocnenci a ak nie sú svojprávni, aj ich zákonní zástupcovia, môžu dávať vyslúchaným osobám otázky; otázky, ktoré neprispievajú na objasnenie veci, predseda senátu nepripustí.

§ 152 Písomnosti, ktorých obsah je dôležitý pre posúdenie veci, najmä trestné oznámenie a posudok úradu alebo verejného ústavu alebo orgánu, musia sa na hlavnom pojednávaní prečítať.
§ 153 Ak súhlasí prokurátor a obvinený, môže byť miesto prečítania zápisníc a iných písomností oznámený podstatný obsah toho, čo by sa malo čítať.
§ 154 (1) Obvinený, ktorý na hlavnom pojednávaní nebol dosiaľ vyslúchnutý, nesmie byť prítomný pri výsluchu spoluobvinených; predseda senátu môže nariadiť, aby každý obvinený bol vyslúchaný v neprítomnosti spoluobvinených. V týchto prípadoch oznámi predseda senátu obvinenému po jeho výsluchu podstatný obsah pojednávania vykonaného za jeho neprítomnosti, aby sa mohol k nemu vyjadriť.
(2) Po vykonaní každého jednotlivého dôkazu musí byť obvinený vyzvaný, aby sa k nemu vyjadril.
(3) Obvinený môže aj na hlavnom pojednávaní hovoriť so svojím obhajcom, nesmie sa však s ním radiť o odpovedi na danú otázku.
(4) Ak sa vzdiali obvinený bez súhlasu predsedu senátu z hlavného pojednávania, môže byť predvedený.
§ 155 Ak sa koná hlavné pojednávanie v neprítomnosti obvineného alebo ak odopiera obvinený vypovedať, prečíta sa zápisnica o jeho skoršej výpovedi a jeho návrhy obsiahnuté v spise.
§ 156 (1) Svedok, ktorý na hlavnom pojednávaní nebol dosiaľ vyslúchnutý, nesmie byť pri vykonávaní dôkazov prítomný.
(2) Ak je obava, že svedok nebude v prítomnosti obvineného hovoriť pravdu, môže predseda senátu nariadiť, aby sa obvinený za výsluchu vzdialil z pojednávacej siene. Po jeho návrate do pojednávacej siene predseda senátu oznámi mu podstatný obsah pojednávania, vykonaného za jeho neprítomnosti, aby sa mohol k nemu v prítomnosti vyslúchnutého svedka vyjadriť.
(3) Svedkovi už vyslúchnutému môže predseda senátu nariadiť, aby sa po čas, ktorý určí, zdržoval v pojednávacej sieni alebo v miestnosti mu určenej.
(4) Ak sa vzdiali svedok bez súhlasu predsedu senátu z hlavného pojednávania, môže byť predvedený.
§ 157 (1) Miesto výsluchu svedka na hlavnom pojednávaní smie sa na ňom prečítať zápisnica o výsluchu svedka vykonanom mimo hlavného pojednávania,
a) ak s tým súhlasí prokurátor aj obvinený,
b) ak odopiera svedok bez oprávnenia výpoveď, alebo
c) ak zomrel svedok, ak sa stal duševne chorým, ak nie je jeho pobyt známy alebo keby jeho prítomnosť pre starobu, chorobu alebo vzdialenosť miesta pobytu či z iných príčin bola spojená s neprimeranými ťažkosťami alebo trovami.
(2) Miesto výsluchu znalca na hlavnom pojednávaní smie sa na ňom prečítať zápisnica o výsluchu znalca, vykonanom mimo hlavného pojednávania,

a) ak s tým súhlasí prokurátor aj obvinený, alebo
b) keby prítomnosť znalca bola spojená s neprimeranými ťažkosťami alebo trovami.

§ 158 Záverečné reči

(1) Po vykonaní dôkazov vyzve predseda senátu poškodeného a zúčastnenú osobu, aby urobili návrhy. Ak nie sú poškodený alebo zúčastnená osoba prítomní ani zastúpení, prečítajú sa ich návrhy zo spisov.
(2) Potom dá predseda senátu slovo na záverečné reči, a to najprv prokurátorovi a po ňom obhajcovi a obvinenému, a ak nie je obvinený svojprávny, aj jeho zákonnému zástupcovi. Ak je obvinených niekoľko, určí predseda senátu poradie ich rečí. Ak sa ujme prokurátor znovu slova, prislúcha posledné slovo obhajcovi, obvinenému a zákonnému zástupcovi.
(3) Prokurátor vo svojej záverečnej reči zhodnotí výsledky hlavného pojednávania, najmä nebezpečnosť trestného činu pre spoločnosť a možnosť nápravy obvineného; určitú výmeru trestu nesmie však prokurátor navrhnúť.

§ 159 Skončenie hlavného pojednávania

(1) Po záverečných rečiach súd sa odoberie na záverečnú poradu.
(2) Rozhodnutie súdu s podstatnými dôvodmi vyhlási predseda senátu.

Tretí diel. Rozhodnutie na hlavnom pojednávaní

§ 160 Základ pre rozhodnutie

(1) Súd môže rozhodnúť len o skutku, ktorý je predmetom obžaloby, nie je však viazaný právnym posúdením skutku v obžalobe.
(2) Súd môže pri rozhodovaní na hlavnom pojednávaní prihliadať len na tie dôkazy, ktoré boly vykonané na hlavnom pojednávaní.

Rozsudok

§ 161 O tom, či sa obvinený uznáva vinným a či sa od obžaloby oslobodzuje, rozhodne súd rozsudkom.
§ 162 Súd oslobodí obvineného od obžaloby,
a) ak nie je skutok, ktorý je predmetom obžaloby, trestným činom,
b) ak je preukázané, že trestný čin nespáchal obvinený,
c) ak nie je preukázané, že trestný čin spáchal obvinený,
d) ak zanikla trestnosť činu, alebo
e) ak nie je obvinený trestne zodpovedný.
§ 163 Ak je tu dôvod pre ochranné opatrenie, môže ho súd nariadiť na hlavnom pojednávaní aj bez prokurátorovho návrhu.
§ 164 (1) Ak súd uzná obvineného vinným, rozhodne o nárokoch poškodeného vzniknutých z trestného činu, a to len vtedy, ak o to poškodený žiadal, prv než sa súd odobral na záverečnú poradu, a ak o nároku nebolo už rozhodnuté v konaní v občianskych právnych veciach.
(2) Ak nemožno presný rozsah nárokov určiť bez značných prieťahov, prizná

ich súd po výšku, do ktorej boly preukázané alebo ktorú pokladá za primeranú, a pokiaľ ide o zvyšujúcu časť uplatňovaných nárokov, upraví poškodeného na konanie v občianskych právnych veciach.
(3) Súd upraví poškodeného na konanie v občianskych právnych veciach aj vtedy, ak nemožno bez značných prieťahov určiť ani primeranú výšku nárokov.

§ 165 Prerušenie trestného stíhania

(1) Súd preruší trestné stíhanie
a) ak obvineného nemožno postaviť pred súd a ak sa nekoná proti ušlému, alebo
b) ak nie je obvinený pre duševnú poruchu, ktorá nastala až po spáchaní trestného činu, schopný chápať smysel trestného konania.
(2) Ak zanikne dôvod prerušenia, súd v trestnom stíhaní pokračuje.
(3) Proti rozhodnutiu, ktorým súd prerušil trestné stíhanie alebo ktorým odmietol pokračovať v trestnom stíhaní, môže prokurátor podať sťažnosť, ktorá nemá odkladný účinok.

§ 166 Zastavenie trestného stíhania

(1) Súd zastaví trestné stíhanie,
a) ak prokurátor vezme po začatí hlavného pojednávania obžalobu späť, prv než sa súd odoberie na záverečnú poradu,
b) ak nemožno obvineného stíhať, najmä preto, že prezident republiky nariadil, aby sa v trestnom konaní nepokračovalo, alebo
c) ak obvinený zomrel.
(2) O zastavení trestného stíhania predseda senátu podľa možnosti upovedomí obvineného a poškodeného.

Postúpenie veci

§ 167 (1) Okresný súd postúpi vec štátnemu prokurátorovi,
a) ak vyjde najavo, že ide o niektorý z trestných činov uvedených v § 13 ods. 1, alebo
b) ak to navrhne, prv než bol vyhlásený rozsudok, štátny prokurátor s odôvodnením, že ide o niektorý z trestných činov uvedených v § 13.
(2) Ak prevezme štátny prokurátor stíhanie, vracia sa vec do stavu vyšetrovania; ak to však navrhne štátny prokurátor, koná Štátny súd hlavné pojednávanie, a to na podklade pôvodnej obžaloby.
(3) Ak vráti štátny prokurátor vec postúpenú podľa odseku 1,okresný súd pokračuje v konaní.

§ 168 (1) Ak po podaní obžaloby pred štátnym súdom dôvod spoločného konania zanikne zastavením trestného stíhania alebo vylúčením niektorej veci, môže Štátny súd postúpiť zostávajúcu alebo vylúčenú vec príslušnému okresnému prokurátorovi.
(2) Vec postúpená podľa odseku 1 sa vracia do stavu vyšetrovania.

§ 169 (1) Ak vyjde najavo, že obvinený podlieha pre trestný čin, pre ktorý bola podaná obžaloba, vojenskej súdnej právomoci, postúpi okresný súd vec nižšiemu vojenskému prokurátorovi.
(2) Ak vyjde najavo, že obvinený pre trestný čin, pre ktorý bola podaná obžaloba, vojenskej súdnej právomoci nepodlieha, postúpi nižší vojenský súd vec okresnému prokurátorovi.
(3) Vec postúpená podľa odseku 1 alebo 2 sa vracia do stavu vyšetrovania; ak to však navrhne prokurátor, ktorému bola vec postúpená, koná súd hlavné pojednávanie, a to na základe pôvodnej obžaloby.

Odročenie hlavného pojednávania

§ 170 (1) Súd odročí začaté hlavné pojednávanie,
a) ak spozná, že skutok, ktorý je predmetom obžaloby, patrí na rozhodovanie senátu o väčšom počte členov alebo senátu v inom složení,
b) ak nemá obvinený obhajcu, hoci ho musí mať (§ 146),
c) ak o to žiada obvinený pred predneseným obžaloby vzhľadom na to, že lehota na prípravu (§ 140) bola skrátená, alebo
d) ak žiada o to obvinený vzhľadom na to, že prokurátor po začatí hlavného pojednávania rozšíril obžalobu na skutok, ktorý nebol spáchaný za hlavného pojednávania; v tomto prípade nemožno bez súhlasu obvineného odročiť hlavné pojednávanie na čas kratší než tri dni.
(2) Súd odročí začaté hlavné pojednávanie aj z iných dôležitých dôvodov, najmä vtedy,
a) ak sa neustanoví osoba, ktorej osobná účasť je na hlavnom pojednávaní potrebná a prítomnosť ktorej nemožno hneď zabezpečiť, alebo
b) ak sa za hlavného pojednávania objaví potreba vykonať dôkazy, ktoré nemožno hneď vykonať.

§ 171 Pri pokračovaní v odročenom hlavnom pojednávaní prednesie predseda senátu podstatný obsah doterajšieho pojednávania. Ak je to potrebné, najmä preto, že od odročenia hlavného pojednávania uplynul dlhší čas alebo že sa zmenilo sostavenie senátu, koná sa hlavné pojednávanie znovu.

ŠTVRTÁ HLAVA
ODVOLANIE A ODVOLACIE POJEDNÁVANIE

§ 172 Prípustnosť a účinok

(1) Opravným prostriedkom proti rozsudku je odvolanie.
(2) Odvolaním možno odporovať rozsudku Štátneho alebo okresného súdu.
(3) Odvolanie má odkladný účinok.

Oprávnené osoby

§ 173 (1) Odsudzujúcemu rozsudku môže odvolaním odporovať:
a) prokurátor pre nesprávnosť ktoréhokoľvek z výrokov,

b) obvinený pre nesprávnosť ktoréhokoľvek z výrokov, ktorý sa ho priamo dotýka,
c) poškodený pre nesprávnosť výroku o jeho nárokoch vzniknutých z trestného činu,
d) zúčastnená osoba pre nesprávnosť výroku, ktorý sa jej priamo dotýka.
(2) Oslobodzujúcemu rozsudku môže odvolaním odporovať:
a) prokurátor pre nesprávnosť ktoréhokoľvek z výrokov,
b) obvinený pre nesprávnosť ktoréhokoľvek z výrokov a pre nesprávnosť zistenia pojatého do odôvodnenia rozsudku, ktoré sa ho priamo dotýkajú,
c) zúčastnená osoba pre nesprávnosť výroku o zhabaní.
§ 174 V prospech obvineného môžu podať odvolanie aj jeho príbuzní v pokolení priamom, osvojiteľ, osvojenec a manžel. Lehota na podanie odvolania sa im začína tým istým dňom ako obvinenému.
§ 175 Lehota
(1) Odvolanie sa podáva na súde, proti rozsudku ktorého smeruje, do troch dní od oznámenia rozsudku (§ 29); ak však požiada prokurátor alebo obvinený do troch dní od vyhlásenia rozsudku, pri ktorom bol prítomný, o doručenie rovnopisu vyhotovenia rozsudku, môže podať odvolanie do troch dní od jeho doručenia.
(2) Ak sa má rovnopis vyhotovenia rozsudku doručiť okrem obhajcu alebo zákonného zástupcu aj obvinenému preto, že obvinený nebol prítomný pri vyhlásení rozsudku, začína sa lehota od toho doručenia, ktoré bolo vykonané neskoršie.
§ 176 Vzdanie sa a vzatie odvolania späť
(1) Oprávnená osoba sa môže odvolania výslovne vzdať alebo podané odvolanie vziať späť.
(2) Odvolanie možno vziať späť len do toho času, než sa odvolací súd odoberie na záverečnú poradu. Odvolanie podané prokurátorom môže vziať späť aj nadriadený prokurátor.
(3) Odvolanie, ktoré podala v prospech obvineného iná oprávnená osoba, možno vziať späť iba s jeho výslovným súhlasom.
§ 177 Konanie na súde prvej stolice
(1) Predseda senátu zariadi, aby prokurátorovi a osobám, ktoré by mohly byť rozhodnutím odvolacieho súdu priamo dotknuté, boly doručené rovnopisy podaného odvolania a rovnopisy podania, ktorými odvolateľ odvolanie odôvodnil; rovnopisy vyjadrenia prokurátora a osôb, ktorým boly rovnopisy odvolania doručené, sa doručia odvolateľovi.
(2) Ak lehota na podanie odvolania uplynula už všetkým oprávneným osobám, predloží predseda senátu vec odvolaciemu súdu.
§ 178 Odvolací súd
O odvolaní proti rozsudku Štátneho súdu rozhoduje Najvyšší súd. O odvolaní proti rozsudku okresného súdu rozhoduje nadriadený krajský súd.
Rozhodnutie odvolacieho súdu na neverejnom zasadaní.

§ 179 (1) Súd zamietne odvolanie, ak bolo podané oneskorene alebo osobou neoprávnenou alebo osobou, ktorá sa ho výslovne vzdala alebo ho vzala späť.
(2) Ako oneskorené nemožno zamietnuť odvolanie, ktoré oprávnená osoba podala neskoršie iba preto, že sa spravovala nesprávnym poučením.
§ 180 (1) Súd preruší trestné stíhanie, ak nie je obvinený pre duševnú poruchu, ktorá nastala až po spáchaní trestného činu, schopný chápať smysel trestného konania.
(2) Ak zanikne dôvod prerušenia, súd v trestnom stíhaní pokračuje.
§ 181 (1) Súd zastaví trestné stíhanie,
a) ak nemožno obvineného stíhať, najmä preto, že prezident republiky nariadil, aby sa v trestnom konaní nepokračovalo, alebo
b) ak obvinený zomrel.
(2) O zastavení trestného stíhania predseda senátu podľa možnosti upovedomí obvineného a poškodeného.
§ 182 Súd zruší napadnutý rozsudok a postúpi vec príslušnému prokurátorovi, ak tak opomenul urobiť súd prvej stolice (§§ 167 alebo 169).
§ 183 Súd zruší napadnutý rozsudok, ak sú skutkové zistenia súdu prvej stolice tak nedostatočné, že treba opakovať hlavné pojednávanie, a nariadi mu, aby vec na hlavnom pojednávaní znovu prejednal a rozhodol; pri novom rozhodovaní je súd prvej stolice viazaný právnym názorom, ktorý vo veci vyslovil odvolací súd. Ak je nesprávna len časť napadnutého rozsudku a ak ju možno oddeliť od ostatných, môže odvolací súd zrušiť aj len túto časť.
§ 184 Súd môže na neverejnom zasadaní rozhodnúť aj
a) o odvolaní obvineného proti oslobodzujúcemu rozsudku,
b) o odvolaní smerujúcom iba proti výroku o nárokoch poškodeného vzniknutých z trestného činu a
c) o odvolaní smerujúcom len proti výroku, ktorý sa priamo dotýka zúčastnenej osoby.
§ 185 Všeobecné ustanovenia o odvolacom pojednávaní.
(1) Ak nebolo odvolanie celkom vybavené už na neverejnom zasadaní, rozhodne o ňom súd na odvolacom pojednávaní.
(2) Na prítomnosť a povinnú obhajobu pri odvolacom pojednávaní a na verejnosť, vedenie a otvorenie odvolacieho pojednávania sa primerane použijú ustanovenia §§ 143 až 148.
Príprava odvolacieho pojednávania
§ 186 (1) Predseda senátu zariadi všetko, čo je potrebné na zabezpečenie úspešného vykonania odvolacieho pojednávania, najmä vykoná dôkazy, ktoré by na odvolacom pojednávaní nemohly byť vykonané.
(2) Ak už tak neurobil súd prvej stolice, zariadi predseda senátu, aby boly doručené rovnopisy podaní uvedených v § 177 ods. 1.

§ 187 Ak možno očakávať, že odvolacie pojednávanie bude trvať dlhšie, zariadi predseda senátu, aby sa na ňom zúčastnil jeden alebo viac náhradných sudcov; náhradný sudca nastúpi na miesto člena senátu, ktorému niečo zabránilo zúčastniť sa na celom odvolacom pojednávaní.
§ 188 Deň konania odvolacieho pojednávania určí predseda senátu tak, aby obvinenému zostávala od doručenia predvolania aspoň trojdňová lehota na prípravu.
§ 189 (1) Na odvolacie pojednávanie predvolá predseda senátu obvineného s upozornením na možnosť konania odvolacieho pojednávania v jeho neprítomnosti a na to, že ak nebude prítomný na odvolacom pojednávaní, bude sa predpokladať, že s prečítaním zápisníc súhlasí (§ 157); ďalej predvolá osoby, ktorých osobná účasť na odvolacom pojednávaní je potrebná.
(2) O odvolacom pojednávaní upovedomí predseda senátu poškodeného, zúčastnenú osobu a obhajcu, a ak nie je obvinený svojprávny, aj jeho zákonného zástupcu.
§ 190 Prednesenie návrhov.
Po začatí odvolacieho pojednávania prednesie člen senátu napadnutý rozsudok a podá zprávu o stave veci. Potom prednesie odvolateľ odvolanie a odôvodní ho; prokurátor a osoby, ktoré môžu byť priamo dotknuté rozhodnutím odvolacieho súdu, prednesú svoje vyjadrenie. Ak nie sú tieto osoby prítomné alebo ak o to žiadajú, prednesie obsah ich podania člen senátu.
§ 191 Vykonávanie dôkazov
Po prednesení návrhov sa vykonávajú dôkazy. Na vykonávanie dôkazov sa použijú ustanovenia §§ 151 až 157. A obvinený nie je prítomný, hoci bol riadne predvolaný, platí, že s prečítaním zápisníc súhlasí (§ 157).
§ 192 Záverečné reči
Po vykonaní dôkazov dá predseda senátu slovo na záverečné reči. Obhajcovi a obvinenému, a ak nie je obvinený svojprávny, aj jeho zákonnému zástupcovi prislúcha vždy posledné slovo.
§ 193 Skončenie odvolacieho pojednávania
(1) Po záverečných rečiach odoberie sa súd na záverečnú poradu.
(2) Rozhodnutie súdu s podstatnými dôvodmi vyhlási predseda senátu.
Rozhodnutie na odvolacom pojednávaní
§ 194 Pri rozhodovaní na odvolacom pojednávaní preskúma súd správnosť všetkých výrokov rozsudku, proti ktorým môže odvolateľ podať odvolanie; pritom sa stará o odstránenie tých vád konania, ktoré mohly spôsobiť nesprávnosť týchto výrokov.
§ 195 (1) Súd môže pri rozhodovaní na odvolacom pojednávaní prihliadať len na tie dôkazy, ktoré boly vykonané na odvolacom pojednávaní.
(2) Súd sa môže odchýliť od skutkového zistenia súdu prvej stolice len vtedy, ak v tomto smere na odvolacom pojednávaní

a) znovu vykonal dôkazy vykonané na hlavnom pojednávaní, alebo
b) vykonal dôkazy, ktoré neboly vykonané na hlavnom pojednávaní.

§ 196 (1) V neprospech obvineného môže súd zmeniť rozsudok len na základe odvolania podaného prokurátorom v neprospech obvineného; vo výroku o nárokoch poškodeného vzniknutých z trestného činu môže však súd zmeniť rozsudok v neprospech obvineného aj na základe odvolania podaného poškodeným.
(2) Ak súd zmení rozsudok v prospech obvineného z dôvodu, ktorý je na prospech aj spoluobvinenému, zmení rozsudok vždy aj v prospech tohto spoluobvineného.

§ 197 Súd na odvolacom pojednávaní

a) urobí niektoré z rozhodnutí uvedených v §§ 179 až 183, ak tak mal urobiť už na neverejnom zasadaní alebo ak vyjdú až na odvolacom pojednávaní najavo skutočnosti odôvodňujúce niektoré z týchto rozhodnutí,
b) zamietne odvolanie preto, že nie je dôvodné, alebo
c) rozhodne sám vo veci rozsudkom (§§ 161 až 164), pričom zruší napadnutý rozsudok; ak je nesprávna len časť tohto rozsudku a možno ju oddeliť od ostatných, môže odvolací súd zrušiť aj len túto časť.

Odročenie odvolacieho pojednávania

§ 198 (1) Súd odročí začaté odvolacie pojednávanie,
a) ak o to žiada obvinený pred predneseným rozsudku, proti ktorému odvolanie smeruje, vzhľadom na to, že lehota na prípravu (§ 188) bola skrátená,
b) ak nemá obvinený obhajcu, hoci ho musí mať (§ 146 a § 185 ods. 2), alebo
c) ak sa naň neustanoví obvinený, ktorému nebolo náležite doručené predvolanie na odvolacie pojednávanie; z tohto dôvodu však nemožno odročiť odvolacie pojednávanie, ak sa vedie konanie proti ušlému.
(2) Súd odročí začaté odvolacie pojednávanie aj z iných dôležitých dôvodov, najmä vtedy,
a) ak sa neustanoví osoba, ktorej osobná účasť je na odvolacom pojednávaní potrebná a ktorej prítomnosť nemožno ihneď zabezpečiť, alebo
b) ak sa za odvolacieho pojednávania objaví potreba vykonať dôkazy, ktoré nemožno hneď vykonať.

§ 199 Pri pokračovaní v odročenom odvolacom pojednávaní prednesie predseda senátu podstatný obsah doterajšieho pojednávania. Ak je to potrebné, najmä preto, že od odročenia odvolacieho pojednávania uplynul dlhší čas alebo že sa zmenilo sostavenie senátu, koná sa odvolacie pojednávanie znovu.

PIATA HLAVA.VEREJNÉ A NEVEREJNÉ ZASADANIE

Prvý diel. Predmet konania

§ 200 Ochranné liečenie

(1) O nariadení ochranného liečenia môže súd na návrh prokurátora rozhodnúť

aj mimo hlavného a odvolacieho pojednávania, a to na verejnom zasadaní. V takom prípade musí mať obvinený obhajcu (§ 45).
(2) O upustení od ochranného liečenia rozhodne súd na návrh prokurátora na verejnom zasadaní. Návrh na upustenie od ochranného liečenia po výkone trestu odňatia slobody urobí prokurátor, v obvode ktorého sa vykonáva trest.
(3) O prepustení z ochranného liečenia rozhodne na návrh prokurátora, liečebného ústavu alebo zákonného zástupcu na verejnom zasadaní súd, v obvode ktorého sa vykonáva ochranné liečenie.
(4) Proti rozhodnutiam podľa odsekov 1 až 3 je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

§ 201 Zhabanie

(1) O zhabaní môže súd na návrh prokurátora rozhodnúť aj mimo hlavného a odvolacieho pojednávania, a to na verejnom zasadaní. Pred rozhodnutím musí byť zúčastnená osoba pokiaľ možno vyslúchnutá.
(2) Proti rozhodnutiu o zhabaní je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

§ 202 Podmienečné odsúdenie

(1) O tom, či sa má vykonať trest, ktorého výkon bol podmienečne odložený, a o tom, či sa podmienečne odsúdený osvedčil, rozhodne na návrh prokurátora súd, ktorý rozhodol v prvej stolici, a to na verejnom zasadaní. Proti týmto rozhodnutiam je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.
(2) Rozhodnutie, že sa podmienečne odsúdený osvedčil, môže súd urobiť so súhlasom prokurátora aj na neverejnom zasadaní.

§ 203 Nápravné opatrenie

O premene nápravného opatrenia alebo jeho zvyšku na trest odňatia slobody rozhodne na návrh prokurátora súd, ktorý rozhodol v prvej stolici, a to na verejnom zasadaní. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok. ...

§ 205 Žiadosť o milosť

(1) Konanie o žiadosti o milosť vykonáva súd, ktorý vo veci koná hlavné pojednávanie alebo ktorý rozhodol v prvej stolici.
(2) Ak sa týka žiadosť o milosť len zahladenia odsúdenia, koná súd, ktorý by rozhodoval o zahladení odsúdenia (§ 206); toto ustanovenie sa nepoužije, ak ide o odsúdenie vojenským súdom.
(3) Ak súd spozná, že žiadosť o milosť nie je dôvodná, zamietne ju; ináč ju predloží so svojím návrhom nadriadenému súdu. Ak nezamietne žiadosť ani tento súd, predloží ju so svojím návrhom Ministerstvu spravodlivosti. Tieto rozhodnutia robí súd na neverejnom zasadaní.
(4) Ak to nariadi prezident republiky alebo minister spravodlivosti, nesmie byť žiadosť zamietnutá, ale musí byť s návrhom predložená. Ak to v takom prípade nariadi prezident republiky alebo minister spravodlivosti, výkon trestu sa odloží alebo preruší alebo sa v začatom trestnom konaní zatiaľ nepokračuje.

§ 206 Zahladenie odsúdenia

(1) O zahladení odsúdenia rozhoduje súd na návrh prokurátora alebo na žiadosť odsúdeného, jeho príbuzného v pokolení priamom, osvojiteľa, osvojenca alebo manžela, a to na neverejnom zasadaní.

(2) O zahladení odsúdenia príslušníka ozbrojeného sboru z povolania v činnej službe rozhoduje nižší vojenský súd, v obvode ktorého odsúdený koná službu, a to aj vtedy, ak nejde o odsúdenie vojenským súdom. O zahladení odsúdenia iných osôb rozhoduje okresný súd, v obvode ktorého odsúdený v čase podania návrhu alebo žiadosti má alebo predtým naposledy mal bydlisko, a to aj vtedy, ak ide o odsúdenie vojenským súdom. (3)

Proti rozhodnutiu o zahladení je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

Druhý diel. Verejné zasadanie

§ 207 Všeobecné ustanovenie

Na prítomnosť na verejnom zasadaní a na verejnosť, vedenie a otvorenie verejného zasadania sa použijú primerane ustanovenia §§ 143 až 145, 147 a 148.

§ 208 Príprava verejného zasadania

(1) Predseda senátu zariadi všetko, čo je potrebné na zabezpečenie úspešného vykonania verejného zasadania, najmä vykoná dôkazy, ktoré by nemohly byť vykonané na verejnom zasadaní.

(2) Na verejné zasadanie predvolá predseda senátu osoby, ktorých osobná účasť na verejnom zasadaní je potrebná.

(3) O verejnom zasadaní upovedomí predseda senátu osobu, ktorá môže byť priamo dotknutá rozhodnutím, ak nebola predvolaná podľa odseku 2; ak bola táto osoba predvolaná, upovedomí predseda senátu o verejnom zasadaní obhajcu alebo zmocnenca, a ak nie je svojprávna, aj jej zákonného zástupcu.

§ 209 Prednesenie návrhu

Po otvorení verejného zasadania prednesie navrhovateľ svoj návrh. Ak nie je navrhovateľ prítomný, prečíta sa jeho návrh zo spisov.

§ 210 Vykonávanie dôkazov

Po prednesení návrhu sa vykonávajú dôkazy. Na vykonávanie dôkazov sa použijú primerane ustanovenia §§ 151 až 156.

§ 211 Skončenie verejného zasadania

(1) Po vykonaní dôkazov dá predseda senátu slovo na konečné návrhy.

(2) Po konečných návrhoch odoberie sa súd na záverečnú poradu. Súd môže pri rozhodovaní prihliadať len na tie dôkazy, ktoré boly vykonané na verejnom zasadaní.

(3) Rozhodnutie súdu s podstatnými dôvodmi vyhlási predseda senátu.

§ 212 Odročenie verejného zasadania

(1) Súd odročí začaté verejné zasadanie z dôležitých dôvodov, najmä vtedy,

a) ak sa neustanoví osoba, ktorej osobná účasť na verejnom zasadaní je potrebná a ktorej prítomnosť nemožno hneď zabezpečiť, alebo

b) ak sa objaví za verejného zasadania potreba vykonať dôkazy, ktoré nemožno hneď vykonať.
(2) Pri pokračovaní v odročenom verejnom zasadaní prednesie predseda senátu podstatný obsah doterajšieho pojednávania. Ak je to potrebné, najmä preto, že od odročenia verejného zasadania uplynul dlhší čas alebo že sa zmenilo sostavenie senátu, koná sa verejné zasadanie znovu.

Tretí diel. Neverejné zasadanie

§ 213 Na neverejnom zasadaní rozhoduje súd, len kde to zákon pripúšťa alebo kde nie je výslovne ustanovené, že sa rozhoduje na hlavnom alebo na odvolacom pojednávaní alebo na verejnom zasadaní.

§ 214 Pred určením neverejného zasadania zariadi predseda senátu všetko, čo je potrebné na zabezpečenie úspešného vykonania neverejného zasadania, najmä vykoná potrebné dôkazy.

§ 215 Prokurátor má právo zúčastniť sa na neverejnom zasadaní; iné osoby sú z účasti vylúčené.

ŠIESTA HLAVA. ZMENA PRÁVOPLATNÉHO ROZHODNUTIA

Prvý diel. Sťažnosť pre porušenie zákona

§ 216 Generálny prokurátor môže na Najvyššom súde podať sťažnosť pre porušenie zákona proti právoplatnému rozhodnutiu prokurátora alebo súdu, ktorým bol porušený zákon. Sťažnosť pre porušenie zákona proti rozhodnutiu Najvyššieho súdu je neprípustná.

§ 217 O sťažnosti pre porušenie zákona rozhoduje Najvyšší súd na verejnom zasadaní. So súhlasom generálneho prokurátora možno upustiť od upovedomenia osôb uvedených v § 208 ods. 3.

§ 218 (1) Ak Najvyšší súd spozná, že sťažnosť pre porušenie zákona je dôvodná, vysloví rozsudkom, že bol napadnutým rozhodnutím porušený zákon, toto rozhodnutie zruší a zároveň
a) rozhodne sám vo veci, alebo
b) nariadi prokurátorovi alebo súdu, o rozhodnutie ktorého ide, alebo inému prokurátorovi alebo súdu, aby vec znovu prejednal a rozhodol; pri novom rozhodovaní je prokurátor alebo súd viazaný právnym názorom, ktorý vo veci vyslovil Najvyšší súd.
(2) Ak je nezákonná len časť napadnutého rozhodnutia a ak ju možno oddeliť od ostatných, môže Najvyšší súd zrušiť aj len túto časť.
(3) Najvyšší súd sa však v rozsudku obmedzí na zistenie, že bol napadnutým rozhodnutím porušený zákon, ak zákon bol porušený v prospech obvineného a ak generálny prokurátor podal sťažnosť pre porušenie zákona až po uplynutí šesť mesiacov od právoplatnosti napadnutého rozhodnutia.

§ 219 Ak podal generálny prokurátor sťažnosť pre porušenie zákona proti roz-

hodnutiu, ktorým bol porušený zákon v neprospech obvineného, môže nariadiť odloženie alebo prerušenie výkonu trestu.

Druhý diel. Obnova

§ 220 Podmienky

(1) Ak sa skončilo trestné stíhanie právoplatným rozsudkom alebo usnesením súdu o zastavení, možno v trestnom stíhaní pre ten istý skutok pokračovať alebo znovu ho začať len vtedy, ak bolo trestné stíhanie obnovené.

(2) Trestné stíhanie možno na návrh oprávnenej osoby obnoviť,

a) ak vyjdú najavo skutočnosti alebo dôkazy súdu predtým neznáme, ktoré by mohly odôvodniť iné rozhodnutie o vine alebo treste, alebo

b) ak vyjde najavo, že sa prokurátor alebo sudca v pôvodnom konaní dopustil trestného porušenia úradnej povinnosti, ktoré mohlo mať vplyv na rozhodnutie.

(3) Trestné stíhanie možno v neprospech obvineného obnoviť len vtedy, ak trestnosť činu dosiaľ nezanikla.

§ 221 Oprávnené osoby

(1) V neprospech obvineného môže navrhnúť obnovu len prokurátor.

(2) Okrem obvineného môžu v jeho prospech podať návrh na obnovu osoby, ktoré by mohly podať v jeho prospech odvolanie; môžu tak urobiť aj po smrti obvineného. Osoby, ktoré by mohly podať odvolanie v prospech obvineného aj proti jeho vôli, môžu proti jeho vôli podať aj návrh na obnovu.

§ 222 Príslušnosť súdu

O návrhu na obnovu rozhoduje súd, ktorý vo veci rozhodol v prvej stolici; aj keď v prvej stolici rozhodol okresný súd, rozhoduje o návrhu na obnovu Štátny súd, ak to navrhne štátny prokurátor s odôvodnením, že ide vzhľadom na skutočnosti alebo na dôkazy vyšlé novo najavo o niektorých z trestných činov uvedených v § 13 ods. 1.

Konanie o návrhu na obnovu

§ 223 (1) O návrhu na obnovu rozhodne súd na verejnom zasadaní; zamietnuť návrh na obnovu preto, že bol podaný neoprávnenou osobou, môže súd aj na neverejnom zasadaní. Ak spozná, že návrh na obnovu nie je dôvodný alebo že bol podaný neoprávnenou osobou, zamietne ho; ináč obnovu povolí a pôvodné rozhodnutie zruší, avšak len potiaľ, pokiaľ je návrh na obnovu dôvodný. Proti rozhodnutiu o návrhu na obnovu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

(2)Ak súd povolí obnovu v prospech obvineného z dôvodu, ktorý je na prospech aj spoluobvinenému, povolí obnovu vždy aj v prospech tohto spoluobvineného.

§ 224 (1) Ak možno očakávať, že návrh na obnovu podaný v prospech obvineného bude úspešný, odloží prokurátor výkon trestu smrti až do rozhodnutia o návrhu na obnovu. Z toho istého dôvodu môže prokurátor na ten istý čas odložiť alebo prerušiť aj výkon iných trestov.

(2) Ak sa na obvinenom vykonáva trest odňatia slobody uložený mu zrušeným

rozsudkom, rozhodne súd po právoplatnosti usnesenia povoľujúceho obnovu bezodkladne o väzbe obvineného.

§ 225 Konanie po povolení obnovy

(1) Ak prokurátor po povolení obnovy vezme obžalobu zpät, skôr než bolo začaté hlavné pojednávanie, vracia sa vec do stavu vyšetrovania. Ináč sa koná nové hlavné pojednávanie na základe pôvodnej obžaloby. Za súhlasu prokurátora a obvineného možno konať hlavné pojednávanie hneď po vyhlásení usnesenia povoľujúceho obnovu, ak sa oprávnené osoby výslovne vzdaly sťažnosti proti tomuto usneseniu.

(2) Ak bola obnova povolená iba v prospech obvineného, nemožno mu novým rozsudkom uložiť trest prísnejší, než aký mu bol uložený v pôvodnom konaní.

(3) Ak bola obnova povolená v prospech obvineného, čas od právoplatnosti prvého rozsudku do právoplatnosti usnesenia povoľujúceho obnovu sa do premlčacej doby nezapočítava.

(4) Ak bola povolená obnova v prospech obvineného, neprekáža jeho smrť vykonaniu ďalšieho konania a trestné stíhanie nemožno zastaviť preto, že obvinený zomrel.

SIEDMA HLAVA. ODCHÝLKY PRE OSOBITNÉ SPÔSOBY KONANIA

§ 226 Všeobecné ustanovenie

Pokiaľ z jednotlivých ustanovení tejto hlavy nevyplýva ináč, použijú sa pre jednotlivé osobitné spôsoby konania aj ostatné ustanovenia tohto zákona.

Prvý diel. Konanie proti mladistvým

§ 227 Príslušnosť

(1) Ak to vyžaduje prospech mladistvého, postúpi príslušný prokurátor vec tomu prokurátorovi, v obvode ktorého je bydlisko mladistvého alebo u ktorého je z iných dôvodov vykonanie trestného konania so zreteľom na záujem mladistvého najúčelnejšie.

(2) Proti mladistvému a osobe staršej než osemnásť rokov sa vykonáva spoločné konanie len vtedy, ak sú pre to dôležité dôvody. Pokiaľ ide o mladistvého, použijú sa aj v tomto spoločnom konaní ustanovenia §§ 228 až 236.

§ 228 Zistenie pomerov mladistvého

(1) V konaní treba čo najdôkladnejšie zistiť aj všetky skutočnosti dôležité pre posúdenie, či má byť nariadená ochranná výchova mladistvého.

(2) O trestnom stíhaní mladistvého treba upovedomiť orgán verejnej starostlivosti o mládež.

§ 229 Väzba

Väzba mladistvého je prípustná len vtedy, ak účel väzby nemožno dosiahnuť ináč. ...

§ 231 Povinná obhajoba

(1) V prípravnom konaní musí mať mladistvý obhajcu, ak to prokurátor uzná za potrebné; ak je mladistvý vo väzbe, musí však mať obhajcu vždy (§ 45).

(2) Okrem prípadov, keď musí mať obhajcu každý obvinený, musí mladistvý mať obhajcu vždy na hlavnom pojednávaní a v odvolacom konaní.

§ 232 Príprava hlavného a odvolacieho pojednávania a verejného zasadania

(1) Obžaloba podaná na okresnom súde sa doručí aj orgánu verejnej starostlivosti o mládež.

(2) Na hlavné a odvolacie pojednávanie a na verejné zasadanie predvolá predseda senátu aj zákonného zástupcu mladistvého alebo toho, kto bdie nad mladistvým. Ak sa taká osoba neustanoví bez dostatočného ospravedlnenia, možno ju predviesť; na to a na iné následky neustanovenia sa (§§ 73 a 75) musí byť v predvolaní upozornená.

(3) O hlavnom a odvolacom pojednávaní a o verejnom zasadaní upovedomí predseda senátu aj orgán verejnej starostlivosti o mládež.

(4) Ustanovenia odsekov 1 až 3 sa nepoužijú v odbore vojenského súdnictva.

§ 233 Vylúčenie verejnosti

Na hlavnom a odvolacom pojednávaní a verejnom zasadaní smie súd vylúčiť verejnosť aj vtedy, ak je to na prospech mladistvého.

§ 234 Hlavné a odvolacie pojednávanie a verejné zasadanie

(1) Okresný súd nemôže konať hlavné pojednávanie v neprítomnosti mladistvého a jeho obhajcu; práve tak nemôže vykonávať konanie proti ušlému, ak je obvineným mladistvý.

(2) Na hlavnom a odvolacom pojednávaní a verejnom zasadaní má aj zástupca orgánu verejnej starostlivosti o mládež právo robiť návrhy a dávať vyslúchaným osobám otázky. Slovo na záverečné reči mu prislúcha až po mladistvom. Tieto ustanovenia sa nepoužijú v odbore vojenského súdnictva.

(3) Predseda senátu môže mladistvému rozkázať, aby sa pri niektorej časti hlavného alebo odvolacieho pojednávania alebo verejného zasadania vzdialil z pojednávacej siene, ak je obava, že by táto časť pojednávania mohla nepriaznivo pôsobiť na jeho mravný vývoj. Po návrate mladistvého do pojednávacej siene oznámi mu predseda senátu podstatný obsah pojednávania, konaného v jeho neprítomnosti, aby sa k nemu mohol vyjadriť.

§ 235 Ochranná výchova

(1) O nariadení ochrannej výchovy mladistvého môže súd na návrh prokurátora rozhodnúť aj mimo hlavného a odvolacieho pojednávania, a to na verejnom zasadaní.

(2) O upustení od ochrannej výchovy rozhodne súd na návrh prokurátora na verejnom zasadaní. Návrh na upustenie od ochrannej výchovy po výkone trestu odňatia slobody urobí prokurátor, v obvode ktorého sa vykonáva trest.

(3) O prepustení z ochrannej výchovy rozhodne na verejnom zasadaní súd, v ob-

vode ktorého sa vykonáva ochranná výchova, a to na návrh prokurátora, výchovného ústavu alebo zákonného zástupcu mladistvého.
(4) Proti rozhodnutiam podľa odsekov 1 až 3 je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok. ...

Druhý diel. Konanie proti ušlému

§ 238 Ak nemôže byť osoba, na ktorú bola podaná obžaloba, postavená pred súd, pretože sa vyhýba trestnému stíhaniu pobytom v cudzine alebo ukrývaním, vykonáva súd na návrh prokurátora konanie proti ušlému.
§ 239 V konaní proti ušlému musí mať obvinený obhajcu (§ 45).
§ 240 Všetky písomnosti, určené pre obvineného, sa doručia len obhajcovi. Predvolanie na hlavné a odvolacie pojednávanie sa okrem toho zpravidla uverejní v príslušnom úradnom liste.
§ 241 Obhajca ustanovený obvinenému má rovnaké práva ako obvinený. ....

ÔSMA HLAVA. VÝKON ROZHODNUTÍ

§ 266 Vykonateľnosť rozhodnutí

(1) Rozhodnutie sa vykoná,
a) ak zákon nepripúšťa proti nemu opravný prostriedok, alebo
b) ak zákon proti nemu síce opravný prostriedok pripúšťa, avšak výslovne ustanovuje, že opravný prostriedok nemá odkladný účinok.
(2) Rozhodnutie, proti ktorému zákon pripúšťa opravný prostriedok, ktorý má odkladný účinok, sa vykoná, ak
a) opravný prostriedok nebol podaný v lehote,
b) oprávnené osoby sa opravného prostriedku výslovne vzdaly alebo ho vzaly späť, alebo
c) podaný opravný prostriedok bol zamietnutý.
(3) Odvolanie smerujúce len proti výroku o nárokoch poškodeného vzniknutých z trestného činu nebráni tomu, aby ostatné časti rozsudku boly vykonané; to isté platí o odvolaní smerujúcom len proti výroku, ktorý sa priamo dotýka zúčastnenej osoby.
(4) Ak má opravný prostriedok, ktorý bol premeškaný, odkladný účinok, nemožno rozhodnutie, proti ktorému opravný prostriedok smeruje, vykonať až do rozhodnutia o žiadosti o navrátenie lehoty.

Prvý diel. Výkon trestov a ochranných opatrení

§ 267 Všeobecné ustanovenie

Prokurátor činný pri súde, ktorý vo veci rozhodol v prvej stolici, zariadi všetko, čo je potrebné na výkon trestu alebo ochranného opatrenia, najmä upovedomí úrady a verejné orgány, ktorým prislúcha urobiť v tejto veci nejaké opatrenie.

Výkon trestu smrti.

§ 268 (1) Ak neprekáža nič výkonu trestu smrti, oznámi predseda senátu alebo iný ním poverený sudca odsúdenému, že trest smrti sa vykoná.

(2) Prokurátor povolí najbližším príbuzným odsúdeného, obhajcovi, duchovnému a pokiaľ možno aj iným osobám, s ktorými si odsúdený želá hovoriť, jeho návštevu.
(3) Na tehotnej žene sa trest smrti vykonať nesmie.
§ 269 (1) Trest smrti sa vykoná za prítomnosti predsedu senátu, prokurátora, zapisovateľa, veliteľa väzenského ústavu, lekára, ktorý má zistiť smrť, a ak o to žiada odsúdený, aj duchovného. Ktoré ďalšie osoby smú byť prítomné pri výkone trestu smrti, ustanoví osobitný predpis.
(2) Za zvýšeného ohrozenia vlasti určí prokurátor, či sa trest smrti vykoná obesením a či zastrelením.
(3) Pred popravou prečíta predseda senátu rozsudok, pokiaľ sa týka odsúdeného, a to bez odôvodnenia.
(4) Zápisnica o výkone trestu smrti musí obsahovať aj údaje o tom, kedy podľa zistenia lekára nastala smrť.
§ 270 Trest smrti vyhlásený v stannom konaní sa vykoná zpravidla verejne, a to tri až dvanásť hodín po vyhlásení rozsudku.

Výkon trestu odňatia slobody

§ 271 Nariadenie výkonu trestu

Ak je odsúdený vo väzbe, nariadi prokurátor, aby trest odňatia slobody bol vykonaný. Ak nie je odsúdený vo väzbe, môže mu prokurátor poskytnúť primeranú lehotu na nastúpenie trestu.

Odklad výkonu trestu

§ 272 (1) Prokurátor odloží na potrebný čas výkon trestu odňatia slobody, keby jeho výkonom bol ohrozený život alebo zdravie odsúdeného.
(2) Výkon trestu odňatia slobody odloží prokurátor aj vtedy, ak má byť trest vykonaný na tehotnej žene, a to až na šesť mesiacov po pôrode. Trest odňatia slobody sa môže na tehotnej žene vykonať len vtedy, ak je tak krátkeho trvania, že pôrod za výkonu trestu pravdepodobne nenastane a že výkonom trestu nebude ohrozené zdravie tehotnej ženy alebo zdravie očakávaného dieťaťa.
§ 273 Výkon trestu odňatia slobody neprevyšujúceho jeden rok môže prokurátor na žiadosť odsúdeného z dôležitých dôvodov odložiť na čas najviac troch mesiacov od právoplatnosti rozsudku, ak tomu nebráni všeobecný záujem. Ak je obava, že odsúdený ujde alebo že ináč zneužije odklad výkonu trestu, prokurátor odklad odvolá.

Prerušenie výkonu trestu

§ 274 (1) Ak je väzeň, na ktorom sa vykonáva trest odňatia slobody, postihnutý ťažkou chorobou, môže prokurátor výkon trestu na potrebný čas prerušiť.
(2) Pre naliehavé rodinné dôvody môže prokurátor výkon trestu na žiadosť väzňa prerušiť najdlhšie na pätnásť dní, ak tomu nebráni všeobecný záujem.

(3) Rozhodnutia podľa odsekov 1 a 2 robí prokurátor, v obvode ktorého sa vykonáva trest.

§ 275 (1) Ako odmenu za pracovný výkon a za dobré správanie sa väzňa môže prokurátor výkon trestu na žiadosť väzňa prerušiť najviac na pätnásť dní, a to aj opätovne. Tento čas sa započítava do trestu.

(2) Rozhodnutie podľa odseku 1 robí prokurátor, v obvode ktorého sa vykonáva trest.

§ 276 Upustenie od výkonu trestu

(1) Prokurátor môže upustiť od výkonu trestu odňatia slobody alebo jeho zvyšku, ak odsúdený bol alebo má byť vydaný alebo vyhostený.

(2) Ak nedôjde k vykonaniu vydania alebo vyhostenia alebo ak sa vráti vydaný alebo vyhostený, trest odňatia slobody alebo jeho zvyšok sa vykoná. ...

§ 278 Podmienečné prepustenie

(1) Všetky rozhodnutia týkajúce sa podmienečného prepustenia robí komisia pre podmienečné prepustenie, zriadená na krajskom súde, v obvode ktorého je alebo bol na odsúdenom vykonávaný trest odňatia slobody.

(2) Komisia pre podmienečné prepustenie sa skladá z dvoch sudcov z povolania, vymenovaných ministrom spravodlivosti, z ktorých jeden predsedá, a z troch sudcov z ľudu; rozhoduje väčšinou hlasov.

(3) O tom, či má byť odsúdený podmienečne prepustený, rozhoduje komisia pre podmienečné prepustenie na návrh veliteľa väzenského ústavu alebo kárneho útvaru alebo na návrh krajského prokurátora. Iné rozhodnutia týkajúce sa podmienečného prepustenia robí komisia pre podmienečné prepustenie na návrh krajského prokurátora.

(4) Ak to navrhne krajský prokurátor do troch dní od upovedomenia o rozhodnutí komisie pre podmienečné prepustenie, predloží komisia vec na preskúmanie ministrovi spravodlivosti, ktorý rozhodne s konečnou platnosťou. V takom prípade nemožno väzňa podmienečne prepustiť, kým minister spravodlivosti o tom nerozhodol.

§ 279 Zaradenie do tábora nútenej práce

(1) O tom, či má byť odsúdený po odpykaní trestu odňatia slobody zaradený do tábora nútenej práce, rozhoduje na návrh krajského prokurátora komisia pre podmienečné prepustenie, zriadená na krajskom súde, v obvode ktorého sa na odsúdenom vykonáva trest odňatia slobody.

(2) Ak to navrhne krajský prokurátor do troch dní od upovedomenia o rozhodnutí komisie pre podmienečné prepustenie, predloží komisia vec na preskúmanie ministrovi spravodlivosti, ktorý rozhodne s konečnou platnosťou.

(3) Rozhodnutia podľa odsekov 1 a 2 musia sa urobiť pred skončením výkonu trestu odňatia slobody.

Výkon nápravného opatrenia

§ 280 (1) O rozhodnutí súdu, že nápravné opatrenie sa vykoná bez zmeny za-

mestnania odsúdeného, upovedomí prokurátor zamestnávateľa odsúdeného a oznámi mu skutočnosti potrebné pre výkon tohto trestu.
(2) Ak nariadi súd zmenu doterajšieho zamestnania odsúdeného, určí nové zamestnanie okresný národný výbor podľa zásad ustanovených súdom. Okresný národný výbor oznámi zamestnávateľovi skutočnosti potrebné pre výkon nápravného opatrenia.
(3) Zamestnávateľ odsúdeného je povinný bezodkladne oznámiť prokurátorovi všetky skutočnosti rozhodné pre premenu nápravného opatrenia alebo jeho zvyšku na trest odňatia slobody; je ďalej povinný tie sumy odmeny patriacej odsúdenému za prácu, ktoré prepadajú štátu, vyúčtovať a odvádzať priamo prokurátorovi.
§ 281 Ak je odsúdený postihnutý chorobou, ktorá mu znemožňuje výkon určeného zamestnania, môže prokurátor na potrebný čas odložiť alebo prerušiť výkon nápravného opatrenia alebo požiadať okresný národný výbor, aby odsúdenému určil iné zamestnanie.

Výkon trestu prepadnutia majetku

§ 282 Prokurátor môže na žiadosť vypustiť z prepadnutia jednotlivé majetkové kusy, ktoré nevyhnutne treba na zabezpečenie potrebnej výživy odsúdeného alebo výživy alebo výchovy osoby, o výživu alebo výchovu ktorej je odsúdený podľa zákona povinný sa starať.
§ 283 (1) Ak je obvinený podozrivý z trestného činu, za ktorý možno podľa zákona vysloviť trest prepadnutia majetku, a ak je dôvodná obava, že bude výkon prepadnutia majetku nejako zmarený alebo sťažený, môže prokurátor a v konaní pred súdom súd zaistiť majetok obvineného. Proti rozhodnutiu o zaistení je prípustná sťažnosť, ktorá nemá odkladný účinok.
(2) Rozhodnutie, ktorým bol majetok obvineného zaistený, sa vyhlási v príslušnom úradnom liste, poprípade aj iným vhodným spôsobom.
§ 284 (1) Zaistenie postihuje všetok majetok obvineného, prírastok a výťažky, ktoré zo zaisteného majetku plynú, a majetok, ktorý obvinený nadobudne po zaistení. Kým trvá zaistenie, sú neúčinné všetky právne úkony obvineného, ktoré sa týkajú zaisteného majetku, vyjmúc úkony smerujúce k odvráteniu bezprostredne hroziacej škody.
(2) Kto má vo svojej moci veci, ktoré patria do zaisteného majetku, je povinný, len čo sa o zaistení dozvie, oznámiť to prokurátorovi alebo súdu, ktorý nariadil zaistenie majetku; ináč zodpovedá za škodu spôsobenú opomenutím oznámenia.
§ 285 Na zabezpečenie zaisteného majetku i výťažku z neho urobí súd, v obvode ktorého je zaistený majetok, potrebné predbežné opatrenia podľa ustanovení o súdnej exekúcii.
§ 286 Prokurátor a v konaní pred súdom súd môže na žiadosť vyňať zo zaistenia jednotlivé majetkové kusy, ktoré nevyhnutne treba na zabezpečenie potrebnej

výživy obvineného alebo výživy alebo výchovy osoby, o výživu alebo výchovu ktorej je obvinený povinný podľa zákona sa starať; môže aj ináč zaistiť prostriedky na to potrebné.
§ 287 Prokurátor a v konaní pred súdom súd zrušia zaistenie, ak zanikne dôvod, pre ktorý bol majetok zaistený.
Výkon peňažného trestu
§ 288 Vyzvanie na zaplatenie trestu
Ak odsúdený nezaplatí peňažný trest, vyzve ho prokurátor, aby tak urobil do pätnásť dní, a upozorní ho, že ináč sa bude zaplatenie vymáhať exekúciou. ...
Výkon uverejnenia rozsudku
§ 294 Uverejnenie rozsudku sa stane najviac v troch časopisoch, ktoré prokurátor určí, a to najviac trikrát. Ak to považuje prokurátor za vhodné, uverejní sa rozsudok aj tak, že sa rovnopis jeho vyhotovenia alebo výťah z neho vyvesí na mieste určenom pre úradné vyhlášky v obci, kde má odsúdený bydlisko alebo kde spáchal trestný čin, a to na čas najviac pätnásť dní, alebo že sa ináč zverejní v obidvoch týchto obciach alebo v niektorej z nich.
Výkon ochranného liečenia a ochrannej výchovy
§ 295 (1) Prokurátor určí, v ktorom liečebnom ústave sa vykoná ochranné liečenie a v ktorom výchovnom alebo liečebnom ústave sa vykoná ochranná výchova.
(2) Prokurátor, v obvode ktorého sa vykonáva ochranné liečenie alebo ochranná výchova, dozerá na ich výkon.
Druhý diel. Výkon niektorých iných rozhodnutí
§ 296 Výkon väzby
(1) Väzba sa vykonáva v súdnych väzniciach; väzba nariadená predstaveným (§ 101) sa môže vykonávať aj u útvaru. Vo väzbe je obvinený podrobený len tým obmedzeniam, ktoré sú potrebné na zabezpečenie úspešného uskutočnenia trestného konania.
(2) Ak je to potrebné na zabezpečenie úspešného vykonania trestného konania, môže prokurátor pred podaním obžaloby nariadiť, aby sa väzba po čas najnutnejšej potreby vykonávala u orgánu povolaného na vyhľadávanie.
(3) Z dôvodov hodných osobitného zreteľa môže prokurátor povoliť, aby sa väzba vykonávala za náležitého dozoru v liečebnom ústave alebo aj inde. ...

DEVIATA HLAVA. ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA
Prvý diel. Predbežná organizácia vojenského súdnictva
§ 302 Vojenské súdy
(1) Vojenskú súdnu právomoc vykonávajú:
a) nižšie vojenské súdy,
b) vyššie vojenské súdy,
c) Najvyšší vojenský súd.

(2) V poľnom konaní vykonávajú právomoc nižších vojenských súdov nižšie poľné súdy a právomoc vyšších vojenských súdov vyššie poľné súdy. ...

§ 306 Vojenskí sudcovia

(1) Vojenských sudcov ustanovuje minister národnej obrany z dôstojníkov práv v činnej službe.

(2) Vojenskí sudcovia sú pri sudcovskom konaní a rozhodovaní neodvislí a sú viazaní iba právnym poriadkom ľudovej demokracie. Disciplinárne podliehajú len svojim sudcovským predstaveným a Najvyššiemu vojenskému súdu.

(3) Vojenskí sudcovia sú ustanovovaní trvalo a na určité služobné miesta; proti svojej vôli môžu byť preložení, sosadení alebo daní do výslužby len pri novej súdnej organizácii po čas ustanovený zákonom alebo na základe právoplatného kárneho výmeru. Čas, po ktorý sú zriadené poľné súdy, je obdobím novej súdnej organizácie.

(4) Vojenskí sudcovia môžu byť dočasne pridelení inému vojenskému súdu; bez ich súhlasu sa tak môže stať len na čas šesť mesiacov v kalendárnom roku. ...

§ 308 Sudcovia z ľudu

(1) Za sudcov z ľudu na vojenských súdoch budú príslušným ministrom alebo orgánom ním na to splnomocneným určené vojenské osoby, príslušníci Sboru národnej bezpečnosti a príslušníci Sboru väzenskej stráže v činnej službe.

(2) V poľnom konaní určuje sudcov z ľudu pre jednotlivé prípady na žiadosť predsedu senátu veliteľ, u ktorého je poľný súd zriadený.

(3) Za sudcu z ľudu môže byť určený, kto

a) je starší než dvadsať rokov,

b) nebol súdne trestaný ani nie je trestne stíhaný a

c) je oddaný ľudovodemokratickému zriadeniu.

(4) O námietkach proti určeniu na túto funkciu rozhoduje orgán, ktorý sudcu z ľudu určil.

§ 309 Funkčné obdobie sudcov z ľudu

(1) Funkčné obdobie sudcu z ľudu trvá jeden rok. Dokiaľ neboli určení na ďalšie obdobie sudcovia z ľudu v potrebnom počte, môžu byť na výkon funkcie povolaní aj doterajší sudcovia z ľudu.

(2) Ustanovenie odseku 1 sa nepoužije v poľnom konaní.

§ 310 Prísaha sudcov z ľudu

(1) Sudcovia z ľudu vykonajú pri prvom výkone svojej funkcie raz navždy prísahu rovnakého znenia ako vojenskí sudcovia, a to pred predsedom senátu.

(2) Odmietnutie vykonať prísahu má za následok trvalú stratu spôsobilosti na funkciu sudcu z ľudu.

Zloženie senátu

§ 311 (1) Nižší vojenský súd vykonáva súdnu moc v senáte zloženom z vojenského sudcu ako predsedu a z dvoch sudcov z ľudu.

(2) Ak ustanovuje zákon na trestný čin, ktorý je predmetom trestného stíhania, trest smrti, trest doživotného odňatia slobody alebo trest dočasného odňatia slobody, ktorého horná hranica prevyšuje desať rokov, vykonáva nižší vojenský súd súdnu moc v senáte složenom z dvoch vojenských sudcov, z ktorých jeden predsedá, a z troch sudcov z ľudu.
(3) Nižší poľný súd vykonáva súdnu moc v senáte složenom z vojenského sudcu ako predsedu a z dvoch sudcov z ľudu, pokiaľ sa nekoná pred jediným sudcom (§ 258 ods. 1).
§ 312 (1) Vyšší vojenský súd vykonáva súdnu moc v senáte složenom z dvoch vojenských sudcov, z ktorých jeden predsedá, a z troch sudcov z ľudu.
(2) Vyšší poľný súd vykonáva súdnu moc v senáte složenom z dvoch vojenských sudcov, z ktorých jeden predsedá, a z troch sudcov z ľudu.
§ 313 Najvyšší vojenský súd vykonáva súdnu moc v senáte složenom z troch vojenských sudcov, z ktorých jeden predsedá; ak rozhoduje o sťažnosti pre zachovanie zákona alebo ako súd odvolací (§ 264 ods. 3), vykonáva súdnu moc v senáte rozšírenom o dvoch sudcov z ľudu.
§ 314 (1) Sudcovia z ľudu budú v každom jednotlivom prípade povolaní z toho ozbrojeného sboru, ku ktorému obvinený patrí. Ak patria spoluobvinení k rôznym ozbrojeným sborom, povolajú sa sudcovia z ľudu tak, aby bol pokiaľ možno zastúpený každý sbor.
(2) Ak nie je obvinený príslušníkom ozbrojeného sboru, budú povolaní sudcovia z ľudu z vojenských osôb.
(3) Sudcovia z ľudu musia mať aspoň rovnakú hodnosť ako ten z obvinených, ktorý má hodnosť najvyššiu.
(4) V poľnom konaní určuje sudcov z ľudu pre jednotlivé prípady na žiadosť predsedu senátu veliteľ, u ktorého je poľný súd zriadený.
(5) Na jednotlivé zasadania volá sudcov z ľudu predseda senátu.
§ 315 Vojenskí prokurátori
(1) Právomoc vojenského prokurátora vykonáva:
a) nižší vojenský prokurátor,
b) vyšší vojenský prokurátor,
c) najvyšší vojenský prokurátor.
(2) Nižší vojenský prokurátor je podriadený vyššiemu vojenskému prokurátorovi a spolu s ním najvyššiemu vojenskému prokurátorovi.
(3) V poľnom konaní vykonávajú právomoc nižšieho vojenského prokurátora nižší poľní prokurátori a právomoc vyššieho vojenského prokurátora vyšší poľní prokurátori.
(4) Poľný prokurátor je podriadený veliteľovi, u ktorého je zriadený poľný súd, pri ktorom je činný.
§ 316 Ustanovovanie vojenských prokurátorov

(1) Najvyššieho vojenského prokurátora ustanovuje prezident republiky, jeho námestníkov minister národnej obrany.
(2) Vyšších a nižších vojenských prokurátorov a ich námestníkov ustanovuje minister národnej obrany.
(3) Poľných prokurátorov ustanovuje hlavný veliteľ; právo ustanovovať nižších poľných prokurátorov môže tento veliteľ preniesť na iných veliteľov jemu podriadených.
(4) Vojenskí prokurátori a ich námestníci ustanovujú sa z dôstojníkov práv v činnej službe. ...

Druhý diel. Prechodné a zrušovacie ustanovenia

§ 322 Zákon č. 232/1948 Sb., o Štátnom súde, sa mení takto:

1.§ 5 ods. 4 znie: „Prijať a zastávať úrad sudcu z ľudu je občianskou povinnosťou. Odmietnuť úrad sudcu z ľudu alebo vzdať sa ho možno iba z dôležitých dôvodov; rozhoduje o tom minister spravodlivosti, a ak ide o vojenskú osobu, minister národnej obrany."
2. § 21 ods. 2 znie: „Ak podlieha obvinený alebo niektorý z obvinených ináč vojenskej súdnej právomoci, je jedným členom senátu vojenský sudca, ak nie je vojenským sudcom už predseda. Jedným sudcom z ľudu musí byť príslušník toho ozbrojeného sboru, ku ktorému patrí obvinený; ak patria spoluobvinení k rôznym ozbrojeným sborom, povolajú sa sudcovia z ľudu tak, aby každý sbor bol pokiaľ možno zastúpený."
3.§ 23 ods. 1 znie: „Najvyšší súd vykonáva súdnu moc vo veciach, v ktorých v prvej stolici rozhodoval Štátny súd, v päťčlenných senátoch. Ak podlieha obvinený alebo niektorý z obvinených ináč vojenskej súdnej právomoci, musia byť dvaja členovia týchto senátov vojenskými sudcami činnými na Najvyššom vojenskom súde."
4. V §§ 2, 3, 4, 10, 12 a 13 sa vypúšťajú ustanovenia, týkajúce sa ministra národnej obrany, vojenských sudcov a iných vojenských osôb.
5. Ustanovenia §§ 6, 7, 17 až 20, § 21 ods. 3 a 4 a §§ 24 až 46 sa zrušujú.

§ 323 Zákon č. 319/1948 Sb., o zľudovení súdnictva, sa mení takto:

1. § 120 znie: „Dozor nad väzenskými ústavmi.
Dozor nad trestným ústavom a nad krajskou súdnou väznicou vykonáva krajský prokurátor, v obvode ktorého je ústav alebo väznica. Dozor nad okresnou súdnou väznicou vykonáva okresný prokurátor, v obvode ktorého je väznica."
2. Ustanovenia § 3 ods. 2 veta druhá, §§ 64 až 116 a § 136 sa zrušujú. ...

§ 326 Tento zákon nadobudne účinnosť dňom 1. augusta 1950; vykonajú ho všetci členovia vlády.

Citované podľa: *Zbierka zákonov republiky Československej*, *čiastka 39, vydaná dňa 18. júla 1950*

1.5 Zákon č. 64/1956 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok)

Právna norma, jej kontextualizácia, zásadné novelizácie, súdna prax

Základné informácie o právnej norme – Trestný poriadok (ďalej len TP z roku 1956):

- účinnosť nadobudol 1. januára 1957 (zákon bol v Národnom zhromaždení prijatý dňa 19. decembra 1956),
- bol normou reformného charakteru, mal odstrániť zásadné nedostatky trestného konania 50. rokov 20. storočia so základom v TP z roku 1950,
- novelizovaný bol v roku 1961 (zákonom č. 60/1961 Zb. o úlohách národných výborov pri zabezpečovaní socialistického poriadku. Ďalšie zmeny priniesol zákon č. 24/1957 Zb. o disciplinárnom stíhaní rozkrádania a poškodzovania majetku v socialistickom vlastníctve),
- platil do 31. decembra 1961, kedy bol nahradený novým Trestným poriadkom - zákonom č. 141/1961 Zb. (účinný od 1. januára 1962),
- bol prejavom istého uvoľnenia politických a spoločenských pomerov po smrti J. V. Stalina a K. Gottwalda,
- išlo ale stále o zákon totalitnej doby s výrazne represívnou funkciou trestného práva napriek explicitnému zakotveniu základných zásad trestného konania obsiahnutých v § 2 zákona.

Základná štruktúra zákona:
Prvá časť. Spoločné ustanovenia
1. hlava. Všeobecné ustanovenia
2. hlava. Subjekty konania
3. hlava. Procesné úkony

4. hlava. Zaistenie osôb a vecí
5. hlava. Dokazovanie
6. hlava. Rozhodnutia
7. hlava. Sťažnosť a konanie o nej
8. hlava. Trovy trestného konania

Druhá časť. Prípravné konanie

9. hlava. Vyšetrovanie

Tretia časť. Konanie na súde

10. hlava. Predbežné prerokovanie obžaloby
11. hlava. Hlavné pojednávanie
12. hlava. Verejné zasadanie
13. hlava. Neverejné zasadanie
14. hlava. Odvolanie a konanie o ňom
15. hlava. Sťažnosť pre porušenie zákona a konanie o nej
16. hlava. Obnova konania
17. hlava. Osobitné spôsoby konania
18. hlava. Vykonávacie konanie
19. hlava. Zahladenie odsúdenia
20. hlava. Udelenie milosti
21. hlava. Odškodnenie za väzbu a trest
22. hlava. Právny styk s cudzinou

Štvrtá časť. Prechodné a záverečné ustanovenia

Charakteristika zákona z obsahového hľadiska:

– Práce na rekodifikácii trestných kódexov – Trestného zákona a Trestného poriadku súviseli s istým politickým a spoločenským uvoľnením režimu v polovici 50. rokov 20. storočia (smrť J. V. Stalina a nástup N. S. Chruščova).
– TP z roku 1956 (a aj zásadná novelizácia Trestného zákona z roku 1950, ku ktorej došlo zákonom č. 63/1956 Zb.) bol prijatý na základe rozhodnutia celoštátnej konferencie KSČ[104].

[104] Z dôvodovej správy k zákonu sú zrejmé dôvody prijatia nového Trestného poriadku v tak krátkom čase a aj politická príprava normy a jej základné poslanie a význam ochrany socialistickej spoločnosti pred páchateľmi trestných činov: *„Celostátní konference KSČ konaná v červnu letošního roku vytyčila hlavní zásady pro práci orgánů bezpečnosti, prokuratury a soudů. Jako hlavni úkoly vytkla upevnění prokurátorského dozoru, zajištění důsledného uplatnění t. zv. presumpce neviny v trestním řízeni, zlepšení výchovné úlohy všech orgánů činných v trestním řízení, zajištění vzájemné prověrky práce orgánů bezpečnosti, prokuratury a soudů a důsledně upevňování socialistické zákonnosti. Tyto zásady byly kladně přijaty Národní frontou, představitelkou všeho pracujícího lidu. K uskutečnění přijatých zásad uložila celostátní konference, aby ještě v letošním roce byl přepracován trestní řád tak, aby plně odpovídal*

– Základným cieľom prijatia novej úpravy trestného konania v tak krátkom čase (TP z roku 1950 bol účinný len 6 rokov) bola náprava (skôr proklamovaná snaha o nápravu) krívd politických procesov a čistiek obdobia 50. rokov 20. storočia. Mali byť odstránené zásadné nedostatky trestného procesu vzťahujúce sa na celé prípravné konanie, postavenie prokurátora v trestnom procese, explicitné zakotvenie zásad trestného konania a osobitne prezumpcie neviny a i.
– TP z roku 1956 mal zásadné pozmenenú štruktúru, bol podstatne prepracovanejšou a podrobnejšou právnou úpravou, aj keď so zachovaním požiadavky „zrozumiteľnosti".[105]
– TP z roku 1956 vymedzil účel prijatia zákona s cieľom „upraviť konanie o trestných činoch tak, aby trestné činy boli náležite zistené a ich páchatelia podľa zákona spravodlivo potrestaní" (§ 1 ods. 1) . V zmysle § 1 ods. 2 a ods. 3 zákona, orgány činné v trestnom konaní mali *„trestné veci prejednávať čo najrýchlejšie, s plným zachovaním ústavne zaručených občianskych slobôd a tak, aby prejednávanie pôsobilo výchovne na osobu, proti ktorej sa trestné*

---

těmto zásadám, zejména aby poskytl lepší podklad pro plnění výchovně úlohy bezpečnostních, prokurátorských i soudních orgánů, jejichž společnou prací má byt vytvářeno a posilováno společenské vědomí, že ani jeden trestný čin nezůstane neodhalen a ani jeden jeho pachatel podle zákona nepotrestán. Trestní řád dosud platný, třebaže byly v něm uplatněny už některé pokrokově zásady charakterisující období přechodu k socialismu, nezaručoval dostatečnou měrou uplatnění výchovné funkce trestního řízení, nezabezpečoval vzájemnou prověrku práce orgánů bezpečnosti, prokuratury a soudu tak, aby bezodkladně musely být odhaleny jakékoliv nedostatky v činnosti těchto orgánů, jimiž byla porušena socialistická zákonnost. Nezajišťoval také v plně míře obhajobu obviněného. Nová úprava trestního řízení směřuje k tomu. aby byla upevněna socialistická zákonnost, zajištěna vzájemná prověrka práce všech orgánů v trestním řízení činných, a tím zároveň zaručena objektivnost trestního řízení a upevněno i prohloubeno právo obviněného na obhajobu. Konference dala řadu konkrétních pokynů pro přepracování trestního řádu v tomto směru." Národní shromáždění republiky Československé 1956. II. volební období. Tisk 95. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1956 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 08. 12). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1954ns/tisky/t0095_09.htm

[105] *„Nová úprava trestního řízení… vedla k tomu, že podstatně se změnila struktura dosavadního trestního řádu. Daleko podrobněji než dosud bylo třeba upravit práva a povinnosti, formy i methody činnosti bezpečnostních orgánů, prokuratury i soudů a vzájemnou prověrku jejich práce; bylo třeba zavést řadu nových demokratických instituci a účinněji zajistit právo obviněného na obhajobu. Při tom byla nově uspořádána systematika trestního řádu tak, aby jednotlivé související části byly soustředěny, a to přehledněji a instruktivněji než dosud. Ustanovení společná, zavazující všechny orgány činně v trestním řízení, byla rozvedena šíře a podrobněji, tak, aby neměla jen rámcový charakter, nýbrž konkrétní a pro pracující občany srozumitelný obsah."* Národní shromáždění republiky Československé 1956. II. volební období. Tisk 95. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1956 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 08. 12). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1954ns/tisky/t0095_09.htm

konanie vedie, a vychovávalo občanov k ostražitosti voči nepriateľom pracujúceho ľudu a iným rušiteľom jeho budovateľského úsilia, ako aj k plneniu občianskych povinností. Pomáhať dosiahnuť tento účel je právom a podľa ustanovení tohto zákona tiež povinnosťou každého občana." Z predmetnej dikcie je zrejmé zachovanie triedneho charakteru trestného práva, boj proti páchateľom trestných činov (a aj nepriateľom záujmov pracujúceho ľudu) bol podobne ako v predchádzajúcom TP z roku 1950 prenesený aj na občana (bol právom a povinnosťou každého občana). Účel trestného konania teda zostal pevne v područí panujúcej ideológie totalitného štátu.

– V TP bola opätovne zdôraznená výchovná funkcia trestného procesu, t. j. trestné konanie malo aj vychovávať občanov *„k ostražitosti voči nepriateľom pracujúceho ľudu a iným rušiteľom jeho budovateľského úsilia, ako aj k plneniu občianskych povinností"*.
– TP z roku 1956 v § 2 zakotvil, na rozdiel od predchádzajúceho TP z roku 1950, základné zásady trestného konania, akými boli napr.:
  1) zásada legality (§ 2 ods. 1 *Prokurátor je povinný stíhať všetky trestné činy, pokiaľ sa o nich dozvie*),
  2) zásada obžalovacia (§ 2 ods. 2 *Trestné stíhanie pred súdmi je možné len na základe obžaloby podanej prokurátorom*)
  3) zásada oficiality (§ 2 ods. 3 *Orgány činné v trestnom konaní postupujú z úradnej povinnosti*),
  4) zásada senátneho rozhodovania[106] s laickým prvkom (§ 2 ods. 4 *Súdy v trestnom konaní rozhodujú spravidla v senátoch za účasti sudcov z ľudu; sudcovia a sudcovia z ľudu sú si pri rozhodovaní rovní*),
  5) vyhľadávacia zásada (§ 2 ods. 7 *Orgány činné v trestnom konaní vykonávajú a zhromažďujú dôkazy z úradnej povinnosti alebo na návrh strán tak, aby všetky okolnosti významné pre rozhodnutie veci boli náležite objasnené; pritom sú povinné s rovnakou starostlivosťou prihliadať ako na okolnosti svedčiace proti obvinenému, tak aj na okolnosti svedčiace v jeho prospech. Doznanie obvineného neoslobodzuje orgány činné v trestnom konaní od povinnosti preskúmať a všetkými dosiahnuteľnými dôkazmi overiť všetky okolnosti prípadu*),
  6) zásada ústnosti (§ 2 ods. 9 *Dôkaz výpoveďami svedkov, znalcov a obvineného vykonáva súd tak, že uvedené osoby sám vyslúcha*),
  7) zásada verejnosti (§ 2 ods. 11 *Pri hlavnom a odvolacom pojednávaní a verejnom zasadaní smie byť verejnosť vylúčená len v prípadoch v tomto zákone výslovne ustanovených*),

[106] Označovaná aj ako zásada kolektívneho rozhodovania.

8) zásada práva na obhajobu (§ 2 ods. 12 *Osoba, proti ktorej sa vykonáva trestné konanie, musí byť v každom období konania poučená o procesných právach umožňujúcich jej plné uplatnenie obhajoby a o tom, že si tiež môže zvoliť obhajcu; uplatnenie jej práv sú všetky orgány činné v trestnom konaní povinné umožniť*),
9) zásada voľného hodnotenia dôkazov (§ 2 ods. 8 *Súd hodnotí dôkazy podľa vnútorného presvedčenia sudcov, založeného na starostlivom uvážení všetkých okolností prípadu jednotlivo i v ich súhrne*),
10) zásada bezprostrednosti (§ 2 ods. 10 *Pri rozhodovaní na hlavnom a odvolacom pojednávaní, ako aj na verejnom a neverejnom zasadaní smie súd prihliadnuť len na tie dôkazy, ktoré boli pri tomto prejednaní vykonané*),
11) právo na spravodlivý proces[107] (§ 2 ods. 5 *Sudcovia a sudcovia z ľudu rozhodujú nezávisle a sú viazaní len právnym poriadkom*),
12) právo používať pred súdom materinský jazyk (§ 2 ods. 13 *Každý je oprávnený používať pred súdom svoj materský jazyk*),
13) prezumpcia neviny (§ 2 ods. 6 *Dokiaľ právoplatným odsudzujúcim rozsudkom súdu nie je vina vyslovená, nemožno na osobu, proti ktorej sa vedie trestné konanie, hľadieť, ako by bola vinná*),

Uplatnenie týchto zásad však malo vo viacerých prípadoch limitovaný dosah s ohľadom na politizáciu trestného práva. Panujúcou zásadou bola zásada zistenia objektívnej pravdy. V základných zásadách sa mala podľa slov dôvodovej správy prejaviť *„výchovná funkce trestního řízení jako výraz socialistického humanismu.“*[108]

– TP z roku 1956 pozmenil priebeh prípravného konania, ktoré bolo v predchádzajúcom TP zjednodušené a zredukované, pričom práve v ňom dochádzalo k porušovaniu základných práv osôb podozrivých z páchania trestnej činnosti a obvinených. Vyšetrovanie vo veci sa už začínalo formálne rozhodnutím - uznesením, na ktoré nadväzovalo uznesenie o vznesení obvinenia. Od vznesenia obvinenia sa podozrivý stával obvineným. Ako fakultatívne štádium trestného konania sa zaviedlo predbežné prejednanie žaloby.[109]
– Zmeny sa dotkli aj odvolacieho konania, v ktorom sa (na rozdiel od predchádzajúcej úpravy TP z roku 1950), zavádzal dvojinštančný systém. Najvyšší súd už teda nemohol rozhodovať ako prvá a konečná inštancia. Medzi mi-

[107] Označovaná ako zásada sudcovskej nezávislosti.
[108] Národní shromáždění republiky Československé 1956. II. volební období. Tisk 95. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1956 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 08. 12). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1954ns/tisky/t0095_09.htm
[109] KLUKNAVSKÁ, A.: *Trestné právo v tieni marxizmu-leninizmu. Československé trestné právo v ranej ére ľudovej demokracie*. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2021, s. 124.

moriadnymi opravnými prostriedkami zostali sťažnosť pre porušenie zákona a obnova konania.

Výber z (právno)historickej literatúry: CÍSAŘOVÁ, D. Věda českého trestního práva v období 1945 – 1989. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v rokoch 1945 – 1989.* Karolinum: Praha, 2004, s. 75 a nasl.; ČIČ, M.: Vplyv sovietskeho trestného práva na československé socialistické trestné zákonodarstvo. In: *Právny obzor*, 1975, roč. 58; ČIČ, M.: *Československé trestné právo ako súčasť trestnej politiky.* Bratislava: Obzor, 1976; FIERLINGER, Z.: Prohloubit methody prokurátorské práce – naléhavý úkol naší prokuratury. In: *Právník*. 1953, roč. 92; GEBAUER, F. a kol.: *Soudní prezekuce politické povahy v Československu 1948 – 1989. Štatistický přehled.* Praha: Ústav pro soudobé dejiny AV ČR, 1993; GEMRICH, J.: Má být prokurátor při hlavním líčení přítomný? In: *Socialistická zákonnost*, 1956, roč. 4; GEMRICH, J.: Trestní řízení. In: *Soudce z lidu,* 1955, roč. 6, č. 1; GŘIVNOVÁ, P. - GŘIVNA, T.: Trestní právo procesné. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu, Kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita, Medzinárodný politologický ústav, 2009, s. 582 – 610; HRDLIČKA, J.: Zásada materiální pravdy v rozhodování o stížnostech pro porušení zákona. In: *Socialistická zákonnost*, 1955, roč. 3; HUSÁR, E.: K otázke riadneho opravného prostriedku proti rozsudku v československom trestnom konaní. In: *Právny obzor*, 1957, roč. 40; KAPLAN, K.: *K politickým procesom v Československu*. Praha: Barrister – Principal, 1994; KAPLAN, K.: *Největší politický proces: M. Horáková a spol.* Praha: Doplněk, 1996; KAPLAN, K. – PALEČEK, P.: *Komunisticky režim a politické procesy v Československu*. Brno: Barrister a Principal, 2001; KEJZLAR, K.: Osvobození a cesta k zlidovění soudnictví. In: *Socialistická zákonnost*, 1975, roč. 23; KÜHN, Z.: Socialistická justice. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu, Kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 822 – 847; KÜHN, Z.*: Aplikace práva soudcem v éře stredoevropského komunismu a transformace.* Praha: C. H. Beck, 2005; KUKLÍK, J.: *Vývoj Česko-Slovenského práva 1945 – 1989.* Linde: Praha, 2009; LACHOUT, V.: Některé otázky dalšího vývoje trestního procesu. In: *Právník*, 1960, roč. 99; LACHOUT, V.: Zahájení trestního řízení. In: *Právník*, 1954, roč. 93; LACHOUT, V.: K pojmu a metodě trestní politiky. In: *Právnické štúdie*, 1961, roč. 9; MANČAL, J. – TIBITANZL, K.: Nový trestní řád. In: *Právník*, 1957, roč. 96; MOŠNER, O.: K otázke vzťahu niektorých skutkových podstát administratívneho trestného a súdneho trestného zákona. In: *Právny obzor*, 1953, roč. 36, č. 10; NOVOTNÝ, O.: K některým otázkám výměry trestu. In: *Právník*, 1958, roč. 97; ONDREJKO, J.: Funkcia prokurátora podľa nového trestného poriadku. In: *Právník*, 1950, roč. 89; PEŠKA, P.: Za rozvoj socialistického demokratismu, zdokonalování státního aparátu a upevňovaní socialistické zákonnosti. In: *Právník*, 1956, roč. 95; PLUNDR, O.: Nová úprava prokurátorského dozoru. In: *Právník*, 1957, roč. 96; POLÁŠEK, Z.: Obžalovací zásada v trestním procesu. In: *Právník*, 1955, roč. 94; PŘIBÁŇ, J.: Komunistická teórie státu a práva: kritický nástin struktúrních znaků a vývoje československé právní teorie v období let 1948 – 89. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v rokoch 1945 – 1989.* Praha: Karolinum, 2004; RAIS, Š.: Dále upevňovat státní disciplinu.

In: *Právník*, 1952, roč. 91; RAŠLA, A.: *Ľudové súdy v Československu po II. svetovej vojne ako forma mimoriadneho súdnictva.* Bratislava: SAV, 1969; ROKŮSEK, F.: Nový trestní řád. In: *Právník*, 1950, roč. 89; ROLENC, O.: Trestní řízení proti mladistvým. In: *Soudce z lidu*, 1954, roč. 5, č. 2; RŮŽEK, A. a kol.: *Československé trestné konanie.* Bratislava: Vydavateľstvo Obzor, 1971; SCHELLE, K. – SCHELLEOVÁ, I:. Vývoj organizace soudnictví v letech. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v letech 1945-1989.* Praha: Karolinum, 2004; SOLNAŘ, V.: Nová kodifikace trestního práva a úkoly vedy. In: *Stát a právo*, 1957, č. 3; ŠIMÁK, J.: Zlidovění soudnictví v řízení trestním. In: *Právník,* 1949, roč. 88; ŠTAJGR, F. – PLUNDR, O.: *Organizácia justície a prokuratúry.* Bratislava: Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, 1956; ŠVACH, E.: K dozoru prokurátora nad vyšetřováním. In: *Socialistická zákonnost*, 1955, roč. 3; ŠVECOVÁ, A. – GÁBRIŠ, T.: *Dejiny štátu, správy a súdnictva na Slovenska*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čenek, s. r. o., 2009; TOLAR, J.: K otázce zákazu reformace in peius v řízení o stížnosti pro porušení zákona. In: *Socialistická zákonnost*, 1956, roč. 4; TOLAR, J.: Přestupky v řízení před prokurátorem a soudem (zákon č. 102/1953 Sb.). In: *Socialistická zákonnost*, 1954, roč. 2; UDVARDY, L.: Nový trestný proces. In: *Právny obzor*, 1950, roč. 33; UMLAUF, J.: K otázce materiální pravdy v trestním řízení. In: *Právník*, 1966, roč. 105; VLČEK, E.: *Dějiny trestního práva v Českých zemích a v Československu.* Brno: Masarykova univerzita, 2004; VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K.: *Právní dějiny na území Slovenska*. Ostrava: KEY Publishing, 2007; VOJÁČEK, L. – KOLÁRIK, J. – GÁBRIŠ, T.: *Československé právne dejiny (1918 – 1992)* – 2. prepracované vydanie. Bratislava: Eurokódex, s. r. o., 2013; VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL,V.: *České právní dějiny.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2008; VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L. – KREMLIČKOVÁ, L. – LIŠKA, O. – MAIŠAIDR, P. – RÁZEK, A. – VIKNER, P. (eds.): *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech. I. Díl.* Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2003; VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L. (eds.): *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech. II. Díl.* Praha: Úřad dokumentace a vyšětřování zločinů komunismu, 2004; VYBÍRAL, B.: K některým otázkám socialistické zákonnosti v československém trestním právu. In: *Právník*, 1957, roč. 96.

Znenie normy – zákon č. 64/1956 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) s poukazom na súdnu prax

Národné zhromaždenie Československej republiky sa uznieslo na tomto zákone:

PRVÁ ČASŤ. SPOLOČNÉ USTANOVENIA
PRVÁ HLAVA. VŠEOBECNÉ USTANOVENIA
§ 1 Účel zákona

(1) Účelom tohto zákona je upraviť konanie o trestných činoch tak, aby trestné činy boli náležite zistené a ich páchatelia podľa zákona spravodlivo potrestaní.
(2) Všetky orgány činné v trestnom konaní musia trestné veci prejednávať čo

najrýchlejšie, s plným zachovaním ústavne zaručených občianskych slobôd a tak, aby prejednávanie pôsobilo výchovne na osobu, proti ktorej sa trestné konanie vedie, a vychovávalo občanov k ostražitosti voči nepriateľom pracujúceho ľudu a iným rušiteľom jeho budovateľského úsilia, ako aj k plneniu občianskych povinností.
(3) Pomáhať dosiahnuť tento účel je právom a podľa ustanovení tohto zákona tiež povinnosťou každého občana.

§ 2 Základné zásady trestného konania

(1) Prokurátor je povinný stíhať všetky trestné činy, pokiaľ sa o nich dozvie; výnimky sú prípustné len podľa zákona.
(2) Trestné stíhanie pred súdmi je možné len na základe obžaloby podanej prokurátorom.
(3) Pokiaľ tento zákon neustanovuje niečo iné, postupujú orgány činné v trestnom konaní z úradnej povinnosti.
(4) Súdy v trestnom konaní rozhodujú spravidla v senátoch za účasti sudcov z ľudu; sudcovia a sudcovia z ľudu sú si pri rozhodovaní rovní. Predseda senátu rozhoduje ako jediný sudca, len kde to zákon výslovne pripúšťa.
(5) Sudcovia a sudcovia z ľudu rozhodujú nezávisle a sú viazaní len právnym poriadkom.
(6) Dokiaľ právoplatným odsudzujúcim rozsudkom súdu nie je vina vyslovená, nemožno na osobu, proti ktorej sa vedie trestné konanie, hľadieť, ako by bola vinná.
(7) Orgány činné v trestnom konaní vykonávajú a zhromažďujú dôkazy z úradnej povinnosti alebo na návrh strán tak, aby všetky okolnosti významné pre rozhodnutie veci boli náležite objasnené; pritom sú povinné s rovnakou starostlivosťou prihliadať ako na okolnosti svedčiace proti obvinenému, tak aj na okolnosti svedčiace v jeho prospech. Doznanie obvineného neoslobodzuje orgány činné v trestnom konaní od povinnosti preskúmať a všetkými dosiahnuteľnými dôkazmi overiť všetky okolnosti prípadu.
(8) Súd hodnotí dôkazy podľa vnútorného presvedčenia sudcov, založeného na starostlivom uvážení všetkých okolností prípadu jednotlivo i v ich súhrne.
(9) Dôkaz výpoveďami svedkov, znalcov a obvineného vykonáva súd tak, že uvedené osoby sám vyslúcha; výnimky sú prípustné len podľa zákona.
(10) Pri rozhodovaní na hlavnom a odvolacom pojednávaní, ako aj na verejnom a neverejnom zasadaní smie súd prihliadnuť len na tie dôkazy, ktoré boli pri tomto prejednaní vykonané.
(11) Pri hlavnom a odvolacom pojednávaní a verejnom zasadaní smie byť verejnosť vylúčená len v prípadoch v tomto zákone výslovne ustanovených.
(12) Osoba, proti ktorej sa vykonáva trestné konanie, musí byť v každom období konania poučená o procesných právach umožňujúcich jej plné uplatnenie obha-

joby a o tom, že si tiež môže zvoliť obhajcu; uplatnenie jej práv sú všetky orgány činné v trestnom konaní povinné umožniť.
(13) Každý je oprávnený používať pred súdom svoj materský jazyk. ...

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR zo 4. februára 1958, č. 1 Tz 268/57[110] (č. 39 zbierky)

Jestliže odvolací soud zrušil rozsudek soudu první stolice, rozhodne sám ve věci na základě jiného skutkového stavu, než o který opřel své rozhodnutí první soud, aniž sám provede důkazy v odvolacím řízení, jde o porušení zásady ústnosti a přímosti vyslovené v § 2 odst. 10 trestního řádu, podle níž smí i odvolací soud při rozhodování v odvolacím líčení přihlédnout jen k těm důkazům, které byly při tomto jednání provedeny.

§ 7 Výklad niektorých pojmov

(1) Orgánmi činnými v trestnom konaní sa rozumejú súd, prokurátor a vyšetrovacie orgány (§ 172).
(2) Kde tento zákon hovorí o ľudovom a krajskom súde, rozumejú sa tým v odbore vojenského súdnictva, pokiaľ z jednotlivého ustanovenia nevyplýva niečo iné, vojenský obvodový súd a vyšší vojenský súd.
(3) Kde tento zákon hovorí o sudcovi, rozumie sa tým tiež vojenský sudca, a pokiaľ z povahy veci nevyplýva niečo iné, tiež sudca z ľudu.
(4) Kde tento zákon hovorí o okresnom prokurátorovi, rozumie sa tým aj obvodný prokurátor a obvodný dopravný prokurátor a v odbore vojenského súdnictva vojenský obvodový prokurátor, a kde tento zákon hovorí o krajskom prokurátorovi, rozumie sa tým aj mestský prokurátor a oblastný dopravný prokurátor a v odbore vojenského súdnictva vyšší vojenský prokurátor, pokiaľ z jednotlivého ustanovenia nevyplýva niečo iné.
(5) Stranami sa rozumejú osoba, proti ktorej sa vedie trestné konanie, zúčastnená osoba, poškodený a osoba, na návrh alebo žiadosť ktorej sa konanie vedie, alebo ktorá podala opravný prostriedok, a v konaní pred súdom tiež prokurátor.
(6) Pokiaľ z povahy veci nevyplýva ináč, obvineným sa rozumie tiež obžalovaný a odsúdený.
(7) Obžalovaným je ten, proti komu bola obžaloba súdom prijatá, a ak nebola obžaloba predbežne prerokúvaná, ten, proti komu bolo nariadené hlavné pojednávanie.
(8) Odsúdeným je ten, proti komu bol vydaný odsudzujúci rozsudok, ktorý už nadobudol právoplatnosť.

[110] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1958. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1959, s. 92 – 94.

(9) Zúčastnenou osobou je ten, koho vec bola zhabaná, alebo podľa návrhu sa má zhabať, ak nie je v konaní obvineným, alebo komu môže byť alebo bolo uložené ručenie za nevymožiteľný peňažný trest.
(10) Poškodeným je ten, komu bola trestným činom spôsobená škoda, pokiaľ by nárok na jej náhradu bolo možno uplatňovať pred súdom v konaní vo veciach občianskoprávnych, ak nie je v konaní spoluobvineným.
(11) Kde tento zákon hovorí o trestnom čine, rozumie sa tým tiež priestupok, pre ktorý prokurátor nariadil zavedenie vyšetrovania, pretože priestupok súvisí s trestným činom toho istého obvineného, alebo pretože prokurátor je toho názoru, že so zreteľom na stupeň nebezpečnosti priestupku pre spoločnosť je primeraný trest iného druhu alebo trest vyšší, než môže uložiť orgán národného výboru alebo iný orgán, ďalej priestupok, pre ktorý z toho istého dôvodu podal prokurátor obžalobu, alebo ktorý súd zistil v zažalovanom skutku.
(12) Trestným konaním sa rozumie konanie podľa tohto zákona, trestným stíhaním potom úsek konania až do právoplatnosti rozsudku alebo uznesenia o zastavení trestného stíhania.

DRUHÁ HLAVA. SUBJEKTY KONANIA

Prvý oddiel. Pôsobnosť a príslušnosť súdov

§ 8 Pôsobnosť súdov

Súdy konajú a rozhodujú o trestných činoch a priestupkoch, pre ktoré podal prokurátor na súde obžalobu.

§ 9 Právomoc všeobecných súdov

Súdnictvo v trestných veciach vykonávajú všeobecné súdy, pokiaľ podľa zákona neprislúcha jeho výkon vojenským súdom.

Právomoc vojenských súdov

§ 10 (1) Právomoci vojenských súdov podliehajú
a) vojaci v činnej službe,
b) príslušníci vojensky organizovaných a iných sborov v činnej službe, o ktorých to určujú osobitné zákony,
c) vojnoví zajatci.
(2) Právomoc vojenských súdov podľa odseku 1 sa vzťahuje len na trestné činy spáchané za trvania pomeru, ktorý túto právomoc zakladá. ...

Pôsobnosť

§ 12 Pokiaľ tento zákon neustanovuje niečo iné, koná v prvej stolici ľudový súd.
§ 13 (1) Krajský súd koná v prvej stolici o trestných činoch podľa prvej hlavy osobitnej časti trestného zákona a podľa zákona na ochranu mieru, na ktoré zákon ustanovuje trest smrti alebo trest odňatia slobody, ktorého dolná hranica je najmenej päť rokov, a ďalej o trestných činoch podvracania republiky, teroru, záškodníctva a sabotáže (§§ 79a, 80a, 84 a 85 tr. zák.).

(2) Vyšší vojenský súd koná v prvej stolici tiež o trestných činoch funkcionárov, pre ktorých je zriadený.

Príslušnosť

§ 14 (1) Konanie vykonáva súd, v obvode ktorého bol trestný čin spáchaný.

(2) Ak nemožno miesto činu zistiť, alebo ak bol čin spáchaný v cudzine, koná súd, v obvode ktorého má obvinený bydlisko, pracovisko alebo pobyt; ak sa nedajú zistiť, alebo sú mimo územia Československej republiky, súd, v obvode ktorého čin vyšiel najavo.

§ 15 (1) Konanie o trestných činoch príslušníkov ozbrojených sborov, ktorí konajú službu u časti, pre ktorú bol zriadený vojenský súd, vykonáva tento súd.

(2) Konanie o trestných činoch funkcionárov ozbrojených sborov vykonáva vojenský súd, ktorý je určený prezidentom republiky na prejednanie trestných činov týchto funkcionárov.

Spoločné konanie

§ 16 O všetkých trestných činoch toho istého obvineného a proti všetkým obvineným, ktorých trestné činy spolu súvisia, sa vykonáva spoločné konanie. Spoločné konanie však nemôže vykonávať všeobecný súd o trestnom čine osoby podliehajúcej právomoci vojenských súdov a naopak.

§ 17 Spoločné konanie vykonáva krajský súd, ak je kompetentný konať aspoň o jednom z trestných činov.

§ 18 Spoločné konanie vykonáva súd, ktorý je kompetentný konať proti priamemu páchateľovi alebo o najťažšom trestnom čine.

§ 19 Ak je podľa predchádzajúcich ustanovení kompetentných niekoľko súdov, koná z týchto súdov ten súd, na ktorom podal prokurátor obžalobu, alebo ktorému vec nekompetentný súd postúpil. ...

Odňatie a prikázanie veci

§ 23 Z dôležitých dôvodov môže byť vec kompetentnému súdu odňatá a prikázaná inému súdu toho istého druhu tej istej stolice; o odňatí a prikázaní rozhoduje súd, ktorý je obidvom súdom najbližšie spoločne nadriadený. ...

Druhý oddiel. Vylúčenie orgánov činných v trestnom konaní

§ 25 (1) Z vykonávania úkonov trestného konania je vylúčený sudca, prokurátor, vyšetrovací orgán a zapisovateľ, u ktorého pre pomer k prejednávanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo dotýka, k ich obhajcom, zákonným zástupcom a splnomocnencom, ak ide o sudcu, tiež k prokurátorovi a ak ide o prokurátora tiež k vyšetrovaciemu orgánu, možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti.

(2) Sudca je ďalej vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania, ak bol v prejednávanej veci činný ako prokurátor, vyšetrovací orgán, obhajca alebo ako splnomocnenec zúčastnenej osoby alebo poškodeného.

(3) Vo vyššej stolici je okrem toho vylúčený sudca, ktorý sa zúčastnil rozhodova-

nia v prvej stolici, a naopak; z rozhodovania o sťažnosti je vylúčený prokurátor, ktorý sa zúčastnil konania v prvej stolici.

§ 26 (1) Len čo sa dozvie o skutočnosti odôvodňujúcej jeho vylúčenie alebo ak takú skutočnosť niektorá zo strán namieta, oznámi to sudca predsedovi súdu, predseda súdu predsedovi nadriadeného súdu a iná osoba bezprostredne nadriadenému orgánu; až do rozhodnutia týchto orgánov o vylúčení vykonávajú len tie úkony, ktoré nepripúšťajú odklad.

(2) Ak sudca, o vylúčenie ktorého ide, s tým súhlasí, môže predseda súdu, bez toho, že by o vylúčení rozhodol, prideliť vec inému sudcovi, alebo určiť za neho do senátu iného sudcu. ...

Štvrtý oddiel. Obvinený

§ 30 Obvinený

Toho, kto je podozrivý zo spáchania trestného činu, možno považovať za obvineného a použiť proti nemu prostriedky dané týmto zákonom proti obvinenému až vtedy, ak bolo proti nemu vznesené obvinenie (§ 178).

§ 31 Práva obvineného

(1) Obvinený má právo sa vyjadriť o všetkých skutočnostiach, ktoré sa mu dávajú za vinu, a k dôkazom o nich, právo uviesť všetky okolnosti a dôkazy, ktoré slúžia na jeho obhajobu, a ďalej najmä právo robiť v trestnom konaní návrhy, zvoliť si obhajcu a podávať opravné prostriedky. Tieto práva prislúchajú obvinenému aj vtedy, ak nie je svojprávny.

(2) Všetky orgány činné v trestnom konaní sú povinné obvineného vždy o jeho právach poučiť a poskytnúť mu úplnú možnosť ich uplatniť.

§ 32 Zákonný zástupca obvineného

Zákonný zástupca nesvojprávneho obvineného je oprávnený obvineného zastupovať, najmä zvoliť mu obhajcu, robiť za obvineného návrhy, podávať za neho žiadosti a opravné prostriedky; je tiež oprávnený zúčastniť sa na všetkých úkonoch, na ktorých sa môže podľa zákona zúčastniť obvinený. V prospech obvineného môže zákonný zástupca tieto práva vykonávať aj proti vôli obvineného.

Piaty oddiel. Obhajca

§ 33 Obhajca

(1) Obhajcom môže byť, ak nie je ďalej ustanovené niečo iné, len advokát; v odbore vojenského súdnictva a v konaní o trestných činoch patriacich do pôsobnosti krajského súdu (§ 13 ods. 1), len advokát zapísaný do osobitného zoznamu, ktorý vedie Ministerstvo spravodlivosti.

(2) Na hlavnom a odvolacom pojednávaní a verejnom zasadaní nemôže byť obhajcom ten, kto je naň predvolaný ako svedok, znalec alebo tlmočník.

§ 34 Zvolený obhajca

(1) Ak nepoužije obvinený alebo jeho zákonný zástupca právo zvoliť si obhajcu, môže ho zvoliť na svoje trovy jeho príbuzný v priamom pokolení, jeho súrode-

nec, osvojiteľ, osvojenec, manžel a druh, ako aj zúčastnená osoba. Ak obvinený nie je svojprávny, môžu tak tieto osoby urobiť aj proti jeho vôli.
(2) Ak nebude obhajca súdu a v prípravnom konaní prokurátorovi alebo vyšetrovaciemu orgánu oznámený tým, kto ho zvolil, musí sám preukázať, že bol za obhajcu zvolený.
(3) Obvinený si môže namiesto obhajcu, ktorý mu bol ustanovený alebo inou osobou na to oprávnenou zvolený, zvoliť obhajcu iného.

Ustanovený obhajca

§ 35 (1) Ak obvinený nemá obhajcu v prípadoch, keď ho musí mať, a nepreukáže v určenej lehote, že si ho sám zvolil, bude mu obhajca určený na jeho trovy.
(2) Ak nemá obvinený v prípade uvedenom v odseku 1 dostatočné prostriedky, aby uhradzoval odmenu obhajcovi, bude mu ustanovený obhajca, ktorý ho bude obhajovať bez nároku na odmenu.
(3) Na žiadosť obvineného, ktorý nemá dostatočné prostriedky, aby uhradzoval odmenu obhajcovi, bude mu ustanovený obhajca, ktorý ho bude obhajovať bez nároku na odmenu, i keď nejde o prípad, keď obvinený obhajcu mať musí.
(4) Ak je obvinených niekoľko, ustanoví sa tým, ktorých záujmy v trestnom konaní nie sú v rozpore, spravidla spoločný obhajca.
§ 36 (1) Obhajcu ustanovuje predseda senátu a prípravnom konaní prokurátor, a to spravidla v súčinnosti s advokátskou poradňou; im prislúcha tiež oslobodiť ustanoveného obhajcu od povinnosti obhajovania.
(2) V odbore vojenského súdnictva môže byť so súhlasom náčelníka ustanovený za obhajcu tiež dôstojník justície v činnej službe, ak ide o naliehavý prípad a advokát nie je ihneď poruke alebo ak to vyžaduje povaha prejednávanej veci; obhajcom však nemôže byť dôstojník činný u vojenského prokurátora.
§ 37 (1) Ustanovený obhajca je povinný prevziať obhajobu; z dôležitých dôvodov môže však byť na svoju žiadosť od povinnosti obhajoby oslobodený a namiesto neho ustanovený obhajca iný.
(2) Z dôležitých dôvodov môže byť na žiadosť obvineného namiesto ustanoveného obhajcu ustanovený iný obhajca. Možno tiež rozhodnúť, aby obhajca už ustanovený obhajoval obvineného bez nároku na odmenu.

§ 38 Oprávnenia obhajcu

(1) Obhajca je oprávnený už v prípravnom konaní robiť za obvineného návrhy a podávať za neho žiadosti a opravné prostriedky. Pri oboznamovaní obvineného s výsledkami vyšetrovania (§§ 183, 184) a kedykoľvek neskoršie smie obhajca hovoriť s obvineným, ktorý je vo väzbe, bez prítomnosti iných osôb a nazerať do spisov.
(2) Obhajca je v konaní pred súdom tiež oprávnený zúčastniť sa na všetkých úkonoch, na ktorých sa môže zúčastniť obvinený.

(3) Ak nie je obvinený svojprávny, môže obhajca oprávnenia uvedené v odsekoch 1 a 2 vykonávať tiež proti vôli obvineného.
(4) Ak nebolo splnomocnenie obhajcu obmedzené, vzťahuje sa na celé konanie, a to aj vtedy, ak ide o obhajcu ustanoveného.

Šiesty oddiel. Zúčastnená osoba

§ 39 (1) Zúčastnenej osobe musí sa poskytnúť možnosť, aby sa k veci vyjadrila; môže byť prítomná na hlavnom a odvolacom pojednávaní a na verejnom zasadaní a robiť tam návrhy.
(2) Orgány činné v trestnom konaní sú povinné zúčastnenú osobu o jej právach poučiť a poskytnúť jej úplnú možnosť na ich uplatnenie.

§ 40 Ak nie je zúčastnená osoba svojprávna, vykonáva jej práva podľa tohto zákona jej zákonný zástupca.

Siedmy oddiel. Poškodený. Uplatnenie nároku poškodeného

§ 41 (1) Poškodený má právo žiadať, aby v trestnom konaní bolo rozhodnuté o jeho nároku na náhradu škody spôsobenej trestným činom, a robiť návrhy. Toto právo poškodenému neprislúcha v konaní o trestných činoch patriacich do pôsobnosti krajského súdu (§ 13 ods. 1).
(2) Orgány činné v trestnom konaní sú povinné poškodeného o jeho právach poučiť a poskytnúť mu úplnú možnosť na ich uplatnenie. ...

§ 43 Zákonný zástupca poškodeného

Ak nie je poškodený svojprávny, vykonáva jeho práva podľa tohto zákona jeho zákonný zástupca. ...

TRETIA HLAVA. PROCESNÉ ÚKONY

§ 48 Všeobecné ustanovenie

Pri vykonávaní procesného úkonu musí sa zaobchádzať s osobami na úkone zúčastnenými tak, ako to vyžaduje význam a výchovný účel trestného konania, rešpektovať ich osobnosť a ich ústavou zaručené práva a vychádzať ich žiadostiam podľa možnosti v ústrety.

Prvý oddiel. Miesto a čas

§ 49 (1) Procesné úkony sa spravidla vykonávajú v úradnej miestnosti toho, kto ich vykonáva. Ak to vyžaduje povaha úkonu alebo ak je to potrebné pre urýchlenie konania, náležité objasnenie veci alebo z iných dôležitých dôvodov, vykonajú sa procesné úkony aj mimo úradnej miestnosti alebo sídla príslušného súdu, prokurátora alebo vyšetrovacieho orgánu.
(2) Ak treba procesný úkon vykonať v objekte štátneho orgánu alebo ústavu, podniku alebo inej organizácie, treba to vopred oznámiť osobe poverenej jeho vedením.
(3) V objektoch ozbrojených sborov smie sa procesný úkon vykonať len s vedomím kompetentného náčelníka.

§ 50 (1) Procesné úkony sa vykonávajú spravidla v pracovnom čase. V dňoch pracovného pokoja a v noci možno tieto úkony vykonávať len v naliehavých prípadoch.
(2) Vykonanie procesných úkonov má sa určiť spravidla najmenej tri dni vopred, ak sa na úkone majú zúčastniť iné osoby. Ak sa má vyslúchnuť väčší počet osôb zamestnaných na tom istom pracovisku, možno ich výsluch vykonať po predchádzajúcej dohode s vedúcim pracoviska na mieste pracoviska, a to aj bez ich predchádzajúceho predvolania; ak ide o príslušníkov ozbrojených sborov v činnej službe u toho istého útvaru, možno tak urobiť po dohode s kompetentným náčelníkom.

Druhý oddiel. Dožiadanie

§ 51 (1) Súd, prokurátor a vyšetrovacie orgány vykonávajú jednotlivé úkony trestného konania vo svojom obvode spravidla sami. Mimo svojho obvodu vykonávajú jednotlivé úkony trestného konania súd, prokurátor alebo vyšetrovací orgán spravidla dožiadaním ľudového súdu, prokurátora alebo vyšetrovacieho orgánu, v obvode ktorého má sa úkon vykonať, prípadne tiež dožiadaním vojenského súdu alebo prokurátora; ak vec nepripúšťa odklad alebo ak je to nevyhnutne potrebné pre riadne posúdenie veci, vykonajú ich aj mimo svojho obvodu sami.
(2) Najvyšší súd a krajský súd môžu ich však aj vo svojom obvode vykonať dožiadaním ľudového súdu, v obvode ktorého má sa úkon vykonať; Najvyšší súd môže toto urobiť tiež dožiadaním krajského súdu.
(3) V odbore vojenského súdnictva môžu jednotlivé úkony trestného konania vykonať vojenský súd alebo vojenský prokurátor tiež dožiadaním ľudového súdu alebo okresného prokurátora, v obvode ktorého má sa úkon vykonať.
§ 52 (1) Ak je na vykonanie úkonov, o ktoré sa žiada, potrebná podrobnejšia znalosť spisov, možno spisy alebo ich časť pripojiť k dožiadaniu.
(2) Ak je to pre úspešné vykonanie konania potrebné, treba výsluch pri vykonávaní dožiadania rozšíriť podľa toho, čo pri ňom vyjde najavo, i na okolnosti alebo osoby, ktoré v dožiadaní sa neuviedli.
§ 53 Úkony dožiadaného súdu vykonáva jediný sudca; pritom má práva a povinnosti predsedu senátu.

Tretí oddiel. Zápisnica

§ 54 Spisovanie zápisnice
(1) O každom procesnom úkone treba spísať zápisnicu, a to ihneď pri úkone, a ak to nie je možné, čo najskôr po ňom. ...

Štvrtý oddiel. Podanie

§ 59 (1) Podanie možno urobiť písomne, telegraficky, ďalekopisom alebo ústne do zápisnice na súde, u prokurátora alebo vyšetrovacieho orgánu.
(2) Toho, kto podanie urobil telegraficky alebo ďalekopisom, možno vyzvať, aby v lehote, ktorá sa mu určí, podanie opakoval písomne a s potrebným počtom

odpisov. Ak nevyhovie tejto výzve, zhotovia sa odpisy na jeho trovy; na to sa musí vo výzve upozorniť.
(3) Podanie sa posudzuje vždy podľa svojho obsahu, aj keď je nesprávne označené.
§ 60 (1) Ak sa oznámenie o trestnom čine robí ústne, treba oznamovateľa vyslúchnuť o okolnostiach, za ktorých bol čin spáchaný, o osobných pomeroch toho, na koho sa oznámenie podáva, a o dôkazoch a výške škody spôsobenej oznámeným činom; ak je oznamovateľ zároveň poškodeným alebo jeho splnomocnencom, musí sa vyslúchnuť tiež o tom, či žiada, aby súd rozhodol v trestnom konaní o jeho nároku na náhradu škody. Výsluch treba vykonať tak, aby sa získal podklad potrebný pre ďalšie konanie.
(2) Ak bola zápisnica o ústne urobenom trestnom oznámení spísaná na súde, pošle ju súd bez odkladu prokurátorovi. ...

Siedmy oddiel. Nazeranie do spisov

§ 71 (1) Obvinený, poškodený a zúčastnená osoba a ich obhajcovia a splnomocnenci majú právo nazerať do spisu, s výnimkou zápisnice o hlasovaní, a robiť si výpisy a poznámky. To isté právo majú zákonní zástupcovia nesvojprávneho obvineného, poškodeného a zúčastnenej osoby. Iné osoby tak môžu robiť so súhlasom predsedu senátu a v prípravnom konaní so súhlasom prokurátora alebo vyšetrovacieho orgánu, len pokiaľ je to potrebné na uplatnenie ich práv.
(2) V prípravnom konaní môže prokurátor alebo vyšetrovací orgán nazretie do spisu odoprieť, ak by sa tým maril účel trestného stíhania; toto obmedzenie sa nevzťahuje na obvineného a obhajcu, ak sa už prikročilo k oboznamovaniu obvineného s výsledkami vyšetrovania (§ 183).
(3) Tomu, kto mal právo byť pri úkone prítomný, nemožno odoprieť nazretie do spisov o takom úkone.
§ 72 (1) Nazerať do spisov možno len v miestnostiach súdu, prokuratúry alebo vyšetrovacieho orgánu, a to pod dohľadom.
(2) Na odôvodnenú žiadosť možno so súhlasom predsedu senátu, prokurátora alebo vyšetrovacieho orgánu zaslať spisy alebo ich časť aj inému súdu, prokurátorovi alebo vyšetrovaciemu orgánu, aby sa tam mohlo do nich nazrieť.
§ 73 Pri povoľovaní nazerať do spisov treba urobiť opatrenie, aby bolo zachované štátne a hospodárske tajomstvo. ...

ŠTVRTÁ HLAVA. ZAISTENIE OSÔB A VECÍ

Prvý oddiel. Zatknutie, predbežná väzba a zadržanie

Zatknutie

§ 75 (1) Zatknúť osobu podozrivú zo spáchania trestného činu sú bezpečnostné orgány oprávnené len vtedy, ak táto osoba bola pri čine pristihnutá.
(2) O pristihnutie pri čine ide aj vtedy, ak bol niekto ihneď po čine ako podozrivý

prenasledovaný alebo ihneď po čine zastihnutý za okolností, ktoré ukazujú na jeho účasť pri čine, najmä s vecami, ktorými bol trestný čin spáchaný alebo ktoré z neho pochádzajú.
(3) O každom zatknutí musia bezpečnostné orgány ihneď spísať zápisnicu, v ktorej okrem osobných údajov o zatknutej osobe uvedú podstatné dôvody, pre ktoré bolo zatknutie vykonané, miesto a čas zatknutia, okolnosti, za ktorých k zatknutiu došlo, ako aj označenie osoby, ktorá zatknutie vykonala. Odpis tejto zápisnice doručia bez odkladu prokurátorovi.
(4) Zatknutú osobu musia bezpečnostné orgány najneskôr do 48 hodín odovzdať prokurátorovi alebo ju prepustiť na slobodu.
§ 76 (1) Ak nejde o prípad uvedený v § 75 ods. 1, smie byť obvinený zatknutý len na písomný rozkaz súdu.
(2) Rozkaz na zatknutie možno vydať len vtedy, ak je tu niektorý z dôvodov väzby (§ 79). Vydá ho predseda senátu a označí v ňom trestný čin, pre ktorý bolo vznesené obvinenie (§§ 178, 180), a dôvod zatknutia. V prípravnom konaní rozhodne o vydaní takého rozkazu na návrh prokurátora; proti zamietavému rozhodnutiu môže prokurátor podať sťažnosť.
(3) Zatknutie vykoná na základe rozkazu na zatknutie bezpečnostný orgán. Rozkaz na zatknutie sa doručí obvinenému pri zatknutí, a ak to nie je možné, najneskoršie do 48 hodín po ňom.
(4) Zatknutá osoba musí byť najneskoršie do 48 hodín odovzdaná súdu, alebo ak bol rozkaz na zatknutie vydaný v prípravnom konaní, prokurátorovi.
(5) Rozkaz na zatknutie predseda senátu odvolá, len čo dôvod preň zanikne.
§ 77 Predbežná väzba
(1) Osobu, ktorá je na základe zistených skutočností podozrivá zo spáchania trestného činu, smie vyšetrovací orgán vziať do predbežnej väzby, len ak tu je niektorý z dôvodov väzby (§ 79) a vec nepripúšťa odklad.
(2) O každom vzatí do predbežnej väzby musia vyšetrovacie orgány ihneď spísať zápisnicu, v ktorej okrem údajov o osobe vzatej do predbežnej väzby uvedú dôvody, pre ktoré vzatie do predbežnej väzby sa vykonalo, čas a miesto vzatia do takej väzby, ako aj označenie osoby, ktorá vzatie do väzby vykonala. Odpis tejto zápisnice musí sa bez odkladu doručiť prokurátorovi.
(3) Osobu vzatú do predbežnej väzby musia vyšetrovacie orgány najneskoršie do 48 hodín odovzdať prokurátorovi alebo prepustiť na slobodu.
§ 78 Zadržanie
Osobu pristihnutú pri čine smie tiež zadržať ktokoľvek, ak je to nevyhnutne potrebné na zistenie jej totožnosti, na zamedzenie úteku alebo na zaistenie dôkazov; je však povinný odovzdať ju ihneď prokurátorovi alebo bezpečnostnému orgánu. Zadržaného príslušníka ozbrojených síl môže odovzdať tiež najbližšiemu útvaru ozbrojených síl alebo správcovi posádky. Ak odovzdanie zadržaného

nie je možné, je povinný urobiť o zadržaní ihneď oznámenie niektorému z uvedených orgánov.

Druhý oddiel. Väzba

§ 79 Dôvody väzby

Obvinený smie byť vzatý do väzby len vtedy, ak tu sú skutočnosti, ktoré dostatočne odôvodňujú obavu,

a) že ujde, najmä preto, že nemožno ihneď zistiť jeho totožnosť alebo bydlisko, alebo pre vysoký trest, ktorý ho podľa očakávania postihne,

b) že bude pôsobiť na svedkov alebo spoluobvinených, alebo že bude ináč mariť objasnenie skutočností závažných pre trestné stíhanie, alebo

c) že znova spácha trestný čin, ktorý spáchal, alebo že dokončí trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo že vykoná trestný čin, ktorým hrozil.

§ 80 Vzatie do väzby

(1) Vziať do väzby možno len osobu, proti ktorej sa už vznieslo obvinenie (§ 178).

(2) Vziať do väzby je oprávnený len súd a v prípravnom konaní prokurátor. Vziať do väzby osobu zatknutú (§ 76) po podaní obžaloby je oprávnený predseda senátu.

(3) O väzbe musí sa rozhodnúť najneskoršie do 48 hodín od dodania osoby zatknutej, vzatej do predbežnej väzby alebo zadržanej súdu alebo prokurátorovi, a to vždy po jej predchádzajúcom výsluchu. O vzatí do väzby treba upovedomiť bez odkladu rodinných príslušníkov obvineného, ako aj jeho zamestnávateľa, ak neboli už upovedomení o zatknutí alebo predbežnej väzbe; o vzatí do väzby príslušníka ozbrojeného sboru treba upovedomiť jeho náčelníka.

Trvanie väzby

§ 81 (1) Ak trvá väzba v prípravnom konaní už 2 mesiace, musí byť obvinený prepustený na slobodu, ak nadriadený prokurátor nerozhodol, že väzba trvá ďalej. Nadriadený prokurátor môže takto väzbu predĺžiť len z dôvodov uvedených v § 79 písm. a) alebo c), a to najdlhšie o jeden mesiac. Na dlhší čas môže väzbu z týchto dôvodov predĺžiť len generálny prokurátor.

(2) Čas uvedený v odseku 1 sa počíta odo dňa zadržania, zatknutia alebo vzatia do väzby alebo predbežnej väzby a končí sa najneskoršie dňom podania obžaloby. Do tohto času sa započítava tiež čas, v ktorom bol obvinený pozorovaný v ústave (§ 130 ods. 2).

(3) Ak sa vedie trestné stíhanie len pre priestupok, nesmie väzba trvať dlhšie ako 30 dní, včítane väzby v konaní pred súdom.

§ 82 (1) Prokurátor a súd sú povinní skúmať v každom období trestného stíhania, či dôvody väzby ešte trvajú; ak zanikne dôvod väzby, musí sa obvinený ihneď prepustiť na slobodu.

(2) Obvinený má právo kedykoľvek žiadať o prepustenie na slobodu; o jeho žiadosti musí sa bez odkladu rozhodnúť.

(3) Ak súhlasí prokurátor s prepustením obvineného na slobodu, môže rozhodnutie o tom, že sa obvinený prepúšťa na slobodu, urobiť v konaní pred súdom predseda senátu.

§ 83 Ak je tu iba dôvod väzby uvedený v § 79 písm. a) a obvinený dá písomné vyhlásenie, že sa na vyzvanie ustanoví na súd, k prokurátorovi alebo vyšetrovaciemu orgánu a že ihneď oznámi každú zmenu svojho pobytu, môže orgán rozhodujúci o väzbe ponechať obvineného na slobode alebo ho prepustiť na slobodu, ak považuje také vyhlásenie za dostatočné vzhľadom na osobu obvineného a povahu vyšetrovaného prípadu.

§ 84 Sťažnosť proti rozhodnutiu o väzbe

(1) Proti rozhodnutiu o väzbe je prípustná sťažnosť.

(2) Odkladný účinok má len sťažnosť prokurátora proti rozhodnutiu súdu o prepustení obvineného z väzby. Ak bol prokurátor pri vyhlásení takého rozhodnutia prítomný, má jeho sťažnosť odkladný účinok len vtedy, ak bola podaná ihneď po vyhlásení rozhodnutia; ak ide však o prepustenie z väzby po oslobodzujúcom rozsudku, má sťažnosť prokurátora odkladný účinok len vtedy, ak súčasne s ňou podal prokurátor tiež odvolanie.

Tretí oddiel. Vydanie a odňatie veci

§ 85 Povinnosť na vydanie veci

(1) Kto má u seba vec dôležitú pre trestné konanie, je povinný ju na vyzvanie vydať súdu, prokurátorovi alebo vyšetrovaciemu orgánu; vo vyzvaní musí sa upozorniť na to, že ak nevydá vec, môže sa odňať, a na iné následky nevyhovenia (§ 74).

(2) Vyzvať na vydanie veci je oprávnený predseda senátu a v prípravnom konaní prokurátor alebo vyšetrovací orgán.

§ 86 Odňatie veci

(1) Ak nevydá vec dôležitú pre trestné konanie na vyzvanie ten, kto ju má u seba, môže sa na rozkaz predsedu senátu a v prípravnom konaní na rozkaz prokurátora alebo vyšetrovacieho orgánu odňať; na vydanie rozkazu potrebuje vyšetrovací orgán predchádzajúci súhlas prokurátora.

(2) Bez rozkazu uvedeného v odseku 1 môže sa vec odňať len vtedy, ak nemožno taký rozkaz vopred dostať a vec nepripúšťa odklad.

(3) Na odňatie veci sa priberie podľa možnosti osoba, ktorá nie je na veci zúčastnená.

§ 87 Potvrdenie o prevzatí veci

Osobe, ktorá vec vydala alebo ktorej sa vec odňala, vydá orgán úkon vykonávajúci súčasne písomné potvrdenie o prevzatí veci.

Vrátenie veci

§ 88 (1) Len čo nie je vec na ďalšie konanie potrebná, vráti sa tomu, kto ju vydal alebo komu bola odňatá, pokiaľ na ňu neuplatňuje právo iná osoba, alebo tomu,

právo koho na vec je nepochybné. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.
(2) Ak je nebezpečenstvo, že sa vec vzatá do úschovy, ktorá sa nemohla vrátiť podľa odseku 1, skazí, vec sa predá a suma za ňu utŕžená sa uloží do úschovy na štátnom notárstve alebo na súde. Na predaj veci sa primerane použijú predpisy o súdnom predaji zexekvovaných hnuteľných vecí.
(3) O vrátení a predaji veci rozhoduje predseda senátu a v prípravnom konaní prokurátor.
§ 89 (1) Ak bola obvineným vydaná alebo mu odňatá vec, ktorú pravdepodobne získal trestným činom, a buď nie je známe, komu vec patrí, alebo nie je známy pobyt poškodeného, vyhlási sa verejne opis veci. Vyhlásenie sa urobí spôsobom pre vypátranie poškodeného najúčelnejším, a to spolu s vyzvaním, aby sa poškodený prihlásil do roka od vyhlásenia.
(2) Ak neuplatní okrem obvineného nikto v lehote uvedenej v odseku 1 právo k veci, vydá sa vec alebo suma za ňu utŕžená obvinenému na jeho žiadosť. Ak o to obvinený nežiada alebo ak mu vec zrejme nepatrí, vec sa predá a suma za ňu utŕžená sa uloží do úschovy na štátnom notárstve alebo na súde. Proti týmto rozhodnutiam je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.
(3) Opatrenia a rozhodnutia uvedené v odseku 1 a 2 robí predseda senátu a v prípravnom konaní prokurátor.
(4) Ak vec, o ktorej sa nevie, komu patrí, je bezcenná, zničí sa, a ak má cenu len nepatrnú, predá sa a suma za ňu utŕžená sa uloží do úschovy na štátnom notárstve alebo na súde.

§ 90 Zápisnica

Zápisnica o vydaní a odňatí veci musí obsahovať tiež opis vydanej alebo odňatej veci.

Štvrtý oddiel. Prehľadanie domu a osoby

§ 91 Dôvody prehľadania domu a osoby

(1) Prehľadanie domu možno vykonať, ak je dôvodné podozrenie, že v byte, inej miestnosti alebo priestore k nim patriacom je vec dôležitá pre trestné konanie alebo že sa tam ukrýva osoba podozrivá zo spáchania trestného činu.
(2) Prehľadanie osoby možno vykonať, ak je dôvodné podozrenie, že niekto má u seba vec dôležitú pre trestné konanie; u osoby zatknutej alebo vzatej do predbežnej väzby možno vykonať prehľadanie osoby tiež vtedy, ak je tu podozrenie, že má u seba zbraň alebo inú vec, ktorou by mohla ohroziť život alebo zdravie bezpečnostného orgánu alebo inej osoby alebo ktorá by mohla slúžiť na spáchanie samovraždy.

§ 92 Rozkaz na prehľadanie

(1) Ak nevykoná predseda senátu, prokurátor alebo vyšetrovací orgán prehľadanie domu alebo osoby sám, vykoná ju na jeho rozkaz bezpečnostný orgán.

Rozkaz na prehľadanie domu musí byť vydaný písomne a musí obsahovať odôvodnenie; rozkaz sa doručí osobe, u ktorej sa prehľadanie vykonáva, pri prehľadaní, a ak to nie je možné, najneskoršie do 48 hodín po nej. Vyšetrovací orgán potrebuje na výkon prehľadania domu a osoby a na vydanie rozkazu naň predchádzajúci súhlas prokurátora.
(2) Bez rozkazu uvedeného v odseku 1 môžu bezpečnostné orgány vykonať prehľadanie domu alebo osoby len vtedy, ak rozkaz nemožno vopred zaobstarať a vec nepripúšťa odklad, alebo ak ide o osobu pristihnutú pri čine alebo o osobu, na ktorú je vydaný rozkaz na zatknutie.

§ 93 Predchádzajúci výsluch

Prehľadanie domu alebo osoby možno vykonať len po predchádzajúcom výsluchu toho, u koho alebo na kom sa má vykonať, a to len vtedy, ak sa výsluchom nedosiahlo ani dobrovoľné vydanie hľadanej veci, ani odstránenie iných dôvodov, ktoré viedli k prehľadaniu. Taký výsluch nie je potrebný, ak vec nepripúšťa odklad a výsluch nemožno okamžite vykonať.

§ 94 Výkon prehľadania

(1) Orgán vykonávajúci prehľadanie domu je povinný umožniť, aby sa ho zúčastnila osoba, u ktorej sa vykonáva, alebo niektorý dospelý člen jej domácnosti. O tomto práve je povinný tieto osoby poučiť.
(2) K výkonu prehľadania domu a osoby sa priberie osoba, ktorá nie je na veci zúčastnená.
(3) Orgán vykonávajúci prehľadanie sa preukáže svojím oprávnením.
(4) Osobe, u ktorej bolo prehľadanie vykonané, vydá orgán vykonávajúci prehľadanie ihneď, a ak to nie je možné, najneskoršie do 48 hodín po ňom písomné potvrdenie o dôvodoch prehľadania a o jeho výsledku, ako aj o veci pri ňom vydanej alebo odňatej.

§ 95 Zápisnica

V zápisnici o prehľadaní musí sa uviesť tiež, či boli dodržané ustanovenia o predchádzajúcom výsluchu (§ 93) a o vydaní potvrdenia (§ 94 ods. 4), prípadne dôvody, prečo tieto ustanovenia dodržané neboli.

Piaty oddiel. Zadržanie a otvorenie zásielok

§ 96 Zadržanie zásielok

(1) Ak je na objasnenie skutočností závažných pre trestné stíhanie treba zistiť obsah nedoručených telegramov, listov alebo iných zásielok, ktoré pochádzajú od obvineného alebo sú jemu určené, nariadi predseda senátu a v prípravnom konaní prokurátor alebo vyšetrovací orgán, aby mu ich podnik vykonávajúci ich prepravu, vydal; vyšetrovací orgán potrebuje na toto opatrenie predchádzajúci súhlas prokurátora.
(2) Bez nariadenia uvedeného v odseku 1 môže sa preprava zásielky zadržať na rozkaz bezpečnostných orgánov, ale len vtedy, ak nemožno toto nariadenie

vopred dosiahnuť a vec nepripúšťa odklad. Ak však nedôjde podniku vykonávajúcemu prepravu zásielok v takom prípade do troch dní nariadenie predsedu senátu, prokurátora alebo vyšetrovacieho orgánu, aby sa mu zásielky vydali, nesmie podnik prepravu zásielok ďalej zdržovať.

§ 97 Otvorenie zásielok

(1) Zásielku vydanú podľa § 96 ods. 1 smie otvoriť len predseda senátu a v prípravnom konaní prokurátor alebo vyšetrovací orgán; tento orgán potrebuje na otvorenie predchádzajúci súhlas prokurátora.

(2) Otvorená zásielka sa odovzdá adresátovi, a ak nie je jeho pobyt známy, niektorému z jeho rodinných príslušníkov; ináč sa zásielka vráti odosielateľovi. Ak je však obava, že by odovzdanie zásielky malo škodlivý vplyv na trestné stíhanie, pripojí sa k spisu; ak je to vhodné, oznámi sa adresátovi obsah listu alebo telegramu a ak nie je jeho pobyt známy, urobí sa oznámenie niektorému z jeho rodinných príslušníkov.

(3) Zásielka, ktorej otvorenie sa neuznalo za potrebné, odovzdá sa ihneď adresátovi alebo sa vráti podniku, ktorý ju vydal.

Šiesty oddiel. Zaistenie osôb a vecí bezpečnostnými orgánmi

§ 98 (1) Ak sa objaví už pred začatím vyšetrovania, že je nevyhnutne potrebné vziať osobu podozrivú zo spáchania trestného činu do predbežnej väzby (§ 77), odňať vec (§§ 86 a nasl.) alebo vykonať prehľadanie osoby alebo domu (§§ 91 až 95), vyžiada si na to bezpečnostný orgán predchádzajúci súhlas prokurátora; bez predchádzajúceho súhlasu prokurátora môže taký úkon vykonať len vtedy, ak súhlas nemôže vopred dosiahnuť a vec nepripúšťa odklad. V takom prípade je povinný vyžiadať si najneskoršie do 48 hodín dodatočný súhlas prokurátora, a ak ide o vzatie do predbežnej väzby, odovzdať najneskoršie do 48 hodín takú osobu prokurátorovi alebo ju prepustiť na slobodu.

(2) Pri vykonávaní úkonov uvedených v odseku 1 postupujú bezpečnostné orgány podľa ustanovení tohto zákona. Zákonnosť a neodkladnosť takýchto úkonov je prokurátor povinný preveriť.

PIATA HLAVA. DOKAZOVANIE

§ 99 Všeobecné ustanovenie

Za dôkaz môže slúžiť všetko, čo môže prispieť na objasnenie veci, najmä výpovede obvineného a svedkov, znalecké posudky, veci a listiny dôležité pre trestné konanie a ohliadka.

Prvý oddiel. Výpoveď obvineného

§ 100 Predvolanie a predvedenie

(1) Ak sa obvinený, ktorý bol riadne predvolaný, na výsluch bez dostatočného ospravedlnenia neustanoví, môže byť predvedený; na to a na iné následky neustanovenia sa (§ 74) musí byť v predvolaní upozornený.

(2) Obvineného možno predviesť aj bez predchádzajúceho predvolania, ak je to potrebné na úspešné vykonanie trestného konania, najmä ak sa skrýva alebo ak nemá stále bydlisko.
(3) Vyslúchajúci požiada o predvedenie kompetentný orgán verejnej bezpečnosti; ak však ide o mladistvého, možno tak urobiť, len ak nemožno predvedenie vykonať zamestnancom súdu, prokuratúry alebo orgánu povereného starostlivosťou o mládež. O predvedenie príslušníka ozbrojených sborov v činnej službe požiada vyslúchajúci jeho náčelníka.

Výsluch obvineného

§ 101 (1) Ak je viac obvinených, vyslúchajú sa oddelene; pritom treba urobiť opatrenie, aby sa tí, ktorí sú obvinení v tej istej veci, nemohli navzájom dorozumievať.
(2) Vyslúchajúci je povinný pred prvým výsluchom obvineného zistiť jeho totožnosť, osobné, rodinné, majetkové a zárobkové pomery a predchádzajúce tresty, objasniť mu podstatu vzneseného obvinenia a poučiť ho o jeho právach; obsah poučenia sa poznamená v zápisnici. Potom ho vyslúchajúci vyzve, aby sa na obvinenie podrobne vyjadril, najmä aby súvisle opísal skutočnosti, ktoré sú predmetom obvinenia, aby uviedol okolnosti, ktoré obvinenie zoslabujú alebo vyvracajú, a aby ponúkol o nich dôkazy. Výpoveď obvineného sa do zápisnice zapíše v priamej reči a pokiaľ možno doslova.
(3) Otázky, ktoré sa obvinenému kladú na doplnenie výpovede alebo na odstránenie neúplnosti, nejasnosti a rozporov, a ním dané odpovede sa podľa potreby poznamenajú v zápisnici o výsluchu. Vyslúchajúci musí klásť otázky jasne a zrozumiteľne, bez predstierania klamlivých a nepravdivých okolností; nesmú obsahovať pokyn, ako na ne odpovedať.
(4) Obvinenému možno dovoliť, aby skôr, než dá odpoveď, nazrel do písomných poznámok, ktoré však musí vyslúchajúcemu, ak o to požiada, predložiť na nazretie; táto okolnosť musí sa v zápisnici poznamenať.
(5) Obvinenému možno tiež dovoliť, ak o to požiada, spísať vlastnoručne svoju výpoveď.
§ 102 (1) Výsluch obvineného sa koná tak, aby podal pokiaľ možno úplný a jasný obraz skutočností závažných pre trestné konanie; na výpoveď alebo na doznanie nesmie byť obvinený žiadnym spôsobom donucovaný a pri výsluchu treba brať ohľad na jeho osobnosť.
(2) Doznanie obvineného neoslobodzuje vyslúchajúceho od povinnosti preskúmať a všetkými dosiahnuteľnými dôkazmi overiť všetky okolnosti prípadu.
(3) Ak sa má výsluchom zistiť totožnosť nejakej osoby alebo veci, vyzve vyslúchajúci obvineného, aby ju opísal; len potom sa mu má ukázať osoba alebo vec, a to spravidla medzi niekoľkými osobami alebo niekoľkými vecami toho istého druhu.

(4) Ak treba zistiť pravosť rukopisu obvineného, môže ho vyslúchajúci vyzvať, aby napísal potrebný počet slov; na to však obvinený nesmie byť žiadnym spôsobom donucovaný. Vždy však je povinný trpieť úkony potrebné na zistenie jeho totožnosti.

§ 103 Ak výpoveď obvineného v závažných okolnostiach nesúhlasí s výpoveďou svedka alebo spoluobvineného a rozpor nemožno vysvetliť ináč, môže vyslúchajúci postaviť obvineného týmto osobám tvárou v tvár.

§ 104 Ak nejde o zápisnicu o hlavnom alebo odvolacom pojednávaní alebo o verejnom zasadaní, musí sa zápisnica po skončení výsluchu obvinenému predložiť na prečítanie, alebo, ak o to žiada, prečítať; obvinený má právo žiadať, aby bola zápisnica doplnená alebo aby v nej boli vykonané opravy v súhlase s jeho výpoveďou. O tomto práve treba obvineného poučiť.

Druhý oddiel. Svedkovia

§ 105 Povinnosť svedčiť

Každý je povinný na predvolanie sa ustanoviť a vypovedať ako svedok o tom, čo mu je známe o trestnom čine a o páchateľovi alebo o okolnostiach dôležitých pre trestné konanie.

§ 106 Predvolanie a predvedenie

Ak sa svedok, hoci bol riadne predvolaný, neustanoví bez dostatočného ospravedlnenia, môže byť predvedený. Na to a na iné následky neustanovenia sa (§ 74) musí sa svedok v predvolaní upozorniť. Ak sa neustanoví príslušník ozbrojených sborov v činnej službe, treba požiadať náčelníka časti, u ktorej koná službu, alebo správcu posádky o oznámenie dôvodov, prípadne o jeho predvedenie.

§ 107 Zákaz výsluchu

(1) Svedok nesmie byť vyslúchnutý o okolnostiach, ktoré tvoria štátne alebo hospodárske tajomstvo, ktoré je povinný zachovať v tajnosti, okrem ak bol od tejto povinnosti kompetentným orgánom oslobodený; oslobodenie možno odoprieť len vtedy, ak by výpoveď spôsobila štátu vážnu škodu.

(2) Svedok nesmie byť vyslúchaný tiež vtedy, pokiaľ by svojou výpoveďou porušil štátom výslovne uloženú alebo uznanú povinnosť mlčanlivosti, iba ak bol od tejto povinnosti kompetentným orgánom alebo tým, v záujme koho túto povinnosť má, oslobodený.

(3) Zákaz výsluchu podľa odseku 2 sa nevzťahuje na svedeckú výpoveď týkajúcu sa trestného činu, ktorý má svedok povinnosť oznámiť podľa § 165 ods. 2 tr. zák.

§ 108 Právo odoprieť výpoveď

(1) Právo odoprieť vypovedať ako svedok má príbuzný obvineného v priamom pokolení, jeho súrodenec, osvojiteľ, osvojenec, manžel a druh; ak je obvinených viac a svedok je v uvedenom pomere len k niektorému z nich, má svedok právo odoprieť výpoveď o iných obvinených len vtedy, ak nemožno odlúčiť výpoveď,

ktorá sa ich týka, od výpovede týkajúcej sa obvineného, ku ktorému je svedok v tomto pomere.
(2) Svedok je oprávnený odoprieť vypovedať, pokiaľ by spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania sebe, svojmu príbuznému v priamom pokolení, svojmu súrodencovi, osvojiteľovi, osvojencovi, manželovi alebo druhovi alebo iným osobám v pomere rodinnom alebo obdobnom, ktorých ujmu by právom pociťoval ako ujmu vlastnú.
(3) Odoprieť výpoveď ako svedok nemôže však ten, kto má povinnosť podľa § 165 ods. 2 tr. zák. oznámiť trestný čin, ktorého sa svedecká výpoveď týka.
(4) Svedok, ktorý oprávnene odoprie výpoveď, nesmie byť vyslúchnutý a nesmie byť vykonaný dôkaz ani prečítaním zápisnice o jeho skoršej výpovedi.

Výsluch svedka

§ 109 (1) Svedkovia sa vyslúchajú jednotlivo a spravidla v neprítomnosti iných svedkov.
(2) Po zistení totožnosti svedka a jeho pomeru k obvinenému poučí ho vyslúchajúci o práve odoprieť výpoveď, a ak je potrebné, tiež o zákaze výsluchu, ako aj o tom, že je povinný vypovedať úplnú pravdu a nič nezamlčať. Ďalej ho poučí o význame svedeckej výpovede z hľadiska všeobecného záujmu a o trestných následkoch krivej výpovede.
(3) Pred začiatkom výsluchu sa vyslúchajúci opýta svedka na jeho pomer k prejednávanej veci a k stranám a podľa potreby tiež na iné okolnosti významné pre zistenie jeho hodnovernosti.

§ 110 (1) Výsluch svedka sa začína výzvou vyslúchajúceho, aby svedok súvisle vypovedal všetko, čo sám o veci vie a odkiaľ sa dozvedel o okolnostiach ním uvádzaných. Výpoveď svedka sa do zápisnice zapíše v priamej reči a pokiaľ možno doslova.
(2) Ak je vyslúchajúci toho názoru, že výpoveď svedka nie je celkom jasná a úplná alebo že sú jeho údaje v rozpore, dá mu otázky smerujúce k ich overeniu, doplneniu a objasneniu. Svedkovi sa nesmú klásť otázky, v ktorých by boli obsiahnuté okolnosti, ktoré sa majú zistiť ešte len z jeho výpovede. Ak je to potrebné, otázky a odpovede na ne sa zapíšu do zápisnice doslova.
(3) Ak sa má výsluchom zistiť totožnosť nejakej osoby alebo veci, vyzve vyslúchajúci svedka, aby ju opísal; len potom sa mu má osoba alebo vec ukázať, a to spravidla medzi niekoľkými osobami alebo niekoľkými vecami toho istého druhu.
(4) Ak treba zistiť pravosť rukopisu svedka, môže ho vyslúchajúci vyzvať, aby napísal potrebný počet slov.
(5) Svedkovi možno dovoliť, aby skôr než dá odpoveď, nazrel do písomných poznámok, ktoré však musí vyslúchajúcemu, ak o to požiada, dať na nazretie; táto okolnosť sa musí v zápisnici poznamenať.

§ 111 Ak výpoveď svedka v závažných okolnostiach nesúhlasí s výpoveďami iných svedkov alebo obvineného a rozpor nemožno vysvetliť ináč, môže ich vyslúchajúci postaviť tvárou v tvár.
§ 112 Ak nejde o zápisnicu o hlavnom alebo odvolacom pojednávaní alebo o verejnom zasadaní, musí sa zápisnica po skončenom výsluchu svedkovi predložiť na prečítanie, alebo ak o to žiada, prečítať; svedok má právo žiadať, aby bola zápisnica doplnená alebo aby v nej boli vykonané opravy v súhlase s jeho výpoveďou. O tomto práve treba svedka poučiť.
§ 113 Svedočné
(1) Svedok má nárok na náhradu nutných výdavkov a ušlej odmeny za prácu (svedočné). Nárok zaniká, ak ho svedok neuplatní do troch dní po svojom výsluchu alebo odo dňa, keď mu bolo oznámené, že k výsluchu nedôjde; na to musí byť svedok upozornený.
(2) Výšku svedočného určí ten, kto svedka predvolal, a v konaní pred súdom predseda senátu.
Tretí oddiel. Znalci. Pribranie znalca
§ 114 (1) Ak sú na objasnenie skutočností závažných pre trestné konanie potrebné odborné znalosti, priberú sa znalci, a to spravidla dvaja. Ak ide o objasnenie menej dôležitých skutočností alebo ak vec nepripúšťa odklad, stačí pribrať jedného znalca. To určuje orgán, ktorý znalca predvoláva.
(2) Namiesto pribrania znalca z odboru lekárstva možno sa spokojiť s lekárskym potvrdením, o správnosti ktorého nie sú pochybnosti.
§ 115 (1) Ako znalci sa spravidla priberú osoby trvale ustanovené pre odbor, o ktorý ide, a v odbore vojenského súdnictva príslušníci ozbrojených sborov v činnej službe. Ak niet takých znalcov alebo ak vec nepripúšťa odklad alebo ak prípad vyžaduje zvláštne odborné znalosti, možno pribrať iných znalcov.
(2) Ako znalec je povinný byť činný len ten, kto je trvale ustanovený za znalca pre odbor, ktorého znalosť je na objasnenie skutočností závažných pre trestné konanie potrebná, a ten, kto taký odbor vykonáva ako svoje povolanie.
§ 116 (1) Ustanovenie § 25 ods. 1 sa použije primerane aj na znalca.
(2) K ohliadke a pitve mŕtvoly nemožno pribrať ako znalca lekára, ktorý ošetroval zomrelého priamo pred smrťou.
§ 117 Znalec musí sa v predvolaní upozorniť na následky neustanovenia sa (§ 74) a na povinnosť bez odkladu oznámiť skutočnosti, pre ktoré by bol vo veci vylúčený alebo ktoré mu ináč bránia, aby bol vo veci činný ako znalec.
§ 118 Poučenie znalca
Vyslúchajúci poučí znalca o tom, že je povinný podať nestranný posudok podľa svojich odborných znalostí a zachovávať mlčanlivosť o tom, čo sa ako znalec dozvedel. Ďalej ho poučí o význame znaleckého posudku z hľadiska všeobecného záujmu a o trestných následkoch krivej výpovede.

§ 119 Príprava posudku

(1) Znalcovi sa na jeho žiadosť poskytnú potrebné vysvetlenia. Ak je to potrebné na podanie posudku, môže sa znalcovi dovoliť nazrieť do spisov alebo mu možno spisy požičať a môže byť prítomný pri výsluchu obvineného a svedkov a dávať im otázky, ktoré sa vzťahujú na predmet znaleckého vyšetrenia. Znalec môže tiež navrhnúť, aby boli vyšetrené okolnosti potrebné na podanie posudku.

(2) Ak na podanie posudku je potrebná krvná skúška alebo iný podobný úkon, je obvinený a svedok povinný strpieť, aby znalec lekár na ňom taký úkon vykonal, pokiaľ nie je spojený s nebezpečenstvom pre jeho zdravie. O tejto povinnosti musia byť obvinený a svedok poučení s upozornením na následky nevyhovenia (§ 74).

(3) Znalcovi sa spravidla uloží, aby posudok podal písomne.

§ 120 Výsluch

(1) Pred začiatkom výsluchu sa vyslúchajúci opýta znalca na okolnosti, pre ktoré by nesmel byť pribratý. Ak predložil znalec posudok písomne, vyzve ho vyslúchajúci, aby posudok potvrdil; táto okolnosť sa poznamená v zápisnici. Ak nepredložil znalec posudok písomne, nadiktuje ho do zápisnice.

(2) Ak má podať posudok niekoľko znalcov, musí sa im na ich žiadosť dať možnosť, aby sa medzi sebou dorozumeli. Ak znalci dospeli k súhlasnému záveru, môže posudok podať len jeden zo znalcov, a to podľa voľby znalcov samých; ak sa názory znalcov rozchádzajú, musí každý z nich podať svoj posudok osobitne.

§ 121 Vady posudku

Ak je pochybnosť o správnosti posudku alebo ak je posudok nejasný alebo neúplný, treba požiadať znalca o vysvetlenie; keby to neviedlo k výsledku, priberú sa noví znalci.

§ 122 Posudok ústavu

Namiesto pribrania znalcov možno požiadať o znalecký posudok štátny ústav alebo iný orgán, pokiaľ plní úlohy štátnej správy; tie podajú posudok písomne. V takom posudku treba uviesť osobu, ktorá posudok vypracovala a ktorú by podľa potreby bolo možno vyslúchnuť ako znalca.

§ 123 Znalečné

(1) Znalec má nárok na náhradu nutných výdavkov a primeranú odmenu (znalečné).

(2) Výšku znalečného určí ten, kto znalca pribral, a v konaní na súde predseda senátu. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

Štvrtý oddiel. Vecné a listinné dôkazy

§ 124 (1) Vecnými dôkazmi sú predmety, ktorými alebo na ktorých bol trestný čin spáchaný, iné predmety, ktoré preukazujú dokazovanú skutočnosť a môžu

byť prostriedkom na odhalenie a zistenie trestného činu a jeho páchateľa, ako aj stopy trestného činu.
(2) Listinnými dôkazmi sú listiny, ktoré potvrdzujú alebo vyvracajú preukazovanú skutočnosť vzťahujúcu sa na trestný čin alebo na obvineného.
§ 125 Ak o to orgán činný v trestnom konaní požiada, je každý povinný predložiť alebo vydať listiny, poprípade ich úradne overený odpis alebo iné predmety vhodné na dôkaz, ktoré má vo svojej moci. Táto povinnosť sa nevzťahuje na listinu, pokiaľ sa jej obsah týka okolnosti, o ktorej by platil zákaz výsluchu, iba ak by tu došlo k oslobodeniu od povinnosti zachovať vec v tajnosti alebo k oslobodeniu od povinnosti mlčanlivosti (§ 107).
§ 126 Listiny spísané v cudzom jazyku treba preložiť.

Piaty oddiel. Ohliadka

§ 127 Účel ohliadky

Ohliadka sa koná, ak sa majú priamym pozorovaním objasniť skutočnosti významné pre trestné konanie; k ohliadke sa spravidla priberú znalci.

§ 128 Ohliadka tela

Ohliadke tela je každý povinný sa podrobiť len vtedy, ak je nevyhnutne potrebné zistiť, či sú na jeho tele stopy alebo následky trestného činu. Ohliadku tela, ak ju nevykonáva lekár, môžu vykonať len osoby toho istého pohlavia.

§ 129 Pitva a exhumácia

(1) Ak vznikne podozrenie, že smrť človeka bola spôsobená trestným činom, musí sa mŕtvola ohliadnuť a pitvať. Pochovať mŕtvolu možno v takých prípadoch len so súhlasom prokurátora. O tom rozhodne prokurátor s najväčším urýchlením.
(2) Exhumáciu mŕtvoly môže nariadiť prokurátor a v konaní na súde predseda senátu.

Vyšetrenie duševného stavu

§ 130 (1) Ak treba vyšetriť duševný stav obvineného, priberú sa k tomu vždy dvaja znalci z odboru psychiatrie.
(2) Ak nemožno duševný stav vyšetriť ináč, môže súd a v prípravnom konaní prokurátor nariadiť, aby osoba obvinená z trestného činu bola pozorovaná vo verejnom zdravotníckom ústave, ktorý určí predseda senátu alebo prokurátor, alebo ak je obvinený vo väzbe, tiež v osobitnom pozorovacom oddelení väzenského ústavu; v takom prípade musí obvinený mať obhajcu (§ 35). Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.
(3) Pozorovanie duševného stavu nemá trvať dlhšie ako dva mesiace; do toho času treba podať posudok. Na odôvodnenú žiadosť znalcov môže súd a v prípravnom konaní prokurátor túto lehotu predĺžiť, nie však o viac ako o jeden mesiac. Proti predĺženiu lehoty je prípustná sťažnosť.
(4) Ak zistia znalci u obvineného príznaky svedčiace o jeho nepríčetnosti alebo

zmenšenej príčetnosti, vyslovia sa zároveň o tom, či jeho pobyt na slobode nie je nebezpečný.
(5) Ustanovenie odseku 2 sa nepoužije, ak sa vedie trestné stíhanie len pre priestupok.
§ 131 Ak sú závažné pochybnosti, či nie je u svedka, ktorého výpoveď je pre rozhodnutie obzvlášť dôležitá, podstatne znížená schopnosť správne vnímať alebo vypovedať, treba vyšetriť duševný stav svedka znalcami psychiatrami. Pozorovanie duševného stavu svedka podľa § 130 ods. 2 nie je prípustné.
§ 132 Zápisnica
Zápisnica o ohliadke musí poskytovať tiež úplný a verný obraz predmetu ohliadky; majú sa preto k nej pripojiť fotografie, náčrty a iné pomôcky.

ŠIESTA HLAVA. ROZHODNUTIA

§ 133 Spôsob rozhodovania
(1) Ak zákon výslovne neustanovuje, že súd rozhoduje rozsudkom, rozhoduje uznesením.
(2) Iné orgány činné v trestnom konaní rozhodujú, pokiaľ zákon neustanovuje niečo iné, uznesením.

Prvý oddiel. Rozsudok

Obsah rozsudku
§ 134 Rozsudok musí po úvodných slovách „V mene republiky“ obsahovať:
a) označenie súdu, mená a priezviská sudcov,
b) deň a miesto vyhlásenia rozsudku,
c) meno a priezvisko obžalovaného, deň a miesto jeho narodenia, jeho zamestnanie a bydlisko, poprípade iné údaje potrebné na to, aby obžalovaný nemohol byť zamenený s inou osobou, a ak ide o osobu podliehajúcu vojenskej súdnej právomoci, tiež údaj o hodnosti obžalovaného a o útvare, ktorého je príslušníkom,
d) výrok o tom, či sa obžalovaný uznáva vinným a či sa zpod obžaloby oslobodzuje, a to s presným označením trestného činu, ktorého sa tento výrok týka,
e) odôvodnenie rozsudku,
f) poučenie o odvolaní.
§ 135 (1) Odsudzujúci rozsudok musí obsahovať tiež výrok o treste s uvedením všetkých zákonných ustanovení, podľa ktorých bol trest vymeraný alebo podľa ktorých bolo od potrestania upustené. Výrok o treste musí byť tak určitý, aby nevznikli pri jeho výkone pochybnosti.
(2) Ak bol uložený trest, ktorého výkon možno podmienečne odložiť, musí rozsudok obsahovať tiež výrok o tom, či bol podmienečný odklad výkonu trestu povolený a poprípade, na aké podmienky je viazaný.
§ 136 Vo výroku oslobodzujúceho rozsudku musí sa uviesť, o ktorý z dôvodov uvedených v § 242 sa oslobodenie zpod obžaloby opiera.

§ 137 (1) Ak sa skončilo hlavné pojednávanie vyhlásením rozsudku, pojme sa do rozsudku tiež výrok
a) o nároku poškodeného na náhradu škody, ak ho poškodený včas uplatnil,
b) o ochrannom opatrení, ak o ňom bolo na hlavnom pojednávaní rozhodnuté,
c) o ručení zúčastnenej osoby, ak o ňom bolo na hlavnom pojednávaní rozhodnuté.
(2) Vojenský súd pojme do rozsudku tiež výrok o tom, či dôstojník ozbrojených sborov zažalovaným skutkom ohrozil vážnosť a česť hodnosti dôstojníka ozbrojeného sboru, ku ktorému patrí; tento výrok vojenský súd nevysloví, ak ukladá obžalovanému trest straty vojenskej hodnosti.
§ 138 (1) Trestný čin, ktorého sa týka výrok o vine, treba označiť nielen zákonným pomenovaním a uvedením príslušného zákonného ustanovenia, ale aj uvedením miesta, času a spôsobu jeho spáchania, poprípade aj uvedením iných skutočností, ktoré sú potrebné na to, aby skutok nemohol byť zamenený s iným, ako aj uvedením všetkých zákonných znakov včítane tých, ktoré odôvodňujú určitú trestnú sadzbu.
(2) V odôvodnení vždy treba stručne, ale jasne vyložiť, ktoré skutočnosti vzal súd za dokázané a o ktoré dôkazy svoje skutkové zistenie oprel, existenciu ktorých skutočností pokladá so zreteľom na výsledky dokazovania za vylúčenú alebo za pochybnú, akými úvahami sa spravoval pri hodnotení vykonaných dôkazov a prečo nevyhovel návrhom na vykonanie ďalších dôkazov. Z odôvodnenia musí byť ďalej zjavné, aké stanovisko súd zaujal k obhajobe a s akými právnymi úvahami sa spravoval, keď posudzoval dokázané skutočnosti podľa príslušných ustanovení zákona, či už v otázke viny a trestu alebo poprípade tiež v otázkach iných, ak boli do rozsudku pojaté ďalšie výroky.

Porada a hlasovanie o rozsudku

§ 139 Pri porade o rozsudku senát posúdi najmä
a) či sa stal skutok, pre ktorý je obžalovaný stíhaný,
b) či tento skutok má všetky znaky niektorého trestného činu,
c) či tento skutok spáchal práve obžalovaný,
d) či je obžalovaný za tento skutok trestne zodpovedný,
e) či trestnosť skutku nezanikla,
f) či a aký trest sa má obžalovanému uložiť,
g) či a v akom rozsahu sa má poškodenému priznať nárok na náhradu škody,
h) či a aké ochranné opatrenie sa má vysloviť.
§ 140 (1) Na porade a pri hlasovaní senátu nesmie byť prítomný okrem sudcov a sudcov z ľudu, ktorí sa zúčastnili na pojednávaní rozsudku bezprostredne predchádzajúcom, a okrem zapisovateľa, nikto iný. O obsahu porady treba zachovávať mlčanlivosť.
(2) Pre rozsudok musí byť väčšina hlasov. Ak sa nedosiahne väčšina ani rozdele-

ním otázok, pripočítavajú sa hlasy obžalovanému najmenej priaznivé k hlasom po nich priaznivejším tak dlho, až sa dosiahne väčšina. Ak je sporné, ktorý z hlasov je pre obžalovaného priaznivejší, rozhodne sa o tom hlasovaním.
(3) Každý člen senátu musí hlasovať, i keď bol v niektorej predchádzajúcej otázke prehlasovaný. Pri hlasovaní o treste sa však môžu tí, čo hlasovali pre oslobodenie zpod obžaloby, zdržať hlasovania; ich hlasy sa potom pripočítajú k hlasu pre obžalovaného najpriaznivejšiemu.
(4) Mladší sudcovia hlasujú vždy pred staršími a na vojenských súdoch a u vojenského kolégia Najvyššieho súdu hodnosťou mladší pred hodnosťou staršími; pritom sudcovia z ľudu hlasujú pred ostatnými sudcami. Predseda senátu hlasuje naposledy.
(5) O hlasovaní sa spíše osobitná zápisnica (§ 58).

§ 141 Vyhlasovanie rozsudku

(1) Rozsudok treba vždy vyhlásiť; vyhlasuje ho predseda senátu v mene republiky.
(2) Vyhlasuje sa úplné znenie výroku a podstatná časť odôvodnenia, ako aj poučenie o odvolaní. Vyhlásenie musí byť v úplnej zhode s obsahom rozsudku, tak ako bol odhlasovaný.
(3) Vyhlásenie sa má stať spravidla ihneď po skončení pojednávania, ktoré mu predchádzalo; ak to nie je možné, možno na vyhlásenie rozsudku odročiť pojednávanie na čas najviac troch dní.

§ 142 Vyhotovenie rozsudku

(1) Každý rozsudok treba písomne vyhotoviť. Vyhotovenie rozsudku musí byť v zhode s obsahom rozsudku, tak ako bol vyhlásený.
(2) Pokiaľ rozsudok nebol písomne vyhotovený už na porade, vyhotoví ho spravidla do piatich dní po jeho vyhlásení predseda senátu; môže však jeho vyhotovením poveriť niektorého sudcu, ktorý bol členom senátu.
(3) Ak nemôže predseda senátu ani iný člen senátu vyhlásený rozsudok písomne vyhotoviť pre prekážku dlhšieho trvania, vyhotoví ho na rozkaz predsedu súdu iný sudca, ktorý nebol členom senátu.
(4) Vyhotovenie rozsudku podpíše predseda senátu a ten, kto ho vypracoval. Ak nemôže predseda senátu podpísať vyhotovenie rozsudku pre prekážku dlhšieho trvania, podpíše ho za neho iný člen senátu; dôvod prekážky sa na vyhotovení rozsudku poznamená.

§ 143 Doručovanie rozsudku

(1) Odpis rozsudku sa doručí vždy obžalovanému, prokurátorovi, zúčastnenej osobe a poškodenému, a to aj keď boli pri vyhlásení rozsudku prítomní.
(2) Ak má obžalovaný obhajcu a zákonného zástupcu, doručí sa odpis rozsudku vždy tiež týmto osobám.
(3) Ak majú zúčastnená osoba alebo poškodený zákonného zástupcu, doručí sa

odpis rozsudku len zákonnému zástupcovi, a ak majú splnomocnenca, doručí sa len splnomocnencovi, i keď majú tiež zákonného zástupcu.

§ 144 Oprava vyhotovenia rozsudku

(1) Predseda senátu môže osobitným uznesením kedykoľvek opraviť chyby v písaní a počtoch, ako aj iné nesprávnosti vo vyhotovení rozsudku, aby vyhotovenie bolo v úplnej zhode s obsahom rozsudku, tak ako bol vyhlásený. Opravu môže nariadiť tiež súd vyššej stolice.

(2) Odpis uznesenia o oprave sa doručí všetkým osobám, ktorým bol doručený odpis rozsudku.

(3) Proti rozhodnutiu o oprave podľa odseku 1 je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

(4) Po právoplatnosti rozhodnutia o oprave sa vykoná oprava ako na vyhotovení rozsudku, tak aj na odpisoch rozsudku, ktoré sa od osôb, ktorým boli doručené, vyžiadajú za tým účelom späť; po vykonaní opravy musí zostať pôvodné znenie čitateľné.

§ 145 Oprava odpisu rozsudku

(1) Nesprávnosti v odpisoch rozsudku opraví predseda senátu osobitným uznesením tak, aby odpisy rozsudku boli v úplnej zhode s vyhotovením rozsudku.

(2) Odpis uznesenia o oprave sa doručí všetkým osobám, ktorým bol doručený odpis rozsudku.

(3) Oprava sa vykoná na všetkých odpisoch rozsudku, ktoré sa od osôb, ktorým boli doručené, vyžiadajú za tým účelom späť. Po vykonaní opravy musí zostať pôvodné znenie čitateľné.

§ 146 Účinky opravy

Ak sa oprava vyhotovenia rozsudku alebo oprava odpisu rozsudku týka podstaty niektorého z výrokov rozsudku, plynie prokurátorovi a osobe opraveným výrokom priamo dotknutej lehota na odvolanie od doručenia odpisu uznesenia o oprave, a ak bola proti uzneseniu o oprave podaná sťažnosť, odo dňa doručenia rozhodnutia o tejto sťažnosti.

Druhý oddiel. Uznesenie

§ 147 Obsah uznesenia

Uznesenie musí obsahovať:

a) značenie orgánu, o rozhodnutie ktorého ide,

b) deň a miesto rozhodovania,

c) výrok s uvedením zákonných ustanovení, ktoré sa použili,

d) odôvodnenie, a to spravidla s uvedením skutočností, ktoré boli vzaté za dokázané, dôkazov, o ktoré sa skutkové zistenia opierajú, a úvah týkajúcich sa hodnotenia vykonaných dôkazov a ďalej právnych úvah, ktorými sa orgán spravoval pri posudzovaní dokázaných skutočností podľa príslušných ustanovení zákona,

e) poučenie o sťažnosti.

§ 148 Vyhlasovanie uznesenia

(1) Uznesenie vyhlasuje predseda senátu, prokurátor alebo vyšetrovací orgán.

(2) Vyhlasuje sa úplné znenie výroku a podstatná časť odôvodnenia, ako aj poučenie o sťažnosti. Vyhlásenie súdneho uznesenia musí byť v úplnej zhode s obsahom uznesenia, tak ako bolo odhlasované.

(3) Vyhlásenie sa stane ihneď po skončení prejednávania, ktoré mu predchádzalo.

§ 149 Vyhotovenie uznesenia

(1) Vyhlásené uznesenie musí sa vyhotoviť spravidla do troch dní.

(2) Netreba vyhotovovať uznesenia, ktorými sa upravuje priebeh konania alebo spôsob vykonania dôkazov alebo nariaďuje alebo pripravuje prejednávanie súdu.

§ 150 Oznamovanie uznesenia

(1) Uznesenie sa oznamuje osobe, ktorej sa priamo dotýka, a osobe, ktorá svojím návrhom dala naň podnet; v konaní na súde tiež prokurátorovi. Oznámenie sa deje vyhlásením uznesenia alebo doručením jeho odpisu.

(2) Ak má osoba, ktorej sa uznesenie oznamuje, obhajcu alebo splnomocnenca, postačí, ak bolo uznesenie vyhlásené buď v prítomnosti tejto osoby, alebo ak nie je svojprávna, v prítomnosti jej zákonného zástupcu, alebo v prítomnosti jej obhajcu alebo splnomocnenca. Ak nebolo uznesenie vyhlásené alebo ak nebola pri jeho vyhlásení žiadna z uvedených osôb prítomná, doručí sa odpis uznesenia obhajcovi alebo splnomocnencovi, a ak ide o nesvojprávnu osobu, ktorá nemá obhajcu alebo splnomocnenca, jej zákonnému zástupcovi.

(3) Ak sa však oznamuje obvinenému, ktorý nie je svojprávny, uznesenie, proti ktorému má sťažnosť, treba ho oznámiť ako jemu, tak aj jeho obhajcovi a jeho zákonnému zástupcovi. Ak je obvinený vo väzbe, treba také uznesenie oznámiť ako obvinenému, tak aj jeho obhajcovi i vtedy, ak je obvinený svojprávny.

(4) Prokurátorovi sa uznesenie oznamuje vyhlásením, alebo ak nebol pri vyhlásení prítomný, doručením odpisu uznesenia.

(5) Odpis rozhodnutia o opravnom prostriedku sa prokurátorovi a osobe, ktorej sa rozhodnutie priamo dotýka, a taktiež osobe, ktorá svojím návrhom dala na uznesenie podnet, doručí vždy.

§ 151 Podporné použitie ustanovení o rozsudku

Na uznesenie sa ináč primerane použijú ustanovenia prvého oddielu.

Tretí oddiel. Vykonateľnosť rozhodnutí

§ 152 Vykonateľnosť rozsudku

(1) Rozsudok je vykonateľný, ak

a) lehota na podanie odvolania márne uplynula,

b) oprávnené osoby sa odvolania výslovne vzdali alebo ho výslovne vzali späť,

c) podané odvolanie bolo zamietnuté, alebo

d) proti nemu nie je odvolanie prípustné.

(2) Odvolanie podané len zúčastnenou osobou nebráni tomu, aby ostatné časti rozsudku boli vykonané. Taktiež odvolanie týkajúce sa len niektorého z viac obžalovaných nebráni tomu, aby rozsudok, pokiaľ ide o ostatných obžalovaných, bol vykonaný.
(3) Ak bola lehota na podanie odvolania zameškaná, avšak oprávnená osoba podala žiadosť o navrátenie lehoty, nemožno rozsudok vykonať až do právoplatného rozhodnutia o tejto žiadosti.

§ 153 Vykonateľnosť uznesenia

(1) Uznesenie je vykonateľné, ak
a) zákon proti nemu sťažnosť nepripúšťa, alebo
b) zákon proti nemu síce sťažnosť pripúšťa, avšak neustanovuje, že sťažnosť má odkladný účinok.
(2) Uznesenie, proti ktorému zákon pripúšťa sťažnosť, ktorá má odkladný účinok, je vykonateľné, ak
a) lehota na podanie sťažnosti márne uplynula,
b) oprávnené osoby sa sťažnosti výslovne vzdali alebo ju výslovne vzali späť, alebo
c) podaná sťažnosť bola zamietnutá.
(3) Sťažnosť, ktorá má odkladný účinok a týka sa len niektorej z viac osôb alebo len niektorej z viac vecí, o ktorých bolo rozhodnuté tým istým uznesením, nebráni tomu, aby uznesenie v ostatných častiach, ak ich možno oddeliť, bolo vykonané.
(4) Ak bola lehota na podanie sťažnosti, ktorá má odkladný účinok, zameškaná, avšak oprávnená osoba podala žiadosť o navrátenie lehoty, nemožno uznesenie vykonať až do právoplatného rozhodnutia o tejto žiadosti.

SIEDMA HLAVA. SŤAŽNOSŤ A KONANIE O NEJ

§ 154 Prípustnosť sťažnosti a jej účinok

(1) Opravným prostriedkom proti uzneseniu je sťažnosť.
(2) Sťažnosťou možno odporovať každému uzneseniu vyšetrovacieho orgánu. Uzneseniu súdu a prokurátora možno sťažnosťou odporovať len v prípadoch, kde to zákon výslovne pripúšťa, a pokiaľ rozhodujú vo veci v prvej stolici. Proti uzneseniu generálneho prokurátora nie je sťažnosť prípustná.
(3) Sťažnosť má odkladný účinok, len kde to zákon výslovne ustanovuje.

§ 155 Osoby oprávnené na podanie sťažnosti

(1) Ak zákon neustanovuje niečo iné, môže podať sťažnosť osoba, ktorej sa uznesenie priamo dotýka alebo ktorá na uznesenie dala svojím návrhom podnet; proti uzneseniu súdu môže podať sťažnosť tiež prokurátor, a to aj v prospech obvineného.
(2) Proti uzneseniu o väzbe a o ochrannom liečení môžu podať sťažnosť v pro-

spech obvineného tiež osoby, ktoré by mohli podať v jeho prospech odvolanie.

§ 156 Lehota a miesto na podanie sťažnosti

(1) Sťažnosť sa podáva u orgánu, proti uzneseniu ktorého smeruje, a to do troch dní (§§ 61 a 62) od vyhlásenia uznesenia, a ak je predpísané doručenie odpisu uznesenia, od jeho doručenia; ak sa uznesenie oznamuje ako osobe, ktorej sa priamo dotýka, tak aj jej zákonnému zástupcovi alebo obhajcovi, plynie lehota od toho oznámenia, ktoré bolo vykonané najneskoršie.

(2) Osobám, ktoré podľa ustanovenia § 155 ods. 2 môžu podať sťažnosť v prospech obvineného, končí sa lehota na podanie sťažnosti tým istým dňom ako obvinenému; prokurátorovi však plynie vždy lehota samostatne.

§ 157 Vzdanie sa a vzatie sťažnosti späť

(1) Oprávnená osoba sa môže sťažnosti výslovne vzdať.

(2) Oprávnená osoba môže podanú sťažnosť vziať výslovne späť, a to najneskoršie do vyhlásenia rozhodnutia o sťažnosti. Sťažnosť podanú prokurátorom môže vziať späť aj nadriadený prokurátor.

(3) Sťažnosť podanú v prospech obvineného inou oprávnenou osobou alebo namiesto obvineného obhajcom alebo zákonným zástupcom možno vziať späť len s výslovným súhlasom obvineného.

(4) Vzatie sťažnosti späť vezme uznesením na vedomie orgán povolaný na rozhodnutie o sťažnosti a ak nebola vec dosiaľ tomuto orgánu predložená, orgán, proti rozhodnutiu ktorého sťažnosť smeruje; v konaní na súde rozhoduje o tom predseda senátu.

§ 158 Sťažnostné dôvody

(1) Sťažnosťou možno odporovať uzneseniu

a) pre nesprávnosť niektorého jeho výroku, alebo

b) pre porušenie ustanovenia o konaní, ktoré mu predchádzalo, pokiaľ toto porušenie mohlo spôsobiť nesprávnosť niektorého výroku uznesenia.

(2) Sťažnosť možno oprieť o nové skutočnosti a dôkazy.

§ 159 Konanie o sťažnosti pred orgánom, proti uzneseniu ktorého sťažnosť smeruje

(1) Vyšetrovací orgán, proti uzneseniu ktorého sťažnosť smeruje, môže sťažnosti sám vyhovieť, ak nie sú zmenou pôvodného uznesenia dotknuté práva inej osoby. Ak bol na pôvodné uznesenie vyšetrovacieho orgánu potrebný predchádzajúci súhlas prokurátora, je potrebné, aby tiež na vyhovenie sťažnosti bol vopred daný tento súhlas.

(2) Prokurátor a súd, proti uzneseniu ktorých sťažnosť smeruje, môžu sťažnosti sami vyhovieť, ak nie sú zmenou pôvodného uznesenia dotknuté práva inej osoby.

(3) Ak lehota na podanie sťažnosti uplynula už všetkým oprávneným osobám a sťažnosti nebolo vyhovené podľa odseku 1 alebo 2, predloží vec na rozhodnutie

a) vyšetrovací orgán prokurátorovi, ktorý vykonáva nad vyšetrovaním dozor, a ak ide o sťažnosť proti uzneseniu, ku ktorému tento prokurátor vopred dal súhlas, prokurátorovi, ktorý je tomuto prokurátorovi nadriadený,
b) prokurátor nadriadenému prokurátorovi,
c) predseda senátu nadriadenému súdu; predseda senátu doručí, ak to pokladá za potrebné, prokurátorovi a osobe, ktorá by mohla byť rozhodnutím o sťažnosti priamo dotknutá, ak nie sú sťažovateľmi, zároveň odpis sťažnosti.

Rozhodnutie nadriadeného orgánu o sťažnosti

§ 160 (1) Pri rozhodovaní o sťažnosti preskúma nadriadený orgán
a) správnosť všetkých výrokov napadnutého uznesenia, proti ktorým môže sťažovateľ podať sťažnosť,
b) konanie, ktoré predchádza napadnutému uzneseniu.
(2) Ak sa týka sťažnosť len niektorej z viac osôb alebo len niektorej z viac vecí, o ktorých bolo rozhodnuté tým istým uznesením, preskúma nadriadený orgán len správnosť výrokov, ktoré sa týkajú tejto osoby alebo tejto veci a konania, ktoré predchádza onej časti uznesenia.

§ 161 (1) Nadriadený orgán, ktorý rozhoduje o sťažnosti, nemôže na jej podnet zmeniť uznesenie v neprospech osoby, ktorá sťažnosť podala alebo v prospech ktorej bola sťažnosť podaná.
(2) Ak zmení nadriadený orgán uznesenie v prospech obvineného z dôvodu, ktorý je na prospech tiež spoluobvinenému, zmení uznesenie aj v prospech tohto spoluobvineného.

§ 162 (1) Nadriadený orgán zamietne sťažnosť,
a) ak nie je prípustná,
b) ak bola podaná oneskorene, osobou neoprávnenou alebo osobou, ktorá sa jej výslovne vzdala alebo znova podala sťažnosť, ktorú už predtým výslovne vzala späť, alebo
c) ak nie je dôvodná.
(2) Ako oneskorenú nemožno zamietnuť sťažnosť, ktorú oprávnená osoba podala neskoro len preto, že sa spravovala nesprávnym poučením, daným jej pri oznámení uznesenia.

§ 163 (1) Ak nezamietne nadriadený orgán sťažnosť, zruší napadnuté uznesenie a
a) rozhodne sám vo veci, alebo
b) nariadi vyšetrovaciemu orgánu alebo prokurátorovi, proti uzneseniu ktorého sťažnosť smeruje, alebo súdu, proti uzneseniu ktorého sťažnosť smeruje, alebo inému súdu toho istého druhu tej istej stolice svojho obvodu, aby vec znovu prejednal a rozhodol; pri novom rozhodovaní je tento vyšetrovací orgán, prokurátor alebo súd viazaný právnym názorom, ktorý vo veci vyslovil nadriadený orgán. Ustanovenie § 161 ods. 1 sa tu použije primerane.

(2) Ak je vadná len časť napadnutého uznesenia alebo konania, ktoré jej predchádza a možno ju oddeliť od ostatných častí, alebo ak sa sťažnosť týka len časti uznesenia (§ 160 ods. 2) alebo konania, ktoré jej predchádza, nadriadený orgán svoje rozhodnutie podľa odseku 1 obmedzí na túto časť.

ÔSMA HLAVA. TROVY TRESTNÉHO KONANIA

§ 164 Trovy trestného konania preddavkované štátom

Trovy nutné na vykonanie trestného konania včítane vykonávacieho konania preddavkuje štát; nepreddavkuje však vlastné trovy obvineného, zúčastnenej osoby a poškodeného a výdavky spôsobené pribraním obhajcu a splnomocnenca.

Povinnosť na náhradu trov trestného konania preddavkovaných štátom

§ 165 (1) Ak bol obžalovaný právoplatne uznaný vinným, je povinný nahradiť štátu

a) trovy spojené s výkonom väzby,

b) trovy spojené s výkonom trestu odňatia slobody,

c) ostatné štátom preddavkované trovy paušálnou sumou.

(2) Dennú sadzbu pripadajúcu na trovy spojené s výkonom väzby a s výkonom trestu odňatia slobody vyhlási minister vnútra v Úradnom liste Československej republiky.

(3) Paušálnu sumu uvedenú v odseku 1 písm. c) vyhlási minister spravodlivosti v Úradnom liste Československej republiky.

§ 166 (1) Kto podal celkom bezvýsledný návrh na obnovu konania, je povinný nahradiť štátu štátom preddavkované trovy paušálnou sumou (§ 165 ods. 3).

(2) Povinnosť na náhradu podľa odseku 1 nepostihuje prokurátora a orgán verejnej starostlivosti o mládež.

§ 167 Povinnosť na náhradu trov poškodeného

Ak bol poškodenému aspoň sčasti priznaný nárok na náhradu škody, je odsúdený, ktorému bola povinnosť na náhradu škody uložená, povinný na žiadosť poškodeného nahradiť mu trovy potrebné na účelné uplatnenie jeho nároku na náhradu škody v trestnom konaní včítane trov vzniknutých pribratím splnomocnenca.

Rozhodovanie o povinnosti na náhradu trov trestného konania a o ich výške

§ 168 (1) O povinnosti na náhradu trov poškodeného a o ich výške (§ 167) a o povinnosti na náhradu trov spojených s výkonom väzby [§ 165 ods. 1 písm. a)] rozhodne po právoplatnosti rozsudku predseda senátu súdu prvej stolice.

(2) Proti rozhodnutiu podľa odseku 1 je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

§ 169 Ak trovy určené paušálnou sumou [§ 165 ods. 1 písm. c), § 166 ods. 1] neboli zaplatené kolkovými známkami, rozhodne o povinnosti na ich náhradu predseda senátu súdu prvej stolice.

§ 170 (1) O povinnosti na náhradu trov spojených s výkonom trestu odňatia slobody a o ich výške [§ 165 ods. 1 písm. b)], ako aj o výške trov spojených s výkonom väzby, rozhoduje správa nápravného zariadenia, v ktorom odsúdený odpykáva trest odňatia slobody alebo v ktorom bola vykonávaná väzba; na konanie sa použijú všeobecné predpisy o konaní vo veciach správnych.
(2) Rozhodnutie podľa odseku 1 je vykonateľné správnou i súdnou exekúciou.
§ 171 Rozhodnutie o povinnosti na náhradu trov spojených s výkonom trestu odňatia slobody a o ich výške vydá správa nápravného zariadenia len za čas, v ktorom väzeň svojím zavinením spôsobil, že trovy výkonu trestu sa nemohli uhradiť z jeho pracovnej odmeny. O také zavinenie ide vtedy, keď je potrebné také stráženie väzňa, že sa mu nemôže poskytnúť pracovná príležitosť alebo keď väzeň bezdôvodne odopiera pracovať.

DRUHÁ ČASŤ. PRÍPRAVNÉ KONANIE.

DEVIATA HLAVA. VYŠETROVANIE

Prvý oddiel. Vyšetrovacie orgány

§ 172 (1) Vyšetrovanie vykonávajú vyšetrovatelia prokuratúry a vyšetrovatelia Ministerstva vnútra.
(2) Za účelom čo najobjektívnejšieho preverenia vykonávajú vyšetrovatelia prokuratúry na rozkaz prokurátora vyšetrovania alebo jednotlivé vyšetrovacie úkony, najmä výsluch obvineného, i vo veciach, ktoré vyšetrujú iné vyšetrovacie orgány.
(3) Dozor nad vyšetrovaním vykonáva prokurátor. Pritom je oprávnený
a) dávať vyšetrovacím orgánom záväzné pokyny na vyšetrovanie trestných činov, ako aj na pátranie po páchateľoch, ktorí sú neznámeho pobytu;
b) vyžadovať od vyšetrovacích orgánov za účelom previerky trestné spisy, dokumenty, materiály a zprávy o spáchaných trestných činoch;
c) zúčastniť sa vykonávania vyšetrovacích úkonov a osobne vykonať vyšetrovanie hociktorej veci; pritom postupuje podľa ustanovení druhého oddielu tejto hlavy a proti jeho rozhodnutiam je prípustná sťažnosť ako proti rozhodnutiam vyšetrovacích orgánov;
d) vracať vec vyšetrovacím orgánom so svojimi pokynmi na doplnenie vyšetrenia;
e) zrušovať nezákonné a neodôvodnené rozhodnutia a opatrenia vyšetrovacích orgánov;
f) odňať hociktorú vec určitému vyšetrovaciemu orgánu a odovzdať ju inému vyšetrovaciemu orgánu, ak je to potrebné na zabezpečenie čo najúplnejšieho a najobjektívnejšieho vyšetrenia veci;
g) odvolať vyšetrovateľa prokuratúry z ďalšieho vedenia vyšetrovania a urobiť

opatrenie na odvolanie iného vyšetrovacieho orgánu z ďalšieho vedenia vyšetrovania, ak sa pri vyšetrovaní dopustili porušenia zákona.
(4) Vyšetrovatelia Ministerstva vnútra vykonávajú vyšetrovanie jednak vo veciach, o ktorých prislúcha konať v prvej stolici krajskému súdu, jednak v ostatných veciach.
(5) Vyšetrovanie vykonávajú tiež velitelia v ozbrojených silách alebo orgány nimi poverené, a to o trestných činoch osôb, ktoré podliehajú ich veliteľskej právomoci, pokiaľ na tieto trestné činy zákon neustanovuje trest prísnejší ako trest odňatia slobody, ktorého horná hranica neprevyšuje jeden rok.
§ 173 Len prokurátor je oprávnený vykonávať tieto úkony:
a) podať obžalobu, zastaviť alebo prerušiť trestné stíhanie a vec postúpiť alebo odložiť,
b) navrhnúť vydanie rozkazu na zatknutie, vziať do väzby a prepustiť z väzby,
c) nariadiť, aby duševný stav obvineného bol skúmaný vo verejnom zdravotníckom ústave alebo v osobitnom pozorovacom oddelení väzenského ústavu,
d) ustanoviť obhajcu,
e) povoliť navrátenie lehoty,
f) nariadiť zaistenie majetku obvineného,
g) určiť, na ktoré prostriedky a veci sa nevzťahuje zaistenie majetku obvineného,
h) zrušiť zaistenie majetku obvineného,
i) vykonať zabezpečenie nároku poškodeného na náhradu škody a obmedziť alebo zrušiť také zabezpečenie,
j) rozhodnúť o vrátení alebo predaji veci vzatej do úschovy,
k) dať súhlas na pochovanie mŕtvoly v prípadoch, kde bola podľa § 129 nariadená pitva, a nariadiť exhumáciu mŕtvoly,
l) navrhnúť vyžiadanie obvineného z cudziny,
m) vykonať predbežné vyšetrenie v konaní o vydaní do cudziny.
§ 174 Predchádzajúci súhlas prokurátora potrebujú vyšetrovacie orgány
a) na vykonanie prehľadania osoby a domu, na odňatie veci a zadržanie zásielok; bez predchádzajúceho súhlasu prokurátora môžu tieto úkony vykonať len vtedy, ak súhlas nemožno vopred dostať a vec nepripúšťa odklad, v ktorom prípade sú potom povinné vyžiadať si najneskoršie do 48 hodín dodatočný súhlas,
b) na otvorenie zásielok.
§ 175 Prokurátor je oprávnený uložiť orgánom Ministerstva vnútra vykonanie takých úkonov, ktoré sú tieto orgány oprávnené vykonať a ktoré sú potrebné na objasnenie veci alebo na zistenie páchateľa.

Druhý oddiel. Priebeh vyšetrovania

Začatie vyšetrovania

§ 176 Vyšetrovanie sa začne, ak sa zistia skutočnosti, ktoré nasvedčujú tomu, že bol spáchaný trestný čin.

§ 177 Vyšetrovanie začína vyšetrovací orgán uznesením; ak sa nezačalo vyšetrovanie na rozkaz prokurátora, doručí sa mu odpis tohto uznesenia najneskoršie do 24 hodín.

Vznesenie obvinenia

§ 178 (1) Len čo je na podklade zistených skutočností dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin spáchala určitá osoba, vydá vyšetrovací orgán uznesenie, že sa táto osoba stíha ako obvinený.

(2) Obvinenému sa toto uznesenie oznámi do troch dní, najneskoršie však na začiatku jeho prvého výsluchu. Prokurátorovi sa odpis tohto uznesenia doručí najneskoršie do 24 hodín.

Rozhodnutie Ľudového súdu v Znojme z 20. júna 1957, č. 2 T 128/57[111] **(č. 63 zbierky)**

Nebylo-li obviněnému oznámeno usnesení o vznesení obvinění (§178 trestního řádu), jde o vadu přípravného řízení, jež je důvodem k vrácení věci prokurátoru k došetření.

§ 179 Uznesenie o vznesení obvinenia musí okrem údajov uvedených v § 147 písm. a) až c) a e) obsahovať tiež uvedenie miesta, času a iných okolností, za ktorých bol čin spáchaný, pokiaľ ich vyšetrovací orgán už pozná, a dôvody stíhania.

§ 180 Podľa ustanovenia § 178 postupuje vyšetrovací orgán tiež vtedy, keď v priebehu vyšetrovania vyjde najavo, že obvinený spáchal ďalší trestný čin alebo že skutok, pre ktorý sa vedie vyšetrovanie, treba posúdiť podľa iného ustanovenia zákona.

§ 181 Ak bolo vznesené obvinenie z trestného činu, na ktorý ustanovuje zákon trest smrti alebo trest odňatia slobody, ktorého horná hranica prevyšuje päť rokov, musí mať obvinený obhajcu (§ 35).

§ 182 Postup pri vyšetrovaní

(1) Vyšetrovanie vykonávajú vyšetrovacie orgány osobne. Pri vykonávaní vyšetrovacích úkonov postupujú podľa ustanovení prvej až siedmej hlavy.

(2) Vyšetrovacie orgány postupujú z vlastnej iniciatívy tak, aby čo najrýchlejšie a čo najúplnejšie vyšetrili všetky skutočnosti potrebné na posúdenie prípadu, najmä zbierajú dôkazy bez rozdielu, či svedčia v prospech alebo v neprospech obvineného.

(3) Doznanie obvineného neoslobodzuje vyšetrovacie orgány od povinnosti preskúmať a všetkými dosiahnuteľnými dôkazmi overiť všetky okolnosti prípadu. Obvineného nesmú žiadnym spôsobom na výpoveď alebo na doznanie donucovať.

---

[111] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1958. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1959, s. 153.

Skončenie vyšetrovania

§ 183 Ak vyšetrovací orgán považuje vyšetrovanie za skončené, oboznámi obvineného s výsledkami vyšetrovania, predloží mu vyšetrovacie spisy na preštudovanie a poučí ho o jeho práve navrhnúť doplnenie vyšetrovania. Ak navrhne obvinený vykonanie nových dôkazov alebo doplnenie dôkazov už vykonaných, vyšetrovací orgán ich vykoná; ak však nepovažuje doplnenie vyšetrovania za potrebné pre rozhodnutie prokurátora alebo súdu, návrh odôvodneným uznesením zamietne.

§ 184 Ak má obvinený obhajcu, treba ho k oboznámeniu obvineného s výsledkami vyšetrovania prizvať a umožniť mu preštudovať spisy a hovoriť s obvineným, ktorý je vo väzbe, bez prítomnosti iných osôb.

§ 185 Vyšetrovanie sa musí skončiť najneskoršie do dvoch mesiacov od jeho začatia. Povoliť predĺženie tejto lehoty o jeden mesiac je oprávnený prokurátor, ktorý vykonáva dozor nad vyšetrovaním; povoliť predĺženie tejto lehoty o ďalší mesiac je oprávnený krajský prokurátor. Povoliť ďalšie predĺženie tejto lehoty je oprávnený len generálny prokurátor.

Sťažnosť proti rozhodnutiu vyšetrovacích orgánov

§ 186 Proti všetkým rozhodnutiam vyšetrovacích orgánov môže obvinený podať sťažnosť (§§ 154 a nasl.). Sťažnosť treba do 24 hodín predložiť prokurátorovi.

§ 187 Obvinený má tiež právo žiadať prokurátora hocikedy v priebehu vyšetrovania, aby sa odstránili prieťahy vo vyšetrovaní alebo závady v postupe vyšetrovacieho orgánu. Žiadosť nie je viazaná lehotou. O tejto žiadosti, ktorú treba prokurátorovi ihneď predložiť, musí prokurátor bez odkladu rozhodnúť.

§ 188 Predloženie veci prokurátorovi

(1) Po skončení vyšetrovania predloží vyšetrovací orgán spisy s návrhom na konečné opatrenie bez odkladu prokurátorovi.

(2) Ak spozná vyšetrovací orgán, že vo veci, ktorá mu došla, nie je odôvodnené podozrenie z trestného činu ani z priestupku, alebo ak ide o čin, ktorého nebezpečnosť pre spoločnosť je nepatrná, predloží ju so svojím vyjadrením prokurátorovi. Ak nevidí prokurátor v takom prípade dôvod na iné opatrenie, oznámenie odloží; rovnako prokurátor postupuje, ak taká vec došla priamo jemu.

Tretí oddiel. Rozhodnutie prokurátora v prípravnom konaní

Obžaloba

§ 189 Ak výsledky prípravného konania dostatočne odôvodňujú postavenie obvineného pred súd, podá prokurátor obžalobu.

§ 190 Obžalobu možno podať len pre trestný čin, pre ktorý bolo vznesené obvinenie; ináč musí prokurátor vec vrátiť vyšetrovaciemu orgánu na nové vznesenie obvinenia a na nové skončenie vyšetrovania alebo tieto úkony vykonať sám.

§ 191 (1) Obžaloba musí obsahovať:

a) označenie prokurátora a deň spísania obžaloby,

b) meno a priezvisko obvineného, deň a miesto jeho narodenia, jeho zamestnanie a bydlisko, poprípade iné údaje potrebné na to, aby nemohol byť zamenený s inou osobou, a ak ide o osobu podliehajúcu vojenskej súdnej právomoci, tiež údaj o hodnosti obvineného a o útvare, ktorého je príslušníkom,
c) obžalovaný návrh, v ktorom musí byť presne označený skutok, pre ktorý je obvinený stíhaný, a to s uvedením miesta, času a spôsobu jeho spáchania, poprípade s uvedením iných skutočností, pokiaľ je to potrebné na to, aby skutok nemohol byť zamenený s iným a aby bolo odôvodnené použitie určitej trestnej sadzby; musí tu byť ďalej uvedené, aký trestný čin obžaloba v tomto skutku vidí, a to jeho zákonným pomenovaním a uvedením príslušného ustanovenia zákona,
d) odôvodnenie obžalobného návrhu, ktoré musí obsahovať opísanie skutkového deja s uvedením dôkazov, o ktoré sa toto opísanie opiera, stanovisko prokurátora k obhajobe obvineného s uvedením skutočností, pre ktoré prokurátor pokladá obhajobu za vyvrátenú alebo za nerozhodnú, ako aj právne úvahy, ktorými sa prokurátor spravoval pri posudzovaní skutočností podľa príslušných ustanovení zákona.
(2) K obžalobe sa pripojí zoznam dôkazov, ktorých vykonanie sa na hlavnom pojednávaní navrhuje, pokiaľ taký návrh nebol pojatý už do obžaloby, a všetky vyšetrovacie spisy aj ich prílohy.

§ 192 Zastavenie trestného stíhania

(1) Prokurátor zastaví trestné stíhanie,
a) ak je nepochybné, že skutok, pre ktorý sa trestné stíhanie vedie, nebol vôbec spáchaný,
b) ak nie je tento skutok trestným činom ani priestupkom,
c) ak nie je podozrenie, že skutok spáchal práve obvinený, dostatočne odôvodnené,
d) ak je trestné stíhanie neprípustné (§ 6),
e) ak nebol obvinený v čase činu pre nepríčetnosť trestne zodpovedný, alebo
f) ak zanikla trestnosť činu.
(2) Prokurátor môže zastaviť trestné stíhanie,
a) ak ide o čin, ktorého nebezpečnosť pre spoločnosť je nepatrná,
b) ak je trest, ku ktorému môže stíhanie viesť, celkom bez významu vedľa trestu, ktorý pre iný čin bol obvinenému už uložený, alebo ho podľa očakávania postihne, alebo
c) ak bol obvinený pre ten istý skutok dostatočne potrestaný orgánom národného výboru alebo iným orgánom alebo kázensky, disciplinárne alebo cudzozemským súdom alebo úradom.
(3) Uznesenie o zastavení trestného stíhania musí sa obvinenému a poškodenému vždy doručiť.

§ 193 Prerušenie trestného stíhania
(1) Prokurátor preruší trestné stíhanie,
a) ak nemožno pre neprítomnosť obvineného vec náležite objasniť,
b) ak nemožno obvineného pre ťažkú chorobu postaviť pred súd,
c) ak nie je obvinený pre duševnú poruchu, ktorá nastala až po spáchaní činu, schopný chápať zmysel trestného stíhania,
d) ak je obvinený vydaný do cudziny alebo vyhostený, alebo
e) ak nemohol byť páchateľ činu zistený.
(2) Pred prerušením trestného stíhania urobí prokurátor všetko, čo je potrebné na zabezpečenie úspešného vykonania trestného stíhania.
(3) Ak zanikne dôvod prerušenia, prokurátor v trestnom stíhaní pokračuje.
§ 194 Postúpenie veci
Ak je obvinený podozrivý len z priestupku, za ktorý považuje prokurátor za postačujúci trest, aký môže uložiť orgán národného výboru alebo iný orgán oprávnený na stíhanie tohto priestupku, prokurátor mu vec postúpi, pokiaľ nie je dôvod, aby súd vykonal spoločné konanie aj o tomto priestupku; rovnako postupuje, ak ide o čin, ktorý možno vybaviť kázensky a prokurátor považuje toto vybavenie za postačujúce.
§ 195 Návrh na ochranné opatrenie
(1) Ak sú splnené zákonné podmienky, navrhne prokurátor, aby súd nariadil ochranné liečenie alebo ochrannú výchovu alebo vyslovil zhabanie.
(2) Návrh uvedený v odseku 1 môže prokurátor urobiť tiež v obžalobe.

TRETIA ČASŤ. KONANIE NA SÚDE

DESIATA HLAVA. PREDBEŽNÉ PREROKOVANIE OBŽALOBY
§ 196 Veci predbežne prerokované
(1) Podanú obžalobu treba na súde predbežne prerokovať, ak
a) skutok obvineného je v nej označený ako trestný čin, na ktorý zákon ustanovuje trest smrti alebo trest odňatia slobody, ktorého horná hranica prevyšuje dva roky,
b) obvinený je vo väzbe,
c) ide o konanie proti mladistvému, alebo
d) ide o konanie proti ušlému.
(2) Okrem prípadov uvedených v odseku 1 sa obžaloba na súde predbežne prerokuje len vtedy, ak to nariadi predseda senátu, najmä preto, že je na mieste urobiť niektoré z rozhodnutí uvedených v § 199 ods. 1 písm. a) až d) alebo § 199 ods. 2.
§ 197 Rozsah prieskumnej povinnosti
(1) Pri predbežnom prerokovaní obžaloby preskúma súd na podklade spisu,
a) či je na prejednanie veci kompetentný,

b) či tu nie sú skutočnosti odôvodňujúce zastavenie alebo prerušenie trestného stíhania,
c) či právne posúdenie skutku v obžalobe je správne,
d) či prípravné konanie bolo vykonané podľa zákona, najmä či v ňom neboli porušené procesné predpisy zaručujúce práva obvineného,
e) či je vec dostatočne objasnená a či výsledky prípravného konania odôvodňujú obžalobu.
(2) Pri predbežnom prerokovaní preskúma súd vždy obžalobu v celom rozsahu, i keď dôvod, pre ktorý predbežné prerokovanie bolo nariadené, sa týka iba jej časti.

§ 198 Spôsob prerokovania

(1) Predbežné prerokovanie obžaloby sa koná v neverejnom zasadaní. Predseda senátu podá o veci zprávu zameranú na otázky, ktoré treba riešiť (§ 197).
(2) Pred zasadaním môže predseda senátu pre uľahčenie rozhodnutia vyslúchnuť obvineného a zadovážiť potrebné vysvetlenia.
(3) Dôkazy týkajúce sa podstaty obvinenia sa v tomto období konania nevykonávajú.

Rozhodnutie

§ 199 (1) Po prerokovaní veci súd
a) postúpi vec inému súdu, ak nie je sám na jej prejednanie kompetentný,
b) trestné stíhanie preruší, ak sú tu okolnosti uvedené v § 193 ods. 1 písm. a) až d),
c) trestné stíhanie zastaví, ak sú tu okolnosti uvedené v § 192 ods. 1,
d) vec vráti prokurátorovi na došetrenie, ak je to potrebné na odstránenie vád prípravného konania alebo na náležité objasnenie veci, alebo
e) obžalobu prijme.
(2) Súd môže trestné stíhanie zastaviť tiež vtedy, ak sú tu okolnosti uvedené v § 192 ods. 2, alebo vec postúpiť, ak sú tu okolnosti uvedené v § 194 a súd považuje také vybavenie za postačujúce.
(3) Proti rozhodnutiam podľa odseku 1 písm. a) až d) a odseku 2 môže prokurátor podať sťažnosť, ktorá má, pokiaľ nejde o prerušenie trestného stíhania, odkladný účinok.

§ 200 Postúpiť vec inému súdu nemôže súd, ktorému vec postúpil podľa § 199 ods. 1 písm. a) nadriadený súd, iba že by sa skutkový podklad pre posúdenie kompetencie medzitým podstatne zmenil.

§ 201 Zastaviť trestné stíhanie z dôvodu uvedeného v § 192 ods. 1 písm. c) môže súd až vtedy, keď prokurátor, ktorému vec bola podľa § 199 ods. 1 písm. d) vrátená na došetrenie, predloží obžalobu znova, hoci ani po došetrení nie je podozrenie proti obvinenému dostatočne odôvodnené.

§ 202 Ak je súd toho názoru, že pri správnom použití zákona treba skutok, ktorý

je predmetom obžaloby, posúdiť podľa iného ustanovenia zákona, než podľa ktorého ho posudzovala obžaloba, vráti vec prokurátorovi na došetrenie, ak treba vzhľadom na odlišné právne posúdenie vec ešte bližšie objasniť, najmä z hľadiska možnej novej obhajoby. Ak nie je došetrenie veci potrebné, upozorní súd na možnosť odchylného právneho posúdenia skutku v uznesení o prijatí obžaloby.
§ 203 (1) Ak súd vráti vec prokurátorovi na došetrenie, uvedie v uznesení, v ktorých smeroch treba prípravné konanie doplniť a ktoré skutočnosti treba objasniť, prípadne ktoré úkony treba ešte vykonať.
(2) Po právoplatnosti rozhodnutia o vrátení veci prokurátorovi na došetrenie sa vec vracia do stavu prípravného konania.
(3) Došetrenie treba vykonať v lehote jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia súdu. Predĺžiť túto lehotu môže len nadriadený prokurátor.
§ 204 (1) Ak rozhodne súd, že obžalobu prijíma, prerokuje zároveň opatrenia potrebné na zabezpečenie úspešného vykonania hlavného pojednávania a rozhodne, či účasť prokurátora na ňom je povinná a či obžalovaný musí mať obhajcu, a či by bolo možno hlavné pojednávanie konať, aj keby sa obžalovaný neustanovil (§ 217 ods. 4).
(2) Ak je to potrebné, rozhodne tiež o vylúčení niektorej veci zo spoločného konania alebo o spojení veci na spoločné konanie, a o rozsahu, v akom sa bude na hlavnom pojednávaní vykonávať dokazovanie.
§ 205 Pri predbežnom prerokúvaní obžaloby rozhodne súd vždy tiež o ďalšom trvaní väzby.
§ 206 Nové predbežné prerokovanie obžaloby
(1) Ak podá prokurátor vo veci, ktorá mu bola súdom vrátená, obžalobu znovu, koná sa o nej za podmienok uvedených v § 196 nové predbežné prerokovanie.
(2) Za týchto podmienok sa obžaloba znova predbežne prerokuje tiež na súde, ktorému bola vec podľa § 199 ods. 1 písm. a) postúpená.
Účinky prijatia obžaloby
§ 207 Len čo je obžaloba súdom prijatá, rozhoduje súd samostatne o všetkých otázkach s ďalším konaním súvisiacich a je povinný z úradnej povinnosti, nevyčkávajúc ďalšie návrhy strán, urobiť všetky rozhodnutia a opatrenia, ktoré sú potrebné na vybavenie obžaloby, na skončenie veci a na výkon rozhodnutia súdu.
§ 208 (1) Ak vezme prokurátor obžalobu späť skôr, ako bola súdom prijatá, a vo veciach, v ktorých sa nekonalo predbežné prerokovanie obžaloby, prv, ako bolo začaté hlavné pojednávanie (§ 220), vracia sa vec do stavu prípravného konania.
(2) Vyhlásenie prokurátora o vzatí obžaloby späť po prijatí obžaloby súdom a vo veciach, v ktorých sa nekonalo predbežné prerokovanie obžaloby, po začatí hlavného pojednávania (§ 220) je neúčinné a neoslobodzuje súd od povinnosti o obžalobe rozhodnúť.

JEDENÁSTA HLAVA. HLAVNÉ POJEDNÁVANIE

Prvý oddiel. Príprava hlavného pojednávania

§ 209 Doručenie obžaloby

(1) Obžalobu, ktorá bola po predbežnom prerokovaní súdom prijatá alebo ktorú nebolo treba predbežne prerokúvať, doručí predseda senátu obžalovanému a jeho obhajcovi, a ak obžalovaný nie je svojprávny, tiež jeho zákonnému zástupcovi. Obžalobu, ktorá obsahuje návrh na zhabanie veci patriacej inej osobe ako obžalovanému, doručí predseda senátu tiež tejto osobe. K doručovanej obžalobe sa pripojí zoznam dôkazov, pokiaľ nebol pojatý už do obžaloby. Ak bola obžaloba predbežne prerokovaná, pripojí sa k nej tiež odpis uznesenia o jej prijatí súdom.

(2) Osoby, ktorým sa obžaloba doručuje, treba súčasne vyzvať, aby návrhy na vykonanie ďalších dôkazov na hlavnom pojednávaní súdu včas oznámili s uvedením okolností, ktoré sa majú týmito dôkazmi objasniť.

(3) Obžaloba musí sa doručiť najneskoršie s predvolaním na hlavné pojednávanie alebo s upovedomením o ňom.

§ 210 Zabezpečenie úspešného vykonania hlavného pojednávania

(1) Hlavné pojednávanie pripraví predseda senátu tak, aby ho bolo možno skončiť na jedinom zasadaní.

(2) Ak dôjdu ešte pred hlavným pojednávaním návrhy na vykonanie ďalších dôkazov, urobí predseda senátu potrebné opatrenia, aby dôkazy, s pripustením ktorých možno počítať, boli poruke a bolo ich možno na hlavnom pojednávaní vykonať.

(3) Ak to považuje na prípravu hlavného pojednávania za potrebné, môže predseda senátu vyslúchnuť obžalovaného, najmä o tom, či chce urobiť nové údaje alebo nové návrhy.

§ 211 Náhradný sudca

(1) Ak bude hlavné pojednávanie podľa očakávania trvať dlhší čas, zariadi predseda súdu, aby sa ho zúčastnil jeden alebo dvaja sudcovia náhradní.

(2) Náhradný sudca má na hlavnom pojednávaní postavenie člena senátu. Má najmä právo klásť vyslúchaným osobám otázky a žiadať vysvetlenia. Porady a hlasovania sa však zúčastní len v tom prípade, ak je pribraný namiesto sudcu, ktorému zabránila nejaká prekážka v ďalšej účasti na hlavnom pojednávaní. Sudca, za ktorého nastúpil náhradný sudca, sa hlavného pojednávania ďalej už nezúčastní.

Nariadenie hlavného pojednávania

§ 212 (1) Deň hlavného pojednávania určí predseda senátu tak, aby obžalovaný od doručenia predvolania a obhajca od upovedomenia mali aspoň päťdennú lehotu na prípravu a aby táto lehota bola podľa možnosti zachovaná aj u ostatných osôb, ktoré sa na hlavné pojednávanie predvolávajú alebo sa o ňom upovedomu-

jú (§ 213). Lehotu na prípravu možno u obžalovaného a obhajcu skrátiť len s ich súhlasom, a to nie pod tri dni.
(2) Obžalovaného treba pri predvolaní upozorniť na to, že ak sa neustanoví, môže byť predvedený. Ak prichádza do úvahy možnosť konať hlavné pojednávanie v neprítomnosti obžalovaného (§ 217 ods. 4), treba obžalovaného pri predvolaní na túto možnosť upozorniť.
§ 213 Predseda senátu o hlavnom pojednávaní upovedomí prokurátora, zákonného zástupcu obžalovaného, obhajcu, ako aj poškodeného a zúčastnenú osobu alebo ak majú splnomocnenca, ich splnomocnenca; poškodeného pritom upozorní, že ak sa neustanoví na hlavné pojednávanie, bude o jeho nároku na náhradu škody rozhodované na podklade jeho návrhov, pokiaľ sú obsiahnuté v spise alebo pokiaľ na súd dôjdu do začatia hlavného pojednávania.
Druhý oddiel. Verejnosť hlavného pojednávania
§ 214 (1) Hlavné pojednávanie sa koná verejne.
(2) Prístup naň možno odoprieť iba osobám maloletým, osobám ozbrojeným, pokiaľ povinnosť nosiť zbraň im neukladajú služobné predpisy, a osobám, ktoré sa ustanovili v stave vzbudzujúcom pohoršenie. Verejnosti hlavného pojednávania nie je na prekážku, ak sa urobia nevyhnutné opatrenia proti preplňovaniu pojednávacej siene.
§ 215 (1) Verejnosť možno vylúčiť, len ak by verejné prejednávanie veci pri hlavnom pojednávaní ohrozilo štátne, hospodárske alebo služobné tajomstvo, nerušený priebeh konania alebo mravnosť. Verejnosť možno vylúčiť tiež iba pre časť hlavného pojednávania.
(2) Rozsudok musí sa vyhlásiť vždy verejne.
(3) O vylúčení verejnosti rozhodne súd po vypočutí obžalovaného uznesením, ktoré sa verejne vyhlási.
§ 216 (1) Súd môže z dôležitých dôvodov povoliť jednotlivým osobám na hlavné pojednávanie prístup, i keď verejnosť bola vylúčená.
(2) Na žiadosť obžalovaného musí byť na hlavné pojednávanie povolený prístup dvom jeho dôverníkom. Ak je viac obžalovaných, má právo na voľbu dôverníkov každý z nich. Ak by tak celkový počet dôverníkov vzrástol na viac ako šesť a obžalovaní sa medzi sebou o výbere nedohodnú, vykoná výber súd. Ak bola verejnosť vylúčená pre ohrozenie štátneho, hospodárskeho alebo služobného tajomstva, môžu byť za dôverníkov zvolené len také osoby, proti ktorým nemá súd námietky.
(3) Ak bola verejnosť vylúčená pre ohrozenie štátneho, hospodárskeho alebo služobného tajomstva, upozorní predseda senátu prítomných na trestné následky toho, keby nepovolaným osobám prezradili skutočnosti, o ktorých sa na pojednávaní dozvedia; môže tiež zakázať, aby si prítomní robili písomné poznámky.

Tretí oddiel. Otvorenie hlavného pojednávania

§ 217 Prítomnosť pri hlavnom pojednávaní

(1) Hlavné pojednávanie sa koná za stálej prítomnosti všetkých členov senátu a zapisovateľa a spravidla tiež za účasti prokurátora.
(2) Účasť prokurátora na hlavnom pojednávaní je povinná
a) vo väzobných veciach,
b) v konaní proti mladistvému,
c) v konaní proti ušlému,
d) ak tak rozhodne súd pri predbežnom prerokovaní obžaloby.
(3) Ak ide o prípad, keď účasť prokurátora na hlavnom pojednávaní je povinná, musí mať obžalovaný obhajcu, iba že by výslovne vyhlásil, že si obhajcu nepraje. Obžalovaný však musí mať obhajcu vždy, ak sa koná o trestnom čine, na ktorý ustanovuje zákon trest smrti alebo trest odňatia slobody, ktorého horná hranica prevyšuje päť rokov, alebo ak to považuje súd za potrebné, najmä preto, že so zreteľom na telesné alebo duševné chyby obžalovaného má pochybnosti o jeho spôsobilosti náležite sa obhajovať.
(4) V neprítomnosti obžalovaného možno, ak nejde o konanie proti ušlému, hlavné pojednávanie vykonať iba výnimočne, a to ak sú tu súčasne tieto podmienky:
a) obžaloba bola obžalovanému riadne doručená a obžalovaný bol na hlavné pojednávanie včas a riadne predvolaný,
b) o skutku, ktorý je predmetom obžaloby, bol obžalovaný už niektorým orgánom činným v trestnom konaní (§ 7 ods. 1) vyslúchnutý a boli dodržané ustanovenia o vznesení obvinenia a o oboznámení obvineného s výsledkami prípravného konania,
c) súd pre malú závažnosť veci a pre jasnosť dôkazného materiálu je toho názoru, že vec možno i bez prítomnosti obžalovaného spoľahlivo rozhodnúť.

Začatie hlavného pojednávania

§ 218 (1) Pred otvorením hlavného pojednávania oznámi predseda senátu vec, ktorá bude prejednávaná, zistí, či sa osoby, ktoré boli na hlavné pojednávanie predvolané alebo o ňom upovedomené, ustanovili, a zistí ich totožnosť, a to spravidla podľa občianskych preukazov. U osôb, pri ktorých treba dodržať lehotu na prípravu, zistí, či táto lehota bola dodržaná.
(2) Ak sa niektorá z predvolaných osôb neustanovila, rozhodne súd po vypočutí prítomných strán, či možno pojednávanie vzdor tomu vykonať alebo či ho treba odročiť. V tom prípade sa súd uznesie tiež na opatreniach, ktoré sú potrebné na to, aby sa účasť neustanovivšej sa osoby na budúcom hlavnom pojednávaní zabezpečila.
§ 219 (1) Osoby, ktoré majú byť vyslúchané ako svedkovia, vyzve predseda senátu, aby sa odobrali do priestoru im vykázaného a bez jeho povolenia sa ne-

vzďaľovali. Podľa potreby môže urobiť opatrenie, aby sa zabránilo dohovorom svedkov medzi sebou a so stranami.
(2) Poškodeného predseda senátu vyzve, aby urobil návrh o svojom nároku na náhradu škody.
(3) Ak niekto uplatňuje nárok, ktorý mu zrejme neprislúcha, alebo nárok, o ktorom nemožno rozhodovať v konaní na súde, vysloví súd uznesením, že ho ako poškodeného na hlavné pojednávanie nepripúšťa. Toto rozhodnutie neviaže súd, pred ktorým by nárok bol uplatnený v konaní o veciach občianskoprávnych.
§ 220 Prednesenie obžaloby
Po vykonaní úkonov uvedených v §§ 218 a 219 vyhlási predseda senátu hlavné pojednávanie za otvorené a vyzve prokurátora, aby predniesol obžalobu; ak sa koná hlavné pojednávanie bez účasti prokurátora, prečíta obžalobu zapisovateľ.
Štvrtý oddiel. Vedenie hlavného pojednávania
§ 221 (1) Hlavné pojednávanie vedie predseda senátu.
(2) Je povinný pritom dbať, aby bola zachovaná dôstojnosť a vážnosť súdneho pojednávania, aby sa hlavné pojednávanie nezdržalo výkladmi, ktoré nemajú vzťah k prejednávanej veci, a zameralo sa čo najúčinnejšie na objasnenie veci.
(3) Kto sa cíti opatrením predsedu senátu na hlavnom pojednávaní ukrátený, môže žiadať, aby rozhodol senát. Takú žiadosť aj rozhodnutie o nej treba zaznamenať v zápisnici.
§ 222 (1) Osoby, ktoré rušia poriadok, môže predseda senátu vykázať z pojednávacej siene.
(2) Obžalovaného možno vykázať iba uznesením senátu po predchádzajúcej výstrahe, a to iba na čas nevyhnutne potrebný. Ak mu bol povolený znovu prístup do pojednávacej siene, oznámi mu predseda senátu podstatný obsah pojednávania konaného v jeho neprítomnosti, aby sa naň mohol vyjadriť.
Piaty oddiel. Dokazovanie. Výsluch obžalovaného
§ 223 (1) Po prednesení obžaloby sa predseda senátu opýta obžalovaného, či obžalobe porozumel. Ak je to potrebné, vysvetlí obžalovanému spôsobom preň najzrozumiteľnejším podstatu obvinenia.
(2) Obžalovanému treba poskytnúť možnosť, aby súvisle opísal skutkový dej a predniesol svoje vyjadrenia na tvrdenie obžaloby. Iba potom má predseda senátu klásť obžalovanému otázky na odstránenie medzier a na vysvetlenie rozporov v jeho výpovedi.
(3) Zápisnica o predošlej výpovedi obžalovaného môže sa čítať len vtedy, keď sa pojednáva v neprítomnosti obžalovaného, keď obžalovaný odoprie vypovedať alebo keď sa objavia podstatné rozpory medzi jeho predošlou výpoveďou a jeho údajmi na hlavnom pojednávaní. Na tieto rozpory treba obžalovaného upozorniť a opýtať sa ho na ich príčiny.
§ 224 Ak je obžalovaných niekoľko, vykonáva sa ich výsluch v poradí, ktoré určí

predseda senátu. Predseda senátu môže urobiť opatrenie, aby obžalovaný bol vyslúchaný v neprítomnosti spoluobžalovaných. Každého obžalovaného však treba vždy oboznámiť s obsahom výpovedí spoluobžalovaných, ktorí boli vyslúchaní v jeho neprítomnosti.

Vykonávanie ďalších dôkazov

§ 225 Predseda senátu má dbať na to, aby svedok ešte nevyslúchnutý nebol prítomný pri výsluchu obžalovaného a iných svedkov. Ak je obava, že svedok v prítomnosti obžalovaného nevypovie pravdu, môže predseda senátu nariadiť, aby sa obžalovaný na čas jeho výsluchu vzdialil z pojednávacej siene. Po návrate do pojednávacej siene musí mu však oznámiť obsah svedkovej výpovede, aby sa obžalovaný mohol na ňu vyjadriť.

§ 226 Ak znalec nepodal vo veci ešte písomný posudok alebo sa od neho odchyľuje alebo ho doplňuje, môže mu predseda senátu uložiť, aby posudok, alebo jeho doplnok nadiktoval do zápisnice alebo ho sám napísal.

§ 227 (1) Namiesto výsluchu svedka alebo znalca na hlavnom pojednávaní možno čítať zápisnicu o ich výpovedi iba celkom výnimočne, ak súd tak rozhodne, pretože pre menšiu závažnosť dokazovanej skutočnosti a jasnosť ostatného dôkazného materiálu nepovažuje osobný výsluch za potrebný a súčasne

a) prokurátor i obžalovaný s tým súhlasia, alebo

b) osobná prítomnosť svedka alebo znalca by bola spojená s neprimeranými ťažkosťami alebo nákladmi.

(2) Zápisnicu o výpovedi spoluobžalovaného alebo svedka možno čítať tiež vtedy, ak taká osoba

a) zomrela alebo sa stala duševne chorou alebo nezvestnou, alebo

b) na hlavnom pojednávaní neoprávnene odoprela vypovedať, alebo sa odchyľuje v podstatných bodoch od svojej predošlej výpovede.

§ 228 Posudky a zprávy úradov, štátnych ústavov alebo iných orgánov, ktoré plnia úlohy štátnej správy, sa prečítajú vždy.

§ 229 (1) Listiny, ktorými sa vykonáva dôkaz, na hlavnom pojednávaní sa prečítajú a umožní sa nazrieť do nich stranám, a ak je to potrebné, tiež svedkom a znalcom.

(2) Iné vecné dôkazy sa predložia stranám a ak je to potrebné, tiež svedkom a znalcom.

§ 230 Obžalovaného sa treba opýtať po vykonaní každého dôkazu, či sa naň chce vyjadriť; jeho vyjadrenie sa zapíše do zápisnice.

Súčinnosť strán pri dokazovaní

§ 231 Prokurátor, obžalovaný a jeho obhajca a zákonný zástupca, zúčastnená osoba, poškodený a ich splnomocnenci môžu so súhlasom predsedu senátu klásť vyslúchaným osobám otázky, a to spravidla až vtedy, keď predseda senátu svoje dotazy skončil a keď už nemajú otázky členovia senátu.

§ 232 Po vykonaní všetkých dôkazov sa predseda senátu opýta strán, či majú návrhy na doplnenie dokazovania; rozhodnutie o týchto dôkazných návrhoch prislúcha senátu.

Šiesty oddiel. Záver hlavného pojednávania. Záverečné reči

§ 233 (1) Ak niet ďalších dôkazných návrhov alebo ak bolo rozhodnuté, že ďalšie dôkazy sa nepripúšťajú, vyhlási predseda senátu dokazovanie za skončené a udelí slovo na záverečné reči.

(2) Prokurátor najprv zhrnie a zhodnotí výsledky hlavného pojednávania a vyjadrí sa o nebezpečnosti činu pre spoločnosť a o možnostiach nápravy obžalovaného. Môže hovoriť aj k otázke trestu, nesmie však navrhovať určitú jeho výmeru.

(3) Po reči prokurátora zdôvodní svoje návrhy poškodený, prípadne jeho splnomocnenec.

(4) Na to udelí predseda senátu slovo obhajcovi a obžalovanému, a ak je nesvojprávny, tiež jeho zákonnému zástupcovi. Ak je obžalovaných viac, určí poradie ich reči. Po nich udelí slovo zúčastnenej osobe a jej splnomocnencovi.

(5) Ak sa po reči obhajcu alebo obžalovaného znova ujal slova prokurátor, majú obhajca a obžalovaný právo na to odpovedať.

(6) Záverečné reči môže predseda senátu prerušiť iba vtedy, ak zrejme vybočujú z rámca prejednávanej veci.

§ 234 Po skončení záverečných rečí a pred odchodom na záverečnú poradu udelí predseda senátu obžalovanému posledné slovo. Po čas tohto prejavu nesmú obžalovanému ani súd, ani nikto iný klásť otázky.

§ 235 Doplnenie dokazovania

(1) Ak súd zistí vzhľadom na záverečné reči, na posledné slovo obžalovaného alebo v záverečnej porade, že treba ešte niektorú okolnosť objasniť, uznesie sa, že dokazovanie bude doplnené.

(2) Po doplnení dokazovania treba znovu dať slovo na záverečné reči a posledné slovo, a to i vtedy, keď nebolo treba hlavné pojednávanie na doplnenie dokazovania odročiť.

Siedmy oddiel. Odročenie hlavného pojednávania

§ 236 (1) Súd odročí hlavné pojednávanie, ak

a) nebola dodržaná predpísaná lehota na prípravu (§ 212 ods. 1),

b) obžalovaný nemá obhajcu, hoci ho musí mať,

c) neustanoví sa osoba, ktorej osobná účasť na hlavnom pojednávaní je nutná a ktorej prítomnosť nemožno ináč zabezpečiť,

d) treba vykonať dôkazy, ktoré nemožno ihneď obstarať, alebo

e) objaví sa iná prekážka, pre ktorú nemožno v hlavnom pojednávaní pokračovať.

(2) Skôr než sa hlavné pojednávanie odročí, treba zistiť, či strany nehodlajú navrhnúť ďalšie dôkazy.

(3) Pri pokračovaní v odročenom hlavnom pojednávaní prednesie predseda senátu podstatný obsah doterajšieho pojednávania. Ak je to potrebné, najmä preto, že od odročenia hlavného pojednávania uplynul dlhší čas alebo že sa zmenilo zostavenie senátu, musí sa vykonať hlavné pojednávanie vždy znovu.

Ôsmy oddiel. Rozhodnutie súdu na hlavnom pojednávaní

Podklad pre rozhodnutie

§ 237 Pri rozhodovaní na hlavnom pojednávaní prihliadne súd len na tie skutočnosti, ktoré boli na hlavnom pojednávaní prebrané a na tie dôkazy, ktoré boli na hlavnom pojednávaní vykonané.

§ 238 (1) Súd môže rozhodnúť len o skutku, ktorý je uvedený v obžalobnom návrhu.

(2) Ak vyjdú na hlavnom pojednávaní najavo okolnosti ukazujúce na to, že obžalovaný spáchal ešte ďalší skutok, ktorý je trestným činom, zaznamená súd tieto okolnosti v zápisnici a jej odpis zašle prokurátorovi.

(3) Ak však skutok novo najavo vyšlý súvisí úzko so skutkom, ktorý je predmetom prejednávanej obžaloby, a je žiadúce spoločné prejednanie a rozhodnutie, vráti vec súd prokurátorovi na došetrenie, iba ak by prokurátor na hlavnom pojednávaní vyhlásil, že obžalovaného pre skutok novo najavo vyšlý nestíha.

§ 239 (1) Ak súd spozná na podklade výsledkov hlavného pojednávania, že skutok, pre ktorý je obžalovaný stíhaný, sa má pri správnom použití zákona posudzovať podľa iného ustanovenia, než podľa ktorého ho posudzovala obžaloba, a že je potrebné vzhľadom na odchýlne právne posúdenie ešte ďalšie objasnenie veci, najmä z hľadiska možnosti novej obhajoby, vráti vec prokurátorovi na došetrenie. Ak je však vec celkom objasnená, takže došetrenie nie je potrebné, rozhodne, pričom nie je viazaný právnym posúdením skutku v obžalobe.

(2) Ak by však skutok mal byť posudzovaný podľa prísnejšieho ustanovenia zákona, než podľa ktorého ho posudzovala obžaloba, a obžalovaný na možnosť tohto prísnejšieho posúdenia nebol už upozornený podľa § 202, musí ho súd na túto možnosť upozorniť a hlavné pojednávanie na prípravu obhajoby odročiť, iba ak by obžalovaný výslovne žiadal, aby sa v hlavnom pojednávaní bez odročenia pokračovalo. Pri odročení treba dodržať lehotu na prípravu podľa § 212.

§ 240 (1) Vec vrátená prokurátorovi na došetrenie podľa § 238 ods. 3 a podľa § 239 ods. 1 sa vracia do stavu prípravného konania.

(2) Ak vyhlási prokurátor vo veci, ktorá mu bola vrátená podľa § 238 ods. 3, že skutok novo najavo vyšlý nestíha, pokračuje súd v pojednávaní na podklade pôvodnej obžaloby. Obžaloba sa v tomto prípade znova predbežne neprerokúva.

(3) Lehota uvedená v § 203 ods. 3 sa vzťahuje aj na veci vrátené podľa § 238 ods. 3 a § 239 ods. 1.

Rozsudok

§ 241 O tom, či sa obžalovaný uznáva vinným a či sa spod obžaloby oslobodzuje, rozhodne súd rozsudkom.

§ 242 Súd oslobodí obžalovaného spod obžaloby,

a) ak sa nedokázalo, že skutok, pre ktorý je obžalovaný stíhaný, bol vôbec spáchaný,

b) ak nie je tento skutok trestným činom ani priestupkom,

c) ak sa nedokázalo, že tento skutok spáchal práve obžalovaný,

d) ak nie je obžalovaný pre nepríčetnosť trestne zodpovedný, alebo

e) ak zanikla trestnosť činu.

§ 243 (1) Ak zistil súd dôvod pre vyslovenie ochranného opatrenia proti obžalovanému, môže ho nariadiť aj bez návrhu prokurátora.

(2) Ak v takom prípade potrebuje súd vykonať ešte ďalšie dôkazy, ktoré nemožno vykonať ihneď, vyhradí rozhodnutie o ochrannom opatrení verejnému zasadaniu.

(3) Postupovať podľa odseku 2 možno aj vtedy, ak prokurátor urobil návrh na zhabanie veci nepatriacej obžalovanému.

§ 244 (1) Ak súd oslobodí obžalovaného spod obžaloby, odkáže poškodeného s jeho nárokom na náhradu škody na konanie vo veciach občianskoprávnych.

(2) Ak súd uzná obžalovaného vinným, prizná poškodenému nárok na náhradu škody proti obžalovanému, ak nárok a jeho výška sú výsledkami trestného konania odôvodnené. Ináč odkáže poškodeného na konanie vo veciach občianskoprávnych.

(3) Ak súd prizná uplatnený nárok, nech už z akéhokoľvek dôvodu, len z čiastky, odkáže poškodeného so zvyškom jeho nároku na konanie vo veciach občianskoprávnych.

(4) Výrok o povinnosti obžalovaného na náhradu škody musí presne označovať osobu oprávneného a nárok, ktorý mu bol prisúdený. Lehota na plnenie je 15 dní. V odôvodnených prípadoch môže súd vysloviť, že záväzok sa má splniť v splátkach, ktorých výšku a podmienky zročnosti súčasne určí.

(5) Rozhodnutie podľa odsekov 1 až 3 súd neurobí, ak poškodený o priznanie nároku nepožiadal do otvorenia hlavného pojednávania.

§ 245 Zastavenie trestného stíhania

(1) Súd zastaví trestné stíhanie, ak zistí počas hlavného pojednávania, že tu sú okolnosti uvedené v § 6.

(2) Súd môže zastaviť trestné stíhanie tiež vtedy, ak zistí počas hlavného pojednávania, že tu sú dôvody uvedené v § 192 ods. 2.

(3) Rozhodnutie podľa odsekov 1 a 2 sa môže týkať tiež len niektorého zo skutkov, pre ktoré bola podaná obžaloba.

(4) Proti rozhodnutiu podľa odseku 1 a 2 môže prokurátor podať sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

§ 246 Prerušenie trestného stíhania

(1) Súd preruší trestné stíhanie, ak zistí počas hlavného pojednávania, že tu sú okolnosti uvedené v § 193 ods. 1 písm. a) až d).

(2) Ak zanikne dôvod prerušenia, súd v trestnom stíhaní pokračuje.

(3) Proti rozhodnutiu, ktorým súd trestné stíhanie prerušil, alebo ktorým zamietol návrh na pokračovanie v ňom, môže prokurátor podať sťažnosť.

§ 247 Postúpenie veci

(1) Ak súd zistí, že nie je kompetentný, postúpi vec kompetentnému súdu. Je však povinný vec sám rozhodnúť, ak ide iba o nepríslušnosť a obžalovaný nepríslušnosť nenamietol; rovnako je povinný o veci rozhodnúť, ak by mala byť vec postúpená súdu toho istého druhu, avšak nižšej stolice.

(2) Postúpiť vec inému súdu však nemôže súd, ktorému vec postúpil nadriadený súd, iba že by sa skutkový podklad pre posúdenie kompetencie medzi tým podstatne zmenil.

Deviaty oddiel. Rozhodnutie súdu mimo hlavného pojednávania

§ 248 (1) I vtedy, keď obžalobu súd prijal, súd na neverejnom zasadaní trestné stíhanie

a) zastaví, ak okolnosti uvedené v § 6 nastanú alebo najavo vyjdú mimo hlavného pojednávania,

b) preruší, ak okolnosti uvedené v § 193 ods. 1 písm. a) až d) nastanú alebo najavo vyjdú mimo hlavného pojednávania.

(2) Proti rozhodnutiu podľa odseku 1 môže prokurátor podať sťažnosť, ktorá má, pokiaľ ide o zastavenie trestného stíhania, odkladný účinok.

DVANÁSTA HLAVA. VEREJNÉ ZASADANIE

§ 249 Príprava verejného zasadania

(1) Verejné zasadanie je predseda senátu povinný pripraviť tak, aby pojednávanie bolo možno skončiť na jedinom zasadaní. Za tým účelom zariadi všetko, čo je potrebné na zabezpečenie úspešného vykonania verejného zasadania, najmä aby dôkazy, s pripustením ktorých možno počítať, boli poruke a bolo ich možno na verejnom zasadaní bezodkladne vykonať.

(2) Na verejné zasadanie predvolá predseda senátu osoby, ktorých osobná účasť na verejnom zasadaní je nutná.

(3) O verejnom zasadaní upovedomí predseda senátu prokurátora, osobu, na podnet ktorej k verejnému zasadaniu dochádza, a osobu, ktorej sa môže rozhodnutie priamo dotýkať, ak neboli predvolané podľa odseku 2, a ďalej ich obhajcu alebo splnomocnenca a zákonného zástupcu; k predvolaniu alebo upovedomeniu pripojí odpis návrhu, ktorým bol na verejné zasadanie daný podnet.

(4) Deň verejného zasadania určí predseda senátu tak, aby osobe, na podnet kto-

rej k verejnému zasadaniu dochádza, a osobe, ktorej sa môže rozhodnutie priamo dotýkať, zostávala od doručenia predvolania na verejné zasadanie alebo upovedomenia o ňom aspoň trojdenná lehota na prípravu. Skrátiť túto lehotu možno iba so súhlasom osoby, v záujme ktorej je lehota daná.

§ 250 Prítomnosť na verejnom zasadaní

(1) Verejné zasadanie sa koná za stálej prítomnosti všetkých členov senátu a zapisovateľa.

(2) Ak neustanovuje tento zákon niečo iné, nie je účasť prokurátora a obhajcu na verejnom zasadaní nutná.

§ 251 Priebeh verejného zasadania

(1) Po začatí verejného zasadania prednesie navrhovateľ svoj návrh; ak nie je prítomný, prečíta predseda senátu jeho návrh zo spisov. Ak sa koná verejné zasadanie bez návrhu oprávnenej osoby, oznámi predseda senátu podstatu veci. Nato sa vyjadrí osoba, ktorej sa môže rozhodnutie priamo dotknúť.

(2) Na to sa vykonávajú dôkazy. Na vykonávanie dôkazov sa primerane použijú tiež ustanovenia §§ 223 až 226, 228 až 230.

(3) Po vykonaní dôkazov udelí predseda senátu slovo na konečné návrhy. Ak je osobou, ktorej sa môže priamo dotýkať rozhodnutie, obvinený, udelí mu predseda senátu posledné slovo.

(4) Po konečných návrhoch sa súd odoberie na záverečnú poradu. Ustanovenie § 235 sa tu použije primerane.

(5) Rozhodnutie súdu sa vždy vyhlási, a to verejne.

§ 252 Podklad pre rozhodnutie

Pri rozhodovaní na verejnom zasadaní prihliadne súd iba na tie dôkazy, ktoré boli vykonané na verejnom zasadaní.

§ 253 Odročenie verejného zasadania

(1) Súd odročí začaté verejné zasadanie z dôležitých dôvodov, najmä vtedy,

a) ak sa neustanoví osoba, ktorej osobná účasť na verejnom zasadaní je nutná a prítomnosť ktorej nemožno ihneď zabezpečiť, alebo,

b) ak sa objaví počas verejného zasadania potreba vykonať dôkazy, ktoré nemožno vykonať ihneď.

(2) V pokračovaní na odročenom verejnom zasadaní prednesie predseda senátu podstatný obsah doterajšieho pojednávania. Ak je to potrebné, najmä preto, že od odročenia verejného zasadania uplynul dlhší čas, alebo sa zmenilo zostavenie senátu, musí sa vykonať celé pojednávanie znovu.

§ 254 Podporné použitie ustanovení o hlavnom pojednávaní

Na verejnosť, začatie a na vedenie verejného zasadania sa použijú primerane ustanovenia §§ 214 až 216, 218, 219, 221 a 222.

§ 255 Ochranné liečenie a zhabanie

(1) Ak nejde o prípad, keď si súd rozhodnutie o ochrannom liečení alebo o zha-

baní vyhradil podľa § 243 ods. 2 alebo 3, môže ho vysloviť na verejnom zasadaní, len ak to navrhne prokurátor.
(2) V konaní o ochrannom liečení musí mať obvinený obhajcu (§ 35).
(3) Proti rozhodnutiu o ochrannom liečení a o zhabaní je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

TRINÁSTA HLAVA. NEVEREJNÉ ZASADANIE

§ 256 Pokiaľ v zákone nie je výslovne ustanovené, že súd rozhoduje na hlavnom alebo odvolacom pojednávaní alebo na verejnom zasadaní, rozhoduje na zasadaní neverejnom.
§ 257 (1) Neverejné zasadanie je predseda senátu povinný pripraviť tak, aby rokovanie bolo možno skončiť na jedinom zasadaní. Za tým účelom zariadi všetko, čo je potrebné na zabezpečenie úspešného vykonania neverejného zasadania, najmä vykoná potrebné dôkazy.
(2) O neverejnom zasadaní upovedomí predseda senátu prokurátora.
§ 258 Neverejné zasadanie sa koná za stálej prítomnosti všetkých členov senátu a zapisovateľa; účasť prokurátora na neverejnom zasadaní nie je potrebná. Iné osoby sú z účasti na neverejnom zasadaní vylúčené.
§ 259 (1) Ak treba na neverejnom zasadaní vykonať dôkazy, urobí sa tak prečítaním zápisníc a iných písomností.
(2) Skôr než sa súd odoberie na záverečnú poradu, udelí predseda senátu prokurátorovi, ak je prítomný, slovo na konečné vyjadrenie alebo návrh.
(3) Rozhodnutie súdu sa vždy vyhlási.
§ 260 Neverejné zasadanie odročí súd len z dôležitých dôvodov.

ŠTRNÁSTA HLAVA. ODVOLANIE A KONANIE O ŇOM

§ 261 Prípustnosť a účinok
(1) Opravným prostriedkom proti rozsudku súdu prvej stolice je odvolanie.
(2) Odvolanie má odkladný účinok.
Oprávnené osoby
§ 262 (1) Rozsudok môže odvolaním napadnúť
a) prokurátor pre nesprávnosť ktoréhokoľvek z výrokov,
b) obžalovaný pre nesprávnosť výroku, ktorý sa ho priamo dotýka,
c) zúčastnená osoba pre nesprávnosť výroku, ktorý sa jej priamo dotýka.
(2) Osoba oprávnená napadnúť rozsudok pre nesprávnosť niektorého jeho výroku môže ho napadnúť tiež pre porušenie ustanovení o konaní predchádzajúcom rozsudku, pokiaľ toto porušenie mohlo spôsobiť nesprávnosť výroku.
§ 263 (1) V neprospech obžalovaného môže podať odvolanie len prokurátor.
(2) V prospech obžalovaného môžu podať odvolanie tiež prokurátor, príbuzní

obžalovaného v pokolení priamom, jeho súrodenec, osvojiteľ, osvojenec, manžel a druh. Prokurátor môže tak urobiť aj proti vôli obžalovaného.

§ 264 Lehota

(1) Odvolanie sa podáva na súde, proti rozsudku ktorého smeruje, a to do ôsmich dní (§§ 61 a 62) od doručenia odpisu rozsudku.

(2) Ak sa rozsudok doručuje ako obžalovanému, tak aj jeho obhajcovi a zákonnému zástupcovi (§ 143), plynie lehota od toho doručenia, ktoré bolo vykonané najneskoršie.

(3) Osobám uvedeným v § 263, s výnimkou prokurátora, sa končí lehota na podanie odvolania tým istým dňom ako obžalovanému.

§ 265 Obsah odvolania

(1) Odvolanie prokurátora a odvolanie, ktoré podáva namiesto obžalovaného jeho obhajca, musí byť v lehote uvedenej v § 264 tiež odôvodnené tak, aby z neho bolo zjavné, v ktorej časti je rozsudok napadnutý a aké vady sú vytýkané rozsudku alebo konaniu, ktoré rozsudku predchádzalo.

(2) Odvolanie možno oprieť o nové skutočnosti a dôkazy.

§ 266 Vzdanie sa odvolania

Oprávnená osoba sa môže odvolania výslovne vzdať. Neúčinné je však vyhlásenie, ktorým sa oprávnená osoba odvolania vzdala skôr, ako bol vyhlásený rozsudok, ktorého sa také vyhlásenie týka.

§ 267 Vzatie odvolania späť

(1) Osoba, ktorá odvolanie podala, môže ho výslovným vyhlásením vziať späť, a to až do času, než sa odvolací súd odoberie na záverečnú poradu.

(2) Odvolanie prokurátora môže vziať späť aj nadriadený prokurátor.

(3) Odvolanie, ktoré podal namiesto obžalovaného jeho obhajca alebo jeho zákonný zástupca, a odvolanie, ktoré podala v prospech obžalovaného iná oprávnená osoba, možno vziať späť len s výslovným súhlasom obžalovaného.

(4) Vzatie odvolania späť vezme uznesením na vedomie predseda senátu odvolacieho súdu, a ak bolo odvolanie vzaté späť skôr, ako bola vec odvolaciemu súdu predložená, predseda senátu súdu prvej stolice.

§ 268 Konanie na súde prvej stolice

(1) Predseda senátu doručí odpis odvolania, prípadne aj odpis podania, ktorým bolo odvolanie odôvodnené, ostatným stranám. Upozorní ich pritom, že sa môžu na odvolanie vyjadriť. Ak dôjde ich vyjadrenie, doručí jeho odpis odvolateľovi.

(2) Len čo lehota na podanie odvolania všetkým oprávneným osobám uplynula, predloží predseda senátu spisy odvolaciemu súdu.

§ 269 Odvolací súd

O odvolaní proti rozsudku ľudového súdu rozhoduje nadriadený krajský súd. O odvolaní proti rozsudku krajského súdu ako súdu prvej stolice rozhoduje Najvyšší súd.

Rozhodnutie na neverejnom zasadaní

§ 270 (1) Odvolací súd zamietne odvolanie na neverejnom zasadaní, ak bolo podané oneskorene, osobou neoprávnenou alebo osobou, ktorá sa odvolania výslovne vzdala alebo znovu podala odvolanie, ktoré v tej istej veci už predtým výslovne vzala späť.

(2) Ako oneskorené nemôže byť zamietnuté odvolanie, ktoré oprávnená osoba podala neskoro len preto, že sa spravovala nesprávnym poučením súdu.

§ 271 Odvolací súd zruší na neverejnom zasadaní napadnutý rozsudok a zastaví trestné stíhanie, ak spozná, že sú tu okolnosti, ktoré by odôvodňovali zastavenie trestného stíhania už súdom prvej stolice (§ 245 ods. 1 a 2).

§ 272 (1) Odvolací súd preruší na neverejnom zasadaní trestné stíhanie, ak nastanú alebo ak vyjdú najavo až po vyhlásení napadnutého rozsudku okolnosti uvedené v § 193 ods. 1 písm. a) až d).

(2) Odvolací súd zruší na neverejnom zasadaní napadnutý rozsudok a preruší trestné stíhanie, ak mal tak urobiť už súd prvej stolice (§ 246).

§ 273 Odvolací súd zruší na neverejnom zasadaní napadnutý rozsudok a postúpi vec kompetentnému súdu, ak tak mal urobiť už súd prvej stolice (§ 247).

§ 274 (1) Odvolací súd zruší na neverejnom zasadaní napadnutý rozsudok a vráti vec na nové prejednanie v prvej stolici, ak zistí, že na hlavnom pojednávaní, ktoré predchádzalo rozsudku,

a) súd nebol riadne obsadený,

b) rozhodovania sa zúčastnil vylúčený sudca,

c) obžalovaný nemal obhajcu, hoci išlo o prípad, keď ho mať musí, alebo

d) bolo pojednávanie v neprítomnosti obžalovaného, hoci na to neboli zákonné predpoklady.

(2) Rovnako postupuje odvolací súd, ak zistí, že obžalovanému nebola poskytnutá lehota na prípravu obhajoby (§ 212 ods. 1).

§ 275 (1) Odvolací súd zruší na neverejnom zasadaní napadnutý rozsudok a vráti vec na nové prejednanie v prvej stolici tiež vtedy, ak to považuje za potrebné

a) pre vady konania rozsudku predchádzajúceho, najmä preto, že v tomto konaní boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť náležité objasnenie veci a práva obhajoby,

b) pre vady rozsudku, najmä pre nejasnosť alebo neúplnosť skutkových zistení, alebo

c) pretože o podstatných okolnostiach prípadu by v odvolacom konaní bolo treba vykonávať obsiahle dokazovanie.

(2) Ak to považuje pre náležité objasnenie veci odvolací súd za potrebné, môže pri zrušení rozsudku tiež vysloviť, že sa vec vracia prokurátorovi na došetrenie. Také rozhodnutie má účinky uvedené v §§ 203 a 206.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 12. septembra 1957, č. 2 Tz 119/57[112] **(č. 90 zbierky)**

Pre posúdenie či vyžaduje stav veci jej vrátenie prokurátorovi na došetrenie odvolacím súdom (§ 275 ods. 2 trestného poriadku) musí odvolací súd uvážiť, či sú dané tieto dve podmienky

a) či je v danom prípade nutné došetrenie takých skutočností, bez ktorých nie je možné spravodlivé rozhodnutie vo veci a

b) či vrátenie veci prokurátorovi na došetrenie urýchli prejednanie veci, t. j. či urýchli spravodlivé rozhodnutie.

Odvolacie pojednávanie

§ 276 (1) Ak nebolo odvolanie celkom vybavené už na neverejnom zasadaní, nariadi predseda senátu odvolacie pojednávanie.

(2) Na nariadenie odvolacieho pojednávania, na verejnosť, vedenie a odročenie odvolacieho pojednávania, na vykonávanie dôkazov na ňom, a na prítomnosť súdnych osôb na odvolacom pojednávaní sa použijú ustanovenia platné pre hlavné pojednávanie. Účasť prokurátora na odvolacom pojednávaní je povinná. Obžalovaný musí mať na odvolacom pojednávaní obhajcu vo všetkých prípadoch, keď ho musel mať na hlavnom pojednávaní.

(3) V neprítomnosti obžalovaného, ktorý je vo väzbe, možno odvolacie pojednávanie konať len vtedy, ak výslovne vyhlási, že sa účasti na odvolacom pojednávaní vzdáva. V neprítomnosti obžalovaného, ktorý je na slobode, možno odvolacie pojednávanie konať len vtedy, ak bol na odvolacie pojednávanie včas a riadne predvolaný.

§ 277 (1) Po otvorení odvolacieho pojednávania prednesie predseda senátu alebo ním určený člen senátu napadnutý rozsudok, oznámi podstatný obsah doterajšieho konania a uvedie, ktoré vady rozsudku alebo konania jemu predchádzajúceho sú v odvolaní vytýkané.

(2) Po tomto prednese vyzve strany, aby sa na vec vyjadrili. Strana, ktorá podala odvolanie, dostane slovo najprv.

(3) Ak strany nie sú prítomné alebo ak o to žiadajú, prečíta sa ich odvolanie alebo vyjadrenie naň zo spisu.

§ 278 Ak to považuje odvolací súd na odstránenie pochybností o správnosti a úplnosti skutkových zistení, o ktoré súd prvej stolice svoje rozhodnutie oprel, alebo na náležité objasnenie veci za potrebné, môže opakovať na odvolacom pojednávaní dôkazy vykonané súdom prvej stolice a môže vykonať i ďalšie dôkazy.

---

[112] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1957. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1958, s. 221 – 225.

§ 279 Po skončení dokazovania dá predseda senátu slovo stranám na záverečné reči. Obhajca a obžalovaný majú právo hovoriť poslední.

Rozhodnutie na odvolacom pojednávaní

§ 280 Odvolací súd urobí na odvolacom pojednávaní niektoré z rozhodnutí uvedených v §§ 270 až 275, ak spozná až na odvolacom pojednávaní, že tu sú okolnosti odôvodňujúce také rozhodnutie.

§ 281 Odvolací súd na odvolacom pojednávaní odvolanie zamietne, ak spozná, že nie je dôvodné.

§ 282 (1) Odvolací súd môže napadnutý rozsudok zrušiť a sám ihneď vo veci rozsudkom rozhodnúť iba vtedy, ak svoje rozhodnutie opiera

a) o skutkový stav, ktorý súd prvej stolice v napadnutom rozsudku správne zistil, alebo

b) o skutkový stav, ktorý zistil sám na podklade dôkazov vykonaných na odvolacom pojednávaní.

(2) Odvolací súd však nemôže sám

a) uznať obžalovaného vinným skutkom, pre ktorý ho súd prvej stolice spod obžaloby oslobodil,

b) uznať obžalovaného vinným ťažším trestným činom, než akým ho mohol uznať vinným súd prvej stolice (§ 239),

c) uložiť obžalovanému trest smrti, ak mu ho neuložil už súd prvej stolice.

(3) Ak nerozhodne odvolací súd podľa odseku 1 alebo ak nemôže sám rozhodnúť vo veci z niektorého z dôvodov uvedených v odseku 2, zruší napadnutý rozsudok a vec vráti na nové prejednanie v prvej stolici.

Spoločné ustanovenia o rozhodovaní odvolacieho súdu

§ 283 Ak nezamietne odvolací súd odvolanie podľa § 270, je povinný preskúmať správnosť všetkých výrokov rozsudku, proti ktorým môže odvolateľ podať odvolanie, i správnosť postupu konania, ktoré predchádzalo rozsudku, prihliadajúc pritom i k vadám, ktoré neboli odvolaním vytýkané.

§ 284 Ak bola odvolaním napadnutá len časť rozsudku týkajúca sa niektorej z viac osôb, o ktorých bolo rozhodnuté tým istým rozsudkom, preskúma odvolací súd len správnosť výrokov týkajúcich sa tejto osoby a správnosť konania predchádzajúceho onej časti rozsudku.

§ 285 Ak je vadná len časť napadnutého rozsudku a možno ju oddeliť od ostatných, zruší odvolací súd rozsudok len v tejto časti; ak však zruší hoc aj len sčasti výrok o vine, zruší vždy súčasne celý výrok o treste, ako aj výroky o nároku poškodeného na náhradu škody a o tom, či obžalovaný zažalovaným skutkom ohrozil vážnosť a česť hodnosti dôstojníka ozbrojeného sboru, pokiaľ v zrušenom výroku o vine majú podklad.

§ 286 Ak bol rozsudok súdu prvej stolice zrušený iba v dôsledku odvolania poda-

ného v prospech obžalovaného, nemôže odvolací súd uložiť obžalovanému ťažší trest, než aký mu bol uložený napadnutým rozsudkom.
§ 287 Ak je dôvod, na základe ktorého rozhodol odvolací súd v prospech niektorého obžalovaného, na prospech tiež ďalšiemu spoluobžalovanému alebo zúčastnenej osobe, rozhodne odvolací súd vždy tiež v prospech tohto spoluobžalovaného alebo v prospech zúčastnenej osoby. Rovnako rozhodne v prospech obžalovaného, ktorému je na prospech dôvod, na základe ktorého rozhodol v prospech zúčastnenej osoby.
§ 288 Ak rozhodne odvolací súd, že sa vec vracia na nové prejednanie v prvej stolici, môže súčasne nariadiť, aby bola prejednaná a rozhodnutá v inom zložení senátu, alebo aby ju prejednal a rozhodol iný súd toho istého druhu tej istej stolice v jeho obvode.
Konanie na súde prvej stolice po zrušení rozsudku
§ 289 Súd, ktorému vec bola vrátená na nové prejednanie a rozhodnutie v prvej stolici, je viazaný právnym názorom, ktorý vyslovil vo svojom rozhodnutí odvolací súd a je povinný vykonať procesné úkony, ktorých vykonanie odvolací súd nariadil.
§ 290 Ak bol napadnutý rozsudok zrušený len v dôsledku odvolania podaného v prospech obžalovaného, nemôže byť obžalovanému v novom konaní uložený ťažší trest, než aký mu bol uložený napadnutým rozsudkom.

PÄTNÁSTA HLAVA. SŤAŽNOSŤ PRE PORUŠENIE ZÁKONA A KONANIE O NEJ

§ 291 (1) Proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon, ako aj proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktoré bolo urobené na základe vadného postupu konania, môže generálny prokurátor alebo predseda Najvyššieho súdu podať na Najvyššom súde sťažnosť pre porušenie zákona; generálny prokurátor ju môže podať i proti takému rozhodnutiu prokurátora.
(2) Pokiaľ ide o trest, možno sťažnosť pre porušenie zákona podať iba vtedy, ak trest je v očividnom nepomere k stupňu nebezpečnosti činu pre spoločnosť.
(3) Ak sa rozhodnutie uvedené v odseku 1 týka viac osôb, možno podať sťažnosť pre porušenie zákona tiež len proti tej časti rozhodnutia, ktorá sa týka niektorej z týchto osôb.
§ 292 (1) O sťažnosti pre porušenie zákona rozhoduje Najvyšší súd na verejnom zasadaní za účasti generálneho prokurátora.
(2) Ak sťažnosť pre porušenie zákona smeruje proti rozhodnutiu senátu alebo predsedu senátu Najvyššieho súdu, rozhoduje o nej plénum Najvyššieho súdu, pokiaľ si rozhodnutie nevyhradilo prezídium Najvyššieho súdu. Prezídium a plénum Najvyššieho súdu rozhodujú v týchto prípadoch na neverejnom zasadaní za účasti generálneho prokurátora.

(3) Proti rozhodnutiu o sťažnosti pre porušenie zákona nie je sťažnosť pre porušenie zákona prípustná.

§ 293 (1) Najvyšší súd preskúma správnosť všetkých výrokov napadnutého rozhodnutia, ako aj konania, ktoré mu predchádza.

(2) Ak bola sťažnosť pre porušenie zákona obmedzená podľa § 291 ods. 3, preskúma správnosť len tých výrokov napadnutého rozhodnutia, ktoré sa týkajú osoby, ktorej sa sťažnosť pre porušenie zákona dotýka, ako aj konania, ktoré tejto časti napadnutého rozhodnutia predchádza.

§ 294 Ak Najvyšší súd zistí, že zákon porušený nebol, sťažnosť pre porušenie zákona uznesením zamietne.

§ 295 Ak Najvyšší súd zistí, že zákon bol porušený, vysloví rozsudkom, že napadnutým rozhodnutím, prípadne jeho časťou (§ 291 ods. 3), alebo v konaní takémuto rozhodnutiu predchádzajúcom bol porušený zákon.

§ 296 (1) Výrok podľa § 295 sa nedotýka právoplatnosti rozhodnutia, o ktoré ide.

(2) Ak však bol porušený zákon v neprospech obvineného, zruší Najvyšší súd zároveň s výrokom uvedeným v § 295 napadnuté rozhodnutie (jeho časť), prípadne tiež vadné konanie mu predchádzajúce, ako aj rozhodnutia na zrušené rozhodnutie (jeho časť) obsahove naväzujúce, pokiaľ vzhľadom na zmenu, ku ktorej zrušením došlo, nemôžu v ňom mať naďalej podklad. Ak zruší výrok o vine, zruší tiež celý výrok o treste, ako aj výroky o nároku poškodeného na náhradu škody a o tom, či obžalovaný zažalovaným skutkom ohrozil vážnosť a česť hodnosti dôstojníka ozbrojeného sboru, pokiaľ v zrušenom výroku o vine majú podklad. Ustanovenia § 287 sa použijú obdobne.

(3) Aj keď porušenie zákona sa nestalo v neprospech obvineného, môže postupovať Najvyšší súd podľa odseku 2, ak taký postup navrhne generálny prokurátor alebo predseda Najvyššieho súdu v sťažnosti pre porušenie zákona podanej do 3 mesiacov po právoplatnosti napadnutého rozhodnutia (jeho časti), a ak ide o rozhodnutie súdu druhej stolice, do 3 mesiacov po doručení tohto rozhodnutia prokurátorovi, a ak Najvyšší súd rozhodne o sťažnosti pre porušenie zákona, najneskoršie do 3 mesiacov od jej podania.

(4) Ak je to podľa povahy veci potrebné, Najvyšší súd

a) nariadi súdu alebo prokurátorovi, o rozhodnutie ktorého ide, alebo inému súdu alebo prokurátorovi, aby vec znovu prejednal a rozhodol; pri novom rozhodovaní je súd alebo prokurátor viazaný právnym názorom, ktorý vo veci vyslovil Najvyšší súd, alebo

b) rozhodne sám vo veci.

(5) Ak však bol rozsudok zrušený, nemôže Najvyšší súd sám

a) uznať obžalovaného vinným skutkom, pre ktorý bol napadnutým rozsudkom spod obžaloby oslobodený alebo pre ktorý bolo trestné stíhanie zastavené,

b) uznať obžalovaného vinným ťažším trestným činom, než akým mohol byť uznaný vinným napadnutým rozsudkom,
c) uložiť obžalovanému trest smrti.
(6) Ak je nezákonný len niektorý výrok napadnutého rozhodnutia (jeho časti) a možno ho oddeliť od ostatných, obmedzí Najvyšší súd svoje rozhodnutie podľa odseku 2 až 5 iba na tento výrok.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 22. mája 1957, č. 1 Tz 82/57[113] (č. 64 zbierky)

Zruší-li nejvyšší soud rozsudkem na základě stížnosti pro porušení zákona rozhodnutí soudu (prokurátora) první stolice a nařídí tomuto anebo jinému soudu (prokurátoru), aby věc v první stolici znovu prejednal a rozhodl, je právním názorem nejvyššího soudu vázán nejen soud (prokurátor) rozhodující znovu v první stolici ale i soud prokurátor rozhodující v druhé stolici.

§ 297 Ak spočíva porušenie zákona v tom, že v napadnutom rozhodnutí niektorý výrok chýba alebo je neúplný, môže Najvyšší súd za podmienok uvedených v § 296 ods. 2 alebo 3 nariadiť v rozsudku súdu alebo prokurátorovi, o rozhodnutie ktorého ide, alebo inému súdu alebo prokurátorovi príslušné doplnenia; pri doplnení je súd alebo prokurátor viazaný právnym názorom, ktorý vo veci vyslovil Najvyšší súd.
§ 298 (1) Ak bol zákon porušený len v neprospech obvineného, nemôže novým rozhodnutím dôjsť k zmene v neprospech obvineného.
(2) Ak bol porušený zákon v neprospech obvineného, neprekáža jeho smrť vykonaniu konania podľa predchádzajúcich ustanovení; trestné stíhanie tu nemožno zastaviť preto, že obvinený zomrel.
§ 299 Ak bola podaná sťažnosť pre porušenie zákona proti rozhodnutiu, ktorým bol porušený zákon v neprospech obvineného, môže predseda Najvyššieho súdu odložiť alebo prerušiť výkon trestu; ak bol napadnutým rozsudkom uložený trest smrti, odloží predseda Najvyššieho súdu jeho výkon vždy.

ŠESTNÁSTA HLAVA. OBNOVA KONANIA

Podmienky

§ 300 (1) Ak sa skončilo trestné stíhanie právoplatným rozsudkom alebo právoplatným uznesením súdu o zastavení trestného stíhania, možno v trestnom stíhaní pre ten istý skutok pokračovať len vtedy, ak bola povolená obnova tohto konania.

[113] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1957. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1958, s. 157 – 159.

(2) Obnova konania uvedeného v odseku 1 sa povolí,
a) ak vyjdú najavo skutočnosti alebo dôkazy súdu skôr neznáme, ktoré by mohli odôvodniť iné rozhodnutie o vine alebo o priznanom nároku poškodeného na náhradu škody alebo o tom, či zažalovaným skutkom bola ohrozená vážnosť a česť hodnosti dôstojníka ozbrojeného sboru, alebo ak by vzhľadom na ne pôvodne uložený trest bol v očividnom nepomere k stupňu nebezpečnosti činu pre spoločnosť,
b) ak vyjde akokoľvek najavo, že prokurátor alebo sudca v pôvodnom konaní porušil trestným činom svoje úradné povinnosti.
(3) Obnova v neprospech obvineného je vylúčená, ak
a) trestnosť skutku zanikla premlčaním trestného stíhania,
b) na skutok sa vzťahuje rozhodnutie prezidenta republiky, ktorým nariadil, aby sa v trestnom stíhaní nepokračovalo, alebo
c) obvinený zomrel.
(4) Obnova je vylúčená tiež vtedy, ak návrh na povolenie obnovy smerujúci proti výroku o nároku poškodeného na náhradu škody nebol podaný do piatich rokov po právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 3. februára 1956, č. 2 Tz 4/56[114] (č. 40 zbierky)

Podstatou rozhodnutia o obnove trestného stíhania je zrovnanie výsledkov vykonaného dokazovania v pôvodnom konaní s dôkazmi vykonanými v konaní o obnovu. Iba zrovnaním výsledkov obidvoch vykonaných dokazovaní možno dôjsť k záveru, že po právoplatnom rozsudku tu sú alebo nie sú nové skutočnosti alebo dôkazy súdu skôr neznáme.

§ 301 (1) Ak bolo trestné stíhanie vedené proti určitej osobe zastavené uznesením prokurátora, možno v trestnom stíhaní proti tejto osobe pre ten istý skutok pokračovať len vtedy, ak bola povolená obnova tohto konania.
(2) Obnova konania uvedeného v odseku 1 sa povolí,
a) ak vyjdú najavo skutočnosti alebo dôkazy prokurátorovi skôr neznáme, ktoré by mohli odôvodniť podanie obžaloby, alebo
b) ak vyjde akokoľvek najavo, že prokurátor v pôvodnom konaní porušil trestným činom svoje úradné povinnosti.
(3) Obnova konania uvedeného v odseku 1 v neprospech obvineného je vylúčená, ak sú tu okolnosti uvedené v § 300 ods. 3.

§ 302 Osoby oprávnené na návrh na povolenie obnovy

[114] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1956. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1957, s. 95 – 98.

(1) Obnovu možno povoliť len na návrh oprávnenej osoby.
(2) Návrh v neprospech obvineného môže podať len prokurátor.
(3) Návrh v prospech obvineného môžu okrem obvineného podať tiež osoby, ktoré by mohli podať odvolanie v jeho prospech; môžu tak urobiť aj po smrti obvineného. Prokurátor a iné osoby, ktoré by mohli podať odvolanie v prospech obvineného i proti jeho vôli, môžu i proti jeho vôli podať tiež návrh na povolenie obnovy v jeho prospech.
(4) Ak sa dozvie súd, úrad alebo iný štátny orgán o okolnosti, ktorá by mohla odôvodniť návrh na povolenie obnovy, je povinný oznámiť ju prokurátorovi. Ak ide o okolnosť, ktorá by mohla odôvodniť návrh na povolenie obnovy v prospech obvineného, a prokurátor takýto návrh nepodá sám, je povinný bez odkladu o nej upovedomiť obvineného, alebo ak to nie je možné, inú osobu oprávnenú na podanie návrhu.

§ 303 Kompetencia súdu

(1) O návrhu na povolenie obnovy smerujúcom len proti výroku o nároku poškodeného na náhradu škody rozhoduje ľudový súd s právomocou vo veciach občianskoprávnych, v obvode ktorého má poškodený bydlisko, a ak nemá bydlisko, ľudový súd, v obvode ktorého má poškodený pobyt.
(2) V ostatných prípadoch rozhoduje o návrhu na povolenie obnovy súd, ktorý vo veci rozhodol v prvej stolici, a v prípade, keď trestné stíhanie bolo zastavené uznesením prokurátora, súd, ktorý by bol kompetentný rozhodovať o obžalobe. Hoci v prvej stolici rozhodol ľudový súd, rozhoduje o návrhu na povolenie obnovy krajský súd, ak to navrhuje krajský prokurátor s odôvodnením, že vzhľadom na skutočnosti alebo dôkazy najavo vyšlé ide o trestný čin patriaci do pôsobnosti krajského súdu.

Konanie o návrhu na povolenie obnovy

§ 304 (1) O návrhu na povolenie obnovy smerujúcom len proti výroku o nároku poškodeného na náhradu škody rozhoduje ľudový súd primerane podľa predpisov o konaní vo veciach občianskoprávnych.
(2) V ostatných prípadoch rozhoduje o návrhu na povolenie obnovy súd na verejnom zasadaní. Ak zistí, že návrh na povolenie obnovy nie je dôvodný alebo že bol podaný neoprávnenou osobou, že smeruje len proti rozhodnutiu (jeho časti), pri ktorom obnova nie je prípustná, alebo že obnova je vylúčená (§§ 300 a 301), návrh zamietne. Ináč obnovu povolí a zruší pôvodné rozhodnutie, avšak len potiaľ, pokiaľ je návrh na povolenie obnovy dôvodný; ak zruší, hoc aj len sčasti, výrok o vine, zruší celý výrok o treste, ako aj výroky o nároku poškodeného na náhradu škody a o tom, či zažalovaným skutkom bola ohrozená vážnosť a česť hodnosti dôstojníka ozbrojeného sboru, pokiaľ majú v ňom podklad. Zároveň zruší rozhodnutia naväzujúce obsahove na napadnuté rozhodnutie, pokiaľ vzhľadom na zmenu, ku ktorej zrušením došlo, nemôžu v ňom mať naďalej podklad.

Ak súd povolí obnovu, pokiaľ ide o výrok o vine, a ak to považuje na objasnenie veci za potrebné, môže spolu so zrušením pôvodného rozhodnutia vysloviť, že sa vec vracia prokurátorovi na došetrenie. Také rozhodnutie má účinky uvedené v §§ 203 a 206.
(3) Zamietnuť návrhy na povolenie obnovy v prípade, že návrh bol podaný neoprávnenou osobou, že smeruje len proti rozhodnutiu (jeho časti), pri ktorom obnova nie je prípustná alebo že obnova je vylúčená (§§ 300 a 301), môže súd tiež na neverejnom zasadaní.
(4) Proti rozhodnutiu podľa odsekov 2 a 3 je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.
§ 305 Ak povolí súd obnovu v prospech obvineného z dôvodu, ktorý je na prospech tiež niektorému spoluobvinenému alebo zúčastnenej osobe, povolí súčasne obnovu tiež v prospech tohto spoluobvineného alebo zúčastnenej osoby a zruší pôvodné rozhodnutie a rozhodnutia naň naväzujúce v rozsahu uvedenom v § 304 ods. 2, tiež pokiaľ sa týka tohto spoluobvineného alebo zúčastnenej osoby.
§ 306 (1) Ak bol podaný návrh na povolenie obnovy v prospech odsúdeného, odloží súd výkon trestu smrti až do rozhodnutia o tomto návrhu; rovnako môže na ten istý čas odložiť alebo prerušiť tiež výkon iných trestov.
(2) Ak sa vykonáva na odsúdenom v čase rozhodovania o návrhu na povolenie obnovy trest odňatia slobody uložený mu pôvodným rozsudkom, rozhodne súd po právoplatnosti uznesenia, ktorým sa spolu s povolením obnovy zruší výrok o treste obsiahnutý v pôvodnom rozsudku, bezodkladne o väzbe obvineného.

Konanie po povolení obnovy

§ 307 (1) Ak bola právoplatne povolená obnova týkajúca sa iba výroku o nároku poškodeného na náhradu škody a konanie vo veci samej nebolo spojené už s konaním o návrhu na obnovu, vykonáva nové konanie o tomto nároku ľudový súd, ktorý povolil obnovu, a to podľa predpisu o konaní vo veciach občianskoprávnych.
(2) Ak bola právoplatne povolená obnova konania skončeného uznesením prokurátora o zastavení trestného stíhania, v prípravnom konaní sa pokračuje.
(3) V ostatných prípadoch koná po právoplatnom povolení obnovy nové hlavné pojednávanie na podklade pôvodnej obžaloby súd, ktorý o povolení obnovy rozhodol v prvej stolici, okrem prípadu, ak bolo vyslovené, že sa vec vracia prokurátorovi na došetrenie (§ 304 ods. 2). Ak bola povolená obnova, len pokiaľ ide o niektorý z viac zbiehajúcich sa trestných činov, za ktoré bol právoplatne uložený úhrnný trest alebo viac trestov, ktoré sú navzájom v pomere naznačenom v § 22 ods. 2 tr. zák., a súd vyslovil, že sa vec vracia prokurátorovi na došetrenie, určí súd po právoplatnosti uznesenia povoľujúceho obnovu na verejnom

zasadaní primeraný trest za zvyšujúce trestné činy; proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.
§ 308 Ak bola povolená obnova len v prospech obvineného,
a) doba od právoplatnosti pôvodného rozsudku do právoplatnosti uznesenia povoľujúceho obnovu sa do premlčacej doby nezapočítava,
b) nesmie mu byť novým rozsudkom uložený trest prísnejší, než aký mu bol uložený pôvodným rozsudkom, a ak mu bol v pôvodnom konaní uložený trest úhrnný alebo viac trestov, ktoré sú navzájom v pomere naznačenom v § 22 ods. 2 tr. zák., nesmie primeraný trest určený podľa § 307 ods. 3 spolu s trestom, ktorý bude prípadne uložený za trestný čin, ktorého sa týkalo povolenie obnovy, prevyšovať trest uložený v pôvodnom konaní,
c) neprekáža jeho smrť vykonaniu ďalšieho konania a trestné stíhanie nemožno zastaviť preto, že obvinený zomrel.

SEDEMNÁSTA HLAVA. OSOBITNÉ SPÔSOBY KONANIA

§ 309 Všeobecné ustanovenie

Ak nevyplýva z ustanovení tejto hlavy niečo iné, použijú sa pre osobitné spôsoby konania príslušné ustanovenia tohto zákona.

Prvý oddiel. Konanie proti mladistvým

§ 310 Kompetencia

(1) Ak to vyžaduje prospech mladistvého, postúpi kompetentný súd vec súdu, v obvode ktorého je bydlisko mladistvého, alebo na ktorom je z iných dôvodov vykonávanie trestného konania so zreteľom na záujem mladistvého najúčelnejšie.
(2) Proti mladistvému a osobe staršej ako 18 rokov sa vykonáva spoločné konanie iba vtedy, ak sú pre to dôležité dôvody. Pokiaľ ide o mladistvého, použijú sa i v tomto spoločnom konaní ustanovenia tohto oddielu.
(3) Prejednávanie veci proti mladistvým vykonáva, pokiaľ možno, senát zložený zo sudcov, ktorí majú skúsenosti vo výchove mládeže.

§ 311 Zistenie pomerov mladistvého

V konaní proti mladistvému treba čo najdôkladnejšie zistiť tiež stupeň rozumového a mravného vývoja mladistvého, jeho povahu, minulosť, pomery i prostredie, v ktorom žil a bol vychovávaný, jeho správanie sa po spáchaní trestného činu a okolnosti rozhodné pre voľbu prostriedkov vhodných na jeho nápravu, najmä na posúdenie, či má byť nariadená ochranná výchova mladistvého. Zistenie pomerov mladistvého sa spravidla uloží orgánu poverenému starostlivosťou o mládež.

§ 312 Väzba

Do väzby smie byť mladistvý vzatý jedine vtedy, ak nemožno účelu väzby dosiahnuť ináč.

§ 313 Povinné obhajovanie
(1) Po čas vyšetrovania musí mať mladistvý obhajcu (§ 35) tiež, ak je vo väzbe.
(2) Na hlavnom pojednávaní, v odvolacom konaní a na verejnom zasadaní musí mladistvý mať obhajcu (§ 35) vždy; vyhlásenie, že si obhajcu nepraje (§ 217 ods. 2) je neúčinné.
§ 314 Zastavenie trestného stíhania
Prokurátor môže zastaviť trestné stíhanie i vtedy, ak je tu niektorý z dôvodov, pre ktoré by súd mohol upustiť od potrestania.
§ 315 Predbežné prerokovanie obžaloby
(1) V konaní proti mladistvému sa vykonáva predbežné prerokovanie obžaloby vždy.
(2) Ak prijme súd obžalobu proti mladistvému, doručí ju predseda senátu tiež orgánu poverenému starostlivosťou o mládež.
§ 316 Hlavné a odvolacie pojednávanie a verejné zasadanie
(1) Hlavné pojednávanie nemožno konať v neprítomnosti mladistvého.
(2) O hlavnom a odvolacom pojednávaní a verejnom zasadaní upovedomí predseda senátu tiež orgán poverený starostlivosťou o mládež.
(3) Na hlavnom pojednávaní, odvolacom pojednávaní a na verejnom zasadaní proti mladistvému
a) musí byť prítomný prokurátor,
b) súd smie vylúčiť verejnosť tiež vtedy, ak je to na prospech mladistvého,
c) zástupca orgánu povereného starostlivosťou o mládež má právo robiť návrhy a dávať vyslúchaným osobám otázky; slovo na záverečnú reč mu prislúcha po mladistvom,
d) predseda senátu môže mladistvému rozkázať, aby sa pri niektorej časti hlavného alebo odvolacieho pojednávania alebo verejného zasadania vzdialil z pojednávacej siene, ak je obava, že by táto časť pojednávania mohla na jeho mravný vývoj pôsobiť nepriaznivo; po návrate mladistvého do pojednávacej siene mu predseda senátu oznámi podstatný obsah pojednávania konaného za jeho neprítomnosti, aby sa mohol naň vyjadriť.
§ 317 Oznamovanie rozhodnutí
(1) Odpis rozsudku sa doručí vždy tiež orgánu poverenému starostlivosťou o mládež.
(2) Ak nebol orgán poverený starostlivosťou o mládež prítomný pri vyhlasovaní uznesenia súdu, prokurátora alebo vyšetrovacieho orgánu, doručí sa odpis uznesenia tiež jemu, ak ide o uznesenie, proti ktorému je prípustná sťažnosť alebo ktorým bolo trestné stíhanie zastavené alebo prerušené alebo vec postúpená.
§ 318 Osoby oprávnené podať opravné prostriedky
(1) Opravné prostriedky v prospech mladistvého môže podať, a to i proti jeho vôli, tiež orgán poverený starostlivosťou o mládež; lehota na podanie opravného prostriedku mu plynie samostatne.

(2) Sťažnosť v prospech mladistvého môžu podať tiež jeho príbuzní v pokolení priamom, jeho súrodenec, osvojiteľ, manžel a druh; lehota na podanie sťažnosti sa im končí tým istým dňom ako mladistvému.

§ 319 Nariadenie ochrannej výchovy

(1) Ak nejde o prípad, keď si súd rozhodnutie o ochrannej výchove vyhradil podľa § 243 ods. 2, môže ho vysloviť na verejnom zasadaní, len ak to navrhne prokurátor.

(2) Proti rozhodnutiu o ochrannej výchove je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

§ 320 Spoločné ustanovenia

(1) Ustanovenia tohto oddielu sa nepoužijú

a) v konaní o trestných činoch, ktoré obvinený spáchal jednak pred dovŕšením osemnásteho roku, jednak po ňom, ak zákon na čin spáchaný po dovŕšení osemnásteho roku ustanovuje trest rovnaký alebo prísnejší, alebo

b) ak dôjde k vzneseniu obvinenia až po dovŕšení devätnásteho roku obvineného.

(2) Ustanovenia § 310 ods. 1, § 315 ods. 2, § 316 ods. 3 písm. c), § 317 a § 318 ods. 1 sa nepoužijú v odbore vojenského súdnictva.

Druhý oddiel. Konanie proti ušlému

§ 321 (1) Ak osoba, proti ktorej sa má viesť trestné stíhanie, sa vyhýba trestnému stíhaniu buď pobytom v cudzine alebo tým, že sa skrýva, možno proti nej vykonávať konanie proti ušlému.

(2) Konanie proti ušlému nemožno vykonávať proti mladistvému.

§ 322 V konaní proti ušlému musí mať obvinený obhajcu (§ 35), ktorý má rovnaké práva ako obvinený.

§ 323 V konaní proti ušlému možno vzniesť obvinenie (§§ 178, 180) len na rozkaz prokurátora.

§ 324 Na súde možno konanie proti ušlému vykonávať len na návrh prokurátora; návrh možno pojať tiež do obžaloby. Obžalobu treba vždy predbežne prerokovať.

§ 325 Všetky písomnosti určené pre obvineného sa doručia iba obhajcovi. Predvolanie na hlavné a odvolacie pojednávanie sa mimo toho vhodným spôsobom uverejní.

Tretí oddiel. Konanie počas stanného práva

§ 326 Vyhlásenie stanného práva

(1) Vláda môže vyhlásiť stanné právo, keď sa mierou obzvlášť nebezpečnou rozmáha niektorý z týchto trestných činov: teror (§ 80a tr. zák.), záškodníctvo (§ 84 tr. zák.), sabotáž (§ 85 tr. zák.), nedovolené ozbrojovanie (§§ 120 a 121 tr. zák.), násilie na verejných sboroch (§ 154 tr. zák.), násilie na verejnom činiteľovi (§ 177 tr. zák.), všeobecné ohrozenie (§§ 190, 191 tr. zák.), vražda (§ 216 tr. zák.), lúpež (§ 232 tr. zák.), rozkrádanie majetku v socialistickom vlastníctve

(§ 245 tr. zák.), poškodzovanie majetku v socialistickom vlastníctve (§ 245a tr. zák.), zbehnutie (§§ 273 a 274 tr. zák.), vzbura (§ 276 tr. zák.) alebo násilie proti obyvateľstvu (§ 299 tr. zák.). Ak treba zabrániť iba určitému spôsobu páchania týchto trestných činov, obmedzí sa stanné právo iba na tieto prípady.
(2) Stanné právo sa obmedzí na územie alebo na útvary ozbrojených sborov, pre ktoré je potrebné.
(3) Stanné právo sa vyhlási vo všetkých obciach a vo všetkých útvaroch, pre ktoré je nariadené, a to takým spôsobom, aby sa dostalo čo najskôr na všeobecnú známosť. Vo vyhláške sa uvedú trestné činy, ktorých sa stanné právo týka, a územia a útvary, na ktoré sa vzťahuje. Pripojí sa pohrozenie, že každý, kto po vyhlásení spácha taký trestný čin, bude súdený v stannom konaní a potrestaný smrťou.
(4) Za okolností uvedených v § 38 ústavy môže vláda ustanoviť obmedzenia slobody pobytu, slobody domovej a listového tajomstva a zakázať zdržovať sa alebo zhromažďovať sa na verejných miestach.

§ 327 Účinky stanného práva

(1) Kto po vyhlásení stanného práva spácha trestný čin, pre ktorý bolo stanné právo vyhlásené, bude potrestaný smrťou. Ak bola výkonom trestu smrti na jednom alebo na niekoľko odsúdených daná výstraha dostačujúca na obnovenie poriadku, môže súd pre závažné poľahčujúce okolnosti miesto trestu smrti uložiť trest odňatia slobody na 15 až 25 rokov.
(2) Ak spácha po vyhlásení stanného práva trestný čin, pre ktorý bolo stanné právo vyhlásené, mladistvý, bude potrestaný odňatím slobody na 5 až 20 rokov.

Stanné konanie

§ 328 (1) V stannom konaní sa prejednajú len tie trestné činy, pre ktoré bolo stanné právo vyhlásené, a to len pokiaľ boli spáchané po vyhlásení stanného práva a na území alebo v útvare, pre ktoré bolo vyhlásené.
(2) Stanné konanie nemožno vykonávať proti osobe, ktorá nebola pristihnutá pri čine samom, alebo ktorú nemožno bez prieťahov usvedčiť, alebo ktorá je ťažko chorá alebo tehotná; v takom prípade sa vykoná konanie podľa všeobecných predpisov.
§ 329 (1) Stanné konanie sa otvorí na návrh okresného prokurátora. Tento návrh nahradzuje obžalobu.
(2) Stanné konanie sa vykonáva na ľudovom súde na spôsob hlavného pojednávania. Predbežné prerokovanie obžaloby sa nekoná. Celé konanie sa musí skončiť najneskoršie do 72 hodín od toho času, čo bol obžalovaný postavený pred súd.
(3) V stannom konaní musí mať obžalovaný obhajcu (§ 35).
§ 330 Ak sa vykonáva spoločné konanie proti niekoľko obžalovaným, nesmie sa konanie proti jednému z obžalovaných zdržovať pátraním po ostatných.
§ 331 (1) Súd môže obžalovaného uznať vinným len vtedy, ak pre to hlasujú

všetci členovia senátu. Ak nemožno konanie skončiť do 72 hodín od toho času, čo bol obžalovaný postavený pred súd alebo ak nebude uznaný vinným pre trestný čin, pre ktorý bolo stanné právo vyhlásené, postúpi súd vec kompetentnému prokurátorovi na konanie podľa všeobecných predpisov.
(2) Proti rozsudku niet odvolania.
§ 332 (1) Trest smrti vyhlásený v stannom konaní sa vykoná spravidla 3 až 12 hodín po vyhlásení rozsudku.
(2) Ustanovenia §§ 335 a 336 sa nepoužijú.
§ 333 Zrušenie stanného práva
(1) Ak zanikne dôvod, pre ktorý bolo stanné právo vyhlásené, vláda stanné právo zruší a verejne to vyhlási.
(2) Všetky veci, v ktorých v čase, keď sa súd dozvedel, že bolo stanné právo zrušené, ešte nebol vyhlásený rozsudok, ako aj tie, v ktorých trest smrti ešte nebol vykonaný, postúpi súd kompetentnému prokurátorovi na konanie podľa všeobecných predpisov. Nevykonaný rozsudok, ktorým bol uložený trest smrti, stráca platnosť.

OSEMNÁSTA HLAVA. VYKONÁVACIE KONANIE

§ 334 Spoločné ustanovenia
(1) Rozhodnutia vyšetrovacieho orgánu a prokurátora vykonáva vyšetrovací orgán alebo prokurátor, ktorý rozhodnutie urobil.
(2) Rozhodnutia súvisiace s výkonom trestov a ochranných opatrení robí, ak nie je ďalej ustanovené niečo iné, súd, ktorý vo veci rozhodol v prvej stolici.
(3) Opatrenia potrebné na výkon trestov a ochranných opatrení a na vymáhanie trov trestného konania, najmä upovedomovania iných orgánov a osôb, ktorým prislúcha spolupôsobenie pri výkone uvedených rozhodnutí, robí, ak nie je ďalej ustanovené niečo iné, predseda senátu súdu, ktorý vo veci rozhodol v prvej stolici.
(4) Výkon iných rozhodnutí súdu zariaďuje, ak nie je ďalej ustanovené niečo iné, predseda senátu tohto súdu.

Prvý oddiel. Výkon trestu smrti

§ 335 (1) Ak nadobudol rozsudok, ktorým bol uložený trest smrti, právoplatnosť, predloží predseda senátu súdu, ktorý vo veci rozhodoval v prvej stolici, bezodkladne spisy Najvyššiemu súdu.
(2) V prípade uvedenom v odseku 1 preskúma Najvyšší súd zákonnosť rozsudku a konania mu predchádzajúceho, a ak zistí, že došlo k takému porušeniu zákona, ktoré by mohlo mať vplyv na uloženie trestu smrti, postupuje, ako by bola podaná sťažnosť pre porušenie zákona; ináč predloží spisy Ministerstvu spravodlivosti.
§ 336 Trest smrti smie sa vykonať až vtedy, ak Ministerstvo spravodlivosti súdu

oznámi, že rozsudok po preskúmaní Najvyšším súdom zostal nedotknutý a že nebola podaná žiadosť o milosť, prípadne že žiadosť o milosť bola zamietnutá.
§ 337 (1) Ak už nič neprekáža výkonu trestu smrti, oznámi sudca bezprostredne pred výkonom trestu odsúdenému, že trest bude vykonaný, a prečíta mu rozsudok bez odôvodnenia a zamietavé rozhodnutie o žiadosti o milosť, ak bola podaná.
(2) Na tehotnej žene sa trest smrti vykonať nesmie.
§ 338 (1) Pri výkone trestu smrti musia byť prítomní sudca, prokurátor, náčelník väzenského ústavu a lekár.
(2) O výkone trestu smrti spíše prítomný sudca zápisnicu, ktorá musí obsahovať tiež údaje o tom, kedy podľa zistenia lekára nastala smrť. Zápisnicu podpíšu osoby uvedené v odseku 1.

Druhý oddiel. Výkon trestu odňatia slobody

§ 339 Miesto a spôsob výkonu trestu

(1) Trest odňatia slobody sa vykonáva v ústavoch Ministerstva vnútra; ak ide o vojaka v základnej vojenskej službe, môže sa trest odňatia slobody neprevyšujúci dva roky vykonať tiež vo vojenskom kárnom útvare.
(2) Predpisy o tom, ako sa vykonáva trest v ústavoch Ministerstva vnútra, vydá minister vnútra po dohode s ministrom spravodlivosti; predpisy o výkone trestu vo vojenských kárnych útvaroch alebo na vojakoch, ktorí neboli odsúdení na stratu vojenskej hodnosti, vydá minister národnej obrany po dohode s ministrom spravodlivosti a vnútra.
(3) Prokurátor, v obvode ktorého sa vykonáva trest odňatia slobody, dozerá na jeho výkon. Správa miesta, v ktorom sa trest odňatia slobody vykonáva, je povinná vykonať rozkazy prokurátora, týkajúce sa zachovávania predpisov platných pre výkon trestu odňatia slobody.

Nariadenie výkonu trestu

§ 340 Ak je odsúdený vo väzbe alebo ak si odpykáva trest uložený mu iným rozsudkom, nariadi predseda senátu väzenskému ústavu, v ktorom je odsúdený vo väzbe alebo odpykáva trest, aby sa trest odňatia slobody vykonal.
§ 341 (1) Ak odsúdený nie je vo väzbe a niet obavy, že ujde, môže mu predseda senátu poskytnúť primeranú lehotu na nastúpenie trestu, aby si mohol predtým obstarať svoje záležitosti. Táto lehota nesmie byť dlhšia ako tridsať dní.
(2) Ak nenastúpi odsúdený trest v lehote, ktorá mu bola poskytnutá, alebo ak je dôvodná obava, že ujde, nariadi predseda senátu jeho predvedenie do väzenského ústavu.

§ 342 Započítanie väzby a trestu

(1) O započítaní väzby a trestu (§ 23 tr. zák.) rozhodne predseda senátu uznesením, a to spravidla zároveň s nariadením výkonu trestu. Väzba sa započítava od času, keď bol obvinený zadržaný, zatknutý alebo vzatý do väzby alebo predbežnej väzby.

(2) Proti uzneseniu uvedenému v odseku 1 je prípustná sťažnosť.

§ 343 Čas strávený v liečebnom ústave

Ak odsúdený, ktorý si odpykáva trest odňatia slobody, bol umiestnený v liečebnom ústave pre duševnú alebo inú chorobu, počíta sa čas strávený odsúdeným v liečebnom ústave do trestu.

Odklad výkonu trestu

§ 344 (1) Predseda senátu odloží na potrebný čas výkon trestu odňatia slobody, ak by jeho výkonom bol ohrozený život alebo zdravie odsúdeného.

(2) Trest odňatia slobody sa môže na tehotnej žene vykonať len vtedy, ak trest je tak krátkeho trvania, že pôrod počas výkonu trestu pravdepodobne nenastane a výkonom trestu nebude ohrozené zdravie tehotnej ženy alebo zdravie očakávaného dieťaťa. Ináč predseda senátu výkon trestu na tehotnej žene odloží, a to až na šesť mesiacov po pôrode.

(3) Ak by výkonom trestu na matke bol ohrozený život alebo zdravie jej novorodeného dieťaťa, predseda senátu výkon trestu odloží, najdlhšie však na jeden rok po pôrode.

(4) Proti rozhodnutiu podľa odseku 1 až 3 je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

§ 345 (1) Výkon trestu odňatia slobody neprevyšujúceho jeden rok môže predseda senátu na žiadosť odsúdeného, ktorý je na slobode, z dôležitých dôvodov odložiť na čas najviac troch mesiacov od právoplatnosti rozsudku. Ak je obava, že odsúdený ujde alebo odklad výkonu trestu ináč zneužije, predseda senátu odklad odvolá.

(2) Ďalší odklad výkonu trestu odňatia slobody neprevyšujúceho jeden rok môže súd povoliť z obzvlášť dôležitých dôvodov, najmä ak by výkon trestu mohol mať pre odsúdeného alebo jeho rodinu mimoriadne ťažké následky, a to najdlhšie na čas ďalších troch mesiacov. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť.

§ 346 Prerušenie výkonu trestu

(1) Ak je odsúdený, na ktorom sa vykonáva trest odňatia slobody, postihnutý ťažkou chorobou, môže predseda senátu výkon trestu na potrebný čas prerušiť; predseda senátu preruší výkon trestu vždy, ak ide o tehotnú ženu a výkonom trestu by bolo ohrozené jej zdravie alebo zdravie jej očakávaného alebo novorodeného dieťaťa.

(2) Predseda senátu môže na žiadosť odsúdeného pre naliehavé rodinné dôvody alebo na návrh náčelníka väzenského ústavu alebo prokurátora ako odmenu za dobrý pracovný výkon a vzorné chovanie výkon trestu prerušiť najdlhšie na pätnásť dní, a to aj opätovne; tento čas sa započítava do trestu.

(3) Rozhodnutia uvedené v odseku 1 a 2 robí predseda senátu ľudového súdu, v obvode ktorého sa vykonáva trest. Proti rozhodnutiu podľa odseku 1 je prípustná sťažnosť.

§ 347 Upustenie od výkonu trestu

(1) Súd môže upustiť od výkonu trestu odňatia slobody alebo jeho zvyšku, ak odsúdený bol alebo má byť vydaný alebo vyhostený.

(2) Ak nedôjde k vykonaniu vydania alebo vyhostenia alebo ak sa vráti vydaný alebo vyhostený, trest odňatia slobody alebo jeho zvyšok sa vykoná.

(3) Súd môže upustiť od výkonu trestu odňatia slobody alebo od jeho zvyšku tiež vtedy, ak zistí, že odsúdený ochorel nevyliečiteľnou životu nebezpečnou chorobou alebo nevyliečiteľnou duševnou chorobou.

(4) Proti rozhodnutiu uvedenému v odseku 1 a 3 je prípustná sťažnosť.

§ 348 Odklad a prerušenie výkonu trestu a upustenie od jeho výkonu u vojakov

(1) Predseda senátu odloží alebo preruší výkon trestu odňatia slobody neprevyšujúceho šesť mesiacov, ak je odsúdený povolaný na výkon základnej vojenskej služby. Ak odsúdený vo výkone tejto služby nespáchal trestný čin a vykonával riadne vojenskú službu, upustí súd od výkonu trestu alebo jeho zvyšku; v takom prípade sa trest pokladá za vykonaný dňom, keď bol jeho výkon odložený alebo prerušený.

(2) O prerušení výkonu trestu podľa odseku 1 rozhoduje predseda senátu ľudového súdu, v obvode ktorého sa trest vykonáva. Proti rozhodnutiu o upustení od výkonu trestu podľa odseku 1 je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

§ 349 Odklad a prerušenie výkonu trestu za zvýšeného ohrozenia vlasti

Za zvýšeného ohrozenia vlasti môže predseda senátu na návrh prokurátora odložiť alebo predseda senátu krajského súdu, v obvode ktorého sa vykonáva trest, na návrh náčelníka väzenského ústavu alebo prokurátora prerušiť výkon trestu odňatia slobody; predseda senátu krajského súdu rozhoduje o prerušení výkonu trestu aj vtedy, ak ide o trest uložený vojenským súdom.

§ 350 Podmienečné odsúdenie

(1) Súd rozhodne na verejnom zasadaní o tom, či má byť nariadený výkon trestu podmienečne odloženého alebo či sa podmienečne odsúdený osvedčil; ak vysloví súd, že sa podmienečne odsúdený osvedčil, rozhodne zároveň, či sa vykoná zvyšok neodpykaného trestu zákazu činnosti a zákazu pobytu (§ 27 ods. 1 tr. zák.). Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

(2) Rozhodnutie, že sa podmienečne odsúdený osvedčil a že sa zvyšok neodpykaného trestu zákazu činnosti a zákazu pobytu nevykoná, môže súd urobiť so súhlasom prokurátora tiež na neverejnom zasadaní.

§ 351 Podmienečné prepustenie

(1) O podmienečnom prepustení a o tom, že sa na podmienečne prepustenom vykoná zvyšok trestu, rozhoduje súd na verejnom zasadaní na návrh prokurátora alebo náčelníka väzenského ústavu, na žiadosť odsúdeného alebo aj bez takej žiadosti; ak bola žiadosť o podmienečné prepustenie zamietnutá, môže sa

opakovať iba po uplynutí jedného roku od zamietavého rozhodnutia, iba že by žiadosť bola zamietnutá len pre to, že dosiaľ neuplynula doba určená v zákone pre podmienečné prepustenie.
(2) Konanie podľa odseku 1 vykonáva krajský súd a v odbore vojenského súdnictva vojenský obvodový súd, v obvode ktorého sa vykonáva trest odňatia slobody.
(3) Pred rozhodnutím o podmienečnom prepustení alebo o tom, že sa na podmienečne prepustenom vykoná zvyšok trestu, musí byť odsúdený vypočutý.

§ 352 Výkon trestu odňatia slobody uloženého za priestupok

Pre výkon trestu odňatia slobody uloženého za priestupok sa primerane použijú ustanovenia tohto oddielu.

§ 353 Občianska kontrola výkonu trestu

Občiansku kontrolu nad výkonom trestu odňatia slobody na miestach, kde sa tento trest vykonáva, vykonávajú komisie zložené z poslancov Národného zhromaždenia. Členovia týchto komisií sú oprávnení kedykoľvek vstupovať do všetkých miest, kde sa vykonáva trest odňatia slobody, a hovoriť tam s odsúdenými bez prítomnosti dozorných orgánov.

Tretí oddiel. Výkon nápravného opatrenia

§ 354 Nariadenie výkonu trestu

(1) O rozhodnutí súdu, že nápravné opatrenie bude vykonané bez zmeny zamestnania odsúdeného, upovedomí predseda senátu zamestnávateľa odsúdeného a oznámi mu skutočnosti potrebné pre výkon tohto trestu.
(2) Ak nariadi súd zmenu doterajšieho zamestnania odsúdeného, určí nové zamestnanie predseda senátu po dohode s kompetentným orgánom štátnej správy podľa zásad vyslovených v rozsudku; predseda senátu oznámi novému zamestnávateľovi skutočnosti potrebné pre výkon nápravného opatrenia a súčasne upovedomí doterajšieho zamestnávateľa odsúdeného. Podobne postupuje predseda senátu, ak bolo nápravné opatrenie uložené osobe, ktorá v zamestnaneckom pomere nie je.

§ 355 Povinnosti zamestnávateľa

Zamestnávateľ odsúdeného je povinný bezodkladne oznámiť súdu všetky skutočnosti rozhodné pre premenu nápravného opatrenia alebo jeho zvyšku na trest odňatia slobody; je ďalej povinný tie sumy odmeny náležiace odsúdenému za prácu, ktoré prepadajú štátu, vyúčtovať a odvádzať súdu.

§ 356 Odklad a prerušenie výkonu trestu

(1) Ak je odsúdený postihnutý chorobou, ktorá mu znemožňuje výkon určeného zamestnania alebo ak ide o tehotnú ženu alebo ak sú tu iné dôležité dôvody, môže predseda senátu výkon nápravného opatrenia na potrebný čas odložiť alebo prerušiť. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť. Predseda senátu môže v takom prípade tiež po dohode s kompetentným orgánom štátnej správy určiť odsúdenému iné zamestnanie.

(2) Na odklad a prerušenie výkonu trestu nápravného opatrenia a na upustenie od jeho výkonu v prípade, že bol odsúdený povolaný na výkon základnej vojenskej služby, použije sa obdobne ustanovenie § 348.

§ 357 Upustenie od výkonu nápravného opatrenia

(1) Ak sa stane osoba odsúdená na nápravné opatrenie trvale práce neschopnou, prv než bolo nápravné opatrenie vykonané, upustí súd od výkonu nápravného opatrenia alebo jeho zvyšku; rovnako súd postupuje, ak sa stane odsúdený vojakom z povolania. Proti týmto rozhodnutiam je prípustná sťažnosť.

(2) Ak bolo upustené od výkonu nápravného opatrenia alebo jeho zvyšku podľa odseku 1, pokladá sa trest nápravného opatrenia za vykonaný dňom, keď nadobudlo právoplatnosť uznesenie, ktorým bolo od výkonu nápravného opatrenia alebo jeho zvyšku upustené.

§ 358 Premena nápravného opatrenia

(1) O premene nápravného opatrenia uloženého súdom alebo výkonným orgánom národného výboru alebo o premene jeho zvyšku na trest odňatia slobody rozhodne súd na verejnom zasadaní. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

(2) Ak sa uložilo nápravné opatrenie výkonným orgánom národného výboru, rozhoduje o premene podľa odseku 1 ľudový súd, v obvode ktorého je národný výbor, ktorého výkonný orgán nápravné opatrenie uložil.

Štvrtý oddiel. Výkon niektorých vedľajších trestov

Výkon trestu prepadnutia majetku

§ 359 Ak nadobudol rozsudok, ktorým bol uložený trest prepadnutia celého majetku alebo jeho časti, právoplatnosť, zašle predseda senátu kompetentnému orgánu štátnej správy odpis rozsudku bez odôvodnenia na vykonanie trestu.

§ 360 (1) Ak vzniknú pri výkone trestu prepadnutia majetku pochybnosti, či na určité prostriedky alebo veci sa prepadnutie majetku vzťahuje (§ 47 ods. 2 tr. zák.), rozhodne o tom predseda senátu na návrh kompetentného orgánu štátnej správy, ktorý vykonáva trest prepadnutia majetku, alebo na žiadosť odsúdeného alebo osoby, o výživu alebo výchovu ktorej je odsúdený podľa zákona povinný sa starať. Odsúdený alebo taká osoba môžu žiadosť podať najneskoršie do troch mesiacov po právoplatnosti rozsudku.

(2) Proti rozhodnutiu podľa odseku 1 je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

(3) Odpis právoplatného uznesenia uvedeného v odseku 1 zašle predseda senátu kompetentnému orgánu štátnej správy.

Zaistenie výkonu trestu prepadnutia majetku

§ 361 (1) Ak je obvinený dôvodne podozrivý z trestného činu, na ktorý možno vzhľadom na povahu a závažnosť činu a pomery obvineného očakávať uloženie trestu prepadnutia majetku, a je obava, že výkon tohto trestu bude zmarený alebo

sťažený, môže prokurátor a v konaní na súde súd zaistiť majetok obvineného. Súd zaistí majetok obvineného vždy, ak vyslovil prepadnutie majetku rozsudkom, ktorý sa dosiaľ nestal právoplatným.
(2) Proti rozhodnutiu o zaistení je prípustná sťažnosť.
§ 362 (1) Zaistenie postihuje všetok majetok obvineného, prírastok a výťažky, ktoré zo zaisteného majetku plynú, a majetok, ktorý obvinený nadobudne po zaistení. Nevzťahuje sa však na prostriedky a veci, na ktoré sa podľa zákona nevzťahuje prepadnutie majetku (§ 47 ods. 2 tr. zák.).
(2) Predseda senátu a v prípravnom konaní prokurátor rozhodne na návrh kompetentného orgánu štátnej správy, ktorý vykonáva rozhodnutie o zaistení, alebo na žiadosť obvineného alebo osoby, o výživu alebo výchovu ktorej je obvinený podľa zákona povinný sa starať, či na určité prostriedky alebo veci sa zaistenie majetku nevzťahuje preto, že sú nevyhnutne potrebné na ukojenie životných potrieb obvineného alebo takej osoby. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť.
(3) Pokiaľ trvá zaistenie, sú neúčinné všetky právne úkony obvineného, ktoré sa týkajú zaisteného majetku, vyjmúc úkony smerujúce na odvrátenie bezprostredne hroziacej škody.
(4) Kto má vo svojej moci veci, ktoré patria do zaisteného majetku, je povinný, akonáhle sa o zaistení dozvie, oznámiť to prokurátorovi alebo súdu, ktorý majetok zaistil; ináč zodpovedá za škodu spôsobenú opomenutím oznámenia.
§ 363 Prokurátor a v konaní na súde súd zruší zaistenie, ak zanikne dôvod, pre ktorý bol majetok zaistený.
Výkon peňažného trestu
§ 364 Akonáhle sa stane právoplatným rozsudok, ktorým bol uložený peňažný trest, vyzve predseda senátu odsúdeného, aby ho zaplatil do pätnásť dní, a upozorní ho, že ináč sa zaplatenie bude vymáhať exekúciou.
§ 365 (1) Na žiadosť odsúdeného môže predseda senátu z dôležitých dôvodov
a) odložiť výkon peňažného trestu, a to na čas najviac troch mesiacov od právoplatnosti rozsudku, alebo
b) povoliť splácanie peňažného trestu po čiastkach tak, aby bol najneskoršie do jedného roka od právoplatnosti rozsudku celý zaplatený.
(2) Ak zaniknú dôvody, pre ktoré bol povolený odklad výkonu peňažného trestu, alebo ak nezaplatí odsúdený bez závažného dôvodu dve za sebou idúce splátky, môže predseda senátu povolenie odkladu výkonu peňažného trestu alebo povolenie splácať ho po čiastkach odvolať.
§ 366 (1) Predseda senátu nariadi, aby peňažný trest bol vymáhaný exekúciou, ak ho nezaplatí odsúdený
a) do pätnásť dní od vyzvania na zaplatenie,
b) do pätnásť dní od oznámenia rozhodnutia, ktorým povolený odklad alebo povolené splácanie boli odvolané, alebo

c) do uplynutia času, na ktorý bol výkon trestu odložený.
(2) Peňažný trest smie sa vymáhať, len pokiaľ tým uspokojenie nároku poškodeného na náhradu škody, tým istým rozsudkom priznaného nebude zmarené.
§ 367 (1) Predseda senátu upustí od exekučného vymáhania peňažného trestu, ak je zjavné, že by nemalo výsledok alebo že by výkonom trestu bola vážne ohrozená výživa alebo výchova osoby, o výživu alebo výchovu ktorej je odsúdený podľa zákona povinný sa starať.
(2) Predseda senátu môže až do rozhodnutia o žiadosti odsúdeného za odklad výkonu peňažného trestu alebo za povolenie splácať ho s exekučným vymáhaním trestu počkať alebo môže na exekučnom súde navrhnúť odklad už vedenej exekúcie.
§ 368 Na zúčastnenej osobe smie byť peňažný trest alebo jeho zvyšok vymáhaný, len pokiaľ zostala exekúcia proti odsúdenému bez výsledku alebo len pokiaľ predseda senátu upustil od exekučného vymáhania. Ináč sa na vymáhanie peňažného trestu na zúčastnenej osobe primerane použijú ustanovenia §§ 364 až 367.
Nariadenie výkonu náhradného trestu
§ 369 (1) Ak je peňažný trest na odsúdenom nevymožiteľný alebo ak bolo upustené od exekučného vymáhania peňažného trestu, nariadi predseda senátu výkon náhradného trestu odňatia slobody; ak je nevymožiteľná len časť peňažného trestu alebo ak bolo upustené od vymáhania zvyšku peňažného trestu, nariadi výkon iba pomernej časti náhradného trestu. Ak však bolo uložené ručenie za nevymožiteľný peňažný trest, urobí tak až vtedy, ak peňažný trest alebo jeho zvyšok nemožno vymôcť na žiadnej zo zúčastnených osôb alebo ak bolo upustené od exekučného vymáhania na všetkých týchto osobách.
(2) Odsúdený môže kedykoľvek odvrátiť výkon náhradného trestu alebo jeho pomernej časti tým, že peňažný trest alebo jeho pomernú časť zaplatí. O tom, akú časť náhradného trestu treba odpykať, rozhodne predseda senátu.
(3) Proti rozhodnutiam podľa odseku 1 a 2 je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.
§ 370 (1) Ak bol povolený podmienečný odklad výkonu trestu odňatia slobody, nariadi sa výkon náhradného trestu len vtedy, keď bol nariadený výkon hlavného trestu odňatia slobody.
(2) Ak bol odsúdený podmienečne prepustený, vykoná sa náhradný trest len vtedy, ak sa rozhodne, že sa zvyšok hlavného trestu odňatia slobody vykoná.
§ 371 Výkon trestu zákazu pobytu
O zákaze pobytu upovedomí predseda senátu výkonný orgán národného výboru a orgán verejnej bezpečnosti, na obvod ktorých sa zákaz vzťahuje. Ak je odsúdený zamestnaný v obvode, na ktorý sa vzťahuje zákaz pobytu, oznámi predseda senátu kompetentnému orgánu štátnej správy, ako aj zamestnávateľovi odsúdeného, že treba pracovný pomer rozviazať, ak nemôže byť odsúdený zamestnaný

na pracovisku toho istého zamestnávateľa ležiacom mimo obvodu zakázaného pobytu.

§ 372 Výkon trestu uverejnenia rozsudku

(1) Ak bol uložený trest uverejnenia rozsudku, určí predseda senátu, či sa rozsudok uverejní bez odôvodnenia, či a v akom rozsahu sa uverejní tiež odôvodnenie rozsudku.

(2) Predseda senátu určí spôsob, akým bude rozsudok uverejnený; môže sa tak stať najviac v troch časopisoch alebo vyvesením na mieste určenom pre úradné vyhlášky v obci, kde má odsúdený bydlisko alebo kde trestný čin spáchal, a to najdlhšie na čas pätnásť dní, alebo nejakým iným zverejnením v obidvoch týchto obciach alebo v niektorej z nich alebo na pracovisku odsúdeného.

Piaty oddiel. Výkon ochranného liečenia a ochrannej výchovy

§ 373 Nariadenie výkonu ochranného liečenia

(1) Ak je pobyt na slobode u osoby, u ktorej ochranné liečenie bolo vyslovené, nebezpečný pre jej okolie, zariadi predseda senátu bezodkladne jej dodanie do liečebného ústavu; ináč môže poskytnúť osobe, ktorej ochranné liečenie bolo nariadené, primeranú lehotu na obstaranie jej záležitostí.

(2) Ak ide o príslušníka ozbrojených sborov v činnej službe, požiada predseda senátu náčelníka útvaru, u ktorého príslušník koná činnú službu, aby zariadil jeho prepravenie do liečebného ústavu.

(3) Predseda senátu požiada liečebný ústav, aby súdu, v obvode ktorého sa vykonáva ochranné liečenie, podal bezodkladne zprávu, ak dôvody pre ďalšie trvanie ochranného liečenia zaniknú.

§ 374 Upustenie od ochranného liečenia

O upustení od ochranného liečenia pred začatím jeho výkonu rozhodne súd, ktorý ho nariadil, na verejnom zasadaní na návrh prokurátora, obvineného alebo aj bez takého návrhu. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

§ 375 Prepustenie z ochranného liečenia

O prepustení z ochranného liečenia rozhodne na návrh prokurátora, obvineného alebo liečebného ústavu alebo aj bez takého návrhu na verejnom zasadaní súd, v obvode ktorého sa vykonáva ochranné liečenie. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

§ 376 Nariadenie výkonu ochrannej výchovy

(1) Výkon ochrannej výchovy nariadi predseda senátu výchovnému zariadeniu, v ktorom má byť s výkonom začaté.

(2) Ak mladistvý nie je vo väzbe a nie je obava, že ujde, môže mu predseda senátu poskytnúť primeranú lehotu na obstaranie jeho záležitostí.

§ 377 Upustenie od ochrannej výchovy

O upustení od ochrannej výchovy pred začatím jej výkonu rozhodne súd, kto-

rý ju nariadil, na verejnom zasadaní na návrh prokurátora, orgánu povereného starostlivosťou o mládež alebo mladistvého alebo aj bez takého návrhu. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

§ 378 Prepustenie z ochrannej výchovy

(1) O prepustení z ochrannej výchovy pred dovŕšením osemnásteho roku, a ak bola ochranná výchova predĺžená, pred dovŕšením devätnásteho roku, rozhoduje na verejnom zasadaní súd, v obvode ktorého sa ochranná výchova vykonáva, a to na návrh prokurátora, orgánu povereného starostlivosťou o mládež, mladistvého alebo výchovného zariadenia alebo aj bez takého návrhu. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

(2) Ak návrh podľa odseku 1 nepodalo výchovné zariadenie, treba pred rozhodnutím vypočuť zástupcu tohto zariadenia.

§ 379 Predĺženie ochrannej výchovy

(1) O predĺžení ochrannej výchovy rozhoduje na verejnom zasadaní súd, v obvode ktorého sa ochranná výchova vykonáva, a to na návrh prokurátora, orgánu povereného starostlivosťou o mládež alebo výchovného zariadenia alebo aj bez takého návrhu. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť.

(2) Ak návrh podľa odseku 1 nepodalo výchovné zariadenie, treba pred rozhodnutím vypočuť zástupcu tohto zariadenia.

(3) Predĺžiť ochrannú výchovu možno len vtedy, ak bolo s jej výkonom už začaté.

§ 380 Dozor prokurátora

Prokurátor, v obvode ktorého sa vykonáva ochranné liečenie alebo ochranná výchova, dozerá na ich výkon. Správa miesta, v ktorom sa ochranné liečenie alebo ochranná výchova vykonávajú, je povinná vykonať rozkazy prokurátora, týkajúce sa dodržiavania predpisov platných pre výkon ochrannej výchovy alebo ochranného liečenia.

Šiesty oddiel. Výkon niektorých iných rozhodnutí

§ 381 Výkon väzby

(1) Väzba sa vykonáva v ústavoch Ministerstva vnútra. Väzba nariadená vojenským prokurátorom sa môže vykonávať na čas najnutnejšej potreby tiež v útvare.

(2) Vo väzbe je obvinený podrobený len tým obmedzeniam, ktoré sú potrebné na zabezpečenie úspešného vykonania trestného konania.

(3) Z dôvodov osobitného zreteľa hodných môže prokurátor a v konaní na súde predseda senátu povoliť, aby väzba bola vykonávaná za náležitého dohľadu v liečebnom ústave.

(4) Prokurátor, v obvode ktorého sa vykonáva väzba, dozerá na jej výkon. Správa miesta, v ktorom sa väzba vykonáva, je povinná vykonať rozkazy prokurátora, týkajúce sa zachovávania predpisov platných pre výkon väzby.

§ 382 Vymáhanie poriadkovej pokuty a trov trestného konania
(1) Akonáhle sa stane právoplatným uznesenie, ktorým bola uložená poriadková pokuta (§ 74), vyzve vyšetrovací orgán, prokurátor alebo predseda senátu, ktorý pokutu uložil, osobu, ktorej bola uložená, aby pokutu zaplatila do pätnásť dní, a upozorní ju, že ináč bude zaplatenie vymáhané exekúciou.
(2) Pri vymáhaní trov trestného konania preddavkovaných štátom a určených paušálnou sumou [§ 165 ods. 1 písm. c)] sa postupuje podľa predpisov o vymáhaní pohľadávok justičnej správy.
§ 383 Vymáhanie trov spojených s výkonom trestu odňatia slobody a s výkonom väzby
Trovy spojené s výkonom trestu odňatia slobody a s výkonom väzby určené podľa § 170 vymáha správa nápravného zariadenia. ...

DEVÄTNÁSTA HLAVA. ZAHLADENIE ODSÚDENIA
§ 384 O zahladení odsúdenia (§ 67 tr. z.) rozhoduje súd na návrh odsúdeného alebo osôb, ktoré by mohli podať v jeho prospech odvolanie.
§ 385 (1) O zahladení rozhoduje ľudový súd, v obvode ktorého odsúdený v čase podania návrhu má alebo naposledy mal bydlisko, a to aj vtedy, ak ide o odsúdenie vojenským súdom.
(2) Ak je však odsúdený príslušníkom ozbrojených sborov z povolania v činnej službe, rozhoduje o zahladení odsúdenia vojenský obvodový súd, v obvode ktorého odsúdený v čase podania návrhu konal službu, a to aj vtedy, ak nejde o odsúdenie vojenským súdom.
(3) Proti rozhodnutiu o zahladení odsúdenia je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok. ...

DVADSIATA HLAVA. UDELENIE MILOSTI
Konanie o žiadosti o milosť
§ 388 (1) Konanie o žiadosti o milosť vykonáva v prípravnom konaní generálny prokurátor.
(2) Ak generálny prokurátor spozná, že žiadosť o milosť nie je dôvodná, zamietne ju.
(3) Ak to nariadi prezident republiky, nesmie sa žiadosť o milosť zamietnuť a musí sa s návrhom predložiť.
(4) Ak to nariadi prezident republiky alebo generálny prokurátor, trestné stíhanie sa zatiaľ nezačne alebo sa v začatom trestnom stíhaní nepokračuje a obvinený sa prepustí z väzby.
§ 389 (1) Konanie o žiadosti o milosť vykonáva po podaní obžaloby Ministerstvo spravodlivosti.
(2) Ak spozná minister spravodlivosti, že žiadosť o milosť nie je dôvodná, zamietne ju.

(3) Ak to nariadi prezident republiky, nesmie sa žiadosť o milosť zamietnuť a musí sa s návrhom predložiť.
(4) Ak to nariadi prezident republiky alebo minister spravodlivosti, v začatom trestnom stíhaní sa zatiaľ nepokračuje a obvinený sa prepustí z väzby alebo výkon trestu sa odloží alebo preruší.
§ 390 Ak rozsudkom, ktorý sa stal právoplatným, bol uložený trest smrti a bola podaná žiadosť o milosť, orgán, ktorému taká žiadosť o milosť došla, upovedomí o nej telegraficky alebo ďalekopisom Ministerstvo spravodlivosti.
§ 391 Rozhodnutie o použití amnestie
(1) Rozhodnutie o tom, do akej miery je osoba, ktorej bol právoplatne uložený trest, účastná amnestie, robí súd, ktorý rozhodol v prvej stolici. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.
(2) Ak sa vzťahuje amnestia súčasne na niekoľko trestov uložených tomu istému obžalovanému rôznymi súdmi, je na rozhodnutie podľa odseku 1 kompetentný ten súd, ktorý uložil trest za najťažší trestný čin, a ak nemožno takto kompetenciu určiť, súd, ktorý rozhodoval naposledy.
§ 392 Zmena výmery trestu
(1) Ak bol amnestiou celkom alebo sčasti odpustený trest len za niektorý z trestných činov, za ktoré bol uložený trest úhrnný alebo viac trestov, ktoré sú k sebe v pomere naznačenom v § 22 ods. 2 tr. zák. a doteraz neboli celkom vykonané, určí súd podľa vzájomného pomeru závažnosti primeraný trest za trestné činy amnestiou nedotknuté. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.
(2) Rozhodnutie podľa odseku 1 robí na verejnom zasadaní súd, ktorý rozhodol v prvej stolici; ak je tak kompetentných niekoľko súdov, rozhodne súd, ktorý uložil trest za najťažší trestný čin, ináč súd, ktorý rozhodoval naposledy.

DVADSIATAPRVÁ HLAVA. ODŠKODNENIE ZA VÄZBU A TREST

§ 393 (1) Kto utrpel majetkovú škodu väzbou, a to začínajúc od zadržania, zatknutia alebo vzatia do väzby alebo do predbežnej väzby až do prepustenia na slobodu, môže žiadať, aby mu ju štát nahradil, ak bol oslobodený spod obžaloby alebo ak bolo trestné stíhanie zastavené.
(2) Právo žiadať náhradu škody neprináleží však tomu,
a) kto si väzbu zavinil sám, najmä tým, že pokusom o útek alebo iným svojím konaním dal príčinu k obavám, ktoré boli dôvodom väzby alebo jej predĺženia, alebo
b) kto bol spod obžaloby oslobodený alebo proti komu bolo trestné stíhanie zastavené preto, že nie je trestne zodpovedný alebo že mu bola udelená milosť alebo trestný čin bol amnestovaný.
(3) Obvinený môže však aj v prípadoch uvedených v odseku 2 žiadať náhradu

škody za čas, o ktorý bola väzba nesprávnym postupom vyšetrovacieho orgánu, prokurátora alebo súdu alebo inak proti zákonu predĺžená.
(4) Za väzbu nariadenú v konaní o vydaní do cudziny (§ 401) neprislúcha právo žiadať náhradu škody.
§ 394 (1) Kto utrpel majetkovú škodu tým, že na ňom bol celkom alebo sčasti vykonaný trest odňatia slobody, nápravné opatrenie, prepadnutie majetku alebo veci, peňažný trest alebo pokuta, môže žiadať, aby mu ju štát nahradil, ak bol v neskoršom konaní spod obžaloby oslobodený, alebo ak bolo neskoršie trestné stíhanie zastavené.
(2) Náhradu škody za trest môže žiadať i ten, kto bol v neskoršom konaní odsúdený na miernejší trest, než na aký bol odsúdený zrušeným rozsudkom, a ten, na kom bol vykonaný trest odňatia slobody dlhšieho trvania, než ktorý mu bol uložený.
(3) Právo žiadať náhradu škody za trest neprislúcha však tomu,
a) kto si privodil svoje odsúdenie úmyselne,
b) proti komu bolo neskoršie trestné stíhanie zastavené preto, že mu bola udelená milosť alebo že po právoplatnosti pôvodného rozsudku bola udelená amnestia vzťahujúca sa na čin, za ktorý bol trest uložený.
§ 395 Právo žiadať náhradu škody za väzbu a trest prechádza na dedičov oprávneného, len pokiaľ boli jeho väzbou alebo trestom ukrátení na svojej výžive alebo výchove, ktorú im bol podľa zákona povinný poskytovať.
§ 396 (1) Nárok na náhradu škody za väzbu alebo za trest zaniká, ak nepožiada oprávnená osoba najneskoršie do jedného roka od právoplatnosti rozhodnutia, ktoré je základom nároku, Ministerstvo spravodlivosti, aby jej priznalo náhradu.
(2) Ak Ministerstvo spravodlivosti neprizná náhradu do troch mesiacov od uplatnenia nároku alebo ak nie je oprávnená osoba s priznanou výškou náhrady spokojná, môže svoj nárok uplatniť v konaní vo veciach občianskoprávnych.

DVADSIATA DRUHÁ HLAVA. PRÁVNY STYK S CUDZINOU

Prvý oddiel. Vyžiadanie z cudziny

§ 397 (1) Ak sa zdržuje obvinený v cudzine, vydá proti nemu predseda senátu zatýkací rozkaz a na jeho základe požiada Ministerstvo spravodlivosti o ďalšie opatrenie.
(2) Ak vec nepripúšťa odklad, požiada predseda senátu Ministerstvo spravodlivosti o zariadenie predbežného zatknutia obvineného; zatýkací rozkaz zašle Ministerstvu spravodlivosti dodatočne.
(3) V podrobnostiach postupuje súd podľa zmlúv o právnej pomoci vo veciach trestných a predpisov vydaných o tom Ministerstvom spravodlivosti.
(4) Zatýkací rozkaz musí obsahovať

a) meno a priezvisko obvineného, jeho osobné dáta a štátne občianstvo, prípadne jeho opis, ak je známy, s pripojením fotografie, ak je poruke,
b) zákonné pomenovanie trestných činov s uvedením príslušných zákonných ustanovení a opísanie skutkového deja presným vyznačením času, miesta a spôsobu spáchania,
c) doslovné znenie zákonných ustanovení, podľa ktorých boli trestné činy posudzované, s uvedením trestných sadzieb, ktoré sú v zákone na ne stanovené,
d) ak ide o vyžiadanie odsúdeného na výkon trestu, tiež údaj, ktorým súdom a na aký trest bol odsúdený, s pripojením odpisu rozsudku s doložkou o právoplatnosti.

§ 398 (1) Ak bol obvinený vydaný s výhradou, treba výhrade urobenej vydávajúcim štátom vyhovieť.
(2) Ak bol obvinený vyžiadaný alebo vydaný len pre niektorý z trestných činov, pre ktoré bolo zavedené trestné stíhanie, môže byť obvinený stíhaný len pre tieto trestné činy, iba ak bol daný dodatočný súhlas na trestné stíhanie i pre ďalšie trestné činy.
(3) Ak bol obvinený z cudziny vyžiadaný alebo vydaný na výkon trestu len pre niektorý z trestných činov, za ktoré mu bol skôr uložený úhrnný trest, určí súd na verejnom zasadaní primeraný trest za trestné činy, na ktoré sa vydanie vzťahuje; toto ustanovenie sa použije primerane aj na trest dodatkový. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

Druhý oddiel. Vydanie do cudziny

§ 399 Predbežné vyšetrenie

(1) Prokurátor, ktorému Ministerstvo spravodlivosti zaslalo žiadosť cudzieho štátu o vydanie alebo ktorý sa dozvedel o trestnom čine, pre ktorý by cudzí štát mohol žiadať o vydanie, vykoná predbežné vyšetrenie. Účelom predbežného vyšetrenia je zistiť, či sú tu podmienky pre vydanie, najmä že ide o trestný čin podľa práva obidvoch štátov, pre ktorý je vydanie prípustné a ktorého trestnosť nezanikla, a že nejde o československého občana.
(2) V konaní o vydaní musí mať obvinený obhajcu.
(3) Prokurátor vyslúchne obvineného o obsahu žiadosti o vydanie. Ak obvinený uvádza okolnosti vyvracajúce podozrenie a ponúka o nich dôkazy, ktoré môžu byť bez značných prieťahov vykonané, vzťahuje sa predbežné vyšetrenie aj na ne.

§ 400 Rozhodnutie súdu

(1) Po skončení predbežného vyšetrenia rozhodne krajský súd, v obvode ktorého má obvinený pobyt alebo bol zastihnutý, na návrh prokurátora, či je vydanie prípustné, a predloží vec Ministerstvu spravodlivosti.
(2) Ak má minister spravodlivosti pochybnosti o správnosti rozhodnutia krajského súdu, môže vec predložiť Najvyššiemu súdu na preskúmanie tohto rozhodnutia.

§ 401 Zatknutie a väzba
(1) Ak bolo rozhodnuté, že vydanie do cudziny je prípustné, alebo ak je to potrebné na zamedzenie úteku obvineného, vydá predseda senátu rozkaz na zatknutie.
(2) Predseda senátu prepustí ihneď obvineného z väzby, ak rozhodne Najvyšší súd, že vydanie nie je prípustné, alebo ak to nariadi minister spravodlivosti.
§ 402 Povolenie a vykonanie vydania
(1) Vydanie do cudziny povoľuje minister spravodlivosti, a to len vtedy, ak krajský súd alebo Najvyšší súd (§ 400 ods. 2) rozhodol, že vydanie je prípustné.
(2) Povolené vydanie zariadi predseda senátu krajského súdu.
§ 403 Rozšírenie vydania na iný trestný čin
Ak žiada štát, ktorému bol obvinený vydaný, aby ho mohol stíhať pre iný trestný čin, alebo aby mohol byť na ňom vykonaný trest uložený za iný trestný čin, než pre ktorý bolo vydanie povolené, použijú sa primerane ustanovenia §§ 399, 400 a 402.

ŠTVRTÁ ČASŤ. PRECHODNÉ A ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

...
§ 413 Zrušujú sa:
1. zákon č. 87/1950 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok), s výnimkou ustanovení §§ 306, 308, 309 a 314,
2. zákon č. 67/1952 Zb., ktorým sa mení a doplňuje trestný poriadok,
3. ustanovenia §§ 5 až 13 zákona č. 102/1953 Zb., ktorým sa menia a doplňujú niektoré ustanovenia trestného práva správneho,
4. ustanovenie § 30 zákona č. 114/1951 Zb. o advokácii,
5. ustanovenie § 2 zákona č. 85/1950 Zb. o opatreniach súvisiacich s úpravou disciplinárneho práva príslušníkov ozbrojených sborov.
§ 414 (1) Minister spravodlivosti, minister vnútra a minister národnej obrany sa splnomocňujú, aby na vykonanie tohto zákona vydali nariadenie.
(2) Minister spravodlivosti môže tiež určiť, ktoré jednoduché úkony, zverené podľa tohto zákona predsedovi senátu, môže vykonávať iný pracovník súdu.
§ 415 Tento zákon nadobúda účinnosť 1. januárom 1957; vykonajú ho všetci členovia vlády.

Citované podľa: *Zbierka zákonov republiky Československej*, *čiastka 33, vydaná dňa 23. decembra 1956*

1.6 Zákon č. 88/1950 Zb. Trestný zákon správny

Právna norma, jej kontextualizácia, zásadné novelizácie, súdna prax

Základné informácie o právnej norme – Trestný zákon správny (ďalej len TZS z roku 1950) :

- účinnosť nadobudol 1. augusta 1950 (zákon bol v Národnom zhromaždení prijatý dňa 12. júla 1950),
- novelizovaný bol v roku 1953 (zákonom č. 102/1953 Zb.[115]) a 1957 (zákonom č. 14/1957 Zb.); obe novelizácie postupne obmedzovali právomoci národných výborov[116],
- platil do 30. júna 1961 (zrušený bol zákonom č. 60/1961 Zb. o úlohách národných výborov pri zabezpečovaní socialistického poriadku),
- bol základom správneho práva trestného (v dnešnom ponímaní išlo o úpravu priestupkov[117]) spolu s procesnou normou v podobe Trestného poriadku správneho č. 89/1950 Zb. Správne právo trestné bolo chápané ako oblasť správneho práva postihujúca trestanie menej závažných deliktov správnymi orgánmi. Jeho poslaním bolo postihovať konanie nebezpečné pre spoločnosť, chrániť ľudovodemokratickú republiku, eliminovať činnosť triednych nepriateľov a (pre)vychovávať občana na nového budovateľa socialistickej vlasti. Dôvodová správa sa podobne ako pri iných predpisoch ostro dištancovala od predchádzajúcej (buržoáznej, kapitalistickej) právnej úpravy kritizu-

[115] Predmetnou novelizáciou došlo k obmedzeniu právomoci národných výborov vo vzťahu k druhom ukladaných trestov (trest odňatia slobody už mohli ukladať len súdy).

[116] Spoločným znakom noviel trestného zákona správneho bolo presunutie významnej priestupkovej agendy na súdy.

[117] Trestný zákon správny zrušil s ohľadom na územie Slovenska všetky predpisy upravujúce priestupky, osobitne uhorský priestupkový zákon – zák. čl. 40/1879.

júc jej neprehľadnosť a roztrieštenosť a zdôraznila pokrokovú a mobilizačnú funkciu nového trestného práva správneho a jeho úzke napojenie na verejnú správu.[118]

– TZS z roku 1950 sa mal stať (podobne ako Trestný zákon) novou účinnou zbraňou triedneho bola a rýchlym a efektívnym prostriedkom premeny spoločnosti (dnešnými slovami zastrašenia a represie jej členov) cez rýchlejší, bližší a okamžitý zásah národných výborov: *„Rozbor dosavadního stavu plně odůvodňuje nutnost okamžitě účtovat se zastaralým, roztříštěným, nepřehledným a nejednotným trestním právem správním, naplněným z největší části protidemokratickým duchem, a místo něho dát lidové správě ve formě nové zákonné úpravy účinnou zbraň pro zostřující se třídní boj i vhodný prostředek pro politickou výchovu občanů. Dalším důvodem pro kodifikaci trestního práva správního je i skutečnost, že při nové úpravě se lidové správě svěřuje i stíhání značné části dosud soudně trestných přestupků. Jde tu o delikty, které mohou orgány lidové správy v rámci ostatních svých úkolů, t. j. v těsné souvislosti s okamžitými potřebami veřejné správy, lépe, vhodněji a rychleji stíhat než soudy. Tato okolnost na jedné straně a míra nebezpečnosti deliktu pro společnost na straně druhé, rozhodovala*

[118] *„Předkládaným trestním zákonem správním se dovršuje jedna z důležitých etap při budování našeho nového lidově demokratického právního řádu, jehož základy položila ústava 9. května. Vítězství dělnické třídy, pokračující upevňování jejího svazku s rolnictvem a ostatními masami pracujících, úspěchy při vytváření materiální i kulturní základny nového společenského řádu, zejména úspěchy v obnově a rozvoji národního hospodářství, stálé zlepšování hmotného postavení pracujícího lidu a úspěchy při budování základů socialismu na vesnici zesilují odpor poražených vykořisťovatelských tříd. Reakce, definitivně poražená v únoru 1948 a zatlačená do podzemí, používá každé příležitosti, aby mařila nebo alespoň rušila výstavbu socialismu v našem státě. V boji proti tomuto třídnímu nepříteli se musí nejen soudní právo trestní, ale i trestní právo správní stát účinnou zbraní pracujícího lidu proti všem rušitelům naší cesty k socialismu. Při tom nové trestní právo správní, které na rozdíl od soudního práva trestního zajišťuje těsnou souvislost s výkonem veřejné správy, t. j. s jejími okamžitými potřebami, musí být zvlášť jasným výrazem přesunu třídních sil ve státě. V období likvidace zbytků kapitalismu a výstavby socialismu musí trestní právo správní mobilisovat občany k boji proti všem nepřátelům našeho nového společenského zřízení a zabezpečovat budovatelské úsilí pracujícího lidu. Dosud platné trestní právo správní, jako právo zaniklého hospodářského a politického systému, ztratilo své oprávnění. Je naprosto jasné, že trestní právo staré kapitalistické společnosti, které si tato společnost vytvořila k boji proti proletariátu a které ještě do nedávná sloužilo k persekuci našich dělníků, nemůže již sloužit potřebám lidové demokracie. Od orgánů lidové správy nelze dále žádat, aby tohoto starého trestního práva používaly k zajišťování úkolů výstavby socialismu. Volání národních výborů po nové úpravě tohoto oboru správního práva je proto zcela oprávněné, jak nasvědčuje stručný rozbor dosavadního stavu.“* Citované podľa: Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 471. Vládní návrh. Trestní zákon správní ze dne....1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 09. 09). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0471_04.htm

vůbec při rozdělení deliktů na činy trestné soudně a na přestupky trestné orgány lidové správy.“[119]

– Je zaujímavé, že pri tejto kodifikácii dôvodová správa konštatuje jej celkovú koncepčnú neukotvenosť v novom budovanom ľudovodemokratickom poriadku, nakoľko sa mal v prvom rade „len vysporiadať s minulosťou“ a stať sa len *„východiskom nového odvetvia trestného práva správneho“*.[120]

Základná štruktúra zákona:

VŠEOBECNÁ ČASŤ
1. hlava Úvodné ustanovenia
2. hlava Trestná zodpovednosť
3. hlava Tresty
4. hlava Zánik trestnosti

OSOBITNÁ ČASŤ
1. hlava Ochrana hospodárstva
2. hlava Ochrana práce, zdravia ľudu a zásobovania
3. hlava Ochrana poriadku vo verejných veciach
4. hlava Ochrana brannosti
5. hlava Ochrana kultúrneho života pracujúcich
6. hlava Ochrana občianskeho spolužitia
7. hlava Záverečné ustanovenia

Charakteristika zákona z obsahového hľadiska:

– Podľa TZS sa trestali priestupky (t. j. v zmysle § 2 činy, ktorých stupeň nebezpečnosti pre spoločnosť nedosiahol stupeň vyžadovaný trestným zákonom). Priestupkom bolo teda protiprávne konanie, ktoré nebolo podľa TZ z roku 1950 trestné. Definícia priestupku v jeho úprave absentovala. V danom obdo-

[119] Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 471. Vládní návrh. Trestní zákon správní ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 09. 09). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0471_05.htm

[120] *„Je samozřejmé, že nelze ve všech směrech předvídat, jaké nové úkoly bude v dalším vývoji lidová správa mít a zda nový trestní zákon správní bude vždy dostatečnou pomůckou při jejich plnění. V tom směru nutno však úkol nového zákona chápat tak, že se chce především vypořádat s minulostí a že pro budoucnost se chce stát jen východiskem pro budování nového trestního práva správního. Trestní zákon správní bude proto podle potřeby doplňován a přizpůsobován dalším etapám naší cesty k socialismu. Všechny dosavadní předpisy správního práva trestního budou zrušeny a nové předpisy správního práva budou mít potřebné trestní sankce správní v tomto zákoně. Nepostačí-li tyto sankce, změní se nebo doplní trestní zákon správní.“* Citované podľa: Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 471. Vládní návrh. Trestní zákon správní ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 09. 09). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0471_05.htm

bí môžeme v zmysle uvedeného rozoznať dve kategórie deliktov, a to správne delikty (t.j. priestupky) a súdne delikty.[121] V zmysle § 6, pokus priestupku bol trestným ako priestupok samotný.

– Účelom TZS bolo v zmysle § 1 chrániť „ľudovodemokratickú republiku, jej socialistickú výstavbu, záujmy pracujúceho ľudu a jednotlivca" a vychovávať ho „na dodržiavanie pravidiel socialistického spolužitia". Dôvodová správa návrhu trestného zákona správneho uvádzala, že práve § 1 bude základným interpretačným pravidlom. Triedny charakter a výchovný cieľ (deklarovaný obdobne ako pri TZ z roku 1950 a TP z roku 1950) sa stali postulátmi novej úpravy: *„Jasně je patrná třídní povaha trestního zákona správního, t. j. snaha učinit z něho v rukou dělnické třídy účinný nástroj zostřeného třídního boje i vhodný prostředek k politické výchově občanů. Tento cíl je vyjádřen nejen v čele zákona, v jeho úvodním ustanovení, které se stává důležitou interpretační pomůckou při používání zákona, ale je vyjádřena i v jednotlivých ustanoveních obecné části i v systému a formulaci jednotlivých skutkových podstat. Ze zákona, zejména z ustanovení o ukládání hlavních i vedlejších trestů, vychází jasně najevo, že je namířen především proti třídnímu nepříteli, který by se pokoušel ohrozit nebo jen rušit budovatelské úsilí pracujícího lidu. Tím se stává trestní zákon správní zároveň důležitým prostředkem, mobilisujícím občany k boji proti všem nepřátelům naší cesty k socialismu."*[122] Výchova a prevýchova občanov (osobitne cez inštitúty upustenia od potrestania osobitného režimu trestania mladistvých) mali prispieť k ich uvedomeniu a hlbšiemu zapojeniu sa do budovateľského úsilia: *„Použití těchto ustanovení bude na místě především vůči občanům, kteří jinak řádně plní své povinnosti k celku. Je samozřejmé, že i při ukládání trestů těmto občanům bude v praxi přihlíženo k tomu, jak se zapojili do budovatelského úsilí pracujícího lidu."*[123]
– Pre vznik trestnej zodpovednosti § 4 predpokladal zavinenie, pričom (v prípadoch keď zákon nevyžadoval úmysel) postačovala aj nedbanlivosť „*ak nezachová opatrnosť, akú spoločnosť od neho požaduje"*. V zmysle § 5 boli za právnickú osobu trestne zodpovedné fyzické osoby, *ktoré za ňu konali alebo konať mali.*

---

[121] KLUKNAVSKÁ, A.: *Trestné právo v tieni marxizmu-leninizmu. Československé trestné právo v rannej ére ľudovej demokracie.* Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2021, s. 127.

[122] Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 471. Vládní návrh. Trestní zákon správní ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 09. 09). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0471_05.htm

[123] Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 471. Vládní návrh. Trestní zákon správní ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 09. 09). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0471_05.htm

– V rámci systému trestov[124] zákon rozlišoval tresty hlavné a tresty vedľajšie. K hlavným trestom patrilo: odňatie slobody[125], verejné pokarhanie a pokuta (§ 11 ods. 1). Vedľajšími trestami boli: prepadnutie majetku, zákaz činnosti, zákaz pobytu, prepadnutie veci a uverejnenie trestného výmeru (§ 11 ods. 2). Rozdelenie trestov na tresty hlavné[126] a tresty vedľajšie sa nespájalo s odstupňovaním s ohľadom na intenzitu zásahu do práv osoby, pretože práve vedľajšie tresty boli často prísnejšími s výraznejším negatívnym dopadom na osobu páchateľa.[127] Priamo na to poukazuje aj dôvodová správa: *„Označuje-li zákon některé z trestů jako „vedlejší“, neznamená to, že by tyto vedlejší tresty byly méně významné nebo pro pachatele méně citelné. Rozdíl je v tom, že trest vedlejší nebude možno uložit samostatně. ... Vedlejší tresty mají především sloužit k zatlačování kapitalistických živlů.“*[128] Novelizáciou TZS z roku 1950 (zákonom č. 102/1953 Zb.) prichádza k obmedzeniu právomoci národ-

---

[124] MOŠNER, O.: K otázke vzťahu niektorých skutkových podstát administratívneho trestného a súdneho trestného zákona. In: *Právny obzor*, 1953, roč. 36, č. 10, s. 906.

[125] Tresty odňatia slobody boli ukladané správnymi orgánmi (národnými výbormi). V zmysle § 12 ods. 3 TZS z roku 1950, ak bolo *zo spôsobu spáchania priestupku zjavné, že ním bol alebo mal byť prejavený nepriateľský postoj k ľudovodemokratickému poriadku republiky alebo k jej socialistickej výstavbe*, bolo možné uložiť trest odňatia slobody na tri mesiace až dva roky. Súčasne bolo možné uložiť pokutu až do dvojnásobku sadzby ustanovenej na priestupok v osobitnej časti. Trest odňatia slobody i náhradný trest odňatia slobody za nevymožiteľnú pokutu sa v týchto prípadoch vykonával v tábore nútenej práce. Inak sa podľa § 17 trest odňatia slobody vykonával v súdnej alebo v správnej väznici.
Rozhodnutie o tom, či išlo o konanie s nepriateľským postojom voči ľudovodemokratickému zriadeniu, bolo ponechané na uvážení správneho orgánu. Táto široká a vágna formulácia mala vytvoriť priestor pre pružnú aplikáciu a vyhodnotenie daného konania páchateľa (triedneho nepriateľa) ako konania nepriateľského voči režimu. Priamo sa tak narúšala zásada zákonnosti a zásady *nullum crimen, nulla poena sine lege*. KLUKNAVSKÁ, A.: *Trestné právo v tieni marxizmu-leninizmu. Československé trestné právo v rannej ére ľudovej demokracie.* Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2021, s. 135.

[126] V dôvodovej správe boli hlavné tresty charakterizované s dôrazom na výchovnú funkciu trestu: *„V zákoně se zavádějí tři druhy hlavních trestů; k dosavadním dvěma druhům (pokuta a odnětí svobody) přistupuje jako další hlavní trest veřejné pokárání, které se ve většině případů svým výchovným účinkem a v důsledku nového významu občanské cti stane důležitějším trestem než pokuta“.* Trest verejného pokarhania sa v zmysle § 18 vykonával tak, že trestný výmer, ktorým bol tento trest uložený, sa verejne vyvesil alebo aj inak vyhlásil. Citované podľa: Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 471. Vládní návrh. Trestní zákon správní ze dne....1950. Důvodová zpráva – § 11. (cit. 2024. 10. 09). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0471_05.htm

[127] POTÁSCH, P.: *Komparatívne perspektívy verejnoprávnych deliktov*. Žilina/Bratislava: Eurokódex/Paneurópska vysoká škola, 2011, s. 177.

[128] Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 471. Vládní návrh. Trestní zákon správní ze dne... 1950. Důvodová zpráva – § 11. (cit. 2024. 10. 09). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0471_05.htm

ných výborov. K hlavným trestom ukladaným národným výborom patrilo: nápravné opatrenie, verejné pokarhanie a pokuta (do výšky 3000 Kčs). Medzi vedľajšie tresty ukladané národnými výbormi boli zaradené: trest zákazu činnosti, trest prepadnutia veci a uverejnenie nálezu. Zákon taktiež obmedzil právomoc referentov, ktorí mohli uložiť len pokutu do výšky 300 Kčs, z vedľajších trestov nemohli ukladať trest zákazu činnosti. Trest odňatia slobody mohli ukladať už len súdy.[129]

– Nápravné opatrenie sa vykonávalo na slobode a spočívalo v povinnosti páchateľa po dobu trestu vykonávať určenú prácu za zníženú odmenu za prácu a bez niektorých výhod vyplývajúcich z pracovného pomeru. Ak páchateľ bol už v pracovnom pomere, najmä ak vykonával prácu prevažne telesnú, zvyčajne sa nenariadila zmena jeho zamestnania. Trest nápravného opatrenia sa ukladal na dobu najmenej štrnásť dní a najviac na dvojnásobok hornej hranice trestu odňatia slobody. Z odmeny, ktorá patrila páchateľovi prepadala 1/5 štátu (táto suma mohla byť znížená na 1/20). Doba výkonu nápravného opatrenia nezapočítavala do doby trvania pracovného pomeru.
– TZS z roku 1950 sa členil na všeobecnú časť a osobitnú časť. V rámci všeobecnej časti boli upravené základy trestnej zodpovednosti, systém a druhy trestov, zánik trestnosti. Mladistvému (osoby medzi 15. až 18. rokom veku) nebolo možné uložiť trest verejného pokarhania, trest prepadnutia majetku, trest zákazu činnosti, trest zákazu pobytu a trest uverejnenia trestného výmeru.
– V osobitnej časti TZS boli do jednotlivých šiestich hláv[130] zoskupené priestup-

[129] KLUKNAVSKÁ, A.: *Trestné právo v tieni marxizmu-leninizmu. Československé trestné právo v rannej ére ľudovej demokracie.* Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2021, s. 152.

[130] Podľa vyjadrenia dôvodovej správy bola osobitná časť usporiadaná podľa dôležitosti *„chráněných politických zájmů tak, aby byla patrná třídní povaha zákona.“* S ohľadom na systematické zaradenie: *„V první skupině jsou trestní ustanovení sloužící k ochraně hospodářství, především k ochraně jeho socialistického sektoru, jehož zabezpečování, podpora i ochrana proti všem nepřátelům je předním úkolem lidově demokratického správního práva. Ve druhé skupině jsou trestní ustanovení k ochraně zařízení, která bezprostředně slouží pracujícímu lidu, t. j. zařízení v oboru pracovního práva, zdravotnictví a zásobování. Ve třetí skupině jsou ustanovení k ochraně lidově demokratického státního aparátu a vůbec ustanovení k ochraně pořádku ve věcech veřejných, čtvrtá skupina trestních ustanovení chrání brannost státu, pátá skupina kulturní život pracujících a šestá skupina konečně občanské soužití a vůbec budovatelské úsilí pracujících v těch směrech, v nichž není chráněno jinými ustanoveními zákona. V každé skupině jsou obsaženy skutkové podstaty typicky se vyskytujících přestupku. Jsou formulovány pokud možno pružně tak, aby stále vyhovovaly rychle se měnícím potřebám lidové demokracie.“* Citované podľa: Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 471. Vládní návrh. Trestní zákon správní ze dne... 1950. Důvodová zpráva. Osobitná část. (cit. 2024. 11. 09). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0471_06.htm

ky podľa objektov ich ochrany - **hospodárstvo štátu**[131] (napr. priestupky proti zoštátneniu, priestupky proti jednotnému hospodárskemu plánu, priestupok zneužitia vlastníckeho práva, priestupky proti ochrane rastlinnej a živočíšnej výroby, proti daňovému systému); **práca, zdravie a zásobovanie ľudu** (napr. priestupky proti ochrane práva na prácu, práva na odpočinok, priestupky proti ochrane národného poistenia, proti ochrane zdravotnej starostlivosti, čierny obchod, priestupky v odbore výživy a zásobovania); **ochrana verejného poriadku** (napr. volebné priestupky, priestupky proti ochrane občianskych a iných úradných preukazov, priestupky proti činnosti verejných orgánov); **ochrana brannosti; ochrana kultúrneho života pracujúcich** (napr. priestupky na úseku ochrany vyučovania, ochrany tlače, ochrany divadla a filmu); **občianske spolužitie** (napr. priestupky proti ochrane listového tajomstva, urážky na cti, hazardné hry, priestupky v odbore výbušnín, priestupky v cestnej premávke).

– Dôvodová správa zdôraznila inovatívnosť ustanovení TZS z roku 1950 spočívajúcu v pružnom formulovaní skutkových podstát, ktoré má zabezpečiť vyššiu mieru reflexie zmien spoločnosti na ceste k socializmu: *„Jednotlivá ustanovení zákona jsou formulována pokud možno pružně. I když jde o kodifikační práci, t. j. o základní úpravu rozsáhlého oboru právního, nechce nová úprava znamenat zabrždění dalšího vývoje. Při budování socialismu se hospodářské a společenské předpoklady nutně mění, a proto jednotlivá ustanovení zákona, zejména skutkové podstaty jednotlivých přestupků jsou formulovány pokud možno pružně a široce. Bylo upuštěno od jakékoli kasuistiky v ustanoveních o skutkových podstatách přestupků, skrývající nebezpečí, že by mohla brzo zastarat, i když se jinak sleduje snaha dát lidové správě příkladnými výpočty často se vyskytujících skutkových podstat pokud možno přesné vodítko pro výkon trestní pravomoci Jen tak lze orgánům lidové správy umožnit, aby ve stálém styku a za přímé účasti pracujících mas mohly pohotově reagovat na proměnlivé požadavky třídního boje.“*[132] Pružné formu-

[131] *„Jedním z nejdůležitějších úkolů lidové správy je zabezpečení, podpora a ochrana našeho hospodářství proti všem nepřátelům naší cesty k socialismu. I trestní zákon správní považuje proto za jeden ze svých nejhlavnějších úkolů chránit základy našeho hospodářství, zejména jeho socialistický sektor ve všech směrech, kde tato ochrana není zajištěna kodexem soudním.“* Citované podľa: Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 471. Vládní návrh. Trestní zákon správní ze dne... 1950. Důvodová zpráva. Osobitná část. (cit. 2024. 11. 09). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0471_06.htm

[132] Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 471. Vládní návrh. Trestní zákon správní ze dne... 1950. Důvodová zpráva. (cit. 2024. 09. 09). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0471_05.htm

lácie skutkových podstát vyskytujúce sa aj v TZ z roku 1950 vytvorili priame možnosti pre zneužívanie trestnoprávnych noriem, pre nadužívanie trestného práva a trestného práva správneho ako prostriedku represie a prostriedku politickej premeny spoločnosti.[133]

Výber z (právno)historickej literatúry: CÍSAŘOVÁ, D.: Věda českého trestního práva v období 1945 – 1989. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v rokoch 1945 – 1989.* Karolinum: Praha, 2004, s. 75 a nasl.; ČERVENÝ, Z.: K některým otázkám správního donucování, zvláště správního trestání. In: *Acta Universitatis Carolinae: Iuridica*, 1957, roč. 3, č. 2; ČIČ, M.: *Československé trestné právo ako súčasť trestnej politiky.* Bratislava: Obzor, 1976; DRÁBEK, A.: Projednávání drobných trestných činů mimo soud. In: *Soudce z lidu*, 1959, roč. 10, č. 12; FILIPOVSKÝ, J. – TOLAR, J. – DOLENSKÝ, A.: *O obecné části trestného zákona.* Praha: Orbis, 1951; GÁBRIŠ, T.: Posilňovanie roly štátu a verejného práva v Československu v rokoch 1948 – 1989. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějín bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita, Medzinárodný politologický ústav, 2009, s. 145 – 166; GEBAUER, F. a kol.: *Soudní prezekuce politické povahy v Československu 1948 – 1989. Štatistický přehled.* Praha: Ústav pro soudobé dejiny AV ČR, 1993; GŘIVNA, T.: Trestní právo hmotné. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita, Medzinárodný politologický ústav, 2009, s. 553 – 581; HENDRYCH, D. a kol.: *Správní právo: obecná část.* Praha: C. H. Beck, 2012; HROMADA, J.: Ukladanie trestov správnymi orgánmi. In: *Právnické štúdie*, 1958, roč. 6; KAPLAN, K. – PALEČEK, P.: *Komunisticky režim a politické procesy v Československu*. Brno: Barrister a Principal, 2001; KNAPP, V.: Vlastnictví v naší společnosti. In: *Právník*, 1949, roč. 88; KNAPP, V.: Trestní ochrana socialistického vlastnictví. In: *Právník*, 1950, roč. 89; KŘÍŽKOVSKÝ, L.: Trestní zákon správní. In: *Právník*. 1950, roč. 89; KUKLÍK, J.: *Vývoj česko-slovenského práva 1945 – 1989*. Linde: Praha, 2009; LUKEŠ, Z.: *Československé socialistické správní právo. Obecná část II. Díl.* Praha: Ústav státní správy, 1970; MALÝ, K.: Vývoj práva v Československu v letech 1945 – 1989 jako předmět vedeckého skoumaní. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v rokoch 1945 – 1989.* Praha: Karolinum, 2004; MATES, P. a kol.: *Základy správ-*

[133] *„Jak ustanovení tohoto zákona, tak i ustanovení trestního zákona soudního jsou formulována pružně, jednak aby se oba zákony nestaly brzdou vývoje, jednak aby reakci nebylo možno uniknout spravedlnosti. Mnohé skutkové podstaty, formulované v obou zákonech pružně a široce, se proto někde budou překrývat; vést mezi nimi přesnou hranici není možné. Delikty ve větší míře nebezpečné společnosti mají stíhat soudy podle soudního zákona trestního. Proto se v § 2 stanoví jen všeobecně, že tyto činy nelze stíhat jako přestupky. V trestních řádech budou – jak již bylo naznačeno v úvodní části důvodové zprávy — obsažena ustanovení, která zamezí případné kompetenční spory mezi soudy a národními výbory.“* Citované podľa: Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 471. Vládní návrh. Trestní zákon správní ze dne... 1950. Důvodová zpráva – § 2. (cit. 2024. 10. 09). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0471_05.htm

ního práva trestního. 5. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010; MOŠNER, O.: K otázke vzťahu niektorých skutkových podstát administratívneho trestného a súdneho trestného zákona. In: *Právny obzor*, 1953, roč. 36, č. 10; MOŠNER, O.: Národné výbory a trestná právomoc. In: *Právny obzor*, 1954, roč. 37; MOŠNER, O.: Vylučuje trestný zákon správny nutnú obranu? In: *Právny obzor*, 1955, roč. 38, č. 7; PÁV, Z.: Niektoré hlavné zásady všeobecnej časti trestného zákona správneho. In: *Právny obzor*, 1951, roč. 34, č. 1; PŮLPÁN, O.: Amnestie v správních věcech trestních. In: *Právní praxe*, 1948, roč. 12; ŠVECOVÁ, A. – GÁBRIŠ, T.: *Dejiny štátu, správy a súdnictva na Slovenska.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čenek, s. r. o., 2009; ŠVEJKOVSKÝ, H.: Trestní právo správní. In: *Soudce z lidu*, 1955, roč. 6, č. 3; VARINSKÝ, V.: *Tábory nútenej práce na Slovensku v rokoch 1945 – 1953.* Banská Bystrica: UMB FHV, 2004; VEDRAL, J.: Správne právo. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu, Kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita, Medzinárodní politologický ústav, 2009, s. 611 – 651; VELETA, L. Formy prohlubování součinnosti mezi soudy a národními výbory. In: *Socialistická zákonnost*, 1959, roč. 7; VLČEK, E.: *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu.* Brno: Masarykova univerzita, 2004; VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K.: *Právní dějiny na území Slovenska.* Ostrava: KEY Publishing, 2007; VOJÁČEK, L. – KOLÁRIK, J. – GÁBRIŠ, T.: *Československé právne dejiny (1918 – 1992) – 2. prepracované vydanie.* Bratislava: Eurokódex, s.r.o., 2013; VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL,V.: *České právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2008; ŽATKULIAK, J.: *V mene zákonov a proti občanom? (Trestnoprávna právomoc národných výborov na Slovensku v rokoch 1950 – 1957).* Bratislava: Slovak Academic Press a Historický ústav SAV, 1994.

Znenie normy – zákon č. 88/1950 Zb.
Trestný zákon správny s poukazom na súdnu prax

Národné shromaždenie Československej republiky usnieslo sa na tomto zákone:

VŠEOBECNÁ ČASŤ. HLAVA I
Úvodné ustanovenia
§ 1 Účel zákona

Trestný zákon správny chráni ľudovodemokratickú republiku, jej socialistickú výstavbu, záujmy pracujúceho ľudu a jednotlivca a vychováva na dodržiavanie pravidiel socialistického spolužitia.

§ 2 Pomer k trestnému zákonu súdnemu

Podľa tohto zákona stíhajú sa ako priestupky len činy, ktoré nie sú trestné podľa trestného zákona súdneho.

§ 3 Pôsobnosť zákona

(1) Trestné sú priestupky, ktoré boly spáchané na území Československej republiky.

(2) Trestné sú však aj priestupky spáchané v cudzine, ktorými československý občan porušil povinnosti, ktoré má mimo územia štátu.
(3) Trestnosť priestupku posudzuje sa podľa zákona, ktorý platil v čase, keď bol čin spáchaný; podľa neskoršieho zákona posudzuje sa len vtedy, ak je to pre páchateľa priaznivejšie.

HLAVA II. Trestná zodpovednosť

§ 4 Zavinenie

(1) Ak sa nevyžaduje na spáchanie priestupku úmysel, je páchateľ trestne zodpovedný, ak nezachová opatrnosť, akú spoločnosť od neho požaduje.
(2) Ak sa vyžaduje na spáchanie priestupku úmysel, je páchateľ trestne zodpovedný, ak výsledok uvedený v zákone chcel spôsobiť alebo vedel, že ho môže spôsobiť, a pre prípad, že ho spôsobí, bol s tým usrozumený.

§ 5 Zodpovednosť za právnické osoby

Za právnickú osobu zodpovedajú trestne tie fyzické osoby, ktoré za ňu konaly alebo maly konať.

§ 6 Pokus

(1) Konanie spôsobilé privodiť výsledok uvedený v zákone a páchateľom zamýšľaný je pokusom, ak tento výsledok nenastane.
(2) Pokus je trestný ako priestupok sám.
(3) Pokus nie je trestný, ak upustil páchateľ dobrovoľne od spôsobenia výsledku uvedeného v zákone.

§ 7 Návod a pomoc

(1) Kto niekoho úmyselne, hoci aj bezvýsledne, navádza na priestupok, potresce sa, ako keby bol sám páchateľom.
(2) Kto niekomu úmyselne poskytne pomoc na spáchanie priestupku, alebo sa o to pokúsi, potresce sa, ako keby bol sám páchateľom. Pomocou je najmä poskytovanie prostriedkov, odstraňovanie prekážok, rada, utvrdzovanie v predsavzatí alebo sľub prispieť po priestupku. Ak nedôjde však ani k pokusu priestupku, ku ktorému pomoc smerovala, nie je pomocník trestný.
(3) Ustanovenie odseku 2 platí aj o tom, kto niekomu úmyselne uľahčí spáchanie priestupku tým, že nedá rozkaz alebo nevykoná dohľad, hoci je na to povinný.
(4) Návodca a pomocník nie sú trestne zodpovední, ak zabránia dobrovoľne spáchaniu priestupku.

§ 8 Núdza

(1) Priestupkom nie je čin, ktorým niekto odvracia nebezpečenstvo priamo hroziace jemu alebo niekomu inému, ak nebola spôsobená podstatne väčšia škoda než tá, ktorá hrozila a ak nebezpečenstvo nebolo možno odvrátiť inak.
(2) Nejde o núdzu podľa odseku 1, ak ten, komu nebezpečenstvo hrozilo, bol povinný ho znášať.

§ 9 Vek
Kto v čase spáchania priestupku nedovŕšil pätnásty rok, nie je trestne zodpovedný.
§ 10 Nepríčetnosť
(1) Kto pre duševnú poruchu nemohol v čase spáchania priestupku rozpoznať jeho protiprávnosť alebo ovládať svoje konanie, nie je za taký priestupok trestne zodpovedný.
(2) Porucha vedomia spôsobená požitím alkoholického nápoja alebo iného omamného prostriedku nevylučuje trestnú zodpovednosť za priestupok spáchaný v tomto stave.

HLAVA III. Tresty
Diel 1. Spoločné ustanovenia o ukladaní trestov
§ 11 Druhy trestov
(1) Hlavné tresty sú:
a) odňatie slobody,
b) verejné pokarhanie,
c) pokuta.
(2) Vedľajšie tresty sú:
a) prepadnutie majetku,
b) zákaz činnosti,
c) zákaz pobytu,
d) prepadnutie veci,
e) uverejnenie trestného výmeru.
(3) V osobitnej časti sa ustanovuje, ktoré hlavné tresty sa za jednotlivé priestupky ukladajú. Kedy možno okrem hlavného trestu uložiť vedľajší trest, ustanovujú §§ 21 až 25.
§ 12 Výmera trestu
(1) Pri výmere trestu prihliada sa na stupeň nebezpečnosti priestupku pre spoločnosť, na mieru zavinenia, na osobu páchateľa, ako i na priťažujúce a poľahčujúce okolnosti.
(2) Ak prevažujú priťažujúce okolnosti, možno uložiť pokutu a odňatie slobody zároveň, i keď to nie je v osobitnej časti ustanovené.
(3) Ak je zo spôsobu spáchania priestupku zjavné, že ním bol alebo mal byť prejavený nepriateľský postoj k ľudovodemokratickému poriadku republiky alebo k jej socialistickej výstavbe, možno uložiť trest odňatia slobody na tri mesiace až dva roky. Zároveň možno uložiť pokutu až do dvojnásobku sadzby ustanovenej na priestupok v osobitnej časti. Trest odňatia slobody i náhradný trest odňatia slobody za nevymožiteľnú pokutu sa v týchto prípadoch vykoná v tábore nútenej práce.

(4) Ustanovenie odseku 3 nemožno použiť u osoby mladšej než osemnásť rokov.

§ 13 Priťažujúce okolnosti

Priťažujúcou okolnosťou je najmä to, že páchateľ

a) spáchal priestupok z nízkych pohnútok,

b) porušil svoje osobitné povinnosti,

c) priestupok opakoval alebo v ňom pokračoval po dlhší čas, alebo

d) zviedol k priestupku iného, najmä mladistvú osobu.

§ 14 Poľahčujúce okolnosti

Poľahčujúcou okolnosťou je najmä to, že páchateľ

a) spáchal priestupok v stave, ktorý je blízky nepríčetnosti, pokiaľ si ho neprivodil sám, najmä požitím alkoholického nápoja,

b) konal v silnom duševnom rozrušení,

c) spáchal priestupok vo veku blízkom veku mladistvému,

d) spáchal priestupok pod tlakom podriadenosti alebo závislosti, alebo

e) pričinil sa o napravenie škodlivých následkov priestupku.

§ 15 Výmera trestu pri niekoľkých priestupkoch

(1) Ak má byť niekto potrestaný pre niekoľko priestupkov, uloží sa zpravidla trest za každý priestupok.

(2) Národný výbor môže však uložiť jeden trest podľa trestnej sadzby, ktorá je najprísnejšia. Vždy však uloží jeden trest za priestupky spáchané tým istým činom. V oboch prípadoch sa na ostatné priestupky prihliada ako na priťažujúce okolnosti.

§ 16 Upustenie od potrestania

(1) Ak nevyžadujú záujmy pracujúceho ľudu, aby páchateľovi, ktorý inak vedie riadny život pracujúceho človeka, bol uložený trest, môže národný výbor rozhodnúť iba o vine a upustiť od potrestania.

(2) Národný výbor môže viazať upustenie od potrestania na podmienku, že páchateľ splní určité povinnosti, smerujúce k jeho náprave, poprípade, že nahradí škodu spôsobenú priestupkom. Ak nesplní páchateľ uloženú podmienku, vymeria mu národný výbor trest.

Diel 2. Ukladanie a výkon jednotlivých trestov

§ 17 Odňatie slobody

Trest odňatia slobody sa vykoná, pokiaľ sa v § 12 ods. 3 neustanovuje inak, v súdnej alebo správnej väznici.

§ 18 Verejné pokarhanie

Verejné pokarhanie sa vykoná tak, že trestný výmer, ktorým bol tento trest uložený, verejne sa vyvesí alebo aj inak vyhlási.

§ 19 Pokuta

(1) Pri ukladaní pokuty prihliadne národný výbor v medziach trestnej sadzby aj na osobné a majetkové pomery páchateľa.

(2) Národný výbor môže vysloviť, že za nevymožiteľnú pokutu uloženú páchateľovi ručí aj majiteľ súkromného podniku alebo osoba zodpovedná za vedenie súkromného podniku, pri prevádzke ktorého bol priestupok spáchaný, ak zanedbaním povinnej starostlivosti páchateľovi umožnili alebo uľahčili spáchanie priestupku.
(3) Pokuty pripadajú štátu.

§ 20 Náhradný trest za nevymožiteľnú pokutu

(1) Pre prípad nevymožiteľnosti pokuty určí národný výbor náhradný trest odňatia slobody, ktorý však nesmie prevyšovať hornú hranicu trestnej sadzby odňatia slobody ustanovenej na priestupok.
(2) Ak sa ukladá pokuta spolu s trestom odňatia slobody, nesmie náhradný trest spolu s trestom odňatia slobody prevyšovať hornú hranicu trestnej sadzby odňatia slobody ustanovenej na priestupok.
(3) Ak sa ukladá pokuta spolu s trestom odňatia slobody, ktorý sa má vykonať v tábore nútenej práce, nesmie náhradný trest spolu s trestom odňatia slobody prevyšovať dva roky.

§ 21 Prepadnutie majetku

(1) Pri potrestaní pre závažný priestupok môže národný výbor vysloviť prepadnutie majetku páchateľa, ak páchateľ svojím priestupkom úmyselne prejavil zjavné nepriateľstvo k ľudovodemokratickému poriadku.
(2) Výrok o prepadnutí majetku postihuje buď celý majetok páchateľov, alebo tú jeho časť, ktorú určí národný výbor. Vlastníkom prepadnutého majetku stáva sa štát.
(3) Výrok o prepadnutí majetku nevzťahuje sa na predmety, ktoré páchateľ alebo osoby, o ktoré sa stará, potrebujú na uspokojenie základných životných potrieb.

§ 22 Zákaz činnosti

Ak zneužíva páchateľ činnosť alebo povolanie na páchanie priestupkov, vysloví národný výbor, že sa mu zakazuje dočasne alebo navždy vykonávať takú činnosť alebo také povolanie. Taký zákaz môže národný výbor vysloviť, ak je z povahy priestupku zrejmé, že páchateľ výkonom svojej činnosti alebo svojho povolania môže ohrožovať záujmy pracujúceho ľudu.

§ 23 Zákaz pobytu

Ak to vyžadujú záujmy pracujúceho ľudu, zakáže, poprípade určí národný výbor páchateľovi, ktorý spáchal závažný priestupok ohrozujúci budovateľské úsilie pracujúceho ľudu, pobyt v určitom mieste.

§ 24 Uverejnenie trestného výmeru

Ak to vyžaduje povaha veci, nariadi národný výbor uverejnenie trestného výmeru na trovy páchateľa. Národný výbor určí aj spôsob a podmienky tohto uverejnenia.

§ 25 Prepadnutie veci

(1) Národný výbor môže vyhlásiť za prepadnutú vec, ktorá bola určená na spá-

chanie priestupku alebo ktorú páchateľ získal priestupkom alebo odmenou zaň alebo ktorú páchateľ nadobudol za vec získanú priestupkom.
(2) Za prepadnutú možno vyhlásiť len vec náležiacu páchateľovi.
(3) Vlastníkom prepadnutej veci stáva sa štát.

§ 26 Zhabanie veci

(1) Ak nebola vec uvedená v § 25 ods. 1 vyhlásená za prepadnutú, môže národný výbor vysloviť, že sa vec zhabáva,
a) ak náleží páchateľovi, ktorého nemožno stíhať,
b) ak náleží páchateľovi, od potrestania ktorého sa upustilo, alebo
c) ak ohrožuje bezpečnosť osôb alebo majetku alebo mravnosť.
(2) Vlastníkom zhabanej veci stáva sa štát.

Diel 3. Osobitné ustanovenia o trestaní mladistvých

§ 27 Mladiství

(1) Pri trestaní osôb, ktoré v čase spáchania priestupku dovŕšily pätnásty rok a neprekročily osemnásty rok (mladiství), prihliadne národný výbor na osobitnú starostlivosť, ktorú ľudovodemokratická republika venuje mládeži.
(2) Účelom trestu u mladistvého je predovšetkým vychovať ho na riadneho pracujúceho občana, a to so zreteľom na jeho osobné vlastnosti, na jeho rodinnú výchovu a na prostredie, z ktorého pochádza.

§ 28 Vylúčenie niektorých trestov

Mladistvému nemožno uložiť tieto tresty:
a) verejné pokarhanie,
b) prepadnutie majetku,
c) zákaz činnosti,
d) zákaz pobytu,
e) uverejnenie trestného výmeru.

§ 29 Upustenie od potrestania

(1) Národný výbor upustí od potrestania mladistvého (§ 16) vždy, ak možno očakávať, že to prispeje na jeho výchovu účinnejšie než potrestanie.
(2) Ak upustí národný výbor od potrestania mladistvého, dá mu vždy vhodné poučenie.

§ 30 Ukladanie a výkon trestov

(1) Horné hranice trestných sadzieb sa u mladistvých znižujú na polovicu.
(2) Ako trest treba mladistvému uložiť zpravidla pokutu. Odňatie slobody treba uložiť len vtedy, ak nemožno očakávať, že by sa pokutou dosiahlo polepšenie mladistvého.
(3) Mladistvému nemožno za nevymožiteľnú pokutu uložiť náhradný trest odňatia slobody.
(4) Trest odňatia slobody sa u mladistvých vykonáva v samostatných ústavoch pre mladistvých alebo v osobitných oddeleniach súdnych väzníc.

HLAVA IV. Zánik trestnosti

§ 31 Premlčanie trestného stíhania

(1) Trestnosť priestupku zaniká uplynutím jedného roku od jeho spáchania, pri priestupkoch proti finančnému hospodárstvu, uvedených v §§ 61 až 70, uplynutím dvoch rokov.

(2) Premlčanie trestného stíhania sa prerušuje, ak urobí národný výbor, súd alebo prokurátor opatrenie smerujúce k stíhaniu páchateľa pre čin, o premlčanie ktorého ide. Prerušením premlčania začína sa nová premlčacia doba.

§ 32 Premlčanie výkonu trestu

(1) Uložený trest nesmie sa vykonať, ak uplynuly dva roky odo dňa, keď trestný výmer nadobudol právoplatnosť. Do premlčacej doby sa nezapočítava doba, po ktorú sa páchateľ zdržuje v cudzine.

(2) Premlčanie výkonu trestu sa prerušuje, ak urobí národný výbor opatrenie smerujúce k výkonu trestu, o premlčanie ktorého ide. Prerušením premlčania začína sa nová premlčacia doba.

OSOBITNÁ ČASŤ. HLAVA I

Ochrana hospodárstva

§ 33 Všeobecné ustanovenie

Kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší výstavbu hospodárskej sústavy, najmä hospodárske podnikanie štátu alebo ľudových družstiev, potresce sa, ak nie je ďalej ustanovený iný trest, pokutou do 100.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

Diel 1. Ochrana hospodárskej sústavy

§ 34 Priestupky proti zoštátneniu

Kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší zoštátnenie podniku, hospodárskeho objektu alebo inej majetkovej hodnoty, ktoré podliehajú zoštátneniu, potresce sa pokutou do 250.000 Kčs alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.

§ 35 Ochrana národného majetku

(1) Kto neoprávnene odníme národný majetok účelu, ktorému má slúžiť, najmä kto podľa svojej povinnosti tento majetok neoznámi alebo neodovzdá alebo znemožní oprávneným orgánom s ním nakladať, potresce sa pokutou do 250.000 Kčs alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.

(2) Rovnako potresce sa ten, kto takto nakladá s majetkom ľudových družstiev alebo s majetkom v národnej správe.

§ 36 Priestupky v odbore pozemkových úprav

Kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší vykonávanie pozemkových reforiem alebo technicko-hospodárskych úprav pozemkov, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

§ 37 Ochrana mechanizácie pôdohospodárstva
Kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší mechanizáciu pôdohospodárstva, najmä kto nadobudne vlastníctvo na viazaný mechanizačný prostriedok bez predpísaného povolenia alebo kto bez predpísaného povolenia taký prostriedok dodá, scudzí alebo ho použije, potresce sa pokutou do 250.000 Kčs alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.
§ 38 Zneužitie vlastníckeho práva
Kto svoj majetok, najmä výrobné prostriedky, zničí, poškodí, urobí neupotrebiteľnými, zadrží, utají alebo zašantročí v úmysle
a) vyhnúť sa povinnosti týkajúcej sa nakladania s takým majetkom,
b) zmariť alebo sťažiť povinnosť, na plnenie ktorej je taký majetok potrebný, alebo
c) odňať taký majetok hospodárskemu využitiu v prospech celku,
potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.
Diel 2. Ochrana hospodárskeho plánovania
§ 39 Ochrana jednotného hospodárskeho plánu
(1) Kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší prípravu, sostavovanie, vykonávanie, plnenie alebo kontrolu jednotného hospodárskeho plánu, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.
(2) Tento priestupok spácha najmä ten, kto ako súkromný podnikateľ alebo ako zodpovedný vedúci súkromného podniku
a) neprispôsobí svoju hospodársku činnosť alebo činnosť súkromného podniku jednotnému hospodárskemu plánu,
b) nesplní riadne povinnosť, ktorá mu pripadá na splnenie jednotného hospodárskeho plánu, alebo
c) nepodá správne, pravdivo alebo v určenej lehote zprávu, ktorú je povinný podať pre potreby jednotného hospodárskeho plánu.
(3) Kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší vykonávanie alebo plnenie jednotného hospodárskeho plánu v odbore zvlášť dôležitom, potresce sa pokutou do 250.000 Kčs alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.
§ 40 Ochrana sčítania ľudu a štatistickej služby
(1) Kto ohrozí správnosť sčítania ľudu alebo iných štatistických vyšetrení, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.
(2) Rovnako potresce sa ten, kto neoprávnene koná štatistické vyšetrenia.
§ 41 Ochrana podnikového počtovníctva a oceňovania
(1) Kto poruší povinnosť určenú pre podnikové počtovníctvo alebo pre oceňovanie v podnikoch a zariadeniach všetkých druhov, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.
(2) Kto spácha priestupok uvedený v odseku 1 úmyselne, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

Diel 3. Ochrana hospodárskej prevádzky

§ 42 Ochrana výroby

(1) Pokutou do 250.000 Kčs alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov potresce sa ten,
a) kto ohrozí plynulosť výroby alebo ju ruší,
b) kto ruší podmienky pre zvyšovanie jej hospodárskej, technickej alebo výtvarnej úrovne,
c) kto marí plné využitie výrobných prostriedkov,
d) kto nedbá na predpísanú úpravu druhu, akosti alebo označenia výrobkov, alebo
e) kto inak nesplní povinnosť alebo poruší zákaz týkajúci sa výroby.
(2) Rovnako potresce sa ten, kto neoprávnene prevádza akúkoľvek výrobu.

§ 43 Ochrana stavebníctva

(1) Pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace potresce sa ten,
a) kto vykonáva nedovolenú stavebnú činnosť, alebo
b) kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší hospodárnosť alebo účelnosť v stavebníctve alebo bezpečnosť či dobrý vzhľad stavieb alebo ich okolia.
(2) Tento priestupok spácha najmä ten,
a) kto ako stavebník alebo osoba odborne oprávnená uskutočňuje stavbu, pri ktorej sa úradne nezistilo, že vyhovuje určeným požiadavkám, alebo kto ju uskutočňuje odchylne od stavebného projektu záväzného pre jej uskutočňovanie,
b) kto sa ako stavebník nepostará, aby stavbu uskutočňoval podnik na to oprávnený, alebo kto vedie alebo uskutočňuje stavbu, bez toho že by bol na to oprávnený,
c) kto užíva alebo dá užívať stavbu v rozpore s účelom, ktorý vyplýva zo stavebného projektu záväzného pre jej uskutočnenie, alebo
d) kto v rozpore s určenými podmienkami užíva reklamné alebo podobné zariadenie alebo ho takto umiesti.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z 3. februára 1959, č. 7 Tz 4/59[134] (č. 19 zbierky)

Iba prísnym postihom príslušníkov bývalých vykorisťovateľských tried i za porušenia trestného zákona správneho je možné týchto viesť k zachovávaniu našich zákonov a tým účinne prispievať k upevňovaniu socialistickej zákonnosti.

Pri odsúdení páchateľa za priestupok proti ochrane stavebníctva podľa § 43 ods. 1 trestného zákona správneho spáchaného prevádzaním tzv. čiernej stavby je možné prehlásiť za prepadlé, ako už započatú stavbu, tak aj materiál použitý na spáchanie priestupku (§ 25 ods. 1 písm. a) trestného zákona správneho), tak stavebný materiál dosiaľ nepoužitý, ale určený pre pokračovanie v čiernej stavbe, teda určený na spáchanie priestupku (§ 25 ods. 1 písmeno b) trestného zákona správneho).

[134] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1959. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1960, s. 75 – 79.

§ 44 Ochrana dopravy osôb, vecí a zpráv
(1) Kto nesplní povinnosť, ktorú má v doprave osôb, vecí alebo zpráv, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.
(2) Rovnako potresce sa ten, kto neoprávnene dopravuje osoby, veci alebo zprávy.
§ 45 Ochrana obchodnej činnosti
(1) Kto nesplní povinnosť alebo poruší zákaz v obchodnom podnikaní, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.
(2) Rovnako potresce sa ten, kto neoprávnene prevádza alebo umožní prevádzať akúkoľvek obchodnú činnosť.
§ 46 Priestupky v inom podnikaní
(1) Kto nesplní povinnosť alebo poruší zákaz v inom hospodárskom alebo zárobkovom podnikaní, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.
(2) Rovnako potresce sa ten, kto také podnikanie alebo inú zárobkovú činnosť neoprávnene prevádza alebo ju umožní prevádzať.
§ 47 Ochrana vôd
(1) Pokutou do 250.000 Kčs alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov potresce sa ten,
a) kto bez povolenia vykoná niečo, na čo je potrebné vodoprávne povolenie, alebo kto nezachová podmienky daného povolenia, alebo
b) kto nesplní povinnosť alebo poruší zákaz týkajúci sa vôd, najmä ochrany vôd, obrany proti vodám, ochrany vodných diel a zariadení alebo vodných značiek.
(2) Kto pri všeobecnom užívaní vôd koná nedovoleným spôsobom, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.
§ 48 Nedovolené hospodárske združovanie
Kto na území Československej republiky neoprávnene zriadi súkromnú zárobkovú organizáciu alebo kto k takej organizácii pristúpi, potresce sa pokutou do 250.000 Kčs alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.
§ 49 Priestupky hospodárskych a technických noriem
(1) Kto vyrába alebo uvádza do obehu materiál, výrobky alebo plodiny, ktoré nevyhovujú podmienkam určeným v záväzných hospodárskych a technických normách, potresce sa pokutou do 250.000 Kčs alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(2) Rovnako potresce sa ten, kto navrhuje alebo zriaďuje stavby alebo podnikové zariadenia, nevyhovujúce normám uvedeným v odseku 1.
§ 50 Ochrana mier a úradného označovania výrobkov
(1) Kto v hospodárskom styku použije nedovolený spôsob merania alebo meracie zariadenie, ktoré nevyhovuje vydaným predpisom, alebo kto také zariadenie uvedie do obehu alebo prechováva v predajnej miestnosti, potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.

(2) Rovnako potresce sa ten,
a) kto v hospodárskom styku použije úradne neoznačený predmet, pre ktorý je také označenie predpísané,
b) kto má na predaj alebo na sklade alebo kto dá na použitie ručnú strelnú zbraň, ktorá nemá úradnú značku, alebo
c) kto má na predaj alebo na sklade alebo kto predá platinový, zlatý alebo strieborný tovar, podliehajúci úradnej kontrole, ktorý nemá predpísanú značku.

§ 51 Zabezpečenie nevyužitých výrobných prostriedkov

Kto nesplní povinnosť alebo poruší zákaz týkajúci sa využitia výrobných prostriedkov na úlohy jednotného hospodárskeho plánu, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

§ 52 Zabezpečenie sberu surovín

Kto bezdôvodne ničí sberné suroviny alebo kto neurobí opatrenie predpísané na vykonávanie sberu surovín, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

Diel 4. Ochrana poľnohospodárstva a lesníctva

§ 53 Ochrana rastlinnej výroby

Kto nesplní povinnosť alebo poruší zákaz v rastlinnej výrobe, najmä
a) kto nedodrží plánované plochy alebo výnosy,
b) kto neodoberie predpísané umelé hnojivá alebo ich nepoužije,
c) kto nedbá na zásady šľachtenia alebo množenia osiva a sadby,
d) kto nedbá na ochranu rastlín a rastlinných výrobkov pred škodcami, alebo
e) kto nedbá na zásady pre výrobu alebo rozdeľovanie prostriedkov na ochranu rastlín, potresce sa pokutou do 250.000 Kčs alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.

§ 54 Ochrana lesného hospodárenia

Kto nesplní povinnosť alebo poruší zákaz v lesnom alebo drevárskom hospodárstve alebo nedbá na ochranu lesov, potresce sa pokutou do 250.000 Kčs alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.

§ 55 Poľný a lesný priestupok

Pokutou do 5.000 Kčs alebo odňatím slobody až na sedem dní potresce sa ten,
a) kto na poľnohospodárskych alebo lesných pozemkoch neoprávnene poškodí alebo zničí úžitkové rastliny (počítajúc do toho stromy a kry),
b) kto neurobí opatrenie, aby domáce zvieratá, za ktoré zodpovedá, nemohly úžitkové rastliny poškodiť alebo zničiť, alebo
c) kto s poľnohospodárskych alebo lesných pozemkov odcudzí úžitkové rastliny alebo ich časti.

§ 56 Ochrana živočíšnej výroby

(1) Kto nesplní povinnosť alebo poruší zákaz v živočíšnej výrobe, najmä kto nedodrží plán živočíšnej výroby alebo nedbá o ochranu zdravia, o úžitkovosť alebo

o riadnu plemenitbu hospodárskych zvierat, potresce sa pokutou do 250.000 Kčs alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(2) Rovnako potresce sa ten,
a) kto spôsobí alebo zvýši nebezpečenstvo zavlečenia alebo rozšírenia zvieracej nákazy,
b) kto neoprávnene vyrobí, dovezie alebo do obehu uvedie posilňovacie prostriedky pre zvieratá,
c) kto ohrozí alebo poruší hodnotu alebo zdravotnú bezchybnosť krmiva alebo kto ho falošne označí, alebo
d) kto ponúkne alebo do obehu uvedie zdravotne chybné krmivo.

§ 57 Ochrana poľovníctva

Kto nedbá na uznané zásady poľovníctva alebo nesplní inú povinnosť alebo poruší zákaz v odbore poľovníctva, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.

§ 58 Ochrana rybárstva

Kto nesplní povinnosť alebo poruší zákaz týkajúci sa chovu alebo lovu rýb, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.

§ 59 Ochrana vtáctva a zvierat užitočných pre pôdohospodárstvo

Kto koná proti opatreniam na ochranu vtáctva a zvierat užitočných pre pôdohospodárstvo, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.

§ 60 Ochrana zvierat proti týraniu

Kto bez rozumného dôvodu spôsobí zvieraťu bolesť alebo iné utrpenie, potresce sa pokutou do 5.000 Kčs alebo odňatím slobody až na sedem dní.

Diel 5. Ochrana finančného hospodárstva

§ 61 Priestupky skrátenia dane

(1) Kto skráti daň alebo kto neprávom dosiahne alebo využije daňovú výhodu, potresce sa pokutou do 250.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(2) Kto spácha priestupok uvedený v odseku 1 úmyselne, potresce sa pokutou do 500.000 Kčs alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(3) Daňou sa rozumie akákoľvek verejná dávka s príslušenstvom, akýmkoľvek spôsobom ukladaná alebo vyberaná.

§ 62 Priestupky ohrozenia dane

(1) Pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace potresce sa ten, kto inak, než je uvedené v § 61, poruší svoju povinnosť v daňovom odbore, najmä ten,
a) kto nepodá vôbec alebo včas predpísané oznámenie alebo nesplní inú povinnosť potrebnú na riadne vyrubenie dane,

b) kto urobí nesprávne údaje o skutočnostiach rozhodných pre správne vyrubenie dane alebo kto také údaje zamlčí,
c) kto nevedie predpísané záznamy alebo ich vedie nesprávne alebo neúplne,
d) kto inak riadne nespolupôsobí pri zisťovaní daňovej povinnosti alebo pri vyrubovaní dane, hoci je na to povinný, alebo
e) kto vyláka odklad platenia dane alebo kto sa vyhne jej plateniu.
(2) Kto priestupkom uvedeným v odseku 1 vo väčšej miere sťaží alebo ohrozí správne vyrubenie alebo vybranie dane, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

§ 63 Ochrana obehu tovaru v styku s cudzinou

(1) Pokutou do 250.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov potresce sa ten, kto poruší zákaz alebo obmedzenie dovozu, vývozu alebo prevozu tovaru.
(2) Kto spácha priestupok uvedený v odseku 1 úmyselne, potresce sa pokutou do 500.000 Kčs alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.

§ 64 Devízové priestupky

(1) Pokutou do 250.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov potresce sa ten, kto proti predpisom o viazanom devízovom hospodárstve
a) neohlási alebo neodvedie majetkovú hodnotu,
b) nedá si uhradiť svoju pohľadávku z cudziny alebo si ju dá uhradiť nedovoleným spôsobom,
c) platí do cudziny alebo v prospech devízového cudzozemca alebo prijme v tuzemsku platbu od devízového cudzozemca alebo v jeho prospech,
d) vyvezie, dovezie alebo prevezie platidlá, cenné papiere alebo drahé kovy,
e) dovezie alebo vyvezie tovar, vyvezie dary, sťahované hnuteľnosti alebo cenný predmet, alebo
f) inak ohrozí devízové hospodárstvo.
(2) Kto spácha priestupok uvedený v odseku 1 úmyselne, potresce sa pokutou do 500.000 Kčs alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.

§ 65 Priestupky podielnictva

Kto ukryje alebo na seba alebo na niekoho iného prevedie úmyselne vec, ktorá bola získaná niektorým priestupkom uvedeným v §§ 61, 63 alebo 64, spáchaným inou osobou, alebo to, čo za takú vec bolo zadovážené, alebo kto takú činnosť sprostredkuje, potresce sa pokutou do 250.000 Kčs alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.

§ 66 Menové priestupky

(1) Kto sa dopustí konania alebo opomenutia, ktorým sa ohrožuje alebo ktorým by mohla byť ohrozená československá mena alebo ktorým sa ruší alebo by mo-

hol byť rušený obeh zákonných platidiel, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.
(2) Tento priestupok spácha najmä ten,
a) kto neoprávnene vyrobí na akýkoľvek účel predmet úpravou napodobňujúci zákonné platidlo,
b) kto zákonné platidlá poškodí, alebo
c) kto akýmkoľvek spôsobom rozširuje zprávu, ktorá by mohla rušiť obeh zákonných platidiel.

§ 67 Neoprávnené získanie štátnej podpory

Kto nesprávnym údajom alebo zatajením rozhodnej skutočnosti získa štátnu podporu, záruku alebo úver, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

§ 68 Loterné a stávkové priestupky

Pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace potresce sa ten,
a) kto neoprávnene prevádza loteriu alebo sa zúčastní na hre v nedovolenej loterii,
b) kto neoprávnene po živnostensky uzaviera alebo sprostredkuje stávky, alebo
c) kto inak koná proti predpisom o loterii a iných náhodných hrách a stávkach.

§ 69 Ochrana vkladných knižiek

(1) Kto proti zákazu prezradí o vklade alebo o vkladnej knižke skutočnosť, ktorá má zostať utajená, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.
(2) Kto inak poruší predpisy o ochrane vkladných knižiek, potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.

§ 70 Ochrana šekov

Kto dá do obehu šek, hoci sám alebo ten, za koho koná, nemá proti šekovníkovi pohľadávku postačujúcu na jeho úhradu, potresce sa, ak nebude pohľadávka zo šeku pri jeho predložení zaplatená, pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

HLAVA II. Ochrana práce, zdravia ľudu a zásobovania

§ 71 Všeobecné ustanovenie

Kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší zariadenie alebo opatrenie urobené na ochranu práce a na zabezpečenie sociálnych vymožeností pracujúcich alebo právo na ochranu zdravia ľudu alebo na zabezpečenie riadneho zásobovania potravinami a iným tovarom, potresce sa, ak nie je ďalej ustanovený iný trest, pokutou do 25.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.

Diel 1. Ochrana sociálnych práv pracujúcich

§ 72 Ochrana práva na prácu

Kto sa zámerne vyhýba práci alebo kto iným spôsobom ruší uskutočnenie práva na prácu, najmä kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší organizáciu práce vedenú štátom podľa hospodárskeho plánu, zvlášte tým, že ruší plánovité získavanie alebo rozmiesťovanie pracovných síl, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

Rozhodnutie Krajského súdu v Brne z 6. mája 1954, č. 7 To 47/54[135] (č. 80 zbierky)

Vyhýbá-li se pachatel záměrně práci, aniž je v pracovním poměru, jde o přestupek proti ochraně práva na práci podle § 72 trestního zákona správního.

Z kauzy: Obviněný rozvázal v roce 1953 pracovní poměr s národním podnikem Energostav a od té doby nebyl, až na malou výjimku trvající jen několik týdnů, po dobu téměř celého roku nikde zaměstnán a práci nehledal. Zejména nenastoupil práci, která mu byla jako přiměřená jeho zdravotnímu stavu a pracovní způsobilosti přidělena referátem pracovních sil ONV. Lidový soud trestní v Brně uznal obviněného vinným trestným činem ohrožení jednotného hospodářského plánu podle § 135 odst. 1 trestního zákona. Krajský soud k odvolání obviněného zrušil rozsudek lidového soudu a uznal obviněného vinným přestupkem proti ochraně práva na práci podle § 72 trestního zákona správního.

§ 73 Ochrana záujmov pracujúceho dorastu

(1) Kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší výcvik alebo výchovu pracujúceho dorastu alebo kto opomenie o taký výcvik alebo výchovu riadne sa starať, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

(2) Rovnako potresce sa ten, kto opomenie riadne starať sa o zariadenia slúžiace na výcvik alebo výchovu pracujúceho dorastu alebo na inak uznané jeho potreby a záujmy, poprípade kto také zariadenia poškodzuje alebo ich prevádzku ruší.

§ 74 Ochrana práva na spravodlivú odmenu za vykonanú prácu

Kto ruší uskutočnenie práva na spravodlivú odmenu za vykonanú prácu, najmä kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší vykonávanie štátnej mzdovej politiky, zvlášte tým, že poskytne alebo prisľúbi inú odmenu za prácu, než je určené alebo než zodpovedá podávanému výkonu, alebo ju neoprávnene zvyšuje priamym alebo nepriamym majetkovým prospechom, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

§ 75 Ochrana práva na odpočinok

Kto ruší právo zamestnancov na odpočinok, najmä kto poruší úpravu pracovné-

[135] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1954. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1955, s. 168 – 170.

ho času alebo pracovného pokoja alebo neposkytne určenú platenú dovolenku na zotavenie, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

§ 76 Ochrana života a zdravia pri práci

Kto poruší právo zamestnancov na ochranu života a zdravia pri práci, najmä kto nezriadi alebo neudržuje predpísané bezpečnostné a zdravotné zariadenie na ochranu zamestnancov pri práci alebo neurobí opatrenie predpísané na ten účel alebo kto pracujúcich zamestnáva nedovoleným spôsobom, zvlášte kto nedbá na osobitné pracovné podmienky pre ženy a mladistvých, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

§ 77 Ochrana národného poistenia

Kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší vykonávanie národného poistenia alebo poskytovanie rodinných prídavkov, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

§ 78 Ochrana všeobecnej sociálnej starostlivosti

Kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší vykonávanie všeobecnej sociálnej starostlivosti, zvlášte aj vykonávanie starostlivosti o mládež a starostlivosti o obete vojny a fašistickej perzekúcie, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.

§ 79 Zabezpečenie spravodlivého rozdelenia bytov

Kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší spravodlivé rozdelenie bytov, najmä tým, že bez predpísaného úradného svolenia dá byt alebo jeho časť do užívania inej osobe, byt zruší alebo ho celkom alebo zčasti užíva na iné účely než na bývanie, alebo kto sa dopustí machinácií s bytmi, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

Diel 2. Ochrana zdravia ľudu

§ 80 Ochrana zdravotnej starostlivosti

Kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší zdravotnú starostlivosť ochrannú alebo liečebnú, počítajúc do toho starostlivosť o hygienu a boj proti chorobám, zvlášte proti sociálnym a prenosným chorobám, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

§ 81 Ochrana zdravotníckych ústavov a zariadení

Kto neoprávnene prevádza liečebný a ošetrovací, výskumný, kúpeľný alebo iný zdravotnícky ústav alebo zariadenie, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

§ 82 Ochrana liečiv a zdravotníckych potrieb

(1) Kto neoprávnene vyrobí, má na sklade, dovezie alebo uvedie do obehu liečivá alebo zdravotnícke potreby, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

(2) Rovnako potresce sa ten,

a) kto bez lekárovho alebo veterinárovho predpisu vydá liek, ktorý možno vydať len na taký predpis,
b) kto bezdôvodne odopiera vydať liek, alebo
c) kto prevádza lekáreň iným než predpísaným spôsobom.

§ 83 Zabezpečenie riadneho výkonu zdravotníckych povolaní

Pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace potresce sa ten,
a) kto vykonáva zdravotnícke povolanie bez splnenia predpísaných podmienok, alebo
b) kto v zdravotníckom povolaní neposkytne pomoc podľa stavu vedy alebo svedomite a statočne nesplní povinnosť takého povolania.

§ 84 Ochrana bezchybnosti poživatín a iných predmetov potreby

(1) Kto ohrozí alebo poruší hodnotnosť alebo zdravotnú bezchybnosť poživatín alebo kto ich falošne označuje alebo kto ohrozí alebo poruší zdravotnú bezchybnosť iných predmetov potreby, potresce sa pokutou do 250.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(2) Tento priestupok spácha najmä ten, kto ponúka alebo do obehu uvádza zdravotne chybné poživatiny alebo iné predmety potreby alebo prevádzkové zariadenie, alebo kto prevádzkové zariadenie používa zakázaným spôsobom.
(3) Rovnako potresce sa ten, kto pri výrobe, predaji alebo podávaní poživatín neudržuje osobnú čistotu alebo čistotu prevodzovne.

§ 85 Boj proti alkoholizmu

(1) Kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší boj proti alkoholizmu, najmä tým,
a) že predá alebo podá alebo inak umožní požívanie liehovín osobám mladším než osemnásť rokov, osobám podnapitým alebo opitým, alebo
b) že nedbá na iný zákaz čapovať, podávať alebo požívať alkoholické nápoje,
potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na dva mesiace.
(2) Rovnako potresce sa ten,
a) kto sa nepodrobí opatreniam postihujúcim ho pre nadmerné požívanie alkoholických nápojov, alebo
b) kto sa požitím alkoholických nápojov privedie do stavu vzbudzujúceho pohoršenie.

§ 86 Priestupky v odbore pochovávania

Kto nesplní povinnosť alebo poruší zákaz v odbore pochovávania alebo pohrebíšť, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

Diel 3. Ochrana zásobovania

§ 87 Čierny obchod

Pokutou do 500.000 Kčs a odňatím slobody až na šesť mesiacov potresce sa ten,
a) kto za tovar, prenájom alebo služby požaduje premrštenú cenu alebo odplatu

alebo ju dá sebe alebo inému sľúbiť alebo poskytnúť,
b) kto pre účel ďalšieho scudzenia nadobúda tovar za premrštenú cenu alebo ju zaň ponúka,
c) kto požadovaním zvýšenej ceny alebo odplaty docieľuje premrštený zisk,
d) kto z nekalých dôvodov tovar hromadí alebo ho iným nedovoleným spôsobom vo väčšom rozsahu odníma výrobe, obehu alebo spotrebe, alebo
e) kto sa dopustí machinácií alebo hrubých a stálych neporiadností, ktoré porušujú obeh alebo spotrebu tovaru.

§ 88 Priestupky v odbore výživy a zásobovania

(1) Kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší výživu obyvateľstva alebo hospodárenie krmivami, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na tri mesiace.
(2) Rovnako potresce sa ten, kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší obeh tovaru, počítajúc do toho úpravu hospodárenia s energiou.

§ 89 Cenové priestupky

(1) Kto poruší cenový predpis, najmä tým, že požaduje cenu alebo odplatu v neprípustnej výške alebo sa dopustí cenových machinácií, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na dva mesiace.
(2) Rovnako potresce sa ten,
a) kto tovar vyložený vo výklade, prevádzkovej miestnosti, na stánku alebo na verejnom mieste neoznačí čitateľne cenou, alebo
b) kto odmietne kupujúcemu vydať potvrdenie, na ktorom je vyznačený druh, množstvo a cena predaného tovaru, alebo kto odmietne kupujúcemu, aby si sám kúpený tovar bezplatne prevážil.

HLAVA III. Ochrana poriadku vo verejných veciach

§ 90 Všeobecné ustanovenie

Kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší riadny chod verejnej správy alebo inak poruší poriadok vo verejných veciach, potresce sa, ak nie je ďalej ustanovený iný trest, pokutou do 50.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

Diel 1. Ochrana verejnej správy

§ 91 Nepravdivé údaje

(1) Kto v konaní pred verejným orgánom úmyselne uvedie alebo potvrdí niečo nepravdivé alebo úmyselne zatají niečo, čo je povinný uviesť, potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.
(2) Rovnako potresce sa ten, kto v čestnom vyhlásení v správnom konaní uvedie nepravdivé údaje.
(3) Ustanovenie odseku 1 nevzťahuje sa na obvineného.

§ 92 Nevedenie záznamov
Kto riadne nevedie predpísané záznamy, potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.
§ 93 Nesplnenie oznamovacej povinnosti
Kto nesplní voči verejnej správe oznamovaciu povinnosť, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.
§ 94 Porušenie povinnej mlčanlivosti
Kto nesplní povinnosť mlčanlivosti ustanovenú podľa zákona, potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.
§ 95 Porušenie úradnej uzávery
Kto neoprávnene odstráni alebo poruší úradnú uzáveru, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.
§ 96 Poškodzovanie verejných vyhlášok
(1) Kto neoprávnene odstráni alebo poškodí vyvesenú vyhlášku verejného orgánu alebo organizácie obstarávajúcej verejné veci, potresce sa pokutou do 5.000 Kčs alebo odňatím slobody až na sedem dní.
(2) Kto spácha priestupok uvedený v odseku 1 s úmyslom zmariť účel vyhlášky, potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.
§ 97 Volebné priestupky
Kto nesplní svoju povinnosť vo volebných veciach, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.
§ 98 Neoprávnený pobyt
Pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace potresce sa
a) cudzinec, ktorý neoprávnene pobýva na území Československej republiky alebo ktorý nezachováva podmienky uložené mu v povolení na pobyt,
b) kto neoprávnene vstúpi na územia alebo miesta, z ktorých bol vyhostený alebo na ktoré je vstup úradne zakázaný, alebo na takých územiach alebo miestach pobýva, alebo kto neoprávnene opustí územie, na ktorom mu bolo úradne určené miesto pobytu.
§ 99 Ochrana občianskych a iných úradných preukazov
(1) Kto použije cudzí občiansky alebo iný úradný preukaz, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.
(2) Kto nesplní povinnosť preukázať sa občianskym preukazom, potresce sa pokutou do 5.000 Kčs alebo odňatím slobody až na sedem dní.
§ 100 Pasové priestupky
Pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace potresce sa ten, kto bez platného cestovného pasu alebo preukazu ho nahradzujúceho prekročí hranice Československej republiky.
§ 101 Ochrana poriadku v cirkevných veciach
Kto nesplní povinnosť alebo poruší zákaz týkajúci sa právnych pomerov cirkví

alebo náboženských spoločností, najmä kto ohrozí alebo poruší výkon štátneho dozoru nad majetkom cirkví alebo náboženských spoločností, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

§ 102 Ochrana verejného vymeriavania a mapovania

(1) Kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší plnenie úloh spojených s vykonávaním verejného vymeriavania alebo mapovania, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

(2) Kto poškodí alebo neoprávnene zničí, odstráni alebo premiesti meračskú značku, potresce sa pokutou do 5.000 Kčs alebo odňatím slobody až na sedem dní.

§ 103 Machinácie pri dražbách

Kto sa pri povolených dražbách dopustí machinácií, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.

§ 104 Neoprávnené sbierky

Kto neoprávnene koná verejnú sbierku, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

§ 105 Nedovolené používanie telekomunikačných zariadení

(1) Pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace potresce sa ten, kto neoprávnene

a) zriadi alebo má v prevádzke drótový telegraf, telefon alebo elektrické návestné zariadenie, alebo

b) má v prevádzke rozhlasovú prijímaciu stanicu alebo iné prijímacie rádioelektrické zariadenie.

(2) Rovnako potresce sa ten, kto užíva zariadenie uvedené v odseku 1 nedovoleným spôsobom.

§ 106 Ochrana poštových holubov a ich chovu

(1) Pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac potresce sa ten, kto neoprávnene chová, cvičí, premiesťuje alebo z cudziny dováža poštové holuby alebo kto nesplní povinnosť týkajúcu sa značkovania poštových holubov alebo inú povinnosť chovateľa poštových holubov.

(2) Kto neoprávnene chytí, poškodí alebo usmrtí poštového holuba alebo kto neohlási nález unaveného, poraneného alebo zabitého poštového holuba, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.

Diel 2. Ochrana činnosti verejných orgánov

§ 107 Vydávanie sa za verejný orgán

Kto sa vydáva za verejný orgán, najmä tým, že neprávom použije osobitné služobné osvedčenie, preukaz alebo odznak verejného orgánu, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

§ 108 Neuposlúchnutie verejných orgánov

Kto neuposlúchne výzvu, ktorú urobí verejný orgán pri výkone služby, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.

§ 109 Sťaženie alebo rušenie činnosti verejných orgánov

Kto sťaží alebo ruší činnosť verejného orgánu, ktorý vykonáva podľa zákona prehliadku alebo dozor (kontrolu) alebo iný úradný úkon najmä tým, že

a) mu neoprávnene odoprie prístup na pozemky, do budov alebo ich častí, alebo

b) mu neumožní vykonať zistenie potrebné na výkon dozoru (kontroly) alebo iného úradného úkonu,

potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.

Diel 3. Ochrana verejných označení

§ 110 Ochrana hraničných označení

(1) Kto nesplní povinnosť uloženú mu ako vlastníkovi pozemku v súvislosti s vytýčením, omedzníkovaním alebo udržovaním štátnych hraníc, potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.

(2) Kto poškodí alebo neoprávnene zničí, odstráni alebo premiesti zariadenie určené na presné určenie hraníc štátu alebo kto zmení povahu, tvar, polohu alebo smer brehu alebo riečišťa vôd, ktoré tvoria hranice štátu, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

(3) Kto spácha priestupok uvedený v odseku 2 úmyselne, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

§ 111 Ochrana úradných pečiatok

Kto zhotoví úradnú pečiatku (pečatidlo) verejného orgánu bez úradnej písomnej objednávky alebo kto zhotovenú úradnú pečiatku (pečatidlo) vydá neoprávnene niekomu inému než objednávateľovi, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

§ 112 Ochrana vlajok, znakov a iných symbolov

(1) Kto neoprávnene užíva štátnu vlajku, štátny znak alebo iný štátny symbol alebo kto taký štátny symbol užíva spôsobom nevhodným, neprimeraným alebo inak neprípustným, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.

(2) Kto neoprávnene užíva vlajku, znak alebo odznak organizácie obstarávajúcej verejné veci, potresce sa pokutou do 5.000 Kčs alebo odňatím slobody až na sedem dní.

§ 113 Ochrana Červeného kríža

(1) Kto neoprávnene užíva znak červeného kríža na bielom poli alebo slová „Červený kríž“ alebo „Ženevský kríž“, alebo užíva znaky alebo slová tak podobné, že by mohly uviesť do omylu, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.

(2) Kto spácha priestupok uvedený v odseku 1 v čase zvýšeného ohrozenia vlasti, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

§ 114 Ochrana vyznamenaní a titulov

(1) Kto si osobuje hodnosť, vyznamenanie, titul alebo čestné uznanie udeľo-

vané podľa zákona alebo kto založí alebo udelí odznak, ktorý by mohol viesť k zámene s vyznamenaním alebo pamätným odznakom, ako i kto taký odznak verejne nosí, potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.
(2) Rovnako potresce sa občan, ktorý bez súhlasu prezidenta republiky verejne nosí cudzozemské vyznamenanie alebo užíva cudzozemský čestný titul.

§ 115 Závadné odznaky

Kto verejne nosí odznak, ktorým sa prejavuje smýšľanie namierené proti Československej republike alebo proti jej ľudovodemokratickému zriadeniu, alebo kto verejne nosí iný zakázaný odznak, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

§ 116 Nevhodné označenia

Kto miesto verejne prístupné alebo miesto, ktoré je viditeľné z verejne prístupných miest, najmä budovu alebo inú vec, označuje spôsobom, ktorým sa prejavuje smýšľanie namierené proti Československej republike, jej ľudovodemokratickému zriadeniu alebo jej spojencom, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

§ 117 Ochrana rovnošiat

Pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace potresce sa ten,
a) kto verejne nosí vojenskú rovnošatu alebo rovnošatu iných ozbrojených zborov alebo súčasti takých rovnošiat, hoci na to nie je oprávnený,
b) kto bez predpísaného povolenia alebo úradného rozkazu verejne nosí rovnošatu alebo ústroj, ktorý možno ľahko zameniť s vojenskou rovnošatou alebo s rovnošatou iných ozbrojených zborov, alebo
c) kto neoprávnene verejne nosí inú rovnošatu.

HLAVA IV. Ochrana brannosti

§ 118 Všeobecné ustanovenia

(1) Kto sa vyhne účasti na obrane vlasti a na prípravách na ňu, alebo kto poruší iné povinnosti uložené v záujme obrany vlasti alebo kto akýmkoľvek spôsobom sníži brannosť štátu, potresce sa, ak nie je ďalej ustanovený iný trest, pokutou do 50.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na dva mesiace.
(2) Kto spácha priestupok uvedený v odseku 1 v čase zvýšeného ohrozenia vlasti, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

§ 119 Porušenie osobných alebo vecných povinností

(1) Pokutou do 100.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na tri mesiace potresce sa ten,

a) kto nesplní osobnú alebo vecnú povinnosť pre obranu vlasti,
b) kto sa vyhýba splneniu takej povinnosti, alebo
c) kto znemožňuje alebo sťažuje plnenie takej povinnosti inou osobou.
(2) Kto spácha priestupok uvedený v odseku 1 v čase zvýšeného ohrozenia vlasti, potresce sa pokutou do 250.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.

§ 120 Priestupky v odbore brannej povinnosti

(1) Kto sa neustanoví včas na odvod, na preskúšanie alebo na nemocničné alebo výberové vyšetrenie, potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac; ak však spácha páchateľ taký priestupok v čase zvýšeného ohrozenia vlasti, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.
(2) Kto sa neustanoví včas na zistenie nespôsobilosti na službu v brannej moci, na ktoré bol povolaný, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.
(3) Kto uzavrie manželstvo bez povolenia vojenskej správy, ak je také povolenie predpísané, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.

HLAVA V. Ochrana kultúrneho života pracujúcich

§ 121 Všeobecné ustanovenie

Kto poškodí alebo ohrozí kultúrny život pracujúcich, najmä plnenie úloh smerujúcich ku sprístupneniu kultúrnych statkov pracujúcim a k zvyšovaniu ich kultúrnej úrovne, potresce sa, ak nie je ďalej určený iný trest, pokutou do 50.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

§ 122 Ochrana vyučovania

(1) Kto nesplní povinnosť uloženú v záujme riadnej činnosti školy alebo ochrany vyučovania, najmä kto neprihlási žiaka (dieťa) na zápis do školy alebo kto, hoci bol správou školy napomenutý, nedbá o jeho včasnú a pravidelnú dochádzku do školy, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.
(2) Kto neoprávnene prevádza súkromné učilište alebo kto neoprávnene súkromne vyučuje alebo kto vyučuje nedovoleným spôsobom, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace. Rovnako potresce sa ten, kto pre svoje učilište používa neoprávnene názov škola.

§ 123 Ochrana tlače

(1) Kto neoprávnene vydáva časopisy alebo knihy a iné neperiodické publikácie alebo porušuje vydavateľský plán, potresce sa pokutou do 250.000 Kčs alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(2) Kto neoprávnene rozširuje tlačivá uvedené v odseku 1, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

(3) Kto neoprávnene zhotoví alebo prechováva akýkoľvek tlačiarsky alebo rozmnožovací stroj, alebo stroj, prístroj alebo zariadenie slúžiace na výrobu tlačových alebo raziacich platní, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.
(4) Kto nedbá na poriadok v tlačových veciach, potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.

§ 124 Ochrana divadla a filmu

(1) Kto neoprávnene vyvíja akúkoľvek činnosť v odbore divadla alebo filmu, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.
(2) Tento priestupok spácha najmä ten, kto neoprávnene verejne prevádza divadlo alebo usporiada verejné divadelné predstavenie alebo kto neplní podmienky prevádzkového povolenia.
(3) Rovnako potresce sa ten,
a) kto neoprávnene zriadi alebo prevádza filmový atelier, filmové laboratórium, požičovňu filmov alebo kino, alebo
b) kto neoprávnene usporiada verejné kinematografické predstavenie.

§ 125 Ochrana pamiatok, umeleckých diel a prírody

(1) Kto neoprávnene vyvezie do cudziny alebo úmyselne zničí alebo poškodí kultúrnu alebo prírodnú pamiatku alebo umelecké dielo, potresce sa pokutou do 250.000 Kčs alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.
(2) Ten, kto poruší iný zákaz alebo nesplní povinnosť týkajúcu sa ochrany pamiatok, umeleckých diel, archeologických nálezov alebo prírody a krajiny, zvlášte prírodných rezervácií, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

§ 126 Ochrana telesnej výchovy a športu

Kto sťaží alebo ohrozí alebo kto ruší plnenie úloh verejnej starostlivosti o telesnú výchovu a šport, najmä pri vykonávaní súťaží zdatnosti alebo tým, že neoprávnene usporiada verejný telovýchovný (športový) podnik, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

HLAVA VI. Ochrana občianskeho spolužitia

§ 127 Všeobecné ustanovenie

Kto poruší základné pravidlá občianskeho spolužitia, najmä konaním alebo opomenutím, ktorým môže ohroziť zdravie alebo život svojich spoluobčanov alebo majetok, alebo kto akokoľvek ruší budovateľské úsilie pracujúcich, potresce sa, ak nie je v tomto zákone ustanovené inak, pokutou do 25.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.

Rozhodnutie Krajského súdu v Brne z 27. mája 1954, č. 7 To 88/54[136] (č. 77 zbierky)

Zlé nakládání s osobou spáchané způsobem, že tím pachatel ruší základní pravidla občanského soužití, naplňuje skutkovou podstatu přestupku proti ochraně občanského soužití podle § 127 trestního zákona správního. Tento přestupek může být spáchán i z neopatrnosti.

Diel 1. Ochrana spoločenského života pracujúcich

§ 128 Ochrana shromažďovacej a spolčovacej slobody

Kto zneužije shromažďovaciu alebo spolčovaciu slobodu, alebo kto ohrožuje jej výkon, potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.

§ 129 Ochrana verejných zábav

Kto neoprávnene usporiada verejnú zábavu alebo nedbá na poriadok pri nej, potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.

§ 130 Porušenie listového tajomstva

Kto úmyselne poruší tajomstvo uzavretých listov alebo iných písomností uchovávaných súkromne, potresce sa pokutou do 5.000 Kčs alebo odňatím slobody až na sedem dní.

§ 131 Rušenie rozhlasového príjmu

Kto, hoci na to bol úradne vyzvaný, neodstráni alebo nedovolí odstrániť príčinu, ktorá spôsobuje, že jeho zariadenie neúmerne ruší rozhlasový alebo iný rádioelektrický príjem, alebo ho neopatrí odrušovacím zariadením, potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.

§ 132 Nebezpečné vyhrožovanie

Kto niekomu vyhrožuje ujmou na živote, zdraví, slobode alebo majetku tak, že v ňom môže vyvolať dôvodný strach, potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.

§ 133 Urážky na cti

Kto niekomu ublíži na cti urážkou, zlým nakladaním, vyhrážkou zlého nakladania, vydávaním na posmech alebo inak, potresce sa pokutou do 5.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na sedem dní.

§ 134 Priestupky proti mravnosti

Kto pohoršujúcim spôsobom poruší mravnosť, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.

§ 135 Ochrana proti mravnému ohrozeniu mládeže

Kto mravne ohrožuje osobu mladšiu než 18 rokov, najmä

[136] *Sbírka rozhodnutí československých soudů*, ročník 1954. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1955, s. 163 – 165.

a) kto oplzlými rečmi, obsahom tlačív alebo inak úmyselne ohrožuje mravnú výchovu takej osoby,
b) kto uverejní zprávu o trestnom čine mladistvého alebo z trestného konania proti nemu a uvedie jeho meno alebo iné okolnosti, z ktorých možno usudzovať na jeho osobu, alebo kto v tejto spojitosti uverejní jeho podobizeň, alebo
c) kto dovolí osobe mladšej než 15 rokov zúčastniť sa na predstavení alebo zábave, ktoré nie sú mládeži prístupné,
potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na tri mesiace.

§ 136 Prekročenie zatváracej hodiny

Kto prekročí zatváraciu hodinu v hostinských a výčapníckych podnikoch, alebo kto sa po zatváracej hodine v takom podniku zdržuje, potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.

§ 137 Hazardné hry

(1) Kto hrá hazardnú hru alebo poskytne na ňu príležitosť, potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na jeden mesiac.
(2) Kto si i len zčasti zadovažuje prostriedky, najmä peniaze, hazardnou hrou alebo poskytovaním príležitosti na ňu, potresce sa pokutou do 250.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na šesť mesiacov.

Diel 2. Všeobecne nebezpečné priestupky

§ 138 Ochrana proti požiarom a iným živelným pohromám

(1) Kto nedbá na opatrnosť potrebnú na zamedzenie alebo zdolanie požiaru, inej živelnej pohromy alebo nehody alebo kto v takých prípadoch neprispeje na pomoc, hoci je na to povinný, alebo kto neplní na vyzvanie úlohy, na ktoré je povinný, alebo kto hrubo poruší svoju povinnosť vyplývajúcu z príslušnosti k hasičstvu, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.
(2) Rovnako potresce sa ten, kto sťažuje alebo znemožňuje zásah hasičstva alebo iného záchranného družstva alebo neprávom používa signály vyhradené hasičstvu alebo inému záchrannému družstvu alebo urobí úmyselne bezdôvodný poplach.

§ 139 Priestupky proti predpisom o zbraniach a strelive

(1) Kto nesplní povinnosť uloženú mu ako vyrábateľovi zbraní alebo obchodníkovi s nimi alebo inému držiteľovi zbraní, najmä kto zbraň neoprávnene vyrobí, opraví, drží alebo nosí alebo sebe alebo niekomu inému zadováži alebo prenechá alebo kto neoprávnene vykoná na strelnej zbrani takú zmenu, ktorou sa sníži jej bezpečnosť, potresce sa pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac; ak však ide o vojenskú alebo nedovolenú zbraň, pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

(2) Rovnako potresce sa ten, kto v lehote určenej úradom neohlási alebo neodovzdá zbraň na určené miesto do úschovy alebo kto poruší všeobecné obmedzenie alebo všeobecný zákaz o nosení alebo držaní zbraní.
(3) Ustanovenia predchádzajúcich odsekov o porušení povinností týkajúcich sa zbraní platia i o strelive.

§ 140 Závady pri prevádzaní strelnice

Pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac potresce sa ten, kto neoprávnene zriadi strelnicu alebo ju prevádza nedovoleným spôsobom.

§ 141 Priestupky v odbore výbušnín

(1) Kto nesplní povinnosť, ktorú má pri výrobe, uvádzaní do obehu, držbe, doprave alebo používaní výbušnín, potresce sa pokutou do 100.000 Kčs alebo odňatím slobody až na tri mesiace.
(2) Tento priestupok spácha najmä ten,
a) kto bez povolenia zriadi skladište výbušnín alebo predmetov výbušniny obsahujúcich alebo kto poruší podmienky, za ktorých bolo skladište povolené, alebo
b) kto riadne nevedie predpísané záznamy o výbušninách a rozbušných roznecovadlách.

§ 142 Ochrana zariadení, pri ktorých je nebezpečenstvo výbuchu

(1) Kto nedbá na príkazy alebo zákazy týkajúce sa výroby, umiestenia, udržovania a obsluhy zariadení, pri ktorých je nebezpečenstvo výbuchu, najmä parných kotlov, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.
(2) Tento priestupok spácha najmä ten,
a) kto, hoci nemá predpísanú odbornú spôsobilosť, obsluhuje stroj alebo iné zariadenie, obsluha ktorých túto spôsobilosť z bezpečnostných dôvodov vyžaduje, alebo
b) kto poverí obsluhou takého zariadenia osobu, ktorá nemá predpísanú odbornú spôsobilosť.

§ 143 Nástroje určené na páchanie trestného činu

Kto vyrobí, sebe alebo inému zadováži, prenechá alebo prechováva nástroj alebo inú vec, ktorá je zrejme určená na páchanie trestného činu, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

Diel 3. Ochrana cestnej, železničnej a leteckej premávky a ochrana plavby

§ 144 Ochrana cestnej premávky

(1) Pokutou do 25.000 Kčs alebo odňatím slobody až na jeden mesiac potresce sa ten,
a) kto používa na verejných cestách motorové vozidlo alebo jeho prívesný voz bez predpísaného povolenia, alebo kto používa vozidlo, ktoré nie je v predpísanom stave,
b) kto neoprávnene vykonáva výcvik vodičov motorových vozidiel, alebo

c) kto vedie motorové vozidlo bez predpísaného povolenia.
(2) Rovnako potresce sa ten,
a) kto neoprávnene užíva verejnú cestu spôsobom presahujúcim obvyklú mieru cestnej premávky,
b) kto podľa svojej povinnosti nestará sa o riadny stav verejného chodníka,
c) kto verejnú cestu alebo jej súčasť poškodí, alebo
d) kto poškodí, pozmení, zakryje, premiesti alebo odstráni cestnú dopravnú značku alebo zariadenie alebo značku či iné orientačné zariadenie cestovného (turistického) ruchu.
(3) Kto inak ohrozí bezpečnosť alebo plynulosť cestnej premávky, ruší poriadok na verejných cestách alebo nesplní povinnosť, ktorú má v cestnej premávke, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.

§ 145 Ochrana železničnej premávky

Pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace potresce sa ten, kto ohrozí bezpečnosť alebo nerušenosť železničnej premávky alebo ruší poriadok v nej, najmä ten,
a) kto podnikne v okolí železnice niečo, čím je ohrožovaná železnica alebo bezpečnosť a nerušenosť jej premávky,
b) kto sa zdržuje v zakázaných priestoroch železnice, alebo
c) kto nedbá na pokyny železničných orgánov.

§ 146 Ochrana leteckej premávky

Pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace potresce sa ten, kto ohrozí bezpečnosť alebo nerušenosť leteckej premávky alebo ruší poriadok v letectve, najmä ten,
a) kto nedbá na podmienky, ktorým musia vyhovovať lietadlá a ich posádky,
b) kto pri lete nedodržuje predpísanú výšku alebo nezachováva iné pravidlá lietania,
c) kto nedbá na pokyny leteckých orgánov, alebo
d) kto sa zdržuje v zakázaných priestoroch letišťa.

§ 147 Ochrana plavby

Pokutou do 50.000 Kčs alebo odňatím slobody až na dva mesiace potresce sa ten, kto ohrozí bezpečnosť alebo nerušenosť plavby, alebo ruší poriadok v plavbe, najmä ten,
a) kto nedbá na podmienky, ktorým musia vyhovovať plavidlá a ich posádky,
b) kto nezachováva pravidlá plavby, alebo
c) kto nedbá na pokyny plavebných orgánov.

§ 148 Útek po dopravnej nehode a neposkytnutie pomoci pri nej

(1) Vodič dopravného prostriedku, ktorý sa po dopravnej nehode, na ktorej mal účasť, snaží uniknúť zisteniu, potresce sa pokutou do 50.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na dva mesiace.

(2) Kto neposkytne potrebnú pomoc osobe, ktorá utrpela ujmu na zdraví pri dopravnej nehode, na ktorej mal účasť, hoci pomoc podľa okolností poskytnúť mohol, potresce sa pokutou do 10.000 Kčs alebo verejným pokarhaním alebo odňatím slobody až na štrnásť dní.

HLAVA VII. Záverečné ustanovenia

§ 149 Zrušenie trestných ustanovení

(1) Platnosť, poprípade používateľnosť strácajú všetky ustanovenia z odboru trestného práva správneho a všetkých predpisov, ktoré upravujú vec, na ktorú sa vzťahuje tento zákon.

(2) Pokiaľ sa niektorý predpis odvoláva na ustanovenia predpisov zrušených podľa odseku 1, platí obdobné ustanovenie tohto zákona. ...

§ 151 Zrušenie predpisov o donucovacích pracovniach a o táboroch nútenej práce

(1) Platnosť, poprípade používateľnosť strácajú všetky predpisy o donucovacích pracovniach (pracovniach) a o prípustnosti dodania (o odkázaní) do donucovacej pracovne (pracovne), najmä

a) ustanovenia týkajúce sa donucovacích pracovní, obsiahnuté v zákone č. 90/1885 r. z., o donucovacích pracovniach a polepšovacích ústavoch, v znení predpisov ho meniacich a doplňujúcich,

b) nariadenie č. 106/1885 r. z., ktorým sa vydávajú ustanovenia na vykonanie zákona o donucovacích pracovniach a polepšovacích ústavoch, v znení predpisov ho meniacich a doplňujúcich.

(2) Zároveň strácajú platnosť ustanovenia zákona č. 247/1948 Sb., o táboroch nútenej práce.

§ 152 Účinnosť a vykonanie

Tento zákon nadobúda účinnosť dňom 1. augusta 1950; vykonajú ho všetci členovia vlády.

Citované podľa: *Zbierka zákonov republiky Československej, čiastka 40, vydaná dňa 18. júla 1950*

1.7 Zákon č. 89/1950 Zb. o trestnom konaní správnom (Trestný poriadok správny)

Právna norma, jej kontextualizácia, zásadné novelizácie, súdna prax

Základné informácie o právnej norme – Trestný poriadok správny (ďalej len TPS z roku 1950) :

- účinnosť nadobudol 1. augusta 1950 (zákon bol v Národnom zhromaždení prijatý dňa 12. júla 1950),
- po dobu svojej platnosti bol novelizovaný zákonom č. 102/1953 Zb., ktorým sa menili a dopĺňali niektoré ustanovenia trestného práva správneho smerom k obmedzeniu právomoci národných výborov. Zásadnými normami vzťahujúcim sa k úprave trestného správneho práva procesného boli: nariadenie č. 78/1951 Zb. o trestnej právomoci miestnych národných výborov, nariadenia o registri trestov z rokov 1951 a 1953 a taktiež zákon č. 14/1957 Zb., ktorým sa dopĺňal a menil Trestný zákon správny).
- platil do 30. júna 1961 (zrušený bol zákonom č. 60/1961 Zb. o úlohách národných výborov pri zabezpečovaní socialistického poriadku),
- bol základnou procesnou normou správneho práva trestného spolu s hmotnoprávnou úpravou priestupkov v podobe Trestného zákona správneho č. 88/1950 Zb. Správne právo trestné bolo oblasťou správneho práva zameranou na trestanie menej závažných deliktov (priestupkov upravených v TZS z roku 1950) správnymi orgánmi. Jeho dôvodová správa sa podobne ako pri všetkých trestnoprávnych normách tohto obdobia ostro vymedzila voči predchádzajúcemu obdobiu a jeho právu. Nové trestné správne právo procesné malo umožniť *„národním výborům — jako novým orgánům státní moci a státní správy – pružně a v duchu lidové demokracie vykonávat ústavou přiřčenou pravomoc trestní. ... Zatím co předpisy trestního zákona správního*

určí, která jednání jsou v současné etapě vývoje k socialismu nebezpečná pro společnost a jakými tresty mají být postiženi pachatelé, umožní nové trestní řízení správní národním výborům taková jednání pružně, rychle a spolehlivě zjišťovat a spravedlivě trestat. Zajistí tak praktické splnění společenských úkolů trestního zákona správního.“[137] Nový procesný kódex – TPS z roku 1950 mal umožniť *„národním výborům využít předpisů trestního zákona správního jako účinného nástroje třídního boje, jako spolehlivého prostředku ochrany revolučních vymožeností lidu před nepřátelskými akty buržoasní reakce a ostatních rušitelů našeho urychleného přechodu k socialismu.“*[138] Jeho poslanie teda bolo prioritne triedne zamerané a represívne („nástroj triedneho boja“, „účinná zbraň triedneho boja“).[139]

Základná štruktúra zákona:
Hlava I. Úvodné ustanovenia
Hlava II. Všeobecné ustanovenia
Hlava III. Konanie
Diel 1. Blokové konanie
Diel 2. Rozkazné konanie
Diel 3. Ústne pojednávanie a písomné konanie
Diel 4. Trestné výmery a iné rozhodnutia
Hlava IV. Osobitné konanie
Diel 1. Konanie proti mladistvým
Diel 2. Konanie v neprítomnosti obvineného
Diel 3. Podrobovacie konanie
Diel 4. Konanie o urážkach na cti
Hlava V. Odvolacie konanie
Hlava VI. Zmena rozhodnutia mimo odvolacieho konania

---

137 Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 484. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení správním (trestní řád správní). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 09. 29). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0484_03.htm

138 Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 484. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení správním (trestní řád správní). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 09. 29). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0484_03.htm

139 *„Proto i nové předpisy o trestním řízení správním musí být výrazem společenské třídní přestavby v našem státě a musí být formulovány tak, aby se v dnešním období zostřeného třídního boje staly jedním ze spolehlivých prostředků vládnoucí dělnické třídy, tedy nástrojem neustálého potlačování zbytků kapitalistických reakčních živlů ve státě, a tak přispěly k zajištění socialistické zákonnosti.“* Citované podľa: Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 484. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení správním (trestní řád správní). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 09. 29). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0484_03.htm

Hlava VII. Trovy konania
Hlava VIII. Vykonávacie konanie
Hlava IX. Prechodné a záverečné ustanovenia

Charakteristika zákona z obsahového hľadiska:

– TPS z roku 1950 upravil priestupkové konanie a spolu s úpravou TZS z roku 1950 (hmotnoprávna úprava priestupkov), TZ z roku 1950 a TP z roku 1950 položil základy nového ľudovodemokratického trestného práva.
– Účelom TPS z roku 1950 v zmysle jeho § 1 bolo *„upraviť trestné konanie správne tak, aby umožnilo rýchle a spoľahlivo zisťovať a spravodlivo trestať priestupky a zabezpečiť tak splnenie úloh trestného zákona správneho, najmä vychovávať na plnenie povinností pri budovaní socializmu.“* Túto úlohu mali plniť národné výbory v úzkej súčinnosti s pracujúcim ľudom (pracujúci ľud svojou účasťou pri zisťovaní priestupkov mal prispievať k ochrane socialistickej výstavby). Realizáciou trestnej právomoci národných výborov sa napĺňala požiadavka socialistickej zákonnosti.
– Požiadavkou sledovanou pri kodifikácii TPS z roku 1950 (podobne ako pri TP z roku 1950) bolo zjednodušenie konania a odstránenie „zbytočného formalizmu“, čo zasiahlo v negatívnom zmysle práva účastníka priestupkového konania (napr. zjednodušenie dokazovania, lehôt, nahliadnutia do spisu[140]).
– K hlavným zásadám trestného konania správneho patrili: zásada oficiality (v zmysle § 2 *„národné výbory stíhajú všetky priestupky, o ktorých sa dozvedia, a zisťujú pritom starostlivo všetky skutočnosti dôležité pre prejednanie veci“*[141]), zásada materiálnej pravdy, zásada hospodárnosti (§ 9), zásada *ne bis in idem* (§ 10).[142]

---

[140] *„V souhlasu s požadavkem, aby řízení před národním výborem bylo oproštěno od zbytečného formalismu, omezuje se také úprava důkazního řízení jen na nejdůležitější zásady shodné v podstatě s obdobnými zásadami trestního řízení soudního. To platí především o hlavních zásadách úpravy důkazu svědky a znalci. ... Upouští se tu od zbytečných formálností ve snaze tyto instituce co nejvíce zjednodušit a přiblížit lidové správě a všemu občanstvu.“* Citované podľa: Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 484. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení správním (trestní řád správní). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 09. 29). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0484_03.htm

[141] Výnimkami zo zásady oficiality boli napr. urážky na cti stíhané na základe návrhu urazeného, stíhanie príslušníkov brannej moci, Zboru národnej bezpečnosti a Zboru väzenskej stráže pre priestupky spáchané v činnej službe a stíhanie osôb, ktorým prislúcha právo exteritoriality alebo osobné oslobodenie (§ 6).

[142] KLUKNAVSKÁ, A.: *Trestné právo v tieni marxizmu-leninizmu. Československé trestné právo v rannej ére ľudovej demokracie.* Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2021, s. 141 – 142.

– Konanie malo byť vedené s účelom prevýchovy páchateľa a výchovná funkcia tohto zákona sa v dôvodovej správe viackrát zdôrazňovala: *„Osnova podtrhuje výchovný charakter nového trestního řízení správního. Trestní řízení je vedeno snahou vychovávat pachatele přestupku k novému postoji vůči společnosti, přesvědčit ho o nesprávnosti jeho jednání a přivést ho na cestu nápravy tak, aby se mohl po odpykání trestu zapojit do budovatelského úsilí jako aktivní a uvědomělý člen pracovního kolektivu.“*[143] Požiadavke rýchlosti a efektívnosti konania (osobitne konania proti triednemu nepriateľovi) mala napomôcť úprava inštitútov zadržania vykonávaného orgánmi národnej bezpečnosti[144] a väzby (§ 12 – § 16), o ktorej rozhodoval národný výbor[145].
– Priestupkové konanie viedli národné výbory, konkrétne referenti národných výborov a trojčlenné trestné komisie národných výborov zriadené na prejednávanie závažných priestupkov. Proti požiadavke zákonnosti bolo absentujúce vymedzenie pôsobnosti referentov a národných výborov, čo dôvodová správa lakonicky odôvodnila potrebou pružnosti postupu: *„Z důvodů pružnosti bude vzájemné vymezení trestní pravomoci mezi referenty a komisí provedeno až v prováděcích předpisech.“*[146] Potrebná odbornosť trojčlennej trestnej komisie mala byť zabezpečená účasťou jedného zástupcu odborného referátu národného výboru. Kontrolu postupu a rozhodovania komisie a aj referentov a kontrolu dodržiavania socialistickej zákonnosti mal zabezpečiť predseda národného výboru.
– TPS z roku 1950 rozlíšil viacero druhov priestupkových konaní – konanie blokové (ukončené uložením pokuty), konanie rozkazné (ukončené trestným rozkazom), konanie ústne a písomné. Okrem toho upravil konania osobitné, ku ktorým patrili konanie proti mladistvým, konanie v neprítomnosti obvineného, podrobovacie konanie a konanie o urážke na cti. Predmetné rozlíšenie sa týkalo konaní vedených pred národnými výbormi na prvom stupni. Od-

[143] Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 484. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení správním (trestní řád správní). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 09. 29). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0484_03.htm

[144] § 12 ods. 4 TPS z roku 1950: *„Zadržaná osoba musí byť najneskoršie do 48 hodín prepustená alebo odovzdaná príslušnému národnému výboru.*“

[145] § 13 TPS z roku 1950: *„Zadržanú osobu národný výbor ihneď vyslúchne. Ak dôvod zadržania podľa § 12 dosiaľ trvá, vezme zadržanú osobu do väzby; inak ju prepustí na slobodu.“* V zmysle § 14 mala väzba skončiť najneskôr uplynutím 30 dní od zadržania (s možnosťou predĺženia do rozhodnutia odvolacej inštancie, nie však dlhšie ako trest určený v prvom stupni).

[146] Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 484. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení správním (trestní řád správní). Důvodová zpráva. (cit. 2024. 09. 29). Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0484_03.htm

volacie konanie – konanie na druhom stupni, upravila 5. hlava ZPS z roku 1950 (odvolanie sa proti neprávoplatným rozhodnutiam národného výboru 1. stupňa).

Výber z (právno)historickej literatúry: CÍSAŘOVÁ, D.: Věda českého trestního práva v období 1945 – 1989. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v rokoch 1945 – 1989.* Karolinum: Praha, 2004, s. 75 a nasl.; ČERVENÝ, Z.: K některým otázkám správního donucování, zvláště správního trestání. In: *Acta Universitatis Carolinae: Iuridica*, 1957, roč. 3, č. 2; DRÁBEK, A.: Projednávání drobných trestných činů mimo soud. In: *Soudce z lidu*, 1959, roč. 10, č. 12; GÁBRIŠ, T.: Posilňovanie roly štátu a verejného práva v Československu v rokoch 1948 – 1989. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějín bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita, Medzinárodný politologický ústav, 2009, s. 145 – 166; GŘIVNOVÁ, P. – GŘIVNA, T.: Trestní právo procesné. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu, Kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita, Medzinárodný politologický ústav, 2009, s. 582 – 610; HENDRYCH, D. a kol.: *Správní právo: obecná část.* Praha: C. H. Beck, 2012; HROMADA, J.: Ukladanie trestov správnymi orgánmi. In: *Právnické štúdie*, 1958, roč. 6; KNAPP, V.: Vlastnictví v naší společnosti. In: *Právník*, 1949, roč. 88; KNAPP, V.: Trestní ochrana socialistického vlastníctví. In: *Právník*, 1950, roč. 89; KNAPP, V.: Tri state o vlastníctve. In: *Právny obzor*, 1951, roč. 34, č. 3; KŘÍŽKOVSKÝ, L.: Trestní zákon správní. In: *Právník*. 1950, roč. 89; KUKLÍK, J.: *Vývoj česko-slovenského práva 1945 – 1989.* Linde: Praha, 2009; LUKEŠ, Z.: *Československé socialistické správní právo. Obecná část II. Díl.* Praha: Ústav státní správy, 1970; MATES, P. a kol.: *Základy správního práva trestního. 5. vydanie.* Praha: C. H. Beck, 2010; MOŠNER, O.: K otázke vzťahu niektorých skutkových podstát administratívneho trestného a súdneho trestného zákona. In: *Právny obzor*, 1953, roč. 36, č. 10; MOŠNER, O.: Národné výbory a trestná právomoc. In: *Právny obzor*, 1954, roč. 37; MOŠNER, O.: Vylučuje trestný zákon správny nutnú obranu? In: *Právny obzor*, 1955, roč. 38, č. 7; NEZKUSIL, J. a kol.: *Československé trestní právo. Svazek II. Zvlášní část.* Praha: Orbis, 1964; POTÁSCH, P.: *Komparatívne perspektívy verejnoprávnych deliktov*. Žilina/Bratislava: Eurokódex/Paneurópska vysoká škola, 2011; PŘIBÁŇ, J.: Komunistická teórie státu a práva: kritický nástin struktúrních znaků a vývoje československé právní teorie v období let 1948 – 89. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v rokoch 1945 – 1989.* Praha: Karolinum, 2004; PŮLPÁN, O.: Amnestie v správních věcech trestních. In: *Právní praxe*, 1948, roč. 12; SCHELLE, K. – SCHELLEOVÁ, I.: Vývoj organizace soudnictví v letech. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v letech 1945 – 1989.* Praha: Karolinum, 2004; SIVOŠ, J.: *Bez rozsudku! Pracovné tábory, sústreďovacie tábory a tábory nútenej práce na Slovensku 1945 – 1953.* Bratislava: Ústav pamäti národa, 2011; ŠTAJGR, F. – PLUNDR, O.: *Organizácia justície a prokuratúry*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, 1956; ŠVECOVÁ, A. – GÁBRIŠ, T.: *Dejiny štátu, správy a súdnictva na Slovenska*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čenek, s.r.o., 2009; ŠVEJKOVSKÝ, H.: Trestní právo správní. In: *Soudce z lidu*, 1955, roč. 6, č. 3; UDVARDY, L.: Nový trestný proces. In: *Právny obzor*, 1950, roč. 33; VARINSKÝ, V.: *Tábory nútenej*

práce na Slovensku v rokoch 1945 – 1953. Banská Bystrica: UMB FHV, 2004; VARINSKÝ,V.: Tri etapy nútených prác na Slovensku v rokoch 1941 – 1953. In: BARNOVSKÝ, M. (ed.): *Od diktatúry k diktatúre*. Bratislava: Veda, 1995; VEDRAL, J.: Správne právo. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu, Kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita, Medzinárodní politologický ústav, 2009, s. 611 – 651; VELETA, L.: Formy prohlubování součinnosti mezi soudy a národními výbory. In: *Socialistická zákonnost*, 1959, roč. 7; VLČEK, E.: *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. Brno: Masarykova univerzita, 2004; VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K.: *Právní dějiny na území Slovenska*. Ostrava: KEY Publishing, 2007; VOJÁČEK, L. – KOLÁRIK, J. – GÁBRIŠ, T.: *Československé právne dejiny (1918 – 1992) – 2. prepracované vydanie.* Bratislava: Eurokódex, s.r.o., 2013; VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL,V.: *České právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2008; ŽATKULIAK, J.: *V mene zákonov a proti občanom? (Trestnoprávna právomoc národných výborov na Slovensku v rokoch 1950 – 1957).* Bratislava: Slovak Academic Press a Historický ústav SAV, 1994.

Znenie normy – zákon č. 89/1950 Zb. o trestnom konaní správnom

Národné shromaždenie Československej republiky usnieslo sa na tomto zákone:

HLAVA I. Úvodné ustanovenia.

§ 1 Účel zákona

(1) Účelom tohto zákona je upraviť trestné konanie správne tak, aby umožnilo rýchle a spoľahlivo zisťovať a spravodlivo trestať priestupky a zabezpečiť tak splnenie úloh trestného zákona správneho, najmä vychovávať na plnenie povinností pri budovaní socializmu.

(2) Túto úlohu plnia národné výbory, a to v úzkej súčinnosti s pracujúcim ľudom, ktorý i svojou účasťou pri zisťovaní priestupkov prispieva na ochranu socialistickej výstavby.

§ 2 Povinnosť stíhať priestupky

Národné výbory stíhajú všetky priestupky, o ktorých sa dozvedia, a zisťujú pritom starostlivo všetky skutočnosti dôležité pre prejednanie veci.

§ 3 Upustenie od stíhania

Ak ide o priestupok menej významný a ak nevyžadujú záujmy pracujúceho ľudu stíhanie priestupku, môže národný výbor upustiť od začatia konania alebo konanie zastaviť.

§ 4 Súčinnosť verejných orgánov v konaní

Verejné orgány sú povinné pomáhať národným výborom pri stíhaní priestupkov, najmä bezodkladne vyhovieť ich dožiadaniu a oznamovať im priestupky, o ktorých sa dozvedia.

§ 5 Chránenie štátnych záujmov
Národné výbory a iné verejné orgány činné v trestnom konaní správnom sú povinné urobiť opatrenia, aby štátne, hospodárske a služobné tajomstvá neboly porušené.
§ 6 Výnimky z dosahu platnosti trestného poriadku správneho
Podľa tohto zákona nemožno stíhať
a) príslušníkov brannej moci, Sboru národnej bezpečnosti a Sboru väzenskej stráže pre priestupky spáchané v činnej službe,
b) osoby, ktorým prislúcha právo exteritoriality alebo osobné oslobodenie.

HLAVA II. Všeobecné ustanovenia
Diel 1. Pôsobnosť a príslušnosť
§ 7 Pôsobnosť
(1) Priestupky stíhajú v prvej stolici okresné národné výbory.
(2) Vláda ustanoví nariadením, ktoré priestupky a v akom rozsahu budú stíhať v prvej stolici miestne národné výbory.
§ 8 Príslušnosť
(1) Priestupok stíha národný výbor, v obvode ktorého bol priestupok spáchaný.
(2) Ak nemožno zistiť, kde bol priestupok spáchaný, alebo ak bol priestupok spáchaný v cudzine, vykoná konanie národný výbor, v obvode ktorého má obvinený bydlisko, pracovisko alebo pobyt; ak ich nemá v Československej republike alebo ak sa nedajú zistiť, vykoná konanie národný výbor, v obvode ktorého priestupok vyšiel najavo.
(3) Ak je podľa odsekov 1 a 2 príslušných niekoľko národných výborov, vykoná konanie národný výbor, ktorý prvý vo veci urobil opatrenie.
(4) Národný výbor príslušný stíhať priestupok môže v záujme urýchlenia konania požiadať iný národný výbor toho istého stupňa, aby vykonal konanie miesto neho.
§ 9 Spoločné konanie
(1) Spoločné konanie sa koná o všetkých priestupkoch toho istého obvineného a proti všetkým osobám, priestupky ktorých sú v úzkej súvislosti. Z dôležitých dôvodov možno niektorý priestupok zo spoločného konania vylúčiť.
(2) Ak sa majú vo spoločnom konaní prejednať priestupky, stíhať ktoré patrí do pôsobnosti ako miestnemu, tak aj okresnému národnému výboru, vykoná konanie okresný národný výbor.
(3) Spoločné konanie o priestupkoch spáchaných v obvode rôznych národných výborov toho istého stupňa vykoná ten národný výbor, ktorému prislúcha vykonať konanie o najzávažnejšom priestupku. Z niekoľkých národných výborov takto príslušných vykoná konanie národný výbor, ktorý prvý urobil vo veci opatrenie.

§ 10 Zamedzenie dvojitého potrestania

(1) Ak vznikne domnienka, že čin, ktorý má byť stíhaný ako priestupok, zakladá skutkovú podstatu činu stíhateľného súdom, nezačne, poprípade preruší národný výbor konanie a upozorní na vec príslušného prokurátora. Ak sa už pre taký čin začalo trestné konanie súdne, preruší národný výbor vždy konanie až do času, keď súdne rozhodnutie nadobudne právoplatnosť.

(2) Ak sa už vydal trestný výmer (trestný rozkaz), odloží sa jeho výkon. Ak dôjde k súdnemu potrestaniu, zruší trestný výmer (trestný rozkaz) národný výbor, ktorý vo veci rozhodol v prvej stolici.

§ 11 Vylúčenie predpojatých orgánov.

(1) Z vykonávania konania sú vylúčené orgány, u ktorých pre pomer k prejednávanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon dotýka, alebo k ich zákonným zástupcom alebo splnomocnencom možno pochybovať o ich nepredpojatosti.

(2) V druhej stolici je vylúčený aj ten, kto sa ako orgán národného výboru zúčastnil na konaní vo veci v prvej stolici.

Diel 2 Zadržanie osoby, väzba a iné obmedzenia

§ 12 Zadržanie osoby

(1) Osobu podozrivú z priestupku môžu zadržať predovšetkým orgány národnej bezpečnosti a len v osobitných prípadoch iné verejné orgány. Zadržanie osoby možno vykonať,

a) ak je pochybnosť o jej totožnosti,

b) ak sa snaží útekom vyhnúť trestnému stíhaniu, alebo

c) ak vzbudzuje dôvodnú obavu, že bude pôsobiť na svedkov alebo spoluobvinených alebo inak brániť objasneniu veci.

(2) Podľa odseku 1 písm. a) možno zadržať osobu len do času, než sa zistí jej totožnosť. Zadržanie podľa odseku 1 písm. c) možno vykonať len vtedy, ak ide o závažný priestupok, a len na písomný rozkaz národného výboru, v ktorom sa označí priestupok a dôvod zadržania; ak je však nebezpečenstvo v omeškaní, možno zadržanie vykonať i bez takého rozkazu.

(3) Písomný rozkaz na zadržanie treba zadržanej osobe doručiť pri zadržaní, a ak je to nemožné, najneskoršie do 48 hodín po ňom.

(4) Zadržaná osoba musí byť najneskoršie do 48 hodín prepustená alebo odovzdaná príslušnému národnému výboru.

§ 13 Väzba

Zadržanú osobu národný výbor ihneď vyslúchne. Ak dôvod zadržania podľa § 12 dosiaľ trvá, vezme zadržanú osobu do väzby; inak ju prepustí na slobodu.

§ 14 Čas väzby

(1) Verejné orgány činné v trestnom konaní správnom sú povinné pôsobiť na to, aby sa väzba čo najviac skrátila.

(2) Len čo prestane dôvod väzby, prepustí sa obvinený ihneď na slobodu. Inak sa

väzba končí vydaním trestného výmeru prvej stolice, najneskoršie však uplynutím 30 dní od zadržania. Ak bol obvinenému uložený prvou stolicou trest odňatia slobody vyšší než 30 dní, môže sa väzba predĺžiť až do rozhodnutia odvolacej stolice, nikdy však na dlhší čas, než robí trest vyslovený prvou stolicou.
(3) Čas väzby sa započítava do výmery trestu odňatia slobody. Ak sa ukladá len pokuta, prihliadne sa pri jej výmere taktiež na väzbu.

§ 15 Iné obmedzenia

Namiesto väzby môže národný výbor obvinenému uložiť obmedzenie čo do miesta pobytu alebo povinnosť bezodkladne oznamovať národnému výboru zmenu pobytu.

§ 16 Samostatné odvolanie

Proti rozhodnutiu o zadržaní osoby, o jej vzatí do väzby alebo o iných obmedzeniach (§ 15) možno podať samostatné odvolanie; odvolanie však nemá odkladný účinok.

Diel 3. Prehľadanie domu a osoby, vydanie a odňatie veci

§ 17 Dôvody prehľadania

(1) Ak je dôvodné podozrenie, že v byte alebo v inej miestnosti či priestore je vec dôležitá pre konanie alebo že sa tam skrýva osoba podozrivá z priestupku, môže sa vykonať prehľadanie domu.
(2) Ak je dôvodné podozrenie, že niekto má u seba vec, ktorá je dôležitá pre konanie, môže sa u neho vykonať prehľadanie osoby.

§ 18 Predchádzajúci výsluch

Prehľadanie domu alebo osoby možno konať len po predchádzajúcom výsluchu toho, u koho alebo na kom sa má vykonať, a len vtedy, ak sa výsluchom nedosiahne ani dobrovoľné vydanie hľadanej veci, ani neprestanú iné dôvody, ktoré svedčia pre vykonanie prehľadania. Tento výsluch nie je potrebný, ak je nebezpečenstvo v omeškaní.

§ 19 Rozkaz na prehľadanie.

(1) Prehľadanie domu alebo osoby sa môže vykonať len na písomný odôvodnený rozkaz národného výboru. Taký rozkaz nie je potrebný, ak je nebezpečenstvo v omeškaní.
(2) Písomný rozkaz sa musí doručiť osobe, u ktorej sa prehľadanie koná, pri prehľadaní, a ak je to nemožné, najneskoršie do 48 hodín po ňom.
(3) Proti rozkazu národného výboru na vykonanie prehľadania domu alebo osoby možno podať samostatné odvolanie; odvolanie však nemá odkladný účinok.

§ 20 Výkon

(1) Prehľadanie domu alebo osoby vykonávajú predovšetkým orgány národnej bezpečnosti a v osobitných prípadoch aj iné verejné orgány.
(2) Orgán vykonávajúci prehľadanie je povinný preukázať sa svojím oprávne-

ním a umožniť, aby na prehľadaní domu bol prítomný ten, u koho sa koná, alebo jeho zástupca.
(3) K výkonu prehľadania domu a osoby sa priberie podľa možnosti hodnoverná osoba ako svedok.
(4) Na žiadosť osoby, u ktorej sa prehľadanie vykonalo, dá jej orgán vykonávajúci prehľadanie ihneď, a ak je to nemožné, do 48 hodín potom písomné potvrdenie o dôvodoch prehľadania a o jeho výsledku, ako aj o veciach pri ňom vydaných alebo odňatých.

§ 21 Vydanie a odňatie veci

(1) Kto má u seba vec dôležitú pre konanie, najmä vec, ktorá môže byť vyhlásená za prepadnutú alebo zhabanú v prospech štátu, je povinný vydať ju na vyzvanie národnému výboru.
(2) Ak nevyhovie výzve na vydanie veci, môže sa mu vec na rozkaz národného výboru odňať. Na to treba vyzvanú osobu zároveň upozorniť.
(3) Pri nebezpečenstve v omeškaní alebo pri výkone prehľadania domu či osoby môžu verejné orgány odňať vec i bez predchádzajúcej výzvy na vydanie veci a bez predchádzajúceho rozkazu národného výboru, sú však povinné oznámiť to príslušnému národnému výboru. Národný výbor bezodkladne rozhodne o tom, či odňatie zostáva v platnosti.
(4) Osobe, ktorá vec vydala alebo ktorej vec bola odňatá, vydá orgán úkon vykonávajúci písomné potvrdenie o vydaní alebo odňatí veci.
(5) Proti rozhodnutiu národného výboru o odňatí veci možno podať samostatné odvolanie; odvolanie však nemá odkladný účinok.

§ 22 Vrátenie veci

(1) Ak už nie je vec potrebná na ďalšie konanie, vráti sa tomu, kto ju vydal alebo komu sa odňala, pokiaľ na ňu neuplatňuje právo iná osoba, alebo tomu, právo ktorého na vec je nepochybné.
(2) Vydaná alebo odňatá vec sa ponechá v úschove zpravidla na národnom výbore; ak je však nebezpečenstvo, že sa vec skazí, alebo ak vyžaduje úschova veci nepomerný náklad, ktorý nie je ochotná uhradiť osoba, ktorá uplatňuje právo na vec, predá sa a výťažok sa ponechá v úschove národného výboru.

Diel 4. Spoločné ustanovenia

§ 23 Podanie

(1) Podanie možno urobiť písomne, ústne alebo telegraficky. O ústnom podaní treba spísať zápisnicu, ktorú podpíše ten, kto podanie urobil.
(2) Ak je podanie nesprávne označené, rozhoduje pre účely konania jeho obsah.

§ 24 Počítanie lehôt

(1) Pri počítaní lehôt určených podľa dní sa nepočíta deň, do ktorého spadá čas alebo udalosť, ktorou sa má lehota začínať.
(2) Lehoty určené podľa týždňov, mesiacov alebo rokov končia sa uplynutím

toho dňa posledného týždňa alebo mesiaca, ktorý sa svojím menom alebo číselným označením shoduje s dňom, ktorého sa lehota začala. Ak chýba tento deň v poslednom mesiaci, končí sa lehota uplynutím posledného dňa mesiaca.
(3) Začiatku a behu lehoty neprekážajú dni pracovného pokoja. Ak pripadne koniec lehoty na deň pracovného pokoja, pokladá sa najbližší pracovný deň za posledný deň lehoty.
(4) Lehota je zachovaná, ak sa podanie v lehote dalo na poštu s adresou orgánu, u ktorého sa má alebo môže urobiť.
(5) V pochybnosti sa považuje lehota za zachovanú, ak sa nepreukáže opak.

§ 25 Navrátenie lehoty

(1) Ak zmešká niekto z ospravedlniteľných dôvodov bez vlastnej viny lehotu na podanie opravného prostriedku alebo na podanie návrhu na stíhanie priestupku urážky na cti, povolí mu národný výbor, ktorý vo veci rozhodoval alebo mal rozhodovať v prvej stolici, navrátenie lehoty, ak o to požiada do 15 dní od prestania prekážky a podá v tej istej lehote zmeškaný opravný prostriedok alebo návrh.
(2) Právne účinky včas podanej žiadosti o navrátenie lehoty na podanie opravného prostriedku sú tie isté, aké má včas podaný opravný prostriedok.
(3) Ak povolí národný výbor navrátenie lehoty, považuje sa lehota na podanie opravného prostriedku alebo návrhu za zachovanú.

§ 26 Zúčastnená osoba

Zúčastnenou osobou sa rozumie
a) ten, ktorého vec môže byť alebo bola zhabaná, hoci nie je vo veci obvineným,
b) ten, komu môže byť alebo bolo uložené ručenie za nevymožiteľnú pokutu,
c) urazený, ktorý podal návrh na stíhanie pre priestupok urážky na cti.

§ 27 Splnomocnenec

(1) Obvinený, zúčastnené osoby a ich zákonní zástupcovia konajú pred národným výborom osobne; môžu sa však dať zastupovať splnomocnencom, ak nerozhodne národný výbor, že musia byť prítomní osobne.
(2) V konaní o urážkach na cti je vylúčené zastupovanie advokátom.

§ 28 Nazeranie do spisov

(1) Obvinený, zúčastnené osoby, ich zákonní zástupcovia a splnomocnenci majú právo po vydaní trestného výmeru nazerať do spisov s výnimkou zápisníc o porade a robiť si z nich výpisy a poznámky.
(2) Nazretie do spisov môže sa odoprieť z dôvodov uvedených v § 5.

§ 29 Poriadkové pokuty

(1) Národný výbor môže tomu, kto ruší konanie alebo sa k orgánu vykonávajúcemu konanie chová urážlivo alebo nesplní jeho rozkazy, uložiť poriadkovú pokutu do 5.000 Kčs.
(2) Z dôvodov hodných osobitného zreteľa môže národný výbor poriadkovú pokutu odpustiť alebo zmierniť.

§ 30 Predvedenie
Ak sa neustanoví osoba, ktorá bola riadne predvolaná, bez dostatočného ospravedlnenia na národný výbor, môže byť predvedená. Predvolaného treba upozorniť na možnosť predvedenia a na iné následky toho, keby sa neustanovil.
§ 31 Dôkaz svedkami
(1) Každý je povinný na vyzvanie vypovedať pred národným výborom ako svedok.
(2) Svedka treba pred výsluchom vyzvať, aby vypovedal pravdivo, a treba ho poučiť o tom, kedy môže odoprieť výpoveď, a o trestných následkoch krivej výpovede.
(3) Verejný orgán nesmie byť vyslúchaný ako svedok o tom, čo sa dozvedel pri výkone svojho úradu alebo svojej služby a čo je povinný zachovávať v tajnosti, okrem prípadu ak bol od tejto povinnosti oslobodený.
(4) Odoprieť vypovedať ako svedok je oprávnený príbuzný obvineného v pokolení priamom a súrodenec, manžel, osvojenec alebo osvojiteľ obvineného.
(5) Svedok je oprávnený odoprieť vypovedať aj vtedy, keby
a) porušil štátom výslovne uloženú alebo uznanú povinnosť mlčanlivosti, okrem prípadu ak by od tejto povinnosti bol oslobodený patričným orgánom alebo tým, v záujme ktorého túto povinnosť má,
b) spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania sebe, svojmu príbuznému v pokolení priamom, súrodencovi alebo manželovi alebo iným osobám v pomere rodinnom alebo obdobnom, ujmu ktorých by pociťoval ako ťažkú ujmu vlastnú.
§ 32 Dôkaz znalcami
(1) Ak je potrebný znalecký posudok, priberie národný výbor jedného alebo niekoľkých znalcov.
(2) Ak je na podanie znaleckého posudku potrebná krvná skúška alebo iný podobný úkon, je obvinený povinný trpieť, aby lekár vykonal na ňom taký úkon, pokiaľ nie je spojený s vážnym ohrozením zdravia obvineného.
(3) Ustanovenia §§ 11 a 31 platia obdobne i pre znalcov.
§ 33 Dôkaz ohliadkou
Ohliadka sa vykoná, ak sa majú priamym pozorovaním zistiť alebo objasniť skutočnosti závažné pre trestné konanie správne.

HLAVA III. Konanie.
Diel 1. Blokové konanie.
§ 34 Podmienky konania
Národné výbory môžu splnomocniť verejné orgány, aby za priestupky ukladaly ihneď na mieste pokuty osobám, ktoré boly pri priestupku pristihnuté a sú ochotné pokutu zaplatiť, a aby pokutu ihneď vybraly trestným blokom. Splno-

mocnenie pre územie presahujúce obvod krajského národného výboru udeľuje Ministerstvo vnútra po dohode so zúčastnenými ústrednými úradmi.

§ 35 Následky nezaplatenia pokuty

(1) Ak nie je pristihnutá osoba ochotná pokutu zaplatiť, upustí splnomocnený orgán od uloženia pokuty a oznámi priestupok príslušnému národnému výboru.

(2) Ak je pristihnutá osoba ochotná pokutu zaplatiť, avšak nemôže tak na mieste urobiť, vydá jej splnomocnený orgán osobitný trestný blok, ktorý obsahuje aj poučenie o tom, akým spôsobom má byť pokuta zaplatená, a o následkoch nezaplatenia. Ak nebude pokuta zaplatená v určenej lehote, uskutoční sa vykonávacie konanie.

§ 36 Trestný blok pre neprítomného

Trestný blok sa môže vydať i v neprítomnosti obvineného tým, že sa pripevní na vec, ktorou bol priestupok spáchaný. Ak nebola pokuta zaplatená v určenej lehote, stratí trestný blok platnosť a splnomocnený orgán oznámi priestupok príslušnému národnému výboru.

§ 37 Neprípustnosť odvolania

Proti uloženiu pokuty v blokovom konaní je odvolanie neprípustné.

Diel 2. Rozkazné konanie

§ 38 Podmienky konania

Národný výbor môže uložiť trest za priestupok bez ďalšieho konania trestným rozkazom, ak nie sú pochybnosti o tom, že obvinený je páchateľom priestupku.

§ 39 Obsah trestného rozkazu

Trestný rozkaz sa musí odôvodniť a musí obsahovať poučenie o podaní odporu.

§ 40 Odpor

(1) Proti trestnému rozkazu môže obvinený podať do 15 dní odo dňa doručenia odpor. V odpore označí pokiaľ možno dôkazy, slúžiace na jeho obranu. Odpor sa podáva na národnom výbore, ktorý vydal trestný rozkaz. Obvinenému nie je však na ujmu, ak podal odpor na nadriadenom národnom výbore alebo ústne na miestnom národnom výbore svojho bydliska alebo pracoviska.

(2) Včasným podaním odporu stráca trestný rozkaz platnosť. Národný výbor vykoná potom ústne pojednávanie alebo písomné konanie, pričom odpor môže sa považovať za ospravedlnenie obvineného v smysle § 44 ods. 2.

(3) Neskoro podaný odpor odmietne národný výbor, ktorý vydal trestný rozkaz.

(4) Ak nebol odpor podaný včas, má trestný rozkaz účinky právoplatného trestného výmeru.

Diel 3. Ústne pojednávanie a písomné konanie

§ 41 Ústne pojednávanie

Ak nebol priestupok potrestaný v blokovom alebo rozkaznom konaní alebo ak sa nevykoná písomné konanie (§ 44), vykoná národný výbor o veci ústne pojednávanie.

§ 42 Predvolanie osôb na ústne pojednávanie

Na ústne pojednávanie sa vždy predvolá obvinený. Podľa okolností prípadu sa predvolajú aj zúčastnené osoby, svedkovia, znalci a poškodený.

§ 43 Účasť verejnosti pri ústnom pojednávaní

(1) Ústne pojednávanie je neverejné, najmä ak sa má pri ňom pojednávať o veciach, ktoré sa musia uchovať v tajnosti z dôvodov štátneho, hospodárskeho alebo služobného tajomstva (§ 5).

(2) Inak sa môže ústne pojednávanie vykonať za účasti verejnosti, ak to uzná národný výbor za vhodné, najmä ak možno očakávať, že verejné prejednanie priestupku prispeje na výchovu obyvateľstva.

(3) Ak je to účelné, môže národný výbor vykonať ústne pojednávanie aj za obmedzenej účasti verejnosti; na také pojednávanie pozve len osoby, prítomnosť ktorých považuje za žiadúcu.

§ 44 Písomné konanie

(1) Ak je národný výbor toho názoru, že nie je účelné zisťovať skutkovú podstatu priestupku pri ústnom pojednávaní, vykoná písomné konanie.

(2) V tomto konaní môže si národný výbor zadovážiť základ pre rozhodnutie buď písomným ospravedlnením obvineného, alebo jeho výsluchom, poprípade výsluchom svedkov a znalcov, bez toho že by bola potrebná ich súčasná prítomnosť pred národným výborom. Tieto základy sa môžu zadovážiť aj prostredníctvom dožiadaného národného výboru.

§ 45 Práva obvineného

(1) Obvinenému musí byť poskytnutá možnosť, aby sa vyjadril o skutočnostiach, ktoré sa mu kladú za vinu.

(2) Na výpoveď alebo priznanie nesmie byť obvinený donucovaný.

Diel 4. Trestné výmery a iné rozhodnutia

§ 46 Vydanie trestného výmeru

(1) Po skončení ústneho pojednávania alebo písomného konania vydá národný výbor trestný výmer o vine a treste.

(2) Ak sa konalo vo veci ústne pojednávanie, vyhlási sa trestný výmer ústne. Písomné vyhotovenie trestného výmeru sa doručí obvinenému a zúčastneným osobám len vtedy, ak o to ihneď po vyhlásení trestného výmeru požiadajú alebo ak sa nezúčastnili na ústnom pojednávaní. (3) Ak bolo vykonané písomné konanie, vydáva sa trestný výmer vždy písomne.

§ 47 Obsah trestného výmeru

(1) Trestný výmer musí sa odôvodniť a musí obsahovať poučenie o odvolaní.

(2) V trestnom výmere majú sa vyriešiť všetky otázky, ktoré s priestupkom súvisia.

§ 48 Oprava chýb v trestnom výmere

Chyby v písaní alebo v počítaní, ako aj iné zjavné nesprávnosti v trestnom výmere môže národný výbor opraviť kedykoľvek z úradnej moci alebo na návrh.

§ 49 Iné rozhodnutia
Iné rozhodnutia než trestné výmery sa vydávajú zpravidla písomne. Ustanovenia § 47 ods. 1 a § 48 platia i pre takéto rozhodnutia, ak boly vydané písomne.

HLAVA IV. Osobitné konanie
Diel 1. Konanie proti mladistvým
§ 50 Všeobecné ustanovenia
(1) Ustanovenia tohto dielu platia pre konanie o priestupkoch, ktoré obvinený spáchal pred dovŕšením osemnásteho roku.
(2) Ustanovenia tohto dielu však neplatia, ak sa koná o priestupkoch spáchaných obvineným jednak pred dovŕšením osemnásteho roku, jednak po ňom a ak je priestupok spáchaný po dovŕšení osemnásteho roku rovnako alebo prísnejšie trestný.
§ 51 Vylúčenie zo spoločného konania
Ak je z priestupku obvinená aj osoba staršia než osemnásť rokov, vylúči sa priestupok mladistvého zo spoločného konania, pokiaľ závažné dôvody účelnosti nesvedčia pre spoločné konanie.
§ 52 Ustanovenie splnomocnenca z úradnej moci
Ak je zákonný zástupca mladistvého účastný na priestupku alebo pokiaľ nie je zastupovanie zákonným zástupcom z akéhokoľvek dôvodu možné alebo pokiaľ je v rozpore so záujmami mladistvého, ustanoví národný výbor mladistvému splnomocnenca, a to zpravidla z osôb poverených výkonom hromadného poručenstva. Splnomocnenec má v konaní všetky práva a povinnosti zákonného zástupcu.
§ 53 Zadržanie a väzba
Mladistvý smie byť zadržaný alebo vzatý do väzby len celkom výnimočne, ak nemožno účel sledovaný zadržaním alebo väzbou dosiahnuť iným vhodným spôsobom.
§ 54 Rozkazné a podrobovacie konanie
Priestupok mladistvého nemožno prejednať v rozkaznom konaní ani v podrobovacom konaní.
§ 55 Ústne pojednávanie
(1) Ústne pojednávanie nemožno konať v neprítomnosti mladistvého.
(2) Zákonný zástupca mladistvého a verejný poručník majú právo byť prítomní na ústnom pojednávaní, robiť návrhy a dávať otázky vyslúchaným.
(3) Národný výbor môže zákonného zástupcu mladistvého predvolať na ústne pojednávanie.
§ 56 Osoby oprávnené na podanie odvolania a iných návrhov.
(1) Odvolanie v prospech mladistvého môže podať okrem zákonného zástupcu

a splnomocnenca aj verejný poručník. Tieto osoby môžu podať v prospech mladistvého aj žiadosť o zmiernenie alebo odpustenie trestu, ako aj návrh na obnovu konania a žiadosť o navrátenie lehoty.
(2) Osoby uvedené v odseku 1 môžu tak urobiť i proti vôli mladistvého.

§ 57 Upovedomovanie oprávnených osôb

O začatí konania proti mladistvému, o konaní ústneho pojednávania, o výsledku konania a o prepustení z väzby alebo z trestu odňatia slobody upovedomí národný výbor vždy aj verejného poručníka.

Diel 2. Konanie v neprítomnosti obvineného

§ 58 (1) Proti obvinenému, ktorý sa skrýva alebo sa inak vyhýba konaniu, najmä tým, že sa neustanoví bez dostatočného ospravedlnenia na ústne pojednávanie, hoci bol naň riadne predvolaný, alebo sa zdržuje v cudzine, môže národný výbor vykonať konanie v jeho neprítomnosti.
(2) Ak ide o závažný priestupok, môže národný výbor určiť takej osobe splnomocnenca, ktorý má všetky práva obvineného.

Diel 3. Podrobovacie konanie

§ 59 Predpoklady konania

(1) Minister financií určí po dohode s ministrom vnútra nariadením, ktoré priestupky proti finančnému hospodárstvu a v ktorých prípadoch sa môžu na žiadosť obvineného prejednať v podrobovacom konaní.
(2) Podrobenie sa (§ 60) má tie isté právne účinky ako právoplatný trestný výmer.

§ 60 Podrobovacie podmienky

Ak obvinený v určenej lehote
a) nahradí škodu spôsobenú štátu priestupkom,
b) zaplatí určenú pokutu,
c) vydá predmet priestupku, veci, ktorými bol priestupok spáchaný alebo ktoré boly na jeho spáchanie určené, ako i majetkový prospech, ktorý bol priestupkom získaný, a
d) vzdá sa bezvýhradne všetkých opravných prostriedkov,
upustí národný výbor od ďalšieho konania a obvinenému o tom na jeho žiadosť vydá osvedčenie.

Diel 4. Konanie o urážkach na cti

§ 61 Návrh urazeného

(1) Priestupky urážky na cti sa stíhajú len na návrh urazeného.
(2) Návrh na stíhanie musí sa podať na miestnom národnom výbore do 15 dní po tom, keď sa urazený o urážke dozvedel, najneskoršie však do troch mesiacov od spáchania priestupku.
(3) Z návrhu musí byť zjavné, kto je urazený a kto obvinený a čím sa urazený cíti na cti dotknutým; v návrhu sa majú podľa možnosti ponúknuť i dôkazy.

§ 62 Smier
(1) Miestny národný výbor predvolá urazeného i obvineného a pokúsi sa ich smieriť. Ak sa to nepodarí, predloží vec okresnému národnému výboru.
(2) Okresný národný výbor predvolá urazeného i obvineného a pokúsi sa taktiež o to, aby medzi nimi došlo k smieru.
(3) Ak dôjde medzi urazeným a obvineným k smieru, spíše sa o tom zápisnica. Národný výbor opatrí zápisnicu o smiere doložkou, že ho potvrdzuje; tým sa smier stane vykonateľným.
§ 63 Konanie o návrhu
(1) Ak zostane pokus o smier na okresnom národnom výbore bezvýsledný, vykoná sa o návrhu ústne pojednávanie.
(2) Až do skončenia konania v druhej stolici môže urazený svoj návrh na stíhanie so súhlasom obvineného kedykoľvek odvolať.
§ 64 Následky neustanovenia sa urazeného na pojednávanie
(1) Ak sa neustanoví urazený bez náležitého ospravedlnenia na pojednávanie o smiere alebo na ústne pojednávanie, platí, že od návrhu na stíhanie upustil.
(2) Inak môže národný výbor od začatia konania upustiť alebo konanie zastaviť len so súhlasom urazeného.

HLAVA V. Odvolacie konanie.
§ 65 Prípustnosť odvolania a odvolacia lehota
(1) Proti trestným výmerom a iným rozhodnutiam v trestnom konaní správnom možno podať odvolanie, ak to nie je týmto zákonom výslovne vylúčené.
(2) Proti rozhodnutiam, ku ktorým došlo pred vydaním trestného výmeru, možno podať samostatné odvolanie len vtedy, ako je to výslovne pripustené. Inak sa možno proti nim odvolať až v odvolaní podanom proti trestnému výmeru.
(3) Odvolacia lehota je 15 dní. Ak sa nevydáva trestný výmer písomne (§ 46 ods. 2), počíta sa odvolacia lehota odo dňa jeho ústneho vyhlásenia; inak odo dňa jeho doručenia, poprípade odo dňa doručenia iného rozhodnutia.
§ 66 Miesto podania
(1) Odvolanie sa podáva na národnom výbore, ktorý rozhodol v prvej stolici.
(2) Odvolateľovi nie je však na ujmu, ak podá odvolanie na nadriadenom národnom výbore alebo ústne na miestnom národnom výbore svojho bydliska alebo pracoviska.
§ 67 Odkladný účinok odvolania a jeho vylúčenie
(1) Pokiaľ tento zákon neustanovuje inak, má včas podané odvolanie odkladný účinok.
(2) Národný výbor môže v rozhodnutí vylúčiť odkladný účinok odvolania, ak okamžitý výkon rozhodnutia je odôvodnený nebezpečenstvom v omeškaní alebo inými naliehavými okolnosťami. Odkladný účinok odvolania nemožno však

vylúčiť pri výrokoch o trestoch odňatia slobody, verejného pokarhania, zákazu pobytu a uverejnenia trestného výmeru.
(3) Proti rozhodnutiu, ktorým sa vylučuje odkladný účinok odvolania podľa odseku 2, sa nemožno odvolať.

§ 68 Vybavenie odvolania prvou stolicou

Ak odvolanie bolo podané včas a ak dospel národný výbor prvej stolice k názoru, že by sa mu mohlo vyhovieť, môže sám vyhovieť odvolaciemu návrhu a vybaviť odvolanie, ak sa netýka rozhodnutie nikoho iného než odvolateľa.

§ 69 Odvolacia stolica

Ak odvolanie nevybavil národný výbor prvej stolice, rozhodne o ňom s konečnou platnosťou národný výbor bezprostredne nadriadený.

§ 70 Vybavenie odvolania odvolacou stolicou

(1) Ak neodmietne odvolacia stolica odvolanie ako oneskorené alebo neprípustné, preskúma rozhodnutie prvej stolice vo všetkých smeroch a je oprávnená ho akokoľvek zmeniť alebo doplniť.
(2) Na vady konania má odvolacia stolica prihliadnuť len potiaľ, pokiaľ môžu mať vplyv na rozhodnutie. Ak nemôže také vady sama odstrániť, zruší rozhodnutie a vráti vec prvej stolici na nové prejednanie.

§ 71 Zmena trestného výmeru v prospech spoluobvineného

Ak sa zmení trestný výmer v prospech obvineného z dôvodu, ktorý prospieva aj spoluobvinenému, zmení národný výbor trestný výmer vždy aj v prospech spoluobvineného, i keď nepodal odvolanie.

§ 72 Všeobecné ustanovenie o odvolacom konaní

Pre odvolacie konanie platia inak primerane ustanovenia o konaní v prvej stolici. Odvolacia stolica posúdi sama, či sa má odvolanie vybaviť na základe spisov prvej stolice alebo či ho treba prejednať pri ústnom pojednávaní.

HLAVA VI. Zmena rozhodnutia mimo odvolacieho konania

Diel 1. Zrušenie trestného výmeru z úradnej moci

§ 73 (1) Krajský národný výbor zruší trestný výmer z úradnej moci, ak sa prieči záujmom pracujúceho ľudu.
(2) Krajský národný výbor môže začať konanie podľa odseku 1 najneskoršie do šesť mesiacov odo dňa, keď trestný výmer nadobudol právoplatnosť.
(3) Krajský národný výbor rozhoduje vo veci s konečnou platnosťou.

Diel 2. Zmiernenie alebo odpustenie trestu

§ 74 Podanie žiadosti

(1) Potrestaný môže z dôvodov hodných osobitného zreteľa žiadať, aby mu bol uložený trest zmiernený alebo úplne odpustený.
(2) Žiadosť sa podáva na národnom výbore, ktorý rozhodol v prvej stolici.
(3) Žiadosť nemá odkladný účinok.

§ 75 Rozhodnutie o žiadosti.
(1) Ak sa žiadosť vybavením odvolania prvou stolicou (§ 68) nestane bezpredmetnou, rozhodne o nej s konečnou platnosťou odvolacia stolica.
(2) Odvolacia stolica môže zmierniť alebo odpustiť ako trest hlavný, tak i tresty vedľajšie.
(3) Ak nevyhovie odvolacia stolica žiadosti alebo ak jej vyhovie len čiastočne, môže potrestaný podať novú žiadosť na nadriadený národný výbor. Ak nie je ani s rozhodnutím tohto národného výboru spokojný alebo ak niet takého národného výboru vôbec, môže potrestaný podať žiadosť na ministra vnútra.
§ 76 Amnestia
Amnestiu vo veciach priestupkov udeľuje vláda.
Diel 3. Obnova konania
§ 77 Podmienky obnovy.
(1) Konanie ukončené právoplatným rozhodnutím môže sa na návrh alebo z úradnej moci obnoviť,
a) ak vyjdú najavo skutočnosti alebo dôkazy národnému výboru predtým neznáme, ktoré by mohly odôvodniť iné rozhodnutie vo veci, alebo
b) ak vyjde najavo, že sa orgán vykonávajúci konanie dopustil v pôvodnom konaní trestného porušenia povinností, ktoré mohlo mať vplyv na rozhodnutie.
(2) V neprospech potrestaného môže sa konanie obnoviť len vtedy, ak neuplynul odo dňa, keď trestný výmer nadobudol právoplatnosť, čas jedného roku.
§ 78 Podanie návrhu
Návrh na obnovu konania môže podať potrestaný alebo jeho dedičia, návrh na obnovu konania pre priestupok urážky na cti aj urazený.
§ 79 Konanie o obnove
(1) O obnove konania rozhoduje národný výbor, ktorý vo veci rozhodol v prvej stolici.
(2) Ak možno očakávať, že bude povolená obnova v prospech potrestaného, odloží alebo preruší sa výkon trestu až do rozhodnutia o obnove.
(3) Proti rozhodnutiu, ktorým bola obnova povolená, možno sa odvolať až v odvolaní proti rozhodnutiu, ktoré sa vydá v obnovenom konaní.
Diel 4. Spoločné ustanovenie
§ 80 Ustanovenia tejto hlavy neplatia pre konanie blokové a pre podrobovacie konanie.

HLAVA VII. Trovy konania.
§ 81 Všeobecné ustanovenia.
Trovy trestného konania správneho znáša zásadne štát. Obvinený znáša sám trovy, ktoré mu vznikly v konaní.

(2) Ak bol obvinený potrestaný, môže mu národný výbor uložiť náhradu trov konania, počítajúc do toho trovy výkonu trestu.
(3) Trovy, ktoré boly spôsobené svojvoľnými návrhami alebo tým, že došlo k odloženiu ústneho pojednávania alebo iného úkonu, pretože bez dostatočného ospravedlnenia nevyhovelo sa rozkazu národného výboru, môžu sa uložiť tomu, kto ich zavinil.
(4) Náhradu trov konania nemožno uložiť vtedy, keby sa tým vážne ohrozilo uspokojenie základných životných potrieb dotyčnej osoby alebo tých, o ktoré sa táto osoba stará.

§ 82 Náhrada trov konania pri urážkach na cti.

(1) Ak sa skončilo konanie o urážke na cti potrestaním obvineného, môže národný výbor priznať urazenému voči obvinenému nárok na náhradu potrebných trov, ktoré mu vznikly.
(2) Ak nedošlo k potrestaniu obvineného, môže mu národný výbor priznať nárok na náhradu trov uvedených v odseku 1 voči tomu, kto podal návrh na stíhanie.

§ 83 Zodpovednosť viac osôb za náhradu trov

Ak je niekoľko osôb povinných nahradiť trovy konania, sú zodpovedné za ne rukou spoločnou a nerozdielnou, ak národný výbor, prihliadajúc na ich účasť na veci, nerozhodne inak.

§ 84 Nároky svedkov a znalcov

(1) Svedok má nárok na náhradu potrebných výdavkov a ušlej odmeny za prácu.
(2) Znalec má nárok na náhradu potrebných výdavkov a na primeranú odmenu.
(3) Nárok svedka musí sa uplatniť do 15 dní od vydania svedectva.

HLAVA VIII. Vykonávacie konanie

§ 85 Predpisy o výkone trestov

(1) Pre výkon trestov odňatia slobody, ako aj pre dozor nad výkonom týchto trestov v súdnych väzniciach alebo v ústavoch pre mladistvých platia súdne predpisy.
(2) Bližšie predpisy o výkone trestov odňatia slobody v správnych väzniciach a v táboroch nútenej práce a o tom, ktoré osoby nemôžu byť zaradené do tábora nútenej práce, vydá Ministerstvo národnej bezpečnosti po dohode s Ministerstvom vnútra.
(3) O vymáhaní pokút a o výkone iných majetkových trestov platia, pokiaľ sa v tomto zákone neustanovuje inak, predpisy platné pre výkon iných rozhodnutí národných výborov.

§ 86 Odklad výkonu trestu odňatia slobody

(1) Národný výbor, ktorý vydal trestný výmer v prvej stolici, môže povoliť primeraný odklad výkonu trestu odňatia slobody, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa a ak niet obavy, že odklad výkonu trestu sa zneužije.
(2) Proti rozhodnutiu podľa odseku 1 sa nemožno odvolať.

§ 87 Odklad vymáhania pokuty a jej splácanie
(1) Na žiadosť potrestaného môže národný výbor, ktorý vydal trestný výmer v prvej stolici, zo závažných dôvodov vymáhanie pokuty na primeraný čas odložiť alebo povoliť splácanie uloženej pokuty.
(2) Proti rozhodnutiu podľa odseku 1 sa nemožno odvolať.
§ 88 Upustenie od exekučného vymáhania pokuty
Národný výbor upustí od exekučného vymáhania pokuty, ak je zrejmé, že by nemalo výsledok alebo že by výkonom trestu bolo vážne ohrozené uspokojenie základných životných potrieb potrestaného alebo osôb, o ktoré sa stará.
§ 89 Nariadenie výkonu náhradného trestu
(1) Ak je pokuta nevymožiteľná alebo ak sa upustilo od exekučného vymáhania, nariadi národný výbor výkon náhradného trestu odňatia slobody. Ak sa však ručenie za nevymožiteľnú pokutu uložilo iným osobám, urobí tak až vtedy, ak nemožno pokutu vymôcť od žiadnej z nich alebo ak sa upustilo od exekučného vymáhania od všetkých týchto osôb.
(2) Ak je nevymožiteľná iba časť pokuty, nariadi národný výbor výkon len pomernej časti náhradného trestu.
(3) Potrestaný môže kedykoľvek odvrátiť výkon náhradného trestu alebo jeho pomernej časti tým, že zaplatí pokutu alebo jej pomernú časť.
(4) Proti rozhodnutiu národného výboru podľa odsekov 1 a 2 sa nemožno odvolať.

HLAVA IX. Prechodné a záverečné ustanovenia
§ 90 (1) Pre rozhodovanie o závažnejších priestupkoch sa zriadi na národných výboroch trojčlenná trestná komisia. Bližšie predpisy o rozsahu jej činnosti vydá Ministerstvo vnútra po dohode so zúčastnenými ústrednými úradmi.
(2) Všeobecné predpisy upravujúce organizáciu a činnosť národných výborov a ich zložiek zostávajú inak nedotknuté.
§ 91 Dokiaľ nebude vydané vládne nariadenie podľa § 7 ods. 2, vykonávajú miestne národné výbory trestnú právomoc v doterajšom rozsahu.
§ 92 Ustanovenia tohto zákona platia i pre veci prejednávané, o ktorých sa konanie v deň začiatku účinnosti tohto zákona neskončilo; lehoty plynúce v deň začiatku účinnosti tohto zákona končia sa dňom určeným za koniec lehoty podľa tohto zákona, okrem prípadu ak by lehota podľa doterajších predpisov bola pre dotyčnú osobu výhodnejšia. ...
§ 94 Tento zákon nadobúda účinnosť dňom 1. augusta 1950; vykonajú ho ministri vnútra, národnej bezpečnosti a financií po dohode so zúčastnenými členmi vlády.

Citované podľa: *Zbierka zákonov republiky Československej*, *čiastka 40, vydaná dňa 18. júla 1950*

1.8 Politické procesy (1948 – 1953/1954)

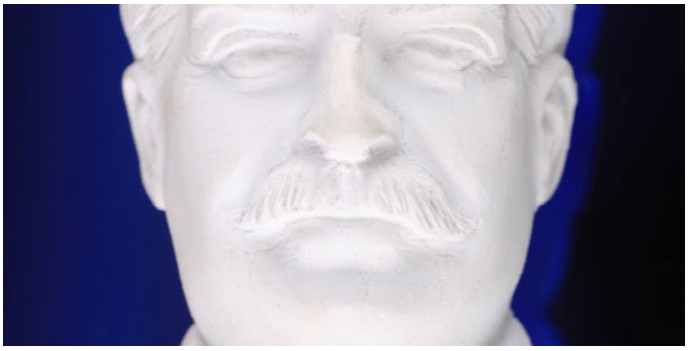

Normatívnym základom politických procesov[147] sa v Československu stali: zákon č. 231/1948 Zb. na ochranu ľudovodemokratickej republiky (nahradil prvorepublikový zákon č. 50/1923 Zb. z. a n. na ochranu republiky), Trestný zákon č. 86/1950 Zb., zákon o Štátnom súde č. 232/1948 Zb., zákon č. 87/1950 Zb. Trestný poriadok. Efektívnym nástrojom *„prevýchovy triedneho nepriateľa"* sa mali stať tábory nútenej práce,[148] zriadené na základe zákona č. 247/1948 Zb. (na Slovensku už skôr, nariadením SNR č. 7/1948 Zb. nar. SNR o zriadení pracovných útvarov).[149] Poslušnými vykonávateľmi politických inštrukcií ÚV KSČ

[147] Politický proces označuje proces, v ktorom, okrem orgánov činných v trestnom konaní, majú vplyv (úlohy, kompetencie a pod.) aj iné politické orgány. V Československu sa v jednotlivých politických procesoch stretávame s priamym vplyvom KSČ (na ústrednej a aj na miestnej úrovni) a tento vplyv nachádzame vo všetkých fázach procesu.

[148] Bližšie aj: LACLAVÍKOVÁ, M. – RAK, B.: Pracovné tábory a výkon práce – nútená práca, povinnosť, postih (normatívna báza). In: *Forum Iuris Europaeum: recenzovaný časopis pre právnu vedu*, 2021, roč. 9, č. 2, s. 61 – 72.

[149] V zmysle § 2 ods. 1 zákona č. 247/1948 Zb. o táboroch nútených prác do tábora mali byť zaraďované:

a) osoby, ktoré sú staršie než 18 rokov, neprekročili 60 rokov a sú telesne a duševne spôsobilé, ale práci sa vyhýbajú alebo ohrozujú výstavbu ľudovodemokratického zriadenia alebo hospodársky život, najmä verejné zásobovanie, a osoby, ktoré im to umožňujú,
b) osoby právoplatne odsúdené pre niektorý z činov, uvedených v
   – zákone č. 231/1948 Zb. na ochranu ľudovodemokratickej republiky,
   – zákone č. 15/1947 Zb. o stíhaní čierneho obchodu a podobných machinácií,
   – zákone č. 27/1947 Zb. o trestnej ochrane vykonávania dvojročného hospodárskeho plánu, alebo
   – zákone č. 165/1946 Zb. o trestnej ochrane národných podnikov, znárodnených podnikov a podnikov pod národnou správou.

a užitočnými nástrojmi teroru sa stali orgány činné v trestnom konaní – Národná bezpečnosť[150] a jej zložka Štátna bezpečnosť (ŠTB), prokuratúra (osobitne štátni prokurátori) a súdnictvo jednotlivých úrovní (osobitne Štátny súd).[151] Štátny súd bol súdom, ktorý mal zabezpečiť prioritne ochranu novému ľudovodemokratickému zriadeniu. Sudcovia, prokurátori, vyšetrovatelia a iní aktéri politických procesov boli preverenými osobami konformnými s novým ľudovodemokratickým režimom.

Normy trestného práva zmenili svoj charakter a poslanie.[152] Nové materiálne chápanie trestného činu vyžadujúce naplnenia formálnych znakov skutkovej podstaty aj nebezpečnosť činu pre spoločnosť otvorilo priestor novej aplikácii širokých a pružných skutkových podstát (čo osobitne dokumentuje skutková podstata velezrady v jej úprave z r. 1948 a z r. 1950). Trest mal pôsobiť represívne (na triednych nepriateľov) a preventívne (na uvedomelých jednotlivcov, ktorých bolo možné prevychovať). Zaradenie trestu smrti k hlavným trestom (nebol to trest mimoriadny) a široké rozpätie trestných sadzieb s vysoko nastave-

---

O zaradení týchto osôb do táborov nútených prác rozhodovali nie súdy, ale trojčlenné komisie vymenované krajskými národnými výbormi. Pri osobách odsúdených trestnými súdmi (§ 2 ods. 1 písm. b)) tieto komisie rozhodovali o dĺžke trvania pobytu v TNP. Do TNP bolo možné zaradiť osobu na čas od troch mesiacov do dvoch rokov. Komisia mohla na návrh správy tábora po uplynutí najmenej troch mesiacov čas pobytu v tábore skrátiť, v prípade, ak zaradenec *„svojou pracovitosťou a svojím chovaním zaručuje, že po prepustení povedie pracovitý, usporiadaný a bezúhonný život“.* Pobyt v tábore mohla naopak aj predĺžiť, ak k náprave nedochádzalo (§ 6). Tábory nútenej práce v Československu postupne zanikali v rokoch 1950 – 1954. Ako posledný tábor na Slovensku zanikol tábor v Ruskove. TNP na Slovensku v rokoch 1948 – 1953 prešlo 8 240 osôb. VARINSKÝ, V.: *Tábory nútenej práce na Slovensku v rokoch 1941 – 1953.* Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Fakulta humanitných vied, 2004, s. 37; SIVOŠ, J.: *Bez rozsudku! Pracovné tábory, sústreďovacie tábory a tábory nútenej práce na Slovensku 1945 – 1953.* Bratislava: Ústav pamäti národa, 2011, s. 210.

150 Zákonom č. 149/1947 Zb. o Národnej bezpečnosti bol zriadený Zbor národnej bezpečnosti. Zo Zboru národnej bezpečnosti sa v roku 1948 (zákonom č. 286/1948 Zb.) vyčlenili dve zložky – Štátna bezpečnosť (ŠTB) a Verejná bezpečnosť (VB). ŠTB spočiatku nebola riadená a ani kontrolovaná najvyšším zákonodarným orgánom či vládou. Až do roku 1968 sa ŠTB považovala za nástroj komunistickej strany (až následne bol zriadený Branný a bezpečnostný výbor na kontrolu tejto organizácie). KOUDELKA, F.: *Státní bezpečnost 1954 – 1968 (Základní údaje).* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, sv. 13, s. 11 – 13, s. 147.

151 Pozri KAPLAN, K.: *Největší politický proces : M. Horáková a spol.* Praha : Doplněk, 1996; JECH, K.: Vystěhování selských rodin ze Slovenska do českých zemí v Akci K (Kulaci) 1951 – 1953. In: PEŠEK, J. (ed.): *V tieni totality: Perzekúcie na Slovensku v začiatkoch komunistickej totality (1948 – 1953)*. Bratislava: Historický ústav SAV, 1996, s. 66 – 76.

152 BLÁHOVÁ, I. – BLAŽEK, L. – KULKLÍK, J. – ŠOUŠA, J.: *Oběti komunistické spravedlnosti. Právní aspekty politických procesů 50. let 20. století.* Praha: Auditorium, 2013, s. 56 a nasl.

nou hornou hranicou umožnili neúmerne prísne a nespravodlivé (a nezákonné) potrestania páchateľov domnelej protištátnej činnosti.

Trestný proces, v ktorom boli v duchu zjednodušenia a odstránenia zbytočného formalizmu odstránené záruky práv osoby podozrivej z trestnej činnosti, obvineného a obžalovaného, sa v politických procesoch stával drastickou aplikáciou triedneho princípu a *účinnou zbraňou v boji proti triednemu nepriateľovi*. Prejednávanie trestných vecí sa malo diať tak, aby *„vychovávalo občanov na ostražitosť voči nepriateľom pracujúceho ľudu a iným rušiteľom jeho budovateľského úsilia a na plnenie občianskych povinností"* (§ 1 ods. 2 Trestného poriadku z roku 1950). Zásadným nedostatkom novej procesnej normy - Trestného poriadku z roku 1950 bola absencia zakotvenia základných zásad trestného konania, osobitne prezumpcie neviny. V rámci prípravného konania, ktoré bolo v kompetencii prokurátora a orgánov národnej bezpečnosti sa naplno mohla realizovať a aj realizovala brutalita a svojvôľa jednotlivých aktérov (mučenie, psychický a fyzický nátlak, bitky, odopieranie spánku, niekoľkohodinové výsluchy a i). Favorizované postavenie prokurátora zostalo zachované aj pri hlavnom pojednávaní, v ktorom obžalovaní boli *de facto* už odsúdenými s nemožnosťou riadne a účinne sa brániť. Politické procesy rôznych úrovní od ústrednej až po miestnu boli pozorne pripravované a politicky konzultované (typickým príkladom je príprava tzv. procesu v kocke). Nebezpečnou a zároveň typickou pre režim bola zásada notoriety uplatňovaná v trestnom konaní, podľa ktorej to, čo je všeobecne známe, netreba dokazovať.

Komunisti sa už pred februárom 1948 (a úplne nezakryte po ňom) snažili vysporiadať so svojimi politickými oponentami, kritikmi, bývalými podnikateľmi, inteligenciou buržoázneho pôvodu a zmýšľania, odporcami kolektivizácie, nositeľmi iných názorov a ideových hodnôt a pod. Z viacerých možno spomenúť diskreditačnú kampaň a proces s predstaviteľmi Demokratickej strany (Miloš Bugár, Ján Kempný), diskretizovanie a následné procesy predstaviteľov Československej strany národnosocialistickej, proces s generálom Heliodorom Píkom, procesy s predstaviteľmi mníšskych rádov, kňazmi a biskupmi Katolíckej cirkvi, procesy s kulakmi a i. Procesy zasiahli tak vrcholovú ako aj miestnu úroveň a stali sa arénou, divadlom, priestorom masovej hystérie hľadania nepriateľa. Boli divadelnou inscenáciou o bezmocnosti človeka voči totalitnému režimu. Politické procesy neboli len vrcholovými monsterprocesmi.[153] Politickými procesmi boli aj procesy s reálnou alebo vykonštruovanou činnosťou protištátneho charakteru, ktorá v mnohých prípadoch predstavovala slobodný prejav odporu voči novému režimu (napr. hanobenie spojeneckého štátu, poburovanie, neoprávnené opus-

[153] Na monsterproces konaný na vrcholovej úrovni nadväzovalo množstvo následných naviazaných procesov na miestnej úrovni.

tenie územia republiky, šírenie poplašnej správy a pod.). Politickými procesmi boli aj procesy s primárnym ekonomickým aspektom (sabotáže, vystúpenia proti kolektivizácii, kontingentom postihované ako marenie/ohrozovanie jednotného hospodárskeho plánu a pod.) slúžiacich aj na zakrytie fatálnych ekonomických neúspechov a zlyhaní. Politizácia procesu bola úplne zrejmá z vplyvu a zásahov zo strany KSČ na vyšetrovanie a aj proces samotný (od výberu vhodnej osoby/osôb ako obžalovaných až po konzultácie/odsúhlasenie druhu a výšky trestu).

Politické procesy mali svoj veľký vzor v sovietskych procesoch a čistkách stalinskej éry a stali sa fenoménom všetkých krajín socialistického bloku. Éra monsterprocesov prišla po sovietsko-juhoslovanskom konflikte z roku 1948 (konflikt Tito – Stalin), keď sa Stalin v záujme eliminácie akéhokoľvek samostatného vystupovania snažil v jednotlivých satelitných štátoch „o očistu" cestou zastrašenia súdruhov pred nezávislým rozhodovaním, či len pokusom o emancipáciu spod sovietskeho vplyvu. V každom štáte „sa očakával" proces s vrcholnými politickými predstaviteľmi.[154] Vlna procesov tak postupne zasiahla politické špičky v Albánsku, v Bulharsku, v Maďarsku (proces s László Rajkom). Procesom s vrcholovými predstaviteľmi KSČ sa v československých podmienkach stal proces s R. Slánským a spol.

V Československu bol v rokoch 1949 – 1950 rozpracovaný a pripravovaný proces s Miladou Horákovou a spol. (označovaný ako *„proces s vedením záškodnického spiknutí"*)[155] zapadajúci do požiadavky prípravy procesov s domácou zradnou nekomunistickou reakciou. V októbri 1949 boli do Československa vyslaní sovietski bezpečnostní poradcovia, ktorí mali napomôcť k organizácii tohto a ďalších politických procesov, inštruovať vyšetrovateľov, oboznámiť ich so sovietskymi postupmi a technikami výsluchov a pod. V pripravovanom procese s Miladou Horákovou a spol. sa sovietski poradcovia plne angažovali.[156]

---

[154] Pre politické procesy mali veľký význam závery z rokovaní Informbyro (Informačné byro komunistických a robotníckych strán) z rokov 1947, 1948 a 1949 s postupnou požiadavkou procesov proti domácej reakcii (predstaviteľom nekomunistických strán) a následne procesov vo vlastných radoch (Stalinova téza o zostrovaní triedneho boja a hľadaní nepriateľa vo vnútri strany v dôsledku zradných myšlienok trockizmu, titoizmu, sionizmu, imperializmu a pod.).

[155] Bližšie napr. KAPLAN, K.: *Politický proces s Miladou Horákovou a spol. Komentované dokumenty*. Praha: Epocha, 2019.

[156] *„Sovětský přínos k „výrobní technologii" politických procesů se vztahoval hlavně na dvě oblasti: na metody vyšetřování (například zavedení takzvaných otázkových protokolů, způsob jejich sestavování a vynucování jejich podpisu na vyšetřovaných) a na konstrukci obvinění neboli politickou koncepci procesu (výběr obžalovaných a jejich zmanipulování, aby splnili roli, kterou jim výrobci procesů přisoudili). Na chování obžalovaných ve veřejném procesu závisel jeho očekávaný politický výsledek a předpokládaný záměr. Tento poznatek získali sovětští poradci nejen z procesů ve vlastní zemi ve třicátých letech minulého století, ale také z některých poválečných procesů v dalších státech sovětského bloku (například v Bulharsku, Albánii nebo*

Cieľom tohto politického procesu definitívne zničiť akúkoľvek opozíciu, resp. akékoľvek opozičné politické myslenie, a vysporiadať sa osobitne s predstaviteľmi Československej strany národnosocialistickej, Československej strany ľudovej a Československej strany sociálnodemokratickej. Súčasne sa v tomto procese vysporiadali s ďalšími kritikmi (osobitne s novinárom Závišom Kalandrom). Vyšetrovatelia tak vytvorili pre proces skupinu, v rámci ktorej vyfabulovali obvinenia, ale aj viaceré väzby medzi osobami navzájom.

Pri procese s Miladou Horákovou sa v československých podmienkach adaptovala nová príprava riadených procesov v zmysle sovietskych skúseností a inštrukcií. Vedenie procesov tohto druhu podliehalo priamo politickému vedeniu ministerstva spravodlivosti a ÚV KSČ. Prokurátori, vyšetrovatelia ŠTB, sudcovia (vrátane sudcov z ľudu) mali vopred predrokované inštrukcie a politické požiadavky. Každému z monstreprocesov, ako aj procesu s Miladou Horákovou a spol., predchádzala dlhá prípravná fáza, v rámci ktorej sa vyberali osoby, konštruovali prepojenia (vytvorila sa tzv. sieť), konzultovalo sa spoločenské a politické využitie procesu jeho medializáciou, vytvárali sa profily osôb (ako zradcov/velezradcov, nepriateľov československého štátneho zriadenia, špiónov, spolupracovníkov s imperialistickou cudzinou a i.). Počas prípravného konania boli následne obvinení konfrontovaní s už pripravenými scenármi ich záškodníckej činnosti, psychicky a fyzicky týraní a vystavení brutalite vyšetrovateľov nastupujúcej komunistickej moci. Korunou všetkých dôkazov malo byť priznanie obvinených/obžalovaných dosiahnuté akoukoľvek cestou. Súdne konanie bolo v mnohom prezentáciou naspamäť naučených replík.[157] Navyše, na dosiahnutie celospoločenského konsenzu a zastrašenie tých, ktorí k tomuto konsenzu nechceli prispieť sa rozpútala masová kampaň cez agitátorov, jednotlivé miestne organizácie KSČ, osvetových pracovníkov, školy či pracoviská. Monsterprocesy sa medializovali, vysielali v rozhlase, pripravovali sa o nich dokumentárne filmy či publikácie. Zdôvodňovanie legitimity a zdôvodňovanie potreby brutality v záujme záchrany štátu, budovateľského úsilia ostatných pracujúcich, nabralo obrovské rozmery. Proces mal byť divadlom, v ktorom sa odhalí pravá tvár monštra – nepriateľa režimu, a teda nepriateľa každého pracujúceho občana ľudovodemokratickej spoločnosti. Po procese s M. Horákovou a spol. tak nasledo-

Maďarsku).“ KAPLAN, K. – JANÁČ, M.: Poslední slova obžalovaných v procesu s Miladou Horákovou „a spol.“. In: *Soudobé dějiny*, 2006, roč. 13, č. 1 – 2, s. 198.

157 *„Mechanizmus konania politických procesov ... sa zakladal na určitých spôsoboch zatýkania, fyzického a psychického nátlaku počas vyšetrovania, nepísaných ale celkom vžitých „pravidiel hry“, svojskej logiky zostavovania protištátnych skupín, súdneho konania na základe tzv. otázkových protokolov a režijných kníh ... takto sformovaný systém sa v plnej miere uplatňoval zhruba do polovice 50. rokov“*. PEŠEK, J.: *Odvrátená tvár totality. Politické perzekúcie na Slovensku v rokoch 1948 – 1953.* Bratislava: Nadácia Milana Šimečku, 1998, s. 86.

vali inscenované procesy s cirkevnými predstaviteľmi v Čechách (Zela a spol.) a na Slovensku (proces s katolíckymi biskupmi J. Vojtaššákom, M. Buzalkom a P. Gojdičom), proces s R. Slánským a spol.[158], procesy s buržoáznymi nacionalistami na Slovensku a i. Popri nich prebiehali následné procesy a celú atmosféru dokresľovali procesy na miestnej úrovni (s kulakmi, sabotérmi, rozvracačmi verejného zásobovania a i.). Obeťami procesov však neboli len odsúdení, boli nimi aj členovia ich rodín, ktoré sa na dlhé desaťročia stávali občanmi druhej kategórie so stigmou politickej nespoľahlivosti. Okrem trestu ale rodinu postihla celá séria ďalších opatrení, ako napr. nutnosť vysťahovať sa z bydliska, nemožnosť detí študovať, nutná zmena zamestnania, finančné strádanie.

Procesy rôznych úrovní spôsobili verejnosti šok, apatiu k verejnému dianiu, atmosféru strachu a podozrievania charakterizujúcu koniec 40. a prvú polovicu 50. rokov. Politické procesy sa mali stať „účinným nástrojom presviedčania, výchovy a zvyšovania bdelosti a ostražitosti pri odhaľovaní, izolovaní a, v osobách stíhaných páchateľov, potlačovaní nepriateľov štátu a ľudovodemokratického zriadenia“.[159] Voči komu sa v skutočnosti viedli? Kto bol triednym nepriateľom? V podstate každý, kto z akéhokoľvek dôvodu a akokoľvek prejavil nesúhlas s režimom a jeho praktikami, alebo aj ten, kto bol pre režim hrozbou s ohľadom na vzdelanie, kontakty, svetonázor a pod. Politickí odporcovia a oponenti, cirkev (hierarchia, kňazi a veriaci)[160], roľníci bojujúci proti združstevňovaniu dediny (kulaci), inteligencia (s vyčítaným buržoáznym vzdelaním), príslušníci armády (s kontaktmi na Západ), bývalí partizánski velitelia, bývalí podnikatelia – „buržoázia a kapitalisti“ a mnohí ďalší.

---

158 V tomto procese (uskutočnil sa v novembri 1952) bolo 11 rozsudkov smrti a tri tresty doživotného odňatia slobody.

159 VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L.: *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech.* II. díl. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu., 2004, s. 224.

160 Vzťahy medzi štátom a cirkvou sa po februári 1948 ešte zhoršili napriek tomu, že ústava z 9. mája vyhlasovala slobodu vierovyznania. Základy štátneho dozoru nad cirkvami položilo zriadenie Úradu pre cirkevné veci v októbri 1948, kňazi sa stali štátnymi zamestnancami. Na Slovensku bol vedením úradu poverený G. Husák, v Čechách A. Čepička. Dňa 17. februára 1949 predniesol minister spravodlivosti Čepička ultimátum adresované rímskokatolíckym biskupom, ktoré spočívalo v požiadavke sľubu lojality voči československej (komunistickej) vláde. Útoky proti cirkvi sa množili: zákaz katolíckych spolkov, katolíckej tlače, likvidácia väčšiny mužských a ženských kláštorov, internácia mníchov a rehoľníčok spojená aj s ich nasadzovaním do výroby, zriadenie cirkevných referátov pri krajských i okresných národných výboroch, či snaha komunistického režimu o vybudovanie národnej cirkvi nezávislej od Vatikánu. V nasledujúcich rokoch sa uskutočnili násilné vysťahovania kňazov, rehoľníkov a mnohé vykonštruované súdne procesy. Útokom sa nevyhla ani gréckokatolícka cirkev. Gréckokatolícki veriaci boli postavení mimo zákon a samostatná gréckokatolícka cirkev bola zrušená tým spôsobom, že sa administratívne zjednotila s pravoslávnou cirkvou.

Dočkali sa obete politických procesov a ich rodinní príslušníci rehabilitácií? Potrebné je konštatovať, že nie všetky a ani nie v dostatočnej miere. Niektorí museli čakať až na pád režimu v roku 1989. K prvej vlne rehabilitácií malo dôjsť po smrti J. V. Stalina a K. Gottwalda v dôsledku istého uvoľnenia režimu a dištancovania sa od kultu osobnosti. V roku 1955 sa ustanovila prvá rehabilitačná komisia (Barákova komisia, na čele ktorej stál minister vnútra R. Barák), ktorej cieľom bolo preskúmať procesy s komunistickými funkcionármi. Preskúmanie procesov podliehalo politickej kontrole KSČ. Súd mal následne previesť formálne revíziu procesu alebo sa odsúdenému udelila milosť. Výsledkom činnosti komisie bola teda len snaha o očistenie osôb zatiahnutých do politických procesov, ktorí aj naďalej v justícii, na prokuratúre, na ministerstve, v ŠTB a pod. pôsobili a len minimálne vskutku marginalizované rehabilitovanie malého množstva obetí bez významnejšej medializácie. K druhej vlne rehabilitácií došlo začiatkom 60. rokov a sú spojené s činnosťou tzv. Kolderovej komisie, opätovne zameranej na rehabilitáciu procesov komunistických funkcionárov nezákonne odsúdených v rokoch 1948 – 1954. Výsledkom činnosti komisie (opätovne pod politickým vplyvom) bola snaha vyvodiť zodpovednosť voči komunistickým funkcionárom, ale v limitovanej miere. Ďalšia rehabilitačná komisia – tzv. barnabitská komisia – sa mala zaoberať rehabilitáciou procesov so slovenskými buržoáznymi nacionalistami. Rehabilitácie postupne dopĺňali amnestie z rokov 1955, 1960 a 1965. Dôsledkom obrodného procesu a liberalizácie spoločnosti bola aj nová vlna rehabilitácií v rokoch 1968 – 1969, ktorá mala mať aj dosah na nekomunistické obete politických procesov. Rehabilitácie sa nemali uskutočňovať prostredníctvom komisií, ale patrili pred súdne orgány. Rehabilitačný proces bol však nadchádzajúcou normalizáciou zmarený. Ďalšie ustanovené komisie (Pillerova komisia a Kempného komisia) svojou činnosťou k rehabilitačným konaniam v podstate neprispeli. Mnohé obete na svoje odškodnenie a rehabilitačný proces čakali až do pádu socializmu v roku 1989. Základom rehabilitačného procesu sa stal zákon č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii, ktorého účelom bolo nielen konštatovať nezákonnosť, ale aj *„zrušiť odsudzujúce súdne rozhodnutia za činy, ktoré v rozpore s princípmi demokratickej spoločnosti rešpektujúcej občianske politické práva a slobody zaručené ústavou a vyjadrené v medzinárodných dokumentoch a medzinárodných právnych normách zákon označoval za trestné, umožniť rýchle preskúmanie prípadov osôb takto protiprávne odsúdených v dôsledku porušovania zákonnosti na úseku trestného konania, odstrániť neprimerané tvrdosti v používaní represie, zabezpečiť neprávom odsúdeným osobám spoločenskú rehabilitáciu a primerané hmotné odškodnenie a umožniť zo zistených nezákonností vyvodiť dôsledky proti osobám, ktoré platné zákony vedome alebo hrubo porušovali.“*

Výber z literatúry: BLÁHOVÁ, I. – BLAŽEK, L. – KULKLÍK, J. – ŠOUŠA, J.: *Oběti komunistické spravedlnosti. Právní aspekty politických procesů 50. let 20. století.* Praha: Auditorium, 2013; CÍSAŘOVÁ, D. Věda českého trestního práva v období 1945 – 1989. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v rokoch 1945 – 1989*. Karolinum: Praha, 2004, s. 75 a nasl.; FORMÁNKOVÁ, P. – KOURA, P.: *Žádáme trest smrti! Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol. (historická studie a edice dokumentů).* Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008; GEBAUER, F. – KAPLAN, K. – KOUDELKA, F. – VYHNÁLEK, R.: *Soudní perzekuce politické povahy v Československu 1948 – 1989 (Statistický přehled)*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993; GŘIVNA, T.: Trestní právo hmotné. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu*. *Kapitoly z dějin bezpráví*. Brno: Masarykova univerzita, Medzinárodný politologický ústav, 2009, s. 553 – 581; GŘIVNOVÁ, P. – GŘIVNA, T.: Trestní právo procesné. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu, Kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita, Medzinárodný politologický ústav, 2009, s. 582 – 610; JECH, K.: Vystěhování selských rodin ze Slovenska do českých zemí v Akci K (Kulaci) 1951 – 1953. In: PEŠEK, J. (ed.): *V tieni totality: Perzekúcie na Slovensku v začiatkoch komunistickej totality (1948 – 1953)*. Bratislava: Historický ústav SAV, 1996, s. 66 – 76; KAPLAN, K. – JANÁČ, M.: Poslední slova obžalovaných v procesu s Miladou Horákovou „a spol.“. In: *Soudobé dějiny*, 2006, roč. 13, č. 1 – 2; KAPLAN, K.: *Československo v letech 1948 – 1953, 2. část. Zakladatelské období komunistického režimu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991; KAPLAN, K.: *Nebezpečná bezpečnost. Státní bezpečnost 1948 – 1956*. Brno: Nakladatelství Doplněk, 1999; KAPLAN, K.: *Největší politický proces: M. Horáková a spol.* Praha: Doplněk, 1995; KAPLAN, K.: *Politický proces s Miladou Horákovou a spol. Komentované dokumenty.* Praha: Epocha, 2019; KAPLAN, K.: *Sovětští poradci v Československu 1949 – 1956*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993; KAPLAN, K. – PALEČEK, P.: *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno: Barrister & Principal, 2001; KINČOK, B.: Trestnoprávne vyrovnávanie sa s tzv. slovenskými buržoáznymi nacionalistami. Proces s Gustávom Husákom a spol. In: *Pamäť národa,* 2012, roč. 8, č. 2, s. 35 – 51; KOUDELKA, F.: *Státní bezpečnost 1954 – 1968 (Základní údaje).* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, sv. 13; LACLAVÍKOVÁ, M. – RAK, B.: Pracovné tábory a výkon práce – nútená práca, povinnosť, postih (normatívna báza). In: *Forum Iuris Europaeum: recenzovaný časopis pre právnu vedu*, 2021, roč. 9, č. 2, s. 61 – 72; LETZ, R (ed.): *Dokumenty k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom.* Bratislava: Ústav pamäti národa, 2007, PERNES, J.: *Krize komunistického režimu v Československu v 50. letech 20. století*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008; PEŠEK, J.: *Odvrátená tvár totality. Politické perzekúcie na Slovensku v rokoch 1948 – 1953.* Bratislava: Nadácia Milana Šimečku, 1998; PEŠEK, J. – LETZ, R.: *Štruktúry moci na Slovensku 1948 – 1989.* Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2004; SIVOŠ, J.: *Bez rozsudku! Pracovné tábory, sústreďovacie tábory a tábory nútenej práce na Slovensku 1945 – 1953.* Bratislava: Ústav pamäti národa, 2011; VARINSKÝ, V.: *Tábory nútenej práce na Slovensku v rokoch 1941 – 1953.* Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Fakulta humanitných vied, 2004; VOJÁČEK, L. – KOLÁRIK, J. – GÁBRIŠ, T.: *Československé právne dejiny.* 2 prepracované vydanie. Bratislava: Eurokódex s. r. o., 2013; VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. a kol.: *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech. Díl I.* Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2003; VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L.: *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech. II. díl.* Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2004.

Prameň k procesu s Miladou Horákovou a spol.[161]

1950, 3. květen, Praha – Zápis z porady vedoucích představitelů ministerstva vnitra a ministerstva spravedlnosti týkající se přípravy procesu s dr. Miladou Horákovou a spol., na níž bylo mimo jiné uloženo vypracování návrhu kampaně kolem tohoto procesu náměstkovi ministra spravedlnosti dr. Karlu Klosovi.[162]

V pravém horním rohu rukopisně napsáno „Přísně tajné".

Z á p i s o poradě ve věci Direktoria[163] ze dne 3. 5. 1950, konané na ministerstvu vnitra.

Za ministerstvo vnitra: soudruh ministr Nosek[164], s[oudruh] Závodský[165],

---

161 V dňoch 31.5. – 8.6. 1950 sa v Prahe konal proces s „vedením záškodníckeho sprisahania proti republike" – ako sa označoval proces s Miladou Horákovou a spol. Pred Štátnym súdom stálo 13 obžalovaných – 8 bývalých funkcionárov České strany národně socialistické (M. Horáková, F. Zemínová, A. Kleinerová, J. Buchal, J. Hejda, J. Nestával, O. Pecl, F. Přeučil), dvaja zo sociálnej demokracie (Z. Peška, V. Dundr), dvaja z čs. strany lidovej (B. Hostička, J. Křížek) a jeden obžalovaný bývalý člen KSČ označovaný ako trockista (Z. Kalandra). Na konci procesu boli vynesené 4 rozsudky smrti (M. Horáková, J. Buchal, O. Pecl, Z. Kalandra), 4 doživotné tresty a 5 dlhoročných trestov zostrených konfiškáciami majetku a stratou občianskych práv. Odsúdeným nepomohli ani príhovory významných svetových osobností na čele s Albertom Einsteinom.

162 Citované podľa: FORMÁNKOVÁ, P. – KOURA, P.: *Žádáme trest smrti! Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol. (historická studie a edice dokumentů).* Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008, s. 192 – 196, s. 184 – 185 (medailónik K. Klosa).

163 Zkratka používaná příslušníky bezpečnostních složek a komunistické justice pro proces s dr. Miladou Horákovou a spol., zkrácené označení spojení „Direktorium československého odboje".

164 Václav Nosek (1892 – 1955), komunistický politik a odborový funkcionář, člen KSČ od r. 1921. Za druhé světové války pobýval v Londýně, kde se účastnil práce v čs. exilových strukturách, jako ministr vnitra v letech 1945 – 1953 se podílel jak na uchopení moci KSČ, tak na následné perzekuci politických odpůrců, jeho vliv počátkem 50. let v důsledku zřízení ministerstva národní bezpečnosti klesl.

165 Osvald Závodský (1910 – 1954), komunistický politik a pracovník bezpečnostních složek, člen KSČ od r. 1937. V listopadu téhož roku odešel bojovat do Španělska, kde jako interbri-

s[oudruh] Pavel[166], dodatečně se dostavil s[oudruh] Šváb[167]

Za ministerstvo spravedlnosti: soudruh ministr dr. Rais[168] a s[oudruh] dr. Klos[169]

---

gadista dosáhl hodnosti kapitána. V r. 1939 internován ve Francii, poté krátce příslušníkem čs. zahraniční armády, po pádu Francie pracovník francouzské komunistické rezistence, v prosinci 1942 zatčen a vězněn do konce války v koncentračních táborech. Po válce zaměstnán jako tajemník sekretariátu ÚV KSČ, v listopadu 1948 nastoupil k Státní bezpečnosti, kde se stal přednostou sektoru BA. K 1. září 1950 byl v hodnosti plukovníka SNB jmenován velitelem Státní bezpečnosti. V lednu 1951 byl zatčen a v souvislosti s procesem s R. Slánským odsouzen v prosinci 1953 k trestu smrti, který byl o tři měsíce později vykonán. V r. 1963 byl Nejvyšším soudem rehabilitován. Jeho bratr Odon Závodský organizoval jako pracovník KV KSČ v Ostravě kampaň kolem procesu s M. Horákovou a spol.

166 Josef Pavel (1908 – 1973), komunistický politik, člen KSČ od r. 1932. V letech 1937 – 1939 bojoval jako příslušník interbrigád ve Španělsku, poté internován ve Francii. Po válce pracovník aparátu KSČ, v letech 1947 – 1948 vedoucí branného a bezpečnostního oddělení ÚV KSČ, v únoru 1948 hlavní organizátor Lidových milicí v Praze, od ledna 1949 do ledna 1951 náměstek ministra národní bezpečnosti, v únoru 1951 zatčen a posléze odsouzen v souvislosti s procesem s R. Slánským a spol. na 25 let vězení, v době tzv. pražského jara vykonával funkci ministra vnitra.

167 Karel Šváb (1904 – 1952), pracovník komunistických bezpečnostních složek, bratr Marie Švermové. Původním povoláním strojní zámečník, člen KSČ od r. 1921. Před druhou světovou válkou působil v administraci Rudého práva, dále jako pracovník komunistických tělovýchovných organizací a spolků podporujících německé emigranty. V březnu 1939 byl zatčen gestapem a až do r. 1945 vězněn v koncentračním táboře Sachsenhausen, po válce čelil obviněním, že se zde nechoval zcela čestně. Od června 1945 působil jako vedoucí evidenčního odboru ÚV KSČ, který mj. shromažďoval kompromitující materiály na politické protivníky. V září 1949 odešel na ministerstvo vnitra, kde se stal „neoficiálním" zástupcem velitele StB Jindřicha Veselého, kterého během jeho zdravotní indispozice na jaře 1950 zastupoval, od září 1950 náměstek ministra národní bezpečnosti. Byl též členem tzv. bezpečnostní komise ÚV KSČ, která rozhodovala o klíčových represivních záležitostech, osobně se podílel na fyzickém týrání zadržených. V únoru 1951 zatčen a v rámci procesu s R. Slánským a spol. odsouzen k trestu smrti a popraven.

168 Štefan Rais (1909 – 1975), komunistický novinář a politik, člen KSČ od r. 1933, za druhé světové války působil v čs. rozhlasovém vysílání v Moskvě a též v aparátu Kominterny, od 25. 4. 1950 do 14. 9. 1953 ministr spravedlnosti, autor propagandistických brožur (např. Sovětská demokracie, 1949).

169 JUDr. Karel Klos (1909 – 1982), náměstek ministra spravedlnosti a jeden z hlavních organizátorů politických procesů v Československu v 50. letech. Během studií na Právnické fakultě UK se angažoval v Jednotě nemajetného a pokrokového studentstva a v organizacích sociálněmokratické mládeže, kde byl údajně v r. 1936 na pokyn ústředního sekretariátu sociální demokracie zbaven funkcí pro spolupráci s komunisty. Od téhož roku pracoval v soudní službě v Dubé a posléze v České Lípě, po odtržení pohraničí v říjnu 1938 odešel ke Krajskému trestnímu soudu do Prahy, kde působil jako vyšetřující soudce. Za nacistické okupace se údajně zapojil do komunistického odboje v rámci organizace Ing. Karla Kašíka, která zajišťovala výrobu a distribuci ilegálního Rudého práva a sháněla ubytování pro odbojové pracovníky. Přestože byla skupina na podzim 1941 odhalena a většina jejích členů popravena, Karel Klos nebyl nikdy gestapem zatčen ani vyslýchán. R. 1940 byl přeložen k soudu v Mladé Vožici, později působil ještě v Milevsku, Táboře a Volyni. V červnu 1945 vstoupil do KSČ a odešel k Zemskému soudu

Po projednání situačních zpráv o dosavadním postupu přípravných prací, přednesených za ministerstvo vnitra soudruhem Závodským a za ministerstvo spravedlnosti soudruhem dr. Klosem, [bylo] konstatováno, že úkoly dané na posledním zasedání komise byly splněny.

Pokud jde o další postup přípravných prací a přípravu procesu, [bylo] usneseno:

1. Ministerstvo vnitra dokončí do konce tohoto týdne (6. května) konečnou redakci protokolů obžalovaných a svědků. Soudr[uh] Závodský zajistí dostatečný počet průklepů jak pro přítomné soudruhy ministry, tak pro potřebu vedoucích prokurátorů, předsedy senátu a jeho zástupce.

2. Obžalovací spis bude vypracován ve spolupráci vyšetřovací skupiny vnitra a vedoucí skupiny prokurátorů do 13. května. Obžalovací spis bude předložen k politickému schválení, které bude projednáno do 15. května. Zajistí s[oudruh] Klos a s[oudruh] Závodský.

3. Termín zahájení procesu [byl] stanoven na 30. květen a doba trvání procesu stanovena na 8 až 10 pracovních dnů. Bezpodmínečně musí být proces, včetně vynesení rozsudku, skončen nejpozději do 15. června. Zajistí s[oudruh] Klos.

4. Místo procesu: usneseno provést proces v porotní síni krajského soudu na Pankráci; od záměru prováděti proces mimo budovu soudní síně upuštěno, z důvodů bezpečnostních.

5. Organisování veřejnosti: Veřejnost bude organisována celostátně, s denním měněním publika; výběr veřejnosti bude zaměřen především na dělnické vrstvy, pracující venkov, pracující mládež, školy vnitra a spravedlnosti. Vstupenky budou dávány výhradně na jména a v krajích zajistí krajští sekretáři předem předložení jmenných seznamů návštěvníků. Přesný plán organisace veřejnosti připraví s[oudruh] dr. Klos do zasedání příští schůze.

6. Propagační kampaň. Usneseno, že nemá býti prováděna přípravná kampaň před zahájením procesu mimo zásadní úvodník, který by avisoval proces vylíčením rozvratnických akcí reakce vnitřní i zahraniční. Tento úvodník byl by uveřejněn v Rudém právu v neděli o svatodušních svátcích. Soudruh Klos připraví návrh kampaně, jak pokud jde o tisk, tak film a rozhlas, a projedná se soudruhem

v Praze, byl též činný v právní komisi ÚV KSČ. Po únorovém převratu nastoupil na ministerstvo spravedlnosti, kde se ve funkci přednosty kabinetu ministra podílel na komunizaci nejen této instituce, ale celé justice, později byl jmenován náměstkem ministra. Při interních stranických prověrkách mu byly opakovaně vytýkány autoritářské sklony a povýšené jednání vůči tzv. dělnickým kádrům. Byl hodnocen jako politicky vyspělý, avšak zároveň byl u něj spatřován „vliv sociáldemokratismu“. V lednu 1953 odešel z ministerstva a působil nadále jako předseda Lidového civilního soudu v Praze. V r. 1955 byl na návrh Komise stranické kontroly vyloučen z KSČ.

Barešem. Výsledek bude předložen do příštího zasedání komise. V návrhu je třeba uvést, zda má býti celý proces vydán knižně, zejména zveřejněna též žaloba. Pro lepší organisaci tisku bude pro proces vytvořena speciální komise pro přípravu materiálu z procesu v tisku (výpisky z protokolů, pokud jde o důležité části protokolu, zejména dialogy).

Usneseno dále doporučiti připuštění novinářů západních, zde akreditovaných a zorganisovat návštěvu redaktorů ze soudružských redakcí ze západních zemí. Zajistí jednáním s ministerstvem informací soudr[uh] dr. Klos.

Pro zajištění spolupráce s filmem a rozhlasem projedná soudr[uh] dr. Klos s ministerstvem informací (s[oudruhem] ministrem Kopeckým, resp[ektive] s[oudruhem] Huškem[170] určení zodpovědných soudruhů (za film, za rozhlas), kteří budou ručit za řádné splnění všech úkolů, uložených filmu a rozhlasu, při politickém využití průběhu a výsledků procesu, a to až do konečných fází.

Těmto soudruhům budou dáni političtí poradci z ministerstva spravedlnosti a vnitra. Zajistí soudr[uh] dr. Klos a Závodský.

7. Pro usnadnění vedení procesu bude vedoucím prokurátorům dán k disposici politický elaborát soudruha Kreibicha[171] k letákům vydávaným Dundrem a spol.[172] a hospodářsko-politický posudek soudr[uha] Koláře, pokud jde o činnost obžalovaného Hejdy. Zajistí soudr[uh] Závodský.

8. Usneseno vystoupiti v procesu s „S“[173] jako svědkem o zahraniční emigra-

[170] Míněn Josef Hušek (1912 – 1981), komunistický politik a kulturní pracovník, nedokončil studia na FF UK, člen KSČ od r. 1929. Před válkou působil ve stranických funkcích na Havlíčkobrodsku, v letech 1937 – 1939 bojoval jako interbrigadista ve Španělsku, poté od r. 1939 vězněn (1942 – 1945 v nacistických koncentračních táborech). Po válce nejprve tajemník KV KSČ v Havlíčkově Brodě, po únoru 1948 zastával funkci tajemníka ÚAV NF, posléze v letech 1949 – 1951 náměstek a stálý zástupce ministra informací. V r. 1951 odvolán, krátce vězněn a údajně na základě intervence A. Zápotockého osvobozen. Poté pracoval jako ředitel Městské knihovny v Praze a posléze Státní knihovny, od r. 1961 byl členem předsednictva ÚV KSČ a předsedou Svazu protifašistických bojovníků.

[171] Karel Kreibich (1883 – 1966), sudetoněmecký komunistický politik a novinář, původně funkcionář sociální demokracie. V r. 1921 se podílel na založení KSČ, v letech 1921 – 1925 byl za tuto stranu poslancem a 1935 – 1938 senátorem, v letech 1927 – 1933 pracoval jako novinář v Moskvě. Za druhé světové války pobýval v exilu v Londýně a účastnil se práce tzv. Státní rady (exilového parlamentu), po válce působil v odboru propagandy kulturního a propagačního oddělení ÚV KSČ. V letech 1950 – 1952 působil jako velvyslanec v Moskvě, v r. 1953 odstraněn z aktivní politiky za protesty proti antisemitským prvkům v procesu s R. Slánským. Autor četných historických studií (Dějiny českého dělnického hnutí, 1949; Z dějin sporů církve a státu, 1950).

[172] Tyto letáky jsou uloženy ve vyšetřovacím spisu StB František Harlas a spol. ABS, f. Agenturní a operativní spisy, sign. V 2614/MV.

[173] Míněn Josef Vávra-Stařík (1902 – 1953), učitel a partyzánský velitel. Absolvoval učitelský ústav

ci, její špionážní činnosti ve prospěch západních imperialistů. V tomto směru bude třeba přesně vypracovat otázky, které mu budou položeny. Vypracování otázek provede vedoucí prokurátorů soudr[uh] Urválek[174] 11 s vyšetřovací skupinou vnitra. Zajistí soudr[uh] Závodský a dr. Klos.

9. Soudr[uh] Závodský provede prověření advokátů, uvedených v situační zprávě ministerstva spravedlnosti.

Zapsal: dr. Klos

NA, f. Ministerstvo spravedlnosti – tzv. Klosův archiv, nezpracováno.

Originál, strojopis – 2 s.

---

v Košicích a poté působil jako pedagog na Slovensku a jižní Moravě. Za první republiky byl politicky činný v agrární straně, koncem 0. let se stává stoupencem krajně pravicového spolku Národopisná Morava, jehož členové po Mnichovu začali sympatizovat s nacistickým Německem a 16. 3. 1939 požádali osobním dopisem A. Hitlera o připojení části jižní Moravy ke Slovenskému státu. V r. 1941 byl jmenován osvětovým inspektorem pro okres Uherské Hradiště, dle některých svědků aktivně spolupracoval s nacistickými bezpečnostními orgány. V r. 1944 se za dosud nevyjasněných okolností připojil k partyzánům na Slovensku a přijal pseudonym „Stařík". Po válce byl jmenován starostou Zlína, kvůli válečné minulosti byl však donucen rezignovat a ze stejných důvodů nebyl přijat do KSČ. V březnu 1948 odešel za nevyjasněných okolností do emigrace a v listopadu téhož roku byl za údajnou účast na vraždě mjr. A. Schramma odsouzen v nepřítomnosti k trestu smrti, o rok později byl údajně unesen čs. bezpečnostními orgány z Vídně zpět do Československa. Jeho zařazení mezi svědky při procesu s M. Horákovou a spol. bylo rozhodnuto na nejvyšších místech a do poslední chvíle bylo utajováno, a to i před pracovníky Státní prokuratury. (Viz KAPLAN, Karel: Druhý proces, s. 325). Jeho teatrální vystoupení během 6. dne přelíčení, které nijak nesouviselo s činností obžalovaných a mělo diskreditovat představitele čs. demokratického exilu, bylo však hodnoceno jako nešťastné. StB jej poté využívala jako tzv. univerzálního svědka. V srpnu 1953 byl popraven, ačkoliv příslušné orgány již tehdy měly vážné pochybnosti o jeho skutečném podílu na Schrammově smrti.

174 JUDr. Josef Urválek (1910 – 1979), prokurátor a právník, jeden z nejvýznamnějších představitelů komunistické justice. V letech 1930 – 1938 byl členem sociálnědemokratické strany, r. 1945 vstoupil do KSČ. Po absolvování studia práv v r. 1936 působil jako právní aspirant a praktikant, od r. 1939 soudce Krajského soudu v Českých Budějovicích, v letech 1940 – 1944 referent při Státním zastupitelství ve Vodňanech, v letech 1944 – 1945 totálně nasazen jako dělník a později úředník v Českobudějovických smaltovnách. Po osvobození byl zaměstnán na Státním zastupitelství v Českých Budějovicích (veřejný žalobce při Mimořádném lidovém soudu v letech 1946 – 1947, náměstek národního prokurátora). Od února do dubna 1948 působil jako referent v oddělení revize retribuce na ministerstvu spravedlnosti, v letech 1948 – 1949 jako vedoucí Státního zastupitelství v Českých Budějovicích a zmocněnec pro reorganizaci soudnictví v kraji. V únoru 1949 byl pověřen správou Krajské prokuratury v Českých Budějovicích, odkud byl v r. 1950 přeložen k Státní prokuratuře v Praze. Byl žalobcem u procesů celostátního významu při Státním a Nejvyšším soudu (Horáková a spol., Slánský a spol., Švermová a spol. a další). V letech 1953 – 1963 působil jako předseda Nejvyššího soudu, z funkce byl odvolán v souvislosti s prověřováním nezákonností 50. let. Poté pracoval jako zástupce vedoucího Vědecko-výzkumného ústavu kriminalistiky Generální prokuratury.

Prameň k procesu s Miladou Horákovou a spol.

1950, 17. květen, Praha – Zápis z porady představitelů ministerstva spravedlnosti, Státního soudu a Státní prokuratury konané téhož dne na ministerstvu spravedlnosti, na které byly projednány konkrétní organizační záležitosti přípravy procesu s Miladou Horákovou a spol., a to včetně organizace tiskové kampaně a vytvoření filmového záznamu procesu.[175]

Z á p i s o poradě ve věci „Direktorium“[176], konané na ministerstvu spravedlnosti dne 17. V. 50.

Přítomni: ss. dr. Klos, dr. Kepák[177], dr. Richter[178], Brožová[179],

---

175 Citované podľa: FORMÁNKOVÁ, P. – KOURA, P.: *Žádáme trest smrti! Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol. (historická studie a edice dokumentů).* Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008, s. 200 – 209, s. 199 (medailónik H. Richtera, K. Trudáka, V. Aleše, B. Zieglera).

176 Zkratka používaná příslušníky bezpečnostních složek a komunistické justice pro proces s dr. Miladou Horákovou a spol., zkrácené označení spojení „Direktorium československého odboje“.

177 Jiří Kepák (1913 – ?), vystudoval Právnickou fakultu UK (1937), poté působil do r. 1939 v justiční službě v Brně. V letech 1939 – 1944 dle kádrových materiálů působil u Okresního soudu v Hlučíně, který byl ovšem v této době včleněn do Velkoněmecké říše, a tudíž spadal pod německou justiční správu. V letech 1944 – 1945 byl nuceně nasazen jako pomocný dělník do Škodovky v Brně. Po osvobození vstoupil do KSČ a stal se soudcem Mimořádného lidového soudu a okresním soudcem v Hlučíně, od r. 1948 působil jako vedoucí Státního zastupitelství ve Znojmě. V letech 1949 – 1950 krajský prokurátor v Jihlavě, poté v letech 1950 – 1951 pracovník Státní prokuratury v Praze a soudce Státního soudu. V procesu s M. Horákovou a spol. byl jedním z pěti prokurátorů. V listopadu 1951 předsedal senátu Státního soudu, který odsoudil v jednom z tzv. následných babických procesů k trestu smrti pátera Jana Bulu. V roce 1952 byl přeložen k Nejvyššímu soudu.

178 Hugo Richter (1895 – ?), soudce a advokát, po druhé světové válce vedoucí veřejný žalobce při Mimořádném lidovém soudu v Praze, v říjnu 1948 jmenován vládou na návrh ministra spravedlnosti Alexeje Čepičky prezidentem nově zřízeného Státního soudu.

179 Ludmila Brožová, původním jménem Biedermannová, provdaná Polednová (1921), prokurátorka a justiční pracovnice. Narodila se v rodině vrchního tajemníka ministerstva vnitra, absolvovala dvouletou obchodní školu. V r. 1940 nastoupila jako sekretářka do kanceláře pražského advokáta Vladimíra Procházky, kde zůstala až do konce války. Po osvobození se stala členkou

Havelka[180], dr. Trudák[181],

souboru Divadla mladých pionýrů, kde setrvala do konce srpna 1946. Od října 1946 začala pracovat jako sekretářka právního oddělení ÚV KSČ, v listopadu 1948 byla vybrána ke studiu na nově založené Právnické škole pracujících. Poté, co ji po roce absolvovala, byla vybrána na pražskou Státní prokuraturu, kam nastoupila 5. 1. 1950. Vzápětí byla zapojena do vyšetřování okolností tzv. číhošťského zázraku. V březnu 1950 se účastnila jako žalobkyně veřejného procesu Jaroslav Vetejška a spol., který probíhal v hodonínské Sokolovně. Padl v něm rozsudek smrti, dva tresty doživotního vězení (přičemž jeden dostala žena, která byla v šestém měsíci těhotenství) a další tresty odnětí svobody. 28. 3. 1950 dostala Ludmila Biedermannová úřední povolení používat příjmení Brožová. Podle některých zdrojů ji k tomu, aby si německé jméno změnila na české, přinutil ministr spravedlnosti Alexej Čepička. Byla prokurátorkou v tzv. procesu s řády, který probíhal před Státním soudem v Praze od 31. 3. do 5. 4. 1950. To, že byla vybrána jako prokurátorka v procesu s Miladou Horákovou a spol, bylo odůvodněno takto: „Bystrá, pilná, houževnatá, osvědčila se v několika větších věcech a vynikla jako dobrý řečník při procesech v Hodoníně (Vetejška a spol.) a v procesu s řádovými kněžími. Politicky značně vyspělá.“ Dle archivních dokumentů se účastnila jak vlastních příprav procesu (viz též dokument č. 9), tak propagandistické kampaně (viz dokumenty č. 78, 105). Jméno Brožové se objevilo i v zahraničním tisku (dokument č. 121), její vystoupení v průběhu procesu i na následujících veřejných shromážděních zaujalo řadu občanů (dokumenty č. 131, 141, 142). Na Státní prokuratuře v Praze působila do 14. 1. 1952, pak přešla na Okresní prokuraturu v Rokycanech a po roce na Krajskou prokuraturu do Plzně, kde pracovala až do odchodu do důchodu. V září 2008 byla pravomocně odsouzena k 6 letům vězení za účast na justiční vraždě M. Horákové, O. Pecla, J. Buchala a Z. Kalandry. Blíže k její osobě viz ZÍDEK, P.: Proměna jedné herečky. In: *Lidové noviny*, 6. 9. 2008, s. 19–20.

[180] Antonín Havelka (1920 – ?), prokurátor a právník, původním povoláním strojní zámečník. Pracoval jako účetní v Mělníku, v letech 1948 – 1949 absolvoval Právnickou školu pracujících. Poté působil v letech 1949 – 1952 na Státní prokuratuře v Praze, kde byl vedoucím IX. oddělení, přímo podřízeného státnímu prokurátorovi JUDr. B. Zieglerovi. Uvaloval a prodlužoval vazbu např. u J. Smrkovského, L. Frejky, E. Löbla, R. Margolia, B. Reicina, R. Slánského, M. Švermové, O. Závodského, O. Hromádky a řady další. Činnost tohoto oddělení byla formální – plnilo jen úkoly evidenční a omezilo se na potvrzování opatření provedených Státní bezpečností. V procesu s M. Horákovou a spol. byl jedním z pěti prokurátorů. Od r. 1953 pracoval na Generální prokuratuře, nejprve ve všeobecném dozoru, pak v kontrolním odboru. Od r. 1959 vedoucí odboru občansko-soudního dozoru Generální prokuratury. Člen KSČ od r. 1945.

[181] Karel Trudák (1907 – 1960), právník a soudce, v r. 1931 absolvoval studia práv na Masarykově univerzitě v Brně, od r. 1932 působil v justiční službě. R. 1936 byl jmenován soudcem, působil poté jako okresní soudce a od r. 1946 jako přednosta Okresního soudu v Kojetíně. Po únoru 1948 jmenován na návrh ministra spravedlnosti A. Čepičky soudcem Státního soudu v Brně, zároveň působil jako přednosta politického prezidia Nejvyššího soudu. V procesu s M. Horákovou a spol. byl jmenován předsedou senátu, z titulu této funkce vedl většinu výslechů obžalovaných i svědků. V r. 1952 měl být jedním ze soudců v procesu s R. Slánským a spol., dle svědectví příslušníka StB B. Doubka z konce r. 1955 byl však z tohoto případu odvolán za údajný výrok, že „jako soudce si u procesu položí obviněnému, jakou otázku bude chtít“. Viz KAPLAN, K. (ed.): *StB o sobě. Výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka.* ÚDV, Praha 2002, s. 380.

dr. Urválek, dr. Aleš[182], dr. Ziegler[183], dr. Vieska[184] a JUc. Neuls[185] .

Jako úvod udává s[oudruh] Klos, že předmětem dnešní porady je organisování příprav pro proces s Direktoriem. Proces začne pravděpodobně 30. nebo 31. května 1950. Především je nutno dokonale připravit prokurátory a soudce, včetně soudců z lidu[186]. Musíme jít do procesu s plným ovládáním látky a konečně musí býti organisovány tzv. porady se soudruhem Kreibichem, s[oudruhem] Kolárem, s[oudruhem] Raisem c a s[oudruhem] Barešem.

1. Porada se s[oudruhem] Kreibichem bude zítra, tj. 18. května v 16. hod. na

---

182 Václav Aleš (1905 – 1969), komunistický politik a prokurátor. Za první republiky působil při soudech v Táboře a v Lomnici nad Popelkou, po válce komunální politik za KSČ. Po únoru 1948 působil krátce jako vedoucí okresní prokuratury v Praze a vedoucí oddělení pro státobezpečnostní agendu na ministerstvu spravedlnosti, v únoru 1950 byl jmenován náměstkem generálního prokurátora. Tuto funkci zastával do r. 1953, byl též jedním z žalobců v procesu s R. Slánským a spol.

183 Bohumír Ziegler (1906 – 1974), soudce a prokurátor, do justiční služby nastoupil za nacistické okupace, po válce předseda Okresního soudu v Kaplici. Odr. 1946 působil jako soudce Krajského soudu trestního v Praze, v říjnu 1948 byl jmenován vrchním odborovým radou ministerstva spravedlnosti, krátce nato se stal státním prokurátorem při Státním soudu v Praze. V této funkci obětavě plnil pokyny vedení KSČ a stal se jedním z hlavních strůjců organizované justiční represe vůči odpůrcům komunistického režimu, podílel se též na perzekuci „třídně neuvědomělých" kolegů. Od r. 1952 působil jako soudce a předseda senátu u Nejvyššího soudu.

184 Juraj Vieska, původním jménem Weisz (1913 – 1965), právník a prokurátor. Již během studií práv v Brně a Bratislavě, kde mj. navštěvoval přednášky prof. Zdeňka Pešky, se angažoval v Komsomolu, v r. 1934 vstoupil do KSČ. Po ukončení studií pracoval v advokátních kancelářích v Rožnavě, odkud po připojení k Maďarsku na podzim 1938 odešel přes Rumunsko do Palestiny, kde pracoval jako dělník. V r. 1942 vstoupil do čs. zahraniční jednotky, se kterou odešel do Velké Británie. Po válce pracoval ve vojenské justici a v Obranném zpravodajství (5. oddělení HŠ MNO). V letech 1949 – 1950 působil jako prokurátor u Státní prokuratury v Praze, kde byl vybrán mezi prokurátory v procesu s M. Horákovou a spol. V letech 1950 – 1951 pracoval jako náměstek nejvyššího vojenského prokurátora. V březnu 1951 byl přeložen do zálohy, na podzim 1951 zatčen a v r. 1953 jako blízký spolupracovník B. Reicina odsouzen k 7 letům vězení pro údajnou sabotáž. V r. 1956 byl propuštěn a rehabilitován, působil poté v Právnickém ústavu ministerstva spravedlnosti. Autor knižního komentáře k zákonu č. 231/48 Sb. (Zákon na ochranu lidově demokratické republiky, 1949) a dalších publikací (Ochrana lidově demokratické republiky, 1950; Místní lidové soudy a zkušenosti se soudružskými soudy v jiných zemích socialistického tábora, 1961).

185 Míněn Jindřich Neuls (1925), tiskový referent ministerstva spravedlnosti. Jako pracovník oddělení pro instruktáž a tisk měl dle dostupných dokumentů za úkol „resortní plánování, řízení a kontrolu politické a odborné instruktáže a propagaci zlidovělého soudnictví". V době přípravy politických procesů zajišťoval též komunikaci se Státním soudem, Státní prokuraturou a ministerstvem vnitra. Byl hodnocen jako „velmi dobrý organisátor tiskových konferencí", který „pracuje kvalitně a s vytrvalou pílí" a je „schopný a mimořádně výkonný". Je autorem proticírkevní propagandistické knihy, *Co se skrývalo za zdmi klášterů* (1950).

186 Jako soudci z lidu působili při procesu s M. Horákovou a spol. Miloš Kučera a Jan Polanecký.

ministerstvu spravedlnosti. Porada se s[oudruhem] Kolárem bude v pátek v 16. hod. odpoledne. Další porady se s[oudruhem] ministrem Raisem a se s[oudruhem] Barešem budou příští týden.

2. Musíme organisovat organisování celého senátu. S[oudruh] Klos navrhuje, aby se přes stanovený senát stanovily ještě reservy. S[oudruh] Richter znovu přezkoumá a navrhne ještě 4 vhodné soudce z lidu do zítřka odpoledne. S[oudruh] Bedrna[187] 8 bude musit přes důvody, které uvádí, přijet do Prahy, aby byl ve stálém spojení se s[oudruhem] Trudákem. Porada celého senátu by byla koncem příštího týdne (čtvrtek nebo pátek) a instruktáž by provedl s[oudruh] Aleš a s[oudruh] Trudák. Je žádoucí, aby soudci z lidu kladli otázky, které my předem zkontrolujeme.

S[oudruh] Ziegler opatří knihu Kalandry: O pohanství v Čechách[188]. Dále bude nutno se seznámiti s materiálem trockistickým procesy [sic] (zařídí s[oudruh] Cícha od s[oudruha] Dresslera). Dále bude třeba obstarat všechen materiál o projevech Ripky[189], Zenkla[190] a dalších za hranicemi. Tento materiál má pravděpo-

---

187 JUDr. Karel Bedrna (1901 – 1959), vystudoval Právnickou fakultu UK a od r. 1926 pracoval jako soudce, r. 1923 vstoupil do KSČ. Od r. 1929 působil na Slovensku, kde byl soudcem ve Spišské Sobotě, Svidníku a Levoči. Účastnil se SNP jako partyzán. V r. 1945 se stal předsedou Krajského soudu v Levoči, od ledna 1946 pak místopředsedou Národního soudu a po jeho zrušení vedoucím hlavního soudu v Bratislavě. V letech 1948 – 1952 působil jako místopředseda Státního soudu v Bratislavě, kde mu bylo svěřeno vedení velkých procesů státně-politického významu (např. proti členům vlády Slovenského štátu proces s biskupem Vojtaššákem). V procesu s M. Horákovou a spol. byl členem soudního senátu jako soudce z povolání, během jednání byl značně pasivní. Od r. 1952 působil jako děkan Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě. Ve 20. letech byl též básnicky činný ve skupině kolem Jiřího Wolkera (sbírka Satiristické verše, 1925).

188 Jedná se o knihu České pohanství, odbornou historickou práci o nejstarších českých dějinách, kterou Kalandra napsal již koncem 30. let, avšak gestapo mu r. 1939 její rukopis zabavilo. Autor text po válce zrekonstruoval a v r. 1947 jej vydal s předmluvou prof. Otakara Odložilíka v pražském nakladatelství František Borový. Kniha vyšla ve dvoudílné reedici v r. 2002.

189 Hubert Ripka (1895 – 1958), politik a novinář, blízký spolupracovník Edvarda Beneše. Vystudoval historii na FF UK a působil nejprve jako archivář, později se stal žurnalistou (Demokratický střed, Národní osvobození, Lidové noviny), od poloviny 30. let politicky činný v národněsocialistické straně. V říjnu 1938 odešel do Francie, kde se podílel na formování čs. zahraničního odboje, v letech 1941–1945 státní ministr v MZV a zároveň vedoucí čs. rozhlasového vysílání BBC. Po válce čelný představitel národněsocialistické strany a protikomunistické opozice, v letech 1945 – 1948 ministr zahraničního obchodu, jeden z hlavních aktérů únorové krize. V dubnu 1948 odešel do exilu (Francie, poté USA), kde publicisticky působil proti KSČ, významný představitel Rady svobodného Československa. Po odchodu do exilu udržoval kontakty s M. Horákovou a dalšími národními socialisty, v procesu s M. Horákovou a spol. prezentován jako jeden z hlavních „velezrádců" v exilu.

190 Petr Zenkl (1884 – 1975), politik a veřejný činitel, po absolvování FF UK působil jako učitel českého jazyka na obchodní akademii, člen národněsocialistické strany od r. 1913. Angažoval

dobně ministerstvo informací a ministerstvo vnitra (jejich projevy k válce, samostatnému Československu atd). Opatří s[oudruh] Neuls, a to do soboty ráno. Strana vydává pro funkcionáře brožurku „Říkáme lidem pravdu". V jedné z těchto brožurek je citován Hais[191]. I tohoto materiálu můžeme použít. Je třeba dívat se na proces tak, že musíme lidem zošklivit celou československou emigraci a musíme docílit toho, aby lidé, když slyší z cizího rozhlasu Zenkla nebo Ripku, ihned si vybavili náš proces. Kalandru prostuduje s[oudruh] Vieska. K přípravě také patří to, že se soudruzi musí seznámit s vyexcerpovaným materiálem. S[oudruzi] Klos, Aleš a Ziegler provedou během čtvrtka kontrolu tohoto materiálu s hlediska použití pro proces a roztřídění podle jednotlivých skupin žalovaných.

3. Bude též nutno studium z hlediska kladení otázek. Z Dlouhého[192] by stačilo položiti jen dvě tři otázky. Jde o to, že si soudruzi musí rozděliti obžalované mezi sebou a svědky, kteří k nim patří, a musí si přesně splánovat otázky, které každému obžalovanému a každému svědku budou kladeny.

s[oudruh] Urválek: Horáková, Nestával, Hejda a se s[oudružkou] Brožovou Kleinerová a Pecl; s[oudruh] Vieska: Kalandra, Peška, Dundr

s[oudruh] Kepák: Zemínová, Přeučil, Hostička

---

se v pražské komunální politice, a to zejména v sociální oblasti, v letech 1919 – 1922 zastával funkci starosty Karlína a v letech 1937 – 1939 primátora hl. města Prahy, od září do prosince 1938 ministr. V letech 1939 – 1945 byl vězněn v nacistických koncentračních táborech, po válce předseda národněsocialistické strany. Po opětovném vykonávání primátorského úřadu (1945 – 1946) byl v červenci 1946 jmenován náměstkem předsedy vlády. Jeden z nejvýraznějších oponentů KSČ a hlavní aktér únorové krize r. 1948. V srpnu téhož roku odešel do zahraničí, kde působil jako předseda národněsocialistické strany v exilu a předseda Rady svobodného Československa. Před odchodem pověřil vedením národněsocialistické strany v ilegalitě J. Nestávala. Spolu s H. Ripkou prezentován v rámci propagandistické kampaně kolem procesu s M. Horákovou jako hlavní představitel „zrádné emigrace".

191 Míněn Arno Hais (1893 – 1971), odborový funkcionář a publicista, jeden ze zakladatelů KSČ, ze které byl v r. 1929 vyloučen, od r. 1930 člen sociálnědemokratické strany. Za nacistické okupace vysoký funkcionář zglajchšaltovaných protektorátních odborů (NOÚZ), po atentátu na Heydricha pronesl aktivistický projev, brzy poté byl zatčen gestapem pro kontakty s odbojovým hnutím a až do konce války vězněn. V březnu 1948 odešel do exilu, kde pracoval jako typograf a angažoval se proti KSČ. V průběhu procesu s Miladou Horákovou a spol. opakovaně ze strany prokurátorů napadán jako dobrodruh, kolaborant a konfident nacistických bezpečnostních složek.

192 Míněn patrně František Dlouhý (1904 – 1987), národněsocialistický politika odborový pracovník, v letech 1945–1948 tajemník ÚRO. Na sjezdu závodních rad 22. 2. 1948 byl jedním z 10 statečných delegátů, kteří hlasovali proti přijetí komunistické rezoluce. Po únorovém převratu se účastnil práce tzv. šestky, ilegálního orgánu národněsocialistické strany, kde měl zastupovat odbory. Uvažovalo se o něm jako o svědkovi v procesu s M. Horákovou a spol., nakonec před soudem nevystoupil. V jednom z tzv. následných procesů byl odsouzen k 20 letům žaláře.

s[oudružka] Brožová: Kleinerová, Pecl

s[oudruh] Havelka: Buchal, Křížek.

U obžalovaného Pecla bude ještě uvažováno o tom, zda bude dokumentován jeho antisociální charakter jako majitele antracitových dolů některým z jeho dělníků, a dále bude vyžádán spis týkající se jeho zpronevěry za první republiky.

S hlediska shora uvedeného rozdělení obžalovaných mezi prokurátory je třeba rozdělit též materiál svědků a bude kladeno jen tolik otázek, kolik je třeba k dolíčení situace. Průklep by měl dostat s[oudruh] Trudák , aby byl informován, kde co chceme dokazovat.

5. [sic] Bylo by dobře, kdyby soudruzi osobně viděli a slyšeli všechny obžalované. S[oudruh] Vieska se domnívá, že by bylo nejlépe poznat obžalované při publikaci žaloby, a to každý prokurátor svého obžalovaného. Tím způsobem by si také ten, kdo publikuje žalobu, mohl s obžalovaným pohovořit.

6. Je nutné dohovořiti též, kolik závěrečných řečí bude a kdo je bude míti.

S[oudruh] Urválek navrhuje rozdělení závěrečné řeči na tři části: politickou část, jádro a závěr.

S[oudruh] Vieska by byl pro to, vrátiti se při navrhování trestu k meritu věci a tak podtrhnout přesvědčivost projevů.

S[oudružka] Brožová je toho názoru, že při třech řečech není možno vyhnout se opakování některých věcí, a proto považuje za nejlepší jen řeč jedinou.

S[oudruh] Aleš je pro dvě řeči, a sice jednak jen zarámování činnosti bez politického zhodnocení a teprve ve druhé řeči by se prokurátor zabýval politickým zhodnocením a trestem.

S[oudruh] Klos uvádí, že je správné, aby prvá část, která bude hodnotiti jejich činnost (činnost v zahraničí, linie na válku atd.), bude jen jakýmsi rámcem.

Navrhuje 3 prokurátory na závěrečné řeči:

1) rámcový projev s ohledem na skutečnosti v procesu zjištěné (otázka Vatikánu, trockismu apod.),

2) část, která by svým úvodem byla politická, však jen krátce a ihned by přešla k hodnocení celé činnosti jednotlivých obžalovaných,

3) je třeba, aby politicky se hodnotila skutečnost přítomnosti žen na lavici obžalovaných. Projev by musil býti morálním odsouzením celé skupiny obžalovaných a zvláště žen.

S[oudruh] Klos je toho názoru, že jako závěreční řečníci přicházejí v úvahu s[oudruzi] Urválek, Vieska, Kepák a Brožová. S[oudruh] Vieska, který se omlouvá tím, že má příští týden přednášky na PŠP, bude zbaven této povinnosti na PŠP (zařídí s[oudružka] Šrámková). S[oudruh] Klos navrhuje, aby s[oudruh] Vieska si vzal úvod závěrečné řeči, s[oudruh] Urválek by si vzal střední část, která je dle názoru s[oudruha] Klose nejpůsobivější. Závěr by pak měla s[oudružka] Brožová, která by provedla morální zhodnocení věci. Soudruzi nejprve předloží these a po jejich schválení přikročí teprve k zpracování. These předloží soudruzi asi do úterý příštího týdne. V sobotu dopoledne si s[oudruh] Klos udělá poradu se s[oudruhy] Urválkem, Vieskou a Brožovou. 7. Bude nutno připraviti přesný plán procesu a jeho rozpočtu na dny.

Na to by se měl podívat s[oudruh] Trudák, Urválek a Aleš. Proces musí býti bezpodmínečně skončen do 10. června. Začátek je stanoven na 30. – 31. května. Denně bude líčeno (vzhledem k tisku a konferencím) od 8. – 12. hod. a od 13. – 17. hod. Plán bude vypracován s tím, že včetně vynesení rozsudku bude proces trvat 10 dnů. Tento plán bude připraven do pátku ráno (19. května).

8. Plán veřejnosti: s[oudruh] Richter vypracuje písemně plán organisování veřejnosti do pátku ráno. Plán bude zpracován současně se soudruhy, kteří rozpracují plán procesu.

9. S[oudruh] Ziegler zajistí tento týden překontrolování pankrácké síně z hlediska akustického a učiní příslušná opatření.

10. Tisková kampaň. Předběžná tisková kampaň nebude. Jen o svatodušních svátcích bude v Rudém právu úvodník, který zhodnotí činnost domácí i zahraniční reakce a tím bude avisovat proces. S[oudruh] Neuls povede věc v evidenci se s[oudruhy] Slavíkem[193] a Hendrychem.

11. Zahraniční novináři budou pozváni, jen pokud jsou zde akreditováni. S[oudruh] Neuls bude jednat s ministerstvem informací (zásadně). Otázka pozvání, fi nancování soudruhů ze soudružských redakcí zahraničních. V pátek ráno do-

[193] Václav Slavík (1920), komunistický politik a novinář, absolvent knihovnické školy. Za druhé světové války byl nuceně nasazen v Německu, po osvobození vstoupil do KSČ a začal pracovat v jejím aparátu. Studoval Vysokou školu politickou při ÚV KSČ a jako novinář působil v různých komunistických tiskovinách (Rudé právo, Otázky míru a socialismu). V letech 1953 – 1963 byl tajemníkem a vedoucím oddělení ÚV KSČ, od r. 1967 ředitel Ústavu pro politické vědy při ÚV KSČ. V letech 1968 – 1969 byl členem předsednictva ÚV KSČ a jedním z významných představitelů tzv. reformního procesu. V r. 1969 byl zbaven všech funkcí a vyloučen z KSČ, pracoval poté jako bagrista. Jako jeden z prvních podepsal Chartu 77, publikoval v samizdatových a exilových periodikách levicové orientace. V letech 1990 – 1992 zasedal ve vládní komisi pro analýzu událostí let 1967 – 1970.

stane s[oudruh] Klos stanovisko. S ministerstvem informací (s[oudruh] Hušek) projedná s[oudruh] Neuls, aby za film a rozhlas byli určeni zodpovědní soudruzi, kteří budou ručiti za politickou náplň těchto propagačních prostředků. Za rozhlas navrhuje s[oudruh] Klos s[oudruhy] Nováka a Kořínka, za film s[oudruha] Ryndu.

V censurní komisi min[isterstva] informací dohodne s[oudruh] Neuls, že s[oudruh] Klos nebo osoba jím pověřená bude se zúčastňovat promítání všech žurnálů a filmů týkajících se procesu.

12. Vlastní tisková kampaň bude probíhat tak, že novináři budou svoláni těsně v předvečer procesu (s[oudruh] Neuls dohodne se s[oudruhem] Hendrychem). Pro tuto konferenci bude třeba zajistit fotografický a dokumentární materiál (s[oudruh] Neuls tento materiál vyzvedne od soudruhů).

13. Pro film bude nutno připraviti scénář. S[oudruh] Bareš se domnívá, že film není vhodným prostředkem pro publikování procesu. Bude třeba scénář upraviti tak, aby nevynikala lidská stránka obžalovaných (zařídí s[oudruh] Neuls). Filmařům bude denně nutno připravit, co mají fi lmovat. S[oudruh] Havelka a s[oudruh] Neuls věc promyslí a během příštího týdne do pátku připraví náčrt scénáře a zásad, podle kterých mají filmaři postupovat.

14. Otázka rozhlasu: Zde bude třeba, aby pro rozhlas byl stanoven zodpovědný činitel. My bychom sami měli dát filmu a rozhlasu jednoho člověka, který by je politicky usměrňoval.

15. Otázk[u] organisace všech potřebných dokumentů (přisunovat reservy) bude řešit s[oudruh] Černý a přibere si k tomu 2 – 3 schopné soudruhy.

16. Pro tisk bude třeba připravovat denně krátké výpisky z protokolu. Je návrh, aby referáty tisku byly přesné, a to můžeme zajistit jen tím, že vytvoříme zvláštní aparát, který bude zachycovat důležité momenty z protokolu pro tisk. Do tzv. výpiskové komise z protokolů navrhuje s[oudruh] Klos s[oudruha] Sadila a s[oudruha] Bouru[194], s kterým však ještě s[oudruh] Klos promluví, a s[oudruh] Klos pak provede konečnou revisi před předáním tisku. 17. Vydání dokumentu

[194] Míněn patrně Ferdinand Boura (1921), právník, děkan Právnické fakulty UK. Člen KSČ od r. 1945. Od r. 1945 pracoval v ČSM, v době studií na právnické fakultě místopředseda závodní organizace KSČ. Od června 1947 působil v sekretariátu ÚV KSČ v právnické komisi, odkud byl v r. 1948 vyslán na ministerstvo spravedlnosti do kodifikační sekce jako politický tajemník. V lednu 1950 znovu povolán do sekretariátu ÚV KSČ jako referent pro soudnictví, později se stal vedoucím odboru pro soudnictví. Na základě usnesení sekretariátu ÚV KSČ přešel v r. 1951 jako asistent na Právnickou fakultu UK, kde se stal později docentem a v r. 1954 děkanem.

o procesu je dohodnuto takto: Bude vydán sestručněný protokol celého procesu a úvod, který by rámcově vylíčil celou činnost reakce. S[oudruh] Bareš navrhuje soudruhy Slavíka, Neulse a s[oudruha] Bouru a s[oudružku] Brožovou. S[oudruh] Neuls vejde ihned ve styk se s[oudruhem] Slavíkem a připraví úvod.

18. Denní konference s tiskem během procesu: se zúčastní všichni soudruzi, zejména však s[oudruh] Urválek a s[oudruh] Vieska.

19. Bezpečnostní opatření během procesu: Zařizuje již s[oudruh] Černý, který zajistí také instruktáž velitele SVS na Pankráci Němce o úkolech SVS. Střežení obžalovaných v jednací síni provede SNB a s[oudruh] Černý ručí za pořádek v tomto směru.

20. S[oudruh] Richter ručí za to, že dveře za porotou budou po dobu přelíčení zavřeny a nebude jimi nikdo vcházet ani odcházet.

21. Otázka znalců bude s[oudruhem] Klosem předložena k řešení komisi.

22. Bude nutno zajistiti řádné občerstvení senátu a všech členů soudu během procesu. Zajistí s[oudruh] Richter.

23. Otázka advokátů: Všichni advokáti jsou již prověřeni, my je však musíme instruovat, a to individuálně o tom, jakým způsobem musí vést obhajobu. Tuto instruktáž provede s[oudruh] Richter.

24. Žaloba se nebude žalovaným dávat do rukou. Publikovat se jim bude jen to, co se jich přímo týká. O přečtení politického úvodu bude ještě rozhodnuto.

25. Dr. Černý vyžádá z kanceláře legií spisy týkající se žádosti obžalovaných o výhody dle z[ákona] 255/46 Sb.[195]

Zapsala: Ryplová

NA, f. Ministerstvo spravedlnosti – tzv. Klosův archiv, nezpracováno.

KAPLAN, Karel: Největší politický proces. „M. Horáková a spol.“, příloha č. 12, s. 275 – 279.

Originál, strojopis – 4 s.

[195] Míněn zákon č. 255/1946 Sb. o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození, podle něhož bylo účastníkům protinacistického odboje vystavováno písemné osvědčení opravňující je k některým výhodám. Účastníci porady si patrně od studia příslušné dokumentace k vydání tohoto osvědčení slibovali získání možných kompromitujících materiálů proti obžalovaným.

Prameň k procesu s Miladou Horákovou a spol.

1950, 1. červen, Praha – Tajné instrukce vedoucích pracovníků Ústředního výboru KSČ Marie Švermové a Gustava Bareše k organizování ohlasu procesu s Miladou Horákovou a spol. rozeslané dálnopisem jednotlivým krajským stranickým orgánům.[196]

Všem krajským výborům, vedoucím krajským tajemníkům, kult[urně] prop[agačním] tajemníkům.

Dne 31. května byl zahájen v Praze proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice. V procesu jsou obžalováni bývalí vedoucí činitelé nár[odně] soc[ialistické] strany, lidovců, pravicoví vůdcové sociálních demokratů a trockistů, kteří po únoru 1948 vytvářeli illegální ústředí kontrarevoluce a ve spojení se zrádnou zahraniční emigrací prováděli špionáž, záškodnictví, organisovali teroristické činy, rozvraceli republiku a naše hospodářství; usilovali o násilné obnovení kapitalismu cestou války, vedené západními imperialisty včetně západního Německa proti Československu. Tento proces strhuje masku se zločinecké tváře vnitřní a zahraniční reakce, musí se stát v tomto směru školou našeho pracujícího lidu, burcovat k bdělosti, semknout všecky čestné, vlastenecky cítící lidi k rozdrcení reakčních nepřátel republiky, nepřátel naší socialistické výstavby. Je třeba, aby si celá strana uvědomila význam tohoto procesu a dovedla jej široce osvětlit našemu lidu:

1. Organisujte zpravodajství o procesu. Zařiďte vylepování novin se zprávami o procesu, vysílání zpráv závodním a místním rozhlasem, event[uálně] hromadný poslech v hostincích, v klubech atd., uspořádání vývěsných skříněk, bleskových plakátů, závodní časopisy. Vysílejte z krajů na proces úderníky a jiné autoritativní lidi, požívající vážnosti ve svém okolí.

[196] Citované podľa: FORMÁNKOVÁ, P. – KOURA, P.: *Žádáme trest smrti! Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol. (historická studie a edice dokumentů)*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008, s. 235 – 237.

2. Rozviňte agitaci o významu procesu. Uspořádejte besedy v závodech, na stavbách, v kancelářích, na vesnicích. Použijte pro tyto besedy jako referenty zejména lidi, kteří se přímo jako diváci účastní osobně procesu. Bude dobré, jestliže vystoupí úderníci, vážení představitelé inteligence, dále pak příslušníci jiných politických stran Národní fronty, masových organisací.

3. Široce podchyťte ohlas procesu. Nechť promluví hlas lidového hněvu. Nechť k procesu zaujmou stanovisko závodní rady, různé porady a schůze, které se v těchto dnech konají, masové organisace atd. Nechť promluví i jednotlivci, dělníci a úderníci svými pracovními

závazky, které budou odpovědí na pokus reakce o rozvrácení republiky. Připravte závodní schůze a projevy, na nichž náš lid řekne, že zesílí bdělost, že zvýší své pracovní úsilí, že zbytky rozvratné reakce rozdrtíme. V těchto usneseních nechť je také žádáno spravedlivé a přísné potrestání rozvratných zločinců.

4. Boj proti velezrádné reakci je věcí celé Národní fronty. Projednejte stanovisko k procesu v akčních výborech Národní fronty a docilte, aby bylo projednáno v organisacích ostatních stran Národní fronty a v masových organisacích.

5. Organisujte podávání zpráv. O usneseních, projevech a akcích podávejte neprodleně zprávu Rudému právu a ostatnímu tisku. Podejte nám obratem zprávu, jaká opatření jste v kraji učinili a jaký má proces ohlas. Podávejte nám každodenně hlášení o náladách, o ohlasu, o příp[adných] incidentech a všech pozoruhodných zjevech v souvislosti s procesem jakož i o Vašich opatřeních. Zorganisujte si podobné zpravodajství ze závodů, obcí a okresů.

6. Zvyšte bdělost. Ve dnech procesu zkontrolujte a zlepšete všechna nutná opatření k ochraně našich budov, sekretariátů, závodů atd.

V zárodku znemožněte jakékoli provokace.

Švermová[197] 1 v. r.

[197] Marie Švermová (1902 – 1992), komunistická politička, manželka novináře Jana Švermy (1901 – 1944) a sestra komunistického bezpečnostního pracovníka Karla Švába. Do KSČ vstoupila v r. 1921, v letech 1929 – 1938 byla členkou ÚV KSČ, za nacistické okupace působila v zahraničním odboji v Moskvě. Vysoké stranické funkce zastávala též po osvobození. V letech 1945 – 1951 zasedala v předsednictvu ÚV KSČ, zároveň do r. 1949 vedla organizační oddělení ÚV KSČ, poté působila jako zástupkyně generálního tajemníka ÚV KSČ Rudolfa Slánského. V únoru 1951 zatčena, zbavena všech stranických funkcí a obviněna ze spoluúčasti v tzv. protistátním spikleneckém centru. V r. 1954 odsouzena na doživotí, o dva roky později propuštěna a v r. 1963 soudně i stranicky rehabilitována, aktivně se účastnila tzv. reformního procesu. V březnu 1968 na veřejném shromáždění ve Slovanském domě vzpomínala na Miladu Horákovou těmito slovy: „Dr. Milada Horáková byla politicky vyspělá, vzdělaná a měla všechny předpoklady k tomu, aby se stala jednou z vedoucích osobností našeho politického

Bareš v. r.

NA, f. 02/4, sv. 15, a. j. 127, fol. 1 – 3.

NA, f. 05/11, sv. 147a, a. j. neuvedena, fol. 1 – 2.

KAPLAN, Karel: Největší politický proces. „M. Horáková a spol.“, s. 283 – 284.

Přepis, strojopisná kopie – 2 s.

V pravém horním rohu strojopisný nápis „Dálnopisem“, v levém horním rohu strojopisný nápis „Tajné“.

Prameň k procesu s Miladou Horákovou a spol.

1950, 9. listopad, Praha – Výňatek ze zprávy státního prokurátora Bohumíra Zieglera zaslané ministerstvu spravedlnosti, která obsáhle hodnotí organizaci a průběh procesu s Miladou Horákovou a spol., a to včetně propagandistické kampaně v tisku a v rozhlase.[198]

Zpráva o procesech proti záškodnickému spiknutí.

Proces s vedením záškodnického spiknutí proti Miladě Horákové a spol. byl nejdůležitějším procesem projednávaným před Státním soudem a jeho velký politický význam má dosah mezinárodní. Tento proces ukázal v pravém světle

života. Pravda je, že jsme byly dobré přítelkyně. Míru její viny nemohu posoudit. Jsem však přesvědčena, že trest nebyl úměrný, a cítím se vinna, že jsem sama veřejně nevystoupila na její obranu. Byl to první příkladný proces inscenovaný berijovci na odhalení páté kolony u nás. Úloha sovětských poradců je dnes již víceméně známa. Nebýt tohoto zásahu zvenčí, nikdy by nebylo k těmto tragickým událostem došlo.“ (Cit. dle RADOTÍNSKÝ, J.: Rozsudek, který otřásl světem, s. 13.) Jako jedna z prvních podepsala Chartu 77.

198 Citované podľa: FORMÁNKOVÁ, P. – KOURA, P.: *Žádáme trest smrti! Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol. (historická studie a edice dokumentů).* Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008, s. 561 – 571.

představitele buržoasní třídy, odhalil jejich zločinné methody, plány a konečně cíle, usilující o obnovu kapitalismu ve státě, k níž mělo dojíti násilným zvratem po vyvolání válečného konfliktu západními imperialisty proti Sovětskému svazu a zemím lidových demokracií. Vedení záškodnického spiknutí mělo přímé spojení prostřednictvím amerického a britského velvyslanectví a různých agentů CIC se zrádnou emigrací. Podle jejich příkazů soustřeďovalo ve svých rukou řízení protistátní činnosti, organisovalo centrálně pobočné protistátní skupiny, které budovalo v jednotlivých krajích a ovládalo svými krajskými důvěrníky. Záměrem vedení bylo rozšířit složky spiknutí do všech krajů republiky. Členové vedení vypracovali politický a tzv. hospodářský program, s ním chtěli vystoupiti po předpokládaném uchopení moci ve státě. Veškeré pobočné skupiny, které podle pokynů vedení měly za úkol provádět průmyslovou, vojenskou a politickou špionáž, rozšiřovat štvavé letáky a poplašné zprávy, připravovat akce v krajích a v příhodné době vystoupiti jako pátá kolona proti vlastnímu lidu, byly současně s vedením odhaleny a zlikvidovány. Vedoucí skupin a významní jejich členové byli odsouzeni v 35 okrajových procesech, které se konaly v měsíci červenci 1950 před Státním soudem a z nichž nejvýznamnější byly organisovány v jednotlivých krajích, kde skupina svou zločinnou činnost prováděla.

I. Proces s M. Horákovou a spol.

a) Organisace procesu:

Státní bezpečnost věděla již koncem roku 1949 o existenci záškodnického spiknutí a postupně odhalila jednotlivé jeho složky a skupiny. V únoru 1950 informovala ministerstvo spravedlnosti a státní prokuraturu o vyšetřování, které vedla proti vedoucím skupiny. V době, kdy vyšetřování bylo natolik skončeno, že mohlo býti přikročeno k vypracování trestního oznámení, byli zapojeni přímo do práce Státní bezpečnosti prokurátoři, kteří měli případ Horáková a spol. zpracovati. Tito se zúčastnili pak osobně výslechů jednotlivých obviněných i svědků. Ministerstvo spravedlnosti se postaralo o to, aby prokurátoři a všichni členové senátu byli na svůj úkol především politicky dostatečně připraveni. Základní politické otázky, které souvisely s vedením procesu, byly podrobně probrány za účasti vedoucích soudruhů strany. Se soudruhem Kolárem byla prodiskutována otázka hospodářské koncepce reakce, byly objasněny cíle, které sledovalo záškodnické spiknutí svým tzv. hospodářským programem, vypracovaným členy spiknutí Hejdou a Peclem, kterýžto program znamenal návrat ke kapitalistickým hospodářským poměrům v ČSR. Úlohu sociálně demokratických rozbíječů jednoty dělnictva specielně se zřetelem k obviněným Dundrovi a Peškovi a z hlediska historického vývoje bojů dělnické třídy dokumentoval prokurátorům a senátu s[oudruh] Kreibich. Současně také objasnil úlohu trockistů se zaměřením

na činnost obviněného Záviše Kalandry. Koncepce obžaloby byla přednesena na ÚV KSČ soudruhu Barešovi, kde v podstatě byl postup ministerstva spravedlnosti a státní prokuratury schválen. Po těchto přípravách vypracovali prokurátoři dr. Urválek , dr. Kepák a Brožová žalobu, která byla revidována generální prokuraturou a ministerstvem spravedlnosti za osobní účasti náměstka ministra s[oudruha] dr. Klose. Hlavní přelíčení bylo do všech podrobností předem připraveno. Otázka politického zajištění a řízení procesu byla prodiskutována již před podáním žaloby se soudr[uhem] Barešem a jinými vedoucími soudruhy strany. Před zahájením hlavního přelíčení bylo konáno na ministerstvu spravedlnosti několik porad za předsednictví dr. Karla Klose a za účasti všech členů senátů, tedy i soudců z lidu, intervenujících prokurátorů a členů Státní bezpečnosti, kteří případ realisovali. Na těchto poradách byly probrány všechny otázky a eventuality, které se mohly vyskytnouti v průběhu hlavního přelíčení při výpovědi obviněných nebo svědků. Bylo pamatováno na možnosti překvapení, které by vzešly z obhajoby obviněných, byla připravena spolupráce předsedy senátu s prokurátory, aby nedošlo ke křížení otázek. Byly též stanoveny zásady řízení procesu, jak ze strany senátu, tak i prokurátorů, přičemž bylo dbáno toho, aby prokurátoři zasahovali otázkami tak vhodně, aby nerušili předsedovu linii vedení procesu. Během hlavního přelíčení se projevily příznivé výsledky této přípravy, neboť hlavní přelíčení probíhalo podle plánu. Všichni prokurátoři a členové senátu měli k disposici již delší dobu před zahájením hlavního přelíčení příslušné protokoly a písemný materiál, aby jejich příprava byla co nejlepší. Během procesu až do vynesení rozsudku byla každý den po skončení jednání konána na Státní prokuratuře porada za účasti náměstka ministra dr. Karla Klose, který celý proces osobně řídil, státního prokurátora, předsedy Státního soudu, členů senátu, prokurátorů a vedoucích orgánů Státní bezpečnosti. Na těchto poradách byl hodnocen kriticky průběh jednání a činěny přípravy na příští den. Orgánové Státní bezpečnosti sdělovali prokurátorům a senátu pravidelně výsledky průzkumu o chování a postoji obviněných a upozorňovali, co lze očekávati při jejich dalším vystoupení před soudem. Na těchto poradách bylo též stanoveno, jakým způsobem budou předseda senátu a prokurátoři postupovati při vedení procesu. Spolupráci Státní bezpečnosti jest třeba kladně hodnotiti, neboť jí nutno přičísti, že bylo zabráněno všem rušivým zjevům a překvapením v průběhu jednání. Veřejnost procesu byla organisována na nejširší základně. Jedině takto mohl býti splněn velký úkol, aby proces se stal politickou školou všeho pracujícího lidu. Posluchači byli vybráni a pozváni za účasti strany prostřednictvím všech krajských sekretariátů z řad pracujících z továren a vesnic, z mládeže, armády, ze Svazu žen, a to tak, že při projednávání trestné činnosti týkající se určitého kraje byli v posluchačstvu zastoupeni především občané z těchto krajů (např. při výslechu Horákové byli přítomni občané z Budějovického kraje apod.). Obe-

censtvo se sice každého dne střídalo, avšak získalo o procesu ucelený obraz, neboť hlavní přelíčení tvořilo každý den jednotný celek. Po celou dobu trvání procesu se vystřídalo přes 4000 účastníků. Výsledků procesu bylo plně využito pro informaci a poučení všech občanů státu. Hlavní propagační práci vykonal tisk a rozhlas. Při hlavním přelíčení byli stále přítomni žurnalisté ze všech domácích denních listů i týdeníků, kteří byli předem podrobně o procesu informováni na tiskové konferenci uspořádané ministerstvem spravedlnosti. Ze zahraničí byli přítomni zástupci tisku SSSR a zemí lidové demokracie. Dále byli přítomni zástupci pokrokového západního tisku, zejména časopisů Daily Worker, Unita, Drapeau Rouge, L'Humanité. Rovněž se procesu zúčastnili žurnalisté zastupující vládní tisk západních mocností. Denně byly pořádány konference prokurátorů, předsedy senátu a zástupců min[isterstva] spravedlnosti s novináři. Každý den byla připravena pro tisk úřední zpráva. Průběh procesu během jeho trvání i delší dobu po vynesení rozsudku byl denně tiskem komentován v úvodnících, v jednotlivých redakčních článcích i ve článcích dělnických dopisovatelů. Tisk též uveřejňoval podstatný obsah resolucí a protistátních [sic] schůzí v závodech ze všech míst republiky. Význačným činem propagačním byly rozhlasové komentáře a záběry, zachycené na zvukový pás přímo při hlavním přelíčení, které byly několikrát denně vysílány v rozhlasových novinách. Tyto reportáže se těšily mimořádné pozornosti obyvatelstva a bylo zjištěno průzkumem, že obecenstvo dychtivě očekávalo začátek relací. Z obsahu resolucí je patrno, že pracující lid čerpal své znalosti o procesu právě z rozhlasových zpráv. V závodech a v úřadech byly organisovány masové poslechy rozhlasových reportáží o procesu. Tisk i rozhlas byly řízeny komisí, jejich členy byli zástupci min[isterstva] spravedlnosti, Státní prokuratury, Rudého práva a tiskového odboru ÚV KSČ (s[oudruh] Hendrych), který má zásluhu na vysoké politické úrovni uveřejněných zpráv. Ministerstvo spravedlnosti vydalo dokumentární brožuru o průběhu hlavního přelíčení. Kniha byla vydána v nákladu 120 000 výtisků. Pronikla do nejširších vrstev obyvatelstva a přispěla obzvláštní měrou ke zvýšení bdělosti a ostražitosti pracujících.[199]

b) Zhodnocení procesu:

Rozsudkem Státního soudu ze dne 8. června 1950 byli uznáni všichni obvinění vinnými a odsouzeni dr. Horáková, dr. Oldřich Pecl, Záviš Kalandra a Jan Buchal k trestu smrti, dr. Nestával, dr. Hejda, František Přeučil a Antonie Kleinerová k trestu těžkého žaláře na doživotí, dr. Bedřich Hostička do těžkého žaláře na 28 let, dr. Peška na 25 let, dr. Křížek na 22 let, Františka Zeminová na 20

[199] Míněna tzv. šedá kniha (Proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice, Praha, 1950). Dle údaje v tiráži vyšla v nákladu 140 000 kusů, nikoliv 120 000.

let a Vojtěch Dundr na 15 let. Milada Horáková byla odsouzena k trestu smrti jako iniciátorka a vedoucí osoba celého záškodnického spiknutí. Dr. Pecl byl představitelem bezcitného a bezcharakterního vykořisťovatele nejhrubšího zrna a jeho špionážní činnost značnou měrou poškodila naše národní hospodářství. Obviněný Záviš Kalandra vyvíjel velmi nebezpečnou a záludnou rozvratnickou činnost a provozoval rozvětvenou špionáž, v níž pokračoval po delší dobu a která poškodila důležité úseky naší výroby. Použití absolutního trestu u obviněného Jana Buchala je odůvodněno skutečností, že jmenovaný byl vedoucím nebezpečné teroristické organisace, připravil plán kontrarevolučního puče, který měl býti proveden ozbrojenými tlupami. Rozsudek byl přijat pracujícím lidem republiky s uspokojením a s plným souhlasem. Tomu svědčí [sic] více než 6 300 resolucí z celé republiky, které schvalovaly přímé potrestání této zločinné bandy. Státní soud svým přísným, ale spravedlivým rozhodnutím prokázal, že jest skutečnou pěstí dělnické třídy proti reakci a že rozhoduje jménem všeho pracujícího lidu v republice. Proces byl veden s vážností odpovídající jeho politickému významu. Všechny zúčastněné složky od Státní prokuratury, Státního soudu, min[isterstva] spravedlnosti i Státní bezpečnosti neúnavně, obětavě a ve vzájemném souladu se podílely na práci, která vyžadovala před procesem i v jeho průběhu mimořádného pracovního vypětí často do pozdních hodin nočních. Státní bezpečnost při vyšetřování použila zcela nových metod, které se znamenitě osvědčily. Obvinění, kteří zpočátku důsledně zapírali, byli trpělivými politickými diskusemi orgánů Státní bezpečnosti přivedeni k tomu, aby doznali úplnou pravdu o své činnosti. Nutno vyzdvihnouti též dobrou úroveň protokolů, které byly koncipovány ve formě otázek, a značně tak usnadnily práci prokurátorům a soudu.[200] Pokud se obvinění pokusili o politicky motivovanou obhajobu, byla tato úplně rozbita správně položenými politickými argumenty prokurátorů a senátu. Žaloba byla reálná, takže rozsudek se opíral o přesná tvrzení, která byla v původním řízení doličným materiálem a svědky zcela a téměř beze změny prokázána. Veřejnou žalobu zastupovalo při procesu 5 prokurátorů, a to dr. Urválek, dr. Vieska, dr. Kepák, Brožová a Havelka . Zkušenost ukázala, že při tomto počtu intervenujících prokurátorů nemohly býti správně rozděleny úlohy a otázky, takže docházelo občas ke kolisím, zejména při různosti temperamentu a iniciativy prokurátorů. Tři závěrečné řeči prokurátorů (dr. Vieska, dr. Urválek, Brožová) byly sice

[200] Při vyšetřování bylo používáno hrubého fyzického a psychického nátlaku. V žádném případě se obžalovaní nedoznávali na základě „trpělivých politických diskuzí". Používání tzv. otázkových protokolů, ve kterých odpovídal vyšetřovaný na položenou otázku buď slovem „ano", nebo „ne", zavedli při vyšetřování „záškodnického spiknutí" sovětští poradci. Právě k vyslovení souhlasu s položenou otázkou byli vyslýchaní nuceni často brutálními metodami. Viz např. KAPLAN, K.: *Největší politický proces. „M. Horáková a spol."* Praha – Brno: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR – Doplněk, 1995, s. 117 – 123.

politicky správně postaveny a vyváženy, ale neukázaly takovou údernost, jakou by nutně měla jedna pečlivě připravená řeč. Bude proto třeba, aby v budoucích velkých procesech intervenoval při hlavním přelíčení jeden, nanejvýš dva prokurátoři. Předseda senátu (dr. Trudák) řídil hlavní přelíčení po dokonalé přípravě s naprostou jistotou, otázky kladené obviněným byly velmi přiléhavé a závěry použité v odůvodnění rozsudku politicky správné. Ostatní členové senátu (dr. Matoušek , dr. Bedrna a soudci z lidu Kučera a Polanecký) rovněž ovládali procesní materiál a doplňovali činnost předsedy vhodnými zásahy. Obhajoba advokátů v důsledku drtivých důkazů mohla se opříti jen o osobní důvody a vlastnosti u jednotlivých obviněných s požadováním mírnějšího trestu. Je nutno poukázat na to, že někteří z obhájců stále ještě nejsou na takové politické výši, aby svůj úkol plně zvládli, a jejich vystoupení postrádá proto potřebné jistoty. Je nutno, aby se podrobili soustavnému politickému školení.

c) Význam a využití procesu:

Proces s Horákovou a spol. se stal znamenitou politickou školou všeho pracujícího lidu, a to nejen u nás, nýbrž i v ostatních zemích lidové demokracie. Ukázal v pravém světle představitele kapitalistické třídy, která, zbavena hospodářské a politické moci, nevzdala se naděje, že znovu získá své dřívější posice i za cenu války a porobení vlasti. Proces ukázal, jakými methodami bojuje buržoasie proti lidově demokratické formě našeho státu, a potvrdil, že třídní nepřítel se neštítí ani sprostých kriminelních zločinů, aby dosáhl svého cíle. Veřejnost reagovala na proces zvýšením pracovního úsilí a hrdým vyhlášením nových socialistických závazků. Tak hlásila např. ČKD již druhý den procesu, že novými socialistickými závazky ušetřila podniku 240 000 Kč. To byla odpověď pracujících na zločinné pokusy domácí i zahraniční reakce. Po skončení procesu organisovalo min[isterstvo] spravedlnosti přednášky v závodech a na veřejných táborech lidu. Do této akce se ihned zapojili prokurátoři Státní prokuratury. Ministerstvo spravedlnosti provedlo instruktáž několika desítek referentů, kteří se rozjeli po celé republice a přednášeli v závodech a na veřejných schůzích o procesu a jeho politických závěrech. Tím se zvýšila politická uvědomělost pracujícího lidu a posílila jeho bdělost vůči třídnímu nepříteli. Současně min[isterstvo] spravedlnosti vydalo výnos všem soudům a prokuraturám, v němž ukládá vedoucím, aby pro všechny své zaměstnance provedli politické a odborné školení o procesu, takže není justičního zaměstnance, který by se na tomto procesu nebyl poučil. Tím se zvýšila politická úroveň celého justičního aparátu. [… vypuštěno 7 strojopisných stran obsahujících základní informace o procesech, které navazovaly na proces s M. Horákovou a spol. …]. Rovněž při okrajových procesech bylo využito spolupráce rozhlasu a tisku po dobrých zkušenostech z hlavního procesu. Při všech přelíčeních konaných mimo Prahu byli přítomni zástupci krajinského

[sic] tisku, kteří byli předem intervenujícím prokurátorem o souzeném případu náležitě informováni. V průběhu procesu připravovali články pro tisk ve spolupráci s prokurátorem a vedoucími činiteli KSČ v kraji. Při procesech konaných v Ústí nad Labem a v Liberci byly části hlavního přelíčení zachycovány na zvukový pás pro vysílání krajinským [sic] rozhlasem. Naproti tomu nebylo použito filmu z toho důvodu, že již v procese s Horákovou a spol. se ukázal tento způsob propagace neúčinným a nevhodným. Pořízené špatně seskupené záběry, promítané ve zvukových týdenících, neměly na diváky předpokládaného účinku, to jest rozhořčení nad zločiny třídních nepřátel. […Vypuštěny 2 strojopisné strany obsahující hodnocení tzv. následných procesů. …].

Přípravou a projednáváním procesu proti M. Horákové a spol. a dalších 35 okrajových případů vykonaly zúčastněné složky justičního aparátu obrovský kus práce. Státní prokuratura žalovala celkem 639 osob. Státní soud vynesl 10 rozsudků smrti, 48 trestů těžkého žaláře na doživotí a další tresty na svobodě v celkové výměře 7850 let. Byly uloženy peněžité tresty ve výši 12 145 000 Kč a vyslovena konfiskace celého majetku téměř u všech odsouzených. Zproštěno [viny] bylo 21 obžalovaných a u dvou osob bylo trestní řízení vyloučeno za účelem dalšího šetření. Práce justičního aparátu má podstatný politický význam v údobí zvýšeného třídního boje a zostřených forem útoků reakce. Široké vrstvy pracujícího lidu se obeznámily z procesů se skutečnými záměry a cílem buržoasie, obohatily své politické uvědomění, naučily se rozpoznat zhoubný vliv záškodníků, usilujících o zmaření naší budovatelské práce, a poznaly způsob, jak mu čelit. I když propagačně bylo z procesů velmi mnoho vytěženo, zdaleka nelze tvrditi, že bylo vykonáno zúčastněnými složkami justičního aparátu vše, čeho bylo lze využít politicky z materiálu tak bohatého a poučného. V budoucnu bude nutno ještě více se opříti o zkušenosti politicky vyspělých soudruhů z ústředního výboru KSČ, za jejich pomoci a v součinnosti s nimi prohloubiti a zdokonaliti práci Státní prokuratury a Státního soudu tak, aby ve velkých politických procesech mohly spolehlivě a bez závady plniti svou významnou politickou funkci.

Státní prokurátor:

Ziegler (Vlastnoruční podpis).

NA, f. Ministerstvo spravedlnosti – tzv. Klosův archiv, nezpracováno.

Originál, strojopis – 20 s.

V záhlaví umístěno razítko Státní prokuratury v Praze.

Prameň k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom[201]

1950, 11. október, Praha. Zápisnica z porady politickej komisie o príprave procesov s katolíckymi biskupmi[202]

Tajné!

ZÁPIS o poradě o přípravě podzimních procesů, konané dne 11. října 1950.

Přítomní: ss. náměstek předsedy vlády Fierlinger, ministr Kopřiva, ministr Rais, Havelka za SÚC, Závodský za MNB, Dr. Klos za ministerstvo spravedlnosti.

Po projednání situační zprávy podána soudruhem Závodským zpráva o stavu vyšetření a situační zpráva soudruha dr. Klose o stavu práce koordinační komise a pracovních kolektivů.

Usneseno:

1) Politické linie procesu a žaloby. V obou procesech budou základem žaloby i vedení procesu zjištěná fakta velezrady a špionáže obžalovaných. Okupační materiál – pokud neprokazuje jasnou trestnou činnost (v tom případě bude předmětem žaloby) – bude použit k dovršení a osvětlení zrádné činnosti žalovaných. V obou procesech bude zaměřena linie na odhalení a dokumentovaní protilidové a protistátní činnosti vysoké církevní hierarchie. V tomto směru bude také dokumentováno spojení vysoké církevní hierarchie s Vatikánem

[201] V dňoch 10. – 15. januára 1950 sa v Bratislave konal vykonštruovaný proces s rímskokatolíckymi biskupmi J. Vojtaššákom a M. Buzalkom a s gréckokatolíckym biskupom P. Gojdičom. Buzalka a Gojdič boli odsúdení na doživotie a Vojtaššák na 24 rokov väzenia.

[202] Citované podľa: LETZ, R (ed.): *Dokumenty k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom.* Bratislava: Ústav pamäti národa, 2007, s. 122 – 124.

a nepřátelská a rozvratnická politika Vatikánu vůči Československu a zemím lidových demokracií. Zejména v bratislavském procesu je nutno na podkladě získaného procesního i politického materiálu odhalit komplot vysoké církevní hierarchie proti lidu a jeho zájmům (období prvé republiky, zejména od roku 1937, údobí takzvaného Slovenského státu a období po roce 1945.) Ve slovenském procesu také vyzvednout ryze materiální zájmy vysoké církevní hierarchie (církevní velkostatky) v její rozvratnické činnosti proti – lidově demokratickému zřízení.

K některým skutkovým otázkám: Zjištěné skutečnosti o Benešových zápiscích o únoru nebudou v žalobě ani v procesu ventilovány. Otázka zveřejnění zjištěných styků některých obžalovaných s cizími zastupitelskými úřady v ČSR (Italské, Švýcarské a Belgické velvyslanectví) bude projednána soudruhem Fierlingrem s ministerstvem zahraničí. Stejně tak otázka, zda možno již v žalobě jmenovat cizí diplomatické úředníky, kteří byli ve spojení s žalovanými. Úředníky (italský, belgický).

2) Změna ve složení senátu a vedení žaloby v českém procesu. Původní usnesení komise mění se tak, že na místo Dr. Blechy, jako votant, se schvaluje Dr. Kaláb a Dr. Blecha bude použit jako náhradní soudce. Žalobu v českém procesu povede vedle s. Čížka, ještě s. Dr. Feješ, určený pro vedení žaloby v procesu slovenském.

3) Pořadí žalovaných. Bude definitivně rozhodnuto při projednávání konceptu žaloby. S hlediska politického by jako vedoucí v pořadí žalovaných měl být uveden obžalovaný Zela. Rovněž až při projednávání konceptu žaloby bude rozhodnuto zda Burýšek bude v procesu postaven jako žalovaný (příslušný materiál procesní prostuduje v tomto směru spravedlnost a učiní příslušný návrh) či jako svědek.

4) Svědci. Bezpečnost vyšetří možnost použití svědků Olivy a faráře Jedličky a provede další šetření k zjištění dalších svědků. Slovenský církevní úřad provede šetření k zjištění svědků pro slovenský proces.

5) Trestní oznámení. Původní lhůta k podání trestního oznámení se prodlužuje bezpečností do 16. října. Trestní oznámení a protokoly budou vypracovány v několika vyhotoveních, aby spravedlnost dostala 4 stejnopisy a SÚC 1 stejnopis oznámení a protokolů.

6) Žalobní spis. Koncept žalobního spisu po jeho projednání v resortu spravedlnosti a v koordinační komisi bude zaslán všem členům politické komise a po jejich případných připomínkách znovu přepracován a doručen soudruhům pre-

sidentu Gottwaldovi[203], Slánskému[204] a Zápotockému[205] tak, aby jim byla dána lhůta 1 týdne k politickému vyjádření. Koncepty budou číslovány a doručovány proti potvrzení.

7) Propagace. O českém a slovenském procesu budou vydány dokumenty ve formě obdobné jako v procesu Horáková (o každém procesu zvlášť) a kromě toho bude připravena propagační politická brožura, zhodnocující oba procesy i fakta již z dříve provedených procesů proti rozvratným církevním funkcionářům. Tyto otázky budou projednány se soudruhem Barešem, zařídí soudruh Klos. Soudruh Bareš bude pozván do příští schůze komise k informaci o procesech a k zajištění zásadní linie politického využití procesu.

8) Různé. Soudruh Rais zajistí projednání všech zásadních otázek procesu na schůzi Ústředního sekr.[etariátu] strany. Příští porada komise konána v pondělí, dne 16. října s přizváním soudruha Holdoša. Předmětem porady bude zejména slovenský proces.

Zapsal: Dr. K. Klos

NA Praha, f. Ministerstvo spravedlnosti – Klosův archiv, nespracované, bal. č. 128 a). Strojopis, 2 s.; NA Praha, f. Právní komise ÚV KSČ, a. j. 40, zložka 2. Strojopis, 2 s.

[203] Klement Gottwald, český komunistický politik, generálny tajomník ÚV KSČ (1929 – 1945), predseda KSČ (1945 – 1948), člen Politického sekretariátu ÚV KSČ (1951 – 1953), podpredseda vlády (1945 – 1946), predseda vlády (1946 – 1948), prezident ČSR (1948 – 1953).

[204] Rudolf Slánský, český komunistický politik, generálny tajomník ÚV KSČ (1945 – 1951), člen Predsedníctva ÚV KSČ (1945 – 1951), člen Politického sekretariátu ÚV KSČ (1951), námestník predsedu vlády (1951), zaistený ŠtB 3. 11. 1951, obvinený z velezrady ako hlava tzv. imperialistického protištátneho sprisahaneckého centra. Vo vykonštruovanom procese so 14 obžalovanými 27. 11. 1952 odsúdený na smrť a popravený. Okrem neho odsúdili na smrť a popravili ďalších 10 obžalovaných.

[205] Antonín Zápotocký, český komunistický politik, predseda Ústrednej rady odborov, člen Predsedníctva ÚV KSČ (1945 – 1957), člen Politického sekretariátu ÚV KSČ (1951 – 1953), predseda Národného zhromaždenia (1946), predseda vlády (1948 – 1953), prezident ČSR (1953 – 1957).

Prameň k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom

1951, 8. január, Bratislava. Proces v kocke[206]

ZÁPIS o poradě o přípravě procesu proti Vojtaššákovi a spol., konané dne 8. ledna 1951 v Bratislavě.

Přítomní: s. Viktory, Klos, Holdoš, Friš, Moučka, Průša, Trattnerová, Winter, Čížek, Pošvic, Opavský, Belánsky, Richter, Bedrna, Neuls, Kopecký, Feješ, Ziegler,

Poradu zahájil s. Viktory v 8,50 h. Zdůraznil, že je nutno věc soudit tak, aby nevznikl dojem, že je souzena celá církev, ale aby bylo jasné a zřejmé, že jsou souzeni jen právě ti tři hodnostáři za zločiny, které páchali. Historické části Rakouska-Uherska a první republiky nedávat příliš široké místo; postavit je před lid jako vojenské zrádce a špiony proti demokratické republice.

S. Klos promluvil o zkušenostech z procesu s Horákovou a spol., Zelou a spol., kterých bude možno být velmi dobře využito při vedení tohoto procesu. Zejména zdůraznil nutnost spolupráce všech zúčastněných složek, t. j. justice, bezpečnosti a propagace, neboť jen tak je možno dosáhnouti politického úspěchu. V procesu je nutno ukázat vysokou církevní hierarchii v pravém světle, že nikdy neměla nic společného s drobným slovenským lidem, že stála vždy proti jeho zájmům. Dále je nutno ukázat, že tato hierarchie se aktivně zúčastnila na rozbití Československé republiky.

V procesu se hlavně zabývat jejich činnosti po r. 1945. Zdůraznit, že se nikdy slov.[enská] církevní hierarchie nesmířila s novou republikou a přešla v únoru 1948 z legálních posic do zločinné ilegality.

---

[206] Citované podľa: LETZ, R (ed.): *Dokumenty k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom.* Bratislava: Ústav pamäti národa, 2007, s. 230 – 240.

Těchto okolností je třeba využít propagačně.

S. Klos sdělil přítomným program hlavního přelíčení:

1) výslech obv.[iněného] Vojtaššáka,

2) výslech obv.[iněného] Buzalka,

3) výslech obv.[iněného] Gojdiče,

současně při jejich výsleších budou předkládané příslušné dokumenty. Dále budou slyšeni svědci a ve všeobecné části budou předkládány ostatní dokumenty.

Přítomní soudruzi s tímto programem po kratší diskusi souhlasí.

Přikročeno k probírání trestné činnosti jednotlivých obviněných.

I) S. Feješ líčí trestnou činnost obv.[iněného] Jana Vojtaššáka.

K trestné činnosti Jana Vojtaššáka byly tyto připomínky:

1) vyzdvihnout otázku půdy (většinu půdy vlastnila vysoká církevní hierarchie)

2) rozvést přímou účast Vojtaššáka na rozbití prvé republiky, (Vojtaššák sám neřekne, že prodal republiku; – je nutné, aby jej k tomu prokurátor vhodnými otázkami přiměl).

3) na str. 6 vypustit otázku, týkající se Tise,

4) rozvést otázku arisace židovských majetků,

5) na str. 8, kde Vojt.[aššák] hovoří o tom, že podporoval sdružení katol.[ické] mládeže, tuto otázku vynechat.

6) vynechat otázku o rovnošatě a o stycích s konsulem (st. 10 a 11).

7) na str. 12 vynechat otázku o Machajovi,

8) vyzvednout otázku deportace Židů

9) na str. 16 vynechat otázku „za co obdržel děkovný dekret od Čatloše“, je tam již jednou.

10) otázka církevního majetku – rozvést v souvislosti s dohodou s Demokratickou stranou – prokurátor vypointovat.

Otázku círk.[evního] majetku využít všude, kde se objeví. Využít propagačně.

11) na str. 20 vynechat otázku o Fialovi.

12) otázky na str. 18 a 19 nutno vyzdvihnout a využít v tisku.

13) na str. 22, otázku o emigraci formulovat: „Co je vám známo o činnosti emigrace v zahraničí“.

14) otázku, kde se mluví o čsl. měně vynechat.

15) prokurátor si připraví otázku v tom směru, proč se vysoká c.[írkevní]h.[ierarchie] postavila proti lid.[ově] dem.[okratickému] zřízení (půda, círk.[evní] majetek).

16) otázku „které peníze posílal do Vatikánu“ vynechat.

17) pokud jde o exkomunikaci některých ministrů (Plojhar atd.) neuvádět jejich jména, ale jen „některých vedoucích činitelů“.

18) styk s Trochtou – neříkat co v dopisech bylo, jen že v jednom z dopisů je na konci uvedeno, aby dopis považoval za důvěrný a jej spálil.

19) na str. 41 vynechat otázku o stockholmské resoluci

20) dokument k otázce ROH vynechat, prokurátor jen zkonstatuje, že měl nepřátelský postoj i k ROH,

21) neuvádět jména státních zmocněnců (Kňazovický[207]).

22) otázku ve věci semináře vynechat.

23) rozvést otázku tajných fakult, jejich protistátní charakter osvětlit, neklást otázky ve směru svátostí a nábož.[enských] úkonů. Zeptat se Vojtaš.[šáka], zda si je vědom toho, že to byla činnost protistátní. Konstatovat fakulty – nadpis, podpis a datum vydání.

24) zeptat se Vojtaššáka, jaký měl majetek a jaký měl poměr k dělníkům.

25) otázku o sídelní kapitule vynechat (str. 52).

26) poslední otázku, zda má ještě něco k podotknutí mu dát podle okolností. Bude-li měkký, položit mu již teď, v opačném případě ať to poví až v závěrečné řeči.

27) r. 1949 – organisování ozbrojených akcí – hlavně v diecési Vojtaššákově – zdůraznit, využít.

28) využít toho, že Vojt.[aššák] o sobě tvrdí, že byl lidumilem a že dělal vše v zájmu církve a lidu – na druhé straně že se dostal do rozporu s míněním lidu.

[207] Ľudovít Kňazovický, pôvodne riaditeľ gymnázia v Levoči, nastúpil do funkcie zmocnenca Povereníctva školstva pri biskupskom úrade v Spišskej Kapitule 22. 6. 1949. Svoju funkciu vykonával iba dva mesiace a vzdal sa jej na vlastnú žiadosť.

29) str. 26 – dopis internunciovi, kde označuje lid.[ově] dem.[okratické] zřízení za krvavou šelmu – vyzdvihnout.

30) otázku polských kněží rozvést.

31) zdůraznit, že není souzený proto, že byl biskupem, ale proto, že zneužíval náboženství k protistátním účelům. (zneužíval i zpovědnic).

32) zabránit pokud možno tomu, aby nepoužíval slovo „klerofašizmus“, hlavně ať se nerozhovořuje o Bohu a církvi.

33) zdůraznit, že politika Vatikánu je řízena anglo-americkými imperialisty.

34) hlášení z r. 1949 papeži – že proti nynějšímu zřízení není možno účinně podniknout nic zevnitř – prokurátor dokreslit, že tedy spoléhali na válku.

35) ke konci třeba zesílit několika otázkami prokurátora o boji Vojt.[aššáka] proti našemu režimu a proti míru.

36) s. Moučka upozorňuje:

a) na str. 3, kde Vojt.[aššák] mluví o brožuře „Či môže byť katolík sociálnodemokratom“, říká, že ji nepsal, že ji psal Michal Pavlík[208], on jí jen redigoval a bral za ní zodpovědnost.

b) na str. 14, kde hovoří o Galanově síti, vybudované v průmyslových střediscích, doznává sice účel zprávy, ale že se nedostal k tomu, aby ji do Vatikánu poslal.

c) str. č. 15, článek v Gardistovi – Vojt.[aššák] v konst.[utu] popíra, že byl v HG, že to udal sám redaktor.

d) na str. 22 – kde hovoří o tom, že poslal dopis Sidorovi (o jmenování biskupa pro Slováky), udává, že to neposlal Sidorovi, ale kongregaci ve Vatikáně.

e) nepamatuje se, kam poslal zprávu od Vojtase.

Prokurátor ať řekne, že mu bylo jistě jasné, že zprávy byly určeny pro cizinu.

D o k u m e n t y :

1/84 použít, – prokurátor, že pro spolupráci s fašisty agitoval, kdežto spolupráci s dnešním zřízením zakazovali.

1/165 – použít (předložit) tehdy, když se bude hájit.

1/3 – vyzvednout rasovou nenávist.

1/93 – použít, prokurátor ať řekne, že i žebráky chtěli nechat spálit.

[208] Michal Pavlík, slovenský rímskokatolícky kňaz, v čase vydania publikácie r. 1923 farár v Lidaniciach, neskôr v Zbehoch a Zavare.

1/130 – konstatovat obsah spisů a přípis Optulovičovi.

1/86 – prokurátor vypointovat.

1/12 – použít

1/95 – konstatovat, že dává souhlas k uvolnění kněží pro vých.[odní] frontu.

1/19 – konstatovat doklad na str. 14 – použít

1/13 – použít – prokurátor říci, že pro válku byli a pro mírové budování ne

1/22 – použít, dát do všeobecné a místo toho dát č. 1/197

1/98 – konstatovat

1/15 – číst 1/11 – číst

1/142 – konstatovat

1/49 – konstatovat obsah

1/199, 200, 201 – konstatovat

1/23 – konstatovat, že to byla důvěrná zpráva

1/51 – komentovat

1/52 – předseda konstatovat

1/47 – konstatovat

1/53 – použít

1/170 – konstatovat

1/54 – konstatovat

1/24 – předložit. Identifikovat

1/31 – vynechat

1/41 – konstatovat přísl.[ušnou] část

1/26 – použít

1/157 – dát dopředu za dokl.[ad] č. 1/13

1/166 – do všeobecné části

1/35 – použít

1/38, 39, 206 – obeznámit, že to byly ileg.[ální] oběžníky a past.[ýřské] listy, dát mu je identifikovat

1/32 – obeznámit

1/43 – vyzvednout, že s tím neskoncoval již v r. 1945, ale že ještě v r. 1949 z toho čerpal.

1/80 – do všeobecné části

1/16 – dát do tisku zákon biskupa Vojt.[aššáka] z r. 1933 – využít.

1/161 – do všeobecné části

1/172, 1/184 – tyto dva dokum.[enty] do všeobecné části, (prokurátor v návrhu: že tyto dokumenty nedokazují jeho činy, ilustrující jeho protistátní činnost, ale dokreslují jeho antisoc.[iální] postoj.)

II) ThDr. Michal Buzalka:

s. Feješ líčí trestnou činnost obv.[iněného] Buzalky K trestné činnosti obv.[iněného] Buzalky byly tyto připomínky:

1) rozvést jeho rozbíječskou činnost ve spolupráci s HSLS

2) vyzvednout jeho činnost v době t.zv. Slov.[enského] státu (fašist.[ická] výchova vojáků).

3) vynechat místo, kde mluví o cestě do Vatikánu a o rozhovoru s papežem

4) na str. 4, kde mluví o další činnosti (říjen 40) článek „Věřím ...“ prokurátor reagovat na pojem židobolševismus, vyvrátit tuto otázku. Postavil to tak, že referoval papeži o tažení Tisovy slov.[enské] armády na Polsko.

5) str. 9 – biskupská konference v r. 1949 v Báň.[ské] Bystřici, memorandum Kolakoviče vynechat.

6) vyzvednout jeho spolupráci s gestapem.

7) vyzdvihnout část na str. 13, kde hovoří jak se zachoval za t.zv. Slov.[enského] státu.

8) zdůraznit to, že se vysoká c.[írkevní] h.[ierarchie] bála industrialisace Slovenska, (šlo jim jen o jejich majetky)

9) Ústř.[ední] katol.[ická] kancelář – prokurátor: přivést ho otázkami k tomu, aby řekl, že sloužila k rozvratným a velezradným cílům.

10) na str. 18 – skládání slibu vládě – prokurátor říci, že Hitlerovi měli skládat slib bez výhrady a republice s výhradou.

11) vyzdvihnout spolupráci s rakouským konsulátem.

12) předseda – ať Buzalka neříká, že podával zprávy o tom, kolik kněží je zajištěných, ale ať se vyjádří, že šlo o zprávy o bezpečnostních opatřeních

13) nehovořit o jménech Jašek a Kalina[209], pokud se o tom bude hovořit, udat jen, že šlo o členy SNB,

14) otázka majetku (str. 27) že majetek nejen jeho ale i kapitulní měl sloužit k financování rozvratné činnosti,

[209] Správne má byť Jaško a Kalinaj.

15) vyzdvihnout, že vydával falešná potvrzení banderovcům,

16) politicky vyzdvihnout jeho účast v boji proti SSSR,

17) nemluvit o Lettrichovi,

18) zdůraznit, že Buzalka spolupracoval s Mindszentym přestože věděl, že on chce připojení Slovenska k Maďarsku,

19) str. 16 – nenechat ho hovořit (odsouzení Tise)

20) s. Moučka připomíná, že je třeba klást Buzalkovy otázky mírně (se strany předsedy), prokurátor aby kladl otázky až po jeho dohovoření.

21) kde str. 8 je dodatek o 12ti stránkách.

D o k u m e n t y :

2/47 konstatovat ve všeobecné části, že zneužíval náboženství (přednášky mezi vojáky)

2/1 identifikovat ve všeobecné části

2/2 konstatovat

2/3 prokurátor – vyzvednout, že jméno Boží používal k tomu, aby vojáky posílal do bratrovražedného boje po boku fašistů,

2/4 konstatovat

2/5 vynechat

2/58,

2/57 předložit

2/59 číst celé

2/13 identifikovat

2/25 ve všeobecné části konstatovat

2/48 použít (fakulty)

2/49 vynechat spisy proti Jaškovi a spol. – konst.[atovat] obsah

III. Pavel Gojdič:

s. Feješ líčí trestnou činnost obv.[iněného] Gojdiče. K trestné činnosti obv.[iněného] Gojdiče byly tyto připomínky:

1) je nutno zaměřit se na to, jakou úlohu měla hrát řecko-katol.[ická] církev a zda kněží tuto úlohu chtěli hrát či nikoliv.

2) na str. 16 je mylná polit.[ická] koncepce v souvislosti s Pietorem a Ursínym

3) návštěva Veroliniho u Gojdiče (str. 24) – nerozebírat výtku Veroliniho.

4) proces nesmí být stavěn tak, že je Gojdič stotožňován s celou řecko-katolickou církví, aby nevznikl dojem, že je souzen proto, že nepřestoupil na pravoslavnou církev, ale ukázat, k jakým temným cílům chtěl řeko-katol.[ickou] církev zneužít.

5) vysvětlit význam banderovského hnutí (úkladné vraždy atd.)

6) dohoda s DS – vysvětlit, že směrovala k vytvoření fronty reakce proti lid.[ově] dem.[okratickému] zřízení a obnovení kapitalismu v ČSR.

7) o Píchovi nesmí být žádná zmínka, kdyby o něm přece jen mluvil, rozhodne to ne dávat do tisku.

8) s. Moučka doporučuje, aby prokurátor zasahoval až po uzavření jednotlivých části.

9) str. 38 – nejmenovat jména kněží, kteří jsou nyní pravoslavní. S. Belanský zjistí, o které kněze se jedná.

10) soudce z lidu si připraví otázku v tom směru, že on jako kněz si přál třetí světovou válku a dokonce na ni čekal.

D o k u m e n t y :

3/1 konstatovat

3/2,3 konstatovat

3/5 konstatovat

3/16 konstatovat jen jednu větu

3/6 konstatovat

3/7 konstatovat, vyzdvihnout, že podporoval velmi aktivně banderovce (i nekněze)

3/8 konstatovat

3/10 konstatovat

3/12 konstatovat

3/13 vynechat

3/14 konstatovat

spisy proti Tom.[islavu] Kolakovičovi použít ve všeobecné části, výpověď Zmrzlíkova bude použita v tom případě, kdyby při konstitutu zakolísal. Konstatovat úřední zprávu o činnosti banderovců. S. Valášek upozorňuje, že se vyskytuje mnoho jmen kněží, z nichž někteří jsou nyní pravoslavní.

S. Valášek a Holdoš zjistí, o které kněze v daném případě jde.

Svědci: o svědcích referoval s. Moučka a s. Feješ.

Při hlavním přelíčení budou slyšeni tito svědci:

1) Kalina

2 Sakalík

3) Gaduš

4) Suroviak

5) Obtulovič

6) Tomanócy – s. Moučka do pátku sdělí, zda může být použit

7) Bača – ať potvrdí teror na drobné duchovní – ostatní jeho dedukce vypustit. Ať potvrzuje jen fakta. Na str. 7 zůstává jen poslední odstavec, Str. 8 a 9 vynechat.

8) Irha – ať potvrzuje jen fakta, (žádné jeho polit.[ické] dedukce)

9) Kempný – ať nemluví o Ševčíkovi[210]

10) Andrejkovič – jen fakta k špionážní činnosti v SSSR,

11) Uhrín – bude slyšen též o věci Jaško – Kalina, s. Moučka nemá námitek.

12) Bärová – o Lettrichovi ať nemluví, – jinak ji nechat mluvit,

13) Hučko – s. Belánsky prohlédne protokol, zda se tam nevyskytují jména pravoslavných kněží,

14) Buranyč – Podle okolností bude použit svědecký protokol Zmrzlíka.

Všeobecná část:

Dokumenty

– 1/59 použít

1/62 použít

1/68 použít

1/66 použít

1/4 použít

---

[210] Ján Ševčík, slovenský politik HSĽS, potom v agrárnej strane a v DS, poverenník pôšt (1945), poverenník zdravotníctva (1945 – 1946), poslanec Národného zhromaždenia (1945 – 1952), podpredseda Národného zhromaždenia (1946 – 1948), generálny riaditeľ Štátnych kúpeľov (1946 – 1948), štátny tajomník na ministerstve národnej obrany (1948), podpredseda vlády ČSR (1948 – 1952), predseda Strany slovenskej obrody (1948 – 1952). R. 1952 zaistený, senátom Najvyššieho súdu v Prahe vo vykonštruovanom procese 25. 6. 1954 odsúdený na 18 rokov väzenia. Z väzby prepustený r. 1960.

1/81 – ilustračně

1/97 – jen konstatovat, že korespondoval

1/17 – použít

1/22 – vynechat

1/55 – vynechat

1/175 – konstatovat obsah

1/102 – vynechat

1/25 – vyzdvihnout

1/140 – konstatovat

1/38 – konstatovat

1/71 – konstatovat

1/153 – na konec zironisovat, předseda přečte, prokurátor bude komentovat

1/196 – konstatovat

1/193 – konstatovat

1/203 – konstatovat, že to byla akce proti novému zákonu, že to je řada dokumentů, kterými Vojtaššák sledoval rozvinutí akce proti novému platovému zákonu.

1/197 – s. Feješ opatří dokument o Repašském zařadit hned za dokl. č. 153, opatřit brožuru o procesu proti Rajkovi, zdůraznit souvislosti s Rajkem a Titem.

s. Feješ opatří Monitor, ve kterém se píše o zavření všech kostelů na Slovensku a o úmrtí Buzalky. Prokurátor se zeptá obviněného, zda jsou u nás kostely zavřené. Otázku války, církevních majetků, platformu spiknutí v r. 1949 v procese ventilovat.

4/2 vynechat

4/4 vynechat

4/9 citovat konec, komentovat lépe

4/11 konstatovat

4/13 konstatovat

4/15 konstatovat

4/17 vynechat

4/20 z těchto dokumentů udělat výtah, předseda bude konstatovat

4/39 vyzdvihnout otázku nedotknutelnosti majetku

4/41 – spojit s č. 4/39 – konstatovat

4/47 – konstatovat

4/48 vynechat

4/50 vynechat

4/54 konstatovat – zdůraznit vyhrožování

4/57 použít po výslechu Kempnýho, prokurátor: že tato dohoda byla uzavřena za souhlasu a s vědomím biskupského sboru, že biskupský sbor žádal o dodržení dohody.

Článek z Času[211] – konstatovat 4/58, 4/72 spojit, konstatovat, že šlo o podávání zpráv o vnitropolitické situaci do Vatikánu

2/44 do konstitu[tu] Vojtaššáka

2/40 vynechat

2/18 konstatovat, že se postavil za rasistický zákon (heslo „co Bůh spojil, člověk nerozlučuj"), že souhlasili s deportací Židů, (použít u Vojtaššáka)

1/162 – konstatovat, že obsahuje návrh na vytvoření konspirativní sítě již v r. 1945 zavolat Vojtaššáka, zda to je jeho koncept,

1/147 – konstatovat 1/? Vynechat

1/85 vynechat

1/64 vynechat

1/44 použít

1/40 konstatovat

1/30 vynechat

1/28 jen konstatovat

4/65 vynechat

4/73 vynechat

4/74 vynechat

4/77 konstatovat jako v pražské[m] procese

4/78 vynechat

4/79 vynechat

4/80 spojit s dokumentem, který obsahuje svazek zpráv ze všech diecésí, které dostal Kmeťko

4/82 konstatovat

4/84 konstatovat

4/88 – použít jako dokument kněze, který byl pronásledovaný

[211] Denník Demokratickej strany, vychádzal v rokoch 1944, 1945 – 1948.

4/89 vynechat

4/95 vynechat

4/102 konstatovat

4/112 konstatovat

4/108,109 konstatovat

4/117 vynechat

4/119 konstatovat

4/120 vynechat

4/123 vynechat

4/126 vynechat

4/135 vynechat

4/128 vynechat

4/129 konstatovat jako špionážní zprávu

4/130 vynechat

Z rozsudku proti Tisovi udělat výtah, předseda zkonstatuje

4/133 konstatovat, že šlo o orgnisování krvavých vzpour luďáckým podzemím, zejména v diecési Vojtaššákove.[212] Spis proti Kolárovi, přeřadit za Kempnýho. Dopis Trochty Hlouchovi konstatovat, že i z toho je jasné, že hierarchie vyjednávala s vládou jen na oko.

s. Moučka připomíná: řeč Tukova je velmi důležitým dokumentem, který osvětlí, že II. světová válka byla zaměřena na vyčerpání SSSR.

Prokurátor by měl využít a převést na dnešní mezinárodní situaci.

S. Feješ a s. Moučka dokument připraví a bude o něm ještě rozhodnuto.

Dopis Vojtaššáka Čatlošovi, ve kterém mu děkuje a oznamuje, že byla zvýšena slovenská bilance následkem odsunu Židů a arisace jejich majetku.

4/24 přípis Škrábika Kmeťkovi – o tom hovoří již v konstitutu

4/100 konstatovat Dokument o Pastoraci pro zlé časy dát k Buzalkovi.

1/169 (Sýkora) spojit s Mikuškou.

[212] Myslí sa aktívny odpor proti štátnej Katolíckej akcii v r. 1949.

Znalecké posudky: Budou podány posudky z oboru bezpečnostního a vojenského zpravodajství. Posudek z oboru mezinárodního a církevního práva – bude použit posudek s. dr. Hobzy z procesu Zela a spol.

Propagace:

s. Kopecký podal zprávu o zajištění propagace cestou tisku a rozhlasu. Sdělil složení jednotlivých komisí.

1) komise vedoucí,

2) komise pro vypracování úřední zprávy, (zodpovědný s. Zajac)

3) komise pro rozhlas (odpovědný s. Klapka)

4) komise pro dokument (odpovědný s. Friš).

Dokument o procese bude vydán v ruském, francouzském, anglickém a německém překladu.

Zapsala: Janebová.

NA Praha, f. Ministerstvo spravedlnosti – Klosův archiv, nespracované, bal. č. 169 b). Strojopis, 8. s.

Prameň k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom

1951, 20. január, Bratislava. Hodnotiaca správa o procese J. Vojtaššák a spol. od člena senátu Štátneho súdu, odd. v Bratislave, sudcu z povolania V. Hamáka.[213]

ZPRÁVA o poznatkoch z procesu proti J. Vojtaššákovi a spol.

Bolo chybou, že hlavná línia procesu bola daná rozdvojene, (ináč Pover.[ereníctvo], ináč Dr. Klos). Predseda senátu nebol správne informovaný o možnosti, že obvinený Vojtaššák môže uhnúť od dosavádnej výpovedi a bol rezervovanosťou obvineného pri vypočutí na hlav.[nom] pojednávaní nútený improvizovane hľadať novú taktiku a dodatočne dávané pokyny ho zmiatli. Verejnosť mohla mať potom predstavu, že predseda bol proti obvinenému zaujatý, a že sa obvinený nemohol dostať k slovu. Bolo chybou, že záverečná reč prokurátora nebola mu dodaná a že musel už sám v priebehu procesu pracovať, hoci bolo poruke dosť iných odborníkov. Nemalo sa dopustiť, aby v nej a na jej prepracovaní sa vyčerpal prácou v noci. Následkom vyčerpanosti reč vyznela odumieravo v tempe a nemala potrebnej spádovej a hlasovej gradácie. Prokurátor mal mať náhradníka. Útočnosť prokurátora počas výsluchov nemala byť v hlasovom siláctve a v zafarbení hlasu, ale v pádnosti argumentov.

Obžaloba nebola dosť presvedčivá v odôvodnení zvlášť priťažujúcich okolností pri velezrade. Tak sa potom stalo, že u obvineného Buzalku kvalifikovaná velezrada nemohla v rozsudku byť odôvodnená, lebo jeho velezradná činnosť bola zo všetkých obvinených najslabšia.

Nebola venovaná dostatočná pozornosť charakteru svedkov pri ich výbere. Svedok Suroviak, ktorý je bratom známeho veliteľa železničných HG, je verejnosti

[213] Citované podľa: LETZ, R (ed.): *Dokumenty k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom.* Bratislava: Ústav pamäti národa, 2007, s. 275 – 276.

známy ako kňaz mravne závadného spôsobu života. Jeho výpoveď nemohla pôsobiť presvedčivo. Výpoveď svedkyne Bärovej vyznela teatrálne.

Senát a jeho úkol v procese bol príliš v pozadí. Aj keď proces bol určený pre verejnosť, mali byť najmä sudcovia z ľudu viac oboznámení z politickým úkolom procesu a maly im byť dané pokyny, ako majú zameriavať svoje otázky. Bolo vidno, že zo strachu, aby nenarušili proces odvedením obvinených od zápisníc, kládli otázky na menej významné veci a dotýkali sa náboženstva. Problematika procesu po tejto stránke nebola nimi dostatočne prebraná. Predbežná porada (proces v kocke) nebola na to zameraná a veci, ktoré sa na nej prebrali, boly pre súd nepotrebné a bolo preto zbytočné sudcov pre túto poradu zvolať.

Nemohol pôsobiť dobre na verejnosť zbytočne veľký počet stráže obvinených, ktorí sa medzi uniformami úplne strácali. Nie je mi ovšem známe, čím to bolo odôvodnené. Nebezpečenstvom úteku rozhodne nie.

Pri práci na rozsudku nebolo po ruke dokumentov ani úplného ich soznamu, ani zápisníc z hlavného pojednávania. To značne pôsobilo na kvalitu odôvodnení a na pracovný čas. Tlač niektoré odborné veci skomolila, tak napríklad písala o rozsudkoch a dôvodky rozsudku nepísala dôvodovou zprávou. Na vypracovanie tlačovej zprávy nebol zrejme pribraný odborník – právnik. O právne otázky nejavil sa žiadny záujem, hoci k dokonalosti procesu patrí aj formálne aj materiálne správne právnické vypracovanie rozhodnutia.

Ináč proces prebehol dobre, najmä keď sa uváži, že ide o prvý proces toho druhu na Slovensku, a to aj propagačne.

20. 1. 1951 Hamák

ŠA Bratislava, f. Štátna prokuratúra, Pst III/I./95/50, kartón č. 103. Rukopis, 2. s.

Prameň k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom

1951, 23. január, Bratislava. Hodnotiaca správa štátneho viceprokurátora J. Feješa o priebehu procesu J. Vojtaššák a spol.[214]

SPt III/I – 95/50 V Bratislave dňa 23. januára 1951.

Štátna prokuratúra TAJNÉ Praha.

V trestnej veci proti Jánovi Vojtaššákovi a spol. v smysle dialnopisného vyzvania zo dňa 17. 1. 1951 o hodnotení procesu, prevedenom za účasti sudcov z povolania, sudcov z ľudu a prokurátorov 20. januára 1951 túto zprávu:

Tento proces bol po procese proti Jozefovi Tisovi pred Národným súdom najvýznamnejším čo do politického dosahu, a to jednak preto, že ním bola riešená ožehavá problematika Slovenska a jednak osobami obvinených. Voľby v máji 1946 ukázaly, že kazateľnica ostala na Slovensku aj po oslobodení veľmi významným nástrojom na ovplyvňovanie širokých más pracujúceho ľudu. Konsolidovanie povojnových pomerov a nastúpená cesta k socializmu boly na Slovensku – okrem historicky nutného odporu triedneho nepriateľa, vyplývajúceho z triedneho boja – hatené v ďaleko väčšej miere ako v českých zemiach reakčným ľudáckym klérom, ktorému aj po zakázaní fašistickej HSĽS ostaly po oslobodení nedotknuté bašty vybudované po línii organizácie rímsko-katolíckej cirkvi. Bolo treba strhnúť pokryteckú masku z tváre vysokej cirkevnej hierarchie, ktorá zneužívala náboženské cítenie veriacich pre svoje rozvratné protištátne ciele. Tento proces ukázal, že rozvratná činnosť slovenských biskupov, maskovaná pod rúškom údajného boja za slobodu náboženstva a ochrany katolicizmu, je len jednou z foriem boja triedneho nepriateľa zameraného na zvrátenie nastúpenej cesty k socializmu a obnovenie kapitalistických poriadkov, a že je súčiastkou medzinárodného sprisahania imperialistického tábora proti mieru a pokroku,

[214] Citované podľa: LETZ, R (ed.): *Dokumenty k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom.* Bratislava: Ústav pamäti národa, 2007, s. 283 – 286.

v ktorom Vatikán, a tým aj vysoká cirkevná hierarchia hrá hnusnú úlohu pripravovateľa novej svetovej vojny.

Niet pochyby o tom, že tento proces mnohých ľudí presvedčil, ale keď aj nepresvedčil všetkých, aspoň prinútil tých ktorí slepe verili svojim biskupom a Vatikánu, aby zapochybovali a zamysleli sa, a aby sa naučili rozlišovať božské od svetského aj v jednaní ľudí, na ktorých sa donedávna dívali s posvätnou úctou a báli sa v nich vidieť zločincov aj vtedy, keď sa im zločincami javili.

V tomto smere je príznačný anonymný list, zaslaný prokuratúre od Popradu, v ktorom veriaci katolík z priebehu procesu došiel k presvedčeniu, že súdení biskupi Vojtaššák, Buzalka a Gojdič sú vinní, žiada len, aby neboli popravení a navrhuje, aby po odpykaní trestu boli degradovaní na kaplánov.

Týždenné porady zástupcov všetkých zložiek na Ministerstve spravodlivosti v Prahe, ktoré maly účasť na príprave procesu, prispely nesporne k zladeniu práce prokuratúry, štátnej bezpečnosti a iných zložiek. Zabraly však hodne času – najmä cestovanie z Bratislavy do Prahy – a bolo by treba uvážiť, či by pre budúcnosť nemaly byť takéto porady konané v dlhších intervaloch.

Nedostatkom prípravy procesu bolo, že politickou komisiou nebola hneď na začiatku stanovená pevná línia žaloby a tým aj práce prokuratúry a štátnej bezpečnosti. Tak sa stalo, že štátna bezpečnosť prikročila k výsluchu obvinených jednak bez znalosti tejto pevnej línie a jednak bez dôkladnej znalosti dôkazného materiálu a obvinení boli vypočúvaní aj na veci pre žalobu nepotrebné a naopak neboli vypočutí na niektoré veci pre žalobu potrebné. Okrem toho neznalosť dôkazného materiálu zo strany vypočúvajúcich orgánov štátnej bezpečnosti musela na začiatku pozdvihnúť sebavedomie obvinených.

Pre budúcnosť by bolo treba v takýchto procesoch, aby hneď na začiatku bola stanovená pevná línia žaloby a podľa nej prokuratúra so štátnou bezpečnosťou by maly presne vypracovať plán vyšetrovania, a dohodnúť sa, ktoré úkoly prevedie prokuratúra a ktoré štátna bezpečnosť.

Výberu svedkov bolo treba venovať viac pozornosti. V tomto smere treba vyzdvihnúť Slov.[enský] ÚC, že bol ako svedok vypočutý Suroviak, ktorý je údajne bratom gardistického činiteľa medzi železničiarmi na Slovensku za tzv. Slovenského štátu a okrem toho nepožíva dobrú povesť vo svojom okolí pre nezriadený súkromný život. (Opíja sa a má frajerky). Toho Vojtaššák na hlavnom pojednávaní aj využil.

Celkove organizácia procesu bola veľmi dobrá. Zúčastnení sudcovia z povolania a sudcovia z ľudu zo Slovenska, ktorí prvýkrát videli takto do detailov vopred pripravený proces, vysoko hodnotili organizáciu procesu.

Porade o procese v kocke vytýkali sudcovia z ľudu len to, že neboly na nej dohodnuté presne aj otázky, ktoré by sudcovia z ľudu na hlavnom pojednávaní kládly obvineným. Pre krátkosť času nemohli vraj vniknúť do celej problematiky a báli sa otázky klásť, aby niečo nepokazili.

Ďalším nedostatkom bola skutočnosť, že ani sudcovia z povolania nepoznali dostatočne spisový materiál a prejavilo sa to v ich nedostatočnej spolupráci s predsedom na hlavnom pojednávaní. Prokurátori by mali byť od začiatku dvaja, aby pre prípad onemocnenia prokurátora vedúceho mohol bez ťažkostí nastúpiť náhradný prokurátor. Pred zahájením procesu majú byť jeden alebo dva dni predseda a prokurátor uvoľnení od každej práce. V tomto procese sa tak nestalo jednak preto, že sa žaloba prerábala deň pred procesom a jednak preto, že záverečná reč prokurátora nebola do detailov vypracovaná už pred procesom. Predseda senátu týždeň pred hlavným pojednávaním mal byť uvoľnený len na študovanie spisov. Nestalo sa tak a prejavilo sa to aj zo strany predsedu aj zo strany prokurátora v podráždenom tóne pri výsluchu obvinených a u prokurátora aj v tom, že záverečnú reč predniesol len s vypätím všetkých síl bez potrebnej hlasovej gradácie a len silou vôle prekonával fyzické mdloby.

Aj keď je nepresnosť národnou vlastnosťou Slovákov, mal sa postarať Slov.[enský] ÚC a ÚV KSS o dochvilnú dochádzku návštevníkov hlavného pojednávania z krajov. Hoci títo návštev níci prichádzali do Bratislavy už v predvečer hlavného pojednávania, započalo sa skoro každý deň najmenej s polhodinovým oneskorením. Je treba v budúcnosti, aby zodpovedný činiteľ vyložil návštevníkom dôležitosť veci a postaral sa o dochvíľnosť.

Nebolo dobre postarané o upratovanie v pojednávajúcej sieni a v okolitých miestnostiach. Fľašky s minerálnou vodou boly síce dávané denne na stôl, avšak poháre so zbytkami vody z predošlého dňa neboly vypláchnuté. Na jednotlivých miestnostiach v okolí pojednávacej siene maly byť zreteľné tabuľky, pre koho sú určené. V pojednávacej sieni maly byť zosilovače hlasu tak ako to bolo v Prahe, lebo takto prokurátor nepočul výpovede obvinených.

Obvinení mali mať na rukávoch červené pásky ako odznak vyšetrovancov. Sudcom z ľudu sa zdalo zbytočným veľký počet členov SNB vedľa obvinených na hlavnom pojednávaní. Ďalej sudcovia z ľudu vyslovili názor, že nemalo byť toľko ozbrojených členov SNB pri vchode do budovy a že by bolo stačilo, keby títo ozbrojení členovia SNB boli bývali v pohotovosti v nejakej miestnosti. Rušive pôsobilo a strácal sa aj čas dielčim predkladaním dokumentov prokurátorom senátu. Bolo by vhodnejšie, aby dokumenty boly už pripravené a soradené za predsedom senátu a aby mu ich podával najbližší prísediaci. Inak skutočnosť, že usvedčujúce doklady boly oboznamované medzi konštitútom obvinených, pô-

sobila presvedčivo. Tak isto dodala na presvedčivosti procesu tá skutočnosť, že obvinený Vojtaššák utekal od zodpovednosti a často pod ťarchou dôkazov musel doznať, čo pred chvíľou popieral.

Prestávky na poludnie boly krátke a členovia senátu si sťažovali, že nemali dosť času, aby sa najedli.

Spolupráca so štátnou bezpečnosťou bola veľmi dobrá až na nedostatky, ktoré som spomenul vyššie.

Spolupráca s vedením úradu bola tiež veľmi dobrá, lebo s. Dr. Ziegler vychádzal mi v ústrety radami a pomocou každého druhu.

Spolupráca so strany Ministerstva spravodlivosti nespočívala len v dávaní rozkazov, ale v podrobnom vedení prokurátora, v usmerňovaní celej prípravy procesu a v nesení hlavnej ťarchy práce. Je len na uváženie, či s. námestek ministra Dr. Karol Klos môže bez ohrozenia zdravia na trvalo viesť takéto veľké procesy a podrobne študovať celý procesný materiál.

Propagácia rozhlasom bola celkom dobrá. Boly vznesené námietky, že z výpovede Gojdiča nebolo rozhlasom skoro nič prenášané. V tisku sa často (na Slovensku) vyskytovaly chyby v skomolených menách a v nepresnej terminológii. Napríklad: dôvody rozsudku boly nazvané dôvodovou zprávou a pod. Chýbala zrejme spolupráca právnikov.

Predsedovi senátu treba vytýkať, že pri vypočúvaní obvinených spočiatku nerobil prestávky, aby prokurátorovi umožnil po dokončení jednotlivých statí, zasiahnuť otázkou a že sám robil politické uzávery.

Útočnosť prokurátora počas výsluchov obvinených nemala byť v hlasovom siláctve a v zafarbení hlasu, ale v pádnosti dokumentov. Samotné otázky prokurátora na obvinených maly byť často kratšie a jasnejšie formulované.

Prísediaci, sudcovia z povolania mali byť na hlavnom pojednávaní viac po ruke predsedovi senátu.

Prípad obvineného Vojtaššáka, ktorý na hlavnom pojednávaní utekal nielen od politických formulácií v konštitúte ale aj od faktických doznaní, musí byť poučením pre budúcnosť, že prokuratúra musí byť pripravená produkovať pohotove usvedčujúci materiál na každú žalovanú vetu. Vyčerpanosť prokurátora pri záverečnej reči, ktorá hrozila že sa počas prejavu zrúti, je vážnym varovaním pre budúcnosť, aby vo veľkých procesoch boly od začiatku do celej práce zapojení náhradní prokurátori. Je treba hľadať nové kádre prokurátorov z mladých súdruhov.

Pri politických procesoch tohto druhu je potrebné, aby prokurátor veľmi intenzívne študoval problematiku do šírky aj do hĺbky, lebo len tak môže viesť úspešne súboj s pohotovým obvineným na hlavnom pojednávaní, kde nemá čas na rozmýšľanie.

Napriek všetkým uvedeným nedostatkom proces vyznel celkove dobre. Mám však dojem, že sme často plytvali silami prílišným škrupolovaním, a tým sa justičný aparát vydáva nebezpečiu, že nie my uťaháme protištátne živly, ale ony uťahajú nás.

Námestník štátneho prokurátora

Dr. Ján Feješ

ŠA Bratislava, f. Štátna prokuratúra, Spt III/I-95/50, kartón č. 100. Strojopis, 5. s.

Prameň k procesu s vedúcim pražskej pobočky agentúry Associated Press Williamom Nathanom Oatisom a jeho spolupracovníkmi T. Svobodom, P. Woydinkom a P. Münzom[215]

1. deň procesu (2. 7. 1951) – prepis zvukového záznamu U 109 • Zahájenie hlavného pojednávania predsedom senátu JUDr. Jaroslavom Novákom. Predvedenie obvinených, čítanie obžaloby štátnym prokurátorom JUDr. Josefom Urválkom (preklad do slovenského jazyka)[216]

A: JUDr. Jaroslav Novák
B: JUDr. Josef Urválek

---

[215] Jeden z ďalších vykonštruovaných, zveličených a zdramatizovaných procesov 50-tych rokov v ČSR. Výpovede svedkov sú príkladom naspamäť naučených výpovedí pre hlavné pojednávanie pred Štátnym súdom – možno vnímať napr. rýchle odpovede svedkyne (nabádanie na spomalenie pri odpovedaní, rýchla reakcia na kategorizáciu odovzdávaných dôverných správ), nabádanie na pripomenutie (vopred naučenej) odpovede a pod .
Cudzinci, najmä zo západu, boli všeobecne považovaní za hlavných nepriateľov režimu, ale keďže nebolo jednoduché vždy procesy vykonštruovať, najčastejšie boli obvinení zo špionáže a vyzvedačstva. Prokuratúra v tomto prípade považovala za vyzvedačstvo už samotnú existenciu a činnosť pražskej pobočky novinárskej agentúry Associated Press. Ako napísal slovenský historik Slavomír Michálek, *„všeobecná predstava československého komunistického režimu o novinárovi na začiatku 50.-tych rokov bola iná. Za jedinú legitímnu a publikovateľnú informáciu mohol využiť len takú, ktorá pochádzala z oficiálnych zdrojov. Všetko ostatné bola špionáž. Novinár v očiach tohoto režimu nemal právo hľadať informácie, ktoré jeho predstavitelia nechceli publikovať.“* MICHÁLEK, S.: *Prípad Oatis.* Československý komunistický režim verzus dopisovateľ Associated Press. Bratislava: ÚPN, 2005, s. 55.
Oatis bol prepustený a s okamžitou platnosťou vyhostený z ČSR v roku 1953, čo bolo možné až po smrti Stalina a Gottwalda a dosiahnuté po mnohých amerických iniciatívach, hrozbách ekonomických sankcií voči ČSR, žiadosti prezidenta Eisenhowera, liste Oatisovej manželky Laurabelle a pod. Spoluobvinení si väčšinu uložených trestov museli odpykať.
NÁRODNÍ ARCHIV ČESKÉ REPUBLIKY: *Oatis* [online]. Dostupné na: https://www.nacr.cz/verejnost/badatelna/digitalni-badatelna/politicke-procesy/oatis

[216] Vypracované v spolupráci so študentom, Bernardom Legnavským, pomocnou študentskou vedeckou silou na Katedre historického práva a právnej metodológie Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

A: Začínam hlavné pojednávanie pred Štátnym súdom proti obvineným Williamovi Nathanovi Oatisovi a spoločníkom pre trestný čin vyzvedačstva. Žiadam, aby obvinení boli predvedení. Prvý pán obvinený si nasadí, prosím, slúchadlá. Pretože prvý obvinený neovláda jazyk český ani jazyk slovenský, ale iba jazyk anglický, bude mu tlmočený prostredníctvom tlmočníkov všetok dej hlavného pojednávania. Jeho výpoveď bude potom pre verejnosť tlmočená do jazyka českého. Upozorňujem pánov tlmočníkov, že je ich povinnosťou podľa úradu im pri tomto hlavnom pojednávaní zvereného, úplne jasne, presne tlmočiť tak poznámky zo strany súdu alebo zo strany pána štátneho prokurátora, alebo zo strany obhajoby či iných účastníkov procesu do jazyka anglického a rovnako tak odpovede prvého obvineného, Williama Nathana Oatisa, do jazyka českého. Žiadam všetkých obvinených, aby pozorne sledovali priebeh hlavného pojednávania, najmä prednesenie obžaloby pánom štátnym prokurátorom. Prosím pána štátneho prokurátora, aby sa ujal slova.

B: Štátna prokuratúra v Prahe žaluje na Williama Nathana Oatisa, narodeného 7. januára 1914 v Marion, Indiana, USA, korešpondenta a vedúceho Associated Press v Prahe, naposledy bytom v Prahe 2, hotel Ambasador, Tomáša Svobodu, narodeného v 29. septembra 1924 v Prahe, prekladateľa Associated Press v Prahe, naposledy bytom v Prahe 2, Štepánska 4, Pavel Woydinek, narodený dňa 10. apríla 1926 v Prahe, úradník Associated Press v Prahe, naposledy bytom v Prahe 2, Malá Štepánska 9, Petr Münz narodený 27. júna 1924 v Brne, úradník Associated Press v Prahe, naposledy bytom Praha 2, Poříč číslo 42, všetci toho času vo väzbe, že sa dopustili trestného činu vyzvedačstva, v žalobe uvedeného. Západní imperialisti, už dnes vedúci krvavé a barbarské vojny proti mierumilovným národom, pripravujú tretiu útočnú svetovú vojnu. Súčasťou ich vojnových príprav sú stupňované špionážne akcie proti krajinám ľudových demokracií, a teda taktiež proti Československej republike. Špionážne služby imperialistických štátov používajú preto všetky prostriedky a možnosti k získavaniu špionážnych správ. Skúsenosti z mnohých procesov pred Štátnym súdom dokazujú, že špionážne ústredia vysielajú k nám osobitne vycvičených teroristov a špiónov, ktorí u nás z príslušníkov porazených tried a rôznych zločineckých indivíduí budujú u nás špionážne siete a teroristické kluby. Ako bolo často dokázané, špionáž u nás vykonávajú tiež úradníci rôznych misií a agentúr, ktorým Československá republika poskytla pohostinstvo za predpokladu, že budú vykonávať činnosť v prospech medzinárodného mierového spolužitia medzi národmi. Jedným z takých významných špionážnych centier v Československu bola takzvaná novinárska agentúra Associated Press v Prahe, ktorá dlhé roky vykonávala rozsiahlu špionáž a získavala závažné správy vojenského, hospodárskeho i politického rázu.

Túto svoju činnosť zakrývali novinárskou činnosťou. Zneužívali právo slobodného spravodajstva v Československej republike a hrubo porušovali základné zásady slobody informácií. Vo vedení tejto agentúry sa vystriedali skúsení a osobitne školení agenti Goldberg, Kasishke, Polowetzky, ktorým už bola pred časom pre ich činnosť odňatá akreditácia. V júni 1950 prevzal vedenie tejto špionážnej centrály vyškolený vyzvedač William Nathan Oatis. Pod jeho vedením bola ďalej dobudovaná špionážna sieť tejto centrály, ktorej jadrom boli platení zamestnanci, prevažne ľudia naplnení nepriateľstvom k našej republike a jej spoločenskému zriadeniu. Títo nepriateľskí agenti v amerických službách neváhali počas svojej činnosti v Československu siahnuť i k vraždám československých štátnych občanov, akonáhle zistili, že je im narušované plnenie ich špinavých úloh. Za takýchto okolností agent Jozef Pavelka plánovane a cynicky zavraždil československého dôstojníka. Vražednú zbraň mu dodal iný agent, Miroslav Komárek, ktorý už s Polowetzkym špionážne spolupracoval a dodával mu závadný materiál, ako napríklad správy o nových náleziskách rúd, o rôznych vojenských objektoch, o situácii v ťažkom priemysle a podobné špionážne poznatky. Polowetzky odovzdal ešte v Londýne Oatisovi, pred jeho odjazdom do Československa, pokyny pre špionážnu činnosť a vybudoval mu sieť, pričom sa so zvláštnym obdivom zmieňoval o Komárkovi. Aj preto sa po vykonaní vraždy William Oatis snažil poskytnúť pomoc zákerným vrahom tým, že spoločne s Woydinkom zaslal do Londýna k uverejneniu v západnej tlači správu, ktorou zahalenou formou informovali Komárka, vtedy sa zdržiavajúceho v cudzine, o kritickej situácii jeho teroristickej skupiny. Práve tak úzko, ako s touto teroristickou skupinou, spolupracovala špionážna centrála Associated Press s niektorými oficiálnymi diplomatickými zástupcami Spojených štátov amerických. Tak najmä nadviazal William Oatis najužšiu spoluprácu s vojenským atašé veľvyslanectva USA, od ktorého prijímal pokyny a dodával mu špionážny materiál, obzvlášť vojenskej povahy. U tohto vojenského atašé sa takisto sústreďovala špionáž rôznych západných imperialistických štátov namierená proti Československej republike a u neho si ostatní špióni vymieňali svoje skúsenosti a poznatky. Takto získané správy potom starostlivo triedil a overoval, pričom obzvlášť veľkú pozornosť venoval podrobným špionážnym poznatkom vojenskej povahy. Z celej protištátnej činnosti obvinených išlo o zámernú špionážnu činnosť.

Išlo o jasné pokyny, ktoré Oatis dával zamestnancom Associated Pressu, ktorými prehlásil, že má záujem hlavne o poznatky, ktoré sú utajované československými úradmi a pri splňovaní tohto pokynu odporúčal obozretnosť pred prezradením. Oatis pokračoval tak v línii svojich predkov Polowetzkeho a Kasishkeho, ktorí svojim agentom dávali rovnaké inštrukcie. O podlej povahe špionážnej činnosti zmienenej agentúry svedčí i to, že jej vedúci používali

telefón zvoniaci na meno inej osoby, totiž inžiniera Knetla a tajne prepínaného na ich kanceláriu. Povahu tejto špionážnej agentúry dokresľuje, že jej vedľajšou úlohou bolo zaobstarávanie skreslených a klebetných správ pre zahraničnú západnú tlač a rozhlas a zásobovať tak nepriateľskú propagandu proti republike. K jednotlivým obvineným; William Nathan Oatis bol na špionážne úlohy vyškolený už v rokoch 1944 až 1945 v špionážnej škole v USA. V júni 1945 bol poverený vedením agentúry Associated Press v Prahe. Od svojho predchodcu Polowetzkeho prevzal špionážnu sieť tejto agentúry. Jednotlivých zamestnancov agentúry a ďalšie osoby, ktoré získal pre spoluprácu, poveroval konkrétnymi špionážnymi úlohami, riadil sa pri tom pokynmi, ktoré dostával od ústredí v New Yorku a Londýne. Pri plnení týchto úloh sa vždy snažil, aj cez neúspechy, aby jeho špionážne poznatky boli ucelené a preverené. Sám o tom pri vyšetrovaní vypovedal: *„Bolo to vždy, keď som ku správe obdržal nejaký originálny dokument, ako napríklad fotografiu tajného objektu, alebo keď bol poznatok overený niekoľkými mojimi informátormi. Samozrejme v tom prípade, kedy som špionážne poznatky získal sám vlastným pozorovaním, alebo od informátora, ktorý mal možnosť bezprostredne získať závažné informácie a ktorý sa už osvedčil v špionážnej spolupráci so mnou.“* Jasne tu ide o špionáž vykazujúcu všetky znaky odborného školenia. Veľmi aktívnu špionážnu činnosť vyvíjal Oatis na základe príkazov z Londýna a New Yorku pri sústreďovaní a získavaní konkrétnych správ o odhalení a zneškodnení amerických špiónov bezpečnostnými orgánmi Československej republiky.

Jeho špionážne úsilie bolo hlavne zamerané na fakty o bande Šlinga, Švermové, Clementisa a spoločníkov. Ako vypovedal obvinený: *„Takéto špionážne poznatky boli totiž pre našu špionážnu službu veľmi dôležité hlavne preto, že sa na základe zistených faktov mohla orientovať v tom, do akej miery je jej sieť v Československu odhalená a aké opatrenia je nutné vykonať na záchranu tých pozícií, ktoré ešte ostali v Československu neodhalené.“* Tak sa snažil získať podrobné informácie o mieste väznenia a stráženia Clementisa, o priebehu jeho vyšetrovania, o zatknutí a vyšetrovaní ďalších odhalených zradcov a špiónov. O týchto skutočnostiach sa pokúšal obstarať aj fotografické snímky. Vlaste Pánkovej, s ktorou sa zoznámil už v Londýne, dával koncom októbra 1950 za úlohu získať podrobné informácie o tom, ako došlo k odhaleniu a zatknutiu Šlinga, akú nepriateľskú činnosť proti Československu vyvíjal, s kým z radov priemyselného a hospodárskeho života bol v svojej špionážnej činnosti spojený a s jej pomocou si overoval, čo je odhalené zo Šlingovho spojenia s Anglickom. V súvislosti s odhalením Šlinga a Švermové prostredníctvom Antonína Kratochvíla získal správy o zatknutí jednej významnej osobnosti z ministerstva zahraničných vecí a ďalej o tom, ako tento vysoký úradník budoval pozície nepriateľov ľudu

na ministerstve zahraničných vecí, o jeho spojení s jedným bývalým krajským tajomníkom komunistickej strany Československa, s ktorého pomocou tento zradca vykonával záškodnícku činnosť proti vlastnému národu. Ďalšia jeho informátorka, Helena Kučerová, mu získavala dôležité správy o bezpečnostných opatreniach v súvislosti s odhalením zradných, významných činiteľov verejného života na Slovensku a vyšších dôstojníkov československej armády. Prostredníctvom Miroslava Havelku sa snažil získať správy o zatknutí jednej bývalej vedúcej osobnosti z poľnohospodárskeho úseku a tú istú správu si overoval pomocou Mateja Kubíka. Jeho ďalší informátor, Jiří Mucha, mu overoval a ďalej rozširoval jeho špionážne poznatky o zatknutí a činnosti niekoľkých význačných osobností československého bezpečnostného a vojenského aparátu, aj keď vtedy tieto skutočnosti boli obzvlášť tajné. Oatisovo úsilie bolo ďalej zamerané na získanie špionážnych správ o skutočnostiach dôležitých pre obranu republiky. Z príkazov vojenského atašé amerického veľvyslanectva Oatis overoval miesta v Československej republike, kde sú podľa predbežných správ americkej špionážnej služby pripravované ubytovacie priestory pre vojská. V auguste 1950 potom na pokyn centrály z Londýna zisťoval, či sa v jednom mieste v Československu konala tajná porada vedúcich politických činiteľov dôležitá pre zaistenie a upevnenie bezpečnosti republiky.

Túto správu overoval a ďalšie podrobnosti o tejto porade zisťoval pomocou spoluobvinených Woydinka a Münze. S pomocou Woydinka ďalej v januári 1951 na príkaz Londýna zisťoval, či sa v jednom mieste konajú porady vysokých vojenských dôstojníkov, ďalej, ako bude riešená otázka vrchného veliteľa československej armády a osoba ministra národnej obrany. Prostredníctvom Lýdie Votavovej získaval správy o bezpečnostných a obranných opatreniach na hraniciach Československej republiky a spoločne s Tomášom Svobodom sledoval priebeh cvičení ľudových milícií, ktoré si zaznamenával. V tejto súvislosti získaval informácie o zložení, výcviku a výzbroji ľudových milícií. Jasným svedectvom o tomto vojenskom smere špionážneho úsilia Oatisa sú jeho vlastnoručné poznámky, v ktorých má mimo iné poznamenané údaje o našej armáde a bezpečnostných zboroch. Oatis na základe príkazov americkej špionáže venoval tiež mimoriadnu pozornosť tým skutočnostiam, ktoré sa týkajú upevnenia a rozvíjania našich spojeneckých zväzkov so Sovietskym zväzom a krajinami ľudových demokracií. Dával preto informátorom pokyny zisťovať podrobnosti o jednaniach a poradách týkajúcich sa týchto vzťahov. V priebehu svojej činnosti v Československu taktiež získaval špionážne správy o premiestnení časti ťažkého priemyslu z jedného miesta do iného priestoru v Česku, o druhu a spôsobe nášho vývozu do spriatelených krajín, o organizačných a hospodárskych opatreniach týkajúcich sa aerolínií, dráh a baní, o personálnych zmenách na ministerstve

zahraničného obchodu, o našej potrebe surovín nutných k plánovanej výstavbe republiky, o dovoze a vývoze určitého tovaru a podobne.

Tomáš Svoboda nastúpil do Associated Press koncom roku 47 a už od februára 48 začal Goldbergovi, ktorý bol vtedy vedúcim Associated Pressu, podávať špionážne správy a informácie. Tak napríklad mu začiatkom leta roku 48 dodal správu o cirkevno-politických otázkach, ku ktorej pripojil opis protištátne písaného letáku arcibiskupa Berana.

Počas svojej spolupráce s Goldebergom mu obstarával ďalšie protištátne pastierske listy, vtedy ilegálne rozširované na území Československej republiky. Pre ďalšieho vedúceho tejto špionážnej agentúry, Polowetzkeho, začiatkom roku 1950 overoval dôvody istých bezpečnostných opatrení na ministerstve zahraničného obchodu a tajné informácie o jednom úradnom činiteľovi z úradu predsedníctva vlády. Na začiatku mája roku 50 tomu istému Polowetzkemu dodal špionážnu správu o pripravovanom odhalení protištátnych živlov z radov pravicových sociálnych demokratov a správu o určitom zásahu bezpečnostných orgánov, ktorý smeroval k odhaleniu špionážnej činnosti jedného bývalého verejného činiteľa. Spoločne s Oatisom sledovali priebeh cvičení ľudových milícií a Oatisovi oznamoval svoje poznatky o výcviku, zložení a výzbroji ľudových milícií. Od Oatisa mimo ďalších špionážnych úloh prijal úlohy zisťovať miesta pobytu jedného významného činiteľa, aby tak mohli postupne získať ďalšie podrobnosti o jeho poradách a jednaniach dôležitých v záujme republiky. Svoju rozsiahlu činnosť Svoboda dokumentuje týmito slovami: *„Získavanie špionážnych správ pre Oatisa a prostredníctvom neho pre americkú špionážnu službu sa pre mňa stalo pravidelným zamestnaním.“*

Pavel Woydinek bol v roku 1948 prijatý ako úradník Associated Pressu. Goldberg, vtedy vedúci tejto agentúry, ho ihneď pri nástupe vyzval, aby mu podával správy politického, hospodárskeho a vojenského rázu a takého charakteru, ktoré neprichádzajú do tlače, správy, ktoré československé úrady taja v záujme bezpečnosti republiky a obrany štátu. Woydinek túto zradcovskú úlohu prevzal a Goldbergovi a jeho nástupcom dodal celý rad špionážnych správ, informácií a poznatkov. Tak napríklad v októbri 48 dodal správu o mieste, kde sa budú konať manévre československej armády...

(Pokračovanie v ďalšej nahrávke U 110).

Prameň k procesu s vedúcim pražskej pobočky agentúry Associated Press Williamom Nathanom Oatisom a jeho spolupracovníkmi T. Svobodom, P. Woydinkom a P. Münzom

1. deň procesu (2. 7. 1951) – prepis zvukového záznamu U 110 (do začiatku výsluchu) • Dokončenie čítania obžaloby a stanovenie právnej kvalifikácie obvinenia. Náhľad priebehu hlavného pojednávania. K výsluchu predvedený obvinený W. N. Oatis (za účasti prekladateľky).
K predchádzajúcej činnosti W. N. Oatise.

A: JUDr. Jaroslav Novák
B: JUDr. Josef Urválek

B: ...,ktoré vojenské jednotky sa ich zúčastnia, akého druhu zbraní a podobne. Koncom roku 49 podal Goldbergovi, mimo iného, správy o priebehu a okolnostiach sabotáže v jednom dôležitom podniku v Česku, ďalej o dôvodoch zatknutia jednej význačnej osoby ministerstva zahraničného obchodu. Na príkaz Polowetzkeho, spoločne s Tomášom Svobodom, overoval príčiny bezpečnostných opatrení dotýkajúcich sa jednej významnej osobnosti verejného života, preverovali príbuzných a styky tejto osobnosti. Zvýšenú aktivitu prejavoval pri plnení úloh daných mu Oatisom. Tak v januári roku 1951 na príkaz Oatisa overoval správu o poradách vysokých vojenských dôstojníkov konaných v jednom mieste. Vo februári toho istého roku overoval odbornými metódami, spoločne s Oatisom a so Svobodom, okolnosti o spôsobe a dôvodoch zatknutia jedného odhaleného špióna zastávajúceho, až do jeho odhalenia, významné miesto. Pomocou svojho stáleho informátora Jindřicha Kratochvíle, na príkaz Oatisa, zisťoval dôležité skutočnosti z ministerstva zahraničného obchodu. Počas plnenia tohto príkazu Oatisovi odovzdal písomnú správu o personálnych zmenách na zmienenom ministerstve, o dovoze a vývoze tovaru a surovín, o surovinách a ďalších potrebách, ktoré je nutné získať v záujme našej výstavby z kapitalistických štátov. V roku 1951, pred veľkonočnými sviatkami, dal Oatisovi ďalšiu správu o vývoze istého konkrétneho materiálu a tovaru, a v marci 1951 odovzdal Oatisovi správu o príprave procesu so sabotérmi nášho hospodárstva.

Woydinek, vypovedajúc o dôvodoch svojej špionážnej činnosti, uviedol pri vyšetrovaní: *„Bol to môj nepriateľský postoj k ľudovodemokratickému zriadeniu v ČSR“,* s ktorým sa Woydinek netajil už pri prijatí Goldbergom v roku 48 do služieb Associated Pressu a vypovedá o tom ďalej: *„a preto ma Goldberg vyzval k tomu, aby som podľa jeho pokynov a príkazov vykonával špionáž proti Československej republike.“*

Peter Münz bol pôvodne zamestnaný ako šofér na americkom veľvyslanectve a prijatý Associated Pressom do služieb na odporúčanie známej špiónky Kacerovskej, už odsúdenej Štátnym súdom pre špionáž, vykonávanú v spojení s tlačovým atašé amerického veľvyslanectva Kolárkom, s ktorým úzko spolupracoval aj Bulovec. Rovnako tak Peter Münz prijal ihneď pri svojom nástupe, ako svoju služobnú povinnosť, zaobstarávanie špionážnych správ. Vypovedal o okolnostiach svojho prijatia v roku 49 do služieb Associated Pressu toto: *„Domnieval som sa, že správy pre západnú tlač dostáva Associated Press od československých oficiálnych miest. Kasishke mi však vysvetlil, že na mysli nemá správy takého druhu, pretože k ich získaniu nepotrebuje zvláštnych zamestnancov. Uviedol mi, že bude nutné, aby som získal neoficiálne správy, a to rázu hospodárskeho, politického a vojenského, a to také, ktoré naše úrady v záujme bezpečnosti taja.“* Münz potom skutočne všetkým vedúcim Associated Pressu obstarával špionážne správy najrôznejšieho druhu, z ktorých sa uvádza ako najvýznamnejšie, že v roku 1950 poskytol Oatisovi správu o presune určitých vojenských jednotiek a o ich počte do jedného miesta v Česku, ďalej o vykonávaní bezpečnostných opatrení v súvislosti s úlohami na zaisťovanie obrany a bezpečnosti republiky. Krátko nato dodal Oatisovi správu, v ktorej boli uvedené osoby zaistené v súvislosti s odhalením rozsiahlej špionážnej a záškodníckej skupiny.

Správa obsahovala podrobné charakteristiky týchto osôb a uvedenie funkcií, ktoré tieto osoby zastávali vo verejnom živote. Na pokyn Oatisa v januári 1951 zisťoval a odovzdal správu o príprave a organizovaní ilegálneho úteku jednej osobnosti zo Slovenska a v súvislosti s tým sa pokúšal zisťovať jeden dôležitý objekt, ktorý mal z hľadiska obrany našej republiky značný význam. Koncom roku 1950 na príkaz Oatisa zisťoval a overoval priebeh jednaní a porád určitých politických činiteľov. Podľa správy jedného zo svojich informátorov vypracoval v marci v roku 1951 pre Oatisa písomnú správu o priebehu určitého tajného pojednávania pred Štátnym súdom v Prahe. Ani tento platený špión sa od ostatných nelíši vo svojej nenávisti k ľudovodemokratickej republike a snažil sa tak ako ostatní spoluobvinení svojou činnosťou poškodzovať záujmy Československej republiky a pomáhať americkým imperialistom uskutočniť ich svetovládne a vojnové ciele. Z uvedeného je zrejmé, že všetci obvinení vo vzájomnom spolčení vyzvedali obzvlášť dôležité štátne tajomstvá ako členovia špionážnej organizácie,

ktorej účelom bolo vyzvedať štátne tajomstvo, že tuto svoju činnosť vykonávali po dlhú dobu a že ako nepriatelia ľudovodemokratického zriadenia republiky z nej učinili prameň svojich príjmov. Táto špionážna činnosť je preukázaná ich vlastným priznaním v prípravnom konaní, ich vzájomným usvedčovaním, výpoveďami svedkov a dokumentárnym materiálom. Touto svojou činnosťou obvinení v Prahe, v dobe, a to Oatis od roku 1950, Svoboda od roku 1948, Woydinek od roku 1948 a Münz od roku 1950, do dňa zatknutia vyzvedali štátne tajomstvá s úmyslom vyzradiť ich cudzej moci. Štátne tajomstvo cudzej moci úmyselne priamo i nepriamo vyzradili. K tomuto činu sa jednak navzájom, jednak s ďalšími osobami spolčili, vstúpili do kontaktu s cudzími činiteľmi, pričom tohto činu sa dopustili ako členovia organizácie, ktorej účelom bolo vyzvedanie štátneho tajomstva, ich činy sa týkali obzvlášť dôležitého štátneho tajomstva a dopúšťali sa ich po dlhšiu dobu a za účelom zisku. Tým všetci obvinení spáchali *trestný čin vyzvedačstva podľa paragrafu 86, odseku 1, odseku 2 písmena a) a b), odseku 3 písmena c), d) a e) trestného zákona.*

A: Ďakujem pánovi štátnemu prokurátorovi. Ako je z prednesenej obžaloby možné vidieť, obžalovaný je William Oatis, americký štátny príslušník, ktorého zastupuje z úradnej moci ustanovený obhajca, doktor Bartoš, a ďalej traja československí štátni príslušníci; Tomáš Svoboda, ktorého z úradnej moci ustanovený obhajca je doktor Fáček, Pavel Woydinek, ktorého obhajcom je rovnako z moci úradnej doktor Vízek a Peter Münz, ktorého z úradnej moci ustanoveným obhajcom bol doktor Vorel. Konštatujem, že zákonom predpísaná trojdenná lehota odo dňa, kedy bola obžaloba publikovaná obvineným až do dňa hlavného pojednávania, bola dodržaná, nakoľko bola obžaloba publikovaná obvineným 23. júna tohto roku. Postup hlavného pojednávania bude potom taký, že v zmysle ustanovenia *paragrafu 154 trestného poriadku* budú obvinení vypočutí postupne, oddelene jeden po druhom. Preto žiadam, aby tu ostal prvý obvinený, William Nathan Oatis a ďalší traja obvinení, Tomáš Svoboda, Pavel Woydinek a Peter Münz, boli odvedení a počkali na mieste pre nich určenom až na ďalšie predvolanie súdom...

Začiatok výsluchu...

Prameň k procesu s vedúcim pražskej pobočky agentúry Associated Press Williamom Nathanom Oatisom a jeho spolupracovníkmi T. Svobodom, P. Woydinkom a P. Münzom

2. deň procesu (3. 7. 1951) – prepis zvukového záznamu U 140 • Výsluch svedkov. Predvedený Jiří Mucha. K jeho pobytu v Anglicku do roku 1945, kontakty s Oatisom a na osoby z britskej ambasády v Prahe. Konfrontácia s Oatisom (za účasti prekladateľky). Výsluch svedkov. Predvedená Helena Kučerová. K nadviazaniu kontaktov s Oatisom, k odovzdávaniu špionážnych správ.

A: JUDr. Jaroslav Novák
B: JUDr. Josef Urválek
C: Jiří Mucha (procesné postavenie svedka)
D: William Nathan Oatis
E: JUDr. Vladimír Bartoš
F: Helena Kučerová (procesné postavenie svedkyne)

A: Žiadam, aby bol predvedený svedok Jiří Mucha. Žiadam o predvedenie svedka Muchu, prosím, Jiří Mucha? Predstúpte pred mikrofón, hovorte jasne, nahlas a zrozumiteľne, aby Vám bolo dobre rozumieť. Ďalej Vás upozorňujem, aby ste o skutočnostiach, o ktorých budete vypočúvaný, vypovedali presne. Vaše meno je Jiří Mucha, áno?
C: Jiří Mucha.
A: Koľko máte rokov?
C: 36 rokov.
A: Kde ste sa narodili?
C: V Prahe.
A: Aké máte povolanie?
C: Spisovateľ.
A: Vaše posledné bydlisko?
C: Praha 4, Hradčianske námestie 6.

A: Ženatý?
C: Áno.
A: Ste príbuzný niektorého z našich štyroch obvinených? Oatis, Svoboda, Woydinek, Münz.
C: Nie.
A: So žiadnym z nich nie ste príbuzný. Tak prosím, pán svedok, vy ste určitý čas tiež pobudol v Anglicku, áno?
C: Áno.
A: V ktorom roku to bolo?
C: Bolo to od roku 1940 až do roku 1945.
A: Tam ste sa zoznámili s rôznymi osobnosťami?
C: Áno.
A: Z akého prostredia, prosím?
C: Boli to osobnosti jednak z diplomatického prostredia, ako aj z vojenského prostredia.
A: Kedy ste sa z Anglicka vrátili naspäť?
C: V roku 1945.
A: Stretli ste sa potom, na území našej republiky, s niektorými z týchto osôb, s ktorým ste sa poznali v Anglicku?
C: Áno.
A: Ktoré osoby to boli?
C: Boli to väčšinou osoby z britského veľvyslanectva, ktoré tu potom po vojne boli na veľvyslanectve v Prahe.
A: Poznali ste, okrem týchto osôb z britského veľvyslanectva, niektoré iné osoby anglického alebo amerického pôvodu?
C: Niektoré osoby áno, ktoré mi boli predstavené tými členmi britského veľvyslanectva.
A: Poznali ste tiež prosím Williama Oatisa?
C: Bol mi predstavený vo februári tohto roku.
A: Vo februári tohto roku.
C: Tohto roku, áno.
A: Kde, prosím?
C: Bolo to na večeri u pána Petra Swana, to je prvý tajomník[217] britského veľvyslanca.
A: Tam Vám bol Oatis predstavený.
C: Áno.
A: Hovorili ste spolu s Oatisom?
C: Áno, my sme spolu hovorili.

[217] Pôvodne „sekretár“.

A: A prišli ste na spoločné názory alebo závery?
C: My sme hovorili o novinároch, ktorých som poznal počas vojny a ja som sa ho pýtal, ktorých z nich pozná, či sú niektorí v Európe.
A: A čo Vám odpovedal?
C: Oatis odpovedal, že nepozná nikoho z týchto osôb.
A: Prejavili ste sa mu taktiež po politickej stránke?
C: Určite som prejavoval názory, ktoré v pomere k Československému štátu neboli kladné.
A: A ako to prijímal pán Oatis?
C: Neprejavil žiadny....neprejavil...neprejavil sa nijak proste, prijímal to pravdepodobne povďačne.
A: Povďačne.
C: Áno.
A: Ako ste vy potom prišli do ďalšieho bližšieho styku, okrem tohto večierku u pána Swana, s Oatisom?
C: Errrm, s Oatisom som sa stretol náhodou, bol som...mal som schôdzku v kaviarni v hoteli Palace a tam som stretol Oatisa, ktorý tam bol. Oatis bol sám, ja som sa s ním nachvíľu posadil a vtedy sa ma Oatis začal vypytovať na udalosti okolo zatknutia Šlinga a spol.
A: Kedy to bolo, prosím? V ktorom období, aby sme to mali časovo určené.
C: To bolo koncom februára.
A: Koncom februára?
C: Pardon, to nie, bolo to začiatkom apríla.
A: Začiatkom apríla 51?
C: 51, áno.
A: Tak sa Vás pýtal, či nepoznáte nejaké okolnosti týkajúce sa zatknutia Šlinga a Švermovej?
C: Áno.
A: Čo ste mu na to odpovedali Vy?
C: Ja som mu na to odpovedal, že neviem, že okolnosti nepoznám a on prejavoval záujem o ďalšie osoby, ktoré boli zatknuté a ukazoval mi správu, útržok správy, kde boli mená viacerých osobností z bezpečnostných kruhov, z toho som niektoré mená poznal a Oatis sa na tieto osoby vypytoval. Ale, k ďalšiemu rozhovoru nedošlo, pretože som odišiel a nemohol som s ním o tom dlhšie hovoriť.
A: Okrem tejto schôdzky, kedy ste sa stretli v kaviarni hotelu Palace, ste sa s ním potom už nestretli?
C: Áno, Oatis mi potom telefonoval. A...
A: Ako vedel vaše číslo?
C: Ja som mu dal svoje telefónne číslo.
A: Už vtedy, v kaviarni Palace?

C: Vtedy v kaviarni Palace, áno.
A: Tak na toto číslo Vám telefonoval.
C: Mi telefonoval a pozval sa ku mne. Prišiel...potom, to bolo asi tri dni na to.
A: Tri dni po tej prvej schôdzke?
C: Po tej prvej schôdzke, áno.
A: A prečo sa chcel s Vami rozprávať? Prečo Vám telefonoval?
C: Pravdepodobne sa chcel ďalej dopytovať na tieto...
A: Teda ďalšie informácie od Vás...
C: Ďalšie informácie, áno...
A: O tých osobách...
C: O tých osobách...
A: ...ktorých mená Vám ukazoval.
C: Áno.
A: Tak, prišiel k Vám do bytu.
C: Prišiel ku mne do bytu, áno. Tam sa znova dopytoval na okolnosti zatknutia Šlinga a Clementisa. Pýtal sa, či neviem, kto vykonáva to zatknutie a na to sa pýtal, či poznám ešte tie osoby, o ktorých hovoril na tej minulej schôdzi.
A: To mal osoby, teda napísané na kuse papiera? Mená tých osôb.
C: To bola nejaká správa, nejaký útržok, vyzeralo to ako telex.[218]
A: Takto chcel o tých osobách vedieť bližšie okolnosti.
C: Áno.
A: Čo ste mu o tom povedali Vy? Vedeli ste niečo?
C: Ja som...pokiaľ som niečo vedel, tak som mu to povedal, dal som mu určité podrobnosti, kto to sú, ktoré osoby...
A: Áno.
C: ...to sú a zaujímal sa najmä o tie, o vedúcu osobu československej protišpionážnej služby.
A: Dobre, o tej ste taktiež niečo vedeli?
C: To som nevedel.
A: Tak to ste mu v tomto smere žiadnu správu nepodali.
C: V tom som mu nepodal žiadnu správu.
A: Bolo Vám zrejmé, na čo to Oatis potrebuje? Vedeli ste, kto je tu v Prahe Oatis?
C: Ja som vedel, áno.
A: A načo to potreboval, vzhľadom na jeho funkciu ako vedúceho Associated Pressu?
C: .....[219], že to potrebuje k svojim správam pre Associated Press.

---

[218] Pôvodne „dálnopis“.
[219] Nezrozumiteľná pasáž.

A: Áno. No, a ďalej? Čo ste mu ešte pri tejto návšteve povedali, keď vás navštívil?
C: Ďalej som mu..., ďalej sme hovorili o tom, či...akou, akými činmi sa tieto osoby previnili, ktoré boli zatknuté a či ide o Trockistickú frakciu, alebo prípad, akým bol Tito v Juhoslávii.
A: No, ako dlho tento váš rozhovor s Oatisom trval?
C: Trval asi hodinu.
A: Ako ste mu Vy počas tejto hodiny podali tieto správy?
C: Ústne.
A: Ústne. A čo Oatis?
C: Oatis si zapisoval poznámky do zápisníka.
A: Do svojho zápisníka?
C: Áno.
A: Chápali ste, že to boli špionážne správy?
C: To som...
A: Že to boli správy, ktoré neprešli ani tlačou, ani rozhlasom, vláda ich tajila.
C: Áno.
A: Potom to boli správy akého druhu?
C: Boli to špionážne správy.
A: Špionážne. A Oatis ich od Vás vrelo privítal?
C: Áno.
A: Zaznamenal ich do zápisníka.
C: Zaznamenal si ich do zápisníka.
A: Ako potom pokračovala táto Vaša ďalšia špionážna činnosť Oatisa?
C: Už nepokračovala, pretože som Oatisa od tej doby nevidel.
A: Už Vás nenavštívil?
C: Nie.
A: Netelefonoval?
C: Nie, už netelefonoval, nič.
A: Tak, s Oatisom ste sa stretli dvakrát, aby sme to zrekapitulovali.
C: Ja som sa s ním stretol trikrát.
A: Po prvé u Swana...
C: U Swana. Potom v tom hoteli Palace...
A: ...V hoteli Palace...
C: ...a potom...
A: ...po tretie, v byte.
C: ... v byte. Áno.
A: Takže časť špionážnych správ ste mu odovzdali v hoteli Palace?
C: Časť, v hoteli Pal..., avšak to bolo len, len veľmi málo.
A: Ale hlavne...

C: ...hlavne v byte, potom...
A: Pri tej druhej návšteve.
C: ... o niekoľko dní neskôr. Áno.
A: Takže to sa všetko odohralo jednak, spoznali ste ho na začiatku?
C: Spoznal som ho na začiatku, koncom februára.
A: Koncom februára. Vaše prvé stretnutie bolo na začiatku apríla?
C: Na začiatku apríla, a toho istého týždňa, o niekoľko dní neskôr, bolo to druhé stretnutie.
A: Dobre, ďakujem. Prosím, aby si pán Oatis zložil slúchadlá pristúpil k mikrofónu. Počuli ste výpoveď pána svedka Jiřího Muchu?
D: Áno, pán predseda.
A: Rozumeli ste výpovedi?
D: Áno, pán predseda.
A: Hovoril o Vás. Je to, čo o Vás pán Mucha v svojej výpovedi uviedol, správne?
D: Áno, všetko je správne.
A: Plne súhlasí?
D: Áno, súhlasí.
B: Ja mám otázku...
A: Prosím.
B: ... na svedka, na pána svedka. Pán svedok, vtedy, keď ste hovorili o vedúcich osobách a bezpečnostných opatreniach voči nim, o jednu osobu vtedy, pokiaľ viem, pán obžalovaný Oatis javil osobitný záujem. Mohli by ste si na to spomenúť?
C: Myslím, že to bola jedna osoba vedúca protišpionážne služby v Československu.
A: Áno. Prosím, keď odpovedáte, tak nahlas a do mikrofónu, aby sme rozumeli všetci.
C: Áno.
A: Ako ste to povedali?
C: Myslím, že to bola osoba, vedúca osobnosť našej protišpionážnej služby.
B: Snáď by sa k tomu pán obvinený Oatis mohol vyjadriť, či o túto osobu skutočne javil zvláštny záujem bez toho, aby ju menoval.
D: O túto osobu som sa zaujímal len ako o osobu, ktorá bola členom tejto skupiny. O túto osobu som sa inak zvlášť nezaujímal.
B: Avšak príznačne je, že to bola osoba .....[220]. Ďakujem.
A: Ďalšie otázky nie sú? Ďakujem, pán Oatis sa môže posadiť a nasadiť si slúchadlá. Je zo strany pána obhajcu nejaká otázka na pána svedka?
E: Ďakujem.

[220] Koniec vety nie je počuť.

A: Nie je. Ďakujem Vám, pán svedok, môžete sa vzdialiť. Ďalej prosím, aby bola predvedená svedkyňa Helena Kučerová. Slečna Kučerová prosím, prosím postavte sa k mikrofónu. Žiadam Vás, aby ste hovorili presné odpovede na to, na čo budete dopytovaná, jasne, zreteľne a zrozumiteľne a vždy do mikrofónu. Vaše meno je Helena Kučerová?
F: Áno.
A: Koľko máte rokov?
F: 22.
A: Kde ste sa narodili?
F: V Dobroměřicích u Lounu.
A: Aké je vaše zamestnanie?
F: Úradníčka.
A: Akého podniku?
F: Mila Národný podnik, Praha 14, Ctiradova 16.
A: Vaše posledné bydlisko?
F: Praha 2, Smečky 26.
A: Ste slobodná?
F: Áno.
A: Ste príbuzná s niektorým z našich obvinených? Sú to William Oatis, Tomáš Svoboda, Pavel Woydinek a Peter Münz.
F: S nikým.
A: So žiadnym....
F: Žiadnym.
A: ... nie ste v príbuzenskom pomere. Poznáte niektorú z týchto štyroch osôb, ktoré som Vám teraz menoval?
F: Osobne poznám Williama Oatisa.
A: Ako ste sa s ním zoznámili a kedy?
F: S Williamom Oatisom som sa zoznámila krátko po jeho príchode do Československa, začiatkom júla 1950.
A: Akým spôsobom?
F: Síce telefonicky z bytu mojej priateľky Dáši Skalickej. Jej byt je oproti tlačovej agentúre Associated Press.
A: To je v Smečkách.
F: Áno.
A: Cez ulicu. A prečo ste pánovi Oatisovi telefonovali?
F: Stalo sa tak na naliehanie mojej priateľky Very Antropiusovej, ktorá bola v dôvernom styku s Oatisovým predchodcom, Richardom Kasishkom. Chcela vedieť, kde sa teraz Kasishke nachádza.
A: A prečo nevolala sama? Prečo ste volali Vy?
F: Pretože nevedela dobre po anglicky.

A: Áno.
F: Žiadala ma, aby som zavolala do Associated Pressu a opýtala sa.
A: Tak Vy ste tam volali?
F: Áno.
A: A kto sa Vám ohlásil?
F: Zavolala som tam, ohlásil sa mi Oatis. Počas rozhovoru sa mi predstavil. Rozprávali sme sa a počas toho rozhovoru sme si dohodli schôdzku. Tato schôdzka sa mala uskutočniť na druhý deň v kaviarni Šroubek na Václavskom námestí.
A: A prečo chcel Oatis schôdzku?
F: Počas toho rozhovoru, čo sme sa rozprávali, ma požiadal, či by sme sa mohli stretnúť.
A: Dobre, tak ste sa skutočne na tejto schôdzke stretli?
F: Áno, stretli sme sa.
A: No ale, poznala ste Vy Oatisa?
F: Oatisa som nepoznala...
A: No?
F: ...mali sme sa spoznať podľa toho, že buď on, alebo ja, budeme stáť pri hlavnom vchode s novinami v ruke.
A: K tomu tiež došlo.
F: K tomu tiež došlo a tak sme sa spoznali.
A: O čom ste na tej schôdzke hovorili?
F: Na tejto schôdzke sme, mimo iného, hovorili i o našej tlači a o politických udalostiach v Československu. Poznala som, že sa jedná o človeka, ktorý má nepriateľský postoj k Československej republike.
A: A aký bol Váš postoj?
F: Môj postoj bol tiež nepriateľský.
A: Tak ste sa s ním v tomto smere zhodovala. Áno?
F: Áno.
A: Dobre. Ďalší obsah Vášho rozhovoru s Oatisom?
F: Dohodli sme sa na tom, pretože sme obaja boli rovnakého názoru, že sa opäť stretneme. Oatis vtedy odchádzal asi o pol desiatej do hotela Alcron na Štepánskej ulici, kde býval. Pred svojím odchodom si vyžiadal moju adresu, ktorú si zapísal. Dal mi svoju adresu a svoje telefónne číslo.
A: Teda adresu svojho bytu?
F: Áno, bola to adresa do hotela Alcron na Štepánskej ulici.
A: A telefónne číslo?
F: Telefónne číslo bolo do jeho kancelárie.
A: Použili ste niekedy toto telefónne číslo?
F: Áno.
A: Kedy?

F: A síce niekoľkokrát....
A: Niekoľkokrát.
F: ... pri odovzdávaní špionážnych správ.
A: Špionážnych správ. Ako došlo k tomu, že ste špionážne správy Oatisovi odovzdávali Vy?
F: No...
A: Prosím.
F: ...
A: No základom asi bol...
F: Základ...
A: Váš a Oatisov rovnaký pomer...
F: ...Môj a Oatisov rovnaký pomer... k našej republike.
A: ... K našej republike. Ale ako k tomu prosím došlo, či by ste to mohla vysvetliť? Podnet bol daný z jeho strany, nie?
F: Áno, z jeho strany.
A: Tak ako, prosím?
F: Povedal mi, že správy, ktoré mu budem podávať, môžem podávať tajnou linkou, ktorá bola číslo 295 29 a že nemusím mať strach z eventuálneho odhalenia práve preto, že sa jedná o tajnú linku.
A: O tajnú linku.
F: A ja sama som v tom prípade takisto považovala akékoľvek obavy pred odhalením za celkom bezpredmetné.
A: Tak ste úplne súhlasila s tým, keď Vám navrhol podávanie špionážnych správ tajnou linkou?
B: Áno.
A: Prosím, pokračujte ďalej.
F: Tak...
A: To bola tá prvá schôdzka, u Šroubka ste dostali telefónne číslo. Hovoríte, že ste mu prostredníctvom tohto čísla podávala špionážne správy. Teraz došlo k druhej schôdzke. Kde bola táto druhá schôdzka s Oatisom?
F: K našej druhej schôdzke došlo hneď na druhý deň. Opäť sme sa stretli v kaviarni Šroubek, odkiaľ sme Oatisovým autom odišli na Barandovské Terasy. Tam sme sa zdržali asi do troch hodín do rána. Tam som tiež Oatisovi podala závažnú špionážnu správu o veľkom chemickom podniku v Česku.
A: To chcel od Vás, túto správu, alebo Vy sami?
F: Áno, počas rozhovoru...
A: Počas rozhovoru.
F: ... sme k tomu došli.
A: Tak, to bola prvá správa, ktorú ste mu podávali?
F: Áno.

A: Potom ďalšia Vaša činnosť s Oatisom?
F: Ehh, bolo...Pri každej z našich ďalších schôdzok som mu uviedla niektorú zo špionážnych správ, som mu podala.
A: Ako ste Vy tieto správy získavali?
F: Tieto správy som získavala jednak v dôsledku môjho pracovného zaradenia v istej firme, kde som mala prístup k tajným a prísne dôverným veciam.
A: Tak, tieto tajné a prísne dôverné správy ste použili a zase ste ich dávali Oatisovi?
F: Áno. A ďalej, pokiaľ ide o správy politického a vojenského rázu, tie som získavala z početného styku s ľuďmi, ktorý inak niekedy bol aj dôvernejšieho rázu, ktorí mali prístup k uvedeným faktom a ďalej potom iba napočúvaním a podobnými spôsobmi som získavala ďalšie množstvo špionážnych správ.
A: Ako Oatis od Vás prijímal tieto správy?
F: Oatisovi som ich oznamovala osobne, jednak a jednak tajnou linkou 295 29. Pokiaľ si pamätám, zapisoval si ich do svojho zápisníka čiernej farby.
A: Koľko tých správ asi tak bolo?
F: Umm, tých správ bolo veľké množstvo.
A: Akého charakteru boli tieto správy, ak ich môžete rozdeliť na skupiny?
F: Áno, môžem. Boli to správy politického, vojenského a hospodárskeho charakteru.

Pokračuje v nahrávke U141.

Prameň k procesu s vedúcim pražskej pobočky agentúry Associated Press Williamom Nathanom Oatisom a jeho spolupracovníkmi T. Svobodom, P. Woydinkom a P. Münzom

2. deň procesu (3. 7. 1951) – prepis zvukového záznamu U 141 (iba časť do ukončenia výsluchu H. Kučerovej) • Výsluch svedkov. Helena Kučerová (dokončenie). K odovzdávaným špionážnym správam Oatisovi. Konfrontácia s výpoveďou Oatisa (za účasti prekladateľky). Výsluch svedkov. Predvedený Miroslav Havelka. K rodinným pomerom a k bratovi Jiřímu Havelkovi. Kontakty s W. Oatisom, odovzdávanie správ.

A: JUDr. Jaroslav Novák
B: Helena Kučerová
C: William Nathan Oatis

A: Kedy potom bola ďalšia schôdzka, hovoríte prvá Šroubek, druhá Šroubek a Barrandov.
B: Áno.
A: Ďalšia schôdzka bola kedy?
B: K ďalšej schôdzke došlo asi koncom júla 1950. Opäť sme sa stretli v kaviarni Šroubek, kde sme vypili čiernu kávu a odtiaľ sme odišli do kaviarne S..., kde sme večerali. Tam som Oatisovi odovzdala ďalšie špionážne správy, ktoré sa mi preňho podarilo zohnať počas doby, čo sme sa nevideli.
A: To ste mu to podávala, tieto správy, nech to bolo kdekoľvek, okrem teda telefonicky, ústne a on si ich hneď zapisoval.
B: Áno.
A: Zapisoval ich pred Vami?
B: Áno.
A: Mohli by ste nám niektorú z týchto správ ozrejmiť konkrétnejšie? Ale, bez menovania miest alebo mien. Môžete nejakú takú? Aby sme mali ten obrázok, čo to bolo.
B: Áno, môžem. Tak napríklad, bola to správa o veľkom chemickom podniku v Česku.

A: Áno?
B: V tejto správe som mu oznámila, že sa jedná o...
A: Len všeobecne, detaily nie. Viete, všeobecne, že sa jedná o...
B: ...že sa jedná o jeden z....
A: Dobre.
B: ... najväčších podnikov tohto druhu v strednej Európe. Ďalej som mu oznámila jeho dôležitosť pre obranyschopnosť nášho štátu, spôsob a rozsah výroby, počet zamestnancov a v súvislosti s počtom zamestnancov som mu oznámila, akým spôsobom prebieha ich preprava do zamestnania – odkiaľ, kam a čím.
A: Zaznamenal si Oatis túto správu?
B: Áno, zaznamenal.
A: Tak to bola jedna správa, môžeme povedať, že charakteru priemyselného oboru a zároveň obrany štátu. Povedzte nám ešte o ďalšej nejakej takej správe.
B: V ďalšej správe som mu podala....som mu podala správu o jednom veľkom priemyselnom podniku – povedala som mu, kde sa nachádza, opäť spôsob a rozsah výroby, jeho dôležitosť pri eventuálnom vojnovom konflikte. Potom som mu podala ďalšiu správu o ďalšom veľkom priemyselnom podniku tu v Prahe, opäť ako u dvoch predošlých – spôsob, rozsah výroby, dôležitosť z hľadiska bezpečnosti nášho štátu.
A: Prosím, môžete vypovedať uvoľnenejšie? Uvoľnenejšie, nie tak rýchlo.
B: Áno.
A: Trochu pomalšie. A všetky tieto správy si hneď pred Vami zaznamenal do svojho čierneho zápisníka?
B: Áno.
A: Odovzdali ste mu aj nejakú správu vojenského charakteru?
B: Áno, odovzdala som mu tiež správu vojenského charakteru a síce, odovzdala som mu správu o zatknutí určitého generála Československej armády a jeho spolupracovníkov, správu o jeho poprave. Potom som mu menovala ďalších príslušníkov Československej armády, dôstojníkov vo vysokých hodnostiach, ktorí boli zatknutí aj so svojimi veliteľmi.
A: Tak to bola správa vojenského charakteru. Ešte ste mu odovzdávali nejakú správu podobného druhu, avšak špionážnu správu?
B: Áno, ďalej som mu na jeho žiadosť zistila mená a funkcie vedúcich úradníkov ministerstva spravodlivosti a jemu podriadených úradov, prokuratúry a súdu. Ďalej som mu zistila a oznámila mená a funkcie tých úradníkov ministerstva spravodlivosti, ktoré prebehli v súvislosti s našimi niekoľkými veľkými procesmi.
A: Tak, vy ste tieto správy sami rozdelili na správy politického charakteru. Ako ste získavali tie?
B: Tieto som získavala zo svojho početného styku s ľuďmi, ktorí mali prístup k uvedeným faktom.

A: Dobre. Ako ste získavali správy vojenského charakteru?
B: Tým istým spôsobom.
A: A správy hospodárskeho alebo priemyselného charakteru?
B: To bolo v dôsledku môjho zaradenie v istej firme.
A: Ako ste už podotkli, kde ste mali prístup k tajným...
B: K tajným a prísne dôverným veciam.
A: ... a prísne dôverným veciam. Ako dlho prosím trvala táto vaša činnosť s Oatisom? Teda začala tým telefonovaním, fakticky.
B: Áno.
A: To bolo kedy, prosím?
B: Bolo to začiatkom júla 1950.
A: 1950. A kedy sa vaša činnosť pre Oatisa skončila?
B: Skončila sa tuším, niekedy....no, konkrétne môžem povedať, že do decembra 1950.
A: December 1950. Takže, tohto roku ste sa s ním už nestretli?
B: Nestretla.
A: Chcete snáď ešte niečo do svojej výpovede doplniť?
B: Nie ďakujem, vôbec nie.
A: Žiadam pána Oatisa, aby si zložil slúchadlá a pristúpil k mikrofónu. Keby ste láskavo odstúpili, aby tu pán Oatis mohol zase hovoriť. Prosím sem, pán Oatis. Poznáte slečnu svedkyňu, áno?
C: Áno, poznám, pán predseda.
A: Rozumeli ste jej výpovedi?
C: Áno, rozumel.
A: Sú okolnosti, ktoré Vám uviedla a ktoré sa týkajú Vás, správne?
C: Všeobecne povedané, áno.
A: Máte snáď nejaké pripomienky k jej výpovedi?
C: Nie, nemám.
A: Má k tejto veci nejakú otázku pán prokurátor? Nie. Ďakujem, pán Oatis, posaďte sa, slúchadlá na uši. Ďakujem slečne svedkyni, môžete sa vzdialiť. Prosím, aby bol ďalej predvedený svedok Miroslav Havelka.

Pokračuje výsluchom Havelku.

Prameň k procesu s vedúcim pražskej pobočky agentúry Associated Press Williamom Nathanom Oatisom a jeho spolupracovníkmi T. Svobodom, P. Woydinkom a P. Münzom

2. deň procesu (3. 7. 1951) – prepis zvukového záznamu U 108 (len záverečná reč JUDr. Bartoša) • Záverečné reči obhajcov. JUDr. Vladimír Bartoš (obhajca W. N. Oatisa). Záverečné reči obhajcov. JUDr. Vlastimil Fáček (obhajca Tomáša Svobodu).

A: JUDr. Jaroslav Novák
B: JUDr. Vladimír Bartoš

A: V prerušenom hlavnom pojednávaní pokračujeme záverečnými rečami pánov obhajcov. Prosím, aby sa ako prvý ujal slova pán doktor Bartoš za svojho mandanta, obvineného Williama Oatisa.

B: Vážený senát Štátneho súdu, na lavicu obvinených sa pred Vás usadil človek, ktorý je v našom štáte, ako cudzí štátny príslušník, hosťom. Ktorý sa však, a to musím lojálne konštatovať aj ja ako jeho obhajca, ako hosť v našom štáte nechoval. Je to americký štátny príslušník, korešpondent a šéf Associated Press v Prahe, William Nathan Oatis. Pán štátny prokurátor žaluje tohto obvineného z najťažšieho trestného činu vôbec, aký naše trestné právo pozná, z trestného činu vyzvedačstva podľa paragrafu 86, a to v trojnásobnej kvalifikácii tretieho odseku. Obvinený Oatis sa bez všetkých pochybností dopustil zažalovaného trestného činu a je nesporné, že vina tohto obvineného nemôže byť ani zďaleka napádaná a ani obhajobou napádaná nebude. Úloha obhajoby bude tkvieť v inom bode.

Ako Oatisov obhajca sa pokúsim načrtnúť príčiny, ktoré priviedli tohto človeka, človeka robotníckeho pôvodu, na šikmú plochu zločinu, ktoré ho priviedli až tu, do tejto súdnej siene a na túto lavičku obvinených. Koncom druhej svetovej vojny bol Oatis vyškolený v dvoch špionážnych učilištiach v USA, kde zotrval až do jesene 1945, teda ešte v dobe, keď druhá svetová vojna už skončila. Tam sa tomuto obvinenému dostalo toho teoretického základu, ktorý potom v praxi

vykonával v našom štáte od polovice roku 1950, kedy bol poverený vedením agentúry Associated Pressu v Prahe, pričom toto zamestnanie však bolo len obyčajnou zámienkou v skutočnosti vykonávanej odbornej špionáže. Oatis o tomto poverení sám hovorí už v administratívnom protokole, že mu bolo jasné, že v Československej republike plní špionážne úlohy, ale že v jeho postavení bolo ťažké nezaoberať sa špionážnou činnosťou. A v priebehu včerajšieho hlavného pojednávania tento obvinený ďalej uviedol, že túto svoju špionážnu činnosť, o ktorej ani nachvíľu nepochyboval, že špionážnou je, nepovažoval za nič neobvyklé, pretože takouto činnosťou sa podľa jeho vedomostí zaoberal rad tých, ktorí v našej zemi, ako štátni príslušníci západných štátov, boli ako hostia. To bol, slávny súd, myšlienkový stav tohto obvineného v dobe, kedy prichádza do našej republiky, aby sa tu stal jedným z mnohých, o ktorých pred Vami Oatis počas včerajšieho a dnešného dňa urobil rozsiahle odhalenie. Slávny súd, keď budete vážiť a vyhodnocovať činnosť, trestnú činnosť môjho mandanta, vezmite prosím na zreteľ tento myšlienkový stav obvineného Oatisa a zamyslite sa nad prostredím, ktoré malo tak zhubný vplyv na človeka, ktorého pôvod hovorí o opaku jeho skutočnej trestnej činnosti.

A teraz, po zhodnotení prostredia, v ktorom sa Oatis ocitol, po zistení, ako veľa cudzích štátnych príslušníkov západných mocností sa zaoberalo podobnou, ba rovnakou špionážnou činnosťou, v ktorej radoch bol Oatis iba malým jedincom, pomerne malým článkom dlhých a dlhých reťazí špionáže západných imperialistických mocností v našej zemi, sa nebudem zaoberať činnosťou, z ktorej je Oatis obžalovaný, nakoľko je táto jeho činnosť plne preukázaná a priznaná, ale výškou výmeru trestu a hlavne osobou páchateľa a radom závažných poľahčujúcich okolností. Činy, ktorých sa obvinený Oatis dopustil, sú pri zvýšenej kvalifikácii, ktorú štátna prokuratúra uplatňuje právom, v zákone ohodnotené najvyšším trestom, absolútnym trestom. Prosím však, aby ste pri určovaní výmery trestu zvážili všetky okolnosti, ktoré špionážnu činnosť Oatisa zapríčinili, okolnosti, o ktorých som už hovoril a prihliadli na účel trestu tak, ako ho má na mysli paragraf sedemnásty trestného zákona**.** Podľa názoru obhajoby sa na tento súdený prípad obvineného Oatisa nevzťahuje ustanovenie uvedené pod bodom a) tohto paragrafu, totiž *„zneškodnenie nepriateľa pracujúceho ľudu“*, ale vzťahuje sa ustanovenie bodu b), to je *„zabrániť páchateľovi v ďalšom páchaní trestných činov a vychovať ho k tomu, aby do budúcna dodržiaval pravidlá socialistického spolužitia“* a v neposlednom rade, aj ustanovenie uvedené pod bodom c), totiž *„pôsobiť výchovne na ostatných členov ľudskej spoločnosti.“*

Oatis je americký štátny príslušník, teda cudzinec, a jeho zneškodnenie je už plne obsiahnuté v zabránení páchania ďalších trestných činov v našom štáte, pričom rozsudok bude pôsobiť veľmi výchovne na celú zúčastnenú ľudskú spoločnosť

aj bez použitia značnej výmery trestu. Ja sa teraz vrátim k osobe môjho mandanta, Williama Nathana Oatisa. Z akých rodinných pomerov vyšiel, že to bolo čisto robotnícke prostredie, ktoré bolo jeho kolískou a ako sa dostal na šikmú plochu špionáže, pričom hlavnú úlohu hralo jeho okolie a prostredie, do ktorého sa dostal, to som už opísal. Teraz sa budem zaoberať postojom a konaním Oatisa od doby jeho zatknutia. Obvinený Oatis sa k svojej činnosti, k svojej zločineckej činnosti, priznal. Jeho priznanie je úplné a ide o spontánne priznanie, ako sme tu najmä dnes videli. Priznanie tohto druhu nebolo Oatisom vykonané len tu, pred Vami, ale už pri administratívnom výsluchu, kedy jasne a úplne zreteľne tento obvinený vyjavil všetko, čo v našom štáte po trestnej stránke skutočne spáchal.

Ja Vás preto ako Oatisov obhajca prosím, aby ste na túto najväčšiu a najdôležitejšiu poľahčujúcu okolnosť zobrali pri určovaní výmeru trestu patričný ohľad. Mimo formálnej a vecnej stránky prichádza na strane môjho mandanta v súdenom prípade ešte ďalšia, a to veľmi závažná poľahčujúca okolnosť. Oatis svojim rozsiahlym priznaním uľahčil usvedčenie mnohých svojich spolupáchateľov a poodkryl rúško západných štátov zakrývajúce pravé dôvody pobytu mnohých ich príslušníkov v cudzích krajinách. Súd túto poľahčujúcu okolnosť pri výmere trestu určite primerane zohľadní. Môj mandant sa trestných činov úplne jasne dopustil pod tlakom závislosti či služobnej podriadenosti. Ja tu len znova pripomínam jeho vlastnú vetu uvedenú v administratívnom protokole. Že mu bolo jasné, že v Československej republike plní špionážne úlohy, ale že za okolností, v ktorých sa nachádzal, sa bolo veľmi ťažké špionážou nezaoberať. V spojitosti s vysvetlením, ktoré Oatis podal pred týmto senátom, súd iste pripustí úvahu, že v služobnom postavení, v akom sa Oatis nachádzal, bolo podľa názoru obvineného veľmi ťažké nezaoberať sa tým, čo od neho bolo hlavne žiadané jeho pravými zamestnávateľmi, nezaoberať sa špionážnou činnosťou.

Na strane môjho mandanta je teda celý rad poľahčujúcich okolností a podľa názoru obhajoby ide prevažne o závažné okolnosti, ktoré v spojení s osobou páchateľa plne odôvodňujú použitie zmierňujúceho ustanovenia paragrafu 29, druhého odseku v najvyššej možnej hranici. Skutočnosť, že obvinený Oatis bol bdelosťou našej štátnej bezpečnosti zaistený za svoju špionážnu činnosť, že bol odhalený rad tých, ktorí vykonávali podobnú prácu ako môj mandant, že tým boli odhalené a potvrdené pravé zámery západných imperialistov v našej krajine, to všetko je veľkým kladom tohto procesu proti jednému z radu iných. Uznaním viny Williama Nathana Oatisa, ktorá je nesporná, vyslovujete Vy, vážení sudcovia, zhodnotenie postoja nie len tohto obvineného, ale západných imperialistov ako celku, voči krajinám ľudových demokracií, a teda aj voči nášmu štátu. Potom trestom, ktorý vyslovíte za trestné činy Williama Nathana Oatisa, spáchané v našej krajine, však vyslovujete odsúdenie človeka, ktorý sa v prvom rade aspoň do istej

miery sám stal obeťou týchto bezohľadných imperialistických snáh o ovládnutie celého sveta. V mene obvineného Williama Nathana Oatisa Vás prosím, aby ste v prípade tohto obvineného vyslovili trest, ktorý s ohľadom na okolnosti, za ktorých došlo k trestnej činnosti môjho mandanta, bude v rámci zákonnej sadzby za spáchaný trestný čin za použitia ustanovenia paragrafu dvadsiateho deviateho, druhého odseku pokiaľ možno čo najnižší.

Pokračuje záverečnou rečou JUDr. Fáčeka.

Zdroj: Národní archiv České republiky, Badatelna > Digitální badatelna/archivní soubory on-line > Politické procesy 50. let > Oatis

Prameň k procesu s vedúcim pražskej pobočky agentúry Associated Press Williamom Nathanom Oatisom a jeho spolupracovníkmi T. Svobodom, P. Woydinkom a P. Münzom

Rozsudok. V mene republiky!
7 Ts I 32/51

Štátny súd v Prahe, oddel. VII, uznal po hlavnom pojednávaní, uskutočnenom v dňoch 2. – 4. júla 1951 a dňa 4. júla 1951 skončenom,
takto právom:

Obvinení:

1./ William N. O a t i s ,
nar. dňa 7. januára 1914 v Marion, štát Indiana, Spojené štáty americké, dopisovateľ a vedúci agentúry Associated Press v Prahe, národnosti americkej, štátnej príslušnosti americkej, naposledy bytom v Prahe II, hotel Ambassador,

2./ Tomáš S v o b o d a ,
nar. 24. septembra 1924 v Prahe, prekladateľ agentúry Associated Press v Prahe, národnosti českej, štátnej príslušnosti československej,

naposledy bytom v Prahe II, Štěpánská 1,

3./ Pavel W o y d i n e k ,
nar. dňa 10. apríla 1926 v Prahe, úradník agentúry Associated Press v Prahe, národnosti českej, štátnej príslušnosti československej, naposledy bytom v Prahe II, Malá Štěpánská 9,

4./ Petr M ü n z ,
nar. 27. júna 1924 v Brne, úradník agentúry Associated Press v Prahe, národnosti českej, štátnej príslušnosti československej, naposledy bytom v Prahe II, Poříč 42,

v š e t c i toho času vo väzbe,

s ú v i n n í ,

že všetci v Prahe i na iných miestach republiky v čase:

William N. Oatis od júna 1950,
Tomáš Svoboda a Pavel Woydinek od roku 1948 a Petr Münz od roku 1949 až do dňa svojho zatknutia v roku 1951 vyzvedali štátne tajomstvo v úmysle vyzradiť ho cudzej moci, štátne tajomstvo cudzej moci úmyselne priamo i nepriamo vyzradili a k týmto činom sa jednak navzájom, jednak s osobami ďalšími spolčili a vošli do styku s cudzími činiteľmi,

č í m s p á c h a l i

všetci trestný čin vyzvedačstva podľa § 86 odst. 1, odst. 2 písm. a/
a písm. b/ tr. z. a

o d s u d z u j ú s a

za to všetci podľa § 86 odst. 1 tr. z. na trest odňatia slobody a to:
1./ William N. Oatis na dobu 10 (desať) rokov,
2./ Tomáš Svoboda na dobu 20 (dvadsať) rokov,
3./ Pavel Woydinek na dobu 18 (osemnásť) rokov,
4./ Petr Münz na dobu 16 (šesťnásť) rokov.

Podľa § 23 tr. z. započítava sa obvineným do trestu odňatia slobody doba, ktorú pre zhora uvedený skutok strávili vo väzbe, a to:
1./ Williamovi N. Oatisovi odo dňa 23. apríla 1951 od 14.00
2./ Tomášovi Svobodovi odo dňa 24. marca 1951 od 11. hodiny,
3./ Pavlovi Woydinkovi odo dňa 2. apríla 1951 od 6. hodiny a
4./ Petrovi Münzovi odo dňa 20. apríla 1951 od 8. hodiny.

Podľa § 47 tr. z. a § 86 odst. 4 tr. z. vyslovuje sa u všetkých obvinených prepadnutie celého ich majetku.

Podľa § 43 tr. z. vyslovuje súd u všetkých obvinených stratu čestných práv občianskych pričom doba nespôsobilosti k opätovnému nadobudnutiu týchto práv stanovuje sa u všetkých obvinených podľa § 44 odst. 3 tr. z. na 10 rokov.

Pod § 52 tr. z. ukladá sa obvinenému Williamovi N. Oatisovi trest vyhostenia z územia Československej republiky.

O d ô v o d n e n i e

Súd na základe doznania obvinených tak v prípravnom konaní, ako aj pri hlavnom pojednávaní, na základe ich vzájomného usvedčovania, výpovedí svedkov Jiřího Muchu, Heleny Kučerovej, Miroslava

Havelku, Vlasty Pánkovej, Matěja Kubíka, Jana Stránskeho, Ing. Jana Knetla, Lydie Votavovej, Jindřicha Kratochvíla, JUDr. Karla Loulu, Josefa Pavelku a Miroslava Hustáka, ďalej na základe štátnym prokurátorom pri hlavnom pojednávaní predložených dokumentov a listinného materiálu, ako aj obsahom znaleckého dobrozdania znalcov z odboru vojenského a politického spravodajstva vzal za zistené a preukázané toto:

Západní imperialisti pripravujú, ako je všeobecne známe, tretiu útočnú svetovú vojnu. Súčasťou ich vojnových príprav sú stupňované špionážne akcie proti krajinám ľudovej demokracie a teda tiež proti Československej republike.

Špionážne služby imperialistických štátov používajú preto všetky možné prostriedky na získavanie špionážnych správ. Za tým účelom vysielajú špionážne ústredne do Československej republiky zvlášť vycvičených špiónov, ktorí z príslušníkov porazených tried rôznych zločineckých indivíduí budujú v republike špionážne siete.

Avšak špionáž prevádzajú u nás aj zamestnanci niektorých zastupiteľských úradov západných imperialistických štátov. Špionážna činnosť je hlavným a niekedy dokonca jediným zamestnaním týchto úradníkov. Zneužívajú pritom svoje úradné postavenie a diplomatickú imunitu a porušujú medzinárodné právo a platné medzištátne dohody.

Okrem takýchto osôb prevádzajú u nás špionáž aj úradníci rôznych misií a agentúr, ktorým Československá republika poskytuje pohostinstvo za predpokladu, že budú pôsobiť v záujme mierového spolužitia medzi národmi.

Jednou z významných špionážnych centrál v Československej republike bola i tzv. novinárska agentúra Associated Press v Prahe, ktorá pod rúškom novinárstva po roky prevádzala špionáž vo všetkých smeroch a získavala špionážne správy rázu hospodárskeho, politického i vojenského.

Členovia tejto agentúry túto svoju zločinnú činnosť zakrývali činnosťou novinárskou. Zneužívali práva slobodného spravodajstva v Československej republike a hrubo porušovali základné zásady slobody informácií. Vo vedení tejto agentúry sa vystriedali v maske novinárov skúsení a školení špióni Goldberg, Kasishke a Polowetzky, ktorým bola už pred časom pre ich krajne podozrivú činnosť odňatá akreditácia. V júni 1950 prevzal vedenie tejto špionážnej centrály vyškolený vyzvedač William N. Oatis. Pod jeho vedením bola dobudovaná špionážna sieť tejto centrály, ktorej jadrom boli sami zamestnanci agentúry, obvinení

Tomáš Svoboda, Pavel Woydinek a Petr Münz, všetko ľudia naplnení nepriateľstvom k našej republike a k jej spoločenskému zriadeniu.

Títo špióni v amerických službách neváhali počas svojej činnosti v Československej republike siahnuť aj k vraždám československých štátnych príslušníkov, akonáhle zistili, že je im narušované plnenie ich špinavých úloh.

Za takýchto okolností plánovito a cynicky zvraždil Josef Pavelka, člen teroristickej a špionážnej bandy, súc v spojení s niektorými členmi zmienenej agentúry, československého dôstojníka. Vražednú zbraň mu dodal Vladimír Komárek, ktorý už s jedným z vedúcich agentúry Polowetzkym špionážne spolupracoval a dodával mu závažný špionážny materiál ako napríklad správy o nových náleziskách rúd, o rôznych vojenských objektoch, o situácii v ťažkom priemysle a podobné špionážne poznatky.

Polowetzky, ešte keď odovzdával v Londýne obvinenému Oatisovi pokyny na špionážnu činnosť v Československu sa zmieňoval so zvláštnym obdivom o menovanom Komárkovi a jeho špionážnych službách pre Associated Press v Prahe. Preto sa tiež po prevedení vraždy československého dôstojníka obvinený Oatis snažil poskytnúť nepriamo pomoc skupine zákerných vrahov tým spôsobom, že spoločne s obvineným Woydinkom zaslal do Londýna na uverejnenie v západnej tlači článok, ktorým bol zastretou formou informovaný Vladimír Komárek, pobývajúci vtedy v cudzine, o kritickej situácii teroristickej a špionážnej skupiny, ktorú na jeho popud a podľa jeho príkazov vytvoril Josef Pavelka.

Špionážna centrála Associated Press úzko spolupracovala aj s oficiálnymi diplomatickými zástupcami Spojených štátov amerických v Prahe. Tak zvlášť obvinený Oatis nadviazal najužšiu spoluprácu pri plnení svojich špionážnych úloh s vojenským atašé amerického veľvyslanectva v Prahe, prijímal od tohto atašé pokyny a dodával mu špionážny materiál zvlášť povahy vojenskej. U tohto vojenského atašé sa sústreďovala aj špionáž západných imperialistických štátov, namierená proti Československej republike, a u neho si ostatní špióni vymieňali svoje skúsenosti a poznatky.

O metódach špionážnej činnosti agentúry Asociated Press svedčia okrem iného aj príkazy, ktoré obvinený Oatis dával svojim podriadeným. Inštruoval ich totiž, aby pri získavaní špionážnych správ v styku s pracujúcimi vystupovali ako pokrokoví novinári, kým v styku s reakcionármi mali vystupovať jednoducho ako novinári Associated Press. V prvom smere zrejme obvinený Oatis počítal s bratským zväzkom československých pracujúcich so všetkými pokrokovými ľudmi na svete, v druhom smere si dobre uvedomoval spriaznenosť československej reakcie so západnými imperialistami a špiónmi.

Že v celej protištátnej činnosti obvinených išlo zrejme o správy špionážneho charakteru, vyplýva jasne z ďalších inštrukcii, ktoré dával obvinený Oatis zamestnancom Associated Press. Vyhlásil, že má záujem na získavaní hlavne ta-

kých poznatkov, ktoré sú československými úradmi tajené a odporúčal pri plnení tohto pokynu obozretnosť pred prezradením.

Obvinený Oatis pokračoval potom len v línii špionážnej práce Associated Press, lebo v tom zmysle mu dával podobné inštrukcie jeho predchodca Polowetzky a pred ním Kasishke.

O konšpiratívnej povahe špionážnej činnosti agentúry Associated Press svedčí aj to, že jej vedúci, počínajúc Goldbergom a končiac obvineným Oatisom, používali tajnú telefónnu linku, totiž telefón znejúci na meno Ing. Jana Knetla a tajne prepínaného do kancelárie Associated Press na telefónny aparát.

Povahu špionážnej agentúry Associated Press konečne dokresľuje aj to, že jej vedľajšou úlohou bolo zabezpečovanie skreslených a ohováračských správ pre zahraničnú západnú tlač a rozhlas, čím táto agentúra zásobovala nepriateľskú propagandu proti Československej republike. Výsledkami hlavného pojednávania o trestnej činnosti jednotlivých obvinených bolo zistené a preukázané toto:

1./ William N. O a t i s

bol vyškolený pre špionážne úlohy už v lete 1944 až 1945 v špionážnej škole Spojených štátov amerických, vedenej spravodajskými dôstojníkmi americkej armády. Keď opustil vojenskú službu, stal sa členom agentúry Associated Press v Londýne a v júni 1950 bol poverený vedením agentúry Associated Press v Prahe. Túto agentúru i špionážnu sieť tejto agentúry prevzal od svojho predchodcu Polowetzkeho. Jednotlivých zamestnancov agentúry i ďalšie osoby, ktoré získal pre spoluprácu, poverovali konkrétnymi špionážnymi úlohami, pričom sa riadil inštrukciami a pokynmi, ktoré dostával jednak z centrály v Londýne a jednak z ústredia v New Yorku.

Pri plnení špionážnych úloh v Československej republike sa vždy snažil, i napriek niektorým neúspechom, aby jeho špionážne poznatky boli ucelené a preverené. Za preverené poznatky pokladal také, keď obdržal k určitej správe špionážneho charakteru nejaký originálny dokument, ako napríklad fotografiu tajného objektu, alebo keď ten ktorý poznatok bol overený niekoľkými informátormi. Sám si tiež osobne niektoré správy a poznatky overoval.

Zrejme tu ide o špionáž, ktorá vykazuje všetky znaky odborného školenia.

Samotné zameranie špionážnej činnosti obvineného Oatisa bolo mnohostranné.

Veľmi aktívnu špionážnu činnosť vyvíjal hlavne na základe príkazov z Londýna a New Yorku pri sústreďovaní a získavaní konkrétnych správ o odhalení a zneškodnení amerických špiónov bezpečnostnými orgánmi Československej republiky. Jeho špionážne úsilie bolo zamerané hlavne na fakty o bande Šlinga, Švermovej, Clementisa a spoločníkov. Cenu takýchto špionážnych správ pre

americkú špionážnu službu charakterizoval sám obvinený Oatis, lebo výslovne uviedol, že špionážne poznatky tohto smeru boli pre americkú špionážnu službu veľmi dôležité, hlavne preto, že táto služba sa mohla na základe zistených faktov orientovať o tom, do akej miery je jej sieť v Československej republike odhalená a aké opatrenia je nutné urobiť na záchranu pozícií, ktoré zostali v Československej republike ešte neodkryté.

Obvinený Oatis získaval za pomoci svojej špionážnej siete podrobné informácie o mieste väzenia a stráženia Clementisa, o priebehu jeho vyšetrovania, o zatknutí a vyšetrovaní ďalších odhalených zradcov a špiónov, ktorým sa podarilo preniknúť na zodpovedné miesta. Podarilo sa mu dokonca získať fotografiu objektu, v ktorom boli zradcovia strážení, ale nepodarilo sa mu tento dokument dopraviť za hranice, pretože bol zatknutý.

Členke svojej špionážnej siete Vlaste Pánkovej už koncom októbra 1950 dával špionážne úlohy na získanie podrobných informácií o tom, ako došlo k odhaleniu a k zatknutiu Šlinga, akú nepriateľskú činnosť proti Československu Šling prevádzal, s kým bol z radov priemyselného a hospodárskeho života vo svojej špionážnej činnosti v spojení. Pomocou tej istej Vlasty Pánkovej si obvinený Oatis overoval čo je odhalené zo Šlingovho spojenia s Anglickom.

V súvislosti s odhalením Šlinga a Švermovej získal prostredníctvom ďalšieho člena svojej špionážnej siete Antonína Kratochvíla špionážne správy o zatknutí jednej významnej osobnosti z ministerstva zahraničných vecí, hlavne potom správu o tom, ako tento vysoký úradník budoval pozície nepriateľov ľudu na ministerstve zahraničných vecí, o jeho spojení s jedným bývalým krajským tajomníkom Komunistickej strany Československa, s ktorého pomocou prevádzal tento zradca záškodnícku činnosť proti vlastnému národu.

Helena Kučerová, ďalší člen jeho špionážnej siete, získavala obvinenému Oatisovi špionážne správy o bezpečnostných opatreniach v súvislosti s odhalením zradných významných činiteľov verejného života na Slovensku a vyšších dôstojníkov československej armády.

Prostredníctvom Miroslava Havelku, rovnako člena jeho siete, získaval obvinený Oatis správy o zatknutí jednej bývalej vedúcej osobnosti z poľnohospodárskeho úseku, ktorktoré si overoval prostredníctvom ďalšieho člena svojej siete Matěja Kubíka.

Jeho ďalší informátor Jiří Mucha overoval obvinenému Oatisovi jeho špionážne poznatky o zatknutí a činnosti niekoľkých významných osobností československého bezpečnostného a vojenského aparátu, pričom tieto skutočnosti v záujme bezpečnosti a obrany štátu boli tajené.

Špionážna činnosť obvineného Oatisa bola ďalej zameraná na získanie špionážnych správ o skutočnostiach, dôležitých pre obranu Československej republiky. Obvinený Oatis v tomto smere prijal od vojenského ataše amerického veľvy-

slanectva v Prahe úlohu, aby overil miesta v Československej republike, kde sú podľa predbežných správ americkej špionážnej služby pripravované ubytovacie priestory pre armádu. Obvinený Oatis skutočne začal s týmto overovaním a podarilo sa mu získať jednu správu o určitom mieste, ktoré mu bolo zmieneným vojenským atašé označené.

V auguste 1950 na pokyn z Londýna zisťoval obvinený Oatis, či sa v jednom meste v Československej republike konala tajná porada vedúcich politických činiteľov, dôležitá pre zaistenie a upevnenie bezpečnosti štátu. Túto správu overoval a ďalšie podrobnosti o tejto porade sa snažil zistiť pomocou svojich zamestnancov, obvineného Woydinka a obvineného Münza.

V januári 1951 s pomocou obvineného Woydinka zisťoval na príkaz z Londýna, či sa konajú v určitom mieste na území republiky porady vysokých vojenských dôstojníkov a ako bude riešená otázka vrchného veliteľa československej armády.

Ďalšia osoba, ktorá spolupracovala v špionážnej činnosti s obvineným Oatisom, bola Lydie Votavová, bývalá zamestnankyňa agentúry Associated Press v Prahe. Táto jeho spolupracovníčka získavala pre neho správy o bezpečnostných a obranných opatreniach na hraniciach Československej republiky.

Špionážne úsilie obvineného Oatisa sa zameralo tiež na ľudové milície. S pomocou svojho zamestnanca, obvineného Tomáša Svobodu, získal od tohto informácie o zložení, výcviku a výzbroje ľudových milícií. Okrem toho spoločne s obvineným Svobodom sledoval priebeh cvičení ľudových milícií a svoje poznatky si zaznamenal.

Jasným svedectvom o tomto vojenskom smere špionážneho úsilia obvineného Oatisa sú jeho vlastnoručne písané poznámky v siedmich zošitoch, predložených súdu štátnym prokurátorom, v ktorých má okrem iného obvinený Oatis zaznamenané niektoré údaje tak o československej armáde, ako aj o bezpečnostných zboroch.

Obvinený Oatis venoval tiež mimoriadnu pozornosť skutočnostiam, ktoré sa týkajú upevňovania a rozvíjania našich spojeneckých zväzkov so Sovietskym zväzom a krajinami ľudovej demokracie. Robil tak na základe pokynov jednak z Londýna, jednak z New Yorku, lebo práve tieto zväzky sú tŕňom v oku západným imperialistickým mocnostiam a najväčšou prekážkou k uskutočneniu ich vojnových plánov na podmanenie Československej republiky. Preto dával obvinený Oatis svojim informátorom i spoluobvineným pokyny, aby zisťovali podrobnosti o rokovaniach a poradách, ktoré sa týkali týchto medzinárodných vzťahov.

O všestrannosti špionážnych záujmov obvineného Oatisa svedčia ďalšie zistené a preukázané skutočnosti, týkajúce sa jeho zamerania na hospodárske a priemyselné sektory nášho štátu. V priebehu svojej špionážnej činnosti v Čes-

koslovenskej republike obvinený Oatis získal alebo sa snažil získať špionážne správy o premiestnení časti ťažkého priemyslu z jedného miesta do iného priestoru v Čechách, o druhu a spôsobe nášho vývozu do spriatelených krajín, o organizačných a hospodárskych opatreniach, ktoré sa týkajú aerolínií, železníc a baní. Obvinený Oatis získal prostredníctvom obvineného Petra Münza podrobnú správu o jednom tajnom súdnom pojednávaní s velezradcami a prostredníctvom obvineného Pavla Woydinka získal podrobnú správu o personálnych zmenách na ministerstve zahraničného obchodu, o našej potrebe surovín, potrebných k plánovanej výstavbe republiky, o dovoze a vývoze určitých tovarov a pod.

Zhora uvedené zistené a preukázané skutočnosti doznal obvinený Oatis plne tak pri prvom výsluchu u štátnej bezpečnosti, ako aj pri svojom výsluchu na hlavnom pojednávaní. Toto jeho doznanie však nie je osamotené, ale je potvrdené jednak výpoveďami obvinených Tomáša Svobodu, Pavla Woydinka a Petra Münza, zamestnancov agentúry Associated Press v Prahe, jednak aj výpoveďami svedkov, ktorí s ním spolupracovali, a to Jiřího Muchu, Heleny Kučerovej, Miroslava Havelku, Vlasty Pánkovej, Matěja Kubíka, Jana Stránskeho a Lydie Votavovej, ako aj výpoveďou Miroslava Hustáka, jednak ďalej zachytenými a súdu predloženými dokumentmi a najmä obsahom siedmich zápisníkov obvineného, do ktorých si obvinený Oatis vlastnoručne zaznamenával poznatky, ktoré získal buď sám, alebo prostredníctvom svojich informátorov, ako aj obsahom trestného oznámenia. Uvedenými dôkazovými prostriedkami bolo plne potvrdené doznanie obvineného Oatisa.

2./ Tomáš S v o b o d a

ako syn buržoázneho novinára vyrastal v hojnosti a blahobyte. Po vychodení obecnej školy a gymnázia s maturitou v roku 1943 bol totálne nasadený v Letove ako pomocný robotník až do konca vojny. V lete 1945 nastúpil na Filozofickú fakultu Karlovej univerzity v Prahe, ale zložil iba niekoľko predbežných úsekových skúšok, žiadnu štátnicu, lebo sa štúdiu príliš nevenoval. V októbri 1947 bol prijatý do agentúry Associated Press v Prahe ako prekladateľ a športový redaktor a u tejto agentúry pracoval až do svojho zatknutia. Pokiaľ sa týka jeho politického zamerania, treba podotknúť, že od roku 1946 až do februára 1948 bol členom bez funkcie strany národne socialistickej.

Obvinený Svoboda bol síce zamestnaný v agentúre Associated Press ako prekladateľ a športový redaktor, avšak väčšiu časť z doby svojho zamestnania venoval získavaniu a overovaniu špionážnych správ a informácií. Ako nepriateľsky zameraný proti ľudovodemokratickému zriadeniu v Československej republike našiel v uvedenej agentúre prostredie, kde mohol svoje zameranie prakticky uplatniť v nepriateľskej činnosti proti republike, lebo v krátkej dobe po svo-

jom nastúpení spoznal, že zamestnanci tejto agentúry ako nepriatelia dnešného štátneho zriadenia pracujú proti nemu jednak rozširovaním ohováračských a nepravdivých správ o tunajších pomeroch, jednak špionážnou činnosťou pre Ameriku.

Do tejto špionážnej činnosti sa zapojil aj obvinený Svoboda a od februára 1948 začal vtedajšiemu vedúcemu agentúry Goldbergovi podávať špionážne správy a informácie.

Okrem iných podal začiatkom leta 1948 Goldbergovi správu o cirkevnopolitických otázkach a pripojil k správe protištátny leták arcibiskupa Berana. Správa obsahovala podrobné údaje o pomere katolíckych veriacich a kňazoch k ľudovodemokratickému zriadeniu a o spôsobe boja vysokej cirkevnej hierarchie proti vláde republiky.

Na žiadosť Goldberga získal obvinený Svoboda v dobe XI. všesokolského zletu podrobnosti o chovaní účastníkov zletu z jednotlivých krajov, ich politické názory, o chystaných provokáciách pri zletovom sprievode a podobne.

Pokračujúc v svojej protištátnej činnosti zabezpečil obvinený Svoboda Goldbergovi začiatkom roku 1949 dva protištátne pastierske listy, keď ho Goldberg predtým upozornil, že listy tohto druhu budú vhodným nástrojom na nepriateľskú propagandu západných imperialistických štátov proti Československej republike. Tu je potrebné tiež podotknúť, že obvinený Svoboda dodával Goldbergovi aj správy vymyslené, najmä pokiaľ sa týkalo politických nálad obyvateľstva, aby ich mohol Goldberg, resp. ústredie, použiť na uvedenú nepriateľskú propagandu.

Keď bol v lete 1949 Goldberg vystriedaný ďalším vedúcim agentúry Associated Press Kasishkeom, obvinený Svoboda pokračoval vo svojej špionážnej činnosti a Kasishkemu dával špionážne správy rôzneho druhu ako správy o zatýkaní niektorých osôb a ich odosielaní do TNP. Obvinený Svoboda vedel dobre o tom, že pokyny a príkazy k špionážnej činnosti agentúry dochádzajú zo zahraničia, lebo sám videl niektoré také príkazy a pokyny, dané jednak z Londýna a jednak z New Yorku.

V lete 1949 na príkaz zo zahraničia a ďalší príkaz Kasishkeho zisťoval obvinený Svoboda špionážne informácie o nálade obyvateľstva poľnohospodárskych krajov v súvislosti s budovaním jednotných roľníckych družstiev.

Keď v januári 1950 za vyhosteného Kasishkeho nastúpil ďalší vedúci agentúry Associated Press v Prahe Polowetzky, pracoval obvinený Svoboda aj pre neho. Tak mu na začiatku roku 1950 overoval správu o dôvodoch zatknutia námestníka ministra zahraničného obchodu a o okolnostiach úmrtia jedného úradného činiteľa z predsedníctva vlády. Následne v uvedenom prípade bol poslaný Polowetzkym na uvedené ministerstvo, pričom mu Polowetzky priamo označil osobu, na ktorú sa má obrátiť so svojou žiadosťou o špionážne informácie. Z toho je jasné, že táto agentúra mala svojich špiónov aj na centrálnych úradoch republiky.

Začiatkom mája 1950 dodal obvinený Svoboda Polowetzkemu dôležitú správu o pripravovanom procese s protištátnymi živlami z radov pravicových sociálnych demokratov. Túto špionážnu správu získal obvinený Svoboda od svojho informátora dr. Karla Loulu.

Rovnako tak poslednému vedúcemu agentúry Associated Press v Prahe, obvinenému Oatisovi, dodával obvinený Svoboda špionážne správy až do svojho zatknutia. Na príkaz obvineného Oatisa získaval správy rázu politického, hospodárskeho, bezpečnostného i vojenského, na ktorých mal obvinený Oatis zvlášť záujem, pričom podľa pokynov obvineného Oatisa mal byť zvlášť obozretný, aby sa neprezradil.

Tak v lete 1950 oznámil obvinenému Oatisovi svoje poznatky o výcviku, zložení a výzbroje ľudových milícií, keď predtým s obvineným Oatisom pozoroval neďaleko Prahy priebeh cvičenia ľudových milícií.

Asi v januári 1951 dostal za úlohu od obvineného Oatisa overiť správu, ktorú už obvinený Oatis mal, o tom, za akých okolností bol zatknutý Šling, s kým bol v spojení, a ďalšiu správu o Švermovej, čo bolo ešte v čase, keď o Šlingovom prípade nebolo verejnosti nič známe a keď celý prípad z dôvodov bezpečnosti štátu bol tajený.

Vo februári 1951 odovzdal obvinený Svoboda obvinenému Oatisovi správu o prehliadke v pracovnom stole jedného bývalého ministra, vykonanej bezpečnostnými orgánmi. Táto správa sa týkala osoby, o ktorú mal Londýn obzvlášť záujem a o ktorej si žiadal stále ďalšie a ďalšie správy a informácie. Túto správu získal obvinený Svoboda od svojho už uvedeného informátora Dr. Karla Loulu.

Okrem ďalších špionážnych úloh dostal obvinený Svoboda od obvineného Oatisa úlohu zisťovať miesta pobytu jedného významného činiteľa, aby tak mohli postupne získať ďalšie špionážne podrobnosti o rokovaniach a poradách tohto činiteľa, dôležitých v záujme republiky.

Obvinený Svoboda dobre vedel o tom, že vedúci agentúry pri svojich telefonických stykoch so svojimi informátormi nepoužíval dva kancelárske aparáty, ale ďalší aparát zapojený na aparát v kancelárii Ing. Jana Knetla. Išlo teda zrejme o tajnú telefónnu linku.

Zhora uvedené zistené a preukázané skutočnosti doznal Tomáš Svoboda plne, tak pri svojom výsluchu štátnou bezpečnosťou, ako aj pri svojom výsluchu na hlavnom pojednávaní. Jeho doznanie je potom potvrdzované nielen výpoveďami spoluobvinených Williama N. Oatisa, Pavla Woydinka a Petra Münza, ale tiež výpoveďou svedka JUDr. Karla Loulu, obsahom súdu predložených dokumentov, písomného materiálu a obsahom trestného oznámenia. Doznanie obvineného Tomáša Svobodu tak bolo plne potvrdené dôkazovými prostriedkami hlavného pojednávania.

3./ Pavel W o y d i n e k

pochádza z obchodníckej rodiny, jeho otec mal obchod s porcelánom. Obvinený Woydinek vychodil obecnú školu a šesť tried reálneho gymnázia. V roku 1942 nastúpil do učenia ako železiarsky učeň, potom absolvoval kurz pre technických kresličov v roku 1943 bol zamestnaný ako technický kreslič u firmy Junkers v Prahe. Ďalšie roky okupácie pracoval jednak ako pomocný robotník, jednak ako figurant zememeračského úradu a ako skladník. Od júna 1945 do októbra 1946 vykonával funkciu správneho komisára v obci Skříněřov, okres Prachatice. Potom pracoval u svojho otca v obchode, navštevoval kurzy angličtiny a večerné učebné kurzy k maturite. V roku 1947 zložil univerzitnú skúšku z angličtiny a na jar 1948 predbežné skúšky k maturite, ktorú však neurobil. Obvinený Woydinek nebol nikdy politicky organizovaný.

Obvinený Woydinek bol prijatý v roku 1948 ako úradník agentúry Associated Press v Prahe. Goldberg, vtedajší vedúci tejto agentúry, ho vyzval hneď pri nástupe, aby mu podával správy rázu politického, hospodárskeho i vojenského a takého charakteru, v ktorom neprichádzajú správy do tlače, ktoré československé úrady taja v záujme bezpečnosti republiky a obrany štátu. Obvinený Woydinek zaujatý proti ľudovodemokratickému zriadeniu a vo svojom obdive pre takzvanú americkú demokraciu, prijal túto zradcovskú a špionážnu úlohu a po dobu svojho zamestnania v agentúre Associated Press v Prahe podával správy žiadaného druhu všetkým vedúcim tejto agentúry, počínajúc Goldbergom a končiac obvineným Oatisom.

V októbri 1948 dodal Goldbergovi pre potreby americkej špionáže špionážnu správu o mieste, kde sa budú konať manévre československej armády, ktoré jednotky sa ich zúčastnia, akého druhu zbraní a podobne. Vedel o tom, že správy tieto sú zasielané vedúcimi agentúry do zahraničia pre potrebu americkej špionáže.

Tak ako slúžil špionážne Goldbergovi, slúžil aj jeho nástupcovi Kasishkemu, ktorému rovnako podával podľa jeho inštrukcii špionážne správy rôzneho charakteru. Okrem iných mu podal koncom roku 1949 správu o priebehu a okolnostiach sabotáže v jednom dôležitom podniku v Čechách, ďalej o dôvodoch zatknutia jednej významnej osoby z ministerstva zahraničného obchodu.

Ďalšiemu vedúcemu agentúry Associated Press v Prahe Polowetzkemu rovnako obvinený Woydinek zabezpečoval špionážne správy toho istého charakteru, ako podával predchodcom Polowetzkeho. Okrem toho na príkaz Polowetzkeho overoval spoločne s obvineným Svobodom príčiny bezpečnostných opatrení, týkajúcich sa jednej významnej verejnej osobnosti. Spoločne preverovali príbuzných a styky tejto osobnosti a podali potom Polowetzkemu výsledok svojho zisťovania.

Obvinený Woydinek vedel o tom, že Polowetzky bol vo veľmi dobrom sty-

ku s Vladimírom Komárkom, ktorý Polowetzkemu na jeho pokyny podával špionážne správy informácie zvlášť dôležité, napríklad, veľmi dôležitú správu o podrobnostiach bohatého náleziska rudy v jednom mieste v Čechách, ktoré mu menoval, ďalej špionážnu správu o budovaní a mieste vojenských objektov, informoval ho o ich zariadení z hľadiska obrany štátu a o ich účeloch.

Zvýšenú špionážnu aktivitu prejavoval obvinený Woydinek pri plnení úloh, ktoré mu dával posledný vedúci agentúry Associated Press v Prahe obvinený Oatis. V januári 1951 poveril obvinený Oatis obvineného Woydinka na príkaz z New Yorku úlohou, aby preveril správu, či sa na istom mieste konajú porady vysokých vojenských dôstojníkov. Obvinený Woydinek spoločne s informátorkou Lydiou Votavovou vyzvedal tieto skutočnosti, najmä mená oných dôstojníkov a príčiny porád.

Keď začiatkom februára 1951 prišiel do agentúry príkaz z New Yorku, aby bola overená správa o príčinách zatknutia jednej významnej osobnosti v Československu a o nálade obyvateľstva v súvislosti s týmto zatknutím, odobral sa obvinený Woydinek spoločne s obvinenými Oatisom a Svobodom do bytu zatknutej osobnosti, kde zistili iba to, že byt je strážený bezpečnostnými orgánmi, z čoho obvinený Oatis usúdil, že ona osoba je zatknutá. O tom podal ihneď správu do New Yorku.

Na ďalší príkaz z New Yorku bol obvinený Woydinek poverený obvineným Oatisom úlohou, aby overil správu o personálnych zmenách na ministerstve zahraničného obchodu a o príčinách týchto zmien. Obvinený Woydinek prostredníctvom svojho informátora Jindřicha Kratochvíla skutočne onu správu overil, zistil príslušné skutočnosti a písomne vypracovanú správu o splnení svojej úlohy odovzdal obvinenému Oatisovi.

Asi v marci 1951 oznámil obvinenému Oatisovi správy o príprave veľkého procesu so sabotérmi nášho hospodárstva, ktorú získal od svojho informátora, už zmieneného Jindřicha Kratochvíla. Túto správu poslal obvinený Oatis do zahraničia.

Pred veľkonočnými sviatkami 1951 získal obvinený Woydinek od ďalšieho svojho informátora správu o transporte veľmi dôležitých dodávok do istého štátu a podrobné informácie o tomto transporte. Keďže išlo o správu závažnú, zaslal ju obvinený Oatis do zahraničia prostredníctvom vojenského atašé amerického veľvyslanectva v Prahe. Obvinený Woydinek vedel tiež o tajnom telefóne, ktorý bol hlásený na meno Ing. Jana Knetla a ktorý používali všetci vedúci agentúry Associated Press v Prahe na dojednávanie si schôdzok so svojimi informátormi. Treba sa ešte zmieniť o styku obvineného Woydinka s už menovaným agentom Vladimírom Komárkom. S týmto Komárkom sa obvinený Woydinek zoznámil začiatkom roku 1950 v agentúre Associated Press v Prahe, kam dochádzal Komárek k tedajšiemu vedúcemu agentúry Polowetzkemu. Komárek dodával

Polowetzkemu špionážne správy, ktorých obsah však obvinený Woydinek nepoznal. Komárek mal svoju špionážnu a teroristickú skupinu, z ktorej niektorí jej členovia chodievali do agentúry. Boli to najmä bratia Libenský, Kalivodová a Štočková. Od tejto Štočkovej sa potom obvinený Svoboda dozvedel, ktorý bol v styku s niektorými členmi Komárkovej skupiny, že skupina spáchala vraždu československého dôstojníka a že treba počítať so zatknutím. Obvinený Svoboda hovoril o tom s obvineným Woydinkom a ďalej s obvineným Oatisom a vtedy obvinený Oatis vyhlásil: „To nebolo múdre, že Libenský a ostatní chodievali k nám, lebo je to nebezpečné aj pre nás.“ Preto obvinený Woydinek navrhol, aby bol o veci upovedomený Komárek, ktorý ešte pred spáchaním vraždy odišiel do zahraničia, a to zaslaním článku do západnej tlače o zatknutí obvineného Svobodu, ktorý bol medzitým zatknutý. Tento článok tiež skutočne obvinený Oatis do zahraničia poslal.

Zhora uvedené zistené a preukázané skutočnosti doznal obvinený Pavel Woydinek nielen pri svojom výsluchu Štátnou bezpečnosťou, ale aj pri svojom výsluchu na hlavnom pojednávaní. Jeho doznanie je potom potvrdzované nielen výpoveďami spoluobvinených Oatisa, Svobodu a Münza, ale tiež aj výpoveďou svedka Jindřicha Kratochvlíla, dokumentmi a písomným materiálom predloženým súdu štátnym prokurátorom, ako aj obsahom trestného oznámenia. Doznanie obvineného Pavla Woydinka teda bolo plne potvrdené dôkazovými prostriedkami pri hlavnom pojednávaní.

4./ Petr M ü n z

je synom bankového úradníka a vyrastal v dobrých pomeroch. Po vychodení obecnej školy a štyroch tried reálneho gymnázia emigroval z rasových dôvodov v roku 1939 do Anglicka, kde pracoval v niekoľkých fabrikách ako robotník. Dňa 14. augusta 1944 bol odvedený do československej zahraničnej armády a odoslaný do výcvikového tábora. Do republiky sa vrátil koncom roku 1945 ako príslušník československej zahraničnej armády a dňa 9. januára 1946 bol demobilizovaný. Začal študovať k maturite, ale štúdiá nedokončil a živil sa vyučovaním angličtiny. Koncom roku 1946 nastúpil miesto úradníka u exportnej firmy, kde bol zamestnaný do mája 1948. Vtedy si chcel opatriť peniaze pohodlným spôsobom bez práce, čo viedlo k tomu, že spáchal devízový delikt a bol odsúdený na tri mesiace väzenia, ktoré si odpykal a na pokutu cez 600 000.- Kčs, ktorú nezaplatil. Po odpykaní trestu sa stal zástupcom reklamnej firmy až do augusta 1949, keď nastúpil miesto ako osobný šofér na americkom veľvyslanectve v Prahe. Po tomto päťtýždňovom zamestnaní nastúpil ako prekladateľ a šofér v agentúre Associated Press v Prahe, kde bol zamestnaný až do svojho zatknutia.

Do agentúry Associated Press v Prahe bol prijatý obvinený Petr Münz v no-

vembri 1949 na odporučenie známej špiónky Kacerovskej, odsúdenej už štátnym súdom pre špionáž, prevádzanú v spojení s tlačovým atašé amerického veľvyslanectva v Prahe Kolarekom, s ktorým úzko spolupracoval aj jeden z vedúcich zmienenej agentúry Polowetzky. Obvinený Münz ihneď po svojom nástupe k agentúre Associated Press prijal ako svoju služobnú povinnosť zabezpečovanie špionážnych správ. Vtedy bol vedúcim tejto agentúry Kasishke, ktorý obvinenému Münzovi pri jeho nástupe vysvetlil, že pri získavaní správ nemá na mysli správy, dodávané agentúre od československých oficiálnych miest, pretože na získavanie týchto správ nepotrebuje zvláštnych zamestnancov. Uviedol mu, že bude nutné, aby obvinený Münz získaval správy neoficiálne, a to charakteru hospodárskeho, politického i vojenského, a síce také, ktoré československé úrady taja v záujme bezpečnosti štátu. Z týchto slov vedúceho Kasishkeho spoznal obvinený Münz, že ide o správy špionážne, a ochotne sa zapojil do špionážnej spolupráce, pretože nikdy nemal kladný pomer k poctivej práci a nenávidel ľudovodemokratické zriadenie, takže mu bolo ľahostajné, či bude dostávať peniaze za preklady správ oficiálnych alebo za získavanie správ špionážnych. Obvinenému Münzovi išlo hlavne o to, ako sám doznáva, aby vyťažil pre seba čo možno najviac.

V priebehu svojho zamestnania v agentúre Associated Press v Prahe obvinený Münz spoznal, že prevažnou úlohou tejto agentúry je získavanie špionážnych správ pre Ameriku, že do tejto špionážnej činnosti boli zapojení i zamestnanci agentúry, obvinení Tomáš Svoboda a Pavel Woydinek, že jak vedúci, tak aj zamestnanci do špionáže zapojení, mali svojich informátorov a agentov aj v najdôležitejších úradoch a podnikoch a že k svojej špionážnej činnosti používali tajnú telefónnu linku, znejúcu na meno Ing. Jana Knetla. V januári 1951 sa obvinený Münz zoznámil s Vladimírom Komárkom, ktorý mu bol predstavený obvineným Svobodom. Münz sa dozvedel, že tento Komárek používa krycie meno Kulhánek, že pracuje pre tedajšieho vedúceho agentúry Polowetzkeho, ktorému dodával rôzne špionážne správy, ktoré potom Polowetzky posielal za hranice.

Keď potom v júni 1950 prevzal vedenie agentúry Associated Press v Prahe obvinený Oatis, prevzal tiež celú špionážnu sieť, vytvorenú svojimi predchodcami vrátane zamestnancov agentúry, obvinených Tomáša Svobodu, Pavla Woydinka a Petra Münza.

Obvinenému Oatisovi odovzdal obvinený Münz správu o presune určitých vojenských jednotiek a ich počtu do jedného miesta v Čechách a ďalšiu správu o výkone bezpečnostných opatrení v súvislosti s úlohami na zaisťovanie obrany a bezpečnosti republiky. Krátko nato dodal obvinený Münz obvinenému Oatisovi správu, v ktorej boli uvedené osoby, zaistené v súvislosti s odhalením rozsiahlej špionážnej a záškodníckej skupiny, ktorá to správa obsahovala i podrobné charakteristiky zaistených osôb, funkcie ktoré tieto osoby zastávali vo verejnom živote a podobne.

Na pokyn obvineného Oatisa v januári 1951 vyzvedel a odovzdal obvinenému Oatisovi správu o príprave a organizovaní ilegálneho úteku jednej vysokopostavenej osobnosti zo Slovenska. Vtedy sa tiež pokúšal zistiť istý dôležitý objekt, ktorý z hľadiska obrany štátu mal značný význam.

Na pokyn z New Yorku a na príkaz obvineného Oatisa a za pomoci Oatisovej informátorky Lydie Votavovej zisťoval v jednom mieste v Čechách priebeh rokovaní a porád určitých politických činiteľov, pričom mal za úlohu tieto podrobnosti z týchto porád a rokovaní, tiež overiť. To bolo v septembri 1950. Výsledok svojho zisťovania a overovania oznámil obvinenému Oatisovi tajnou telefónnou linkou.

V marci 1951 vypracoval podľa správy jedného zo svojich informátorov pre obvineného Oatisa písomnú správu o priebehu istého tajného pojednávania pred Štátnym súdom, ktorá to správa obsahovala najmä fakty o trestnej činnosti obvinených.

Obvinený si bol vedomý toho, že správy ním obvinenému Oatisovi sú posielané obvineným Oatisom za hranice pre potreby cudzej spravodajskej služby. Obvinený Münz tiež vedel o tom, že obvinený Oatis zasiela dôležité správy do Londýna alebo do New Yorku prostredníctvom amerického veľvyslanectva v Prahe.

Zhora uvedené zistené a preukázané skutočnosti doznal plne obvinený Petr Münz tak pri svojom výsluchu Štátnou bezpečnosťou, ako aj pri svojom výsluchu na hlavnom pojednávaní. Jeho doznanie však nie je osamotené, lebo je potvrdzované jak výpoveďami spoluobvinených Williama N. Oatisa, Tomáša Svobodu a Pavla Woydinka, tak aj výpoveďami svedkyne Lydie Votavovej, ktorá plne potvrdila doznanie obvineného Münza pokiaľ sa týka získavania špionážnych správ a informácií. Okrem toho je doznanie obvineného Münza potvrdené aj dokumentmi a listinným materiálom, predloženým súdu štátnym prokurátorom, ako aj obsahom trestného oznámenia. Doznanie obvineného Münza je teda potvrdené dôkazovými prostriedkami pri hlavnom pojednávaní.

Na základe zhora zistených a preukázaných skutočností, týkajúcich sa všetkých obvinených, dochádza súd k záveru, že všetci obvinení jednak v Prahe, jednak aj na iných miestach republiky od roku 1948, pokiaľ sa týka od roku 1949 a 1950 až do svojho zatknutia v roku 1951, vo vzájomnom sprisahaní vyzvedali štátne tajomstvo, pričom postupne sa zapájali do špionážnej siete, vedenej agentúrou Associated Press v Prahe a podliehajúcej pokynom a inštrukciám americkej špionážnej služby. Obvinený Oatis ako vedúci spomínanej agentúry bol riadiacim orgánom špionážnej siete a okrem svojich zamestnancov, ktorým dával príkazy a pokyny, mal svojich ďalších informátorov, pomocou ktorých získaval špionážne správy rázu hospodárskeho, politického i vojenského. Takým istým spôsobom postupovali ostatní obvinení Tomáš

Svoboda, Pavel Woydinek a Petr Münz, ktorí rovnako získavali správy jednak sami svojím pozorovaním a rozhovormi s rôznymi ľudmi, jednak prostredníctvom svojich informátorov, podobne ako obvinený Oatis. Úmysel všetkých obvinených sa niesol k tomu, aby sa vyzvedené štátne tajomstvá vyzradili cudzej moci, totiž Amerike, v ktorej službách celá agentúra Associated Press v Prahe stála, a to buď priamo, totiž orgánom tejto cudzej moci, ako to robil obvinený Oatis, ktorý dôležité štátne tajomstvá zveroval vojenskému atašé amerického veľvyslanectva v Prahe, alebo nepriamo, totiž osobám, ktoré špionážne správy úradom alebo orgánom cudzej moci ďalej odovzdajú, ako to robili obvinení Svoboda, Woydinek a Münz, ktorí získané špionážne správy odovzdávali svojmu nadriadenému obvinenému Oatisovi, súc si vedomí toho, že obvinený Oatis tie správy skutočne cudzej moci odovzdá. Obvinení postupne jeden s druhým, teda navzájom, i s osobami cudzími, sa spolčili na vyzvedanie práve štátneho tajomstva, aby ho vyzradili cudzej moci, a vošli tak do styku s cudzími činiteľmi, ako hlavne obvinený Oatis.

Všetci obvinení si boli vedomí svojej protištátnej činnosti, boli si vedomí toho, že vyzvedajú skutočnosti a opatrenia, ktoré vláda tají v záujme bezpečnosti a obrany štátu, boli si tiež vedomí toho, že tieto štátne tajomstvá sa dostanú do rúk cudzej, Československej republike nepriateľskej, špionážnej službe a teda do rúk cudzej moci, ktorá pripravuje novú zhubnú svetovú vojnu.

Že išlo o štátne tajomstvo, ktoré všetci obvinení vyzvedali v úmysle vyzradiť ho cudzej moci, jasne plynie z obsahu jednotlivých skutočností, ktoré obvinení vyzvedali a vyzrádzali, ako aj zo znaleckého posudku znalcov z odboru vojenského a politického spravodajstva. Išlo o štátne tajomstvo rázu politického, hospodárskeho i vojenského, ako ich má na mysli ustanovenie § 75 odst. 6 a 7 tr.z.

Súd potom, zhodnotiac celú zistenú a dokázanú špionážnu činnosť všetkých obvinených dochádza k presvedčeniu, že všetci obvinení v dobe zhora uvedenej i na miestach zhora menovaných, vyzvedali štátne tajomstvo v úmysle vyzradiť ho cudzej moci, že štátne tajomstvo cudzej moci úmyselne priamo i nepriamo vyzradili a že sa k týmto činom jednak navzájom, jednak s osobami ďalšími, spolčili a vošli do styku s cudzími činiteľmi.

V zistenom a preukázanom konaní obvinených vidí potom súd všetky skutkové i právne znaky trestného činu vyzvedačstva podľa § 86 odst. 1 a odst. 2 písm. a/ a písm. b/ tr.z a to ako po stránke objektívnej, tak aj po stránke subjektívnej, ako už zvrchu bolo dôvodené. Preto boli obvinení uznaní vinnými uvedeným trestným činom.

U všetkých obvinených bol vymeraný trest podľa ustanovenia § 86 odst. 1 tr.z.

Pri výmere trestu súd prihliadal u jednotlivých obvinených v zmysle ustanovení § 19 tr.z jednak ku stupňu nebezpečnosti trestného činu pre spoločnosť, jednak k miere zavinenia, ďalej k osobe jednotlivého páchateľa, najmä pokiaľ

sa týka možnosti jeho nápravy, a nakoniec aj k okolnostiam priťažujúcim a poľahčujúcim.

Je zrejmé, že stupeň nebezpečnosti vyzvedačstva spáchaného obvinenými, bol u všetkých obvinených približne rovnaký, pretože svojim trestným činom navzájom spolupracovali proti základom Československej republiky a proti jej pracujúcemu ľudu, poskytujúc tak cudzej moci cenné poznatky z hospodárskeho, politického i vojenského sektoru republiky a podporujúce tak snahy západných imperialistov na rozpútanie novej svetovej vojny.

Pokiaľ sa týka miery zavinenia jednotlivých obvinených, treba tu vytknúť, že u obvineného Oatisa ide o cudzinca, amerického štátneho príslušníka, ktorý nemal žiadny vzťah k Československej republike, aký treba požadovať od československých štátnych občanov. Obvinený Oatis vykonával svoju špionážnu činnosť ako vyškolený špión na príkaz svojich nadriadených orgánov ako profesionál.

Avšak inak tomu je u ostatných troch obvinených, Svobodu, Woydinka a Münza, ide o československých štátnych príslušníkov, ktorí súc vedení svojim nepriateľstvom k ľudovodemokratickému zriadeniu v republike a tým k pracujúcemu ľudu a k jeho snahám po skorom dosiahnutí socializmu, zradili svojim trestným konaním svoju vlasť, svoj národ a pracujúci ľud a uľahčili obvinenému Oatisovi jeho špionážnu činnosť, ktorú by on bez nich nemohol plniť, pretože nepoznal tunajšie domáce pomery a neovládal český jazyk, naproti tomu títo traja obvinení boli oboznámení s domácimi pomermi a ako Česi mali jednoduché styky s domácim obyvateľstvom, u ktorého sa snažili vzbudiť podľa pokynov a inštrukcií obvineného Oatisa dôveru buď vydávaním sa za pokrokových novinárov, alebo prehlasovaním, že sú členmi Associated Press.

Z uvedeného je zrejmé, že miera zavinenia i osoba páchateľov je iná u obvineného Oatisa a iná u ďalších troch obvinených.

Pokiaľ sa týka možnosti nápravy obvinených, tu súd pri výmere trestu uvažoval o tom, že u obvinených Svobodu, Woydinka a Münza je vzhľadom na ich vek náprava možná, ale že je potrebná predsa len dlhšia doba, aby boli títo obvinení vychovávaní k tomu, aby dodržiavali pravidlá socialistického spolužitia (§ 17 odst. 1 písm. b/ tr. z.).

Priťažujúce vzhliada súd to, že obvinení prejavili trestným činom nepriateľstvo k ľudovodemokratickému poriadku (§ 20 písm. a/ tr. z.), a že obvinený Oatis sa dopustil trestného činu využívajúc závislosť a služobnú podriadenosť ďalších troch obvinených (§ 20 písm. i/tr. z.).

Za poľahčujúce vidí súd, že obvinený Oatis urobil úplné a kajúcne doznanie, v ktorom osvetlil celú špionážnu činnosť, prevádzanú zo strany americkej špionážnej služby tak prostredníctvom členov diplomatického zboru amerických zastupiteľských úradov v republike, ako aj členov amerických alebo anglických

takzvaných novinárskych agentúr a misií. Pritom obvinený Oatis usvedčil nielen ostatných obvinených, ale aj ďalších pomocníkov, ktorí s ním v jeho špionážnej činnosti spolupracovali (§ 21 písm. h/ tr. z.). K tomu ešte pristupuje, že u obvineného Oatisa ide o pomerne krátku činnosť, ktorá bola vďaka bdelosti a ostražitosti československých bezpečnostných orgánov včas odhalená, takže bolo zabránené väčším, týmto obvineným, zamýšľaným škodám. U ostatných obvinených treba v tomto smere vytknúť, že sa dopustili trestného činu okrem iného aj pod tlakom závislosti a služobnej podriadenosti na obvinenom Oatisovi (§ 21 písm. d/ tr. z.), pričom súd prihliadal najmä aj k tomu, že by títo obvinení urobili úplné a kajúcne doznanie a odhalili aj ostatných svojich pomocníkov, ktorí pre nich v ich špionážnej činnosti pracovali (§ 21 písm. h/ tr. z.).

Súd potom vedený súc zhora uvedenými úvahami a zistením, vymeral jednotlivým obvineným trest odňatia slobody podľa svojho presvedčenia úplne úmerný a primeraný ich zavineniu i zákonu.

Doba, ktorú obvinení pre trestný čin vyzvedačstva strávili vo väzbe bola započítaná do trestu odňatia slobody v zmysle ustanovenia § 23 tr. z.

Výrok o prepadnutí celého majetku u všetkých obvinených sa opiera o ustanovenie § 47 tr. z. so zreteľom na ustanovenie § 86 odst. 4 tr. z., keďže v súdenom prípade súd nedospel k presvedčeniu, že je treba vysloviť u obvinených Svobodu, Woydinka a Münza stratu štátneho občianstva v zmysle ustanovenia § 42 tr. z.

Strata čestných občianskych práv bola vyslovená u všetkých obvinených, pretože boli odsúdení za úmyselný trestný čin na trest dočasného odňatia slobody, prevyšujúcim dva roky, nehľadiac na to, že obvinení prejavili trestným činom nepriateľstvo k ľudovodemokratickému poriadku (§ 43 tr. z.). Dočasná strata občianskych práv, uvedených v odst. 2 § 44 tr. z. bola súdom stanovená na 10 rokov v zmysle ustanovení § 44 odst. 3 tr. z.

Keďže obvinený Oatis nie je československým občanom, uložil súd tomuto obvinenému okrem zhora uvedených trestov tiež trest vyhostenia z územia Československej republiky, pretože to vyžaduje všeobecný záujem (§ 52 tr. z.).

Opravným prostriedkom proti tomuto rozsudku je odvolanie, ktoré má odkladný účinok a ktoré je možné podať na Štátnom súde v Prahe do troch dní od doručenia stejnopisu vyhotovení rozsudku (§§ 172 a 175 tr. p.).

V Prahe dňa 4. júla 1951

JUDr. Jaroslav Novák v. r.

Zdroj: MICHÁLEK, S.: Prípad Oatis. Bratislava: ÚPN, 2005, s. 198 – 217.

Prameň: Dočasný ústavný, disciplinárny a výchovný poriadok pre tábory nútenej práce

Prozatimní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro tábory nucené práce[221]

Úlohy výchovy v TNP

a) přesvědčiti osoby, do TNP zařazené o nesprávnosti jejich dosavadního postoje k lidově-demokratickému režimu a přesvědčiti je, že jejich zařazení do TNP je správním opatřením, kterým se lidově-demokratický režim brání proti těm, kdož ruší jeho cestu k socialismu,

b) vytvořit u zařazených osob správný poměr k lidu a národu a usilovat o to, aby zařazené osoby do TNP se staly užitečnými občany republiky,

c) vypěstovat v každé zařazené osobě pevné přesvědčení o nevyhnutelné potřebě zničení fašismu a nacismu a všech protidemokratických a protisocialistických živlů, které z třídních, hospodářských a jiných důvodů překážejí výstavbě naší lidově-demokratické republiky,

d) vychovávat z každé zařazené osoby aktivního stoupence naší lidově-demokratické ideologie, socialismu, rovnoprávnosti Čechů a Slováků, spojenectví a přátelství se slovanskými, lidově-demokratickými pokrokovými národy celého světa,

e) upevňovat v zařazených osobách přesvědčení o správnosti naší cesty k socialismu a vychovat z nich občany, kteří pomáhají budovat lepší a sociálně spravedlivější život pro všechny občany republiky,

f) pěstovat a udržovat jednotu lidu, bez rozdílu náboženské příslušnosti a zabraňovat vytváření jakýchkoliv třenic, které by tuto jednotu tříštily,

---

[221] Citované podľa: SIVOŠ, J.: *Bez rozsudku! Pracovné tábory, sústreďovacie tábory a tábory nútenej práce na Slovensku 1945 – 1953.* Bratislava. Ústav pamäti národa, 2011, s. 193. (SNA, f. PV – Správa táborov nútenej práce, š. 1 (nespracované). Prozatimní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro tábory nucené práce.)

g) vychovávat a přesvědčovat zařazené osoby o potřebě potrestání a zneškodnění všech válečných zločinců a štváčů, zrádců a domácích přisluhovačů,

h) popularisovat lidové a národní tradice českého a slovenského národa, poznávat naše spojence, zejména SSSR, uvědomovat si závazky vůči těmto spojencům u vědomí všech našich sociálních vymožeností,

ch) vypěstovat správný poměr k práci a rozumné životosprávě,

i) starat se o vyšší kulturní úroveň zařazených osob doplňováním jejich všeobecného vzdělání, upozorňovati je na hodnotné knihy, organisovat pro ně hodnotná filmová představení, návštevu divadel, organisovat jejich sportovní a rekreační činnost,

j) seznamovat zařazené osoby s dějinami Čs. republiky a učit je poznávat dějiny a kulturu ostatních národů, zejména Slovanských,

k) informovat je o domácích a mezinárodních událostech politických, hospodářských a kulturních,

l) vysvětlovat jim škodlivost a nebezpečí rozvratnické zahraniční propagandy,

m) starat se, aby se zařazenými osobami bylo spravedlivě nakládáno,

n) organisovati a spolupůsobiti při samosprávě v TNP

o) po odchodu zařazené osoby udržovati s ní písemný styk a pomáhat propuštěným osobám při začleňovaní do výrobního procesu.

Literatúra a pramene

ALEŠ, V. Zneškodnění Slánského bandy – těžká rána válečným štváčům. In: *Právník*, 1953, roč. 92.

BALIŠOVÁ, K. Systém trestov podľa zákona č. 86/1950 Zb. (trestný zákon) a ich aplikácia v ČSR. In: *COFOLA 2010: the Conference Proceeding,* 1. Edition. Brno: Masaryk University. Dostupné na internete: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2010/files/sbornik/sbornik.pdf

BARNOVSKÝ, M (ed.): *Od diktatúry k diktatúre.* Bratislava: Veda, 1995.

BARTUŠKA, J.: Denně upevňovat socialistický stát a socialistickou zákonnost – stálý odkaz VŘSR. In: *Socialistická zákonnost*, 1957, roč. 5.

BLÁHOVÁ, I. – BLAŽEK, L. – KUKLÍK, J. – ŠOUŠA, J. a kol.: *Právnická dvouletka*. *Rekodifikace právního řádu, justície a správy v 50. letech 20. století.* Praha: Auditorium, 2014.

BYSTŘINA, I.: K pojetí socialistické zákonnosti. In: *Právník*, 1959, roč. 98.

CÍSAŘOVÁ, D.: Věda českého trestního práva v období 1945 – 1989. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v rokoch 1945 – 1989.* Karolinum: Praha, 2004.

CÍSAŘOVÁ, D.: Trestní právo a trestní řízení na území nynější České republiky v letech 1945 – 1989. In: SOUKUP, L. (ed.): *Příspěvky k vývoji právního řádu v Československu 1945 – 1990*. Praha: Karolinum, 2002.

CÍSAŘOVÁ, D.: Zur Entwicklung des Straf- und Strafverfahrensrechts auf dem Gebiet der heutigen Tschechischen Republik im Zeitraum von 1945 – 1989. In: MOHNHAUPT, H. – SCHÖNFELD, H. A. (eds.): *Normdurchsetzung in Osteuropäischen Nachkriegsgesellschaften (1944 – 1989). Bd. 4 Tschechoslowakei (1944 – 1989)*. Frankfurt nad Mohanom: Vittorio Klostermann, 1998.

ČERVENÝ, Z.: K některým otázkám správního donucování, zvláště správního trestání. In: *Acta Universitatis Carolinae: Iuridica*, 1957, roč. 3, č. 2.

ČIČ, M.: Vplyv sovietskeho trestného práva na československé socialistické trestné zákonodarstvo. In: *Právny obzor*, 1975, roč. 58.

ČIČ, M.: *Československé trestné právo ako súčasť trestnej politiky.* Bratislava: Obzor, 1976.

DRÁBEK, A.: Projednávání drobných trestných činů mimo soud. In: *Soudce z lidu*, 1959, roč. 10, č. 12.

FICO, M.: *Historický vývoj trestov*. Košice: UPJŠ v Košiciach, 2012.

FIERLINGER, Z.: Prohloubit methody prokurátorské práce – naléhavý úkol naší prokuratury. In: *Právník*, 1953, roč. 92.

FILIPOVSKÝ, J. – TOLAR, J. – DOLENSKÝ, A.: *O obecné části trestného zákona*. Praha: Orbis, 1951.

FORMÁNKOVÁ, P. – KOURA, P.: *Žádáme trest smrti! Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol. (historická studie a edice dokumentů).* Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008.

GÁBRIŠ, T.: Posilňovanie roly štátu a verejného práva v Československu v rokoch 1948 – 1989. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita, Medzinárodný politologický ústav, 2009.

GEBAUER, F. a kol.: *Soudní prezekuce politické povahy v Československu 1948 – 1989. Statistický přehled.* Praha: Ústav pro soudobé dejiny AV ČR, 1993.

GEMRICH, J.: Má být prokurátor při hlavním líčení přítomný? In: *Socialistická zákonnost*, 1956, roč. 4.

GŘIVNA, T.: Trestní právo hmotné. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita, Medzinárodný politologický ústav, 2009.

GŘIVNOVÁ, P. – GŘIVNA, T.: Trestní právo procesné. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu, Kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita, Medzinárodný politologický ústav, 2009.

HALATA, V.: Pokus a skutková podstata trestného činu. In: *Právnické štúdie*, 1957, roč. 5.

HENDRYCH, D. a kol.: *Správní právo: obecná část*. Praha: C. H. Beck, 2012.

HRDLIČKA, J.: Zásada materiální pravdy v rozhodování o stížnostech pro porušení zákona. In: *Socialistická zákonnost*, 1955, roč. 3.

HROMADA, J.: Ukladanie trestov správnymi orgánmi. In: *Právnické štúdie*, 1958, roč. 6.

JECH, K.: Vystěhování selských rodin ze Slovenska do českých zemí v Akci K (Kulaci) 1951 – 1953. In: PEŠEK, J. (ed.): *V tieni totality: Perzekúcie na Slovensku v začiatkoch komunistickej totality (1948 – 1953)*. Bratislava: Historický ústav SAV, 1996.

JIČÍNSKÝ, Z.: *Právní myšlení v 60. létech a za normalizace*. Praha: Prospektum, 1992.

KALÁB, Z.: Trestný čin velezrady. In: *Soudce z lidu*, 1952, roč. 3, č. 12.

KAPLAN, K.: *K politickým procesom v Československu*. Praha: Barrister – Principal, 1994.

KAPLAN, K.: *Nějväčší politický proces: M. Horáková a spol.* Praha: Doplněk, 1996.

KAPLAN, K.: *Politický proces s Miladou Horákovou a spol. Komentované dokumenty*. Praha: Epocha, 2019.

KAPLAN, K. – JANÁČ, M.: Poslední slova obžalovaných v procesu s Miladou Horákovou „a spol.“. In: *Soudobé dějiny*, 2006, roč. 13, č. 1 – 2.

KAPLAN, K. – PALEČEK, P.: *Komunisticky režim a politické procesy v Československu.* Brno: Barrister a Principal, 2001.

KEJZLAR, K.: Osvobození a cesta k zlidovění soudnictví. In: *Socialistická zákonnost*, 1975, roč. 23.

KLUKNAVSKÁ, A.: Právnické povolania v období socializmu. In: *Právnické profesie v paradigmách. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum 2020.* Bratislava: Právnická fakulta UK, 2020.

KLUKNAVSKÁ, A. – HAMUĽÁK, J.: Česť práci! Právo na prácu a pracovná povinnosť v socialistických ústavách. In: ŠOŠKOVÁ, I. (ed.): *Ústavy v dejinách. Zborník príspevkov 6. ročníka medzinárodnej vedeckej konferencie „Banskobystrická škola právnych dejín“*. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021.

KLUKNAVSKÁ, A.: Trestné právo v tieni marxisticko-leninskej ideológie. In: KLUKNAVSKÁ, A. (ed.): *Vplyv marxisticko-leninskej ideológie na právo v Československu v rokoch 1948-89. Marx stále živý! K prehodnoteniu učenia K. Marxa v súčasnom právnom a ekonomickom myslení.* Zborník príspevkov. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021.

KLUKNAVSKÁ, A.: *Trestné právo v tieni marxizmu-leninizmu. Československé trestné právo v rannej ére ľudovej demokracie.* Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2021

KNAPP, V.: Vlastnictví v naší společnosti. In: *Právník*, 1949, roč. 88.

KNAPP, V.: Trestní ochrana socialistického vlastníctví. In: *Právník*, 1950, roč. 89.

KNAPP, V.: Tri state o vlastníctve. In: *Právny obzor*, 1951, roč. 34, č. 3.

KOUDELKA, F.: *Státní bezpečnost 1954 – 1968 (Základní údaje).* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, sv. 13.

KOL. AUT.: *Československé trestní právo*. Praha: Orbis, 1957.

KOLUMBER, D. – TAUCHEN, J. – VOJÁČEK, L.: *České právní dějiny do roku 1989.* Brno: Munipress, 2024.
KŘÍŽKOVSKÝ, L.: Trestní zákon správní. In: *Právník,* 1950, roč. 89.
KÜHN, Z.: Socialistická justice. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu, Kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009.
KÜHN, Z.: *Aplikace práva soudcem v éře stredoevropského komunismu a transformace*. Praha: C. H. Beck, 2005.
KUKLÍK, J. a kol.: *Dějiny československého práva 1945 – 1989.* Praha: Auditorium, 2011.
KUKLÍK, J.: *Vývoj československého práva 1945 – 1989.* Linde: Praha, 2009.
LACLAVÍKOVÁ, M. – RAK, B.: Pracovné tábory a výkon práce – nútená práca, povinnosť, postih (normatívna báza). In: *Forum Iuris Europaeum: recenzovaný časopis pre právnu vedu*, 2021, roč. 9, č. 2.
LATA, J.: Prokuratura. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2009.
LETZ, R (ed.): *Dokumenty k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom.* Bratislava: Ústav pamäti národa, 2007.
LUKEŠ, Z.: *Československé socialistické správní právo. Obecná část II. Díl.* Praha: Ústav státní správy, 1970.
MALÝ, K.: Vývoj práva v Československu v letech 1945 – 1989 jako předmět vedeckého skoumaní. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L.: *Vývoj práva v Československu v rokoch 1945 – 1989.* Praha: Karolinum, 2004.
MANČAL, J. – TIBITANZL, K.: Nový trestní řád. In: *Právník*, 1957, roč. 96.
MARŠÁLEK, P.: Proměny české právní vědy 1945 – 1989. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.): *Vývoj práva v Československu v rokoch 1945 – 1989.* Praha: Karolinum, 2004.
MATES, P. a kol.: *Základy správního práva trestního*. 5. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010.
MICHÁLEK, S.: *Prípad Oatis*. Bratislava: ÚPN, 2005.
MOŠNER, O.: K otázke vzťahu niektorých skutkových podstát administratívneho trestného a súdneho trestného zákona. In: *Právny obzor*, 1953, roč. 36, č. 10.
MOŠNER, O.: Národné výbory a trestná právomoc. In: *Právny obzor*, 1954, roč. 37.
MOŠNER, O.: Vylučuje trestný zákon správny nutnú obranu? In: *Právny obzor*, 1955, roč. 38, č. 7.
NÁRODNÍ ARCHIV ČESKÉ REPUBLIKY: *Badatelna. Digitální badatelna/archivní soubory on-line. Politické procesy 50. let. Oatis.* Dostupné na internete: https://www.nacr.cz/verejnost/badatelna/digitalni-badatelna/politicke-procesy/oatis
NEZKUSIL, J a kol.: *Československé trestní právo. Svazek II. Zvlášní část.* Praha: Orbis, 1964.
ONDREJKO, J.: Funkcia prokurátora podľa nového trestného poriadku. In: *Právník*, 1950, roč. 89.
PÁV, Z.: Niektoré hlavné zásady všeobecnej časti trestného zákona správneho. In: *Právny obzor*, 1951, roč. 34, č. 1.
PERNES, J. – FOITZIK, J.: Politické procesy v Československu po roku 1945 a „Prípad Slánsky". In: *Politické procesy v Československu po roku 1945*. Brno: Prious, 2005.
PERÚNOVÁ, D.: Zákonná ochrana Československej republiky. In: *Miľníky práva v stredoeurópskom priestore 2009. II. časť.* Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2009.
PEŠEK, J.: *Odvrátená tvár totality. Politické perzekúcie na Slovensku v rokoch 1948 – 1953.* Bratislava: Nadácia Milana Šimečku, 1998.
PEŠKA, P.: Za rozvoj socialistického demokratismu, zdokonalování státního aparátu a upevňovaní socialistické zákonnosti. In: *Právník*, 1956, roč. 95.

PLUNDR, O.: Nová úprava prokurátorského dozoru. In: *Právník*, 1957, roč. 96.
Proces s vedením záškodnického spiknutia proti republike. Horáková a společníci. PROCES. Ministerstvo spravedlivosti 1950, reprint pôvodného vydania z roku 1950. Nakladatelství Levné knihy, 2008.
POLÁČEK, F.: Protiprávnost. In: *Právník*, 1950, roč. 89.
POLÁČEK, F.: Skutková podstata trestného činu a nebezpečnosť konania pre spoločnosť. In: *Právny obzor*, 1955, roč. 38, č. 9.
POLÁČEK, F.: *Skutková podstata trestného činu podľa čs. trestného práva*. Bratislava: SAV, 1957.
POLÁČEK, F. Trestný čin. In: *Právník*, 1950, roč. 89.
POLÁŠEK, Z.: Obžalovací zásada v trestním procesu. In: *Právník*, 1955, roč. 94.
POTÁSCH, P.: *Komparatívne perspektívy verejnoprávnych deliktov.* Žilina/Bratislava: Eurokódex/ Paneurópska vysoká škola, 2011.
PŘIBÁŇ, J.: Komunistická teórie státu a práva: kritický nástin struktúrních znaků a vývoje československé právní teorie v období let 1948 – 89. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L.: *Vývoj práva v Česko-slovensku v rokoch 1945 – 1989.* Praha: Karolinum, 2004.
PŮLPÁN, O.: Amnestie v správních věcech trestních. In: *Právní praxe*, 1948, roč. 12.
RAIS, Š.: Dále upevňovat státní disciplinu. In: *Právník*, 1952, roč. 91.
RAŠLA, A.: *Ľudové súdy v Československu po II. svetovej vojne ako forma mimoriadneho súdnictva.* Bratislava: SAV, 1969.
ROKŮSEK, F.: Nový trestní řád. In: *Právník*, 1950, roč. 89.
RŮŽEK, A. a kol.: *Československé trestné konanie*. Bratislava: Vydavateľstvo Obzor, 1971.
SCHELLE, K. – SCHELLEOVÁ, I.: Vývoj organizace soudnictví v letech. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L.: *Vývoj práva v Československu v letech 1945 – 1989.* Praha: Karolinum, 2004.
SCHELLE, K. – TAUCHEN, J. (eds.): *Encyklopedie českých právních dějin.* Praha: Aleš Čeněk, Key Publishing, 2017.
SCHUBERT, L.: *Nebezpečnosť konania pre spoločnosť ako základná podmienka trestného činu.* Bratislava: SVPL, 1955.
SCHUBERT, L.: Rozbor všeobecnej časti trestného zákona z hľadiska niektorých sporných otázok. In: *Právnické štúdie*, 1958, roč. 6.
SIVOŠ, J.: *Bez rozsudku! Pracovné tábory, sústreďovacie tábory a tábory nútenej práce na Slovensku 1945 – 1953.* Bratislava: Ústav pamäti národa, 2011.
SIVOŠ, J.: Systém prevýchovy v Novákoch v rokoch 1945 – 1945. In: *Historický zborník*, 16, 2006, č.1 – 2.
SKALOŠ, M.: *Slovenské a československé dejiny štátu a práva v rokoch 1945 – 1989*. Banská Bystrica : Právnická fakulta UMB, 2011.
SOLNAŘ, V.: Nová kodifikace trestního práva a úkoly vedy. In: *Stát a právo*, 1957, č. 3.
SOLNAŘ, V.: Represe a výchova ve vývoji čs. trest. práva. In: *Právník*, 1960, roč. 99.
SOLNAŘ, V.: Skutková podstata trestného činu a nebezpečnost jednání pro společnost. In: *Stát a právo*, 1956, roč. 1.
ŠIMÁK, J. – DOLENSKÝ, A.: *Trestný zákon rozšírené vydanie*. Bratislava: Tatran, 1952.
ŠIMÁK, J.: Zlidovění soudnictví v řízení trestním. In: *Právník*, 1949, roč. 88.
ŠTAJGR, F. - PLUNDR, O.: *Organizácia justície a prokuratúry*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, 1956.
ŠVECOVÁ, A. – GÁBRIŠ, T.: *Dejiny štátu, správy a súdnictva na Slovenska.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čenek, s. r. o., 2009.
ŠVEJKOVSKÝ, H.: Trestní právo správní. In: *Soudce z lidu*, 1955, roč. 6, č. 3.
TOLAR, J.: K otázce zákazu reformace in peius v řízení o stížnosti pro porušení zákona. In: *Socialistická zákonnost*, 1956, roč. 4.

TOLAR, J.: Přestupky v řízení před prokurátorem a soudem (zákon č. 102/1953 Sb.). In: *Socialistická zákonnost*, 1954, roč. 2.
UDVARDY, L.: Nový trestný proces. In: *Právny obzor*, 1950, roč. 33.
UDVARDY, L.: Poznámky k novému Trestnému zákoníku. In: *Právny obzor*, 1950, roč. 33.
UMLAUF, J.: K otázce materiální pravdy v trestním řízení. In: *Právník*, 1966, roč. 105.
VARINSKÝ, V.: *Tábory nútenej práce na Slovensku v rokoch 1945 – 1953.* Banská Bystrica: UMB FHV, 2004.
VARINSKÝ,V.: Tri etapy nútených prác na Slovensku v rokoch 1941 – 1953. In: BARNOVSKÝ, M (ed.): *Od diktatúry k diktatúre*. Bratislava: Veda, 1995.
VEDRAL, J.: Správne právo. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu, Kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita, Medzinárodní politologický ústav, 2009.
VELETA, L.: Formy prohlubování součinnosti mezi soudy a národními výbory. In: *Socialistická zákonnost*, 1959, roč. 7.
VIESKA, J.: K funkci trestů v naší trestní politice. In*: Právník,* 1958, roč. 97.
VIESKA, J.: O novelisaci trestního zákona. In: *Socialistická zákonnost*, 1956, roč. 4.
VIESKA, J.: *Ochrana lidově demokratické republiky*. Orbis: Praha 1950.
VIESKA, J.: Trestná činnost třídních nepřátel a její hodnocení. In: *Soudce z lidu*, 1957, roč. 8, č. 1 – 2.
VIKTORYOVÁ, N.: Sovietska právna veda a jej význam pre naše právo a právnu vedu. In: *Právny obzor*, 1953, roč. 36, č. 1.
VLČEK, E.: *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. Brno: Masarykova univerzita, 2004.
VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K.: *Právní dějiny na území Slovenska*. Ostrava: KEY Publishing, 2007.
VOJÁČEK, L. – KOLÁRIK, J. – GÁBRIŠ, T.: *Československé právne dejiny (1918 – 1992) – 2. prepracované vydanie.* Bratislava: Eurokódex, s.r.o., 2013.
VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL,V.: *České právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008.
VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L. – KREMLIČKOVÁ, L. – LIŠKA, O. – MAIŠAIDR, P. – RÁZEK, A. – VIKNER, P. (eds.): *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech. I. Díl.* Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2003.
VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L. (eds.): *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech. II. Díl.* Praha: Úřad dokumentace a vyšětřování zločinů komunismu, 2004.
VYBÍRAL, B.: Za správné chápání nových trestních zákonů. In: *Právník*, 1957, roč. 96.
VYBÍRAL, B.: K některým otázkám socialistické zákonnosti v československém trestním právu. In: *Právník*, 1957, roč. 96.
VYBÍRAL, B.: *O objektu trestního činu*. Orbis: Praha, 1953.
WAGNER, E.: K otázce společenské nebezpečnosti trestného činu. In: *Socialistická zákonnost*, 1953, roč. 1.
ŽATKULIAK, J.: *V mene zákonov a proti občanom? (Trestnoprávna právomoc národných výborov na Slovensku v rokoch 1950 – 1957).* Bratislava: Slovak Academic Press a Historický ústav SAV, 1994.

Pramene

Ústavný zákon č. 150/1948 Zb. Ústava Československej republiky
Zákon č. 375/1919 Sb., kterým se zřizuje československá státní universita v Bratislavě
Zákon č. 50/1923 Sb. o ochrane republiky
Zákon č. 231/1948 Zb. na ochranu ľudovo demokratickej republiky
Zákon č. 232/1948 Zb. o Štátnom súde
Zákon č. 247/1948 Zb. o táboroch nútených prac
Zákon č. 319/1948 Zb. zákon o zľudovení súdnictva
Zákon č. 86/1950 Zb. trestný zákon
Zákon č. 87/1950 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok)
Zákon č. 88/1950 Zb. trestný zákon správny
Zákon č.89/1950 Zb. o trestnom konaní správnom (trestný poriadok správny)
Zákon č. 63/1956 Zb. zákon, ktorým sa mení a doplňuje trestný zákon č. 86/1950 Zb.
Zákon č. 64/1956 Zb. trestný súdny poriadok
Zákona č. 24/1957 Zb. o disciplinárnom stíhaní rozkrádania a poškodzovania majetku v socialistickom vlastníctve
Zákon č. 119/1990 Zb. zákon o súdnej rehabilitácii
Nariadenie SNR č. 33/1945 Zb. nar. SNR o potrestaní fašistických zločincov, okupantov, zradcov a kolaborantov a o zriadení ľudového súdnictva, nariadeniam upravujúcim problematiku pracovných táborov
Nariadenie SNR č. 88/1945 Zb. nar. SNR o dočasnom usporiadaní niektorých pomerov Slovenskej univerzity
Nariadenie SNR č. 53/1945 Zb. nar. SNR o úprave niektorých trestnoprávnych otázok súvisiacich s obnovením československého právneho poriadku a o novelizovaní niektorých ustanovení trestného práva procesného
Nariadenie SNR č. 106/1945 Zb. o prísnejšom trestaní niektorých priestupkov upravovalo trestanie za predražovanie tovaru
Nariadenie č. 88/1947 Zb. nar. SNR, ktorým sa upravuje trestné konanie pre trestné činy podľa nariadenia č. 33/1945 v znení vyhlášky č. 58/1946 Zb. n. SNR o potrestaní fašistických zločincov, okupantov, zradcov a kolaborantov a o zriadení ľudového súdnictva, neskončené za jeho platnosti
Nariadenie SNR č. 7/1948 Zb. nar. SNR o zriadení pracovných útvarov
Nariadenie č. 16/1948 Zb. nar. SNR o stíhaní a trestaní priestupkov senátmi pri policajných trestných súdoch podľa niektorých predpisov o cenách a zásobovaní obyvateľstva

Zbierky rozhodnutí

Sbírka rozhodnutí československých soudů, ročník 1949. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1950.
Sbírka rozhodnutí československých soudů, ročník 1949. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1951.
Sbírka rozhodnutí československých soudů, ročník 1950. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1951.
Sbírka rozhodnutí československých soudů, ročník 1951. Praha: Vydává Generální prokuratura a Nejvyšší soud v Praze, 1952.
Sbírka rozhodnutí československých soudů, ročník 1952. Praha: Vydává Generální prokuratura a Nejvyšší soud v Praze, 1953.
Sbírka rozhodnutí československých soudů, ročník 1953. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1954.
Sbírka rozhodnutí československých soudů, ročník 1954. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1955.

Sbírka rozhodnutí československých soudů, ročník 1955. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1956.
Sbírka rozhodnutí československých soudů, ročník 1956. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1957.
Sbírka rozhodnutí československých soudů, ročník 1957. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1958.
Sbírka rozhodnutí československých soudů, ročník 1958. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1959.
Sbírka rozhodnutí československých soudů, ročník 1959. Praha: Vydává Nejvyšší soud v Praze, 1960.

Dôvodové správy

Národní shromáždění republiky Československé 1948. I. volební období. 1. zasedání. Tisk 94. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1948 na ochranu lidově demokratické republiky. Důvodová zpráva. Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0094_02.htm
Zpráva výboru ústavně-právního o vládním návrhu zákona (tisk 94) na ochranu lidově demokratické republiky (tisk 103). Zpravodaj posl. dr. Kokeš. 13. schôdza Národného zhromaždenia republiky Československej. Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/stenprot/013schuz/s013002.htm
Národní shromáždění republiky Československé 1948. I. volební období. 1. zasedání. Tisk 95. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1948 o státním soudu. Důvodová zpráva. Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0095_01.htm
Národní shromáždění republiky Československé 1948. I. volební období. 1. zasedání. Tisk 95. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1948 o státním soudu. Důvodová zpráva. Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0095_02.htm
Národní shromáždění republiky Československé 1948 – 1954. Stenoprotokoly. 13. schůze, středa 6. října 1948. Vystúpenie spravodajcu k návrhu zákona pos. Dr. Haima. Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/stenprot/013schuz/s013002.htm
Národní shromáždění republiky Československé 1956. II. volební období. Tisk 94. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1956, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 86/1950 Sb. Důvodová zpráva. Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1954ns/tisky/t0094_02.htm
Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 472. Vládní návrh. Trestní zákon ze dne... 1950. Důvodová zpráva. Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_08.htm
Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 472. Vládní návrh. Trestní zákon ze dne... 1950. Důvodová zpráva. Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_09.htm
Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 486. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_07.htm
Národní shromáždění republiky Československé 1956. II. volební období. Tisk 95. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1956 o trestním řízení soudním (trestní řád). Důvodová zpráva. Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1954ns/tisky/t0095_09.htm
Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 471. Vládní návrh. Trestní zákon správní ze dne...1950. Důvodová zpráva. Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0471_04.htm
Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 471.

Vládní návrh. Trestní zákon správní ze dne... 1950. Důvodová zpráva. Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0471_05.htm

Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 471. Vládní návrh. Trestní zákon správní ze dne... 1950. Důvodová zpráva. Osobitná část. Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0471_06.htm

Národní shromáždění republiky Československé 1950. I. volební období. 5. zasedání. Tisk 484. Vládní návrh. Zákon ze dne... 1950 o trestním řízení správním (trestní řád správní). Důvodová zpráva. Dostupné na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0484_03.htm

O autorkách

prof. JUDr. Bc. Miriam Laclavíková, PhD.
Je absolventkou Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Dlhodobo sa venuje problematike prameňov práva a vývoju právnych odvetví, osobitne pracovného práva, rodinného práva, trestného práva. V súčasnosti sa zameriava na pramene práva v období ľudovej demokracie a socializmu, vývoj právnych odvetví v tomto období s poukazom na deformovanie klasických právnych inštitútov, iné metodologické východiská právnej vedy a tvorivú súdnu prax najmä v počiatkoch nástupu totalitného režimu. Je autorkou a spoluautorkou monografií, viacerých učebných textov, pramenných edícií, vedeckých článkov a štúdií zaoberajúcich sa dejinami práva a právnej vedy. Pôsobí na Katedre historického práva a právnej metodológie Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

JUDr. Ingrid Lanczová, PhD.
Je absolventkou Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Je autorkou a spoluautorkou monografií a vedeckých a odborných článkov zameraných najmä na dejiny rodinného práva vrátane európskeho hľadiska, dejiny zdravotníckeho práva a medicínske právo. Pôsobí na Katedre historického práva a právnej metodológie a Ústave klinického vzdelávania Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, kde vykonáva aj funkciu prodekanky pre vzdelávanie.

MIRIAM LACLAVÍKOVÁ – INGRID LANCZOVÁ

PRAMENE PRÁVA V ČSR V OBDOBÍ ĽUDOVEJ DEMOKRACIE ROKOV 1948 – 1960

(premena a politizácia trestného práva)

Jazykový redaktor: Mgr. Peter Kolník
Návrh obálky: JUDr. Ingrid Lanczová, PhD.
Spracovanie obálky: Mgr. Marek Petržalka
Grafická úprava a zalomenie: Jana Janíková

Vydala VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied,
Centrum spoločných činností SAV, v. v. i., Dúbravská cesta 5820/9,
841 04 Bratislava, v roku 2025 ako svoju 4 807. publikáciu.

Všetky práva vyhradené.

ISBN 978-80-224-2125-6 (online)

Učebný text ,,Pramene práva v Československu v období ľudovej demokracie“ je prioritne určený pre študentov právnických fakúlt a záujemcov o písanie záverečných prác zameraných na vývoj práva na území Slovenska.
Jeho základným cieľom je podporiť zručnosť pri práci s prameňmi práva a tvorbe odborného textu.
Učebný text je výstupom riešenia projektu KEGA č. 003TTU-4/2023 „Pramene práva v období ľudovej demokracie a socializmu (1948 - 1989) – tvorba vysokoškolských učebníc a rozvíjanie zručností práce s právnymi predpismi“.

ISBN 978-80-224-2125-6 (online)